

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДНІПРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ
АГРАРНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ОБЛІКУ І ФІНАНСІВ
ФАКУЛЬТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ І МАРКЕТИНГУ**

**Присвячується
100-річчю
Дніпровського державного
аграрно-економічного
університету**

ЗБІРНИК ТЕЗ

**ХІІ Міжнародної
науково-практичної інтернет-конференції
„ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ АГРАРНОГО СЕКТОРУ
ЕКОНОМІКИ: ПРОБЛЕМИ, ПРІОРИТЕТИ, ПЕРСПЕКТИВИ”
27-28 жовтня 2022 року**

Дніпро 2022

УДК 338.43

ББК 65.9 (4Укр) 32

Організатор конференції:

Факультет обліку і фінансів та факультет менеджменту і маркетингу Дніпровського державного аграрно-економічного університету

Програмний комітет конференції:

ПАВЛОВА Г.Є. – декан факультету обліку і фінансів, д.е.н., професор;

КУРБАЦЬКА Л.М. – декан факультету менеджменту і маркетингу, к.е.н., доцент;

ВАСИЛЬЄВА Л.М. – заступник декана факультету обліку і фінансів з наукової роботи, доктор наук з державного управління, професор;

СІТКОВСЬКА А.О., заступник декана факультету менеджменту і маркетингу, к.е.н., доцент;

ПРИХОДЬКО І.П. – завідувач кафедри обліку, оподаткування та управління фінансово-економічною безпекою, доктор наук з державного управління, професор;

БОНДАРЧУК Н.В. – завідувачка кафедри менеджменту, публічного управління та адміністрування, доктор наук з державного управління, професор;

КАРАМУШКА О.М. – в.о. завідувача кафедри інформаційних технологій, к.е.н., доцент;

ХАЛАТУР С.М. – завідувачка кафедри фінансів, банківської справи та страхування, д.е.н., професор;

ВІНІЧЕНКО І.І. – завідувач кафедри економіки, д.е.н., професор;

БАГОРКА М.О. – завідувачка кафедри маркетингу, д.е.н., професор;

ВЕЛИЧКО О.П. – завідувач кафедри менеджменту та права, д.е.н., професор.

Збірник містить матеріали за такими тематичними напрямками:

- Облік, аудит та оподаткування в аграрному секторі.
- Управління фінансово-економічно безпекою.
- Особливості фінансового забезпечення та страхування аграрного виробництва.
- Інформаційні системи і технології в аграрному секторі.
- Менеджмент, публічне управління та адміністрування.
- Економіка сільськогосподарського виробництва.
- Проблеми управління та нормативно-правове забезпечення аграрного виробництва.
- Специфіка маркетингу в аграрному секторі.
- Інноваційні методи і технології в педагогічному процесі аграрних навчальних закладів.
- Культура професійного спілкування як складова професійної підготовки фахівців-аграріїв.

Учасники конференції:

Білоцерківський національний аграрний університет, Україна

ВСП "Технологічний фаховий коледж Дніпровського державного аграрно-економічного університету», Україна

Громадська спілка «Бізнес Мережа Сільських Жінок», проєкт We prosper, Україна-Канада

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара, Україна

Дніпровський державний аграрно-економічний університет, Україна

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, Україна

Державний аграрний університет Молдови

Дрезденський університет прикладних наук, Німеччина

Запорізький національний університет, Україна

Лодзинський Університет, Лодзь, Польща

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Національний авіаційний університет, Україна

Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки», Україна

НДІ «Інститут продовольчих ресурсів» НААН України

Поліський національний університет, Україна

Тбіліський державний університет імені Іване Джавахішвілі, Тбілісі, Грузія

Харранський університет, Туреччина

Забезпечення сталого розвитку аграрного сектору економіки: проблеми, пріоритети, перспективи : матеріали XIII Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції 27-28 жовтня 2022 р. : Дніпро : ДДАЕУ, 2022. – 330 с.

Матеріали подано в авторській редакції.

Висловлені у виданні думки належать виключно авторам

ОБЛІК, АУДИТ ТА ОПОДАТКУВАННЯ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ

ВИРОБНИЧІ ЗАПАСИ ЯК ОБ’ЄКТ ФІНАНСОВОГО ОБЛІКУ

Е. Погрібняк, здобувачка гр. ОП-2-20

Науковий керівник: О. Чернецька, к.е.н, доц.

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Виробничі запаси – це активи, які утримує підприємство для подальшого використання у своїй діяльності або продажу. Згідно з НП(С)БО 9 "Запаси" виробничі запаси відносяться до оборотних активів і обліковуються на рахунок 20 в плані рахунків фінансового обліку. До виробничих запасів належать: сировина і матеріали, купівельні напівфабрикати та комплектуючі вироби, паливо, тара й тарні матеріали, будівельні матеріали, матеріали, передані в переробку, матеріали сільськогосподарського призначення, запасні частини та інші матеріали.

Запаси визнаються активом в тому випадку, коли є імовірність того, що підприємство отримає в майбутньому економічні вигоди, пов'язані з їх використанням, та їх вартість може бути достовірно визначена. Облік запасів повинен надавати точну інформацію про залишки матеріалів згідно їх номенклатурному номеру. Номенклатурою матеріалів є перелік всіх матеріалів, які є на складах, згрупованих за певною ознакою і відповідним чином зашифрованих, із зазначенням одиниці виміру.

Тому в фінансовому обліку дуже важливим є контроль за надходженням та вибуттям запасів. Це робиться для того, щоб максимально зменшити нестачі матеріалів на підприємстві та не створювати пересортування на складах де зберігаються запаси. Тому головними завданнями обліку виробничих запасів є: оцінка запасів при їх оприбуткуванні та вибутті; вчасне документування операцій з приводу надходження та вибуття виробничих запасів; проведення інвентаризації для виявлення матеріалів, які втратили свою цінність; контроль за їх надходженням, збереженням, використанням та вибуттям.

Виробничі запаси відносяться до матеріальних ресурсів, а саме до предметів праці і здебільшого використовуються у виробництві. Для того, щоб отримати виробничі запаси з складу на потреби виробництва, керівник підприємства повинен назначити матеріально-відповідальну особу, якій буде надано право переводити запаси з складу у виробництво. Такі операції обов'язково повинні бути затверджені бухгалтерією та керівництвом.

Згідно з Законом України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні" підставою для фінансовому обліку господарських операцій є первинні документи, які фіксують факти здійснення господарських операцій. Такі первинні документи для виробничих запасів є у картках чи книгах складського обліку. У бухгалтерію підприємства надходять первинні документи згідно з якими ведеться вартісний облік товарно-матеріальних активів.

При надходженні виробничих запасів на підприємство повинна відбутися їх оцінка. Запаси на баланс підприємства зараховуються за первісною вартістю.

До цієї вартості включають всі витрати на придбання цих запасів. Тобто визначення собівартості матеріалів і є їх оцінкою.

Також при вибутті запасів відбувається їх оцінка. Вона може бути здійснена за допомогою таких методів:

- середньозваженої собівартості (цей метод розраховується шляхом ділення сум вартостей запасів на суму кількості запасів);
- ФІФО (цей метод передбачає принцип «перший прийшов – перший пішов», тобто ті запаси, які надійшли першими будуть списуватися першими по ціні на яку були придбані);
- ідентифікованої собівартості відповідної одиниці запасів (передача запасів відбувається по тій ціні по якій були придбані);
- нормативних затрат (цей метод використовує норми витрат на одиницю продукції. Підприємство повинно регулярно переглядати норми витрат, з урахуванням нормальних рівнів використання запасів, праці, виробничих потужностей і діючих цін.).

До обліку виробничих запасів ще відносяться транспортно-заготівельні витрати (ТЗВ), це витрати, які стосуються придбання матеріалів. До транспортно-заготівельних витрат включають: заготівлю запасів, сплату тарифів за вантажно-розвантажувальні роботи, транспортування запасів усіма видами транспорту до місць їх використання, включаючи витрати, що стосуються страхування ризиків транспортування запасів. Тобто ТЗВ є складовою собівартості придбаних запасів. Для обліку ТЗВ існує два методи: прямо включати ТЗВ до собівартості придбаних запасів, відображувати ТЗВ на окремому субрахунку і розподіляти цю суму згідно розрахунку у міру вибуття запасів.

Підприємство веде облік транспортно-заготівельних витрат, що були здійснені безпосередньо ним самим. Тобто якщо постачальник сам здійснює доставку матеріальних цінностей, то він затрати включає до вартості цих цінностей. Для того щоб розрахувати суму ТЗВ потрібно середній відсоток ТЗВ помножити на вартість запасів, які вибули. Середній відсоток ТЗВ знаходиться шляхом діленням суми залишків ТЗВ на початок звітної місяця і ТЗВ за звітний місяць на суму залишку запасів на початок місяця і запасів, що надійшли за звітний місяць.

Отже, облік виробничих запасів є важливою та цікавою ділянкою діяльності бухгалтерів на підприємстві, яка забезпечує менеджерів оперативною та якісною інформацією для прийняття управлінських рішень.

Література:

1. Іщенко Я.П., Подолянчук О.А., Коваль Н.І. Фінансовий облік 1: підручник. Вінниця: Видавництво ФОП Кушнір Ю. В. 2020. 496 с.
2. Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 "Запаси": Наказ Міністерства фінансів України № 246 від 20.10.99 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99>
3. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України №996 від 16.07.1999р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14>
4. <https://www.buhoblik.org.ua/uchet/uchet-tovarov-i-marialov/52-transportno-zagotivelni-vitrati.html>

ПЕРВИННИЙ ОБЛІК НАЯВНОСТІ ТА РУХУ НЕОБОРОТНИХ АКТИВІВ

О. Антонова, здобувачка МгОП-1-21

Науковий керівник: О. Атамас, к.е.н., доц.

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Для обліку наявності та руху основних засобів підприємства мають передбачити в графіку документообігу перелік первинних документів, які використовуються для обліку необоротних активів. При документальному оформленні операцій з наявності і руху основних засобів слід звернути увагу на втрату чинності Наказу Мінстату №352 від 29.12.1995р. «Про затвердження типових форм первинного обліку» щодо первинного обліку основних засобів [1]. Але підприємству не заборонено використовувати передбачені скасованим наказом типові форми первинних документів для обліку наявності і руху основних засобів. Водночас є чинними Методичні рекомендації щодо застосування спеціалізованих форм первинних документів з обліку основних засобів і інших необоротних активів сільськогосподарських підприємств, затверджені Наказом Міністерства аграрної політики №701 від 27.09.2007р. [2]. Спеціалізовані форми первинних документів певним чином дублюють відповідні форми в скасованому наказі Держстату №266, отже, підприємство може використовувати доцільні для його облікової системи відповідні документи. Відзначимо, що підприємства мають змогу власноруч розробити форми первинних документів з дотриманням вимог Положення №88 [3] щодо наявності обов'язкових елементів в цих носіях інформації. Головною умовою для застосування будь-яких форм первинних документів є фіксація їх переліку в графіку документообігу до Наказу про облікову політику.

Для оформлення зарахування до складу основних засобів окремих об'єктів й обліку введення їх в експлуатацію призначено Акт приймання-передачі (внутрішнього переміщення) основних засобів. Цим же документом оформлюється переміщення з одного структурного підрозділу в інший та виключення зі складу основних засобів у разі передання іншому підприємству (організації) за плату, без оплати й за договорами оренди. Оформлення приймання-здачі основних засобів із ремонту, реконструкції та модернізації, виконаних власними силами чи сторонніми організаціями (підрядниками) здійснюється в Акті приймання-здачі відремонтованих і реконструйованих (модернізованих) об'єктів. Для відображення витрат на вибуття основних засобів у разі повного або часткового їх списання (ліквідації) формуються відповідно Акт на списання основних засобів та Акт на списання автотранспортних засобів.

Для накопичення всієї інформації, що стосується руху об'єкта основних засобів, відображення облікових даних про надходження, наявності та вибуття об'єктів основних засобів, а також їх переоцінки та поліпшення, внаслідок реконструкції, модернізації чи добудови рекомендується складати Інвентарну картку обліку основних засобів. Якщо облік основних засобів у місцях

експлуатації не ведуть в інвентарних списках основних засобів, а ведуть в інвентарних картках, то в цих випадках інвентарні картки складають у двох примірниках: один - у бухгалтерії, другий у місцях експлуатації основних засобів. Заповнені інвентарні картки реєструють в описах інвентарних карток з обліку основних засобів. Опис інвентарних карток ведуть за класифікаційними групами об'єктів основних засобів та інших необоротних активів. При вибутті основних засобів роблять помітки в описі, а відповідну картку прикладають до акту на списання основних засобів. Зміни у вартості основних засобів, інших необоротних активів та суму зносу при переоцінці відображають у вищеназваних реєстрах.

Зазначений порядок документального оформлення наявності і руху основних засобів розповсюджується і на облік інших необоротних активів.

Для документального оформлення операцій з руху нематеріальних активів слід керуватись Наказом Міністерства фінансів України від 22.11.2004 № 732 «Про затвердження типових форм первинного обліку об'єктів права інтелектуальної власності у складі нематеріальних активів» [4]. Під час надходження нематеріальних активів оформляється Акт уведення в господарський оборот об'єкта права інтелектуальної власності у складі нематеріальних активів. Інвентарна картка обліку об'єкта права інтелектуальної власності у складі нематеріальних активів застосовується для аналітичного обліку нематеріальних активів, а також для аналітичного обліку групи однотипних за призначенням та умовами використання об'єктів, що надійшли в одному календарному місяці та одній відповідальній за їх використання особі. При вибутті нематеріальних активів внаслідок їх списання (ліквідації) оформляється Акт вибуття (ліквідації) об'єкта права інтелектуальної власності у складі нематеріальних активів.

Отже, первинний документ є основним джерелом вхідної інформації. Первинний облік покликаний забезпечити ефективне управління суб'єктом підприємства, оперативність та ефективність облікового процесу.

Література:

1. Про затвердження типових форм первинного обліку: Наказ Міністату №352 від 29.12.1995р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0352202-95#Text>

2. Методичні рекомендації щодо застосування спеціалізованих форм первинних документів з обліку основних засобів і інших необоротних активів сільськогосподарських підприємств: Наказ Міністерства аграрної політики №701 від 27.09.2007р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v071555-07#Text>

3. Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку: Наказ Міністерства фінансів України № 88 від 24.05.1995 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0168-95#Text>

4. Про затвердження типових форм первинного обліку об'єктів права інтелектуальної власності у складі нематеріальних активів: Наказ Міністерства фінансів України від 22.11.2004 № 732. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1580-04#Text>

НОРМАТИВНЕ ВІДОБРАЖЕННЯ В БУХГАЛТЕРСЬКОМУ ОБЛІКУ АКТИВІВ НА ВІДПОВІДАЛЬНОМУ ЗБЕРІГАННІ В БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВАХ

*О. Атамас, к.е.н., доцент
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

В бюджетних установах та організаціях поширене використання або зберігання активів на які установа не має права власності, а також ці активи не відповідають критеріям визнання.

Згідно Методичних рекомендацій з бухгалтерського обліку для суб'єктів державного сектору активом визнається об'єкт, коли вартість його може бути достовірно визначена або існує ймовірність отримання суб'єктом державного сектору майбутніх економічних вигід пов'язаних з його використанням або він має потенціал корисності [1].

Для обліку таких ресурсів у бюджетних установах Порядок застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі, затверджений наказом Мінфіну від 29.12.2015 №, передбачає у класі 0 «Позабалансові рахунки розпорядників бюджетних коштів та державних цільових фондів» такі рахунки:

- 02 «Активи на відповідальному зберіганні»;
- 04 «Непередбачені активи»;
- 07 «Списані активи»;
- 08 «Бланки документів суворої звітності» [2].

На позабалансових рахунках обліковують цінності над якими державна установа не має контролю, облік ведеться за простою системою,— записи проводяться тільки на відповідному субрахунку одного позабалансового рахунку. При цьому не застосовують метод подвійного запису.

Особливу увагу необхідно приділити рахунку 07 «Списані активи», який призначений для узагальнення інформації про стан дебіторської заборгованості, списаної з балансу внаслідок неплатоспроможності боржників, та про суми невідшкодованих нестач і втрат від псування цінностей, у тому числі цінностей, не повернених учнями і студентами, відрахованими згідно з наказом, тощо. На цьому рахунку обліковується заборгованість протягом трьох років з моменту списання для нагляду за можливістю її стягнення у разі змін майнового стану неплатоспроможних дебіторів.

Аналітичний облік за позабалансовим рахунком 07 «Списані активи» ведеться за боржниками та випадками встановлення нестач і втрат від псування цінностей.

На субрахунках 071 «Списана дебіторська заборгованість розпорядників бюджетних коштів» (072 «Списана дебіторська заборгованість державних цільових фондів») ведеться облік розпорядниками бюджетних коштів та державними цільовими фондами суми списаної дебіторської заборгованості внаслідок неплатоспроможності боржників. На цих субрахунках обліковується

заборгованість протягом трьох років з моменту списання для спостереження за можливістю її стягнення у разі змін майнового стану неплатоспроможних дебіторів.

Дебіторська заборгованість остаточно списується з субрахунків 071 «Списана дебіторська заборгованість розпорядників бюджетних коштів» (072 «Списана дебіторська заборгованість державних цільових фондів») після надходження суми в порядку відшкодування або у зв'язку із закінченням строку обліку такої заборгованості [3].

На субрахунках 073 «Невідшкодовані нестачі і втрати від псування цінностей розпорядників бюджетних коштів» (074 «Невідшкодовані нестачі і втрати від псування цінностей державних цільових фондів») ведеться облік розпорядниками бюджетних коштів та державними цільовими фондами суми невідшкодованих нестач і втрат від псування цінностей [1].

Зменшення суми невідшкодованих нестач і втрат від псування цінностей розпорядників бюджетних коштів та державних цільових фондів на субрахунках 073 «Невідшкодовані нестачі і втрати від псування цінностей розпорядників бюджетних коштів» (074 «Невідшкодовані нестачі і втрати від псування цінностей державних цільових фондів») відображається після встановлення винних осіб.

Література

1. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку запасів суб'єктів державного сектору, затверджені наказом Мінфіну від 23.01.2015 р. № 11
2. Порядок застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі, затверджений наказом Мінфіну від 29.12.2015 № 1219
3. Порядок бухгалтерського обліку окремих активів та зобов'язань бюджетних установ, затвердженого наказом Мінфіну від 02.04.2014 року № 372

КЛАСИФІКАЦІЯ ВИТРАТ ЗА ЕКОНОМІЧНИМИ ЕЛЕМЕНТАМИ ЯКІ ВКЛЮЧАЮТЬСЯ В СОБІВАРТІСТЬ ПРОДУКЦІЇ

Є. Бондаренко, студентка гр. МгОПз-1-21

О. Ткаченко, к.е.н., доцент

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Значну частину основних витрат, що стосуються вирощування сільськогосподарських культур, протягом року неможливо віднести на той чи інший об'єкт калькулювання. Наприклад, витрати здійснюються з початку останніх польових робіт і закінчуються у році, коли отримано врожай, тобто витрати можуть бути понесені в одному звітному періоді, а вихід продукції - у наступному, причому значна частка включених до собівартості продукції витрат припадає на кінець звітної періоду. Відповідно норматив витрат у розрахунку на одиницю продукції може бути проконтрольований лише у кінці оприбуткування готової продукції з виробництва.

У практиці господарської діяльності підприємств використовуються, як правило, дві групи витрат: за економічними елементами або за статтями витрат,

які тісно пов’язані між собою. Групування витрат за економічними елементами передбачає об’єднання окремих їх видів за ознакою їх однорідності, безвідносно до того, на що і як вони використовуються, і необхідно для визначення потреби підприємства у виробничих ресурсах. Тобто в основі поелементної класифікації має бути ознака економічного змісту витрат, які мають групуватися за характером утворення, незалежно від конкретного цільового призначення і місця виникнення.

Відповідно до П(С)БО 16 «Витрати» витрати, пов’язані з операційною діяльністю, які не включаються до собівартості реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг), поділяються на адміністративні витрати, витрати на збут та інші операційні витрати.

Всі витрати операційної діяльності групуються за певними економічними елементами, перелік яких можна побачити на рисунку 1.

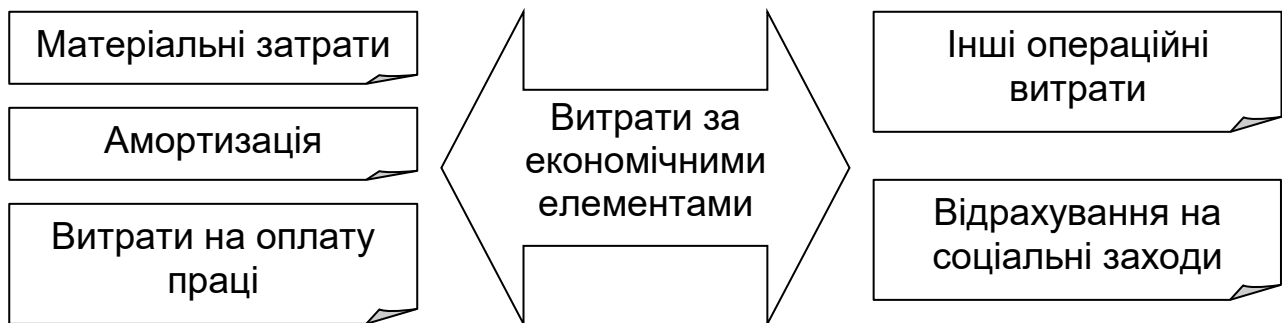

Рис 1. Класифікація витрат за економічними елементами які включаються в собівартість виготовленої продукції

Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» (далі П(С)БО 16 «Витрати») дозволяє підприємствам визначати собівартість продукції (робіт, послуг) за прямими витратами, пов’язаними з виробництвом продукції, виконанням робіт, наданням послуг.

Іншу мету має групування витрат за статтями калькуляції, оскільки для підприємства важливо знати не тільки, що затрачено на виробництво, але і куди спрямовані дані витрати. Тобто класифікація витрат за статтями калькуляції застосовується при формуванні і визначенні фактичної (звітної) собівартості. Вона дає можливість здійснювати контроль цільового витрачання коштів та виявити резерви зниження собівартості продукції.

Отже, можна сказати, що необхідною є класифікація видів витрат за такими критеріями, які якнайповніше відобразатимуть та характеризуватимуть різні сторони діяльності підприємства, а саме: організаційно-управлінський, обліково-аналітичний, фінансово-економічний, маркетинговий та інвестиційний, що сприятиме глибшому розумінню призначення та функціональної ролі різних видів витрат в управлінні багатосторонньою діяльністю підприємства, надаючи можливість розглядати дані види витрат з позицій системного підходу для їх цілісного розуміння.

УПРАВЛІННЯ ТРАНСАКЦІЙНИМИ ВИТРАТАМИ В СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ – ОБЛІКОВИЙ АСПЕКТ

О. Гаврик к.е.н., доцент кафедри обліку і оподаткування

І. Свиноус, магістр

Білоцерківський національний аграрний університет

Характерними особливостями сільського господарства щодо формування трансакційних витрат в аграрному секторі порівняно з іншими галузями національного господарства є його велика залежність від природного середовища і біологічних процесів, що зумовлює прояв низької стійкості та прогнозованості його розвитку.

Слід зазначити наявність характерного для аграрного сектору підвищеного виробничого ризику, пов'язаного із тим, що основна частина сільгоспугідь знаходиться в зоні ризикованого землеробства, що зумовлює значні витрати на пошук й обробку інформації про стан ринку, а також витрати опортуністичної поведінки (витрати, пов'язані з порушенням умов оплати за поставлену продукцію; витрати на стягнення дебіторської заборгованості; витрати, пов'язані з порушенням суб'єктами зовнішнього середовища умов постачання ресурсів щодо термінів, комплектності та якості; витрати, пов'язані з контролем дотримання умов угод суб'єктами зовнішнього середовища; витрати, пов'язані з ухилянням працівників від роботи, витрати, пов'язані з опортуністичною менеджерів по відношенню до власників підприємства, витрати, пов'язані з опортуністичною менеджерів різних рівнів управління по відношенню до підлеглих; оплата послуг представників органів державної влади, витрати на утримання інших організацій, витрати, що пов'язані з ухилянням від правових санкцій, витрати, що пов'язані з ухилянням від податків та нарахувань на заробітну плату; витрати, пов'язані з отриманням ділової інформації, що не є вільною для доступу); – циклічність, сезонність сільськогосподарської діяльності; висока частка основних фондів у структурі фінансових коштів; обмежений перелив факторів виробництва сільського господарства в інші сектори економіки – все це робить аграрну галузь непривабливою для інвестування капіталу й створить значні труднощі в отриманні комерційних кредитів – як довгострокових, так і короткострокових (насамперед для проведення посівних робіт); сільськогосподарська діяльність пов'язана із землею; подовжений виробничий цикл зумовлює труднощі щодо гнучкого реагування на зміни кон'юнктури ринку; внаслідок швидкопливного характеру деяких видів сільгосппродукції вимагають формування потужностей розподільчої логістики та має місце прояв диктату організацій зі зберігання, транспортування та торгівлі на сільськогосподарських товаровиробників; відсутність механізмів та інституцій щодо формування передумов для узгодженої цінової політики на ринку сільськогосподарської продукції та продовольства. За таких умов сільськогосподарські виробники не отримують реальних цін, хоча на перший погляд, може скластися переконання про наявність вільної взаємодії попиту і пропозиції, однак із врахуванням низької

цінової еластичності попиту на продукти харчування сільськогосподарське виробництво є чутливим до коливань попиту. Проявами цієї особливості можуть бути схильність сільськогосподарської галузі до криз надвиробництва; низька транспортабельність багатьох видів продукції внаслідок низької вартості продукції сільського господарства (картоплі, кормів та ін.), що зумовлює за собою обмежені ринки збуту, оскільки перевезення продукції на великі відстані буде економічно не вигідним. Вищеперераховані риси сільськогосподарського виробництва ставлять його у відособлене положення в економічній системі, де величина трансакційних витрат значно перевищує раціональні межі та має стійку тенденцію до зростання.

Взаємодіючи із зовнішнім середовищем, підприємства відчують його вплив на формування внутрішнього потенціалу та величину трансакційних витрат. З метою зниження трансакційних витрат вони здійснюють удосконалення організації виробництва та збуту, раціональну концентрацію виробничих ресурсів, що сприяє економії на масштабах діяльності, розвиток інтеграції - вперед та інтеграції - назад, що також впливає на зниження трансакційних витрат на одиницю продукції.

Розглянемо підходи до класифікації трансакційних витрат. Науковці виділяють дві основні групи трансакційних витрат: явні та неявні [1].

До явних трансакційних витрат відносять витрати, які відображаються в регістрах бухгалтерського обліку по рахунках 91–97. До неявних – витрати, які не відображені у фінансовому обліку, але впливають на кінцевий фінансовий результат. До них відносять упущену вигоду, яка виникає при виборі альтернативних варіантів; зовнішні втрати у результаті реалізації продукції в терміни і за цінами в збиток власної вигоди, втрати фізичного обсягу продукції в процесі реалізації; внутрішні втрати всередині підприємства під дією певних обставин.

За джерелом виникнення доцільно розрізняти внутрішні та зовнішні трансакційні витрати. Для внутрішніх трансакційних витрат сформовані наступні класифікаційні ознаки: трансакційні витрати на забезпечення постачальницько-збутової функції та витрати на забезпечення функціонування обліково-аналітичної системи (формування інформаційних баз, організація облікових процесів, аналізу і контролю); управлінські витрати; витрати пов'язані з формуванням стандартів виробництва, норм тощо.

До зовнішніх трансакційних витрат належать витрати на рекламу, одержання консультаційних, аудиторських послуг; витрати на оренду торгових точок, страхування; держмити, штрафи, екологічні та санітарні платежі; послуги банків, недоотримана виручка.

Як зазначають науковці, оптимальною слід вважати ситуацію, коли внутрішні трансакційні витрати дорівнюють зовнішнім, однак досягненню трансакційної економічної рівноваги перешкоджають різні фактори, серед яких варто передусім виділити недосконалість ринку та специфічність активів [2].

Формування системи управління трансакційними витратами в сільськогосподарських підприємствах розглядається як сукупність ринкових і

внутрішньофірмових інститутів, методів та інструментів регулювання внутрішніх і зовнішніх трансакцій з метою формування раціональної величини та структури трансакційних витрат. Економічна складова оптимізації трансакційних витрат передбачає наявність методів державного та внутрішньофірмового регулювання (виявлення, облік, планування, прогнозування трансакційних витрат).

Література:

1. Очеретько Л. М., Корінець А. О. Трансакційні витрати як об'єкт управлінського обліку. Інноваційна економіка. 2013. № 1. С. 289-293.

2. Макарович В. К., Климко Т. Ю. Трансакційні витрати: обліковий аспект. Науковий вісник Ужгородського університету. Сер. : Економіка. 2014. Вип. 3. С. 180-182.

НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ ЗДІЙСНЕННЯ ПОДАТКОВОГО КОНТРОЛЮ

О. Губарик, к.е.н., доцент

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Серед найважливіших проблем сучасного економічного розвитку України особливе місце займає проблема підвищення ефективності використання державних ресурсів, а разом з тим – і підвищення суспільного добробуту. Здійснення податкового контролю – одного з інструментів стабілізації потреб держави у грошових і матеріальних ресурсах, забезпечення планомірного надходження обов'язкових платежів до бюджетів різних рівнів – сьогодні характеризується наявністю певних недоліків і прогалин у контрольно-перевірочній роботі податкових органів, які, на наш погляд, можна систематизувати як проблеми інституційного, в чому числі, нормативно-правового, організаційно-управлінського та фінансового характеру, дослідження яких сприятиме обґрунтуванню механізмів їх вирішення для вдосконалення податкового контролю в Україні.

Розбудова відвертого та конструктивного діалогу з представниками бізнес-спільноти задля створення сприятливого бізнес-клімату – це стратегічний вектор роботи вітчизняних податкових органів, декларований Планом заходів щодо реалізації Державною фіскальною службою України Стратегії державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні. Це має сприяти впорядковане податкове законодавство, що забезпечувало б, з одного боку, зниження податкового тиску, а з іншого – створювало умови для зростання економіки. Однак, саме у податковому законодавстві України приховується найбільше проблем, що гальмують це зростання.

До прийняття ПКУ розвиток вітчизняного податкового контролю характеризується відсутністю чіткого та всеохоплюючого законодавчого забезпечення, що регулювало б діяльність органів податкового контролю. Натомість існувала значна кількість часто не взаємоузгоджених між собою

нормативно-правових актів у цій сфері, що призвело до дублювання повноважень окремими суб'єктами податкового контролю, а відтак і до надлишкового витрачання бюджетних коштів на контрольні заходи, неповного і несистемного підходу до проведення перевірок підприємств, а також зростання тягаря податкового контролю.

Очікувалось, що остаточне розв'язання проблем у сфері податкового контролю мало б відбутись з прийняттям Податкового кодексу України. Проте у прийнятому в 2010 р. Кодексі спостерігається неузгодженість із прийнятими раніше та чинними нормативно-правовими актами у сфері оподаткування. Зокрема, ПКУ передбачається здійснення податковими органами зустрічних звірок, що проводяться з метою отримання податкової інформації. Порядок проведення органами державної податкової служби зустрічних звірок регламентується і постановою Кабінету Міністрів України «Про проведення органами державної податкової служби зустрічних звірок». Відповідно до неї, зустрічні звірки проводяться через письмові запити до платника податків, на який слід дати відповідь протягом місяця [1]. Однак у ПКУ зазначається, що звірки проводяться через зіставлення даних первинних та інших документів суб'єкта господарювання з метою документального підтвердження господарських відносин з платником податків і зборів, а також підтвердження відносин, виду, обсягу і якості операцій та розрахунків, що здійснювалися між ними, для з'ясування їх реальності та повноти відображення в обліку платника податків [2]. Крім того, відповідно до постанови КМУ «Про порядок проведення органами державної податкової служби зустрічних звірок», така звірка може бути проведена органом державної податкової служби самостійно у разі, коли суб'єкт господарювання перебуває на обліку в тому ж органі державної податкової служби, у якому перебуває платник податків, або в межах одного населеного пункту [3]. Враховуючи сказане, можна констатувати, що в законодавстві дублюються зустрічні звірки з документальними позаплановими невиїзними перевітками, що також здійснюються на підставі направленою платнику податків листа про здійснення такої перевірки, а присутність суб'єкта контролю під час її проведення не обов'язкова. Вважаємо, для зниження тягаря податкового контролю та уникнення колізій у процесі його здійснення, цю суперечність необхідно усунути.

Варто зазначити, що наведене дублювання видів перевірок не єдине у вітчизняному податковому законодавстві. Іншим прикладом тут слугує фактична перевірка, норми здійснення якої частково дублюють документальні позапланові перевірки. Зокрема:

- обидва види перевірок здійснюються за місцезнаходженням платника податків без його попередження про проведення перевірки;
- як документальна позапланова, так і фактична перевірки не передбачаються у плані роботи органу державної податкової служби;
- проводяться, зокрема, за наслідками перевірок інших платників податків або отримання інформації, що свідчить про можливі порушення податкового та іншого законодавства, контроль за дотриманням якого

покладено на податкові органи. Зазначимо, що запровадження фактичних перевірок стало однією з новацій Податкового кодексу України.

Терміном «*фактичні перевірки*» в законодавстві просто замінено термін «*оперативні перевірки*» [4], існування яких свого часу викликало значне невдоволення серед правознавців і суб'єктів бізнесу у зв'язку з відсутністю правових підстав для її здійснення, оскільки розпорядження ДПА України «Про Порядок проведення оперативних перевірок і розгляд матеріалів за ними» було затверджено з порушеннями чинних нормативно-правових актів, зокрема не узгоджено з положеннями Указу Президента «Про деякі заходи з дерегулювання підприємницької діяльності». Таким чином, у практиці проведення оперативних перевірок мало місце фіксування у відповідних Журналах їх результатів, як результатів позапланових перевірок, що посилювало тягар податкового контролю на бізнес.

Відповідно до розпорядження ДПА України «Про порядок проведення оперативних перевірок та розгляду матеріалів за ними» від 25 вересня 1998 р. № 272-р, *оперативна перевірка* – це перевірка об'єктів господарювання юридичних осіб, їх філіалів, відділень та інших відокремлених підрозділів, що не мали статусу юридичної особи, або фізичних осіб-суб'єктів підприємницької діяльності з питань дотримання ними встановленого порядку розрахунків зі споживачами за готівку з використанням електронних контрольних-касових апаратів і товарно-касових книг, грошових документів, лімітів готівки у касах та її використання у розрахунках за товари, роботи та послуги, наявності свідоцтва про державну реєстрацію суб'єктів підприємницької діяльності, ліцензій, торгових патентів, інших спеціальних дозволів на здійснення окремих видів підприємницької діяльності та марок акцизного збору, а також обстеження будь-яких виробничих, складських та інших приміщень, що використовувалися як юридична адреса суб'єктів підприємницької діяльності або для отримання доходів, сплати податку з реклами, збору за паркування автотранспорту, ринкового збору, курортного збору, збору за розміщення об'єктів торгівлі, неоподатковуваних платежів та з інших питань, що виникають у ході оперативної перевірки [5].

Отже, вважаємо за необхідне удосконалення законодавчого регламентування процедур проведення податкових перевірок для зменшення державного втручання в підприємницьку діяльність та звуження «тіньового» сектору економіки на основі виконання податковими органами своїх контрольних функцій відповідно до вимог Конституції України, налагодження партнерських взаємовідносин між податковими органами та платниками податків.

Література:

1. Про проведення органами державної податкової служби зустрічних звірок: Постанова Кабінету Міністрів України № 1232 від 27 грудня 2010 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1232-2010-%D0%BF>.
2. Податковий кодекс України URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.

3. Про проведення органами державної податкової служби зустрічних звірок: Постанова Кабінету Міністрів України № 1232 від 27 грудня 2010 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1232-2010-%D0%BF>.

4. Просолов М. О. Види податкових перевірок: досвід визначення та новели законодавства / М. О. Просолов // Право та управління. – 2011. – № 1. – С. 344.

5. Про порядок проведення оперативних перевірок та розгляду матеріалів за ними: Розпорядженням Державної податкової адміністрації України № 272-р. від 25 вересня 1998 р. URL: <http://zakon.nau.ua/doc/?code=v0272225-98>.

ЗНАЧЕННЯ АНАЛІТИЧНОЇ РОБОТИ ПРИ ПРИЙНЯТТІ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ

О. Дубина, старший викладач

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

В сучасних умовах господарювання важливого значення набуває своєчасне одержання інформації, яка виступає основою для обґрунтування та прийняття важливих управлінських рішень на основі концепцій, методів, засобів, нормативно-методичних матеріалів.

Прийняття рішень - це науковий напрям, завданням якого є синтез раціональних схем вибору альтернатив і оцінювання їх якостей. Основним його завданням є вибір оптимальної стратегії рішення певної проблеми на підставі проведеного аналізу її умов та наслідків реалізації.

З цією метою використовують аналітичну діяльність, яка являє собою розгалужену і складну система знань, складовими частинами якої є такі науки:

- логіка (наука про закономірності правильного мислення);
- методологія (система принципів, методів і прийомів пізнавальної діяльності);
- евристика (наука, що відкриває нове в різних сферах життя);
- інформатика (наука про інформацію, способи її отримання, накопичення, обробки і передачі).

Такі дослідження все більше і більше впливають на розвиток людства, всі сфери суспільного життя і поступово займають важливе місце в управлінні не тільки окремого суб'єкта господарювання, а й всієї економіки країни. На підприємствах створюються інформаційно-аналітичні служби, в органах державної влади – інформативно-аналітичні центри, тощо.

Основними причинами стрімкого розвитку аналітичної діяльності є:

- зростання рухливості суспільних, економічних, політичних процесів в світовому масштабі з їх структуруванням, динамічним розвитком, але з непередбачливою поведінкою;
- намагання зменшити витрати, що примушує управлінців шукати оптимальні рішення з мінімальними ризиками, для чого проводять всебічний аналіз ситуації з наступними висновками для досягнення бажаного результату;
- величезні неконтрольовані, суперечливі потоки інформації, які

потребують відповідного дослідження, аналізу, контролю, що без ефективних сучасних аналітичних технологій неможливо зробити;

- зростання конкуренції між державами за володіння зонами впливу, економічними важелями, природними ресурсами тощо. Аналітичні служби дозволяють приймати такі управлінські рішення, які убезпечують від конфліктів, контролюють та прогнозують кризові явища.

В сучасних умовах інформаційно-аналітична діяльність стає необхідною потребою суспільства, одним із найважливіших і найвпливовіших факторів стабільності і життєдіяльності будь-якої держави. Інформаційно-аналітична діяльність в сучасному управлінні виконує такі важливі функції:

1. Управлінська – надає інформацію всім етапам управлінської діяльності: підготовка, прийняття управлінських рішень, контроль за їх виконанням.

2. Діагностична - сприяє отриманню об'єктивної картини ситуації, що склалася, її діагностики.

3. Застерігаюча – дозволяє виявити проблеми, небезпеки, конфлікти з метою їх уникнення.

4. Пізнавально-ментальна – сприяє зміні розуміння сутності явищ, зміні ментальності управлінців.

Запровадження аналітичної діяльності призводить до двох основних напрямків:

1. Отримується прямий результат, що виникає як підсумок пошуків оптимального управлінського рішення;

2. Змінюється уява управлінців про той об'єкт чи явище, які вони аналізували.

В результаті аналітичної роботи, проведеної в чіткі термінові межі й у встановлений період на підставі вихідної інформації, отримують аналітичний продукт (огляд, довідка, звіт, прогноз тощо), на основі якого можна провести прогнозування тенденцій розвитку об'єкта дослідження.

Основними принципами організації аналітичного процесу є :

1. Достовірність повідомлення, що включає:

- глибоке розуміння дійсності тим, хто аналізує;

- правильний відбір фактів, які стосуються об'єкта аналізу;

- виділення на підставі аналізу фактів, основних моментів явищ і процесів, причинно-наслідкових зв'язків.

2. Своєчасна підготовка документів. Значення своєчасного подання інформації особам, які приймають рішення, може бути настільки великим, що заради нього варто навіть дещо поступитися достовірністю повідомлень. Звичайно, йдеться не про суттєву зміну змісту повідомлення, а лише про певне зниження ступеня його точності.

3. Ясність викладення матеріалу. Суть реалізації цього принципу полягає в тому, щоб зробити доступними для інших результати роботи аналітика. Адже саме коректне сприйняття інформації робить її переконливою для споживача, а отже, забезпечує успіх справи.

Обов'язковою умовою виконання завдань є високий рівень кваліфікації

аналітика, його вміння знаходити необхідні аргументи для доведення своєї точки зору на проблему, що розглядається. У сформованій практиці оцінки праці аналітиків прийнято виділяти наступні ділові якості: професійна майстерність, ініціативність, організованість, відповідальність, пунктуальність, проінформованість, дипломатичність, уміння зберігати службову таємницю, гарна пам'ять, відданість роботі.

СУТНІСТЬ ТА ТОНКОЩІ ОБЛІКУ ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ В БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВАХ

*К. Дужич, студентка 2 курсу магістратури
Науковий керівник: І. Варламова., д.е.н., доцент, професор
Запорізький національний університет*

У даній роботі спробуємо розглянути головні тонкощі обліку заробітної плати в бюджетних установах. Загалом, в рамках сучасної політики спрямованої на ефективність функціонування й розвиток суб'єктів господарювання, забезпечення формування відповідних індивідуальних і колективних стимулів, основною формою гідної винагороди за виконану роботу, безумовно, є оплата праці.

Оплата праці є найважливішим засобом підвищення зацікавленості працівників у результаті своєї роботи, мотивації в забезпеченні її продуктивності. Вона також є визначальним фактором формування соціальної справедливості в суспільстві, платоспроможності, що неодмінно у свою чергу впливає на економічну активність в житті кожного. Саме тому, забезпечення достовірності інформації про нарахування заробітної плати працівників є одним з найголовніших пунктів злагодженої роботи будь-яких установ в Україні.

Значна кількість вчених ставила собі за мету розробити порядок дій з організації праці та її оплати таким чином, щоб сприяти підвищенню її продуктивності, зміцненню трудової дисципліни, зміни рівня якості виконання робіт та надання послуг. На сьогодні, першочерговим завданням є перебудова організації заробітної плати, проведення реформ з метою поступового зміцнення її стабільності та створення ефективного мотиваційного механізму, який ґрунтується на поєднанні економічних стимулів та забезпеченні соціальних гарантій працівникам [2].

Наразі, не тільки виробничі та торгівельні підприємства, але й бюджетні установи зіштовхуються з низкою питань стосовного формування обліку та виплат заробітної плати. Особливо актуальною є увага до недостатнього фінансування бюджетних закладів, в тому числі, закладів вищої освіти. Тому й формується необхідність у максимально ефективному розподілі державних коштів, в особливості, і з розрахунками з заробітної плати працівникам бюджетних закладів освіти.

Заробітна плата та її облік займає одне з головних місць на яких фокусується особлива увага. Обов'язково відводиться важлива роль організації бухгалтерського обліку, а саме: побудова та організація бухгалтерського обліку, розробка методів та принципів ведення обліку із розрахунками з

працівниками, нормування обліку і контролю, аналіз чисельності персоналу.

Загальними показниками праці та заробітної плати, що підлягають обліку, є чисельність працівників, їх кваліфікація професії, розмір фонду оплати праці за категоріями та видами нарахувань, розмір відрахувань за їх видами. Ці дані необхідні для обчислення таких економічних показників, як рівень забезпеченості робочою силою, середнього заробітку, рівня продуктивності праці тощо [1].

Бухгалтерський облік є функцією управління підприємства, на який покладено завдання з поліпшення забезпечення управління і контролю за обліком праці та її оплати в установах, підвищенням ефективності діяльності та зменшенням ризику втрати коштів через необґрунтовані дії.

Особливо актуальним є законодавче врегулювання питання з оплати праці в бюджетних установах. Основними нормативними документами, згідно яких відбувається врегулювання організації обліку в бюджетних установах, залишається Бюджетний кодекс України, затверджений Верховною Радою України. Тому як своєчасне, достовірне та актуальне відображення в балансі установ усіх операцій дає змогу обґрунтувати управлінські рішення, аналізувати роботу установи, контролювати цільове надходження коштів та відповідне їх використання згідно чинного законодавства. Ведення бухгалтерського обліку, здійснення контролю за виконанням кошторисів, складання звітності в бюджетних установах покладається на бухгалтерію, яка є самостійною службою та має відповідну структуру.

Згідно Закону України № 108/95-ВР «Про оплату праці» (остання редакція від 19.08.2022), термін заробітна плата розкривається як особлива винагорода, яка виражена в грошовому виразі, котру роботодавець, згідно укладеного раніше договору, виплачує працівнику за виконану у відповідності з обов'язками роботу [1].

Також варто звернути увагу на таку особливу ланку зарплатної системи, як мінімальна заробітна плата. Вона є законодавча встановленим рівнем змоги виплати грошових коштів за некваліфіковану працю не менш ніж за попередньо обумовлену норму виконання роботи, тобто, місячна або годинна норма праці.

Беззаперечно, робота стосовно організації заробітної плати, полягає у виборі моделі формування заробітної плати (тарифної чи безтарифної), виборі форм і систем заробітної плати, розробці умов і правил преміювання. При цьому критерієм економічної ефективності організації заробітної плати повинно бути випереджаюче зростання ефективності діяльності та ймовірного доходу установ порівняно зі зростання фонду заробітної плати.

Економічний аналіз праці та її оплати є основним напрямком аналізу як сьогодення, так і для перспективного розвитку, тому що його методика дозволяє при наявності стислого обсягу інформації про результати діяльності визначити його потенційні можливості, внутрішні резерви, використання яких дозволить досягти позитивних змін фінансових результатів діяльності.

Особливого значення це набуває в сучасний період, коли більшість інформації про господарську діяльність підприємці відносять до категорії

комерційної таємниці, та у розпорядження аналітика надходить в основному офіційна фінансова звітність. Призначенням аналізу є визначення фактичного стану справ з обліку праці в кожному з підрозділів і по підприємству в цілому, щоб об’єктивно відображати дійсність.

Отже, практична значимість оплати праці, недостатній рівень дослідження теоретичних та практичних питань, що стосуються заробітної плати в бюджетних установах обумовлюють актуальність вибору теми обліку заробітної плати в бюджетних установах.

Література:

1. Про оплату праці: Закон України від 24.03.1995 р. № 108/95-ВР. Зі змінами № 2494-ІХ від 19.08.2022. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/108/95-вр>.

2. Безверхий К.В. Облік в бюджетних установах: навч. посіб. К. : «Центр учбової літератури», 2020. 312 с.

МАРКЕТИНГОВІ ПОСЛУГИ ЯК ОБ’ЄКТ ОБЛІКУ НА ПІДПРИЄМСТВІ

*А. Кандиба, здобувачка гр.МгОПз-1-21
Науковий керівник: О. Чернецька, к.е.н., доц.
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

Проведення маркетингових заходів є важливою складовою у ринкових відносинах. Маркетинг як дієвий механізм розвитку бізнесу досить давно використовується у повсякденній діяльності багатьох підприємств. Суб’єкти господарювання використовують послуги з маркетингу для покращення результативності та збільшення прибутковості своєї діяльності. Податківці розглядають маркетингові витрати як спосіб завищення витрат та отримання спірного права на податковий кредит, тому маркетингові витрати мають бути відповідним чином відображені в обліку суб’єкта підприємництва.

Для цілей податкового обліку в Податковому кодексі України наведено сутність маркетингових послуг як послуги, що забезпечують функціонування діяльності платника податків у сфері вивчення ринку, стимулювання збуту продукції (робіт, послуг), політики цін, організації та управління руху продукції (робіт, послуг) до споживача та післяпродажного обслуговування споживача в межах господарської діяльності такого платника. Зокрема, до маркетингових в ПКУ віднесено наступні послуги:

- із розміщення продукції платника податку в місцях продажу;
- вивчення, дослідження та аналізу споживчого попиту;
- унесення продукції (робіт, послуг) платника податку до інформаційних баз продажу;
- збору та розповсюдження інформації про продукцію (роботи, послуги).

До маркетингових послуг також відноситься мерчандайзинг, що має на меті сприяння інтенсивному просуванню товарів у роздрібній торгівлі без активної участі спеціального персоналу. До мерчандайзингу як напряму

маркетингу відноситься:

- викладення та розміщення товару в місці роздрібного продажу;
- забезпечення відповідного асортименту й достатньої кількості товару;
- організацію локальної реклами (установлення на торговій точці спеціального фірмового обладнання (холодильники, дисплеї, стелажі, полиці тощо), конструкцій презентаційного характеру (тумби, виставкові стійки, рекламні стенди, підставки під рекламні матеріали та ін.), поліграфічної рекламної продукції (буклети, плакати, гірлянди, прапорці тощо);
- організацію на місці продажу рекламних акцій у вигляді дегустацій, безплатної роздачі тощо;
- аналіз показників продажів;
- розв'язання певних питань цінової політики про граничну торговельну надбавку;
- інструктаж продавців роздрібних магазинів щодо споживчих характеристик товару, методів мотивації споживачів тощо.

Маркетингові послуги належать до безтоварних операцій. В обліку виконавця маркетингові послуги відображаються за загальними правилами надання послуг. В обліку замовника маркетингові послуги класифікують і відображають як витрати на збут. У нормативних актах не встановлено конкретний перелік документів для оформлення послуг з маркетингу.

За загальними правилами, документами, що підтверджують отримання маркетингових послуг є акти приймання-передачі послуг, інші документи, що підтверджує надання (отримання) послуг, звіти про надані послуги тощо. Такі документи повинні мати всі обов'язкові реквізити первинних документів. Для врахування витрат на маркетингові послуги необхідно довести безпосередній зв'язок таких витрат з господарською діяльністю платника податків та належне документальне підтвердження проведення таких операцій. На підтвердження фактичного здійснення маркетингових заходів, платник податків повинен мати відповідні первинні документи, які посвідчують мету, об'єктивну необхідність, економічну доцільність отримання відповідних послуг, а також можливість проведення таких операцій виконавцями послуг з врахуванням необхідного часу, місця, матеріальних ресурсів необхідних для надання таких послуг.

Підтвердженням зв'язку витрат на маркетингові послуги з господарською діяльністю суб'єкта господарювання можуть бути наказ по підприємству про необхідність проведення таких маркетингових досліджень, час проведення, територію, межі тощо, договір на проведення маркетингових досліджень, із зазначенням виду маркетингових досліджень, мету їх проведення тощо. У підтвердження фактичного отримання маркетингових послуг можуть бути надані акт приймання-передачі послуг або інший документ, що підтверджує фактичне надання таких послуг, звіт про проведення маркетингових досліджень, у якому мають бути викладені результати таких досліджень, надані рекомендації замовнику, тощо.

Таким чином, облік набуває важливого значення в сфері маркетингу, оскільки для ведення бізнесу в сучасних умовах доцільним є маркетингові

витрати. Маркетингові послуги вимагають відповідного фінансового обґрунтування та облікового відображення.

Література:

1. Гуріна Н., Томша А. Формування маркетингових витрат на підприємстві: бухгалтерський та податковий облік. Економіка та суспільство. 2021. Випуск № 24. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/210/201>

2. Маркетингові послуги: облік у замовника та виконавця. Практичне керівництво № 15, серпень 2021 року.. URL: <https://balance.ua/news/post/marketingovie-uslugi-uchet-u-zakazchika-i-ispolnitelya#>

3. Плаксієнко В. Я., Романченко Ю.О. Обліково-аналітичне забезпечення послуг маркетингу. Український журнал прикладної економіки. 2019. Том 4. № 3. С. 48–55. URL: http://ujae.org.ua/wp-content/uploads/2020/02/ujae_2019_r03_a06.pdf

4. <https://dn.tax.gov.ua/media-ark/news-ark/495491.html>

ОБЛІК ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ

К. Крива, ЗВО ОС «Магістр», гр. МгОПз-21

Науковий керівник: О. Губарик, к.е.н, доцент

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Заборгованість є дуже важливою частиною діяльності будь-якого підприємства, вона виникає на кожному етапі господарювання. Тому її облік має велике значення для функціонування підприємства.

Підприємство не може одразу здійснити розрахунок, тому виникає потреба в обліку цієї заборгованості. Так від моменту поставки до моменту оплати, або навпаки, при розрахунках з покупцями та замовниками, виникає дебіторська заборгованість.

Дебіторська заборгованість – заборгованість суб’єктів господарювання підприємству за постачання товарів, виконання робіт, надання послуг та інших операцій. Суб’єктів господарювання, які внаслідок подій у минулому винні підприємству грошові кошти називаються дебіторами.

Також така заборгованість виникає при розрахунках з підзвітними особами, своїми працівниками. Наприклад, при відправленні у відрядження, покупці матеріальних цінностей під звіт чи відшкодуванні збитків матеріально-відповідальних осіб.

Дебіторська заборгованість обліковується на рахунках 36 «Розрахунки з покупцями та замовниками» та 37 «Розрахунки з різними дебіторами». Вони є балансовими активно-пасивними рахунками. По дебету відображається збільшення заборгованості, а по кредиту її зменшення.

Рахунок 36 «Розрахунки з покупцями та замовниками» має такі субрахунки:

361 «Розрахунки з вітчизняними покупцями» - обліковуються розрахунки у гривнях.

362 «Розрахунки з іноземними покупцями» - ведеться облік у гривнях та

валюті, вказаній в договорі.

363 «Розрахунки з учасниками ПФГ» - розрахунки з промислово-фінансовими групами.

364 «Розрахунки за гарантійними забезпеченнями» - розрахунки за гарантійними забезпеченнями, що пов'язані з операціями за деривативами.

Рахунок 37 «Розрахунки з різними дебіторами», у свою чергу, має такі субрахунки:

371 «Розрахунки за виданими авансами» - ведеться облік попередньої оплати, при купівлі продукції, оплаті послуг та робіт.

372 «Розрахунки з підзвітними особами» - обліковуються кошти, взяті під звіт працівниками для різних цілей, в розрізі кожного працівника. При здані авансового звіту, кошти списуються на відповідний рахунок витрат чи інші.

373 «Розрахунки за нарахованими доходами» - ведеться облік нарахованих доходів, тобто за дивідентами, роялті, відсотками, що повинні бути отримані підприємством у майбутньому.

374 «Розрахунки за претензіями» - ведеться облік за претензіями, що підприємство виставляє покупцям, замовникам, постачальникам, підрядникам та іншим організаціям й визнаними неустойками, штрафами та пенею.

375 «Розрахунки за відшкодуванням завданих збитків» - обліковуються завдані збитки у випадку втрат та розкрадання матеріальних цінностей та грошових коштів, псування майна, якщо визнано винну особу.

376 «Розрахунки за позиками членам кредитних спілок» - у кредитних спілках ведеться облік розрахунків за позиками їх членам.

377 «Розрахунки з іншими дебіторами» - обліковуються розрахунки з іншими дебіторами, що не входять у субрахунки, вказані раніше. Наприклад усі розрахунки зі співробітниками, крім розрахунків з оплати праці та з підзвітними особами.

378 «Розрахунки з державними цільовими фондами» - ведеться облік розрахунків з державними цільовими фондами, наприклад розрахунків з тимчасової непрацездатності та інші.

379 «Розрахунки за операціями з деривативами» - ведеться облік розрахунків за операціями з деривативами [2].

Аналітичний облік ведеться не тільки по субрахункам, але й по кожному підприємству, організації, фізичній особі окремо, у розрізі договорів, замовлень тощо, за видами заборгованості, термінами її виникнення й погашення.

Роблячи висновок, можна сказати, що дебіторська заборгованість посідає важливе місце в діяльності підприємства. Вона включає в себе заборгованість по розрахункам з покупцями та замовниками при продажі товарів, надані послуг та виконанні робіт, розрахунки з працівниками, матеріально-відповідальними та підзвітними особами, стосовно матеріальних цінностей та підзвітних коштів, розрахунки за гарантійними забезпеченнями, за виданими авансами, розрахунки з державними цільовими фондами, за позиками членам кредитних спілок, за нарахованими доходами, за претензіями та за операціями з деривативами.

Таблиця

Види дебіторської заборгованості [1]

Дебіторська заборгованість		
Поточна дебіторська заборгованість		Довгострокова дебіторська заборгованість:
Заборгованість, пов'язана з реалізацією продукції, робіт, товарів, послуг:	Заборгованість, не пов'язана з реалізацією продукції, робіт, товарів, послуг:	заборгованість за майно, що передано у фінансову оренду
заборгованість за продукцію, послуги, роботи, товари.	заборгованість за виданими авансами	заборгованість забезпечена довгостроковим векселем
	заборгованість за розрахунки з бюджетом	
заборгованість за продукцію, послуги, роботи, товари забезпечені векселями	заборгованість з нарахованих доходів	інша довгострокова заборгованість
	заборгованість із внутрішніх розрахунків	
	інша поточна заборгованість	

Облік дебіторської заборгованості ведеться на синтетичних рахунках 36 «Розрахунки з покупцями та замовниками» та 37 «Розрахунки з різними дебіторами», та їх субрахунках.

Обліковується дебіторська заборгованість також не лише по рахунках, але й по замовленнях та договорах, по контрагентам, за видами заборгованості, термінами її виникнення й погашення.

Отже, облік дебіторської заборгованості є усестороннім та кропітким, й має велике значення для кожного підприємства.

Література:

1. Гудзь Н.В., Денчук П.Н., Романів Р.В. Бухгалтерській облік. URL: https://pidru4niki.com/87858/buhgalterskiy_oblik_ta_audit/buhgalterskiy_oblik

2. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій Мінфін України; Інструкція від 30.11.1999 № 291. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text>

УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ З ПЕРСОНАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА ПО ЗАРОБІТНІЙ ПЛАТІ

А. Міньковська, к.е.н., доцент

Л. Сидорчук, здобувач МгОП-1-21

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Об'єкти обліку заробітної плати на підприємстві та її оплати за складом ідентичні на усіх підприємствах, але на технологію обліку та роботу бухгалтерії впливають особливості технології та організації виробництва, від яких вона безпосередньо залежить. Одним з важливих питань реформування бухгалтерського обліку заробітної плати є вдосконалення діючої моделі

аналітичного обліку, оскільки дані аналітичного обліку відіграють важливу роль, характеризуючи розміщення та склад персоналу за місцями його використання, відпрацьований і невідпрацьований час, обсяг виробленої кожним працівником продукції, фонд заробітної плати і його структуру. Для вдосконалення бухгалтерського обліку необхідно оснащувати робочі місця комп'ютерною технікою та насамперед відходити від рукописних облікових реєстрів. Комп'ютери допомагають якісно та швидко фіксувати необхідну інформацію, проводити розрахункові операції, та зводять до мінімуму виникнення помилок при розрахунках вручну. На підприємствах документом, що досі ведеться вручну, є таблиць обліку робочого часу. Пропонуємо запровадити на підприємстві автоматизований облік робочого часу: будь який прихід та вихід працівника буде фіксуватися на пропускному пункті за допомогою персоналізованих карток, які будуть передавати інформацію у програму 1С Бухгалтерія. Ведення такої таблиці покращило б дисципліну працівників, тому що будь-яке затримання або вихід з роботи раніше фіксувалося б у програмі, що викликало б перерахування заробітної плати відповідно часу, який був фактично відпрацьований. Окремого рішення потребує облік часу роботи поза офісом. Оскільки на даний час у всьому світі продовжується пандемія COVID 19, та все більше працівників працюють вдома, дуже важко відстежити, коли працівник почав роботу, коли закінчив та чи взагалі сів працювати. Тож у цьому випадку доцільно запровадити вхід у програму 1С через персоналізацію кожного працівника. Під час входу у програму працівник вибирає своє прізвище та вводить пароль.

Водночас кожна дія працівника у програмі буде відображатись під його прізвищем та у подальшому можна буде сформулювати звіт та перевірити якість та кількість роботи, яку виконав працівник, і вже на основі цих даних робити нарахування заробітної плати. Однією з проблем українського ринка труда є відтік кваліфікованих кадрів за кордон. Оскільки головною причиною виїзду робітників і спеціалістів є неадекватно низька заробітна плата на українських підприємствах, запобігти цьому можливо за рахунок удосконалення оплати праці. Одним із можливих напрямів удосконалення оплати праці працівників є підвищення матеріальної зацікавленості працівників, преміювання, надбавки, надання відпусток тощо. Ефективним фактором, що також впливає на продуктивність праці є запровадження соціального пакету. Соціальний пакет — це надання роботодавцем певних благ у вигляді пільг, компенсацій особистих витрат, пов'язаних з роботою, забезпечення медичного страхування. Соціальний пакет має стимулюючу роль і є досить важливим інструментом впливу на стан і впевненість працівника, тривалість та успішність його трудових відносин. Також особливу увагу треба приділити підвищенню кваліфікації працівників. Підприємство має бути зацікавленим у кваліфікованих працівниках, які зможуть забезпечити виконання різних за складністю завдань. Облік виплат працівникам, пов'язаних зі стимулюванням праці, доцільно вести на окремих субрахунках, щоб зручно було аналізувати їх вплив на продуктивність праці.

Облік заробітної плати має бути організований таким чином, щоб сприяти підвищенню продуктивності праці та повному використанню робочого часу. Від правильно поставленого обліку оплати праці залежить рівень витрат підприємства, якість, правдивість, справедливість, повнота і своєчасність розрахунків з персоналом з оплати праці.

Отже, нарахована заробітна плата має залежати від результатів праці, а також має стимулювати розвиток виробництва та підвищувати ефективність роботи працівників. У зв'язку з цим достовірність і повнота інформації про виконану роботу має бути в центрі уваги бухгалтера. Важливим завданням є автоматизація процесу обліку робочого часу особливо в умовах обмеження мобільності працівників і роботи поза офісом. Облік виплат працівникам, пов'язаних зі стимулюванням праці, доцільно вести на окремих субрахунках, щоб зручно було аналізувати їх вплив на продуктивність праці.

ОБЛІКОВІ АСПЕКТИ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ

О. Мамрак, ЗВО ОС «Магістр», групи МгОП-1-21

Науковий керівник: О. Губарик, к.е.н, доцент

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Кожне підприємство має капітал, однією з складових його частин є матеріальні активи для виробництва продукції і надання послуг, значну частину яких складають основні засоби. А саме це можуть бути:

- земельні ділянки;
- капітальні витрати на поліпшення земель, не пов'язані з будівництвом;
- будівлі, споруди, передавальні пристрої;
- машини та обладнання;
- транспортні засоби;
- інструменти, прилади, інвентар, меблі і так далі.

Основні засоби придбані або взяті в оренду, іншими словами сформовані на початку господарської діяльності підприємства, вимагають повсякчасного керування ними і утримування їх в робочому стані. Для успішного розвитку підприємства необхідно постійні інвестиції у власні активи. Вартість основних засобів досить висока і забезпечити їхнє ефективне використання може організація обліку основних засобів. Вона включає в себе, з урахуванням виробничих потреб підприємства: облік, контроль, аналіз надходження та вибуття основних засобів. Аналіз показників використання основних засобів допомагає зрозуміти реальну потребу в основних засобах та визначити рівень як їх зносу так і доцільність використання тих чи інших інструментів праці.

Питанням вдосконалення обліку основних засобів зацікавлені науковці, як вітчизняні так і зарубіжні. Хоча методологія обліку в Україні висвітлена в повному обсязі (Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби», Податковий Кодекс України, Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»), але ряд питань потребують вдосконалення. Досліджують питання організації обліку основних засобів зокрема такі науковці як Матієшин М. М., Кравченко М. В., Дроздова Ю. А.,

Бабяк Н.Д., Святенко І. М. та інші. Увага приділяється як сутності поняттям так і питанням обліку в окремих галузях виробництва, протиріччям та недосконалості методичної та нормативно-правової бази, також правильності відображення інформації про облік основних засобів в Наказах про облікову політику підприємств [4,5,6,7].

Дійсно порівнявши поняття терміну «основні засоби» в нормативно-правових базах можна побачити різницю. Основні критерії визначення збігаються. Це строк корисного використання більше 1 року, призначення та матеріальна форма. Але є й розбіжності. Наприклад, в ціновій політиці (в Податковому кодексі вказано, що вартість об'єкту повинна перевищувати 6000,0 грн, а в бухгалтерському обліку – 20000,0 грн). Крім цього основні засоби поділяються на виробничі і невиробничі, амортизація яких в бухгалтерському обліку не впливає на кінцевий результат роботи підприємства – прибуток. А в Податковому кодексі невиробничі основні засоби не включаються до складу основних засобів. Як наслідок, це окремий облік амортизації виробничих і невиробничих основних засобів, що тягне за собою використання додаткового часу на виконання роботи. Ще одним з важливих критеріїв визначення основних засобів є очікування економічних вигід від їхнього використання [1,2,3].

При експлуатації основних засобів необхідно їх підтримувати в робочому стані. При обліку поліпшення об'єктів основних засобів у бухгалтера нерідко виникають питання. В бухгалтерському обліку ремонт до поліпшення не відноситься, отже витрати не можуть збільшувати балансову вартість об'єкту. Але ремонти бувають різні: поточні, малі, середні, капітальні, планові, позапланові, аварійні і т.д. У процесі заміни зношених запчастин, нові можуть бути довговічнішими й економічнішими, ніж старі. І у такому випадку ремонт може привести до збільшення майбутніх економічних вигід від використання об'єкта ОЗ, а отже, такий ремонт слід вважати поліпшенням і відображати в бух обліку відповідним чином. Визначити це доволі складно. Модернізація, модифікація, добудова, дообладнання проводиться для удосконалення об'єкту основного засобу. І в цьому випадку питань не виникає, бо такі роботи відносяться до збільшення балансової вартості об'єкту [1].

Ще важливим аспектом в обліку є переоцінка первісної вартості об'єктів основних засобів [1]. Процес проведення переоцінки надзвичайно важливий, але трудомісткий і складний водночас, рішення про переоцінку підприємство повинно приймати самостійно, але проводити тільки із залученням незалежного оцінювача, щоб переоцінка була визнана дійсною.

Для комплексної оцінки фінансового стану підприємства, визначення ефективного використання необоротних активів, що потребує інвестування в підприємство, необхідно методи збору, обробки та узагальнення облікової інформації, адаптовувати до сучасних умов. З метою підвищення ефективності використання ОЗ на підприємстві необхідно шукати шляхи удосконалення організації обліку і контролю основних засобів, що вимагає доопрацювання правових нормативів щодо обліку основних засобів.

Література:

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби», затв. наказом Міністерства фінансів України № 92 від 27.04.2000 р. URL:<https://online.dtkr.ua/2012/02-03/41867>
2. Податковий кодекс України. URL: <http://ibuhgalter.net/ru/tax-cod>
3. Податковий кодекс України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>
4. Кравченко М.В., Дроздова Ю.А. Складові управління процесом обліку основних засобів. Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2017. Вип. 14. Ч. 1. С. 164–167.
5. Матієшин М. М. Сутність обліково-аналітичного забезпечення процесу експлуатації основних засобів будівельних підприємств. Держава та регіони. 2014. № 3. С. 90–94. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/drep_2014_3_19
6. Бабяк Н. Д. Амортизаційна політика підприємства на сучасному етапі реформування економіки України / Н. Д. Бабяк // Теорія і практика перебудови економіки. – 2009. – №10. – С. 61–64.
7. Святенко І. М. Формування облікової політики підприємства відносно обліку основних засобів / І. М. Святенко // Проблеми і перспективи розвитку підприємництва. - 2014. - № 1. - С. 143-147.

ОБЛІКОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗРАХУНКІВ З ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ ТА ПІДРЯДНИКАМИ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ

Ю. Мірошник, студентка групи М2 ОПз-1-21

Науковий керівник: О. Одношевна, доцент

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Діяльність підприємства в сільськогосподарській галузі напряму залежить від процесів які складають кругообіг коштів на підприємстві. Серед цих процесів певне місце займає й процес постачання, який передбачає закупівлю підприємством матеріалів необхідних для його функціонування, а отже під час реалізації цього процесу підприємства вступають у взаємовідносини з постачальниками товарно-матеріальних цінностей та, отримавши необхідні цінності, розраховуються з ними. Крім закупівлі цінностей, в ході господарської діяльності, у господарюючих суб'єктів виникає також необхідність придбання різного роду робіт та послуг і тоді виникають грошові відносини з підрядниками. Отже, основними контрагентами підприємств при закупівлі предметів та засобів праці є постачальники, а при отриманні робіт та послуг - підрядники.

Колектив учених на чолі з Огійчуком М. Ф. наводить наступну характеристику зазначених контрагентів: «Постачальники - це юридичні або фізичні особи, які здійснюють постачання товарно-матеріальних цінностей (сировини, матеріалів, палива, запасних частин, МШП), надають послуги (подачу електроенергії, газу, води, пари тощо), виконують роботи (поточний і капітальний ремонт основних засобів тощо). Підрядники - спеціалізовані підприємства або фізичні особи, які виконують будівельно-монтажні роботи при спорудженні об'єктів на підставі договорів підряду на капітальне

будівництво» [1].

При розрахунках з постачальниками та підрядниками зазвичай виникає кредиторська заборгованість. Вона відображається в обліку як зобов'язання підприємства. Згідно українського законодавства методологічні засади формування та обліку інформації про кредиторську заборгованість, зокрема, щодо заборгованості за розрахунками з постачальниками, а також вимоги щодо її розкриття у фінансовій звітності, загальну класифікацію зобов'язань визначає П(С)БО 11. Згідно НП(С)БО 11 зобов'язання – це всі поточні зобов'язання, які відображаються за сумою погашення, тобто у фінансовій звітності в розділі поточних зобов'язань відображається сума, яка буде фактично сплачена при погашенні такого зобов'язання.

Розрахунки з постачальниками та підрядниками здійснюються на основі укладених договорів. Головною метою перевірки розрахунків з постачальниками та підрядниками є встановлення відповідності здійснених операцій за розрахунками з постачальниками та підрядниками діючому законодавству та достовірність відображення цих операцій у бухгалтерській звітності. Відповідно головної мети такої перевірки, перш за все необхідно перевірити наявність договорів, правильність їх оформлення та відповідність змісту договорів економічній суті укладених угод.

При відображенні розрахункових операцій на рахунках бухгалтерського обліку підприємства мають застосовувати «План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджений наказом Міністерства фінансів України від 30.11.99 р. № 291» [3]. Порядок відображення досліджуваних операцій на бухгалтерських рахунках та кореспонденцію рахунків визначає «Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій», затверджена наказом Міністерства фінансів України від 30.11.99 р. № 291» [23].

Щоб відобразити поточні розрахунки з постачальниками та підрядниками за поставлені ними ТМЦ, виконані роботи, надані послуги, застосовують такі субрахунки до рахунка 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками»: 631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками»; 632 «Розрахунки з іноземними постачальниками». По кредиту цих субрахунків відображають заборгованість за отримані виробничі запаси, МШП, товари, виконані роботи, надані послуги: Дт 15, 20, 22, 28, 23, 91, 92, 93, 94 — Кт 63. При погашенні заборгованості перед постачальниками та підрядниками виконують запис: Дт 63 — Кт 30, 31.

Безпосередньо метою здійснення контролю надходження товарів і розрахунків з постачальниками та підрядниками на підприємстві є встановлення правильності ведення розрахунків за отримані товарно-матеріальні цінності, отримані послуги, наявність дебіторської та/або кредиторської заборгованості, реальності її погашення [2].

До основних завдань контролю розрахунків з постачальниками на підприємстві відносять:

- встановлення правильності здійснення операцій з постачання товарів;
- встановлення чи правильно оформлені документи з постачання товарів, а саме: договорів, рахунків-фактур, актів прийому-передачі тощо;
- встановлення чи правильно відображені операції з постачання товарів у обліку;
- перевірка своєчасності, правильності та достовірності здійснених розрахунків за операціями з надходження товарів;
- перевірка законності, достовірності та правильності відображення розрахунків з використанням векселів та бартерних операцій.

Метою контролю розрахунків з постачальниками на підприємстві є встановлення правильності надходження товарів та здійснення розрахунків з постачальниками за їх отримання. Додатково перевіряються надані послуги, контролюється підтвердження законності виникнення дебіторської і кредиторської заборгованості. Підставою для перевірки є встановлення її достовірності і реальної можливості погашення дебіторської і кредиторської заборгованості за даними фінансової звітності підприємства.

Отже, здійснюючи безперервну господарську діяльність, підприємство постійно вступає в розрахунки з постачальниками та підрядниками, тому правильна організація їх обліку має важливе значення для ефективного використання засобів підприємства, а правильна організація розрахункових операцій – забезпечує стійкість оборотності коштів підприємства, закріплення договірної і розрахункової дисципліни та покращує його фінансовий стан.

Література:

1. Бухгалтерський облік на сільськогосподарських підприємствах: Підручник. / [М.Ф. Огійчук, В.Я. Плаксієнко, Л.Г. Панченко та ін]; за ред. проф. М.Ф. Огійчука. - К.:Алерта, 2007.-979с.
2. Гарасим, П. М. Курс фінансового обліку [Текст] : навч. посібник / П. М. Гарасим. – К. : Знання, 2017. – 654 с. – ISBN 966-346-278-6.
3. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: наказ Міністерства фінансів України від 30.11.1999р. № 291. // Головні нормативні документи для бухгалтера: практичне керівництво «Бібліотека баланс». – 2016. – № 2. – С. 22 – 24.

ПРИНЦИПИ ВЕДЕННЯ ОБЛІКУ ТА СКЛАДАННЯ ЗВІТНОСТІ ЗА УМОВИ ВПРОВАДЖЕННЯ ЕЛЕКТРОННОЇ СИСТЕМИ ДОКУМЕНТООБІГУ

О. Одношевна, к.е.н., доцент

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Відповідність сучасним умовам ведення фінансово-господарської діяльності та складання звітності для більшості вітчизняних підприємств передбачає переорієнтацію та переведення на прогресивні системи. Зокрема, найбільш актуальним є провадження сучасних систем для ведення обліку та складання фінансової звітності за допомогою електронного документообігу.

Електронний документообіг з'явився із поширенням комп'ютерів як більш

вигідна економічна й екологічна альтернатива паперовому. У США та країнах ЄС ним активно користуються вже понад десяток років. В Україні ж електронний документообіг набирає популярності лише зараз, стаючи *must have* для бізнесу, а судячи з тенденцій, які ми спостерігаємо починаючи з 2019 році: курс на всеохоплюючу диджиталізацію, держава у смартфоні, — і для держави також. Зважаючи на загальні тенденції, розберемося разом із основними визначеннями, що входять до поняття електронного документообігу [1].

Електронний документообіг — це сукупність процесів створення, обробки, погодження, надсилання, отримання, а також зберігання електронних документів, що здійснюється у цифровому форматі. Основними елементами електронного документообігу є: -електронний документ; - кваліфікований електронний підпис; -позначка часу.

Електронний документ — це документ, інформація в якому створена та збережена за допомогою електронних даних, що генеруються комп'ютерними засобами. Підписують електронні документи кваліфікованим електронним підписом (КЕП), що надає йому юридичної сили.

За для підтвердження дійсності та актуальності електронного документу, як засобу взаємодії між контрагентами, використовують кваліфікований електронний підпис (КЕП).

КЕП — удосконалений кваліфікований електронний підпис, який створюється з використанням засобу кваліфікованого електронного підпису і базується на кваліфікованому сертифікаті відкритого ключа. Кожен КЕП має два ключі: секретний — який є лише у власника, ним накладається сам підпис, і відкритий ключ, за допомогою якого можна перевірити справжність накладеного електронного підпису. Позначка часу фіксує дату та точний час, які присвоюються документові у момент підписання. При вирішенні судових спорів, вона гарантує його юридичну силу документу.

Впроваджуючи електронний документообіг на підприємстві, зокрема переведення бухгалтерського обліку та складання звітності, доцільно виконати ряд передумов, так як перехід із паперового документообігу на електронний — процес поступовий, починається він з вольового рішення керівництва. Час цього переходу залежить від масштабу та особливостей бізнес-структури компанії. Цей процес включає здійснення певних кроків, таких як:

- крок № 1. Дослідити, які програмні продукти для електронного документообігу пропонують розробники;

- крок № 2. Повідомити про перехід на електронний документообіг співробітників;

- крок № 3. Внести в облікову політику роботу з електронними документами;

- крок № 4. Отримати кваліфікований електронний підпис (КЕП) для відповідальних осіб, зазвичай, це: головний бухгалтер, фінансовий директор, СЕО та інші. Як вище було зазначено, кваліфікований електронний підпис надає юридичну силу електронному документові, тобто робить електронний

документообіг юридично значущим. Кваліфікований електронний підпис є рівноцінним аналогом рукописного і складається з унікальних криптографічних даних. КЕП дозволяє точно простежити момент (дату та час), коли було підписано документ, завдяки позначці часу, що ставиться на документ автоматично при підписанні акредитованим центром сертифікації ключів (АЦСК) КЕП. Отримати електронний підпис можна у АЦСК “Україна”, — найбільшого комерційного надавача електронних довірчих послуг, — зібравши відповідний комплект документів. А якщо у вас вже є КЕП, то продовжити його чинність можна онлайн на сайті, без черг та виснажливого очікування [2].

- крок № 5. Повідомити про перехід на ЕДО контрагентів. Коли обраний вами оператор електронного документообігу здійснить технічну реалізацію програми, проінформуйте контрагентів щодо зміни формату роботи.

Незважаючи, на вже давно налагоджену систему ведення обліку та складання звітності за принципом електронного механізму, ряд підприємств може зіткнутися з деякими перепонами, зокрема:

- контрагенти користуються різним ПЗ для ЕДО;
- не всі бухгалтери хочуть навчатися роботі з новим функціоналом;
- електронний документообіг, мабуть, коштує дорого.

Поряд з цим сучасна методологія та практичний досвід довів, що переваги при електронному документообігу в разі перевищують недоліки, що супроводжують даний перехід. Так, мінімізація помилок, зокрема, так званого, «людського фактору», прискорення процедур ведення обліку та складання звітності, законність та легітимність електронного цифрового підпису, прискорення роботи з контрагентами. Всі ці переваги підштовхують підприємства до найшвидшого переходу на електронний документообіг, що є майже необхідним у сучасних умовах ведення фінансово-господарської діяльності та складання звітності.

Література:

1. Закон України «Про електронні документи та електронний документообіг» [Електронний ресурс] // Верховна Рада України – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/851-15>.

2. Закон України "Про електронний цифровий підпис" [Електронний ресурс] // Верховна Рада України – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/852-15>.

ПРОЦЕС РЕАЛІЗАЦІЇ ЯК ЕКОНОМІЧНА КАТЕГОРІЯ

А. Мінковська, к.е.н., доцент

А. Чудна, здобувач МгОПз-1-21

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Найважливішим економічним показником, що характеризує господарсько-фінансову діяльність суб'єктів підприємницької діяльності є процес реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), оскільки по завершенні процесу визначаються результати господарювання та ефективність виробництва. Виробничий процес підприємства завершується передачею

продукції до споживача. Між замовниками та постачальниками через посередників створюються взаємовідносини на основі руху товарних та грошових потоків. Якщо продукція підприємства знаходить свого споживача і успішно реалізується, то це говорить про відповідність властивостей товару потребам споживачів і якості та ціни такої продукції. У зв'язку з цим, питання реалізації продукції є досить важливим, адже несе в собі важливу суспільну роль. В практичній сфері діяльності суб'єктів господарювання між поняттями «реалізація» і «продаж» відмінностей не існує, вони вживаються як синоніми. Проте для кращого розуміння значення процесу реалізації для суб'єктів підприємницької діяльності в сучасних умовах необхідно дослідити сутність поняття «реалізація» та «продаж» в теорії. Термін «реалізація» походить від латинського «realiz» і перекладається як «речовий», «дійсний». В економічному словнику зазначено, що реалізація - господарська операція суб'єкта господарювання, яка передбачає передачу права власності на окремі об'єкти іншому суб'єкту підприємницької діяльності в обмін на еквівалентну суму коштів чи боргових зобов'язань. В інших економічних словниках реалізація продукції трактується як її доставка покупцям за певну оплату згідно з укладеними договорами. У вузькому трактуванні вона зводиться до юридичного акту купівлі-продажу.

Багато сучасних вчених-економістів мають власні погляди щодо визначення поняття «реалізація». Ф.Ф. Бутинець розглядає процес реалізації як «сукупність господарських операцій, пов'язаних з продажем продукції (товарів, робіт, послуг) - Реалізація - сума доходу, яка повинна бути визнана від продажу. Р. Ентоні - Реалізація - це відображення доходу, коли відбулися обмін або вибуття продукту. Е.С.Хендріксен і М.Ф.Ван Бреда - Реалізація - це процес переводу не грошових ресурсів і прав у грошове вираження, що найбільш точно застосовується в обліку й фінансовій звітності при визначенні обсягу продажу активів за гроші або вимог на одержання грошей споживачам»; «Перетворення майна на грошові кошти. Реалізація продукції є завершальним етапом обороту господарських засобів, в результаті якого виготовлена підприємством (постачальником) продукція продається іншому підприємству (покупцю) за встановлену плату. В результаті реалізації відбувається перетворення товарної форми продукту на грошову». На думку Г.В. Осовської реалізація - здійснення наміченого плану, програми, проекту; реалізація продукції і одержання оплати за неї; перетворення майна, товару або цінних паперів на гроші. В обліковій термінології М.К. Пархомець розглядає її як процес перетворення товарної форми продукції на грошову. Але така позиція не враховує вимоги ринкової економіки, не розкриває повною мірою суть та економічний зміст реалізації як господарського процесу. Окремі науковці розширюють визначення реалізації, характеризуючи її як заключну стадію кругообігу засобів підприємства, при якому господарству відшкодовуються в грошовій формі кошти, затрачені на виробництво і збут товарної продукції.

Таким чином, можна зробити висновок, що головною метою процесу реалізації є отримання позитивного фінансового результату, тобто прибутку.

Однак, ніхто з економістів не розглядає процес реалізації як спосіб задоволення потреб споживача якісною та доступною продукцією.

Розглянувши теоретико-економічні поняття «реалізація» та «продаж», що використовуються в нормативно-правових актах та літературних джерелах, можемо трактувати, що економічний зміст процесу реалізації, насамперед, Укладення договорів на поставку продукції Складання плану реалізації продукції та залишків нереалізованої продукції на складі відділу збуту підприємства Відвантаження продукції споживачам Надходження грошей на розрахунковий рахунок підприємства-постачальника полягає у задоволенні потреб споживача якісною та доступною продукцією і в свою чергу отриманням позитивного фінансового результату-прибутку.

Систематизувавши проведені дослідження, пропонуємо власне визначення: реалізація - це сукупність господарських операцій з продажу продукції (товарів, робіт, послуг), які передбачають передачу права власності на продукцію (товар, роботу, послугу) покупцям (споживачам) для задоволення їхніх потреб та отриманням за це доходу у грошовій або товарній формі.

АУДИТОРСЬКИЙ РИЗИК ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ В АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Т. Педенко, здобувачка гр. ОП-3-20

Науковий керівник: О. Чернецька, к.е.н., доц.

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Проведення аудиту завжди супроводжується певним ризиком. Немає практичного способу звести аудиторський ризик до нуля. Аудитор завжди намагається, щоб ризик неправильної думки був незначним. Тому він має спланувати аудит так, щоб ризик неправильного вирішення був достатньо малим. Для цього аудиторіві необхідно досягти такої обізнаності (компетентності) про системи обліку і внутрішнього контролю, яка дала б йому змогу правильно запланувати аудит і розробити ефективний підхід до його проведення. Крім того, аудиторіві слід використовувати професійні знання для оцінювання ризику аудиту і підготовки аудиторських процедур, необхідних для зменшення ризику щодо сприятливого рівня. Літературні джерела дають оригінальне визначення ризику: «Ризик економічний – ймовірність того чи іншого результату (отримання прибутку чи зазнавання втрат) від реалізації певного господарського проєкту чи здійснення певної дії. Кількісна величина ризику може виражатися в абсолютних та відносних показниках. В абсолютному вираженні ризик являє собою величину можливих втрат від здійснення певної операції. Відносний показник ризику обчислюють шляхом віднесення абсолютної величини ризику до якогось певного показника, що характеризує господарську діяльність» [1].

Вплив управлінських рішень на рівень ризику аграрних підприємств є багатоваріантним дослідженням і вимагає детальної оцінки. Як зазначає Р. Овчарик, в сучасних умовах необхідно для кожного підприємства визначити оптимальний рівень диверсифікації виробництва. Результати аналізу

літературних джерел та власні дослідження свідчать, що не всі види диверсифікації знижують рівень ризику підприємства та підвищують його ефективність. Дослідження впливу диверсифікації на рівень ризику аграрних підприємств потребує обґрунтованої оцінки її рівня. Сучасний стан страхування сільського господарства в Україні не відповідає потребам в страховому захисті аграрного виробництва. Причиною цього є як слабкий фінансово-економічний стан аграрних підприємств, так і високий рівень страхових тарифів. Розвиток страхування урожаю сільськогосподарських культур потребує, як і в більшості розвинутих країн, державної підтримки. Основні принципи такої підтримки полягають у наступному: добровільність страхування, диференційоване відшкодування державою частини страхових тарифів по різних культурах, регулювання державою розміру страхових тарифів або методики їх розрахунку, встановлення державою вимог до страхових компаній, що беруть участь в такій програмі (розміри компаній, наявність відповідних спеціалістів тощо), регіональний підхід [2].

Окремі вчені пропонують оцінювати аудиторський ризик за алгоритмом, що передбачає п'ять етапів: орієнтована оцінка можливого аудиторського ризику на основі інформації із зовнішніх джерел; попереднє ознайомлення з підприємством, його діяльністю, системою внутрішнього контролю та бухгалтерського обліку; попередня оцінка складових аудиторського ризику та його загального рівня; укладання договору, планування та проведення аудиторської перевірки; коригування рівня аудиторського ризику із врахуванням інформації отриманої під час проведення аудиторської перевірки, яка може вплинути на зміну аудиторського ризику [3].

Економічні парадигми, концепції та методи управління відносяться до фундаментальних факторів, що визначають довгострокові перспективи розвитку контролінгу. Однак не слід забувати й інші фактори: рівні розвитку контролінгу як науки, рівень кваліфікації управлінського персоналу, а також визнання того, що управління як самостійний вид діяльності потребує власних технологій для його реалізації [4].

У жорстких умовах сучасної ринкової економіки перед керівниками постають такі завдання: прогнозування розвитку ринкової ситуації; своєчасна реакція на виниклі загрози; досягнення підвищення рівня конкурентоспроможності підприємства. Ці завдання вирішуються за рахунок практичного застосування інноваційного потенціалу суб'єкта господарювання, яке охоплює всю сукупність управлінських заходів в основу яких покладено систему контролінгу.

Для покращення поточної ситуації на аграрному ринку потрібна скоординована діяльність всіх гілок влади, політика підтримки вітчизняного товаровиробника і розвитку АПК. Широке запровадження якісної системи управління на підприємствах надає можливість керівникам досягти стабільного та ефективного функціонування підприємства. Одним з основних підходів забезпечення ефективного функціонування та розвитку сільськогосподарського підприємства є здійснення процесного управління за допомогою сучасних

інструментів контролінгу. Процес контролінгу може сприяти підвищенню якості системи управління і може бути орієнтовним на перспективний розвиток сільськогосподарського підприємства, основною метою якого є орієнтація управлінського процесу на забезпечення прибутковості підприємства та ефективного використання ресурсів.

Література:

1. Давидов Г.М., Давидов Г.М. Аудит. К.Знання, 2004. 514 с.
2. Овчарик Р.Ю. Аудиторський ризик в АПК і стратегія аудитора. *Економіка АПК*. 2001. №2. С.81-83.
3. Галань О.А., Чубай В.М. Методики оцінювання аудиторського ризику : суть , недоліки та заходи їх усунення. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2011. Вип. 21.5. С.196-202.
4. Голов С.Ф. Управлінський облік. К.: Лібра, 2006. 704 с.
5. Фабіянська В. Ю. Аудиторський ризик: сутність, методика оцінки та шляхи зниження. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2020. № 1. С. 110-121. <http://journals.khnu.km.ua/vestnik/wp-content/uploads/2021/01/23.pdf>

ОСНОВНІ ПОКАЗНИКИ, НА ЯКІ ВПЛИВАЄ ЗМІНА РОЗМІРІВ ПРОЖИТКОВИХ МІНІМУМІВ

О. Первушина, студентка гр. БО 20-1-9,

В. Кісіль, викладач

*ВСП "Технологічний фаховий коледж Дніпровського
державного аграрно-економічного університету»*

Прожитковий мінімум — це вартісна оцінка споживчого кошика, що містить мінімальні набори продуктів харчування, непродовольчих товарів та послуг, необхідних для збереження здоров'я людини і забезпечення її життєдіяльності. Чільні положення, що визначають порядок формування споживчого кошика і використання прожиткового мінімуму, встановлені Законом України “Про прожитковий мінімум” № 966-XIV від 15.07.1999р.

Прожитковий мінімум на одну особу, а також окремо для тих, хто відноситься до основних соціальних і демографічних груп населення, за поданням Кабінету Міністрів України щорічно затверджується Верховною Радою України до початку розгляду Державного бюджету України і періодично переглядається відповідно до зростання індексу споживчих цін разом з уточненням показників Державного бюджету України та публікується в офіційних виданнях [3].

Кожен прожитковий мінімум має своє призначення, тому її так багато. Найбільш значним для бухгалтера є прожитковий мінімум для працездатних осіб на 2022 рік, так як він використовується у більшості податкових розрахунків та індексації зарплати.

Розглянемо цілі використання кожного з прожиткових мінімумів [1]:

- 1) Працездатні особи - індексація зарплати, оподаткування (ПДФО, розрахунок податкової соціальної пільги, розмір єдиного податку групи 1), кваліфікація адміністративних і кримінальних порушень, розмір судових

зборів;

- 2) Діти віком до 6 років та діти 6-18 років - розрахунок соцвиплат для підтримки малозабезпечених сімей, аліментів, допомога саодиноким матерям;
- 3) Особи, які втратили працездатність - розрахунок пенсій (за віком, для тих, хто втратив годувальника та інші);
- 4) Загальний показник - використовують у державній статистиці.

Проаналізуємо деякі з потрібних бухгалтерам показників поточного року, які мають прив'язку до прожиткового мінімуму працездатних осіб:

а) поріг на отримання податкової соціальної пільги - розраховується як прожитковий мінімум на 1 січня помножений на 1,4 та заокруглений до найближчих 10 грн. - $(2481 \times 1,4 = 3473,40 \approx 3473 \text{ грн.})$;

б) податкова соціальна пільга (базова) - це величина, яка використовується при розрахунку ПДФО. Базова податкова соціальна пільга = $0,5$ прожиткового мінімуму на 1 січня = $2481 \times 0,5 = 1240,50 \text{ грн.}$;

в) податкова соціальна пільга (підвищена) - 150% базової ПСП, наприклад для саодинокі матері, а також на дитину з інвалідністю, тобто 1860,75 грн.;

г) єдиний податок, 1 група - 10% прожиткового мінімуму працездатної особи - 248,10 грн.;

д) посадовий оклад (мінімальний) – повинен бути не менше прожиткового мінімуму для працездатної особи на 1 січня (ч. 4 ст. 96 КЗпП)- 2481 грн.;

е) індексація зарплати - зарплата індексується в межах прожиткового мінімуму працездатної особи. Індeксація у межах 2481 грн. з 1 січня; 2600 грн. з 1 липня; 2684 грн – з 1 грудня 2022 р.

Неоподатковуваний мінімум доходів громадян (далі – НМДГ) дорівнює 17 грн., якщо норми інших законів містять посилення на нього. Щодо норм адміністративного та кримінального законодавства в частині кваліфікації адміністративних або кримінальних правопорушень сума неоподатковуваного мінімуму встановлюється на рівні податкової соціальної пільги, визначеної пп. 169.1.1 Податкового кодексу (далі – ПКУ) для відповідного року (п. 5 підрозд. 1 розд. XX ПКУ) [2].

Відповідно до пп. 169.1.1 ПКУ податкова соціальна пільга дорівнює 50% відсоткам розміру прожиткового мінімуму для працездатної особи (у розрахунку на місяць), встановленому законом на 1 січня звітного податкового року. З 1 січня 2022 року прожитковий мінімум для працездатної особи з розрахунку на місяць складає 2481 грн.

Отже у 2022 році для кваліфікації адміністративних або кримінальних правопорушень застосовується неоподатковуваний мінімум в розмірі 1240,50 грн. $(2481 \text{ грн.} \times 50\%)$.

Розглянемо основні показники, на які вплине розмір прожиткового мінімуму з 01.07.2022 р.:

1. Індeксація зарплати-зарплата працівників індексується у межах прожиткового мінімуму для працездатних осіб. Таким чином, з 01.07.2022 р.

зарплата працівників підлягатиме індексації у межей 2600 грн. [4]

2. *Аліменти* - мінімальний розмір аліментів на одну дитину не може бути меншим ніж 50% прожиткового мінімуму для дитини відповідного віку (ч. 2 ст. 182 Сімейного кодексу України).

Отже, розмір аліментів з 01.07.2022 р. не може бути меншим:

- для дітей віком до 6 років – 1100,50 грн (2201 грн. × 50%);
- для дітей віком від 6 до 18 років – 1372 грн (2744 грн. × 50%).

3. *Допомога по безробіттю* – її розмір не може перевищувати чотирикратного розміру прожиткового мінімуму для працездатних осіб.

Таким чином, максимальний розмір допомоги по безробіттю з липня 2022 р. становить 10400 грн. (4 × 2600 грн.).

4. *Допомога по вагітності та пологах* - надається у розмірі 100% середньомісячного доходу жінки (стипендії, зарплати, допомоги з безробіття тощо) на місяць, але не може бути меншою, ніж 25% розміру прожиткового мінімуму, встановленого для працездатної особи (ст.9 Закону України № 2811).

Отже, з 01.07.2022 р. мінімальний розмір допомоги по вагітності та пологах – 650 грн. (25% × 2600 грн.), у розрахунку на місяць. [4]

5. *Допомога одиноким матерям* - максимальний розмір її з 01.07.2021 р. для дітей до 6 років становитиме 2201 грн., від 6 до 18 років – 2744 грн., від 18 до 23 років (при навчанні дитини на стаціонарі ВНЗ) – 2600 грн.

6. *Допомога дітям, батьки яких ухиляються від сплати аліментів* – її розмір дорівнює різниці між 50% прожиткового мінімуму для дитини відповідного віку та середньомісячним сукупним доходом сім'ї з розрахунку на одну особу за попередні шість місяців.

Отже, максимальний розмір допомоги з 01.07.2021 р. для дітей до 6 років становить 1100,50 грн. (50% × 2201 грн.), від 6 до 18 років – 1372 грн. (50% × 2744 грн.).

7. *Пенсія за віком* - мінімальний розмір пенсії за віком встановлюється у розмірі прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність, за наявності (ч. 1 ст. 28 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» від 09.07.2003 р. № 1058-IV) [2]:

- у чоловіків – 35 років страхового стажу;
- у жінок – 30 років страхового стажу.

Отже, за зазначених умов мінімальний розмір пенсії за віком з 01.07.2022 р. становитиме 2027 грн.

Як бачимо, прожитковий мінімум впливає на переважну більшість соціальних виплат, його розмір зміниться наступного разу 1 грудня поточного року.

Література:

1. <https://www.golovbukh.ua/article/9151-projtkoviy-mnmum-u-2022-rots>

2. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/966-14#Text>

3. <https://index.minfin.com.ua/ua/labour/wagemin/>

4. [https://agrotimes.ua/article/kopijka-do-kopijky-prozhytkovyj-minimum-](https://agrotimes.ua/article/kopijka-do-kopijky-prozhytkovyj-minimum-2022/)

2022/

ПРИНЦИПИ ВЕДЕННЯ ОБЛІКУ ВИТРАТ ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІЇ РОСЛИННИЦТВА ЗА РАХУНОК УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ І ТЕХНОЛОГІЇ ЇХ НАКОПИЧЕННЯ ТА ВІДОБРАЖЕННЯ

Р. Рудий, студент групи МгОП-1-21

Науковий керівник: О. Одношевна, доцент

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Основними галузями сільського господарства України є рослинництво і тваринництво, які виробляють найліквіднішу продукцію, що становить основу продовольчої безпеки держави. Відповідно до діючого законодавства, будь-яка тварина або рослина, на утримання та/або вирощування якої спрямована діяльність підприємства, до того ж не обов'язково сільськогосподарська, є біологічним активом [2].

Важливою умовою повного збереження біологічних активів рослинництва та загалом сільськогосподарської продукції є чітка організація первинного обліку продукції. Належним чином організований облік на підприємстві передбачає правильне і своєчасне документальне оформлення всіх господарських операцій. Жоден факт господарського життя не є для бухгалтера істинним чи діючим, якщо він не зареєстрований в первинному документі, причому реєстрація фактів тягне за собою послідовну реєстрацію документів.

З метою організації обліку та контролю за збереженням біологічних активів рослинництва, кожному об'єкту на підприємстві присвоєно інвентарний номер за порядково-серійною системою. Виняток становлять лише багаторічні насадження. Поточними вважаються біологічні активи, здатні давати сільськогосподарську продукцію та/або додаткові біологічні активи, приносити в інший спосіб економічні вигоди протягом періоду, що не перевищує 12 місяців. У бухгалтерському обліку поточні біологічні активи складають особливу групу оборотних активів підприємств. За первинного обліку поточних біологічних активів рослинництва необхідно застосовувати такі документи.

Синтетичний облік витрат і вихід продукції підприємстві ведеться на рахунку 23 «Виробництво», до якого відкривають субрахунки за видами рослин. Рахунок балансовий, активний, операційний, калькуляційний. На дебеті рахунку 23 обліковують: - витрати минулого року під урожай поточного року (незавершене виробництво на початок звітного року); - витрати поточного року під урожай поточного року; - витрати поточного року під урожай майбутнього року (незавершене виробництво на кінець звітного року) [3].

Під час реалізації продукції рослинництва дебетується рахунок 901 «Собівартість реалізованої готової продукції» та кредитується рахунок 27. При реалізації відображується дохід за кредитом 701 рахунка «Дохід від реалізації готової продукції», відразу нараховується на цю суму податкове зобов'язання з ПДВ, яке зменшує дохід від реалізації. Потім на дебет рахунку 791 «Результати операційної діяльності» списується собівартість реалізованої готової продукції, а на кредит дохід від її реалізації.

Здійснення обліку продукції рослинництва можливе і без використання рахунка 21 «Поточні біологічні активи». Облік у такий

спосіб не суперечить головним принципам бухгалтерського обліку.

Не менш важливою проблемою є те що, на більшості підприємств застосовуються спеціалізовані форми первинних документів, більшість з яких не відповідає вимогам нового стандарту. Тому ми вважаємо, що потрібно розробити нові форми, які будуть забезпечити керівника та бухгалтерію інформацією для прийняття ефективних управлінських рішень.

В умовах гармонізації бухгалтерського обліку біологічних активів із Міжнародними стандартами бухгалтерського обліку особливого значення набуває їх аналіз, як важливий метод формування інформаційної бази для управління аграрним виробництвом і підприємством. Незважаючи на актуальність цього питання, відсутні теоретичні розробки щодо аналізу біологічних активів як окремого об'єкта обліку, з урахуванням нових засад оцінки та визначення фінансових результатів діяльності підприємств. Недостатнє науково-методичне забезпечення затрудняє виявлення резервів поліпшення кількісних та якісних параметрів біологічних активів рослинництва, підвищення ефективності їх використання. Для дослідження динаміки та рівня використання біологічних активів рослинництва пропонуємо розроблену методику аналізу біологічних активів. Рекомендуємо запровадити на підприємстві розроблені нами етапи, мету, об'єкти, види та показники економічного аналізу біологічних активів рослинництва на підприємстві [1].

Впровадження нового галузевого стандарту зумовлює формування принципово нових методологічних засад обліку сільськогосподарської діяльності, заснованих на ринковій вартості активів, визначенні фінансових результатів діяльності на протязі господарського циклу. Згідно даного стандарту, біологічні активи на дату проміжних та річного балансу потрібно відображати за справедливою вартістю, зменшеною на очікувані витрати на місці продажу. Так, згідно даного стандарту на кожен дату складання балансу біологічні активи, необхідно переоцінювати за справедливою вартістю зазначає. Така оцінка дає можливість відобразити реальні показники фінансової звітності, які використовуються при отриманні сільськогосподарськими підприємствами інвестицій і кредитів банків. Собівартість реалізованих біологічних активів, яка також обліковується за справедливою вартістю дорівнює їх справедливій вартості без витрат на місці продажу на останню дату складання балансу, по тій вартості за якою вони відображені в обліку на дату реалізації.

Важливо звернути увагу і на те, що після досягнення поточними біологічними активами рослинництва стадії зрілості (збирання урожаю), аналітичний облік культур, що були оцінені за справедливою вартістю, закривається із субрахунку 211 та відновлюється на рахунку 23. Останнє пов'язано з тим, що поточні біологічні активи в стадії зрілості припиняють процес життєдіяльності (зникають – як об'єкт обліку), а вихід від них продукції обліковується лише за кредитом рахунку 23.

Отже методологія обліку поточних біологічних активів рослинництва не відповідає головним принципам бухгалтерського обліку: неупередженості,

об’єктивності, послідовності і т.п. Разом з тим, за П(С)БО 30 підприємство має дотримуватись такої методології на кожну звітну дату.

Дослідження показують, що оцінка поточних біологічних активів рослинництва за справедливою вартістю, а, отже, і їх відповідне балансове узагальнення доцільне лише в окремих випадках. До таких випадків ми відносимо: залучення до статутного капіталу інвестицій; реорганізацію підприємства; вихід з підприємства учасника; оцінка застави під кредитування, підведення підсумків роботи на збори засновників та ряд інших подій, котрі вимагають оцінки активів за ринковою ціною. У цих випадках користувачі фінансової звітності зорієнтовані на оцінку активів за справедливою вартістю та як правило вимагають аудиторських підтверджень її достовірності. За П(С)БО 30 «Біологічні активи» облік поточних біологічних активів рослинництва за справедливою вартістю впливає на фінансові результати діяльності підприємства без врахування суттєвої сукупності ризиків щодо отримання таких доходів чи збитків в майбутньому.

В зв’язку з цим, більш доцільніше було б результат переоцінки поточних біологічних активів рослинництва включати до додаткового капіталу. А саме, збільшення вартості біологічних активів буде збільшувати суму додаткового капіталу, відповідно зменшення – призведе до його зменшення. Останнє не впливатиме на фінансовий результат діяльності підприємства на проміжні звітні дати.

Резерви скорочення витрат виробництва продукції рослинництва визначаються також за рахунок конкретних інноваційних заходів: - впровадження нових технологій; - поліпшення організації виробництва та праці; - застосування ресурсозберігаючої техніки; - використання маловідходних технологій тощо.

Ці заходи сприятимуть усуненню непродуктивних витрат і втрат, ліквідації браку, кращому обслуговуванню обладнання, посиленню контролю за зберіганням ресурсів, зменшенню частки управлінських видатків тощо. Загальний вплив впровадження організаційно-технічних заходів проявляється у зниженні прямих витрат.

Література:

1. Витрати та ефективність виробництва продукції в сільськогосподарських підприємствах (моніторинг). Вип. 9. [О. М. Шпичак, О. В. Боднар, Л. М. Пархоменко, Є. В. Гаваза, Н. І. Діденко, А. І. Камінська, О. П. Комарницька, Н. Г. Копитець, Т. В. Куць, С. О. Пашко, А. Л. Педорченко, А. О. Сігайов, Г. Ю. Шостак, В. Д. Цап] – К. : ННЦ ІАЕ, 2017. – 424 с.

2. Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні»: Закон України від 16.07.1999 р. – № 996-XXV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua>

3. Костецька Н. Факторний підхід до формування стратегії зниження витрат підприємства / Н. Костецька // Галицький економічний вісник. – 2017. – № 1 (30). – С. 162.

ЕЛЕКТРОННЕ АДМІНІСТРУВАННЯ ПОДАТКУ НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ

М. Саливончик, здобувач гр.МгОПз-1-21

*Науковий керівник: О. Чернецька, к.е.н., доцент
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

Система електронного адміністрування ПДВ – це технічний засіб, що спрямований на забезпечення обліку адміністрування ПДВ. Основне призначення системи – безперервний контроль формування та відшкодування ПДВ. Головною складовою системи електронного адміністрування ПДВ є електронний рахунок. Адміністратором системи електронного адміністрування ПДВ є Державна фіскальна служба.

В Україні впроваджено електронне адміністрування податку на додану вартість. Зокрема, всім платникам податку на додану вартість автоматично відкриваються ПДВ-рахунки, на які будуть зараховуватись кошти з власних поточних рахунків платників ПДВ у сумах, необхідних для збільшення розміру суми, на яку платник податку має право зареєструвати податкові накладні чи розрахунки коригування кількісних і вартісних показників до податкової накладної в Єдиному реєстрі податкових накладних, а також у сумах, недостатніх для сплати до бюджету узгоджених податкових зобов'язань з цього податку. Для поповнення рахунку в системі електронного адміністрування ПДВ платник податків має перерахувати кошти за допомогою платіжного доручення.

Кожну податкову накладну необхідно реєструвати у Єдиному реєстрі податкових накладних та виписувати лише в електронній формі. В системі електронного адміністрування ПДВ міститься вся інформація про об'єкти оподаткування, податкові зобов'язання в розрізі суб'єктів господарювання за КВЕДами і товарними групами (УКТЗЕД). З метою попередження неправомірних дій у системі електронного адміністрування ПДВ законодавцем передбачено моніторинг відповідності податкових накладних/розрахунків коригування критеріям оцінки ступеня ризиків. Електронна система управління ризиками при адмініструванні ПДВ автоматично зупиняє реєстрацію ризикових податкових накладних.

Порядком електронного адміністрування ПДВ передбачено, що платник податку має право безоплатно отримувати у ДФС України інформацію про стан свого електронного рахунку, а також суму податку, на яку він має право зареєструвати податкові накладні та/або розрахунки коригування в Реєстрі. Інформацію щодо реквізитів рахунку у системі електронного адміністрування ПДВ платники податків мають можливість переглянути в приватній частині Електронного кабінету у вкладці «Дані про банківські рахунки» режиму «Облікові дані платника» та у вкладці «Реєстр транзакцій» режиму «Система електронного адміністрування ПДВ». Інформацію щодо залишку коштів на електронному рахунку у системі електронного адміністрування ПДВ платники можуть отримати через інформаційно-телекомунікаційну систему «Електронний кабінет», а також шляхом подання за допомогою програмного

забезпечення для подання податкової звітності в електронній формі засобами телекомунікаційного зв'язку сервісного запиту «Запит щодо отримання реквізитів електронного рахунку та інформації щодо залишку коштів на такому рахунку» за кодом J1302301 (для юридичних осіб) та F1302301 (для фізичних осіб). В свою чергу, ДФС України надсилає платнику податку відповідь на запит в електронному вигляді «Витяг про реквізити електронного рахунку та інформації щодо залишку коштів на такому рахунку» за формою J1402301 (для юридичних осіб) та F1402301 (для фізичних осіб).

Якщо надміру сплачена сума податкових зобов'язань з ПДВ, яка виникла у зв'язку з уточненням показників податкової звітності, зарахована до бюджету з рахунку в системі електронного адміністрування ПДВ, то платник податку може повернути таку суму на електронний рахунок. Відшкодування відбувається в хронологічному порядку (підприємець, який перший подав, першим отримує кошти за всіх інших рівних умов) та на щоденній основі. Якщо платник податку своєчасно не зареєстрував податкові накладні в Єдиному реєстрі податкових накладних та відповідно не зменшив реєстраційну суму на суму податку, зазначену в таких податкових накладних, то після подання звітності з ПДВ за відповідний звітний період, в якій задекларовано податкові зобов'язання з ПДВ, що визначені у податкових накладних, які не зареєстровані в ЄРПН, реєстраційна сума платника зменшується на суму ПДВ, зазначену у податкових накладних, своєчасно не зареєстрованих в ЄРПН. Після реєстрації таких податкових накладних в ЄРПН в системі електронного адміністрування ПДВ автоматично відбувається перерахунок показника перевищення за звітний період, в якому було складено таку податкову накладну, та розрахункової суми з урахуванням сум ПДВ, зазначених у таких податкових накладних.

Отже, весь процес адміністрування ПДВ (від реєстрації платником ПДВ до сплати та формування Реєстру заяв на відшкодування ПДВ) здійснюється в онлайн - режимі. Всі податкові накладні (разом із додатками) та податкову звітність з ПДВ повністю переведено в електронну форму. Електронне адміністрування податку на додану вартість спрямоване на зниження ризиків формування фіктивного кредиту та унеможливлення отримання неправомірного відшкодування ПДВ з бюджету, а також ефективно сприяє стабільній сплаті податку на додану вартість та його відшкодуванню.

Література:

1. Податковий кодекс України: Закон України № 2755-VI від 02.12.2010 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>
2. Електронне адміністрування податку на додану вартість. URL: https://protocol.ua/ua/elektronne_administruvannya_podatku_na_dodanu_vartist/
3. Оніщенко Г. Адміністрування податку на додану вартість в Україні: проблеми та перспективи розвитку. Фінансовий простір. 2020. №3(39). С.195-204. <https://fp.cibs.ubs.edu.ua/index.php/fp/article/view/786/928>

УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИРОБНИЦТВА МОЛОКА В СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

І. Свиноус, д.е.н., професор кафедри обліку і оподаткування

О. Миронюк, магістр

Білоцерківський національний аграрний університет

Встановлено, що в обліковому процесі в сільськогосподарських підприємствах для відображення первинної інформації про господарські операції використовуються форми документів старого зразка, розроблені ще за планової економіки, що найчастіше забезпечує виділення необхідної аналітики під час реєстрації первинних документів і тягне за собою на наступних стадіях обробки даних її втрату.

Серед основних напрямів удосконалення обліку витрат у сільськогосподарських підприємствах слід виділити такі: автоматизація обліку; деталізація статей витрат та оперативність обліку в системі автоматизованого обліку; удосконалення бюджетування. Для реальної можливості детального подання інформації за окремою статтею витрат, навіть за загальногосподарськими та загальногосподарськими витратами, пріоритетними завданнями в організації інформаційно-аналітичної підтримки управління витратами у сільськогосподарських підприємствах мають бути: підготовка управлінської звітності, спрямованої на виявлення способів використання резервів підвищення економічної ефективності; доцільність проведення заходів зі зниження витрат та планування цих заходів; забезпечення керівників і спеціалістів інструментарієм для планування заходів щодо зниження витрат; зміна структури витрат у довгостроковій перспективі в різних галузях управління підприємством [1].

Необхідною умовою зниження технологічно обумовлених витрат є постійна актуалізація технологічних нормативів і розробка методів зниження непродуктивних витрат пов'язаних із зберіганням надлишків; із зберіганням обладнання, визнаного надлишковим; із виплатою заробітної плати в період простою підприємства і т. д.

З метою реалізації технічного забезпечення обліку витрат у сільгоспідприємствах молочного скотарства необхідно: регламентувати способи й порядок обліку витрат; визначити структуру статей витрат; методи калькулювання собівартості, основи розподілу непрямих витрат; розробити форми первинних документів для відображення необхідної аналітики; управлінські звітні форми; побудувати оптимальний графік документообігу, що дозволяє збирати документальні дані про витрати у строки до закриття звітного періоду.

Такі заходи є основою для побудови оптимальної системи калькулювання, створення та впровадження якої дозволить: підвищити ефективність управління та прозорість діяльності підприємства; вести облік і контроль витрачання коштів; значно знизити витрати підприємства у цілому;

позбутися невизначеності та застрахувати майбутні ризики; стабілізувати діяльність суб'єкта господарювання.

У сільськогосподарських підприємствах молочного скотарства важливо запровадити науково обґрунтовану систему управління якістю продукції, як складової стратегічного управління, яка потребує інформаційного забезпечення. Управління якістю молока-сировини та продуктів його переробки утруднено через відсутність релевантної інформації про основні параметри якості та витрати на досягнення тих чи інших якісних властивостей готової продукції. Ця інформаційна проблема має багато аспектів: контроль якості й екологічної чистоти продукції, документальне оформлення якісних характеристик, обчислення витрат на виробництво продукції різної якості в єдиному технологічному процесі, відображення витрат на досягнення заданого рівня якості по статтях калькуляції.

Існуюча нині практика обліку витрат за виробництво продукції молочного скотарства ґрунтується на фіксуванні фізичного обсягу виробленої продукції, сприяє оперативному управлінню виробництвом у частині визначення реальної собівартості й ціни реалізованої продукції. Одним із найбільш ефективних методів, що дозволяє вирішувати стратегічні цілі в розвитку молочного скотарства, є розробка нових принципів методики обліку витрат на виробництво продукції молочного скотарства, заснованих на оцінці якості продукції та управлінні процесами з метою забезпечення високої результативності виробництва й роботи підприємства [2].

Виділяючи якість молока як об'єкт управлінського обліку, насамперед необхідно уточнити порядок документального відображення даних: перелік реквізитів, що реєструються у первинному документі, а також номенклатуру первинних документів.

У первинних документах мають відобразитися суворо об'єктивні відомості, чого важко досягти по багатьох якісних показниках. Проаналізувати якісні показники за всіма позиціями можуть лише державні структури, які проводять сертифікаційні випробування харчової та сільськогосподарської продукції на відповідність вимогам екологічної безпеки, або провідні молокопереробні підприємства. Натепер у господарствах самостійно визначають лише масову частку жиру й білка в молоці, тому внесення додаткових якісних реквізитів до первинного документа має ґрунтуватися на можливості їх визначення.

Більшість виробленого молока господарства реалізують молокопереробним підприємствам. Продаж молока здійснюється на підставі «Товарно-транспортної накладної» з одночасним відображенням даних у «Відомості обліку руху молока». Для більш точної інформації з обліку реалізованого молока пропонуємо на доповнення до відомості вести Реєстр продажу молока молокопереробному підприємству.

Поряд із документальним відображенням якісних характеристик готової продукції для точного калькулювання собівартості продукції або наданих послуг важливе значення має правильний вибір об'єкта калькуляції. Вибираючи

об'єкти калькуляції, вибирають і калькуляційні одиниці, тобто одиниці виміру їхнього обсягу. Вибір калькуляційної одиниці тісно пов'язаний з питаннями обліку якості продукції під час обчислення її собівартості.

Література:

1. Гнатишин Л. Прокопишин О., Малецька О. Специфіка побудови системи обліку у тваринництві. Вісник Львівського національного аграрного університету. Серія : Економіка АПК. 2019. №26. С. 81-86.

2. Людвенко Д. В. Місце обліку тваринництва у забезпеченні продовольчої безпеки України. Науково-виробничий журнал «Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво». 2020. № 2 (113). С. 222-227.

ЕКОНОМІЧНИЙ ЗМІСТ ПОНЯТТЯ ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ, ПІДХОДИ ДО ЇЇ ВИЗНАЧЕННЯ ТА ФУНКЦІЇ

*К. Смирнова, здобувачка гр. МгОП-1-21
Науковий керівник: Т. Саванчук, к.е.н., доцент
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

На сьогодні, таке поняття як «заробітна плата» все частіше стає об'єктом дослідження багатьох авторів. Воно і не дивно, адже саме заробітна плата для роботодавців виступає як значний елемент витрат, а для працівників – основною складовою їх доходів. Крім того, заробітна плата – один з найважливіших інструментів управління, бо безпосередньо має значний вплив на мотивацію та трудову активність працівників. Саме тому зберігається актуальність питання щодо визначення економічного змісту поняття заробітної плати.

Сутність поняття «заробітна плата» є багатостороннім, тому розглядати її природу необхідно у розрізі трудового та податкового законодавства.

У Законі України «Про оплату праці» визначено: «заробітна плата – це винагорода, обчислена, як правило, у грошовому виразі, яку за трудовим договором роботодавець виплачує працівникові за виконану ним роботу» [5].

За Податковим кодексом України заробітною платою вважається «основна та додаткова заробітна плата, інші заохочувальні та компенсаційні виплати, які виплачуються (надаються) платнику податку у зв'язку з відносинами трудового найму згідно із законом» [4].

Таким чином, бачимо, що у нормативно-правових актах використовують різні підходи, за яких немає чіткого визначення досліджуваного поняття. Через це в наукових дослідженнях серед поглядів різних авторів та науковців виокремлюється немала кількість трактувань поняття «заробітна плата», розглянемо декілька з них.

Так, Дубовська О.В. розглядає заробітну плату як «грошове вираження вартості і ціни робочої сили, яке виплачується працівникові за виконану роботу або надані послуги і спрямоване на мотивацію досягнення бажаного рівня продуктивності праці» [1]. А ось на думку Мартина О.М.: «Заробітна плата – це оплата послуг праці робітника, яка відображаючи соціально - економічне

становище в національній економіці та рівень життя у суспільстві, дає можливість робітникові і його сім'ї забезпечувати поточне споживання, а також заощаджувати на майбутнє споживання» [3].

Натомість, Калина А.В. уточнює: «Заробітна плата - частина вартості у грошовій формі, яка в результаті його розподілу надходить працівникам залежно від кількості і якості затраченої ними праці» [2].

Загалом, велика кількість різних поглядів, що стосуються визначення поняття «заробітна плата» підтверджує всю багатогранність та неоднозначність цієї дефініції.

Крім того, необхідно зауважити, що кожний науковець при визначенні заробітної плати розглядає не всі сторони цієї категорії, а лише одну або декілька. Вважаємо доцільним описувати її з погляду декількох позицій, а саме:

I позиція – за економічною теорією (зарплата є економічною категорією, відображаючи при цьому відносини, що виникають у роботодавця з працівником, і навпаки, щодо розподілу вартості);

II позиція – за ринковою економікою (зарплата є елементом на ринку праці й виникає внаслідок взаємодії попиту та пропозиції праці);

III позиція – з боку працівника (зарплата є основною частиною його доходу, який виникає в процесі виконання працівником певних завдань);

IV позиція – з боку роботодавця (зарплата є видатками та одночасно й головним чинником, що сприяє забезпеченню матеріальної зацікавленості серед працівників для досягнення найкращих і найвищих результатів проведеної ними роботи).

Економічний зміст поняття заробітної плати найбільше розкривається за допомогою виконуваних нею функцій:

1) Відтворювальна – можливість підтримки та покращення умов життя як самого працівника, так і членів його родини, тобто забезпеченість всіма необхідними для життя благами, щоб відновлювати витрачену в процесі роботи робочу силу;

2) Стимулювальна – визначення взаємозалежності розміру зарплати від якості та кількості праці окремих працівників та їх трудових внесків у результати роботи установ та організацій. Дана залежність має бути такою, щоб мотивувати працівників до ефективної праці та постійного покращення її результатів;

3) Соціальна – забезпечення соціальної справедливості у процесі розподілу заробітної плати між працівниками і власниками, крім того у процесі розподілу між працівниками зарплати відповідно до їх трудової участі та результатів праці. Ця функція необхідна, щоб забезпечувати однакову зарплату при однакових умовах праці, усуваючи при цьому будь-яку дискримінацію при оплаті праці;

4) Регулювальна – сприяння вирішенню проблем при регулюванні вартості робочої сили на ринку праці під дією взаємної залежності попиту на неї, пропозиції й поділу трудових ресурсів в залежності від регіонів, установ, галузей, при цьому враховуючи особисті інтереси працівників стосовно тієї

сфери, до якої він прикладає свою працю;

5) Статусна – забезпечення соціального статусу працівників, престижу професії чи посади на ринку праці та статус установи.

Таким чином, узагальнивши все вищеописане, можемо підвести такий логічний підсумок: під заробітною платою розглядають ціну, за допомогою якої оцінюють працю працівників, переважно в грошовому еквіваленті, та водночас найважливіший засіб підвищення зацікавленості серед працівників у результатах своєї роботи та продуктивності праці. Також з'ясували тісний взаємозв'язок функцій заробітної плати, лише при сукупності яких можна досягти ефективної організації заробітної плати.

Література:

1. Дубовська О. В. Теоретичні засади заробітної плати як соціально-економічної категорії. Вісник ДДФА. Економічні науки. 2014. № 2. С. 23-32.

2. Калина А. В. Розвиток соціально-економічної категорії «заробітна плата» та передумови для формування її гідного рівня. Соціально-трудова відносина: теорія та практика. 2017. № 1. С. 212-223.

3. Мартин О. М. Заробітна плата як економічна категорія: соціально-економічні аспекти. Науковий вісник НЛТУ України. 2012. Вип. 22.7. С. 233–239.

4. Податковий кодекс України: Закон України від 02 грудня 2010 р. № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>

5. Про оплату праці: Закон України від 24 березня 1995 р. № 108/95-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/108/95-вр#Text>

ОСОБЛИВОСТІ ОПОДАТКУВАННЯ ФОП ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ

Г. Мачак, старший викладач кафедри обліку, оподаткування та управління фінансово-економічною безпекою Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Основною опорою, на якій тримається тил країни під час воєнного стану є безперервно працююча економіка. В економічній обороні нашої держави велику роль відіграє малий бізнес, що в свою чергу дозволяє підприємцю бути само зайнятим, надавати робочі місця, наповнювати різні види бюджетів. Навіть в період найжорстокішого протистояння представники малого бізнесу не припиняли свою діяльність, крім тих населених пунктів, де така робота виявилася взагалі неможливою через жорсткі військові дії країни-агресора.

Продовжувати свою діяльність в умовах війни, як виявилось, також можливо. В першу чергу, цьому посприяло спрощення державою правил оподаткування та умов ведення підприємницької діяльності. Водночас, підприємці зіткнулися з великою кількістю змін і нововведень, що затрудняло прийняття управлінських рішень стосовно податкових пільг та податкових ставок. Тому, особливості оподаткування ФОП під час воєнного стану є і надалі актуальним питанням, яке потребує роз'яснення.

Відповідно до чинного законодавства, з 1 квітня 2022 року до

припинення або скасування воєнного, надзвичайного стану на території України платниками єдиного податку третьої групи можуть бути фізичні особи – підприємці та юридичні особи – суб’єкти господарювання будь-якої організаційно правової форми. До таких осіб не застосовується обмеження щодо обсягу доходу та кількості осіб, які перебувають з ними у трудових відносинах. Також, такі особи можуть перебувати на Єдиному податку 3 групи зі ставкою податку в розмірі 2% від обороту замість 5%. Обороти – це всі отримані кошти в готівковій або безготівковій, матеріальній або нематеріальній формах за реалізовані товари, роботи або надані послуги. Водночас, платники єдиного податку третьої групи, звільняються від обов’язку нарахування та сплати податку на додану вартість за операціями з постачання товарів, робіт та послуг, місце постачання яких розташоване на митній території України, та при ввезенні товарів на митну територію України, а також від подання податкової звітності з податку на додану вартість, а їх реєстрація платником податку на додану вартість є призупиненою.

Проте, для того, щоб підприємство прийняло рішення перейти на цю систему оподаткування, воно має відповідати таким вимогам:

- дохід за попередній рік повинен бути не більше 10 млрд грн;
- види діяльності дозволяються всі крім азартних ігор, обміну валют, торгівлі підакцизними товарами, корисними копалинами, ввезення авто;
- типи підприємств — всі крім фінансових установ, страховиків, нерезидентів;
- обмеження по кількості працюючих осіб до цієї групи платників ЄП відсутнє.

Фізичні особи підприємці, що є платниками єдиного податку першої та другої групи – сплачують єдиний податок фіксований, у яких єдиний податок не залежить від того отримали дохід чи ні і з 1 квітня 2022 року мають право не сплачувати єдиний податок. В такому разі декларація з єдиного податку не буде заповнюватися за цей період. Отже, перша і друга група з 1 квітня 2022 року

Основною процедурою для переходу на спрощену систему оподаткування і звітності є подання заяви. Необхідно зазначити, що до заяви не потрібно додавати розрахунок доходу за попередній календарний рік. Суб’єкт господарювання вважається платником єдиного податку третьої групи з відповідними особливостями:

- з 1 квітня 2022 року – у разі подання заяви до 1 квітня 2022 року;
- з наступного робочого дня після подання заяви – у разі подання заяви починаючи з 1 квітня 2022 року.

Суб’єкти господарювання, що зареєструвалися в установленому законом порядку і протягом 10 днів з дня державної реєстрації подали заяву про обрання спрощеної системи оподаткування з урахуванням особливостей оподаткування, вважаються платниками єдиного податку третьої групи з дня їх державної реєстрації.

Особливістю такої системи є обов’язкове подання Податкової декларації за кожний звітний місяць протягом 20 календарних днів наступних за звітним

місяцем, а сплатити податок треба протягом 10 календарних днів після граничної дати подання звітності.

Застосування ставки податку у розмірі 2 відсотків доходу передбачає включення податку на додану вартість до складу єдиного податку (як у випадку застосування ставки єдиного податку у розмірі 5 відсотків доходу). Виходячи з вище викладеного, зазначаємо, що єдиний податок по ставці 2% - це є тимчасовий режим оподаткування, тому, коли дія воєнного / надзвичайного стану в Україні закінчиться, то підприємство автоматично з першого числа місяця наступного за місяцем закінчення дії воєнного стану повернеться до свого старого режиму оподаткування. І, також, якщо підприємство спробує перебувати на цій податковій системі, але ця система йому не сподобається, то таке підприємство зможе подати заяву про відмову від цієї системи оподаткування в будь-який час

Література:

1. Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану» від 15.03.2022р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>

2. Распопова Ю.О., Єрьоміна О.Л. Оподаткування підприємств. Частина 1. Основні засади оподаткування в Україні: Навчальний посібник. – Дніпро: НМетАУ, 2018. – 44 с.

ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОБЛЕМ ОПЛАТИ ПРАЦІ В РИНКОВІЙ ЕКОНОМІЦІ

В. Сьомченко, к.е.н., доцент

Х. Коростіна, магістрант

Запорізький національний університет

Важливою проблемою в сфері оплати праці є диспропорційне розшарування суспільства за доходами, низький рівень оплати праці працівників, що не сприяє зацікавленості у досягненні високих кінцевих результатів праці та є причиною розростання прихованого безробіття й значного падіння платоспроможного попиту населення. Такі причини як інфляція, нестабільність доходів, занедбалість нормування праці тощо, є одним з виявів кризи в організації праці, її побудові, тобто приведення її елементів в певну систему, що забезпечує взаємозв'язок кількості і якості праці з розмірами заробітної плати. З врахуванням цього надзвичайно актуальним завданням є дослідження сутності та проблем оплати праці з точки зору подолання кризи і стимулювання економічного зростання в Україні.

Огляд наукових досліджень та публікацій підтверджує, що в Україні зростає інтерес вчених до теоретичних і практичних проблем у сфері оплати праці згідно з вимогами ринкової економіки. Необхідно звернути увагу на те, що оплата праці завжди знаходилась у центрі уваги багатьох вчених. В економічній літературі стан, оцінка, проблеми та перспективи оплати праці висвітлюються такими науковцями як: В.П. Бабич, І.А. Бланк, Й.М. Бескид, О.Д. Василик, В.Г. Дем'янишин, В.М. Опарін, С.Я. Кондратюк, О.П.

Кириленко, Ю.В. Пасічник, С.К. Потьомкін, І.М. Сирота, В.М. Суторміна, В.Г. Ротань, В.М. Федосов, С.І. Юрій і ін.

Прийняті законодавчі нормативно-правові акти сприяли значним змінам у реформі оплати праці. В Україні практично створено законодавчо-правову базу регулювання оплати праці відповідно до міжнародних трудових норм, що діють у ринковій економіці, але цей механізм у повному обсязі не спрацьовує, особливо в договірному регулюванні. На сьогодні ще існує велика кількість невирішених питань і суперечностей у сфері оплати праці.

В організації заробітної плати, коли треба приймати конкретні рішення що до вибору форм і систем оплати праці, умов і розмірів преміювання тощо, необхідно враховувати багато різних чинників.

Різкі зміни в організаційному механізмі, що склалися, насторожують і лякають людей, спричиняють інколи мають неусвідомлений опір. Незначні зміни сприймаються колективом легше, але вони, як правило, малоефективні. Тому потрібна певна послідовність, зваженість під час запровадження принципово нових систем заробітної плати.

Перебудова організації заробітної плати відповідно до вимог ринкової економіки не знімає необхідності рішення наступних задач, які стоять перед системами заробітної плати:

- підвищення матеріальної зацікавленості кожного у виявленні і використанні резервів ефективності своєї праці, виключення можливостей одержання незароблених грошей;

- усунення випадків зрівняльності в оплаті праці, досягнення прямої залежності заробітної плати всіх працівників від індивідуальних і колективних результатів праці;

- поліпшення співвідношень в оплаті праці працівників різних категорій і професійно-кваліфікаційних груп з урахуванням складності виконуваних робіт, умов праці, склавшихся пріоритетів в оплаті праці працівників, що враховують дефіцитність тих або інших професій, вплив різних груп працюючих на досягнення високих кінцевих результатів і конкурентоздатність виробництва;

- активне залучення трудового колективу до участі в оцінці індивідуальних результатів праці працівника і розподілові колективного заробітку, особливо при розвитку ринкових форм економічних відносин усередині підприємств (внутрівиробничого госпрозрахунку, орендних відносин, підряду і т.п.).

Перебудова економіки в напрямку всілякого розвитку ринкових відносин як неодмінну умову повинна супроводжуватися посиленням соціальної підтримки працівників. Стосовно до заробітної плати вона повинна складатися насамперед у тім, щоб рівень оплати забезпечував нормальне відтворення робочої сили відповідної кваліфікації, а зростання прибутку здійснювався не за рахунок надмірної інтенсивності праці працівника, а за рахунок раціональної організації виробничого процесу і підвищення технічного рівня виробництв, полегшення процесів праці. Соціальна підтримка працівників в умовах

ринкової економіки складається також і в тім, щоб йому були надані всі можливості для росту індивідуальної заробітної плати за рахунок власних трудових зусиль у рамках державних гарантій мінімальної оплати праці й угод профспілкових організацій або інших представницьких органів трудящих із власником або відповідною адміністрацією.

Метод формування оплати праці відповідно до рівня прожиткового мінімуму, який застосовується у нашій країні, що прагне до інтеграції з Європейським Союзом, не тільки не відповідає європейським стандартам, але і містить істотні недоліки. До найбільш важливих можна віднести те, що метод:

– сприяє масовому зубожінню найманих робітників і знижує їх купівельну спроможність;

– негативно впливає на відродження національної економіки і підвищення ефективності її функціонування;

– знижує конкурентоспроможність національних товарів як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках.

Разом з тим у більшості країн, що входять до складу Європейського Союзу, під прожитковим мінімумом мається на увазі середній рівень життя, гарантований кожному добросовісному працівникові. У багатьох країнах він щорічно переглядається з урахуванням поліпшення нормальних умов харчування та інших найважливіших життєвих умов.

Вирішити проблему конкурентоспроможності оплати праці і підвищення купівельної спроможності населення (хоча б у частині продуктів харчування) можна, відмовившись від традиційних зрівняльних систем заробітної плати. Її низький сучасний рівень при можливих потенційних високих доходах в умовах розвитку ринкової економіки знижує ефективність останньої.

Одним з факторів відродження національної економіки є орієнтація промислового виробництва на інтеграційний шлях розвитку на основі конкурентних відносин, активізації цільових зусиль працівників, розвитку їхньої творчої ініціативи і заповзятливості, вишукування і залучення у виробництво внутрішніх резервів. Вона взаємозалежна з науковою концепцією визначення сутності і рівня соціальної заробітної плати, а також практичною концепцією розрахунку прожиткового мінімуму. Разом з тим недостатньо вивчений механізм виявлення можливостей професійно-кваліфікаційного росту працівників, процес оптимізації їхньої праці, і оцінка трудового внеску в умовах ринкових відносин, що сприяють інтеграції України з ЄС.

Література:

1. Мащенко М.А. Соціально-економічна сутність категорії «заробітна плата» в транзитивній економіці. *Економіка розвитку*. 2007. № 8. С. 164-165.

2. Шацкова Л.П. Аналіз змін з оплати праці та її обліку в державному секторі: Матеріали XII Всеукраїн. наук.-практ. інтернет-конф. [«Обліково-аналітичне забезпечення інноваційної трансформації економіки України»], (м. Одеса, 31 травня – 01 червня 2018 р.). Одеса: ОНПУ, 2018. С. 95-97.

3. Кабаченко М.О. Концепція подальшого реформування оплати праці: новий вимір. *Держава і право*. 2015. Вип. 68. С. 318-332

ОРГАНІЗАЦІЯ РОЗРАХУНКОВИХ ВЗАЄМОВІДНОСИН З ПІДЗВІТНИМИ ОСОБАМИ ЯК БАЗА ДЛЯ ПОБУДОВИ ЇХ ОБЛІКУ

Т. Саванчук, к.е.н., доцент

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

У будь-яких підприємств і організацій в процесі здійснення своєї господарської діяльності виникає необхідність придбання тих чи інших матеріальних цінностей, послуг або робіт не за безготівковими розрахунком, а за готівкові кошти. Часто набагато швидше і зручніше оплатити товар «на місці» готівкою, наприклад, при покупці канцтоварів, господарського інвентарю або бензину для службового автомобіля. Зазвичай в цьому випадку працівнику підприємства видається готівка під звіт.

Левицька Н. М. зазначає: «Розрахунки з підзвітними особами - це широке коло операцій з готівковими коштами, розрахунками, придбанням матеріальних цінностей, оподаткуванням тощо» [1]. Виходячи з цього, можна констатувати, що відображення вказаних операцій в обліку вимагає правильного оформлення відповідних документів та чіткого дотримання діючих нормативних актів.

«Підзвітна особа - довірена особа підприємства, яка має сукупність прав і обов'язків щодо підприємства. В бухгалтерському обліку має фіксуватися інформація про стан заборгованості підзвітної особи, а також зобов'язання підприємства перед нею» [1].

На сьогодні, українські підприємства можуть видавати кошти під звіт для придбання різних матеріалів, для поїздки у відрядження, різного роду дрібні господарські, поштові чи інші витрати. При цьому, необхідно пам'ятати, що при такій видачі треба дотримуватися всіх правил роботи з готівкою.

Найчастіше зараз видачу грошей підзвіт проводять шляхом їх перерахування на платіжну карточку працівника, хоча не рідко ще зустрічається і видача таких грошей готівкою безпосередньо із каси підприємства. Особливо часто такий спосіб використовують підприємства, що мають готівкові надходження у вигляді виручки. Можливо також оформлення видачі готівки переказом через органи зв'язку у місце знаходження підзвітної особи чи перерахування на її особистий рахунок [2].

З одного боку операції з обліку розрахунків з підзвітними особами для бухгалтерів українських підприємств усіх форм власності і видів діяльності є звичними і дуже поширеними, проте з іншого боку вони потребують знання нормативних актів щодо готівкового обігу та звітування за використанні кошти і правильного документального оформлення таких розрахунків.

Розрахунки з підзвітними особами зачіпають досить широке коло операцій - з готівковими коштами у національній та іноземній валюті, розрахунками, переміщенням цінностей (необоротні й оборотні активи), оплатою послуг, формуванням витрат і вартості цінностей, оподаткуванням, утриманнями із заробітної плати працівників, специфічно вирішених правових відносин, використанням як типових форм первинних документів, так і нестандартних документів, розроблених на підприємстві, і т.д. В підсумку, як показує практика, помилки, що виникають при проведенні розрахунків за

участю підзвітних осіб, не рідкість.

Виконання обов’язків підзвітної особи передбачає здійснення цілого колу операцій, що представлені на рис. 1.

Рис. 1. Операції щодо виконання завдання відрядженим працівником

Отже, при організації розрахункових відносин з підзвітними особами необхідно врахувати як вимоги господарського права так і правильність відображення вказаних розрахунків в обліку підприємства.

Література:

1. Левицька Н. М. Як ефективно оптимізувати документообіг / Н.М. Левицька // Податкове планування. – 2006. – №3. – С. 22-23.
2. Омельницька З. Відрядження: документальне оформлення / З. Омельницька // Баланс. – 2013. - № 68-69. – С.83-86.

КОНТРОЛІНГ ЯК ІНСТРУМЕНТ УПРАВЛІННЯ ВІТЧИЗНЯНИМИ ПІДПРИЄМСТВАМИ

*О. Ткаченко, к.е.н., доцент
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

Економічна самостійність підприємств орієнтує їх на ефективну, рентабельну і прибуткову діяльність. Новим словом в управлінні стала поява контролінгу як функціонально відокремленого напрямку економічної діяльності підприємства, що пов'язаний з реалізацією фінансово-економічної функції в менеджменті, спрямований на досягнення підприємством стратегічних та поточних цілей та забезпечує прийняття оперативних і стратегічних управлінських рішень.

Слово контролінг походить від англійського «to control» - контролювати, управляти, яке, у свою чергу є похідним від французького слова, що означає «реєстр, список перевірки».

Контролінг передбачає встановлення мети підприємства, поточне збирання і обробку інформації для прийняття управлінських рішень, виконання функції контролю відхилень фактичних даних від планових, а також:, що найважливіше, підготовку рекомендацій щодо прийняття рішень. Контролінг спрямований на вдосконалення ефективності менеджменту та організації управління економікою на мікрорівні.

В управлінні економікою вітчизняних підприємств система контролінгу ще не отримала відповідного поширення. Причини цього є недостатній рівень підготовки спеціалістів цієї галузі. Контролінг має всі характеристики обліково-аналітичної системи і реалізує синтез окремих елементів бухгалтерського, оперативно-технічного обліку, аналізу, контролю і планування, (бюджетування).

Підприємницька діяльність припускає чітке формування цілей і тенденцій розвитку з тим, щоб дати їм шанс на здійснення. Тому контролінг базується на плануванні, тобто визначенні планових показників на твердо встановленні звітні періоди, з якими порівнюються фактичні дані. Порівняння планових показників з фактичними – ядро концепції контролінгу. Лише завдяки цьому звітність стає складовою частиною системи управління, оскільки відхилення, що обчислюються шляхом порівняння з фактичними, є основою для виявлення причин відхилень і наступного прийняття відповідних заходів.

Запровадження контролінгу на вітчизняних підприємствах зумовлене необхідністю інформаційного забезпечення й координації системи планування, синхронізації різних видів обліку, аналізу відхилень та контролю, внутрішньої і зовнішньої (за винятком усіх видів ноу-хау) транспарентності управлінських рішень, інформаційного й методичного забезпечення менеджменту, підтримки на належному рівні ризик-менеджменту.

Особливого дослідження потребує питання здійснення службами контролінгу функції внутрішнього контролю. Наявність ефективно діючої

внутрішньої системи контролю дає змогу інвесторам бути упевненими в тому, що їхні інвестиції ефективно використовуються, спрямовуються на розвиток підприємства й надійно захищені від можливих зловживань. Служба контролінгу докорінно відрізняється від планово – економічної служби радянського зразка, коли підприємства існували в передбачуваному середовищі планово-командної економіки, фінансових цін і гарантованих обсягів державного замовлення.

Отже, контролінг направлений на планування та прийняття управлінських рішень на майбутнє. Нині контролінг найбільше застосовується в машинобудуванні, приладобудуванні, хімічній і лікарській промисловості, металургії. Для сільськогосподарських підприємств контролінг нове слово в управлінні підприємством, його ведення дало б змогу вирішувати питання: продавати чи зберігати врожай; тримати або вирізати ВРХ; оцінки привабливості інвестиційних проектів.

ОЦІНКА ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ: ВІТЧИЗНЯНИЙ ТА ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

Є. Черкаська, здобувачка гр. МгОПз-21

Науковий керівник: Т. Саванчук, к.е.н, доцент

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Велику роль у вирішенні проблем ефективності розвитку та збільшення виробничого потенціалу підприємств відіграє система управління виробничими запасами. Методи, за якими підприємство робить оцінку виробничих запасів, напряду пов'язані з ефективністю процесу управління.

Особливістю стану обліку запасів на підприємствах України зараз є в тому, що в П(С)БО 9 «Запаси» та «Методичних рекомендаціях з бухгалтерського обліку запасів», затверджених наказом Мінфіну від 10.01.2007 року № 2, показано тільки загальні положення з приводу оцінки цих об'єктів але із-за частих інфляційних стрибків ціни на виробничі запаси часто змінюються, тому їх оцінка є доволі проблематичною. Протягом одного звітного періоду ціни на матеріали можуть сильно мінятися.

На великих підприємствах, зазвичай, є велика кількість запасів і тому визначити їх послідовність використання доволі складно .

Проблемами обліку запасів є: визначення методу оцінки вибуття запасів, проблематичне формування первісної вартості запасів і відображення їх в обліку, облік витрат по зберіганню запасів.

Зараз є велика проблема вибору методу оцінки запасів та ефективності їх використання в бухгалтерському обліку. До 2015 року в бухгалтерському обліку використовували 6 методів оцінки вибуття запасів, а зараз-п'ять.

В Україні запаси оцінюються за фактичними витратами на їх купівлю в момент отримання або коли використовують їх під час виробництва. В більшості випадків в інших країнах до собівартості запасів не включають витрати, які не будуть відшкодовані покупцями .

Згідно з П(С)БО №9 «Запаси»: «При відпуску запасів у виробництво, з виробництва, продаж та іншому вибутті оцінка їх здійснюється за одним з таких методів: ідентифікованої собівартості відповідної одиниці запасів; середньозваженої собівартості; собівартості перших за часом надходження запасів (ФІФО); нормативних затрат; ціни продажу» [1].

Перед підприємствами стоїть вибір, залежно від мети, яку перед собою воно ставить: оцінювати за собівартістю запаси, якщо їх залишити для власних потреб чи за ринковою, якщо на продаж. Ринкову використовують, зазвичай, економічно розвинені держави, Україна, на жаль, не має потрібного досвіду щоб це ефективно застосовувати.

Зараз підприємства активно проникають до системи міжнародних економічних відносин і тому потрібно оцінювати підходи, які використовуються, для оцінки вибуття виробничих запасів в Україні та в міжнародних стандартах бухгалтерського обліку. Порівняємо методи оцінки вибуття запасів, які є в П(С)БО 9, МСБО 2 (табл. 1).

Таблиця 1

Порівняльна характеристика відмінностей положень з обліку запасів [2]

Характеристика	Оцінка вибуття запасів згідно	
	П(С)БО 9 (Україна) «Запаси»	МСБО 2 «Запаси»
Методи визначення собівартості	1. Ідентифікованої собівартості відповідної одиниці запасів 2. Середньозваженої собівартості 3. Собівартості перших за часом надходження запасів (ФІФО) 4. Нормативних затрат 5. Ціни продажу	1. Метод конкретної ідентифікації 2. Середньозваженої собівартості 3. Метод за формулою «перше надходження – перший видаток» (ФІФО) 4. Метод стандартних (нормативних) витрат 5. Метод роздрібних цін
Умови застосування	Для всіх одиниць бухгалтерського обліку запасів, які мають однакове призначення та однакові умови використання, застосовується тільки один з цих методів	

В Україні дуже схожий облік запасів як в МСБО 2 «Запаси». Оцінка за методом ЛІФО була вилучена з П(С)БО 9 «Запаси», бо цей метод розрахований на застосування в умовах нестабільності економіки. В цьому методі використовують в обліку останню ціну придбання за принципом «останній прийшов – перший пішов».

Отже, так як, інколи на підприємстві, змінюються методи оцінки запасів то їх потрібно потім закріплювати в Наказі про облікову політику підприємства. Українське законодавство формувати потрібно з пристосуванням до положень міжнародних стандартів, проте копіювання міжнародних стандартів без адаптації та споглядання на національні особливості не принесе нічого хорошого так як це не завжди може відповісти запитам підприємств та українська економіка не повністю має характеристику розвиненої ринкової економіки.

Підприємство має обирати такий метод, який дозволить йому найточніше

визначити оцінку запасів та урахувати всі інтереси власників та специфіку діяльності підприємства.

Література:

1. П(С)БО № 9 «Запаси». Бухгалтерський облік. Правове регулювання, стандарти, контроль. *Бюлетень законодавства і юридичної практики України*. 2004. №4. С. 199-206.

2. Виноградова М.О., Комлач Г.В. Методичні підходи до обліку запасів в Україні та їх відповідність міжнародним стандартам. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка» Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку*. 2007. № 577. С. 58-66.

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ І ОПОДАТКУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ В ІТ-СФЕРІ

*О. Чернецька, к.е.н., доцент
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

В умовах розвитку цифрової економіки майже кожен суб'єкт підприємництва використовує ІТ – рішення та ІТ –продукти, зокрема, програми для обліку та подання звітності, програмні РРО тощо.

В ІТ-сфері суб'єкти підприємництва діють на підставі Закон України «Про Концепцію національної програми інформатизації» [1]. Суб'єктами підприємства в ІТ-сфері можуть бути ІТ-компанії, резиденти «Дія-Сіті» (лише юридичні особи), фізичні особи-підприємці та інші.

ІТ-компанії можуть здійснювати діяльність в результаті праці найманих працівників, співпраці з фізичними особами-підприємцями, а також за договорами цивільно-правового характеру з фізичними особами та за гіг-контрактами з резидентами «Дія-Сіті».

Через можливість поprojektного залучення найбільш поширеною формою співпраці в ІТ-індустрії є цивільно-правові договори з ФОП. Така форма залучення гарантує компаніям сприятливий податковий режим (спрощену систему оподаткування), а спеціалістам - свободу щодо графіку і місця роботи. ФОП в ІТ-сфері з відповідним кодом КВЕД 62.01 «Комп'ютерне програмування», як правило, обирають 3-ю групу спрощеної системи платника єдиного податку. ІТ-компанії сплачують винагороду за виконану роботу, підтверджену актами виконаних робіт (наданих послуг).

Гіг-контракт - це новий інструмент, який зберігає переваги гнучкості цивільно-правових відносин, виключає ризик перекваліфікації відносин у трудові та забезпечує соціальні гарантії гіг-спеціалісту. Гіг-спеціаліст — фізична особа, яка за гіг-контрактом є підрядником та/або виконавцем. Гіг-контракт передбачено лише для резидентів «Дія-Сіті».

Для набуття статусу резидента «Дія-Сіті» юридичній особі потрібно відповідати наступним вимогам:

- кількість гіг-фахівців у компанії має бути не менше ніж 9;
- заробітна плата або сума за договором на місяць має бути не менше ніж

1200 євро;

- сума доходу (кваліфікованого) за перші 3 місяці роботи не менше ніж 90%;

- зареєстровані види діяльності: комп'ютерне програмування, виробництво програм або ігор, консультування з питань інформатизації, надання в користування програмних продуктів, у тому числі в режимі онлайн, організація кібербезпеки та інші види діяльності, перелічені у відповідному Законі [1].

Отже, гіг-контракт – це цивільно-правовий договір, за яким гіг-спеціаліст зобов'язується виконувати роботи та надавати послуги відповідно до завдань резидента «Дія-Сіті» як замовника, а резидент «Дія-Сіті» зобов'язується оплачувати виконані роботи та надані послуги і забезпечувати гіг-спеціалісту належні умови для виконання робіт чи надання послуг, а також соціальні гарантії.

При отриманні статусу Резидента «Дія Сіті» передбачено знижену ставку податку на прибуток 9%. Якщо резидент Дія Сіті у відповідний календарний місяць не відповідав вимогам щодо розміру середньої місячної винагороди залученим працівникам та гіг-спеціалістам не менше, ніж еквівалент 1200 євро за офіційним курсом гривні щодо євро та середньооблікової кількості працівників та гіг-спеціалістів юридичної особи не менше дев'яти осіб, він зобов'язаний самостійно нарахувати та сплатити ПДФО за ставкою 18%.

Доходи спеціаліста резидента «Дія-Сіті», які виплачує на його користь резидент у вигляді заробітної плати, винагороди за гіг-контрактом та авторської винагороди за створення службового твору оподатковуються за ставкою 5%, військовий збір – 1,5%. ЄСВ для платника - резидента Дія Сіті встановлено на суму нарахованої кожній застрахованій особі заробітної плати - у розмірі мінімального страхового внеску - 22% від мінімальної заробітної плати та на суму винагороди фізичним особам за виконання робіт (надання послуг) за гіг - контрактами - у розмірі мінімального страхового внеску - 22% від мінімальної заробітної плати. Якщо розмір доходу ІТ-спеціаліста перевищує еквівалент 240 тис. євро за календарний рік, сума перевищення оподатковується за ставкою 18%, а платник податку має подати річну декларацію про майновий стан і доходи та самостійно сплатити ПДФО із суми перевищення.

Якщо підприємство або підприємець перебуває на загальній системі оподаткування, при досягненні обороту 1 млн грн необхідно зареєструватися платником ПДВ. Для платників податку на додану вартість на загальній системі оподаткування з 1 січня 2015 року до 1 січня 2023 року операції з реалізації програмних продуктів (розважальних, системних, навчальних, прикладних), а також криптографічні засоби графічної інформації звільнені від податку на додану вартість.

Таким чином, діяльність ІТ-сфери вимагає ведення обліку та є об'єктом оподаткування. Серед способів оптимізації оподаткування можна виділити організацію відповідної співпраці з ІТ-спеціалістами та пільги з податку на додану вартість.

Література:

1. Про Концепцію національної програми інформатизації: Закон України № 1089-IX від 01.01.2022р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/75/98-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Про стимулювання розвитку цифрової економіки в Україні: Закон України № 1667-IX від 15.07.2021р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1667-20#Text>
3. Особливості ведення обліку та оптимізації ІТ компаній в Україні. URL: <https://www.buhuslugi.com.ua/ua/publikatsiji/644-osoblivosti-vedennya-obliku-ta-optimizatsiji-it-kompaniji-v-ukrajini.html>

ДОКУМЕНТАЛЬНЕ ОФОРМЛЕННЯ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВ БЮДЖЕТНОЇ СФЕРИ

Є. Фогель, здобувачка гр.МгОП-1-21

Науковий керівник: Т. Саванчук, к.е.н., доцент

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Підприємства бюджетної сфери, як і інші суб'єкти господарювання, у відповідності до нормативних документів, зобов'язані розробити та документально зафіксувати свою облікову політику, як невід'ємну частину раціональної організації облікового процесу [3].

Фіксується облікова політика, як правило розпорядчим документом керівника підприємства, але слід зазначити, що наказ чи розпорядження мають бути чіткими та локанічними, а опис облікової політики вимагає врахування багатьох моментів, які не завжди можливо помістити в стислому об'ємі [1].

Оскільки облікова політика є елементом інформаційного забезпечення управління, який включає організацію бухгалтерського обліку, то документ де вона фіксується має бути ґрунтовним і передбачати довгий термін дії.

На нашу думку, найбільш прийнятним для оформлення облікової політики є документ у вигляді Положення про облікову політику підприємства. Такий документ є зручним з точки зору можливості висвітлення усіх елементів облікової політики, а також з точки зору впровадження на підприємстві та ознайомлення з ним всіх працівників, що беруть участь в обліковому процесі.

При цьому окремі елементи облікової політики вважаємо за доцільне винести в додатки, що буде сприяти ознайомленню з ними саме тих працівників, на яких покладається відповідальність за дотримання конкретних норм облікової політики. Крім того, деякі складові облікової політики мають регламентуватися інструкціями, зокрема – це посадові інструкції облікових працівників, що відносяться до організаційної складової облікової політики [2].

З метою документального оформлення облікової політики установи та системної її реалізації, всі складові облікової політики доцільно об'єднати в групи: організаційно-технічні та методичні, проте деякі науковці радять виділяти всі три окремі складові – організаційні, методичні та технічні.

Ми також вважаємо, що доцільно щоб на підприємстві був не лише документ, який регламентує облікову політику, але й документ, який визначає

відповідальних осіб за її розробку. Виходячи з цього, особа що несе відповідальність за організацію обліку та облікову політику в бюджетній установі має видати наказ про створення комісії з розробки облікової політики.

Таку комісію доцільно створити в кінці звітного року для перегляду облікової політики, якщо бюджетна установа уже існує та має розроблену облікову політику, чи на початку діяльності установи, якщо вона лише зареєструвалася.

При такій організації документального оформлення облікової політики однозначно видно, хто відповідає за розробку облікової політики підприємства на відповідний рік. Таким чином, можемо виділити певну сукупність послідовних дій, щодо розробки облікової політики у бюджетній установі (рис.1).

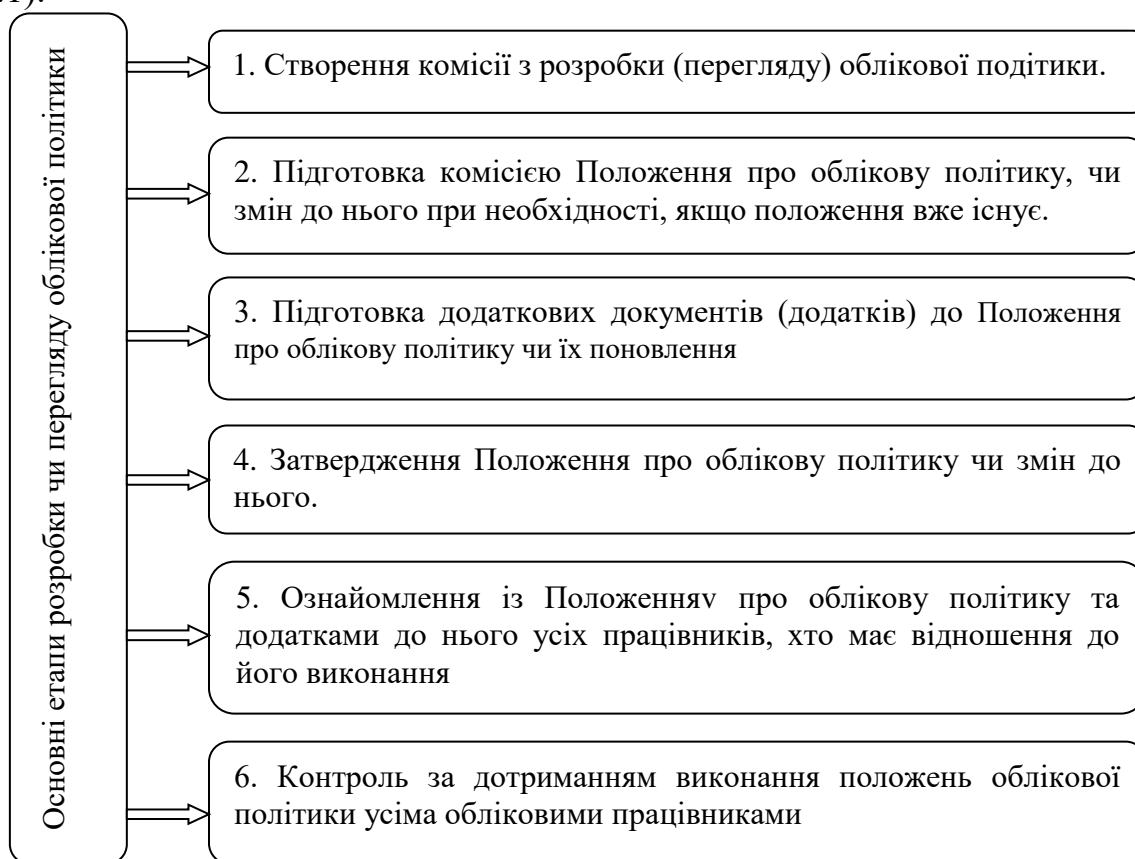

Рис. 1. Основні етапи розробки (поновлення) та впровадження облікової політики на підприємстві

Дотриманні вказаних етапів та постійний, із року в рік, перегляд облікової політики дозволить завжди підтримувати документ, що регламентує облікову політику, в актуальному стані. Якісно розроблений розпорядчий документ щодо облікової політики підприємства дасть можливість комплексного розуміння перспективи діяльності підприємства, завдань обліково-фінансового апарату та буде слугувати елементом інформаційного забезпечення потреб управління.

Література:

1. Завершуємо рік: головні справи бухгалтера: практичне керівництво серії «Бібліотека «Баланс» / [головний редактор О. Целуйко]. –

Дніпропетровськ: ТОВ «Баланс-Клуб», 2016. – № 24. – 95с.

2. Облікова політика та організація обліку на підприємстві: готуємося до нового року: практичне керівництво серії «Бібліотека «Баланс» / [головний редактор О. Кантерман]. – Дніпропетровськ: ТОВ «Баланс-Клуб», 2011. – 112с.

3. Облікова політика: майстер-клас для бухгалтера та керівника: практичне керівництво серії «Бібліотека «Баланс» / [головний редактор О. Целуйко]. – Дніпропетровськ: ТОВ «Баланс-Клуб», 2014. – № 17. – 112с.

ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-ОБЛІКОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ РИНКУ ЗЕМЕЛЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ

*Н. Свиноус, доктор філософії в галузі менеджменту,
асистент кафедри обліку і оподаткування*

*Т. Черепенчук, магістр
Білоцерківський національний аграрний університет*

Головними джерелами первинної інформації про землю на підприємстві розрізняють: проект внутрішньогосподарського землеустрою підприємства; система землеустрою підприємства. Ці документи є підставою для заповнення земельно-кадастрової книги господарства. Вони містять загальні відомості про господарство, його природні умови (клімат, рельєф, гідрографія і гідрологія, рослинність, ґрунтоутворюючі породи), в окремих розділах надана характеристика ґрунтів. Крім цього ведеться облік використання ріллі, внесення добрив, строків сівби, виконання агротехнічних заходів, отриманої врожайності.

На підставі згаданої книги здійснюються щорічні записи в земельно-кадастрову книгу господарства. Вважаємо, що основними документами на оприбуткування придбаних земельних угідь, із наявною вартісною оцінкою, повинні бути акт на оприбуткування земельних угідь і акт на оприбуткування земель. Ці акти мають складатися спеціальною комісією, створеною на підставі наказу керівника підприємства. До її складу, як правило, входять: головний агроном, головний бухгалтер та керуючий відділення, за яким закріплюються земельні угіддя. Документи повинні містити повну характеристику прийнятих на баланс земельних угідь, як то: площа, вид угідь, місце розташування, конфігурація, дані про родючість, балансова вартість, джерело надходження. Крім цього, додаються документи, на підставі яких складено акт і вказується відповідальна особа, за ким закріплено ділянку. За цими документами виконуються відповідні записи про основні параметри нової земельної ділянки в Земельно-кадастровій книзі господарства.

У разі продажу земельної ділянки, після складання договору купівлі-продажу на земельну ділянку сільськогосподарського підприємства, що має вартісну оцінку, повинен складатися акт (накладна) приймання-передачі основних засобів (ф. № ОЗ-1). Проте на вибуття спеціалізованого бланка для такої господарської операції не розроблено. Аналіз первинного обліку

земельних угідь показав необхідність розробки нової спеціалізованої форми бланка первинного обліку вибуття земельних угідь. Тому при вибутті замість акта (накладної) приймання-передачі основних засобів (ф. ОЗ-1) необхідно розробити нову форму-акт на вибуття земельних угідь. У запропонованій формі акта на вибуття земельних угідь повинні бути такі важливі для обліку показники, як: форма власності земельної ділянки, його інвентарний номер і номер за даними кадастрового обліку (дод.Л.5). Також необхідно у вигляді таблиці по видах угідь вказати площу, оцінку в баллогектарах і вартісну оцінку. Тут же окремо виділити площу зрошуваних, осушених, порушених ділянок та їх оцінку (в баллогектарах і гривнях).

Вважаємо, що витрати стосовно будівництва на придбаних земельних ділянках різних споруд мають враховуватися окремо від вартості цих ділянок, а після завершення їх будівництва віднесені до основних засобів як окремі об'єкти. Земельні ділянки, придбані за плату, зараховують до основних засобів на підставі акта на оприбуткування земельних угідь.

У Земельно-кадастровій книзі ведеться аналітичний облік усіх земельних угідь господарства, в тому числі орендованих і зданих в оренду. Згадана книга складається з п'яти розділів. Так, у першому розділі здійснюють розподіл земель за термінами користування, у другому – враховують за видами угідь кількість усіх земель, наданих підприємству [1]. Перший і другий розділи в такому випадку слугують основними джерелами інформації для розрахунку земельного податку та для внесення даних щодо землі в річний звіт підприємства. Третій і четвертий розділи забезпечують в основному інформацією, необхідною для агрономічної служби в господарстві. У п'ятому розділі раніше враховувалися присадибні землі, що знаходяться в особистому користуванні робітників, службовців та інших громадян.

На даний час існуюча форма Земельно-кадастрової книги підприємства потребує вдосконалення. Зокрема, вона відображає розміри земель тільки в натуральних показниках, що в сучасних умовах для повного їх обліку недостатньо. Тому необхідно розробити такий реєстр, який дозволить вести і вартісний облік земель. Також у Земельно-кадастровій книзі складно стежити за рухом земельних угідь, їх надходженням і вибуттям. Крім цього тут міститься основний обсяг інформації, який потрібніший не в бухгалтерії, а в агрономії. Все це свідчить про необхідність створення іншого бланку реєстру аналітичного обліку земель. Земельно-кадастрова книга, на наш погляд, повинна використовуватися тільки для агрономічної служби господарства.

Аналітичний облік витрат на придбання земельних угідь ведеться у відомості обліку витрат із капітальних вкладень і фінансування ремонту, яка складається щомісяця [2]. Недоліком аналітичного обліку витрат із придбання земель слід вказати ведення їх вартісного і кількісного обліку в різних регістрах обліку, що викликає деякі незручності. Основним обліковим реєстром синтетичного обліку земельних угідь є журнал-ордер № 13-с.г.

З огляду на зазначене, що пов'язано з веденням такого обліку в Земельно-кадастровій книзі пропонується створити новий реєстр – Книгу обліку

земельних угідь, де рух земельних ділянок вестиметься не тільки в кількісному, а й у вартісному вираженні.

Завершальний етап облікового процесу це складання бухгалтерської фінансової звітності. Вважаємо, що сільськогосподарським підприємствам слід ввести в бухгалтерський баланс, розд. I «Необоротні активи», окрему статтю «Землі сільськогосподарського призначення» та представляти розшифрування до неї в поясненнях. Нині кількісний склад земельних угідь відображається в спеціалізованій звітності сільськогосподарських підприємств, що потребує розшифрування і у вартісному вираженні у примітках до фінансової звітності.

Очевидно, що в умовах відкриття ринку землі сільськогосподарські підприємства повинні формувати інвестиційну політику щодо відтворення та придбання земельних угідь сільськогосподарського призначення. Найскладнішими стануть процеси інвестування для малих і середніх сільгосппідприємств. Водночас відкриття ринку землі потребує розвитку земельної іпотеки та перетворення землі в реальний актив. Однак досить високий потенціал земельної іпотеки, який можна було б використати в цілях інвестування сільськогосподарського виробництва, залишається поки незадіяним.

Література:

1. Коріненко А. І. Відображення прав користування земельними ділянками в бухгалтерському обліку. Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія «Економіка, аграрний менеджмент, бізнес». 2012. Вип. 169. Ч. 2. С. 143-148

2. Шепель Т. П. Методичні підходи до оцінки земельних ресурсів, як об'єкта обліку. Агросвіт. 2018. № 14. С. 43-48.

ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ ВИКОРИСТАННЯ ПЛАСТИКОВИХ КАРТОК В УМОВАХ НОВИХ ФОРМ РОЗРАХУНКІВ

В. Сьомченко, к.е.н., доцент

Д. Семеняк, магістрант

Запорізький національний університет

Науково-технічні досягнення, що створюють можливість при здійсненні розрахунків працювати краще, швидше та ефективніше, змушують все суспільство, а зокрема і суб'єктів господарювання слідкувати за нововведеннями в техніці, економіці, інформатиці та інших сферах людської діяльності. Одним із таких досягнень у розрахунках, винайдених ще в ХХ ст., стала пластикова картка (далі ПК). На сучасному етапі розвитку економіки виділяють два основних види платіжних карток: дебетова картка та кредитна картка.

Взагалі, банківські ПК можуть використовуватись для: проведення розрахунків між суб'єктами господарювання в національній валюті; отримання готівки в іноземній та національній валютах; проведення перерахування коштів з картрахунку на рахунок інших осіб; здійснення безготівкових розрахунків в

іноземній валюті на відрядні та представницькі витрати та ін.

Широке застосування ПК на практиці пояснюється рядом переваг проведення розрахунків саме цим способом:

- можливість проведення розрахунків цілодобово;
- постійне нарахування відсотків на залишок коштів на картрахунку;
- можливість придбання товарів у мережі Internet;
- проведення розрахунків без 10 000-го ліміту (якщо кошти не знімаються через банкомати);
- зникає необхідність інкасації (перевезення готівки);
- уникнення черг у касі для видачі заробітної плати;
- можливість зменшення витрат, пов'язаних з обліком готівкових коштів (скорочення штату працівників каси тощо);
- виконується принцип конфіденційності при отриманні зарплати за пластиковими картками;
- можливість зняти з рахунків кошти в будь-якому місті України та за кордоном і в будь-якій сумі (в межах наявності коштів на рахунку);
- при відсутності готівки в касі дає можливість відрядити працівника у відрядження;
- у відрядженні відсутня необхідність турбуватися за збереження готівки (у випадку втрати ПК повідомляється банк-емітент, який блокує картрахунок);
- можливість уникнути багатьох обмежень при отриманні готівки в іноземній валюті;
- під час перетину кордону працівником підприємства не потрібно письмово декларувати ПК (лише усно);
- можливість отримання готівки як у робочий, так і у вихідний день тощо.

Але при такому переліку переваг розрахунки банківськими ПК не позбавлені недоліків:

- розташування банкоматів переважно у великих містах (але це поки тимчасово, розвиток ринкових відносин та банківської системи вирішить це питання);
- неповний перехід організацій торгівлі, надання послуг та підприємств інших галузей економічної діяльності на проведення розрахунків ПК, тобто через спеціальні термінали або імпрінтер;
- необхідність плати за відкриття картрахунку, отримання картки та відсотків обслуговування руху грошових коштів;
- можливість проведення махінацій та незаконного використання чужих платіжних карток;
- можливість утримання банками-неемітентами відсотків при знятті готівки тощо.

Наведені вище переваги та недоліки використання банківських пластикових карток дають змогу порівняти їх з іншими формами та способами безготівкових розрахунків та обрати ПК своїм основним і домінуючим

інструментом платежу.

Література:

1. Гушу Д.Л. Облік грошових коштів : проблеми та шляхи їх вирішення. URL : <http://conf-cv.at.ua/forum/83-811-1>.
2. Машика Ю.В. Електронна комерція – платіжні системи мережі Інтернет. *Науковий вісник НЛТУ України* : зб. наук.-техн. праць. Львів : РВВ НЛТУ України. 2011. Вип. 21.8. С. 123-129. URL : http://www.nbu.gov.ua/portal/chem_biol/nvnlту/21_8/344_Masz.pdf.
3. Петрук О.М. Банківська справа : курс лекцій / за ред. д.е.н., проф. Ф.Ф. Бутинця. Житомир : ЖДТУ, 2003. 456 с.

ПОМИЛКИ В ОБЛІКУ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ПІДПРИЄМСТВА

С. Юрченко, к.е.н., доцент

Р. Тупас, здобувачка МгОП-1-21

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

На сучасному етапі розвитку економіки та складності нормативно-правової бази зростає ризик прийняття помилкових рішень її різними користувачами за даними фінансової звітності.

Актуальність цього питання полягає в тому, що помилки в обліку фінансових результатів діяльності підприємства можуть суттєво вплинути як на самого суб'єкта діяльності, так і на його бізнес-партнерів. Помилки в організації та веденні обліку можуть призвести до прийняття необґрунтованих управлінських рішень, проблем з органами фіскальної служби, хибних уявлень акціонерів та кредиторів про платоспроможність підприємства.

Проведені дослідження дають змогу констатувати, що до типових та можливих порушень у веденні обліку витрат, доходів і фінансових результатів слід віднести: незадовільне оформлення первинних документів (застосування нетипових чи недоречних форм, відсутність підписів, печаток, не заповнення всіх необхідних реквізитів) або взагалі відсутність первинних документів; віднесення на собівартість реалізованої продукції витрат операційної діяльності (витрат на відрядження понад норми; витрат, пов'язаних з митними процедурами, тощо); відсутність достовірної оцінки витрат і доходів, неймовірність економічної вигоди; формування доходів та витрат за бартерними операціями з порушенням чинного законодавства; недотримання принципу нарахування та відповідності доходів і витрат; неправильне розмежування витрат за звітними періодами; неправильне визначення собівартості реалізації за видами діяльності; неможливість або неправильне визначення достовірної оцінки ступеня завершеності виконаних робіт; неможливість достовірної оцінки витрат, здійснених для надання послуг; неправильний розподіл витрат між втратами від основної операційної діяльності, адміністративними витратами, витратами на збут; відсутність договорів, що стали підставою для відвантаження товарно-матеріальних цінностей і визнання доходу; неправильна класифікація доходів за видами діяльності підприємства; доходи визнані не в тому звітному періоді, в якому

вони дійсно мали місце; здійснення запису за доходами та витратами з використанням накладних та актів не наявних клієнтів або за фіктивними чи нетоварними операціями; неправильне визначення фінансового результату до оподаткування; неправильний розрахунок та несвоєчасна сплата податку на прибуток; невідповідність даних аналітичного та синтетичного обліку один одному тощо.

Прикладами навмисного перекручування даних бухгалтерської звітності щодо зазначених витрат є: навмисне заниження витрат шляхом пропуску сум; навмисне завищення витрат шляхом перекручування сум чи неправильного віднесення витрат до того чи іншого періоду; неправильна класифікація витрат для забезпечення виконання чи завищення запланованих показників результатів діяльності; навмисне завищення витрат для приховання фактів неналежного використання грошових коштів; оплата фіктивних витрат.

Процес виявлення цих помилок передбачає дотримання аудитором такої послідовності процедур: перевірка за формою і змістом первинних документів з обліку витрат, доходів і фінансових результатів; перевірка правильності формування величини доходів і витрат за видами діяльності; оцінка стану обліку фінансових результатів; перевірка правильності визначення та розподілу чистого прибутку; перевірка своєчасності нарахування і сплати податку на прибуток; перевірка записів у Головній книзі, облікових регістрах і формах звітності щодо відображення витрат, доходів і фінансового результату за звітний період. Виявлені під час перевірки помилки та порушення аудитори реєструють у робочих документах, а також визначають їх вплив на достовірність статей фінансової звітності.

Помилки, які мали місце в обліку підприємства-клієнта, аудитор зазначає в аудиторському звіті і висновку. Аудитор, якщо це передбачене умовами договору, може виконати економічний ретроспективний, прогнозний та стратегічний аналіз результатів діяльності підприємства, визначити основні показники, що характеризують його фінансовий стан. За результатами перевірки доходів і фінансових результатів аудитор має розробити певні рекомендації щодо підвищення ефективності діяльності підприємства та запобігання виникненню порушень в обліку господарських операцій.

Наголосимо на тому, що перелік цих заходів індивідуальний і враховує особливості перевірки стану обліку та звітності конкретного підприємства, однак можна виділити такі загальні рекомендації: підвищення ефективності розрахунково-платіжної дисципліни; дотримання законодавства щодо збереження активів, формування та відображення в обліку господарських операцій; створення дієвої системи внутрішнього контролю; підвищення відповідальності працівників підприємства за виконання та досягнення цілей, визначених у стратегічних та річних планах.

АНАЛІЗ ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІЇ ТА ЇЇ РЕАЛІЗАЦІЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Л. Волчанська, доцент

В. Воротніченко, здобувач гр.МгОПз-1-21

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Оцінюючи рентабельність продукції, головним пріоритетом є аналіз виробництва та продажу. Ці показники, поряд із вартістю готової продукції, визначають фактичну вартість і є чинниками зміни рентабельності готової продукції.

Показники виробництва та реалізації готової продукції аналізуються за такими напрямками:

- аналіз обсягу та динаміки виробництва та реалізації;
- оцінка обсягу та структури виробництва та збуту;
- аналіз однорідності та ритмічності виробництва та продажу готової продукції;
- оцінка якості та браку готової продукції.

Оцінка асортименту та структури виробництва та реалізації продукції. Асортимент – Перелік видів продукції, що випускається, із зазначенням обсягу виробництва. Більш вузький термін – номенклатура продукції, яка описує лише кількість та різноманітність продукції, яку виробляє компанія.

Структура – це відношення окремих продуктів до загального виробництва, виражене у відсотках.

Аналіз рівномірності та ритмічності виробництва та реалізації готової продукції. Рівномірність та ритмічність його роботи важливі для оцінки діяльності компанії.

Рівномірність виготовлення готової продукції характеризує роботу підприємства з боку якості та перш за все ступінь організації господарської діяльності, ефективність використання обладнання, сировини та робочої сили. Все це призводить до зниження виробничих витрат та підвищення рентабельності виробництва.

Ритмічність виробництва – це насамперед чітка, стабільна і збалансована діяльність компанії, яка дозволяє рівномірно виробляти продукцію та виконувати свої зобов'язання перед споживачами. Ритмічна робота – це виробництво виробів у рівних частинах через однакові робочі проміжки часу (за днями чи днями в середині місяця, за місяцями – у середині кварталу тощо).

Якість продукції – це сукупність властивостей виробу з метою задоволення певних вимог відповідно до їх призначення. Кількісна характеристика одного або декількох властивостей товару, що визначають якість, називається показником якості продукції. Існують загальні, індивідуальні та непрямі показники якості продукції.

Аналіз якості продукції – це сукупність властивостей, яка забезпечує задоволення установлених або передбачених потреб.

Для оцінки якості використовується:

- звіт про якість;

- звіт про собівартість продукції;
- акти випробовувань;
- акти про брак;
- кількість претензій на неякісну продукцію;

Загальні показники якості: сортність; вміст корисних речовин або шкідливих домішок; строк служби і надійність; призначення одного з часткових показників якості, як єдиного провідного; відсоток браку; відповідність моді; гарантійний термін роботи, а також кількість і вартість гарантійних ремонтів на 1 виріб.

Ритмічність – це чітка і збалансована діяльність підприємства, яка дає змогу рівномірно випускати продукцію і виконувати свої зобов'язання перед споживачами. Ритмічна робота – це випуск продукції однаковими частками за які не будь однакові проміжки робочого часу.

Ритмічність буває 2 видів: ритмічність випуску товарної продукції; ритмічність виробництва.

Є багато способів розрахунку показників ритмічності (аритмічність) роботи підприємства.

Таким чином, за даними аналізу виробництва і реалізації продукції можна зробити висновок, про обсяги реалізації на підприємстві, перевищують обсяги випуску продукції чи ні, що підприємство має не тільки виробничий цех а й закупає продукцію у контрагентів-постачальників і реалізує її, а також має значні залишки готової продукції на складі.

Це може свідчити про необхідність регулювання виробництва продукції на основі розробки та послідовної реалізації товарної політики, оскільки саме за її допомогою визначаються ринкові можливості підприємства. При цьому важливого значення набуває дослідження рівня попиту на дану продукцію. Підприємство на основі результатів маркетингових досліджень повинно формувати перспективну виробничу програму, результатом якої будуть збалансовані взаємозалежні показники обсягів виробництва та реалізація продукції.

Література:

1. Мішина С. В. Аналіз у галузях виробництва і послуг : навч. посіб. Харків. : ХНЕУ, 2008. С. 240

ІНФОРМАЦІЙНА ТА ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ ЯКІСНОЇ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

Л. Васильєва, д.держ.упр., професор

К. Петрова, студентка групи МгОПз-1-21

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

У концепції бухгалтерської звітності, що формується в інформаційному суспільстві, дедалі більше ділових процесів, які перетворюються на цифрову форму здійснення [2]. Зростає актуальність такого аспекту – атрибуту цифрової економіки, як забезпечення інформаційної та економічної безпеки в

умовах кіберзлочинності. Процеси забезпечення інформаційної та економічної безпеки повинні супроводжуватися якісною бухгалтерською звітністю, яка виступає інформаційним джерелом. Якісна бухгалтерська звітність є джерелом інформації про факти господарського життя як для споживачів результатів діяльності, так і для підприємців, постачальників капіталу економічного суб'єкта.

Принципи достовірності та відкритості даних про фінансовий стан та рух грошових коштів дозволяють незалежним експертам приймати економічні рішення. Проте тривожні прогнози про зростання інтернет-злочинності над фізичною злочинністю до 2025 року в інформаційному суспільстві ще раз підтверджують доцільність посилення інформаційної та економічної безпеки, що базується на бухгалтерській звітності [1].

Отже, в умовах інформаційного суспільства особлива увага необхідно приділяти інформаційній та економічній безпеці, у процесі формування якісної бухгалтерської звітності, що дозволить приймати ефективні управлінські рішення.

Онтологія бухгалтерської звітності з позиції отримання, обміну та обробки економічної інформації уточнюється та деталізується логічними та доцільними кардинальними змінами, що впливають на структуру, принципи, цілі, завдання, функціональні особливості та якість.

Багато наукових точок зору підтверджують, що відображення фактів господарського життя в умовах глобальної інформатизації на рахунках бухгалтерського обліку вимагає формування сучасних принципів систематизації та таксономії об'єктів обліку, виділення критеріїв визнання, оцінки та принципів відображення в економічній інформації [3].

Розвиток цифрової економіки уможливив цифрову обробку вхідний бухгалтерської інформації та застосування програмних засобів для ведення бухгалтерського обліку та формування бухгалтерської звітності.

Саме тому перехід до цифрової економіки від економіки виробничих процесів та ресурсів вимагає змін у системі бухгалтерського обліку, наводить до еволюції бухгалтерського обліку в цілому і, як наслідок, вимагає змін процесах аудиту та внутрішнього контролю. Актуальним є питання про те, як в умовах швидкого розвитку інформаційних технологій мають змінитися правила та стандарти обліку та звітності, щоб залишатися актуальними для оцінки цифрового бізнесу.

Література:

1. Бондаренко, А. О. Методика та процедури формування фінансової звітності : кваліфікаційна магістерська робота : спец. 071 «Облік і оподаткування» / наук. кер. Н. С. Шалімова : ЦНТУ, 2021. 121 с.
2. Гнатишин Л.Б. Організаційні аспекти та процедура формування фінансової звітності. *Modern Economics*. 2017. №4. С. 43-50.
3. Економічна безпека та фінансові розслідування: концепти, прагматика, інструментарій забезпечення : колективна монографія. / За заг. ред. д.е.н., доц. Вівчар О. І. Тернопіль: Економічна думка, 2019. 395 с.

ОБЛІК ПОТОЧНИХ ЗОБОВ’ЯЗАНЬ ЗА ВИПЛАТАМИ ПРАЦІВНИКАМ: ОСОБЛИВОСТІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

*В. Васильєва, к. е. н., доцент,
доцент кафедри обліку, аудиту, аналізу і оподаткування,
А. Гришина, магістрант
Університет митної справи та фінансів*

Поточні виплати працівнику - виплати працівнику (окрім виплат при звільненні та виплат інструментами власного капіталу підприємства), які підлягають сплаті в повному обсязі протягом дванадцяти місяців по закінченні місяця, у якому працівник виконував відповідну роботу [1].

Підставою для бухгалтерського обліку господарських операцій є первинні документи. Для контролю та впорядкування оброблення даних на підставі первинних документів можуть складатися зведені облікові документи [2]. Первинні документи, створені автоматично в електронній формі програмним забезпеченням інформаційно-комунікаційної системи, застосовуються у бухгалтерському обліку за умови наявності накладеного електронного підпису чи печатки з дотриманням вимог законодавства про електронні документи та електронний документообіг [3]. Аналітичний облік розрахунків з персоналом ведеться за кожним працівником, видами виплат та утримань в розрахунково-платіжній відомості або розрахунковій відомості нарахування заробітної плати. Узагальнення інформації про розрахунки з персоналом здійснюється в Журналі 5 (або 5А – у разі відображення операцій з використанням рахунків класів 8 і 9). Підсумкові дані з журналу в кінці звітної місяця переносяться до Головної книги [4]. На рахунку 66 «Розрахунки за виплатами працівникам» ведеться узагальнення інформації про розрахунки за виплатами працівникам, які належать як до облікового, так і до необлікового складу підприємства, - з оплати праці (за всіма видами заробітної плати, премій, допомог тощо), за не одержані в установлений строк з каси підприємства суми з виплат працівникам, за іншими поточними виплатами [5].

Рахунок 66 «Розрахунки за виплатами працівникам» має такі субрахунки:

661 «Розрахунки за заробітною платою»

662 «Розрахунки з депонентами»

663 «Розрахунки за іншими виплатами»

За кредитом рахунку 66 «Розрахунки за виплатами працівникам» відображаються нарахована працівникам підприємства основна та додаткова заробітна плата, премії, допомога по тимчасовій непрацездатності, інші належні до нарахування працівникам виплати, за дебетом - виплата основної та додаткової заробітної плати, премій, допомоги по тимчасовій непрацездатності тощо; вартість одержаних матеріалів, продукції та товарів у рахунок заробітної плати (погашення заборгованості перед працівниками за іншими виплатами); утримання податку з доходів фізичних осіб (ПДФО), військового збору, платежів за виконавчими документами та інші утримання з виплат працівникам.

Заборгованість підприємства з виплат працівникам у разі одержання підприємством готівки для виплати через касу підприємства та неотримання її працівниками в установлений строк відображається за дебетом субрахунків 661 «Розрахунки за заробітною платою» і 663 «Розрахунки за іншими виплатами» та кредитом субрахунку 662 «Розрахунки з депонентами». На субрахунку 663 «Розрахунки за іншими виплатами» ведеться облік розрахунків за виплатами, що не належать до фонду оплати праці, зокрема допомога по частковому безробіттю, допомога по тимчасовій непрацездатності.

На період воєнного стану дія окремих положень колективного договору може бути зупинена за ініціативою роботодавця [6]. Заробітна плата виплачується працівнику на умовах, визначених трудовим договором. Роботодавець повинен вживати всіх можливих заходів для забезпечення реалізації права працівників на своєчасне отримання заробітної плати. Роботодавець звільняється від відповідальності за порушення зобов'язання щодо строків оплати праці, якщо доведе, що це порушення сталося внаслідок ведення бойових дій або дії інших обставин непереборної сили. Звільнення роботодавця від відповідальності за несвоєчасну оплату праці не звільняє його від обов'язку виплати заробітної плати. У разі неможливості своєчасної виплати заробітної плати внаслідок ведення бойові дії, строк виплати заробітної плати може бути відтермінований до моменту відновлення діяльності підприємства [6]. У період дії воєнного стану надання працівнику щорічної основної відпустки за рішенням роботодавця може бути обмежено тривалістю 24 календарні дні за поточний робочий рік. Якщо тривалість щорічної основної відпустки працівника становить більше 24 календарних днів, надання не використаних у період дії воєнного стану днів такої відпустки переноситься на період після припинення або скасування воєнного стану. У період дії воєнного стану роботодавець може відмовити працівнику у наданні невикористаних днів щорічної відпустки. У разі звільнення працівника у період дії воєнного стану йому виплачується грошова компенсація. У період дії воєнного стану роботодавець може відмовити працівнику у наданні будь-якого виду відпусток (крім відпустки у зв'язку вагітністю та пологами та відпустки для догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку), якщо такий працівник залучений до виконання робіт на об'єктах критичної інфраструктури [6]. Протягом періоду дії воєнного стану роботодавець на прохання працівника може надавати йому відпустку без збереження заробітної плати без обмеження строку, встановленого частиною першою статті 26 Закону України «Про відпустки» [7]. У період дії воєнного стану роботодавець за заявою працівника, який виїхав за межі території України або набув статусу внутрішньо переміщеної особи, в обов'язковому порядку надає йому відпустку без збереження заробітної плати тривалістю, визначеною у заяві, але не більше 90 календарних днів, без зарахування часу перебування у відпустці до стажу роботи, що дає право на щорічну основну відпустку, передбаченого пунктом 4 частини першої статті 9 Закону України «Про відпустки» [7].

Отже, обов'язок роботодавця – виплачувати працівникам заробітну плату.

Та перш за все, бухгалтер має провести розрахунки та нарахувати виплату, враховуючи особливості оплати праці під час війни, загальні правила нарахування та утримання податку з доходів фізичних осіб (ПДФО), військового збору із зарплати, нарахування єдиного соціального внеску (ЄСВ) на зарплату.

Література:

1. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 26 «Виплати працівникам» : Затверджене наказом Міністерства фінансів України від 28.10.2003 р. № 601. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1025-03#Text>. (Редакція від 03.11.2020). (Дата звернення 06.10.2022).

2. «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»: Закон України № 996–XIV від 16.07.1999 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#n113>. (Редакція від 10.08.2022). (Дата звернення 06.10.2022).

3. «Про електронні документи та електронний документообіг»: Закон України № 851–IV від 22.05.2003 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/851-15#Text>. (Редакція від 01.08.2022). (Дата звернення 06.10.2022).

4. «Про затвердження Методичних рекомендацій по застосуванню реєстрів бухгалтерського обліку»: Наказ Міністерства фінансів України від 29.12.2000 р. № 356. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0356201-00#Text>. (Редакція від 21.07.2021). (Дата звернення 06.10.2022).

5. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: Затверджена наказом Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. № 291. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text>. (Редакція від 29.07.2022). (Дата звернення 06.10.2022).

6. «Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану»: Закон України № 2136–IX від 15.03.2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2136-20#Text>. (Редакція від 19.07.2022). (Дата звернення 06.10.2022).

7. «Про відпустки»: Закон України № 504/96-ВР від 15.11.1996 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/504/96-%D0%B2%D1%80#Text>. (Редакція від 19.08.2022). (Дата звернення 06.10.2022).

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ТА КЛАСИФІКАЦІЯ ЗВІТНОСТІ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Є. Приходько, магістр МгОП-1-20,

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Згідно чинного законодавства і нормативно-правової бази звітність аграрних підприємств поділяється на статистичну, бухгалтерську та податкову. В свою чергу вона класифікується:

- За обсягом показників звітність поділяють на повну та коротку. Коротка звітність подається із скороченим числом показників за звітний місяць або

квартал. Повна звітність подається за всіма показниками, затвердженими в установленому порядку, включаючи й ті, за якими спочатку були подані короткі звіти.

- За періодом складання розрізняють періодичну або річну звітність. Періодична звітність—це місячна і квартальна звітність. В ній відображають фінансовий стан і результати діяльності підприємства наростаючим підсумком з початку року за відповідний місяць чи квартал. Річна звітність містить показники діяльності підприємства за звітний (календарний) рік.

- За ступенем узагальнення даних звітність аграріїв є первинною або зведеною. Під первинною звітністю розуміють звітність окремих підприємств. Зведену звітність одержують шляхом сумування даних первинної звітності.

- За терміном подання розрізняють термінову та звичайну звітність. Термінова звітність подається протягом чотирьох днів після закінчення звітного періоду. Звичайна звітність подається в термін, встановлений органом управління, до сфери управління якого належить підприємство.

- За місцем використання існує зовнішня та внутрішня звітність аграрних підприємств. Зовнішня фінансова звітність використовується як на підприємстві, так і за його межами. До неї відносяться статистична, податкова та бухгалтерська звітність. Внутрішня звітність використовується лише на підприємстві для прийняття управлінських рішень [3].

Метою складання звітності підприємства є надання повної та необхідної інформації для прийняття управлінських рішень.

Бухгалтерську звітність складають на підставі даних бухгалтерського обліку для задоволення потреб в інформації різних користувачів. Ця звітність включає фінансову та внутрішньогосподарську (управлінську) звітність.»

Згідно Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» 1999 р. № 40 ст.1 «фінансова звітність – бухгалтерська звітність, що містить інформацію про результати діяльності, фінансове становище та рух грошових коштів підприємства за звітний період» [2].

Загальні вимоги щодо складання та подання фінансової звітності здійснюється згідно з НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності».

«Метою складання фінансової звітності аграрних підприємств є надання користувачам для прийняття рішень повної, правдивої та неупередженої інформації про результати діяльності, фінансовий стан та рух коштів підприємства.

Користувачі фінансової звітності (далі користувачі) – юридичні або фізичні особи, яким потрібна інформація про діяльність підприємства для прийняття рішень. Усіх користувачів умовно можна розділити на внутрішніх і зовнішніх.

До внутрішніх користувачів належать: керівництво підприємства; працівники підприємства; управлінський персонал; профспілкові органи.

До зовнішніх користувачів належать: покупці та клієнти; податкові органи; інвестори; акціонери; кредитори та постачальники; органи державної статистики; інші державні установи [1].

Фінансова звітність забезпечує потреби користувачів в інформації щодо:

- оцінки якості управління;
- оцінки здатності підприємства своєчасно і належним чином виконувати свої зобов'язання;
- забезпеченості зобов'язань підприємства;
- регулювання діяльності підприємства тощо.

Фінансова звітність аграрного підприємства повинна задовольняти потреби тих користувачів, які не можуть вимагати звітів, складених з урахуванням їх конкретних інформаційних потреб.

Література:

1. Давидов Г. М. Звітність підприємств: навч. посіб. / Г. М. Давидов, Н.С. Шалімова. – 2-ге вид., стер. – К. : Знання, 2011. – 623 с.
2. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» // Все про бухгалтерський облік, 2012. - №8-9. С. 5-10.
3. Звітність підприємств: підручник / Павлова Г.Є., Будько О.В., Приходько І.П., Масюк Ю.В. – Дніпропетровськ: Біла К.О., 2015. – 336 с.

СИСТЕМА ЛОГІСТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РИНКУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ УКРАЇНИ

*Л. Бабенко, к.е.н., доцент кафедри обліку, аудиту, аналізу і оподаткування
О. Коновалова, ст. викладач кафедри обліку, аудиту, аналізу і оподаткування
К. Рижко, студентка 2 курсу магістратури
Університет митної справи та фінансів, м. Дніпро*

Аналіз системи логістичного забезпечення ринку сільськогосподарської продукції України треба починати із визначення масштабів її сфери діяльності, що продиктовані насамперед обсягами випуску, товарною структурою та торговельною направленістю вітчизняного агропромислового комплексу. Якщо брати до уваги обсяги виробництва сільськогосподарської продукції в Україні у вартісному вираженні, то його рівень протягом останніх шести років коливається в межах 216,6-254,6 млрд. грн. В Україні відмічається постійне нарощення експорту аграрної продукції, який, за даними Держстату України становить понад 50% (14,9 млрд. дол. США) всього обсягу сільськогосподарського виробництва.

Країна-агресор, розпочавши війну з Україною, зруйнувала всі здобутки експортного потенціалу нашої держави і поставила під загрозу глобальну продовольчу безпеку, одним із гарантів якої виступала Україна. Україна за допомогою європейських партнерів була змушена шукати альтернативні шляхи експорту сільськогосподарської продукції через західні кордони. Так, за інформацією Мінагрополітики протягом травня 2022 року Україна відвантажила на експорт усіма видами транспорту більше 1,743 млн тонн зернових, олійних та продуктів переробки, що складає 180% від квітневого обсягу 2022 року. У травні в порівнянні з квітнем 2022 року відбулась переорієнтація каналів експорту: водним транспортом (річкові порти та паромні

переправи) було експортовано 798,8 тис. тонн та 22,1 тис. тонн відповідно, що зробило річкові порти України головними експортними воротами. Залізничним транспортом було відвантажено 709,6 тис. тонн зерна, олійних та продуктів переробки. 75% пшениці, 50% сої, 59% соняшнику та 57% ячменю було експортовано через річкові порти, тоді як 53% від фактично відвантажених обсягів кукурудзи та 56% соєвої олії було здійснено за допомогою залізничного транспорту. Експорт соняшnikової олії відбувався протягом травня майже рівномірно усіма видами транспорту - 32% автомобільним, 28% залізничним та 35% річковим [1].

Згідно з дослідженням Світового Банку, Україна опинилася на 80 місці з 160 країн світу за індексом ефективності логістики – Logisticsperformanceindex (табл.1).

Таблиця 1

Індекс ефективності логістики (LPI-2019) в деяких країнах

Країна	Місце	Бал
Німеччина	1	4,12
Польща	31	3,49
Україна	80	2,74

У дослідженні порівнювалися торгова логістика різних країн з точки зору прозорості та оперативності митних процедур, інфраструктури, міжнародних перевезень, якості послуг логістичних компаній, швидкість та своєчасність доставки. Дослідження Світового Банку пов'язує рівень розвитку логістики в країні з її торговою експансією, диверсифікацією експорту, здатністю залучати міжнародні прямі інвестиції і з економічним зростанням в цілому

Основною проблемою аграріїв є те, що роль логістичного менеджменту як основного інструменту ефективного здійснення логістичної діяльності ще не сформована. Головним показником, який свідчить про рівень організації транспортно-логістичної системи підприємства, є експлуатаційна швидкість. Цей показник на підприємстві має невелике значення і негативну тенденцію. Головною причиною зменшення цього показника є низький рівень організації руху автомобілів та виконання навантажувально-розвантажувальних робіт, що спричиняє збільшення простоїв транспортних засобів. Коефіцієнт використання автопарку свідчить, що тільки 53% усього робочого часу витрачається безпосередньо на транспортну роботу. Згідно розрахованої величини коефіцієнта використання пробігу встановлено, що лише 50% всього пробігу автомобілів здійснюють з вантажем. Постачання послуг міжнародного перевезення вантажів автомобільним транспортом оподатковується ПДВ за нульовою ставкою, та здійснюється за єдиним міжнародним перевізним документом. При цьому нульову ставку застосовують до вартості всього міжнародного перевезення, без його поділу на ділянки проїзду по Україні та за її межами [2, с. 78]. Підставою для застосування нульової ставки є наявність документів, які підтверджують здійснення транспортним засобом міжнародних перевезень. Такими документами можуть бути: книжка МДП або накладна СМР з відмітками митниць про фактичний перетин кордону, у разі

необхідності – копія 5-го аркуша митної декларації (МД) з усіма відмітками. Для успішного функціонування підприємства, яке надає транспортні послуги необхідно систематично вдосконалювати процес їх надання з метою адаптації до мінливих зовнішніх умов. Для цього доцільно використовувати процесний бенчмаркінг. Бенчмаркінговий підхід в логістиці передбачає знаходження, вивчення використання корисного досвіду інших підприємств у вирішенні проблем розвитку. Перелік необхідних робіт, які мають виконуватись на кожному етапі, та порядок їх реалізації для впровадження проекту на досліджуваному підприємстві представлено на рис. 1.

Етап 1. Визначення критеріїв оцінки вантажних перевезень	Визначення параметрів, які найкраще та найповніше характеризують процес надання транспортних послуг АТП, а також спосіб їх кількісного виміру. Визначені критерії аналізують із зовнішньої точки зору – з позиції сприйняття клієнта.
Етап 2. Вибір партнерів-підприємств з бенчмаркінгу	Підприємства-партнери можна вибрати з таких груп: прямі конкуренти, паралельні конкуренти, латентні конкуренти тощо. Вони повинні бути лідерами на ринку та відповідати обраним критеріям щодо підприємства-партнера.
Етап 3. Збір та оцінювання інформації про надання транспортних послуг лідерами	Визначення основних клієнтів аналізованого АТП та підприємств-партнерів з бенчмаркінгу. Збір даних за встановленими параметрами проводиться за допомогою анкетування клієнтів та загального аналізу логістичної діяльності АТП. Інформація має бути актуальною. Основна мета – зібрати інформацію для визначення напрямів вдосконалення і методів їх досягнення.
Етап 4. Порівняння та аналіз зібраної інформації з отриманими результатами на АТП.	Аналіз отриманих результатів, виявлення недоліків у процесі надання транспортних послуг порівняно з іншими підприємствами та причин, які пояснюють наявність цих недоліків. Цей етап характеризується високими вимогами до творчих і аналітичних здібностей учасників проекту. Важливо, щоб обрана інформація була в одному форматі. Важливо усвідомлювати подібність та відмінність всіх процесів та розуміти їх взаємозв'язки. Також потрібно виявити фактори, які можуть ускладнити порівняння і
Етап 5. Розроблення рекомендацій для	Для підвищення якості процесу надання транспортних послуг розробляють відповідні рекомендації. На їх основі складають план заходів, що впливає з проведеного аналізу.
Етап 6. Впровадження та подальший моніторинг	Адаптація кращого досвіду підприємств-партнерів та впровадження розроблених рекомендацій щодо їх впровадження є кульмінацією проведення бенчмаркінгу. Необхідно систематично проводити моніторинг результатів проекту.

(Складено автором на основі 3, 4)

Рис. 1. Етапи бенчмаркінгу процесу надання транспортних послуг

Запорукою успіху проведення проекту з процесного бенчмаркінгу служать дотримання всіх етапів та відповідальне їх виконання. Збір даних за виділеними критеріями проводиться методом анкетування клієнтів та загального аналізу логістичної діяльності підприємств.

Література:

1. Україна нарощує експорт сільськогосподарської продукції через західні кордони. *Голос України*: веб-сайт. URL: <http://www.golos.com.ua/article/361043> (дата звернення 14.10.22)

2. Левченко Н. М. Управлінський облік матеріального забезпечення за логістичним підходом. *Сталий розвиток економіки*. 2014. №2. С. 107-113.

3. Медьвідь Л. Г. Управлінський облік витрат у системі управління логістичною діяльністю підприємства. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку*. 2017. Вип. 3(38). С. 85-93.

4. Свистунова Т. О. Бенчмаркінг – ефективний інструмент стратегічного управління підприємством. URL: <http://conference.spkneu.org/2014/04/benchmarking-instrument-strategichnogo-upravlinnya-pidpriyemstvom> (дата звернення 13.10.22)

АНАЛІЗ ВИТРАТ ВИРОБНИЦТВА В УМОВАХ ЗАСТОСУВАННЯ СУЧАСНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ТА ШЛЯХИ ЙОГО ВДОСКОНАЛЕННЯ

Г. Павлова, професор

К. Добровольська, здобувач гр.МгОПз-1-21

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Ринок програмних продуктів для проведення економічного і статистичного аналізу, а також систем бухгалтерського обліку і аудиту стрімко розвивається. Досить велика кількість фірм, займається створенням бухгалтерських програм і технічним супроводом своїх продуктів.

На даний момент існує досить широкий спектр програмних продуктів, покликаних задовольняти найрізноманітніші потреби, як невеликих компаній, так і компаній-гігантів. Ці програми в повній мірі охоплюють всі аспекти діяльності підприємств, від логістики, маркетингу, виробництва, збуту, управління персоналом до бухгалтерського обліку, фінансового аналізу.

Більшість програм фінансового аналізу в цілому можна порівняти одну з одною за можливостями вирішення завдань зовнішньої фінансової діагностики, проведеної за апробованими часом або затвердженими державними органами методикам на основі даних стандартної бухгалтерської звітності. У той же час для вирішення завдань внутрішньогосподарського аналізу може знадобитися залучення додаткових інформаційних джерел і виконання не цілком традиційних розрахунків [1].

Виділяють 4 підходи до комп'ютеризації проведення економічного аналізу:

– за допомогою модуля комплексної програми автоматизації управління

підприємством («ПАРУС-Підприємство 7», система «Галактика»);

– за допомогою окремої програми автоматизації економічного аналізу (комплекс «ИНЕК-АФСР», ИНЕК - Аналітик, «Audit Expert»);

– за допомогою комплексу розрахункових таблиць, виконаних в Microsoft Excel (Excel Financial Analysis).

Однією з найбільш популярних програм для проведення економічного аналізу є Excel Financial Analysis. Дана програма використовується для вирішення наступних завдань:

– постійних щоквартальних моніторингів фінансового стану підприємств, організацій;

– розробки прогнозних балансів і прогнозних фінансових результатів;

– проведення аналізу фінансового стану підприємства;

– проведення експрес-аналізу фінансового стану підприємства в стислі терміни;

– фінансового моделювання різних варіантів розвитку подій;

– підготовки аналітичних записок до бухгалтерської звітності;

– підготовки аналітичних матеріалів до зборів акціонерів, членів трудових колективів;

– розробки стратегії розвитку підприємства в середньостроковій і довгостроковій перспективі;

– визначати можливі варіанти подальшого розвитку підприємства шляхом складання матриці фінансових стратегій.

Жоден з найбільш поширених програмних продуктів для проведення економічного аналізу не здатен здійснити комплексний різносторонній аналіз витрат виробництва, існує потреба в додаткових розрахунках. Вирішенням даної проблеми може бути ведення бухгалтерського обліку за допомогою програми «1С Управління торговим підприємством» з подальшим аналізом перенесених згуртованих даних за допомогою програмного продукту MS «Excel».

Система програм «1С: Підприємство» призначена для комплексної автоматизації економічної діяльності підприємств в цілому і для вирішення широкого спектра завдань автоматизації обліку та управління ними.

Система програм «1С: Підприємство» включає в себе платформу і прикладні рішення, розроблені на її основі, для автоматизації діяльності організацій і приватних осіб.

Гнучкість платформи дозволяє застосовувати «1С: Підприємство» в найрізноманітніших областях:

– автоматизація виробничих і торгових підприємств, бюджетних і фінансових організацій, підприємств сфери обслуговування;

– підтримка оперативного управління підприємством;

– автоматизація організаційної і господарської діяльності;

– ведення бухгалтерського обліку з декількома планами рахунків і довільними вимірами обліку, регламентованою звітністю;

– широкі можливості для управлінського обліку і побудови аналітичної

звітності, підтримка багатовалютного обліку;

- рішення задач планування, бюджетування і фінансового аналізу;
- розрахунок зарплати і управління персоналом.

Даний програмний продукт дозволяє в комплексі автоматизувати завдання оперативного і управлінського обліку, аналізу і планування процесу виробництва продукції.

Отже, важливе значення при проведенні аналізу на підприємстві для здійснення контролю має своєчасне, повне та достовірне отримання інформації на усіх рівнях. Побудова ефективної системи внутрішньогосподарського контролю діяльності підприємства передбачає ґрунтовні зміни в частині запровадження системи контролю за двома напрямками: по горизонталі (види діяльності підприємства) та по вертикалі (центри відповідальності та технологічні переділи) для забезпечення всіх потреб виробництва. Особливу увагу при цьому слід приділити правильній організації комп'ютеризованої системи обліку на підприємстві.

Література:

1. Попович П. Я. Економічний аналіз діяльності суб'єктів господарювання : підручник. Київ: ЦУЛ, 2008. 246 с.

ЕКОНОМІЧНО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ЯК ОБ'ЄКТА ОБЛІКУ

К. Василенко, здобувач гр.МгОПз-1-21

Г. Павлова, професор

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Основні засоби, знаходячись у суспільній власності, використовувалися при командно-адміністративній системі господарювання з метою підвищення матеріального стану та культурного рівня населення. В умовах дії законів ринкової економіки вартість засобів праці, що використовуються в господарській діяльності підприємства більше одного року та переносять свою вартість у частині зносу на вироблений з їх допомогою продукт з метою максимізації прибутку, отримує форму основного капіталу. При цьому речовою стороною основного капіталу як і раніше виступають виробничі основні засоби [3].

Саме вони є об'єктом бухгалтерського обліку, що викликано двома причинами: застосуванням в обліку способу подвійного запису, за допомогою якого господарські засоби мають у балансі двостороннє відображення: в активі – з боку їх матеріального складу, у пасиві – з боку джерел їх формування; об'єднанням у собі не тільки вартісного, а й споживчого аспекту засобів праці. Сутність основного капіталу і його взаємозв'язок з категорією «основні засоби» схематично подано на рисунку 1.

Сутність основних засобів як об'єкта бухгалтерського обліку в певній мірі характеризується критеріями їх визнання активами підприємства [2]. Через відносну новизну даних понять в економічній літературі відсутнє їх чітке

трактування.

Для уточнення критерію принесення об'єктом економічних вигод, доцільно в Законі «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» розкрити способи надходження на підприємство майбутніх економічних вигод від використання основних засобів, а саме: участь окремо або разом з іншими активами у виробництві продукції або наданні послуг; можливість обміну на інші активи; погашення ними зобов'язань підприємства; розподіл між власниками підприємства.

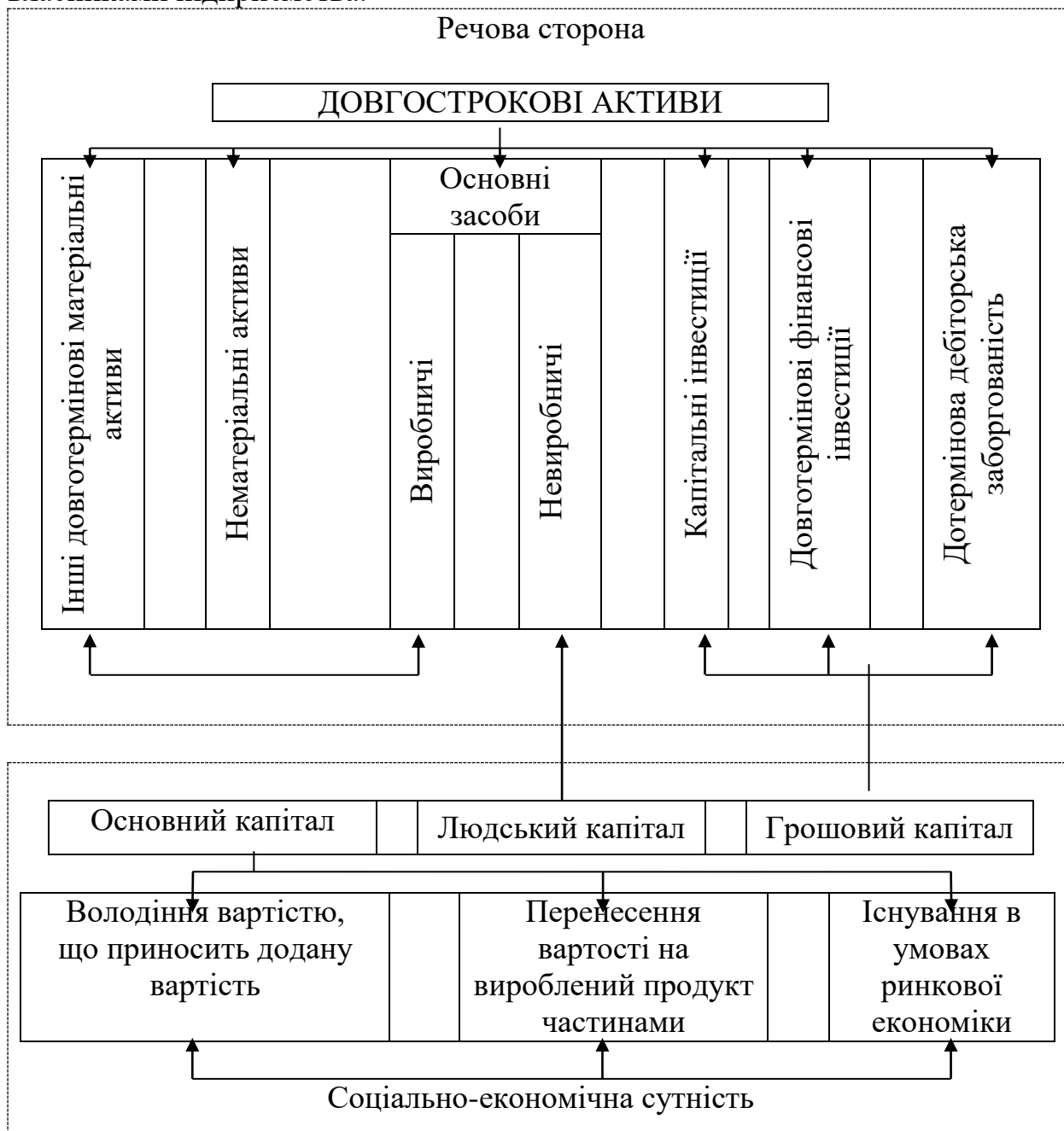

Рис. 1. Сутність основного капіталу

Наступною умовою визнання основних засобів є можливість їх контролю підприємством. З визначення активів, що подано у П(С)БО 2 економічних вигод від використання основних засобів, а саме: участь окремо або разом з

іншими активами у виробництві продукції або наданні послуг; можливість обміну на інші активи; погашення ними зобов'язань підприємства; розподіл між власниками підприємства.

Одним з найважливіших елементів облікової політики стосовно основних засобів є способи амортизації. При їх виборі існує ряд умовностей, що мають суб'єктивні й об'єктивні ознаки – термін корисного використання, очікуваний розмір виробленої продукції, розмір ліквідаційної вартості, темпи інфляції та науково-технічного прогресу [1].

З метою зниження впливу зазначених факторів при виборі способу амортизації необхідно застосовувати один з евристичних способів економічного аналізу – спосіб експертних оцінок, що заснований на раціональній аргументації рішень і інтуїції експертів. З метою спрощення й оперативності процесу прийняття рішення щодо вибору способу амортизації доречно здійснення його формалізації, тобто застосування алгоритму послідовних дій.

Таким чином, наукове обґрунтування вибору елементів облікової політики стосовно-основних засобів дасть змогу підвищити рівень достовірності та корисності облікової інформації.

Література:

1. Бутинець Ф.Ф., Бородін О.С., Герасимович А.М., Кірейцев Г.Г., Кужельний М.В. Бухгалтерський фінансовий облік : підручник для студентів вищих навчальних закладів за спеціальністю «Облік і аудит». Житомир : Рута, 2004. 607с.

2. Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський фінансовий облік : підручник. Житомир : ЖІТІ, 2006. 459 с.

3. Завгородній В.П. Бухгалтерський учет в Україні : учеб. пособ. для студентов вузов. Київ : А.С.К., 2006. 848 с.

МОТИВАЦІЙНИЙ ФАКТОР В РЕФОРМУВАННІ СИСТЕМИ ОПЛАТИ ПРАЦІ

*Р. Панко, магістр групи МГ ОП-1-20,
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

Система мотивації на сьогодні є недостатньо досконалою, що обумовлено відсутністю або недостатньою ефективністю використання окремих її елементів, або порушення зовнішніх зв'язків між елементами і блоками. Невирішеною залишається проблема оцінки результативності праці кожного окремого працівника і виробітку єдиної системи критеріїв для такої оцінки. Використовувана модель управління повинна бути реформована у напрямку обліку творчих вмінь людини, її потенціалу.

Першочергового реформування потребує існуюча система оплати праці, оскільки вона не враховує елементарних положень теорії мотивації. Існуюча в агропромислових підприємствах система оплати праці орієнтована не на задоволення потреб робітників і врахування їх потенційних творчих можливостей, а на максимальне скорочення частки тої статті витрат в

собівартості виробляючої продукції і зменшення розмірів відрахувань у бюджет. Звідси, бажання до отримання тіньових доходів на всіх рівнях: від простого робочого до керівника підприємства[1].

Адаптована до умов ринкової економіки система оплати праці на підприємстві повинна враховувати наступні особливості оплати праці, як мотиваційного фактору (рис. 1). Ми ставимо своєю ціллю обґрунтування моделі оплати праці, орієнтованої на формування мотиваційних установок персоналу сільськогосподарського формування і його керівника. Проектуюча система оплати праці повинна бути направлена як на формування ефективної мотивації, так і на скорочення тіньових доходів в бюджетах управлінського персоналу і робітників сільськогосподарських формувань. Для цього необхідно вирішувати проблеми зв'язки оплати праці керівника і персоналу підприємства від конкретних результатів їх діяльності.

<p>Економічна природа оплати праці: праця являється ведучим ресурсом виробничо-комерційної діяльності сільськогосподарських формувань і розумна економія ресурсів на його придбання являється відповідним напрямком підвищення ефективності діяльності підприємства</p>	<p>Соціальний характер оплати праці: праця являється функцією суспільства і вона в лиці держави і суспільних організацій накладає цілий ряд обмежень на діяльність підприємств цієї області</p>
<p>Організаційне значення оплати праці: являючись найважливішим елементом системи мотивації на підприємстві, оплата праці у багато чому визначає дійсність організаційних рішень і ефективність управління в цілому</p>	<p>Психологічний вплив оплати праці на робітників: будь-які недостатки системи оплати праці знижують управління та ефективність роботи підприємства.</p>

Особливості оплати праці як мотиваційного фактору

Рис. 1. Особливості оплати праці як мотиваційного чиннику

Крім підвищення ефективності системи зовнішньо-організованої мотивації для сільськогосподарських формувань великою проблемою являється – скорочення тіньової мотивації [2].

Із-за недостатньої ефективності існуючої системи мотивації на підприємствах, відсутність у заробітної плати стимулюючих функцій, працівники бажають скоротити розрив між очікуваною і фактичною винагородою, що і приводить до зростання крадіжок, недобору урожаю і т.д. Для того щоб виконувати мотиваційну функцію, оплата праці повинна встановити залежність індивідуальної заробітної плати кожного робітника від результатів діяльності підприємства в цілому.

Література:

1. Александрова В.В. Удосконалення управління мотивацією персоналу на підприємстві ПАТ «Червоний Жовтень» / В.В. Александрова // Управління розвитком. - 2014. - № 13. - С. 9-11.

2. Ковальчук В.Г. Зміни в системі факторів мотивації праці під дією ринкових реформ в АПК: Наук. зб. ПДАТА. – Вип. 6. X., 1998. – с. 136-138.

ОПОДАТКУВАННЯ СУБ'ЄКТІВ АГРОБІЗНЕСУ

Т. Остапенко, к.е.н., доцент

О. Кубецька, к.е.н., доцент

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

Система оподаткування суб'єктів підприємницької діяльності в галузі сільськогосподарського виробництва передбачає її варіативність, тобто за податковим законодавством України (ПКУ) цими суб'єктами застосовується спрощений та загальний режими оподаткування. На вибір системи/режиму оподаткування впливає правовий статус товаровиробників галузі сільськогосподарської діяльності. Крім того, представники агробізнесу є платниками ПДВ. Передбачена законодавством можливість функціонування суб'єктами аграрного бізнесу за двома організаційними формами (юридичні особи – СТОВ та фізичні особи – фермери (ФОП)) дає можливість, з урахуванням їх правового статусу та значення окремих показників господарської діяльності, сплачувати чи то податок на прибуток, чи то ПДФО з чистого прибутку (доходу) (рис. 1).

Податки на загальній системі оподаткування:

Юридичні особи (СТОВ) сплачують податок на прибуток за ставкою 18% від доходу (чистого прибутку звітного періоду, який обчислюється як різниця між доходом і витратами)

ФОПи сплачують податок на доходи фізичних осіб (ПДФО) за ставкою 18% від чистого доходу (дохід мінус витрати на ведення діяльності), а також військовий збір (ВЗ) та ЄСВ за ставкою 22% від чистого доходу.

Якщо ФОП/СТОВ протягом року отримує дохід більше 1 000 000 грн, встановлений обов'язок зареєструватись як платник податку на додану вартість (ПДВ).

Рис. 1. Узагальнене бачення податкового навантаження на суб'єктів аграрного бізнесу

Розрахунок об'єкта оподаткування податком на прибуток відбувається за формулою: $ОП = ФР - З \pm Р$, де ОП – об'єкт обкладення податком на прибуток, ФР – бухгалтерський фінрезультат до оподаткування (ФР = Доходи – Витрати); З – збитки минулих років; Р – різниці, установлені ПКУ.

Більш деталізований алгоритм розрахунку податку на прибуток наведений в табл. 1.

Таблиця 1

Алгоритм розрахунку податку на прибуток наведений [1, 2]

Послідовність дій	Хід дій
Крок 1	Складається Звіт про фінансові результати (ф. № 1).
Крок 2	Розраховується загальний обсяг доходу за звітний період. Примітка: необхідно додати усі доходи із ф. № 2:

	чистий дохід (виручка) від реалізації (ряд. 2000); інші операційні доходи (ряд. 2120); дохід від участі в капіталі (ряд. 2120); фінансові доходи (ряд. 2220); інші доходи (ряд. 2240).
Крок 3	Порівнюється загальний обсяг доходу та межа (40 млн грн) та приймається відповідне рішення.
	Якщо підприємство не використовує податкові різниці з розділу III ПКУ:
Крок 4	Зменшується ФР на податкові збитки минулих років, якщо вони є.
	Якщо підприємство використовує податкові різниці з розділу III ПКУ:
Крок 4.1	Враховуються податкові різниці (“+” або “-”)
Крок 4.2	Зменшується ФР на податкові збитки минулих років, якщо вони є.
Крок 5	Розраховується прибуток.
Крок 6	Розраховується податок на прибуток (множенням прибутку на ставку 18%).
Крок 7	Зменшуємо податок на прибуток на авансовий внесок з податку на прибуток, якщо він був.

Доходи та витрати, що враховуються при визначенні об’єкту оподаткування, наведено в табл. 2.

Таблиця 2

Склад доходів і витрат, дати їх визнання за ПКУ [1, 2]

Класифікація доходів та витрат	Дата визнання
1	2
Доходи, що враховуються при визначенні об’єкту оподаткування:	
1) дохід від операційної діяльності, що	1) дохід від реалізації товару
1	2
2) включає дохід від реалізації товарів, виконаних робіт, наданих послуг та дохід банківських установ; інші доходи, що включають доходи у вигляді дивідендів, отриманих від нерезидентів, процентів, роялті, володіння борговими вимогами, доходи від операцій оренди/лізингу, доходи за операціями в іноземній валюті, доходи від торгівлі цінними паперами та деривативами, суми штрафів, неустойки чи пені, суми безповоротної фінансової допомоги, безоплатно отриманих товарів.	2) визнається за датою переходу покупцеві права власності на такий товар; дохід від надання послуг та виконання робіт визнається за датою складення акта або іншого документа, оформленого відповідно до вимог діючого законодавства, який підтверджує виконання робіт або надання послуг.
Витрати, що враховуються при визначенні об’єкту оподаткування:	
1) собівартість товарів (робіт, послуг) до складу якої включатиметься вартість запасів;	1) витрати, що формують собівартість товарів (робіт, послуг), визнаються витратами того звітного періоду, в якому визнано доходи від реалізації таких товарів;
2) інші витрати.	2) інші витрати визнаються витратами того звітного періоду, в якому вони були здійснені з урахуванням окремих

	особливостей. Так, наприклад, нараховані податки і збори включаються до витрат того звітного періоду, за який проводиться таке нарахування.
--	---

Якщо дохід підприємства від усіх видів діяльності за останній звітний рік не перевищить 40 млн грн., підприємство не коригує фінансовий результат до оподаткування на різниці і повідомляє про це податковий орган.

Література:

1. Податковий кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.

2. Остапенко Т. М., Кубецька О. М., Кононова І. В. та ін. Оподаткування суб'єктів підприємництва : навч. посібник (у схемах). Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2021. 148 с.

УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНО БЕЗПЕКОЮ

ПОНЯТТЯ ВНУТРІШНЬОГО АУТСОРСИНГУ

Л. Васільєва, д.держ.упр., професор

К. Пономарьова, студентка групи МгУФЕБз-1-21

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Потреба підприємств у постійному підвищенні ефективності своєї діяльності призводить до появи нових інструментів, що дозволяють досягти цієї мети. Серед цих інструментів одним з найбільш популярних на сьогодні є аутсорсинг (передача виконання будь-якої задачі або процесу спеціалізованому зовнішньому оператору) [1].

У сучасних умовах господарюючі суб'єкти прагнуть концентрації власності, капіталу та ресурсів. Одними із причин такої тенденції стали наслідки світової фінансової кризи, а також слабка розвиненість національної економіки. Щоб уникнути банкрутства, багато компаній змушені об'єднувати фінансові ресурси і виробничий процес воедино. Це призводить до створення холдингів, що включають головну, координуючу компанію і підпорядковані їй дочірні фірми. Основною метою такої трансформації [2] є посилення контролю над фінансовими потоками та забезпечення стабільності суб'єктів господарювання. За таких умов зароджується ще одна форма організації функціонування неосновних видів діяльності. Йдеться про внутрішній аутсорсинг, що характеризується співробітництвом організацій, що входять до складу холдингу як самостійні юридичні особи, і здійснюють свою діяльність через координуючий центр.

Поняття "внутрішній аутсорсинг" у вітчизняній економічній літературі не виглядає настільки однозначним [3]. В окремих джерелах цей інструмент розглядається як внутрішньохолдинговий аутсорсинг, внутрішній аутсорсинг, кептивний аутсорсинг, кептивний інсорсинг або широко відомий у радянські роки госпрозрахунок. На наш погляд, як би не називали цей інструмент господарювання, для його розуміння необхідно виділити подібності з іншими інструментами, а також принципові відмінності.

Так, при використанні аутсорсингу основною метою виступає орієнтація на ключових видах діяльності організації, тобто концентрація зусиль на тому, що організація робить найкраще, і що забезпечує отримання доходів, з одночасною передачею функцій, що забезпечують, що спеціалізуються в даній галузі організаціям. Аутсорсинг дозволяє перерозподілити частину ризиків на виконавця, підвищити гнучкість у реалізації управлінських рішень, покращити якість виконання непрофільних видів діяльності, застосовувати інноваційні технології у господарській діяльності, підвищити інвестиційний потенціал та скоротити витрати на утримання персоналу непрофільних видів діяльності.

Існують 3 основних способи впровадження внутрішнього аутсорсингу:

- передача виконання робіт та надання послуг внутрішньому підрозділу,

виділеному всередині холдингу до самостійної юридичної особи;

- передача виконання робіт та надання послуг раніше незалежній компанії та зараз придбаній холдингом з метою посилення контролю та покращення координації дій;

- змішаний варіант (передача виконання робіт, надання послуг одночасно внутрішньому підрозділу, виділеному в самостійну юридичну особу, і раніше незалежній компанії, але придбаній холдингом, або спільного підприємства, створеного на їх основі).

Виведення внутрішнього підрозділу на аутсорсинг застосовується у тих випадках, коли керівництво холдингу хоче розмежувати різні види діяльності, обов'язки та повноваження.

Таким чином, основною метою внутрішнього аутсорсингу є розмежування видів діяльності через створення на їх основі окремих спеціалізованих компаній, що дозволяє зберегти контроль над ланцюжком створення вартості та фінансовими потоками дочірніх компаній.

Література:

1. Гейко О.Л. Аутсорсинг у сільському господарстві провідних країн світу - досвід для України. *Агросвіт*. 2021. №3. С. 75-80.

2. Дідух О.В. Сутність аутсорсингу та перспективи його застосування в Україні. *Економічний простір*. 2011. №54. С. 173-182.

3. Куцин Є. М. Теоретичні та прикладні аспекти аутсорсингу. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2011. №1. С. 213-217.

УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВ

Ю. Мірошник, студентка групи Мг УФЕБз-1-21

Науковий керівник: С. Юрченко, к.е.н.

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Розвиток ринкових відносин в Україні вимагає від підприємства самостійного прийняття фінансово-економічних рішень як в оперативному, так і стратегічному управлінні. Підприємства опинилися у нових умовах господарювання, до яких були не готові. Більше того, розрив встановлених економічних зв'язків сприяв зростанню невизначеності і негативно позначився на стані підприємств. Таким чином питання фінансово-економічної безпеки набуло системного значення і потребує відповідної розробки та дослідження.

З погляду системного підходу, безпеку можна визначити як якість системи, що забезпечує її стабільне функціонування та розвиток в умовах виникнення різних видів загроз зовнішнього та внутрішнього роду, тобто комплекс можливостей системи, що дозволяє якнайкраще адаптуватися до негативних впливів середовища функціонування. Чим стійкіша система до агресивних впливів, тим вона є більш життєдіяльною [3].

У межах системи управління підприємством існують показники, що характеризують фінансово-економічну стабільність, відображають рівень

незалежності та самодостатності системи, тобто наявність можливості формування, розподілу та використання фінансових ресурсів на всіх стадіях виробничо-господарського процесу. Стійкість системи фінансово-економічної безпеки визначається сукупністю двох найважливіших показників: ефективністю та надійністю.

Ефективність системи - це узагальнюючий інтегральний показник окремих показників якості елементів системи та вигідності проведення тієї чи іншої політики. Він дозволяє контролювати невиправдане зростання витрат на забезпечення фінансово-економічної безпеки, оптимізує витрати на досягнення системної гнучкості, маневреності, надійності.

Основна мета управління надійністю у розвитку системи лежить в обґрунтуванні прийняття рішень при прогнозуванні найімовірніших негативних умов. Недостатня надійність призводить до цілого спектру негативних наслідків: відсутність збалансованості функціонування системи; зниження ефективності системи; зростання невизначеності та як наслідок, відтоку фінансових, матеріальних та людських ресурсів; психологічним наслідкам, що виражаються у недовірі зовнішніх інвесторів, виробників та потенційних споживачів.

Рівень фінансово-економічної безпеки деякими дослідниками пропонується оцінювати за допомогою моніторингу суб'єктивного рівня економічної безпеки, або за кількісним висловом думки експертів щодо цього рівня. Подібний підхід не дозволяє отримати нових знань про аналізований процес і не може бути використаний для моделювання динаміки його розвитку, він лише допомагає реструктурувати думки експертів щодо проблеми, що розглядається [2].

У ряді робіт звучить ідея оцінювати рівень безпеки фінансово-економічної системи за оптимальними значеннями певних параметрів, що розглядаються у трьох підсистемах:

1) внутрішньовиробнича підсистема, що забезпечує управління виробництвом, постачанням, збутом, діяльністю системи з усіх матеріальних та інформаційних потоків;

2) ринкова підсистема, що забезпечує управління взаємозв'язків з усіма контрагентами підприємства у процесі виробництва та невиробничій діяльності;

3) підсистема сервісної підтримки, що забезпечує управління процесами, що пов'язують підприємство та споживачів.

Інтегральний показник рівня фінансово-економічної безпеки підприємства при цьому є суперпозицією окремих показників на всіх рівнях діяльності. Іноді вводиться поняття сукупного критерію, що розраховується за окремими функціональними критеріями. Функціональні критерії розраховуються на основі оцінки збитків підприємства та ефективності заходів їх попередження. Перевагою такого підходу є можливість виявлення недоліків та резервів реалізованого підприємством комплексу заходів для забезпечення кожної з функціональних складових економічної безпеки підприємства загалом,

а також коригування функціональної системи забезпечення [1].

Окремо фінансова безпека підприємства, як складова фінансово-економічної безпеки, може бути визначена як стан найефективнішого використання ресурсів підприємства, виражений у кращих значеннях фінансових показників, прибутковості та рентабельності підприємства, якості використання основних та оборотних фондів, структури капіталу, перспектив фінансового розвитку підприємства. Виходячи з того, що економічна безпека визначається як стан найбільш стійкого до несприятливих впливів функціонування та розвитку підприємства, оцінка рівня фінансової безпеки близька до поняття фінансової стійкості підприємства та базується на тому, наскільки ефективно службам підприємства вдається попереджати загрози та уникати збитків від негативних впливів. Головною метою фінансової стабілізації підприємства є забезпечення максимальної ефективності функціонування нині та забезпечення високого потенціалу розвитку та зростання підприємства у майбутньому [4].

Сьогодні для ефективного управління необхідно вміти правильно та об'єктивно планувати та прогнозувати, керувати та контролювати стан фінансово-економічної безпеки підприємства. У зв'язку з цим широке застосування отримують методи математичного моделювання фінансово-економічної безпеки, а також комп'ютерні системи, що дозволяють за існуючих умов і повної інтерпретації знань розкривати найбільш ймовірні стани небезпечних явищ. У моделюванні популярні експертні комп'ютерні системи, які виконують роль консультантів.

Останнім часом у багатьох країнах розробляються методи нелінійного математичного моделювання найскладніших процесів розвитку, у яких розглядаються соціально-економічні, політичні, духовно-моральні та інші аспекти фінансово-економічної безпеки. Нелінійне моделювання фінансово-економічної безпеки сприяє точнішій діагностиці процесів, що розвиваються в суспільстві та природі; підвищенню ефективності вживаних заходів щодо забезпечення комплексної безпеки, суттєвого зниження фінансових витрат на попередження стихійних лих та соціальних вибухів, а також пов'язаних з ними людських та матеріальних втрат.

У зв'язку з тим, що фінансово-економічна безпека - це кількісна та якісна характеристики відповідних можливостей системи з погляду її здатності до самовиживання та розвитку в умовах дестабілізуючої дії непередбачених та важко прогнозованих зовнішніх та внутрішніх факторів, система управління має оперувати такими поняттями, як загрози та стан системи та вже на підставі отриманої інформації розробляти керівні впливи. При цьому управління безпекою має бути спрямоване не лише на ефективну ліквідацію наслідків від настання реальних загроз, а й зменшення витрат від настання потенційної загрози.

Таким чином, слід констатувати, що система управління фінансово-економічною безпекою – це складна відкрита система. Процесу розробки керівних впливів має передувати аналіз загроз фінансово-економічній безпеці та аналіз стану керованої системи. Проблема конструювання системи

управління фінансово-економічної безпеки вирішується у два етапи: побудова множини безпечних станів, їх економічна оцінка та визначення кінцевого стану; синтез управління, що може призвести до цього стану. Процес розробки керівних впливів у системі управління фінансово-економічною безпекою повинен включати процедуру оцінки керівництвом безліччю критичних загроз, механізми протидії загрозам. За підсумками цього розробляється стратегія управління фінансово-економічної безпекою.

Література:

1. Дудін М.М. Економічна безпека підприємництва як необхідний системний засіб боротьби з економічною злочинністю // Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ. - 2014. - № 2. - С. 55-65.

2. Ковтуненко К.В, Шолом О.І. Особливості оцінки фінансової та економічної безпеки як складових системи економічної безпеки // Матеріали науково-практичної інтернет конференції «Проблеми ринку та розвитку регіонів України в XXI столітті» (Одеса, 12-19 грудня 2013 р.). – Економіка: реалії часу. 2013. – С. 47-49.

3. Малик О.В. Формування механізму управління фінансової безпеки підприємства: дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04. - Хмельницький, 2016. - 263 с.

4. Ситник Н.С., Бей І.М. Фінансово-економічна безпека підприємств України // Економіка та управління підприємствами. - 2019. - № 36. - С. 273-279.

ТЕНДЕНЦІЇ ТА ВПЛИВ ЦИФРОВІЗАЦІЇ НА ДІЯЛЬНІСТЬ БАНКІВ

Т. Батракова, к.е.н., доцент

*Д. Матвієнко, студент гр. 8.0722-фк
Запорізький національний університет*

Поступовий та неспинний розвиток технологій призводить до появи все нових інструментів забезпечення безпеки та конкурентоспроможності для підприємств і банків. Від початку виникнення комп'ютерів та Інтернету, був визначений кардинально новий напрям розвитку суспільства. Стимулом для пришвидшення подібних змін, досить часто, виступають різні кризові явища. Так, пандемія COVID-19 стала для багатьох банків поштовхом цифровізації своєї діяльності.

Взагалі, цифровізацію можна визначити як впровадження цифрових технологій в усі сфери життя: від взаємодії між людьми до промислових виробництв, від предметів побуту до дитячих іграшок, одягу тощо. Це явище ще можна назвати "цифрова трансформація". Вона представляє собою процес переходу до нових способів діяльності підприємства шляхом впровадження цифрових технологій та цифрових сервісів, що базується на стратегічному партнерстві всіх зацікавлених сторін та одночасної розробки програмного забезпечення, цифрової трансформації та оцінки рівня цифрової трансформації підприємства [1].

Тож з визначення стає зрозумілим, що цифровізації, на фоні загального розвитку суспільства та технологій, є позитивним процесом. Але, тим не менше, залишається не ясним яким чином проходить цей процес у банку та які

наслідки може мати як для банківської установи, так і для її клієнтів.

Звертаючись до питання цифрових технологій у банківську діяльність, можна виділити наступні головні тенденції:

- електронний документообіг;
- впровадження інтернет-банкінг;
- впровадження мобільного банкінгу;
- адаптація і вдосконалення технологічного та інформаційного забезпечення банку.

Для клієнтів банку, зазначені тенденції означають прискорення операцій, підвищення зручності та мобільності користування банківськими послугами. Окрім цього, посилюється захист персональних даних клієнтів. У свою чергу, такі переваги від цифровізації спонукають звертатися до цифровізованого банку все частіше, бо це зручно, швидше та у деяких ситуаціях ще й дешевше. Сама ж банківська установа, проводячи цифрову трансформацію інвестує у забезпечення власної конкурентоспроможності та збільшення прибутку.

Наразі, існує два головних сервіса, що стають перевагою, при правильному їх використанні. До них відноситься інтернет-банкінг та мобільний банкінг. За своєю сутністю, інтернет-банкінг є більш загальним поняттям, але у конкретному контексті, він означає доступ до дистанційного банківського обслуговування через мережу Інтернет. Натомість, мобільний банкінг легше характеризувати як використання спеціалізованого офіційного мобільного додатку конкретного банку. Їхня сутність проста - дистанційне, швидке та максимально зручне користування послугами банку та управління власним рахунком. Проте, забезпечення та обслуговування подібних сервісів є не зовсім простим завданням.

Постає питання забезпечення необхідної технологічної та інформаційної бази. Більшість керівників банків розуміють, що цифрова трансформація є важливою для довгострокового успіху та стійкості. Однак багато банків досі покладаються на цифрові банківські рішення, створені з використанням застарілих концепцій і успадкованих фреймворків. Це одна з головних причин, чому спроби цифровізації часто закінчуються невдачею або значними втратами. Щоб не відставати від цифрового ринку, що швидко розвивається, банки повинні адаптувати свої операційні моделі та приділяти більше уваги досвіду користувачів [2].

З цифровою трансформацією з'являється безліч нових технологій, які банки повинні адаптувати до своєї існуючої інфраструктури, у тому числі і штучний інтелект, хмарне обчислення та блокчейн. Штучний інтелект стосується інтелектуальних дій програм або пристроїв без втручання людини, таких як машинна аналітика, машинне навчання, алгоритми та обробка природної мови. Хмарні обчислення також мають великий вплив на банківський сектор. Хмара є оптимальним рішенням для підвищення обсягу даних і масштабованості бізнесу. Хмарні обчислення також дозволяють банкам значно підвищити ефективність і скоротити витрати. Також, у банківській галузі починає спостерігатися сплеск використання блокчейну. Ця база даних для зберігання записів є технологією, що лежить в основі мережі Bitcoin, і вона змінила спосіб зберігання інформації. Блокчейн має багато застосувань у

банківській галузі, наприклад, швидші платежі, збір коштів і фінансування торгівлі [2].

Слід конкретизувати переваги та недоліки процесу цифровізації банків. Як і будь-який процес інновацій, цифровізація має обидва компонента. Що стосується переваг, то можна зазначити збільшення прибутковості та зниження витрат. Цей ефект досягається за рахунок того, що клієнти самі виконують багато операцій із власним рахунком, за допомогою інтернет-банкінгу. Відповідно, зменшується потреба у великій кількості персоналу банку. Окрім цього, відбувається пришвидшення проведення операцій, обробки та обміну даними, що у свою чергу обумовлює збільшення конкурентоспроможності банку. Також, клієнти скоріше будуть обирати банк, що може запропонувати зручні та зрозумілі сервіси і додатки.

До недоліків та викликів, із якими стикаються банки у процесі цифровізації, відноситься необхідність значних початкових інвестицій. Перш за все, це стосується забезпечення наявності необхідного технічного складника та навчання персоналу. Слід враховувати ще й те, що технології із кожним роком стають все більш досконалими, тож загострюється питання морального зносу обладнання. Не менш важливим викликом виступає забезпечення надійного захисту інформації та протидії злочинним діям на всіх рівнях та етапах. Із постійним поглибленням суспільства у цифровий світ, все серйознішою стає загроза кібератак, тож банк повинен мати необхідний захист своєї інформації та інформації клієнтів.

Отже, підводячи підсумок, можна сказати про те, що цифровізація є життєво необхідним процесом у забезпечення конкурентоспроможності банківської установи. Цей процес ставить керівництво банку перед серйозними викликами, але при їх подоланні дозволяє значно підвищити ефективність, продуктивність та прибутковість діяльності установи. Навіть при тому, що наразі рівень розвитку цифрових технологій доволі високий, потенціал їхнього розвитку є необмеженим у часі. Це відкриває нові перспективи розвитку і вдосконалення банківської діяльності, сервіси, товарів та послуг.

Література:

1. Хлебінська О. І. Теоретичні підходи до цифровізації та цифрової трансформації. *Бізнес, інновації, менеджмент: проблеми та перспективи*: зб. тез до II міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 22 квіт. 2021 р. Київ, 2021. С 114-115. URL: <http://confmanagement.kpi.ua/proc/article/view/230519>

2. Hartman Executive Advisors. 4 Ways Digital Transformation Will Impact Banking. URL: <https://hartmanadvisors.com/4-ways-digital-transformation-will-impact-banking/>

УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМИ АКТИВАМИ ПІДПРИЄМСТВА

К. Безлюдна, студентка гр. ЕФ-21м-1

О. Левкович, к.е.н., завідувач

кафедри фінансів, банківської справи та страхування

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

Оборотні активи – це активи, які служать чи будуть погашені протягом 12 місяців, або протягом оптимального операційного циклу організації (якщо він

перевищує 1 рік).

Оборотні активи включають до свого складу матеріальні та грошові кошти, а також їх організація та ефективне використання забезпечує фінансову стійкість підприємства.

У виробничо-господарській діяльності оборотні кошти, що використовуються як основні мобільні ресурси підприємства, які характеризуються певним рядом елементів економічного змісту, величина яких надає важливий вплив на ефективність використання цих коштів [6].

В основу розрахунків ефективності використання оборотних коштів закладено визначення їх величини, яку безпосередньо має підприємство. Загальний обсяг оборотних коштів, що перебуває у веденні суб'єкта господарювання, визначається декількома способами:

- станом на певну дату;
- у середньому за певний період.

Подані показники, що характеризують наявність оборотних коштів, дозволяють визначити, як їхню величину в цілому, так і в поелементному вигляді, що знаходить своє вираження в бухгалтерському обліку [2].

Величина оборотних коштів за станом на певну календарну дату відбивається безпосередньо за тими даними, які наведені у бухгалтерському обліку, зокрема, у бухгалтерському балансі та в додатках до балансу. Величина оборотних коштів станом на певну календарну дату, найчастіше визначається на початок чи кінець кварталу, або року, і вона дозволяє робити висновки щодо динаміки протягом того чи іншого часового періоду і більше не може бути співвіднесена з фактичними результатами діяльності підприємства за той самий період виявлення ефективності їх використання, тому в даному зв'язку використовують середні величини.

Оборотні кошти являють собою авансовану у грошову форму вартість для використання оборотних виробничих фондів та фондів обігу у мінімально необхідних розмірах, які забезпечують виконання підприємством виробничої програми та своєчасність здійснення розрахунків.

Оборотні кошти перебувають у постійному русі – це є основою безперебійного процесу виробництва та обороту. Управління обіговими коштами безпосередньо пов'язане з механізмом визначення планової потреби підприємства у них та їх нормуванням. Насамперед, підприємству необхідно правильно визначити оптимальний розмір оборотних коштів, який дозволить отримувати прибуток із мінімальними витратами, запланованими згідно цього обсягу виробництва. Сильне зменшення обсягу оборотних засобів тягне за собою нестійкий фінансовий стан підприємства, перебої у виробничому циклі та у результаті, зниження обсягу виробництва та прибутку, а надмірне збільшення обсягу оборотних засобів знижує можливості підприємства виробляти капітальні витрати з розширення виробництва [1].

Ефективність використання оборотних коштів характеризується системою економічних показників, передусім оборотністю оборотних засобів.

Оскільки організація управління оборотних засобів необхідна протягом усього виробничого циклу, необхідність ефективного управління оборотними коштами обґрунтовується такими причинами:

- у більшості компаній величина оборотних коштів становить понад половину її активів.

- ефективне та раціональне управління оборотними коштами зумовлює збільшення доходів та призводить до зменшення ризику дефіциту коштів компанії.

- процес організації оборотних коштів безперервний і займає досить велику кількість часу. Суми, які інвестуються в кожен розділ оборотних активів, щодня змінюються, тому вони потребують суворого контролю, щоб забезпечувати найбільш раціонального та ефективного використання грошових потоків.

- грамотне управління оборотними активами веде до максимізації норми прибутку та мінімізації комерційного ризику.

Оборотні кошти потребують організації, яка допоможе підвищити їхню ефективність. Для цього необхідно вирішити такі проблеми:

- визначити склад та структуру оборотних коштів;
- встановити потреби виробництва в оборотних коштах;
- визначити джерела формування оборотних коштів;
- грамотно розпоряджатися та маневрувати оборотними засобами;
- визначити рівень необхідної відповідальності за безпеку та ефективне використання оборотних коштів.

До складу оборотних засобів входить сукупність елементів, що утворює оборотні виробничі фонди та фонди обігу та їх розміщення за окремими елементами.

Для фінансування та кредитування підприємницької діяльності велике значення має склад оборотних коштів підприємств, до нього входять такі елементи:

1. Запаси товарно-матеріальних цінностей.
2. Дебіторська заборгованість.
3. Кошти у розрахунках.
4. Грошові кошти.

Розробка політики управління оборотними активами здійснюється за такими етапами:

Перший етап – аналіз оборотних засобів підприємства у попередньому періоді. На цьому етапі підлягає розгляду динаміка всього обсягу оборотних коштів, що використовуються на підприємстві, темпи зміни середньої суми оборотних коштів у відношенні до темпів зміни обсягу реалізації продукції та послуг і середньої суми всіх активів; розглядається зміна частки оборотних засобів у загальній сумі активів підприємства.

Другий етап аналізу обумовлюється розглядом динаміки складу оборотних засобів фірми у вигляді запасів матеріалів, дебіторської заборгованості, залишків фінансових активів. У ході поточного етапу розраховуються та аналізуються темпи зміни суми кожного з представлених видів оборотних коштів у співвідношенні з темпами зміни обсягу виробництва та реалізації продукції й послуг, вивчається динаміка частки всіх видів оборотних коштів у загальному їх обсязі.

На третьому етапі аналізується швидкість оборотності деяких оборотних

засобів у загальному обсязі активів. У процесі з'ясовується фактична тривалість і структура операційного, виробничого та фінансового циклів підприємства, що впливають на тривалість цих циклів.

Четвертий етап аналізу характеризується вивченням рентабельності оборотних засобів, проводиться дослідження її чинників.

П'ятий етап. Відбувається розгляд складу основних джерел фінансування оборотних коштів: їх сума та питома вага у загальному обсязі фінансових коштів у динаміці, інвестиції в основні активи, визначаються рівні фінансового ризику, що складаються із структури джерел фінансування оборотних коштів.

У результаті проведеного аналізу визначається загальний рівень ефективності управління оборотними активами на підприємстві та виявляються основні напрямки його підвищення у майбутньому періоді.

За умови, що величина оборотних коштів нижче за норму, тобто має негативну величину, і, відповідно величина поточних фінансових потреб не відповідає рекомендованим значенням, то для збільшення оборотних коштів необхідне виконання таких правил:

Збільшити кількість довгострокових позик. При невеликій кількості довгострокових кредитів у структурі пасиву можна використовувати можливість отримання додаткових довгострокових кредитів. У сучасній ринковій економіці довгостроковий кредит має ряд переваг для підприємства. Насамперед ставка відсотків нижча, ніж у короткостроковому кредиті, оскільки суму відшкодування розтягнуто на більш тривалий термін.

Необхідно знизити іммобілізацію коштів у необоротні активи, за умови, що це відбуватиметься не на шкоду виробництва. За умови збереження активної частки основних засобів можна позбутися великої кількості довгострокових фінансових вкладень, якщо вони не відіграють важливої ролі для підприємства.

Нарощувати власний капітал збільшенням статутного капіталу, зниженням дивідендів та збільшенням нерозподіленого прибутку і резервів за рахунок підйому рентабельності за допомогою контролю витрат та агресивної комерційної політики [5].

Зменшити дебіторську заборгованість. Зменшення тривалості відстрочок платежів є досить ризикованим, завжди є небезпека втратити частину клієнтської бази, цього потрібно уникати. Інструментами в роботі щодо зниження дебіторської заборгованості можуть бути:

- облік векселів;
- факторинг;
- спонтанне фінансування.

Насамперед необхідно провести ретельне дослідження свого ринку, а потім приймати рішення про скорочення середньої тривалості відстрочок. Проводячи оцінку своїх нинішніх відстрочок, з'ясувати, чи переважає приріст обороту збитків цих тривалих термінів. Необхідно також знизити питому вагу сумнівних клієнтів, систематично нагадуючи дебіторам про час розрахунку, проводячи селективну політику стосовно дебіторів. Крім цього, необхідно пошукати можливість підвищити ефективність взаємодії власних комерційних та фінансових служб, щоб оперативно припиняти продажі клієнтам, які

затримують платежі і зовсім не оплачують товар.

Збільшити розмір кредиторської заборгованості, за допомогою подовження термінів розрахунку з постачальниками великих партій сировини, матеріалів, товарів. Причому це можна собі дозволити саме з тими постачальниками, які зацікавлені у збуті підприємству великих партій.

На закінчення, слід зазначити, що управління оборотними активами, дуже трудомісткий процес і потребує серйозного підходу, для ефективного функціонування підприємства необхідно вести грамотну політику і грамотно планувати розвиток підприємства.

Література:

1. Білик М. Д. Управління фінансами державних підприємств. Київ: Знання, 2019. 312 с.
2. Бухгалтерський облік та фінансова звітність в Україні: Навчально-практичний посібник / За ред. С. Ф. Голова. Дніпро, ТОВ «БалансКлуб», 2017. 342 с.
3. Гончаренко М. Л. Проблеми розрахунку й оцінки рентабельності сучасних промислових підприємств / М. Л. Гончаренко, Я. М. Рибалка // Глобальні та національні проблеми економіки. 2019. Вип. 3. С. 255-258.
4. Мешкова Н. Л. Оцінка ділової активності підприємства на макрорівні. Глобальні та національні проблеми економіки. Вип. 5. 2019. С. 508-511.
5. Фінанси підприємств : Навч. посіб. С. О. Нікола. Одеса : Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова, 2020. 206 с.
6. Янковий Р. В. Шляхи підвищення продуктивності та результативності праці на підприємстві / Р. В. Янковий, Т. С. Харченко. Економіка: реалії часу. – 2018. № 1. С. 23-26.

ОПЕРАТИВНІ ІНСТРУМЕНТИ КОМУНІКАЦІЙНОЇ СТРАТЕГІЇ В КОНТЕКСТІ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ АГРАРНОГО ПІДПРИЄМСТВА

*С. Драницька, студентка гр. ОП-3-20
Науковий керівник: О. Чернецька, к.е.н., доцент
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

Будь-яка бізнес-структура може розглядатися як різноманітне інформаційне поле, в якому постійно відбувається процес обміну інформації. Завдяки їй будуються зв'язки із суспільством, які, в свою чергу, допомагають підприємствам розвиватися та зміцнювати власні позиції на ринку. Комунікація пов'язує між собою усі управлінські функції та впливає на результативність їх виконання. Вона має вагомий вплив на досить високе і стійке економічне зростання, тобто економічну безпеку, і будь-які помилки, здійсненні в комунікативній системі підприємства неминуче позначиться на прийнятті невірного рішення, що спричинить компанію до збитків.

Комунікація — це процес обміну інформацією (фактами, ідеями, поглядами, емоціями тощо) між двома або більше особами, спілкування за допомогою вербальних і невербальних засобів із метою передавання та

одержання інформації [1]. Оперативним інструментом комунікаційної стратегії, який здійснює довгострокові задачі зі створення та підтримки корпоративної репутації компанії, налагодження необхідних контактів та переконання конкретних цільових груп є піар (англ. public relations, PR). Він характеризується систематичною діяльністю компанії, що спрямована на зміну переконань, ставлення, думок та поведінки цільової аудиторії стосовно компанії, її продуктів, послуг, а також конкретних проблем, ідей та дій [2].

Агробізнес в Україні має великий потенціал до розвитку. Але, як і в будь-якому бізнесі, у нього є слабкі сторони. Так вийшло, що ця галузь належним чином не забезпечена PR–супроводом, а піар–фахівці взагалі не мають жодного бажання пов’язувати себе зі сферою з багатьма нюансами та моментами, які залежать в основному від зовнішніх чинників. Отже, фахівці-аграрії поставили собі за мету сформулювати низку завдань PR–супроводу, які допоможуть досягти позитивних результатів в компанії. До таких завдань відноситься:

- створення позитивного іміджу компанії як роботодавця;
- поінформованість працівників про компанію;
- розвиток корпоративного духу та формування відданості компанії у працівників;
- отримання зворотного зв’язку від працівників;
- демонстрація комунікабельності керівництва;
- формування єдиних стандартів поведінки згідно з корпоративним кодексом компанії [3].

Щоб реалізувати поставлені завдання необхідно застосовувати різні інструменти комунікації. Наприклад, для здобуття нових технологій ведення бізнесу в агропромисловому комплексі проводяться тренінги та майстер-класи для підприємців та працівників. Аграрії для встановлення іміджу компанії застосовують різні види виставок, на яких демонструють техніку, обладнання та проводять науково–практичні заходи. Прикладом є міжнародна агропромислова виставка АГРО, яка проходить щорічно в Києві на території Національного Комплексу «Експоцентр України». Організатором є команда AGRO (ТОВ "ТД "Промфінінвест") з офіційною [веб сторінкою](#), де можна слідкувати за новинами, партнерами, та переліком програм спеціалізованих виставок, таких як:

- ЕхроAgroTech – сільськогосподарська техніка, обладнання і запасні частини
- Біопаливо – відновлювальні джерела енергії;
- Ні-Tech Агро – автоматизація, керування альтернативною енергетикою, GPS і GIS-технології;
- Organic – органічні продукти, засоби і технології;
- Animal'EX – свійські тварини, ветеринарія і товари для тваринництва;
- Еквісвіт – виставка конярства та кінного спорту;
- FishЕхро – рибне господарство і рибальство [3].

На сьогодні, завдяки швидкому розвитку інформаційних технологій,

з'являються все більше нових інструментів комунікації. Таким чином, досягнення основних цілей організації можливе лише за наявності добре спланованої та ефективно реалізованої системи зв'язку, яка забезпечує оптимальний обмін інформацією між усіма внутрішніми та зовнішніми користувачами. В результаті розроблена комунікаційна стратегія впливатиме на сталий фінансово-економічний розвиток підприємства та оптимальне усунення негативних факторів на всіх етапах господарської діяльності.

Література:

1. Комунікація // Вікіпедія: вільна енциклопедія. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Комунікація> (дата звернення 07.10.2022).

2. Зв'язки з громадськістю // Вікіпедія: вільна енциклопедія. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Зв'язки_з_громадськістю (дата звернення 07.10.2022).

3. Виставка АГРО // Вікіпедія: вільна енциклопедія. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Виставка_АГРО (дата звернення 07.10.2022).

ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА ПІДПРИЄМСТВ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ МЕНЕДЖМЕНТУ ЕФЕКТИВНОСТІ ТА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

*О. Зубко, асистентка
кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

Діяльність підприємств має потенційну схильність до виникнення криз в процесі їх функціонування, адже результати діяльності підприємств залежить, як від середовища в якому вони функціонують – зовнішні загрози, так і від внутрішнього середовища самих підприємств – внутрішні загрози, які в свою чергу нерозривно пов'язані між собою за змістом їх взаємодоповнюваності та взаємовпливу.

До внутрішніх загроз відносять: дефіцит оборотного капіталу, використання застарілої техніки у виробництві, низький рівень технології організації виробництва, відсутність досвіду, нестача фінансових ресурсів, зниження ефективності діяльності, неефективний менеджмент, незадовільну роботу підрозділів підприємства, відсутність мотивації персоналу тощо.

До зовнішніх загроз належать: зміни політичної ситуації, макроекономічні потрясіння, негативна динаміка процесів у соціально-економічній сфері, зміна законодавства, нерозвиненість інфраструктури ринку, використання недоброчесної конкуренції, пандемія, політичні, воєнні конфлікти тощо.

Вплив цих потенційних загроз на діяльність підприємств особливо посилюється в умовах криз і складних трансформаційних та глобалізаційних процесів, таких як становлення і розвиток економіки країни, інтеграційні процеси, щодо входження країни у світовий економічний простір та викликане цим посилення конкуренції загострюють проблему досягнення ефективності

економічної діяльності, забезпечення та збереження фінансової стійкості підприємства, які формують надійний та міцний фундамент для його фінансово-економічної безпеки.

Загрози щодо зниження рівня фінансово-економічної безпеки підприємств є потенційно можливими протягом всього життєвого циклу підприємства та в переважній більшості вони обумовлені інерційністю їх структури виробництва, підвищенням фізичного зносу обладнання, технологічною відсталістю та відсутністю замовлень, побоювання інвесторів до інвестування, тіньовою економікою в країні тощо. У даному контексті особливого значення набуває необхідність розробки ефективних механізмів щодо забезпечення та підвищення рівня фінансово-економічної безпеки підприємства через менеджмент ефективності та конкурентоспроможності підприємства.

Фінансово-економічна безпека підприємства являє собою стан підприємства, який характеризується збалансованістю та якістю різноманітних фінансових інструментів, технологій та послуг, які використовує підприємство, стійкістю до внутрішніх та зовнішніх загроз, здатністю підприємства самостійно забезпечувати власні фінансові потреби, а також забезпечити ефективний і сталий розвиток підприємства тобто створити необхідні фінансово-економічні передумови для стійкого розвитку в поточному та довгостроковому періодах, можливість протистояти небезпеці руйнування організаційної структури та статусу підприємства, а також перешкодам у досягненні цілей розвитку підприємства.

Таким чином, фінансово-економічна безпека підприємства залежить від рівня конкурентоспроможності, фінансової стійкості та платоспроможності, ефективності функціонування та використання ресурсів суб'єктів підприємницької діяльності, а також від рівня розвитку підприємництва в державі, раціональності галузевої структури економіки, динаміки обсягів виробництва і реалізації продукції у регіональному та галузевому розрізі, конкурентоспроможності регіонів та національної економіки загалом.

Враховуючи те, що ефективність підприємства – це стан, який виражається у досягненні поставлених цілей підприємства та його адаптації до нестабільного середовища, і характеризується співвідношенням отриманих результатів і витрат усіх видів ресурсів, задіяних для їх здобуття, а відповідно конкурентоспроможність підприємств є тим фактором, який безпосередньо визначає та забезпечує рівень ефективності підприємства. Саме менеджмент ефективності та конкурентоспроможності підприємства є факторами забезпечення стійких конкурентних позицій підприємства на ринку та, як наслідок, є запорукою фінансово-економічної безпеки підприємства.

Менеджмент ефективності підприємства – це інтегрований підхід менеджменту, що об'єднує різні напрями діяльності підприємства, включаючи стратегію, управління персоналом, операційний менеджмент, планування, аналіз, облік та контроль, відповідні методи, моделі, системи та програмне забезпечення задля забезпечення сталого зростання ефективності діяльності

підприємства.

Визначення конкурентоспроможності підприємства можна сформулювати як здатність підприємства випускати та реалізовувати конкурентоспроможну продукцію, котра матиме конкурентні переваги порівняно з товарами-аналогами конкурентів у певний проміжок часу на визначеному ринку, що в результаті приносить максимальний прибуток та відповідно забезпечуватиме ефективність підприємства. Разом з цим, конкурентоспроможність, як складова ефективності та фінансово-економічної безпеки підприємства, характеризує ступінь відповідності внутрішніх можливостей розвитку підприємства зовнішнім можливостям, які генеруються ринковим середовищем.

Менеджмент конкурентоспроможності підприємства - це сукупність заходів, які спрямовані на систематичне вдосконалення цінових та якісних характеристик продукції та послуг підприємства, постійний пошук нових каналів збуту, нових груп покупців, поліпшення умов продажу та післягарантійного обслуговування, реклами тощо.

Фінансово-економічна безпека, менеджмент ефективності та конкурентоспроможності є взаємопов'язаними та взаємно обумовлюючими поняттями. Ефективність та конкурентоспроможність одночасно є метою і показником ступеня розвитку підприємства та відповідно рівня фінансово-економічної безпеки, яка виступає важливою умовою його існування в довгостроковому періоді.

Багатогранність взаємозв'язку ефективності, конкурентоспроможності та фінансово-економічної безпеки підприємства проявляється в наступному:

- конкурентоспроможність виступає як ресурс, об'єкт та інструмент забезпечення ефективності та як наслідок забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства;

- фінансово-економічна безпека є необхідною умовою для забезпечення та підвищення конкурентоспроможності та відповідно ефективності підприємства в майбутніх періодах;

- зниження ефективності та конкурентоспроможності створює загрози щодо фінансово-економічної безпеки підприємства.

Менеджмент ефективності та конкурентоспроможності для забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства повинен бути націлений на відповідний комплекс взаємопов'язаних процесів:

- постійне удосконалення продукції (послуг) підприємства в контексті гнучкої системи виробництва;

- забезпечення високої ефективності менеджменту підприємства та кваліфікації персоналу підприємства;

- забезпечення інноваційного розвитку підприємства, застосування прогресивних технологій та інновацій;

- ефективного управління резервами і фінансами;

- проведення ефективної маркетингової та логістичної політики;

- впровадження прогресивних організаційно-управлінських та

інформаційних систем тощо.

Отже, менеджмент ефективності та конкурентоспроможності підприємства є підґрунтям для забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства. Оскільки, саме менеджмент ефективності та конкурентоспроможності дозволить забезпечити такий стан, можливості та здатність підприємства, які дозволять забезпечити раціональність та ефективність використання всіх видів ресурсів підприємства, а саме: фінансових, матеріальних, трудових та інформаційних, що в свою чергу створить умови для забезпечення та збереження фінансово-економічних інтересів суб'єкта господарювання від негативних факторів зовнішнього та внутрішнього середовища, з одночасним створенням умов, необхідних для успішної діяльності та розвитку підприємства в майбутніх періодах.

АНАЛІЗ ІНДИКАТОРІВ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ КРАЇНИ У 2022 РОЦІ

В. Кісіль, студентка гр. Мг УФЕБз 1-21

Науковий керівник : О. Атамас, к.е.н., доцент

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Для забезпечення економічної безпеки необхідна розробка програми поточних та довгострокових заходів, які розкривають сутність загроз економічній безпеці.

Загрози економічній безпеці – це сукупність наявних та потенційно можливих явищ і чинників, які створюють небезпеку для реалізації національних інтересів у економічній сфері.

Фактичне відстеження, аналіз і прогнозування найважливіших груп економічних показників – це є моніторингом індикаторів економічної безпеки, який необхідний для прийняття рішень державними органами.

Індикатори економічної безпеки – це реальні статистичні показники розвитку економіки країни, які в повній мірі характеризують явища і тенденції в економічній сфері. Особливу увагу слід приділити загальним індикаторам економічної безпеки [1,с.23]:

- валовий внутрішній продукт (ВВП);
- темп інфляції;
- дефіцит бюджету;
- рівень безробіття;
- економічне зростання;
- рівень та якість життя;
- енергетична залежність;
- інтегрованість у світову економіку;
- сальдо експорту-імпорту;
- стан демографічних процесів;
- державний внутрішній та зовнішній борги;
- рівень тінізації економіки.

Проаналізуємо найголовніші з цих показників. У 2022 р. розмір ВВП України в доларах США становить 205 млрд.дол., але це без врахування ВВП на тимчасово окупованих росією територіях України [3].

Так у поточному році ВВП України скоротиться на 32 % - за прогнозами голови НБУ А.Пишного. На це вплинуть логістичні проблеми, руйнування потужностей підприємств, зниження реальних доходів громадян та нижчі показники сільського господарства. За словами очільника НБУ, у 2023-2024 роках економіка відновлюватиметься поступово – темпами на рівні 4-5%. В прогноз послаблення безпекових ризиків із середини 2023 року стане ключовим чинником майбутнього відновлення економіки. Суттєва бюджетна підтримка стимулюватиме споживчий попит на інвестиції у відбудову країни. Відновлення економіки гальмуватимуть значні втрати робочої сили та виробничих потужностей, високі світові ціни на енергоносії та суттєві проблеми імпорту на етапі повоєнного відновлення.[2]

У вересні 2022 року споживча інфляція в річному вимірі пришвидшилася до 24,6% (із 23,8% у серпні). У місячному вимірі ціни зросли на 1,9%. Про це свідчать дані, опубліковані Державною службою статистики України. Основною причиною прискорення інфляції залишаються наслідки повномасштабної війни росії проти України – руйнування виробництв, порушення ланцюгів постачання та логістики, зниження пропозиції товарів і послуг та збільшення виробничих витрат бізнесу. Додатковий тиск на ціни зумовлювало погіршення очікувань населення та бізнесу, а також коригування офіційного курсу гривні в липні, яке натомість надало стимул для внутрішніх виробників та посилило стійкість економіки України в умовах "війни на виснаження" [4].

Державний бюджет — головний загальнодержавний фонд централізованих коштів. За допомогою бюджету держава концентрує певну частку валового внутрішнього продукту та централізовано розподіляє її на розвиток національної економіки, для соціального захисту населення, утримання органів державної влади та управління, оборони країни.

Розглянемо дані по виконанню державного бюджету України у 2022 р. (табл.1), наведені Міністерством фінансів України. [5]

Таблиця 1. Виконання державного бюджету України в 2022 р. (млн. грн.)

2022	Доходи	Видатки	Кредитування	Сальдо (дефіцит бюджету)
січень	89303,0	70648,1	2767,2	15 887,8
лютий	208359,3	182993,8	1628,6	23 736,9
березень	328956,7	383100,6	1981,8	-56 125,7
квітень	412559,6	558752,4	1239,3	-147 432,1
травень	520014,8	784213,9	-196,7	-264 002,5
червень	628193,3	1036725,5	-111,7	-408 420,5
липень	806980,3	1218507,3	-21,6	-411 505,4
серпень	1031459,5	1450245,7	-227,5	

Аналіз виконання Держбюджету нашої країни свідчить, що витрати бюджету перевищують його доходи — це називається *бюджетний дефіцит*. Бюджетний дефіцит, що викликаний скороченням надходжень до бюджету й зростанням витрат з бюджету, є одними з головних чинників інфляції.

Через війну рівень безробіття в Україні сягнув рекордних 35%, повідомляє Національний банк України. Утім, міграція українців за кордон та мобілізація стримали зростання рівня безробіття. [6]

Таким чином, проаналізувавши лише деякі індикатори економічної безпеки України, можна зробити висновок, що вони тісно між собою пов'язані і на них впливають внутрішні і зовнішні загрози, особливо війна, яка завдала масштабних збитків економіці України.

Література:

1. Кравчук Н.Я., Колісник О.Я., Мелих О.Ю. Фінансова безпека: Навчально-методичний посібник. – Тернопіль: Вектор, 2010. – 277 с.

2. <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3597335-nacbank-prognozuje-skorocenna-vvp-cogoric-do-32.html>

3. <https://uk.wikipedia.org/wiki/%>

4. https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/CPI_2022-09.pdf?v=4

5. <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/budget/gov/>

6. <https://www.the-village.com.ua/village/business/news/328755-riven-bezrobittya-v-ukrayini-syagnuv-35-ale-do-kintsya-2022-roku-skorotitsya-nbu>

РОЗВИТОК АГРАРНО-ПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

*І. Колобердянко, к.е.н., доцент,
В. Кармазіна, студентка,
Запорізький національний університет*

На сьогоднішній день саме аграрно-промисловий комплекс є рушієм сталого розвитку нашої держави. До того ж саме завдяки потужному сільськогосподарському сектору Україна позиціонує себе як фундаментальний гарант продовольчої безпеки не лише у країнах Європи (оскільки площа угідь є найбільшою серед усіх європейських країн та складає приблизно 41,5 млн га або 70% країни), але й світу в умовах сучасної глобалізації. Гальмування стрімкості у розвитку аграрно-промислової індустрії сталося внаслідок воєнного вторгнення російської федерації до теренів незалежної суверенної України 24.02.2022 р.

За статистичною інформацією Міністерства аграрної політики та продовольства України саме сільське господарство продемонструвало приріст виробництва приблизно більш ніж на 14,4% на початок 2022 р., а на усю експортовану продукцію АПК припадає 42% усього вітчизняного експорту за рік. Лідерські позиції за структурою експорту за основними видами продукції на міжнародній аграрній арені за останніми звітними даними на кінець 2021 р. висвітлені на рис. 1 [1].

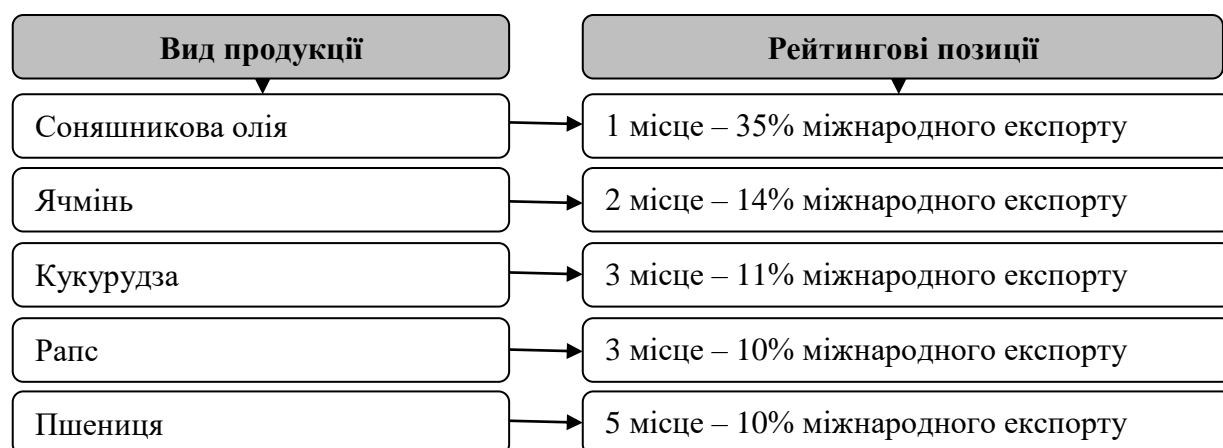

Рис. 1. Рейтингові позиції України у світовій частці експорту, 2021 р.
Джерело: складено авторами на основі [1].

Варто зауважити, що український внесок на кінець минулого 2021 р. до світового ринку продовольства був еквівалентним забезпечення їжею близько 400 млн людей. А за міжнародними підрахунками, котрі у тотожному виразі закладені у стратегії розвитку вищезазначеного Міністерства до 2030 р. із корективами до умов воєнного стану, прогнозується забезпечення продовольством близько 1 млрд. населення нашої планети за рік. Це варто розглядати з точки зору харчової безпеки світу, адже Україну було визнано одним із найважливіших держав-годувальниць за рейтингом продовольчої та сільськогосподарської організації від ООН (Food and Agriculture Organization, FAO). В 2021 р. Україна увійшла у Комітет зі всесвітньої продовольчої безпеки ООН, який підпорядковується Генеральній Асамблеї через економічну і соціальну Раду ООН і конференції Продовольчої та сільськогосподарської організації ООН, що допомагає наразі стабілізувати ситуацію щодо розвитку сектору [1;2].

Масштаби порушення аграрної безпеки відчуватимуться у всіх країнах, адже за дослідженнями ООН від 11.03.2022 р. глобальні ціни на їжу й корми зростатимуть хвилеподібно, досягнувши рівня +20% на кінець 2022 р., а стрибок інфляції є очікуваним у малорозвинених державах Північної Африки та Близького Сходу. Це підтвержують індекси цін на продовольство – у лютому 2022 р. вже було досягнуто історичного максимуму - 140,7. Тому на початку березня 2022 р. було утворено міжнародну підтримку «FLASH APPEAL UKRAINE», в якій закріплено, що погіршення цілісності продовольчої системи в Україні збільшить кількість незабезпечених харчами домогосподарств світу, бо фермерські сім'ї та виробники змушені залишати землі через війну [2].

Поліпшенню стану АПК також раніше сприяли близькість основних ринків збуту та зручна транспортно-логістична сітка, що була порушена у зв'язку із окупацією портів у певних регіонах України за час російсько-української війни. Тому досить важливими у наш час є напрямки вдосконалення аграрно-промислового сектору як з боку держави, так і з боку

міжнародних партнерів в умовах глобалізації:

1. Залучення внутрішньодержавних й іноземних інвестицій до сільського господарства задля впровадження перспективних інновацій, що сприятиме підвищенню продуктивності праці та зниженню витрат на одиницю продукції, що важливо у час хиткого стану економіки світу;

2. Редагування нормативно-правових засад функціонування та фінансування галузі;

3. Зміцнення конкурентоспроможності галузі, внаслідок поліпшення якості продукції та вдосконалення інфраструктури сільськогосподарського ринку та логістики;

4. Вдосконалення земельної реформи відповідно до умов сьогодення та ефективного її проведення;

5. Поліпшення якості землі за рахунок впровадження правильних сівозмін, збільшення маси органічних добрив, боротьба зі шкідниками і хворобами культур, що дає змогу зберегти до 20% врожайності, інтенсивний розвиток біотехнологій у рослинництві та використання досягнень генетики, селекції у тваринництві [1; 3].

Таким чином, посилення глобалізації й лібералізації торгівлі вимагають адаптації до складних змінних умов. Наразі Україна має шанс відновити статус «житниці Європи» і досягнути статусу «міжнародної годувальниці», але важливо дотримуватися стратегічних напрямків та актуалізувати їх із розглядом можливих сценаріїв щодо позиціонування України у глобалізованому світі.

Література:

1. Міністерство аграрної політики та продовольства України. URL: <https://minagro.gov.ua> (дата звернення: 20.10.2022).

2. Україна 2022. Як не втратити свій шанс стати сильною державою. *Електронний портал «Український інститут майбутнього»*. URL: <https://uifuture.org/publications/ukrayina-2022-yak-ne-vtratyty-svij-shans-staty-sylnoyu-derzhavoyu/> (дата звернення: 20.10.2022).

3. А.О. Натха, Н.Є. Скрипник. Вплив глобалізації на аграрний сектор економіки України: проблеми та прогнози. URL: <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/12/197.pdf> (дата звернення: 20.10.2022).

СТРУКТУРНІ ЕЛЕМЕНТИ РЕГІОНАЛЬНОЇ ІНВЕСТИЦІЙНО-ІННОВАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ ЩОДО ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ РЕГІОНУ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

М. Кравченко, д.е.н., професор

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Структурними елементами регіональної інвестиційно-інноваційної політики є: суб'єкти, об'єкт, цілі, принципи, області взаємодії держави з іншими учасниками процесу реалізації політики, стратегія (напрямки), інструменти та їх комбінації, що формують механізм реалізації стратегії; основні ефекти, заплановані від її реалізації.

Цілі регіональної інвестиційно-інноваційної політики в різних сферах економічного життя мають свою специфіку, яка обумовлена дією чинників, властивих сучасній російській економіці.

В інституційній сфері: підвищення прозорості економіки та інвестицій; розширення складу і збільшення кількості бізнес-структур, які здійснюють експорт капіталу; підвищення якості інформаційної підтримки бізнесу при здійсненні внутрішніх і зовнішніх інвестицій; підвищення прозорості економічних дій органів державної влади та управління; зміна функцій контролюючих органів, переорієнтація їх на надання допомоги господарюючим суб'єктам у виконанні зобов'язань перед державою; зниження рівня бюрократизації процедур, пов'язаних із здійсненням державної підтримки інвестицій; забезпечення загальної та економічної безпеки об'єктів інвестицій і суб'єктів інвестиційної діяльності; підвищення ефективності формування і використання державної власності; підвищення ефективності захисту прав приватної власності; забезпечення рівних економічних можливостей для інвесторів незалежно від країни походження капіталу (за винятком спеціальних випадків обмежень зарубіжних вкладень в стратегічно важливі об'єкти); формування конкурентного середовища, вирівнювання інституційних умов інвестування в різних регіональних підсистемах країни.

У макро- і мезоекономічній сферах: збільшення обсягу функціонуючого капіталу за рахунок внутрішніх і зовнішніх джерел; скорочення розриву між часткою заощаджень та інвестицій у ВРП; формування ефективного механізму трансформації банківських ресурсів в інвестиційні; формування ефективного механізму надання фінансових пільг; збільшення обсягу залучених прямих інвестицій; збільшення частки інвестицій, що спрямовуються приватним сектором на техніко-технологічне вдосконалення виробництва у всіх секторах економіки; підвищення ступеня використання фінансових ресурсів держави, акумульованих у період сприятливої економічної кон'юнктури, на внутрішнє інвестування; переорієнтація бюджетних інвестицій з закордонного ринку капіталів на внутрішнє виробництво; забезпечення умов для підвищення ефективності капіталу в межах країни та регіонів, формування «ядер конденсації» капіталу в нерентабельних галузях і секторах економіки; блокування надходження в країну застарілої техніки і технологій; підвищення інноваційної спрямованості інвестицій; скорочення розриву в рівнях інвестиційної діяльності в регіонах країни; підвищення спроможності національної господарської системи генерувати інвестиційний процес; збільшення обсягу та раціоналізація структури інвестицій в регіонах-аутсайдерах [1].

У сфері мікроекономіки: максимізація використання власних джерел інвестицій організацій реального сектора економіки; здешевлення кредитних ресурсів; підвищення забезпеченості залучених ресурсів, в тому числі за рахунок державних гарантій; підвищення конкурентоспроможності вітчизняних господарюючих суб'єктів; розвиток системи соціальних інвестицій; створення мультиплікаційного ефекту в системі оплати праці [2].

Досягнення цілей регіональної інвестиційної політики, в умовах переходу економіки від сировинної моделі розвитку до високотехнологічної, має базуватися на інноваційних методах управління. Тому в якості одного з основних напрямків інвестиційної політики повинно розглядатися вибудовування грамотного і ефективного взаємодії з найбільшими інвесторами, інститутами розвитку, федеральними органами державної влади та органами місцевого самоврядування, з метою реалізації інвестиційних потреб бізнесу і соціально-економічних завдань керівництва регіону з використанням нових конструкцій і схем державно-приватного партнерства.

При розробці й реалізації регіональної інвестиційної політики доцільно виходити з сукупності принципів, що дозволяють забезпечити збалансоване застосування інструментів управління, що мають різну економічну природу.

До загальних відносяться принципи, які визначаються загальними цілями діяльності економічних суб'єктів, їх інтересами: узгодженість (узгодження інтересів всіх учасників інвестиційної політики); комплексність (аналіз всіх сторін інвестиційної сфери); системність (врахування внутрішніх і зовнішніх факторів, що впливають на формування інвестиційних потоків); пріоритетність постановки цілей і рішення задач, спрямованих на формування сприятливого інвестиційного клімату; оптимальність ризику (недопущення перевищення порогових значень індикаторів економічної безпеки); єдність дій різних рівнів влади (взаємопов'язана розробка і реалізація інвестиційної політики на всіх рівнях публічної влади: державному, регіональному, місцевому); різноманітність форм і інструментів інвестиційної політики (склад використовуваних засобів повинен відображати різноманіття її цілей і завдань, специфіку стану окремих сфер і об'єктів, що існує поділ предметів ведення і повноважень в інвестиційній сфері державних органів різних рівнів, а відповідно, особливості їх економіко-організаційного впливу); забезпечення моніторингу процесів і результатів реалізації інвестиційної політики (відстеження ключових характеристик інвестиційних процесів).

Формування ефективної регіональної інвестиційної політики можливе лише на основі створення та функціонування особливого механізму, що включає сукупність інвестиційних інститутів: універсальних і спеціалізованих організаційних структур, методів, інструментів, прийомів, правил, процедур, технологій, зв'язків і відносин, за допомогою яких регіональні органи влади впливають на інвестиційні процеси відповідно до заданих цільовими установками, визначеними стратегією розвитку. Цілеспрямований вплив державних установ та управління, які мають повноваження на всіх учасників інвестиційного процесу для досягнення цілей регіонального соціально-економічного розвитку, є механізмом реалізації регіональної інвестиційної політики [3].

Зміст регіональної інвестиційної політики наочно розкриває модель формування регіональної інвестиційної політики щодо забезпечення безпеки регіону в умовах децентралізації (рис. 1).

У представленій моделі регіональної інвестиційно-інноваційної політики

має місце тісний зв'язок між умовами інвестиційної діяльності та її результатом. Результат визначається співвідношенням вкладених коштів і отриманим доходом. У свою чергу дохід є мотивом інвестиційної діяльності.

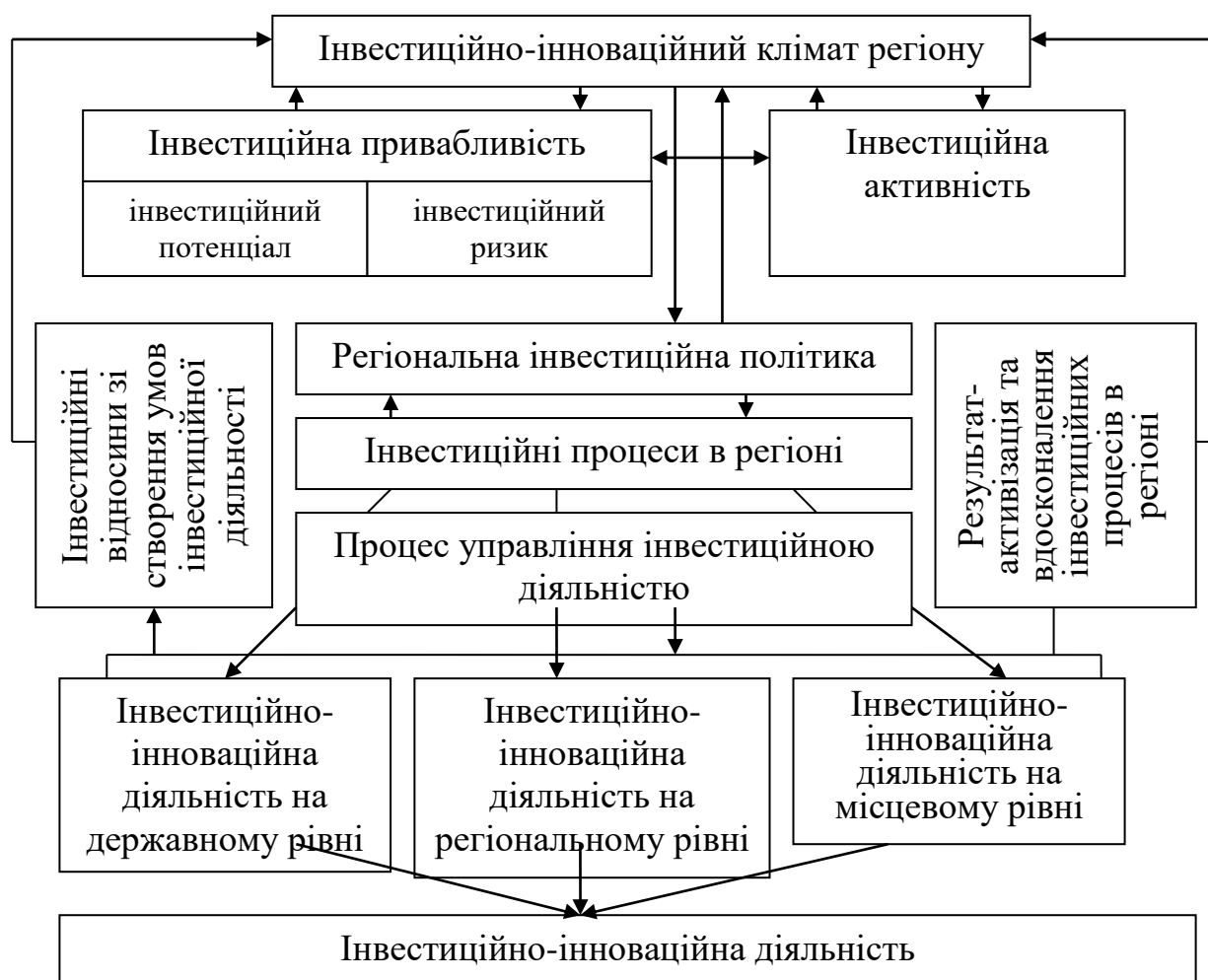

Рис. 1. Модель формування регіональної інвестиційно-інноваційної політики щодо забезпечення фінансово-економічної безпеки регіону в умовах децентралізації

Регулятором всіх інвестиційних процесів в регіоні виступає регіональна інвестиційна політика, як складова частина державної інвестиційної політики, оскільки вона створює умови для залучення інвестиційних ресурсів, що забезпечують розширення інвестиційного потенціалу і зниження рівня інвестиційних ризиків (інвестиційної привабливості) і обумовлює інвестиційну активність, що сприяє поліпшенню інвестиційного клімату.

Досягнення цільових орієнтирів, передбачених інвестиційною політикою передбачає перехід регіону на інноваційний шлях економічного розвитку. Головним джерелом здійснення інновацій та переходу до інноваційного типу розвитку економіки стають інвестиції. Саме інвестиції, поряд з інноваціями, повинні стати одним з основних факторів економічного зростання регіонів.

Література:

1. Дослідження тіньової економіки в Україні: майже чверть ВВП або 846

млрд гривень перебуває в тіні. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/doslidjennya-tinovoyi-ekonomiki-v-ukrayini--mayje-chvert-vvp--abo-846-mlrd-griven-perebuvaye-v-tini>.

2. Економічна безпека держави: оцінювання та стратегічні орієнтири забезпечення. Полтава: ПолтНТУ, 2013. 202 с.

3. Кравченко М.В. Прогнозування інвестиційно-інноваційного забезпечення та конкурентоспроможності економічної безпеки аграрного сектору в Україні. Формування ринкових відносин в Україні: зб. наук. пр. Київ, 2020. № 10 (233). С.131-139.

ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ СУТНОСТІ ПОНЯТТЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

О. Медведєв, студент гр. МгУФЕБз-1-21

О.Ткаченко, к.е.н., доцент

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

У сучасних економічних умовах діяльність підприємств, незалежно від форм власності та юридичної форми бізнесу, піддається постійному ризику та загрозам, пов'язаним зі зростанням впливу екологічних та внутрішніх факторів на їх функціонування. Постійне підвищення ризику економічної діяльності може спричинити за собою значне зниження рівня фінансового стану підприємства, а в майбутньому призведе до банкрутства, і вимагає від кожного суб'єкта господарювання розробити та впровадити систему фінансово-економічної безпеки.

Протягом останнього десятиліття однією з найпоширеніших причин фінансової кризи та банкрутства сільськогосподарських підприємств була відсутність ефективної системи фінансової безпеки. В даний час фінансово-економічна безпека підприємства є необхідною умовою формування національної безпеки країни в цілому.

Досліджуючи питання щодо поняття фінансово-економічної безпеки підприємства необхідно акцентувати увагу на тому, що законодавчо дане питання не закріплено. Фінансово-економічна безпека підприємства - це досить складна система, яка має певний набір внутрішніх характеристик, спрямованих на забезпечення ефективного використання матеріальних, трудових, інформаційних та фінансових ресурсів. Існують такі критерії визначення фінансово-економічної безпеки підприємства: функціональні, статичні та ресурсні (рис. 1).

Фінансово-економічна безпека підприємства спрямована на створення відповідних умов для виявлення та подолання кризових явищ у діяльності підприємства з метою реалізації його статутних цілей та завдань.

Фінансово-економічна безпека підприємства є певною ланкою, вона змінюється під впливом факторів та загроз внутрішнього та зовнішнього середовища. Фінансово-економічна безпека підприємства як складна і багатогранна концепція характеризується значною складністю його системи

внутрішніх і зовнішніх економічних та фінансових відносин, відображається на видах фінансово-економічної безпеки.

Рис. 1. Підходи до визначення сутності поняття фінансово-економічної безпеки підприємства

Отже, функціонування системи економічної і фінансової безпеки господарств - це ряд заходів векторного спрямування на різні види господарювання організацій, спрямовані на захист його інтересів від відємного впливу зовнішнього та внутрішнього середовища. Формування системи фінансово-економічної безпеки ґрунтується на цілях, цілях, принципах та умовах безпеки. Служба безпеки підприємства безпосередньо бере участь у його обслуговуванні.

АНАЛІЗ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ ФУНКЦІОНУВАННЯ СИСТЕМИ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

О. Мотковський, ЗВО ОС «Магістр» гр. МгМТ(УФЕБ)-1-21

О. Губарик, к.е.н., доцент

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Організаційно-економічний механізм функціонування системи фінансово-економічної безпеки підприємства є результатом дії системи внутрішніх і зовнішніх факторів функціонування і розвитку підприємства, яка відображає складну систему різних економічних зв'язку. При цьому з якісної боку він також виступає визначальним фактором успіху підприємства, будучи

інструментом досягнення поставленої мети [1].

На наш погляд, організаційно-економічний механізм управління фінансово-економічною безпекою на підприємстві є складовою частиною економічного механізму, який являє собою систему організаційно-економічних методів забезпечення взаємодії організаційних, виробничих, фінансових та економічних процесів на всіх рівнях управління, сприяє збільшенню конкурентних переваг та ефективності підприємства в цілому.

Основною функцією даного механізму підприємства є реалізація процесу розробки, прийняття і виконання управлінських рішень, спрямованих на досягнення поставленої мети підприємства, об'єктом впливу організаційно-економічного механізму є потенціал підприємства, а кінцева мета його функціонування - досягнення ефективних результатів діяльності підприємства. Організаційно-економічна структура механізму управління фінансовою безпекою підприємства включає наступні елементи (рис. 1).

Рис. 1. Основні елементи організаційно-економічного механізму управління фінансовою безпекою підприємства

Функціонування механізму забезпечення фінансово-економічної безпеки передбачає адаптацію підприємства до інновацій при дотриманні наступних умов: інновації повинні бути максимально готові до впровадження, стимулом для їх впровадження є необхідність захисту інтересів підприємства; ймовірність отримання позитивного результату при впровадженні нововведень повинна бути високою.

Організаційна складова управління фінансово-економічною безпекою підприємства передбачає склад і підпорядкованість різних елементів, ланок і рівнів управління фінансово-економічною безпекою і наявність необхідного персоналу, яка має відповідні повноваження для проведення діяльності по захисту фінансово-економічної безпеки.

На сучасному етапі система державного нормативно-правового регулювання фінансової безпеки досліджуваного підприємства включає наступні напрямки:

- регламентація порядку формування інформаційної бази управління фінансовою діяльністю підприємства;
- регулювання грошового обігу та форм оплати;
- регулювання кредитних операцій;
- валютне регулювання;
- регулювання інвестиційних операцій;
- регулювання ринку цінних паперів;
- регулювання страхових операцій на фінансовому ринку;
- врегулювання порядку і форм реорганізації підприємств.
- ринковий механізм регулювання фінансової безпеки підприємств [2].

Цей механізм формується в сфері фінансового ринку в розрізі його окремих видів і сегментів. Попит і пропозиція на фінансовому ринку формує рівень і котирування окремих фінансових інструментів, визначає доступність кредитних ресурсів в національній та іноземній валютах, визначає середню норму прибутку на капітал та інше.

Внутрішній механізм управління фінансовою безпекою підприємства.

Отже, система даного механізму формується в рамках самого підприємства, відповідно регламентуючи методичні підходи до розробки управлінських рішень в області забезпечення його фінансової безпеки. В основі формування цього механізму лежить фінансова філософія підприємства.

Література:

1. Сухоруков А. І. Сучасні проблеми фінансової безпеки України : монографія / А. І. Сухоруков. –К: НППМБ, 2014. – 117 с.
2. Хлістунова Н. В. Фінансові ризики і платоспроможність підприємств / Н. В. Хлістунова // Актуальні проблеми економіки. – 2013.– №7(25). – С. 63-68.

РОЗВИТОК СУЧАСНИХ МЕТОДІВ ЗАХИСТУ КОМЕРЦІЙНОЇ ТАЄМНИЦІ В УКРАЇНІ

Є. Черкаська, ЗВО ОС «Магістр» гр. МгМТ(УФЕБ)-1-21

О. Губарик, к.е.н., доцент

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Через появу та розповсюдження комп'ютерних засобів обробки даних постала необхідність у тому щоб захистити інформацію яка зберігається на комп'ютерах

Отже, захист економічної інформації стає дуже важливим для функціонування підприємств : розробляють документації, рекомендації, закони з захисту інформації

Коли Україна отримала незалежність ,а саме коли було прийнято Акт незалежності України у 1991 році, то правове регулювання інституту комерційної таємниці відбувалося в рамках суто української національної

правової системи.

Згідно з Конституцією України: «фізична особа має право вільно збирати, зберігати, використовувати і поширювати інформацію усно, письмово або в інший спосіб - на свій вибір.» . Але згідно ч. 3 ст. 34 Основного Закону встановлюються деякі винятки, що обмежують реалізацію цього права, а саме забороняється розголошувати інформацію, яка отримана конфіденційно [1].

Потрібно також приділити увагу законодавчому регулюванню характерних ознак комерційної таємниці на рівні регіональних угод. Відповідно до ст. 39 Угоди з торгових аспектів прав інтелектуальної власності 1994 року комерційна таємниця повинна відповідати мінімально трьом критеріям: секретність, комерційна цінність та «стала предметом розумних дій для збереження її секретності з боку особи, яка правомірно контролює цю інформацію» [2].

Такі ж ознаки комерційної таємниці зафіксовані і в Господарському кодексі України, ч.1 ст. 162 передбачає, що «суб'єкт господарювання, що є володільцем технічної, організаційної або іншої комерційної інформації, має право на захист від незаконного використання цієї інформації третіми особами, за умов, що ця інформація має комерційну цінність у зв'язку з тим, що вона невідома третім особам і до неї немає вільного доступу інших осіб на законних підставах, а володільць інформації вживає належних заходів до охорони її конфіденційності» [3].

Для того щоб уникнути витік інформації то формуються різноманітні механізми, що застосовуються на всіх стадіях роботи з нею. Також потрібно захищати від зовнішніх впливів, дефектів (несправність обладнання) пристрої ,на яких знаходиться важлива інформація, також канали зв'язку. Також зовнішніми впливами можуть бути крадіжки, збої та стихійні лиха.

Для того щоб зберегти дані використовують такі методи захисту:

- забезпечення безпеки будівель, де міститься секретна інформація;
- контролювання кого можна допускати до секретної інформації, а кого ні;
- розмежування доступу;
- криптографічний захист інформації;
- дублювати канали взаємозв'язку та приєднання резервних пристроїв.

Мета інформаційної безпеки є захист інформації і якщо стався її витік, зміна, руйнування то як можна це усунути з найменшими втратами.

Найважливішими вимогами інформаційної безпеки є доступність (можливість інформації бути отриманою користувачами), цілісність (захист від модифікацій), конфіденційність (захист інформації від несанкціонованого доступу).

Найпоширенішими способами захисту інформації є програмні засоби. За їх допомогою можна шифрувати інформацію, виконувати аутентифікацію користувачів.

Існують такі методи аутентифікації:

- за допомогою PIN коду або паролю;

- за допомогою одноразових паролів;
- біометрична;
- за допомогою смарт-карти;
- за допомогою USB ключа;
- за цифровим сертифікатом.

Також особливо потрібно приділяти увагу при прийомі персоналу на роботу та регулярно перевіряти вже працюючих. Всі працюючі в організації повинні давати письмове зобов'язання про дотримання конфіденційності, прихильності до правил корпоративної етики, включно з вимогами щодо недопущення конфлікту інтересів. Ще необхідно регулювати відвідувачів щоб не стався витік комерційної таємниці та з самого початку розуміти з якого питання вони звернулися.

Отже, організаціям потрібно звертати прискіпливу увагу до захисту комерційної таємниці, тим паче є багато сучасних методів її захисту.

Література:

1. Цивільний кодекс України [Електронний ресурс]: Кодекс від 16.01.2003 № 435-IV. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/law/show/435-15>.
2. Господарський кодекс України [Електронний ресурс]: Кодекс від 16.01.2003 № 436-IV. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/sho/436-15>.
3. Носік Ю. В. Юридична природа прав на комерційну таємницю в Україні [Текст] / Ю. В. Носік // Право України. – 2006. – № 3. – С. 126.

СТІЙКИЙ БІЗНЕС ЯК ОСНОВА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

*Л. Васильєва, д.держ.упр., професор
М. Безкоровайний, студент групи МгУФЕБз-1-21
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

Процес управління стійким розвитком підприємницьких структур, з одного боку, має характеристики управлінської діяльності, що виконується у всіх видах та сферах управління в ході функціонування суб'єкта управління. З іншого боку, він має специфічні властивості, зокрема необхідність забезпечення збалансованості результатів, одержуваних у процесі управління, з урахуванням його економічних, соціальних та екологічних аспектів. Оскільки прийняття рішень, пов'язаних з розвитком підприємницької організації, базується на неповній і неоднозначній інформації, а цілі, що ставляться, багато в чому носять якісний характер, переважно з використання методів, відповідно до специфіки не чітко формалізованих завдань.

Підприємства часто упускають з виду необхідність взаємодії із заінтересованими сторонами та контекст стійкості у своїй нефінансовій звітності. З цього випливає, що обсяг інформації, поданої у звіті, не відповідає очікуванням зацікавлених сторін. Багато підприємств не хочуть знаходити правильний баланс інформації, а тенденція показувати лише позитивні результати робить звіт ще менш актуальним. У результаті багато підприємств стикаються з тим, що звіти стають не тільки неефективним інструментом для

спілкування із зацікавленими сторонами, але й необ'єктивними документами всередині самого підприємства, що унеможлиблює реалістичну оцінку та покращення соціальних показників суспільства. Дотримання ефективних правил звітування та початковий вибір звітних показників допоможуть уникнути цієї ситуації. Відсутність єдиного розуміння корпоративної соціальної відповідальності в теорії та практиці, що ускладнює дослідження та розробки в галузі оцінки та управління економічною безпекою підприємства.

Сучасний зарубіжний досвід успішного сталого розвитку підприємств освячено у книзі «Менеджмент у сталому бізнесі» [1], в якому під терміном «стійкий бізнес» можна розуміти характеристики такого бізнесу, які відображають управління в довгостроковій перспективі на основі надійної бізнес-моделі, що викликає загальну повагу та довіру. Це модель якості бізнесу, що поєднує розумну фінансову складову з високорозвиненими ціннісними пропозиціями для клієнтів та інших зацікавлених сторін, що враховує раптові зміни на ринку та гнучке реагування. Подібні зміни ініційовані навколишнім середовищем, соціальною та політичною обстановкою та спонукають підприємства до трансформації своїх бізнес-моделей в умовах незворотних значних змін у ринковій кон'юнктурі та у споживчих очікуваннях суспільства.

Ключ до забезпечення якості сталого бізнесу полягає в досягненні підприємствами правильного балансу між управлінням конкурентоспроможністю та прибутковістю, що досягається здатністю менеджменту забезпечувати достатній прибуток своїм акціонерам та управлінням політичними, соціальними та екологічними аспектами бізнесу.

Управління якістю сталого бізнесу зосереджено як на захисті виробленої цінності від ризиків сталого розвитку, і створенні нової цінності з допомогою можливостей сталого розвитку. В цьому відношенні стійкий бізнес сприймається як той, хто приносить вигоди всім заінтересованим сторонам (включаючи своїх акціонерів) та як надійний та партнер, що заслуговує на довіру, для цих зацікавлених сторін. Сстійкий бізнес формується за рахунок інтеграції перерахованих вище аспектів управління у бізнес-модель та конкурентну стратегію, що закладає для нього можливості приносити прибуток у довгостроковій перспективі та забезпечувати економічну безпеку підприємства.

1. Lawrence J., Rasche A., Kenny K. *Managing Sustainable Business An Executive Education Case and Textbook*; под ред. G. G. Lenssen, N. C. Smith - Dordrecht: Springer Science+Business Media B.V. 2019. С.435-455.

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СИСТЕМИ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

В. Візниченко, магістр МгУФЕБ-1-21,

Науковий керівник: І. Приходько, професор

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Обліково-аналітична система побудована на основі елементів, що взаємозалежні один від одного, діють один з одним і створюють одне ціле.

Обліково-аналітичну систему необхідно уявляти як сукупність складових: обліку, аналізу та аудиту. Згідно з Г. Азаренковою: «Аналіз - функція, яка за допомогою аналітичних і економіко-математичних методів досліджує наявність, структуру, динаміку економічних показників, вивчає ефективність їх використання, розглядає вплив різних факторів на фінансовий стан підприємства»[1].

Система обліково-аналітичного забезпечення менеджменту відіграє важливу роль в функціонуванні системи управління підприємством, забезпечуючи взаємодію різних структурних підрозділів та реагуючи на зміни внутрішнього та зовнішнього середовища. Під системою розуміють сукупність множин взаємопов'язаних елементів, які утворюють певну цілісність, що наведено на рис. 1.

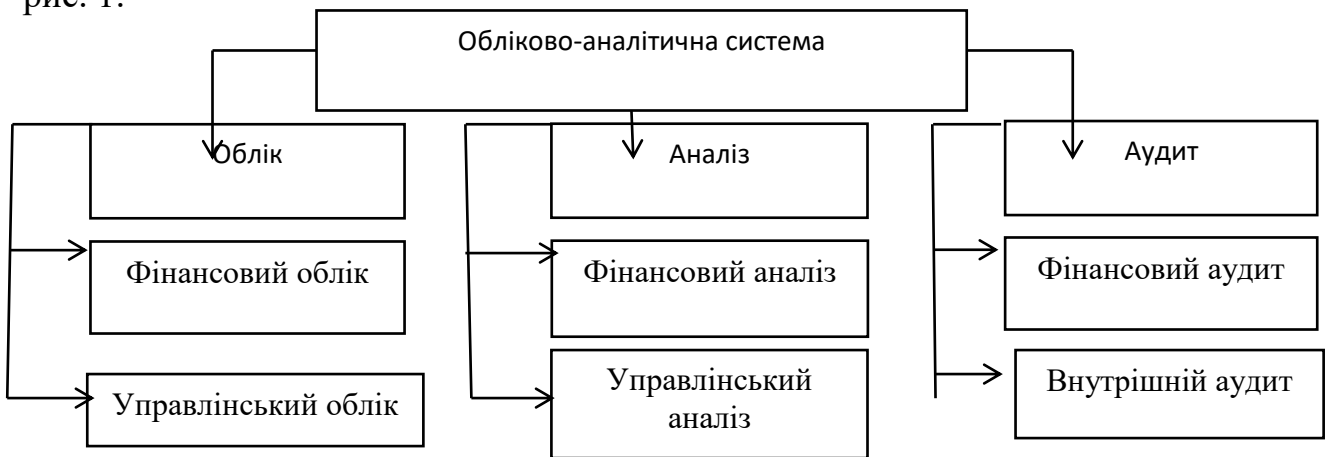

Рис. 1. Елементи обліково-аналітичної системи

На сучасному етапі розвитку обліково-аналітична підсистема, будучи складовою комплексної системи економічної безпеки підприємства, повинна передбачати збір, узагальнення й обробку даних оперативного, статистичного і бухгалтерського (фінансового й управлінського) обліку (серед них дані за податковими розрахунками), а для економічного аналізу використовувати облікову (в розрізі його видів) та поза облікову інформацію.

Її суть полягає в об'єднанні облікових та аналітичних операцій в один процес - виконання оперативного мікроаналізу, забезпеченні безперервності цього процесу і використанні його результатів для формування рекомендацій щодо прийняття управлінських рішень. З огляду на згадані завдання обліково-аналітичне забезпечення повинно відповідати таким вимогам:

- надавати користувачам інформацію про поточний стан і тенденції розвитку підприємства та зміну конкурентного середовища;
- забезпечувати внутрішній контроль за діяльністю підприємства;
- чітко та достовірно відображати в зовнішній і внутрішній звітності всі господарські операції, що здійснюються на підприємстві;
- формувати базу вихідної інформації для складання планів розвитку підприємства;
- виявляти вплив окремих чинників на формування, використання та

кругообіг активів і капіталу;

- сигналізувати про виявлення суттєвих змін у внутрішньому та зовнішньому середовищі, які можуть вказувати на момент виникнення чи реалізації певної загрози [2].

Щоб бути джерелом забезпечення економічної безпеки, сучасні облікові дані мають бути достатньо репрезентативними та мати необхідну значимість (суттєвість). Відповідно до вітчизняного законодавства в частині бухгалтерського обліку, здійснення такого завдання виконується шляхом підтримки принципу повного висвітлення, що означає зображення у фінансовій звітності підприємства істотної та корисної інформації про його фінансово-майновий стан [3]. Принцип повноти висвітлення є своєрідним буфером, що допомагає протидіяти інформаційним ризикам, які пов'язані з недостовірністю та не адаптованістю бухгалтерських даних, які надаються окремим групам користувачів. Виконання цього принципу на практиці здійснюється через розкриття даних у формах фінансової звітності.

Література:

1. Азаренкова Г.М. Менеджмент фінансових потоків економічних агентів: Монографія / Г.М. Азаренкова. - К.: УБС НБУ, 2009. - 335 с.
2. Барчан Г. Ю. Безпека і бізнес: правові та управлінські аспекти: [монографія]/Г. Ю. Барчан, О. Г. Барчан [за ред. Барчан Г. Ю.]- К.: Сталь, 2008-164 с.
3. Цал-Цалко Ю.С. Фінансова звітність підприємства та її аналіз: Навч. посібник / Ю.С. Цал-Цалко. - 2-е вид., перероб. і доп. - К.: ЦУЛ, 2002. -

СУТНІСТЬ СТРАТЕГІЧНОГО ПЛАНУВАННЯ ЯК ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

*І. Приходько, професор
С. Матяш, магістр МгУФЕБ-1-21,
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

Стратегічне планування як логічний аналітичний процес визначення майбутнього положення фірми залежно від зовнішніх умов діяльності було розроблене фірмами, які прагнули повернути процес уповільнення зростання й морального старіння техніки й технологій.

Стратегічне планування – це особливий вид практичної діяльності людей – планової роботи, що полягає у розробленні стратегічних рішень (у формі прогнозів, проектів програм і планів), що передбачають висування таких цілей і стратегій поведінки відповідних об'єктів управління, реалізація яких забезпечує їх ефективне функціонування в довгостроковій перспективі, швидку адаптацію до мінливих умов зовнішнього середовища.

Стратегічному плануванню властиві такі характерні риси:

– спрямованість у середньострокову й довгострокову перспективи (на період більше одного року); орієнтація на вирішення ключових цілей, відмінних для планової системи, від досягнення яких залежить її виживання,

соціально-економічний прогрес; органічне ув'язування намічених цілей з обсягом і структурою ресурсів, що потрібні для їх досягнення, причому як тих, що є, так і тих, які будуть створені в плановій перспективі; урахування впливу на плановий об'єкт численних зовнішніх факторів, що чинять на нього позитивний або негативний вплив, і розроблення заходів, які у максимальному ступені послабляють їх негативний вплив або нейтралізують їх дію, або які використовують позитивний вплив цих факторів для успішного вирішення стратегічних завдань планової системи; адаптивний характер, тобто здатність передбачити зміни зовнішнього й внутрішнього середовища планового об'єкта й пристосувати до них процес його функціонування.

Стратегічне планування прийшло на зміну довгостроковому плануванню. І це правильно стосовно фактора часу, тому що стратегічне планування є загальним результатом розвитку теорії й практики планування на основі програмно-цільового підходу.

Стратегічне планування на відміну від довгострокового екстраполяційного планування є більш складним процесом, що впливає на фірму сьогодні й у майбутньому.

Головна відмінність між довгостроковим і стратегічним плануванням – у трактуванні майбутнього.

У системі довгострокового планування передбачається, що майбутнє може бути передбачене шляхом екстраполяції тенденцій зростання, що склалися історично. При цьому цілі перетворюються в програми дій, бюджети і плани прибутків, що розробляються для кожного з головних підрозділів фірми. Потім ці програми і бюджети виконуються цими підрозділами.

У системі ж стратегічного планування:

– відсутнє припущення, що майбутнє неодмінно повинне бути кращим за минуле, і не вважається, що майбутнє можна вивчити методом екстраполяції; екстраполяція замінена розгорнутим стратегічним аналізом, який з'ясовує ті тенденції, загрози, плани, а також окремі «надзвичайні» ситуації, які здатні змінити тенденції, що склалися; для стратегічного планування основною базою є сучасний стан і сценарій майбутнього фірми.

Перехід від екстраполяційного планування до стратегічного планування обумовлений низкою причин:

1) екстраполяційне планування не дозволяє використовувати інтерактивну (з орієнтацією на взаємодію) організацію планового процесу (екстраполяція здійснюється, як правило, на одному рівні);

2) методи екстраполяційного планування неефективні для диверсифікованих сфер господарської діяльності;

3) екстраполяційне планування не працює в умовах динамічно мінливого середовища й конкуренції.

Первісний підхід до стратегічного планування припускав, що нова стратегія повинна ґрунтуватися на сильних сторонах фірми, що склалися, й нівелювати її слабкі сторони. У міру посилення мінливості зовнішніх умов діяльності фірм надії на сильні сторони фірм як основи поточних і майбутніх

успіхів ставали сумнівними з таких причин:

- деякі фірми не могли знайти шляхів диверсифікованості, які б використовували їхні колишні сильні сторони;
- постійна мінливість у сфері діяльності фірми, що склалася, часто перетворювала сильні її сторони на слабкі [1].

Основні процедури стратегічного планування зображені на рис. 1.

Рис. 1. Основні процедури стратегічного планування

При стратегічному плануванні система прогнозування повинна вирішувати питання, пов'язані з оцінкою основних тенденцій розвитку підприємства, ступені впливу факторів внутрішнього й зовнішнього середовища. Важливим фактором, що визначає розвиток підприємства є економічний прогноз, який розглядається як єдність нормативного, сценарного й генетичного прогнозів.

Література:

1. Шершньова З. Є. Стратегічне управління: навч. посіб. / З.Є. Шершньова, С. В. Оборська. – К.: КНЕУ, 2011. – 384 с.

СТРАТЕГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ - СУЧАСНИЙ ВАРІАНТ РЕАЛІЗАЦІЇ ЦІЛЬОВОГО ПІДХОДУ НА ПІДПРИЄМСТВІ

*О. Морозова, студентка гр. МгМТ-1-21
Науковий керівник: М. Сичова, к.е.н., доцент
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

Нестабільність ринкової кон'юнктури на світових і внутрішніх ринках висуває на перший план актуальність завдання підвищення стійкості суб'єктів господарської діяльності, особливо підприємств як сполучної ланки між усіма учасниками ринкових відносин. У зв'язку з цим важливість можливості підприємств адаптуватися до зміни умов навколишнього середовища підвищується, а кваліфікація топ-менеджерів та якість управління підприємствами як основного фактору забезпечення їхньої стратегічної стійкості та ефективності функціонування виходять на передній план.

Ситуація, що склалася, спонукає керівників підприємств здійснювати

перехід від авторитарного, ручного режиму управління, у якому всі рішення приймаються однією особою, а критерії оцінки змінюються залежно від завдання, до стратегічного режиму управління, коли рішення приймаються з урахуванням виділених довгострокових цілей, розроблених сценаріїв розвитку та стратегії.

Відправною точкою процесу стратегічного управління має бути формулювання місії, як головної причини існування підприємства, що виражає можливість задовольняти певну потребу суспільства, потім необхідно провести аналіз зовнішнього та внутрішнього середовища і на цій підставі встановлювати стратегічні цілі. Ми вважаємо, що не зовсім коректно встановлювати стратегічні цілі спочатку без аналізу середовища. У цьому випадку вони можуть бути неадекватними, прийнятими «на сліпу».

Під час розгляду підходів до процесу стратегічного управління привертає увагу той факт, що практично всі дослідники одностайні на думці, що розробка нової чи коригування чинної стратегії, неодмінно тягне за собою необхідні зміни в організаційній структурі управління підприємством [1]. Вчені доводять це тим, що стратегія підприємства змінюється разом із зовнішніми умовами, та разом з нею повинна змінюватись і організаційна структура, підлаштовуючись під нові вимоги до реалізації стратегії.

Значна кількість авторів, говорячи про побудову (проектування) оргструктури в умовах зовнішнього середовища, що динамічно змінюється, зупиняють свій вибір на децентралізованих організаційних структурах з мінімальною кількістю рівнів керування. Принциповою особливістю таких структур є те, що стратегічні рішення ухвалюються, як правило, на вищому рівні управління підприємством, а виділені підрозділи приймають оперативні рішення та відповідальні за отримання прибутку. Ми також дотримуємося такого погляду, оскільки вважаємо, що в сучасних умовах, що швидко змінюються і часом просто непередбачуваних умовах середовища підприємства, важливе значення набуває мобільність, адекватність та швидка реакція управлінського персоналу на зовнішні зміни. Зазначені переваги можуть бути якісніше реалізовані, на нашу думку, на тих підприємствах, де відповідальність за прийняття рішень покладається на працівників, які через свою обізнаність про ситуацію здатні ухвалити найбільш адекватне рішення. Тому очевидним стає перехід до оргструктури управління з високим рівнем децентралізації прав та відповідальності.

Водночас у процесі дослідження встановлено, що практично реалізувати точно сплановану стратегію навряд чи можливо. Врахування реальних обставин діяльності підприємства призводить до домінування ідеї варіативності стратегічного управління. Швидкість зміни середовища збільшується, що призводить до збільшення складнощів при розробці та здійсненні стратегії.

Література:

1. Баланович А.М. Теоретико-методичні засади формування стратегій розвитку підприємства. *Науковий вісник ХДУ*. 2014. № 8, ч. 2. С. 77-81.

РОЗРОБКА СТРАТЕГІЙ РОЗВИТКУ РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ В КОНТЕКСТІ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

Г. Павлова, професор

А. Загранична, здобувач гр.МгУФЕБз-1-21

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Ефективний розвиток ресурсного потенціалу аграрного підприємства можливо забезпечити на основі застосування комплексного підходу щодо управління його складовими частинами, тобто насамперед забезпечення формування базових стратегій, що впорядкує та оптимізує систему стратегічного планування і розвитку. Зважаючи на те, що розвиток аграрного виробництва здійснюється в нестабільних умовах зовнішнього середовища, виникає необхідність формування потужного стратегічного базису, який забезпечить подолання домінуючих кризових процесів в діяльності підприємства, а також стане основою для подальшого прогресивного розвитку та зростання рівня конкурентоспроможності.

Формування плану стратегічного розвитку аграрних підприємств передбачає здійснення таких завдань:

- формування наявних ресурсів за певними видами та планування оптимальних їх комбінацій;
- пошук і реалізація можливостей перспективного розвитку підприємства на основі використання наявного ресурсного потенціалу;
- формування унікальних, якісно відмінних компетенцій підприємства та його персоналу.

Процес формування стратегій розвитку ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств слід розпочинати із розробки організаційного механізму забезпечення цього процесу, який, відповідно, являє собою сукупність форм, структур, методів та засобів управління, об'єднаних спільними цілями, завданнями та функціями, які обумовлюють результативність процесу формування стратегічних можливостей підприємства. Найважливішими елементами організаційного механізму щодо управління ресурсним потенціалом аграрного підприємства є цілі, принципи, функції, кадри, методи управління, техніка, технології, інформаційні ресурси і структура управління.

Саме організаційний механізм передбачає чітку регламентацію виконання базових функцій управління, зважаючи на те, що формування стратегічного ресурсного потенціалу підприємства реалізується безпосередньо в циклі управлінських функцій. Функція планування передбачає вибір напрямку розвитку підприємства, визначення його структури, послідовності робіт та відбору засобів, необхідних для формування стратегічного потенціалу, а також обґрунтування його майбутніх параметрів. Функція організування забезпечує власне реалізацію процесів, необхідних для формування стратегічного потенціалу, створення його структури та умов реалізації. Відтак функція мотивації сприяє активізації процесів розвитку працівників аграрних

підприємств і максимальної віддачі інноваційного потенціалу персоналу, стимулює зацікавленість працівників у вирішенні завдань формування стратегічного потенціалу. На рис. 1 нами представлена типова модель стратегічного управління ресурсним потенціалом в аграрних підприємствах, що функціонують в умовах ринкової економіки.

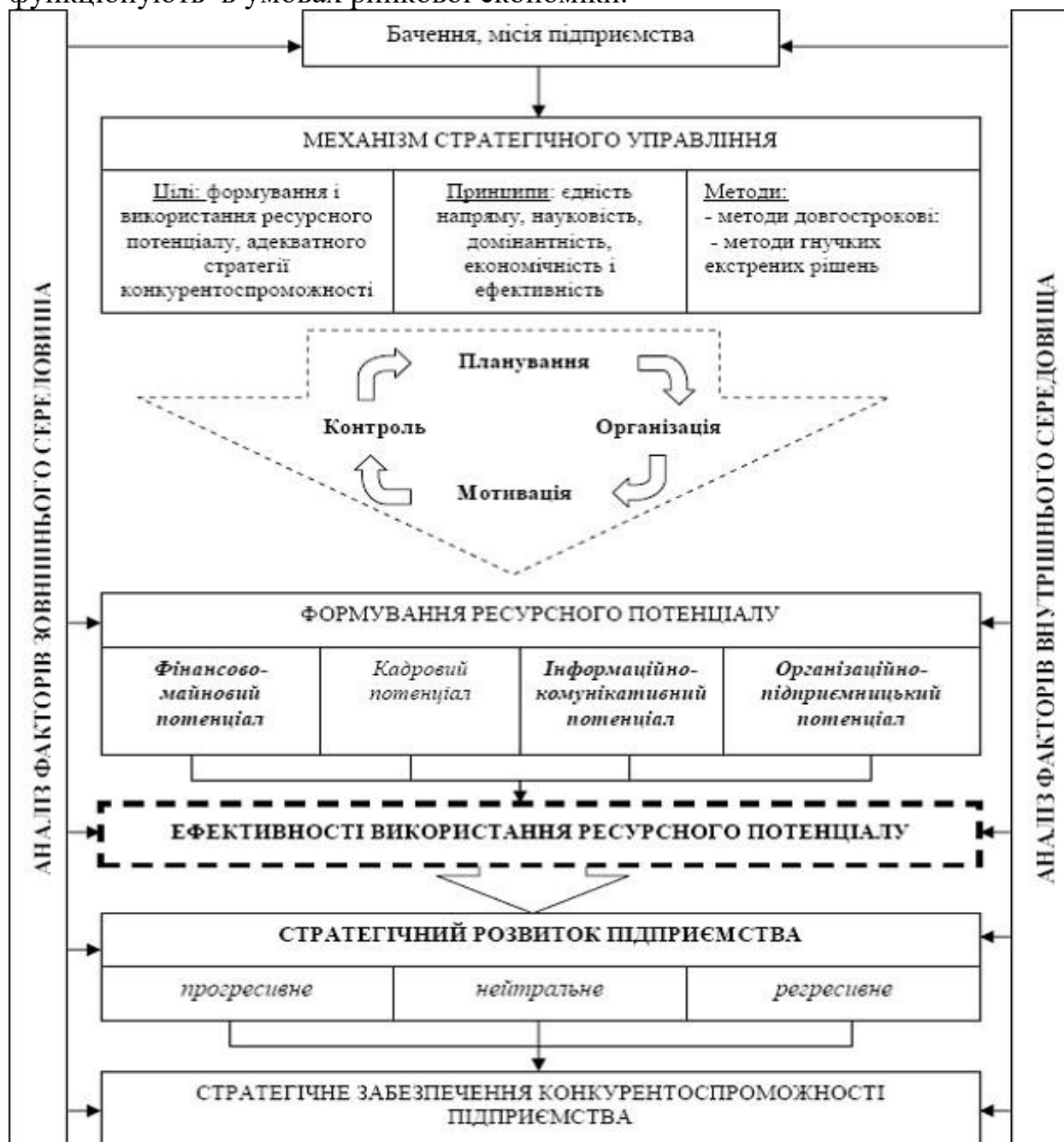

Рис. 1. Типова модель стратегічного формування та управління ресурсним потенціалом аграрного підприємства

Представлена на рис. 1 типова модель наочно відображає процес формування ресурсного потенціалу аграрного підприємства та управління ним, що здійснює вплив на процеси виробництва конкурентної сільськогосподарської продукції, а також забезпечує його стратегічний розвиток на основі наявної функціональної підсистеми управлінського процесу

і підвищує рівень ефективності виконання базових функцій.

Власне, функція контролювання дозволяє проаналізувати і оцінити процеси його формування на основі зіставлення планових та фактичних параметрів стану стратегічного потенціалу.

Отже, розробка та імплементація стратегії розвитку ресурсного потенціалу аграрних підприємств повинна здійснюватися, виходячи із наявного ресурсного потенціалу та відповідної спрямованості розвитку підприємства. У процесі формування стратегій використовуються базові принципи стратегічного управління, а також загальнонаукові методи та прийоми. При цьому вважаємо прийнятним та доцільним використання принципу домінантності, який сприяє оперативному визначенню компонентів ресурсного потенціалу, а також їх пропорційність та відповідність.

Література:

1. Мягких І. М. Аналіз та оцінка використання ресурсного потенціалу в системі споживчої кооперації / І. М. М'яких // Актуальні проблеми економіки. – 2013. – №1(91). – С. 136–142.

СУТНІСТЬ ТА ОСНОВНІ ЗАВДАННЯ УПРАВЛІННЯ ДЕБІТОРСЬКОЮ ЗАБОРГОВАНІСТЮ

К. Крива, здобувачка гр. МгУФЕБз-21

Науковий керівник: Т. Саванчук, к.е.н, доцент

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Заборгованість є дуже важливою частиною діяльності будь-якого підприємства, вона виникає на кожному етапі господарювання. Тому її облік має велике значення для функціонування підприємства.

Підприємство не може одразу здійснити розрахунок, тому виникає потреба в обліку цієї заборгованості. Так від моменту поставки до моменту оплати, або навпаки, при розрахунках з покупцями та замовниками, при розрахунках з працівниками, матеріально-відповідальними та підзвітними особами, стосовно матеріальних цінностей та підзвітних коштів, та іншими дебіторами виникає дебіторська заборгованість.

Дебіторська заборгованість – заборгованість суб'єктів господарювання підприємству за постачання товарів, виконання робіт, надання послуг та інших операцій. Суб'єктів господарювання, які внаслідок подій у минулому винні підприємству грошові кошти називаються дебіторами [1].

У широкому розумінні, дебіторська заборгованість – це показник фінансового стану підприємства, що являє собою заборгованість на користь підприємства на певну дату за наданим комерційним або споживчим кредитом покупцям, а також авансування постачальників, до яких у підприємства з'являється майнове право вимоги оплати боргу.

На сьогоднішній день вона може розглядатись як невід'ємний елемент функціонування підприємств на ринку, так як формує вигоди для учасників контрактних відносин.

Сутність дебіторської заборгованості розкривається більше для позичальника, ніж надання комерційного чи споживчого кредиту іншому боржнику. Вона також виступає одним із джерел погашення власної кредиторської заборгованості, одним з елементів оборотних активів, які можуть використовуватись у діяльності підприємства.

З цього боку дебіторська заборгованість має бути об'єктом постійного управління, зокрема, аналіз джерел її виникнення, строків та можливостей погашення, дотримання відповідного її рівня, який не призведе до підвищення ризиків функціонування підприємства.

Зараз для українських підприємств гостро постає проблема управління дебіторською заборгованістю як основа забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємств. Розглядаючи це питання можна виділити основні завдання управління дебіторською заборгованістю.

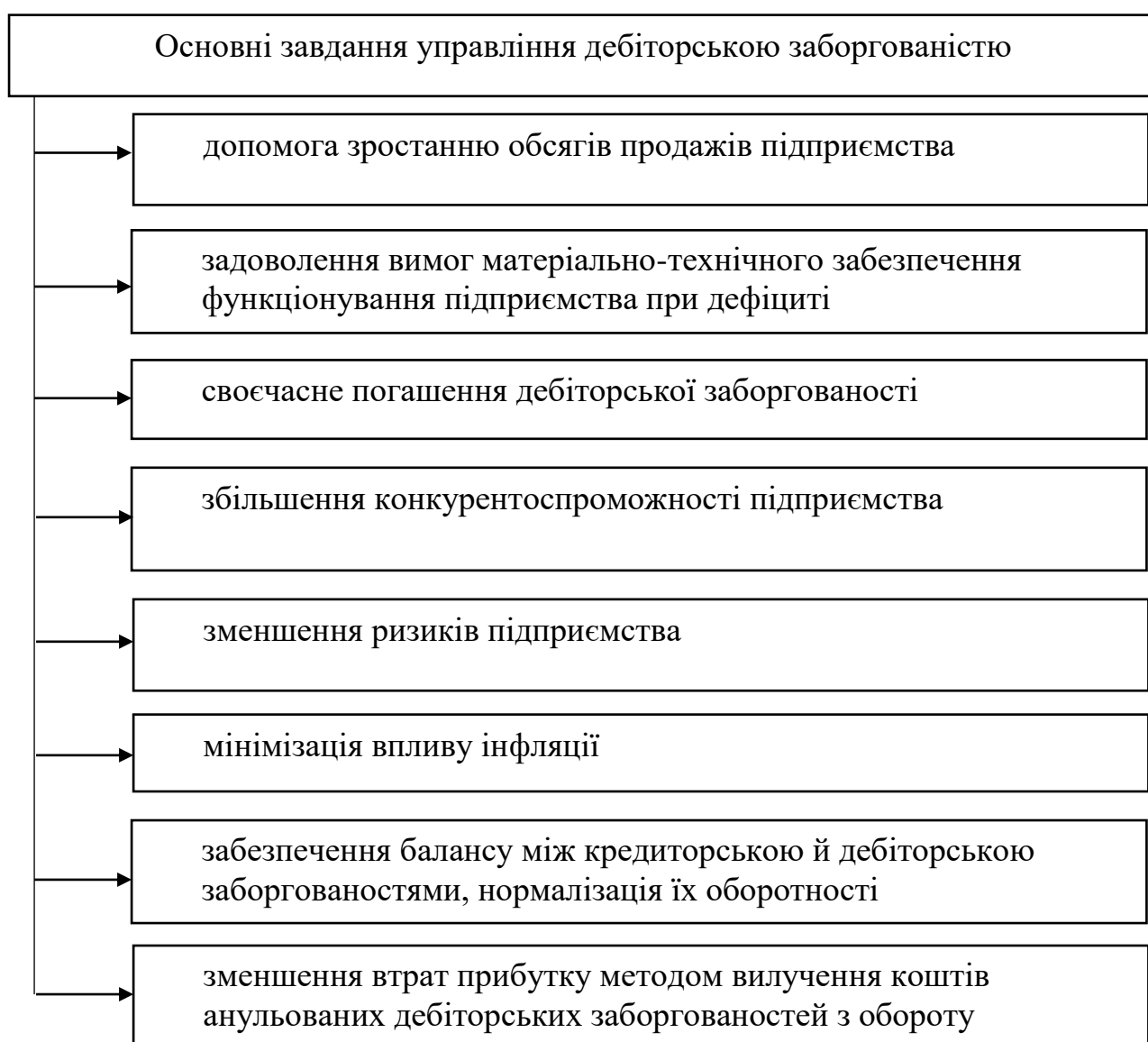

Рис. 1. Основні завдання управління дебіторською заборгованістю

Прострочення погашення дебіторської заборгованості може призвести до негативних наслідків, зокрема:

- скорочення темпів розвитку підприємства у наслідок виведення коштів з обороту;
- зменшення цінності грошей внаслідок інфляції;
- необхідність підприємства отримувати позики для забезпечення циклу виробництва, що призведе до більших витрат, обмеження інвестиційних можливостей;
- поступове зниження рівня економічної безпеки і зниження платоспроможності.

Дебіторська заборгованість має позитивний й негативний впливи на функціонування підприємства та його фінансово-майновий стан. Через це головна мета управління дебіторською заборгованістю підприємства – це не уникнення її, що є неможливим, але й зведення її значення до оптимального рівня, що визначається особливостями середовища діяльності підприємства, його фінансово-майновим станом та стратегією подальшого розвитку, а також досягнення балансу кредиторської й дебіторської заборгованостей та максимального рівня їх оборотності для забезпечення прибутку підприємства.

Результатом правильного управління дебіторською заборгованістю є:

- забезпечення сталої роботи підприємства зниження витрат на фінансування поточних активів;
- збільшення обороту оборотних активів;
- підвищення прибутку підприємства, не нехтуючи ліквідністю;
- максимізація рівня фінансово-економічної безпеки підприємства.

Здійснення ефективного управління дебіторською заборгованістю є одним із пріоритетніших завдань у функціонуванні підприємства з боку забезпечення певного рівня фінансово-економічної безпеки та досягнення кращих результатів фінансового стану. Дебіторська заборгованість має як позитивний, так і негативний впливи на функціонування підприємства. Тому вона має велике значення в управлінні фінансово-економічною безпекою.

Література:

1. Чорненька О. Б. Управління заборгованістю як фактор забезпечення економічної безпеки підприємства. URL: <http://nz.uad.lviv.ua/static/media/1-54/22.pdf>

ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СИСТЕМ УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВА

К. Кудря, здобувач гр.МгУФЕБз-1-21

Науковий керівник: І. Приходько, професор

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Дослідження наукових поглядів виявляє, то що в даний період не існує загального підходу до розуміння суті визначень «інформаційно-аналітичне забезпечення», «інформаційне забезпечення» і «обліково-аналітичне

забезпечення». Як помічає О.В. Ареф'єва термін «інформаційне забезпечення» експерти використовують в 2-ох течіях: - з позицій проектування автоматизованих інформаційних систем (АІС); - з позицій прийняття адміністративних висновків [1].

При цьому «інформаційне забезпечення» встановлено як одну з забезпечувальних підсистем функціонування АІС, в тому числі інформативну основу АІС і ресурси її компанії і здійснення. Функціональна система АІС - це система, що визначена згідно з функціонального показника і становить собою комплекс компонентів АІС, що беруть участь у виконанні даної функції. Забезпечувальні підсистеми ІС вважаються єдиними з метою всієї ІС незалежно від конкретних функціональних підсистем, в яких використовуються ті чи інші різновиди забезпечення. При цьому складі які забезпечують підсистеми не залежить від певної предметної сфери. Функціональні підсистеми можуть вибудовуватися одним з чотирьох методів: предметному; функціональні; проблемному; предметно-функціональних. Відповідно до функціонального розкладом акцентують підсистеми: планування, регулювання, обліку та контролю і аналізу. Концепція управління фінансово-економічною безпекою (УФЕБ) може бути виділений в складі колективної ІС згідно проблематичним підходом. У цьому випадку, з позицій теорії функціонування АІС, інформаційне забезпечення стане підсистемою, що забезпечує діяльність інформаційної концепції ФЕБ.

У разі якщо розцінювати інформаційне забезпечення, як одну з забезпечувальних підсистем функціонування інформаційної концепції управління підприємством, в такому випадку можна відзначити три точки зору: - інформаційне надання як комплекс даних (класифікатори, документи, інформаційні масиви і бази даних), в такому випадку є безпосередньо інформаційна продукція, що застосовується в ході прийняття адміністративних рішень;

- як процес збору, збереження, оброблення, пошуку і видачі потрібної користувачам даних відповідно до їх запитам; - як інформаційний продукт, що формується в підсистемі інформаційного забезпечення так і процес функціонування такої підсистеми. Безпосередньо третій підхід, згідно з нашим поглядом, дає можливість встановити сутність визначень «обліково-аналітичне забезпечення» і «інформаційно-аналітичне-забезпечення».

Погоджуючись з точкою зору авторів [1, 2, 3], обліково-аналітичне забезпечення фінансової безпеки підприємства вважається цілісність систем обліку, аналізу та аудиту, пов'язаних інформаційними потоками з метою управління фінансовими діями, вважаємо об'єктивним і виправданим включення в концепцію обліково-аналітичного забезпечення підсистеми інформаційного забезпечення, що гарантує вбудоване застосування інформаційних ресурсів різними функціональними підсистемами (обліку, аналізу та контролю).

Отже, ухвалення адміністративних висновків згідно фінансово-економічної безпеки виходить за межі інформативності обліково-аналітичних

концепцій. З метою адекватної оцінки можливості виникнення небезпек і для прийняття адміністративних висновків згідно їх запобігання в концепції ФЕБ інформаційний горизонт зобов'язаний з'являтися значно ширше, ніж для прийняття рішень згідно поточної роботи. По-друге, обліково-аналітичні концепції оперують в основному з структурованою інформацією. З метою досягнення конкурентноспроможних переваг і зменшення ризиків в конкурентній боротьбі управлінцям потрібні відомості про ринки збуту, постачальників, покупців, конкурентів, фінансову, суспільно-політичну демографічну обстановку і багато іншого.

Література:

1. Ареф'єва О.В. Економічні основи формування фінансової складової економічної безпеки / О.В. Ареф'єва, Т.Б. Кузенко // Актуальні проблеми економіки. – 2009 – №1(91) – С.98 – 104.
2. Барановський О. І. Фінансова безпека в Україні (методологія оцінки та механізми забезпечення): монографія / О. І. Барановський. – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2004.
3. Голячук Н. Обліково-аналітичне забезпечення як важлива складова управління підприємством. Економічний аналіз; редкол.: С.І. Шкарабан (гол. ред.) та ін. 2010. Вип. 6. Ч. 3. С. 408–410.

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ ДИВЕРСИФІКАЦІЇ ВИРОБНИЦТВА

А. Мінковська, к.е.н., доцент

О. Юрив, студент групи МгУФЕБз-1-21

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Забезпечення національної безпеки економічної системи багато в чому залежить від того, наскільки успішною буде корпоративна політика щодо формування та розвитку власних систем економічної безпеки на рівні окремих організацій та підприємств.

У сучасних умовах стратегія диверсифікації є необхідним та затребуваним напрямком виробничо-господарської діяльності, сталого розвитку та забезпечення економічної безпеки підприємства [1]. Реалізація даного напрямку має призвести до досягнення головної мети стратегічного планування та управління діяльністю підприємства – забезпечення довготривалого функціонування на основі збалансованого та ефективного управління процесами виробництва продукції конкурентоспроможною на внутрішньому та зовнішньому ринках.

Організаційно-економічна модель диверсифікації діяльності підприємства повинна відповідати наступним основним вимогам [2]:

- забезпечувати економічну безпеку підприємства протягом тривалого часу;
- сприяти реалізації всіх можливостей для сталого розвитку підприємства;
- мати необхідні фінансові, науково-технічні, виробничими та

організаційними ресурсами для реалізації можливостей саморозвитку в рамках базових установок стратегій сталого розвитку та забезпечення економічної безпеки підприємства.

Процес забезпечення економічної безпеки підприємства за умов реалізації стратегії диверсифікації виробництва здійснюється на основі алгоритму, що включає такі етапи:

1. Вибір об'єкта та суб'єкта забезпечення економічної безпеки в умовах диверсифікації виходячи з особливостей підприємства.
2. Ситуаційний аналіз зовнішнього та внутрішнього середовища підприємства у контексті ризиків та загроз для економічної безпеки.
3. Визначення географії, окремих сегментів та кордонів простору їх виробничо-господарського та підприємницької підприємства.
4. Формування та подальша планова реалізація системи цілепокладання процесу забезпечення економічної безпеки підприємства.
5. Фінансове планування забезпечення економічної безпеки в умовах реалізації стратегії диверсифікації виробництва підприємства.

Реалізація представленого алгоритму дозволить підвищити ефективність процесу забезпечення економічної безпеки та створення умови для формування стійких взаємозв'язків із принципами та організаційно-економічним механізмом диверсифікації виробничо-господарської діяльності підприємства.

Література:

1. Денисов О. Є. Основні методи механізму забезпечення економічної безпеки галузі. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2018. Вип. 17(1). С. 95-99.
2. Коцко Т.А. Забезпечення економічної безпеки підприємства в умовах диверсифікації діяльності. *Актуальні проблеми економіки та управління*. 2019. №13. URL: <http://ape.fmm.kpi.ua/article/view/167624>

УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВО–ЕКОНОМІЧНИМИ РИЗИКАМИ

*О. Левкович, к.е.н., завідувач
кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара*

Ринкові відносини вимагають постійного, всебічного і ретельного дослідження діяльність підприємства, який можна здійснити фінансовому менеджеру через формування планів, дослідження слабких та сильних важелів впливу на діяльність підприємства, а також прогнозування подальшої діяльності з досягненням максимального ефекту та досягненням поставленої мети.

Від професійної роботи фінансового менеджера залежить максимальне наближення планового значення запланованих заходів до реального виконання управлінських рішень з максимальним досягненням поставленої мети. Таким чином фінансовий менеджер має враховувати всі фактори задля зменшення

рівня невизначеності та отримання максимально можливого точного результату.

Подолати невизначеність можна тільки через постійну оцінку та прогнозування, планування та контроль за всіма можливими ризиками як зовнішнього так і внутрішнього характеру які завжди впливають на ефективну та достатньо діяльність будь якого підприємства. Здатність результативного та дійового управління ризиком є запорукою висококваліфікованого фінансового менеджера [1].

Кожен суб'єкт підприємництва не залежно від сфери діяльності та сектору економіки повинен чітко, впевнено, адекватно та негайно реагувати та діяти в будь-якій незвичайній ситуації, неординарній події або незавбачливій обставині. Відповідно і головною метою підприємства задля отримання максимального результату від своєї діяльності та забезпечити сталий і стійкий розвій можливий лише при вчасному та дійовому реагуванню на фінансово-економічні ризики. Їх дослідження як в кількісному, так і в якісному вимірюванні дає можливість суб'єкту підприємництва спів ставляти їх за певними ран жувальними категоріями визначати ватерпас фінансово-економічних ризиків і обрати той, що відповідає встановленій політиці підприємства з мінімальним навантаженням.

Отже, підприємства які ставлять собі на меті довгострокову оперативну і результативну діяльність мають бути спроможними прогнозувати та планувати максимально можливі майбутні позитивні результати тісно переплітаючи їх і встановлюючи тісні зв'язки з можливим впливом зовнішніх і внутрішніх комісіонерів, які так чи інакше впливають на діяльність підприємства, тобто виникає нагальне виявлення квестів щодо управління фінансово-економічними ризиками.

Дослідивши економічне поняття, сутність та трактування слова ризик, можна дійти висновку, що серед науковців відсутня загальна думка щодо трактування та визначення цього поняття. Особлива різниця відчувається при визначенні та розумінні сутності ризику саме в ранжуванні його до ймовірності чи до об'єктивно встановленої реальності. Також не можливо не помітити і спірні питання, які розглядають науковці в ствердженні, що ризик може нести тільки негативні наслідки для діяльності підприємства, але вже багато є доказової бази науковців, що ризик може призвести не тільки до негативних, але до позитивних результатів і стати не тільки тягарем для підприємства, але й невикористаною можливістю з отриманням додаткового ефекту.

Таким чином можна зробити висновок щодо визначення поняття ризику, а саме трактування його як невіддільна обстава яка призводить до певних дій чи подій, і результатом якої можуть бути позитивні та негативні наслідки з можливістю як отримати прибуток, так і збиток в діяльності підприємства. Для чіткого розуміння такого тлумачення ризику слід його досліджувати у довгостроковій перспективі розвитку підприємства.

Для того щоб розуміти, вибрати напрямок дії та управляти фінансово-економічними ризиками, підприємству необхідно чітко розуміти та

сформулювати напрям розвію підприємства та можливі очікувані результати в майбутньому і побудувати дерево сценаріїв різного піднесення впливу фінансово-економічних ризиків. Таким чином оцінка, планування, прогнозування та боротьба з фінансово-економічними ризиками є постійною, невід’ємною та важливо необхідною роботою фінансового менеджера на підприємстві будь якої форми власності та виду діяльності [2].

При цьому слід не забувати і розуміти фінансовому менеджеру про необхідність і важливість досягати максимізації вартості підприємства. Дослідивши погляди науковців зарубіжної та міжнародної практики, можна стверджувати що саме вартість компанії буде головним представником серед безлічі фінансово-економічних ризиків який слід постійно вивчати, досліджувати та управляти при виявленні порушень в фінансово-економічному стані підприємства.

Для того щоб розробити та вести в дію рішення щодо управління фінансово-економічних ризиків, спочатку необхідно провести оцінку фінансово стану та фінансово-економічної діяльності підприємства, потім на основі результатів проведеного дослідження будуються прогнозні показники на майбутнє застосовуючи певний набір інструментів фінансового моделювання. Завдяки інструментам фінансового прогнозування фінансовий менеджер здатен побудувати фінансові моделі розвію в довгостроковій перспективі і наглядно оцінити вплив фінансово-економічних ризиків на дійовий розвій підприємства.

Слід розуміти, що які б не було високоточні прогнози та розрахунки впливу фінансово-економічних ризиків, побудовані на практичному професійному рівні фінансового менеджера і з застосуванням новітніх технологій щодо прогнозування та моделювання процесів у майбутньому, під впливом макроекономічних та мікроекономічних чинників всі планові заходи будуть видозмінюватися і розвій цих подій необхідно буде знову переглядати та впроваджувати нові напрями управління ризиками. І це вже залежить від гнучкості, професіоналізму, досвіду та рішучості фінансового менеджера [3].

Фінансовий менеджер якби не будував моделі, та не намагався при фінансовому плануванні врахувати максимально можливі складнощі та непередбачені обставини, все одно не можливо все передбачити і врахувати всі фактори та ризики, і таким чином призвести і звести ватерпас до нуля просто неможливо.

Таким чином, якщо розуміти і давати собі звітність того, що не можливо звести вплив фінансово-економічних ризиків до нуля, то реагувати на побудовані моделі управління ризиками та вчасно реагувати на зміни буде набагато легше та ефективніші будуть дії щодо покращення ситуації та зменшення негативного впливу.

Управління фінансово-економічними ризиками включає в себе спочатку проведення ідентифікації та оціночного дослідження і моніторингу, потім побудову стратегічного напрямку та вибір переліку фінансових інструментів задля ефективного управління ризиками. Таким чином процес управління ризиками представляє дієву діяльність підприємство щодо мінімізації ризиків

та максимізації отримання позитивного результату діяльності та досягнення поставлених цілей.

Література:

1. Пожар Є. П. Аналіз фінансових ризиків та методи їх нейтралізації на підприємстві. Інфраструктура ринку. 2020. Вип. 43. С. 387–391
2. Куліш Г. П., Родніченко І. В. Вплив фінансових ризиків на результати діяльності підприємства. Причорноморські економічні студії. 2018. Вип. 25. С. 98–103.
3. Лактіонова О. А. Управління фінансовими ризиками. 2020. 256 с. URL: https://r.donnu.edu.ua/bitstream/123456789/1460/1/Навч%20посібник%20УФР%2027_10_2020.pdf

ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА ДЕРЖАВИ: ЗАГРОЗИ В УМОВАХ ВІЙНИ

*А. Щербак, студентка групи ФБС-1-20
Науковий керівник: О. Зубко, асистентка
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

Фінансовий сектор, впливаючи на економіку країни за допомогою фінансових механізмів, інструментів, важелів та стимулів забезпечує становлення та формує фінансову безпеку держави. Стабільність та захищеність фінансового сектора країни необхідно розглядати як фактор забезпечення фінансової та, як наслідок, національної безпеки держави.

В умовах воєнного стану, що був проголошений Указом Президента України від 24.02.2022 року питання фінансової безпеки держави набувають актуального та першочергового значення, оскільки оборона країни, армія, функціонування органів оборони та захисту, спирається на достатнє та стабільне фінансове забезпечення, як вітчизняне, так і з залученням міжнародної фінансової допомоги.

Агресивна війна Росії стала справжнім викликом для України та всього світу. За цих умов посилилися внутрішні та зовнішні загрози фінансовій безпеці держави. На думку експертів в сфері фінансів та економіки - війна завдасть руйнівної шкоди не лише українській економіці, а й загострить світову економічну та фінансову кризу в майбутньому.

Поняття фінансової безпеки держави нерозривно взаємодіє з загальним поняттям національної безпеки країни, адже є складовою економічної безпеки держави та має власний зміст, що відрізняє її проблеми від проблем загальноекономічного характеру. Взаємозв'язок різних напрямів безпеки держави від її фінансової складової визначається дуже просто - відсутність достатніх фінансових ресурсів призводить до недофінансування відповідних сфер та заходів, що є необхідною умовою для забезпечення функцій держави, з іншого боку – існує загальний взаємозв'язок між різними видами безпеки, що знаходить конкретний вираз у різних за своїм економічним характером явищах і процесах .

З точки зору науковців та відповідних експертів, загроза фінансовій безпеці – це загроза безперебійній роботі всіх її структурних складових (бюджетна, боргова, грошово-кредитна, валютна, інвестиційна, банківська безпека, безпека небанківського фінансового сектору) без виключення. Однак слід враховувати, що питання фінансової безпеки стають особливо «гостро» під час фінансової кризи, як в одній країні, так і в контексті глобальних змін, коли фінансові ринки «стискаються» з посилення конкуренції за обмежені ресурси, доступ до яких мають лише країни платоспроможності яких не викликає сумніви. Важливими показниками фінансової безпеки України можна назвати: розмір дефіциту бюджету, державний борг і рівень золотовалютних та міжнародних резервів, які особливо чутливі до кризових явищ.

Таким чином, можна стверджувати, що в контексті російсько-української війни виникла надзвичайна загроза фінансовій безпеці країни. Особливо зараз країна потребує багато різного роду ресурсів, а особливо фінансових. Так, ще перед початком війни спостерігалось певне падіння доходів домогосподарств через пандемію, але фінансова забезпеченість була на відносно достатньому рівні. Крім того, у людей були кошти, щоб оплачувати свої базові потреби. Але чим довше триватиме війна, тим гостріше буде стояти питання необхідності в достатній кількості фінансових ресурсів. Крім того за оцінками Міжнародного валютного фонду економіка України може скоротитися на 35%. Причинами такого стану є втрати людських життів, значні збитки, завдані критичній інфраструктурі, торгівлі, великий потік біженців.

Щодо доходів державного бюджету, то виникає велика проблема їх забезпечення. За оцінками фахівці військові дії йдуть на території, яка давала 60% внутрішнього валового продукту країни. Багато підприємств не працює, а люди втратили роботу [1].

За опитуванням загальнонаціонального агентства «Рейтинг» серед українців, які працювали до війни, 53% сьогодні втратили роботу, або тимчасово не працюють, 22% працюють у звичному режимі, 21% – віддалено або частково, лише 2% – знайшли собі нову роботу [2].

В порівнянні з 31.12 2021 року станом на 28.02.2022 року золотовалютні резерви зменшилися на 3388,09 млн. доларів США, або на 10,95%. Вважаємо за доцільне не витратити цей резерв, а звертатися за фінансовою та гуманітарною допомогою та підтримкою до західних партнерів, оскільки українська Героїчна Армія захищає від російської навали і країни Європи.

Важливим індикатором, який впливає на фінансову безпеку України є співвідношення державного і гарантованого державою боргу та обсягу ВВП. У порівнянні з 2020 роком державний борг України зріс на 4,7%, в той час, як внутрішній валовий продукт зріс на 30,2%. Співвідношення державного боргу і ВВП зменшилося на 11,9% (з 60,8% у 2020 році до 48,9% у 2021 році).

Отже, важливе значення в умовах війни має своєчасне визначення загроз фінансовій безпеці України, що дозволить мінімізувати їх за умови розроблення практичних заходів та проведення виваженої та дієвої політики щодо

забезпечення фінансової стійкості. А найважливішим заходом забезпечення фінансової безпеки є перемога України.

Література:

1. Боярчук Д. Економіка війни. URL: <https://www.epravda.com.ua/rus/columns/2022/03/4/683280/> (дата звернення: 29.09.2022)

2. Шосте загальнонаціональне опитування: адаптація українців до умов війни (19 березня 2022). URL: https://ratinggroup.ua/research/ukraine/shestoy_obschenacionalnyu_opros_adaptaciya_ukraincev_k_usloviyam_voyny_19_marta_2022.html (дата звернення: 30.09.2022)

ІНВЕСТИЦІЙНИЙ КЛІМАТ ЯК СКЛАДОВА БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВНОЇ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ

С. Юрченко, к.е.н.,

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

В умовах перманентних змін та трансформаційних зрушень у всіх сферах суспільного життя та соціально-економічної діяльності виникає безліч проблем пов'язаних з недостатністю тих чи інших ресурсів для задоволення все зростаючих потреб країни, галузі, окремого підприємства чи індивіда. Особливо гостро нестача ресурсів, і в першу чергу фінансових, відчувається в недостатньо економічно розвинутих країнах в часи соціально-економічних потрясінь, економічних та фінансових криз. У такі періоди для вирішення назрілих проблем економічно слабкі країни чи галузі намагаються залучати тимчасово вільні кошти у більш сильних партнерів на умовах позик чи інвестицій. При цьому останній варіант є більш вигідним для обох сторін: перші – реципієнти, отримують фінансові вливання для відновлення та розвитку господарської діяльності; другі – бенефіціари, стають співучасниками та розраховують на постійну частку прибутку від такої діяльності.

Таким чином, головне призначення інвестицій, з точки зору реципієнтів – забезпечення сталого соціально-економічного розвитку галузей і територій, а також створення сприятливих фінансових передумов для підвищення ефективності діяльності окремих підприємств. При цьому для бенефіціарів головною метою була і залишається орієнтація на отримання максимальної віддачі – прибутку, на вкладений капітал.

Урівноваження інтересів сторін щодо побудови стабільної і сильної економіки, з однієї сторони та зацікавлення інвесторів – з іншої, це завдання для держави, яке перш за все передбачає формування на законодавчому та виконавчому рівнях ефективною інвестиційної політики та сприятливого інвестиційного клімату як в цілому в державі, так і в окремих сферах економічної діяльності.

Однією з пріоритетних сфер залучення інвестицій, що на сьогодні вимагає значної державної підтримки є сільськогосподарська галузь економіки. Адже дана галузь не лише займає ключові позиції у національній економіці (більше 10% ВВП), але й є найбільш експортно представленою на арені міжнародної торгівлі товарами – за останні 5 років частка експорту

сільськогосподарської продукції та продуктів її переробки має стійку тенденцію до зростання.

Тому розвиток агропромислового комплексу, і особливо сільськогосподарського виробництва у його складі, вимагає прискіпливої уваги та підтримки зі сторони держави, особливо з питань фінансової допомоги галузі. Проте, наразі відбувається протилежне – різке скорочення державного фінансування, відсутність ефективної та обґрунтованої кредитної системи в сільському господарстві, жорстка податкова політика, збільшення імпорту сільськогосподарської продукції. Все це призвело до того, що вітчизняні сільськогосподарські товаровиробники позбулися всіх джерел утворення та накопичення капіталу, а це, в свою чергу, негативно відбилося на функціонуванні галузей, технологічно пов'язаних із сільським господарством.

Окрім того, за останні 2 роки значно погіршилася ситуація щодо залучення інвестиційних коштів у сільське господарство. Зменшення інвестицій в аграрний сектор економіки на 35,3 %, це один з найбільших спадів капіталовкладень за останні 5 років, після початку військових дій на сході України та тимчасової втрати територій АР Крим і частини Донецької та Луганської області. Таку динаміку можна було б пов'язати з карантинними обмеженнями, які запровадив уряд через пандемію коронавірусу COVID-19. Проте спад інвестиційного забезпечення відбувся ще раніше – у 2019 році. Він є наслідком непослідовної та недосконалої інвестиційної політики держави в аграрній сфері, в якій переважають принципи залишкового виділення бюджетних коштів на інвестиційні заходи у сільському господарстві.

Все це свідчить про відсутність чіткої та виваженої державної інвестиційної політики спрямованої на підтримку та розвиток агропромислового комплексу в цілому та сільського господарства, зокрема. У країні дотепер не створено умов для формування сприятливого інвестиційного клімату в галузі у наслідок чого у сільському господарстві, яке традиційно забезпечує близько 11-15% валової доданої вартості держави, накопичуються й поглиблюються численні проблеми. Основні з них: надмірний знос основних засобів і відсутність умов їх відтворення; нерозвиненість виробничої інвестиційної та інноваційної інфраструктури; недостатня ліквідність інвестицій; невирішеність проблеми іпотеки; брак фінансування заходів з розвитку шляхової мережі та інших об'єктів невиробничої інфраструктури на селі тощо.

Вважаємо, що для активізації ринку прямих іноземних інвестицій в сільському господарстві та мотивування іноземних інвесторів прийняти інвестиційне рішення на користь цієї галузі економіки в Україні доцільно, перш за все, створити сприятливий інвестиційний клімат, а по-друге розробити та реально ввести в дію інституційні та фінансово-економічні механізми залучення іноземного капіталу.

Прийняття інвестиційного рішення ґрунтується на багатоваріантності оцінки цілої низки показників, а також аналізі тенденцій їх зміни, які у сукупності формують інвестиційний клімат у державі чи галузі. Безпосередній

(на загальнодержавному рівні) та опосередкований (на рівні регіонів та окремих територій) вплив на формування інвестиційного клімату має держава через інституційні, фінансові, інформаційні та інші механізми, які закладені у державну інвестиційну політику й лежать в основі формування та реалізації державної інвестиційної стратегії.

Аналіз існуючих методик та підходів до оцінювання інвестиційного клімату дозволив виявити деякі їх переваги й недоліки. Так, в окремих зарубіжних країнах здійснюють оцінку інвестиційного клімату на основі макроекономічних показників (США, Канада, країни ЄС, скандинавські країни), в окремих країнах використовуються описові характеристики інвестиційного клімату (наприклад Японія). Зокрема, у США інвестиційний клімат оцінюється за чотирма основними показниками: економічна ефективність інвестицій, ділова життєздатність, потенціал розвитку території, складові податкової політики, результати яких у розрізі всіх штатів відображаються у офіційному виданні «Щорічна статистична карта». Дані цього видання використовують потенційні інвестори при визначенні об'єктів інвестування. В країнах Західної Європи оцінка інвестиційного клімату щорічно здійснюється експертами журналу «Euro-money», яка базується на опитуванні експертів - представників великих банків про стан таких факторів, як макроекономічні показники, ризик не платежів за товари, неповернення кредитів, не виплати дивідендів, показники боргів, оцінка кредитоспроможності.

В Україні панує комплексний методичний підхід до оцінювання інвестиційного клімату, що базується як на оцінці макроекономічних показників і показників, що характеризують фінансово-економічний стан й інвестиційну активність та інвестиційну привабливість, так і на використанні методики експертних оцінок з використанням описових інструментів. Останні спираються на результати експертних оцінок за низкою показників, що характеризують як загальний розвиток регіону, законодавчі та інституційні умови для інвесторів, рівень інфляції, так і демографічну та політичну ситуації, можливість виведення капіталу тощо. До речі, наразі перелік показників, що застосовується експертами при оцінці інвестиційного клімату значно розширився. До його складу включено такі кількісні показники як: обсяг ВВП, структура економіки, забезпеченість природними ресурсами, стан інфраструктури і т. д. В останнє десятиліття були розроблені методики порівняльної оцінки інвестиційного клімату, в яких враховані не тільки умови інвестування, але і його результати.

Спираючись на вищевикладене та зважаючи на різні підходи до розкриття сутності інвестиційного клімату ми наразі скористуємося системним підходом та представимо процес формування інвестиційного клімату в державі чи в окремій галузі як систему, що включає в себе окремі підсистеми та елементи, що певним чином пов'язані між собою та є взаємозалежними. Цю систему можна відобразити за допомогою описової моделі основними підсистемами якої ми вважаємо інвестиційну активність, інвестиційну привабливість та

інвестиційну стабільність. При цьому кожен з елементів має своє призначення та характеризує окремі сторони формування інвестиційного клімату.

Таким чином вважаємо, що в основі державної інвестиційної політики лежить інвестиційний клімат, який у сукупності з діяльністю інвестиційних інститутів та механізмами реалізації інвестиційної політики запускають інвестиційний процес та забезпечують інвестиційну діяльність.

**ОСОБЛИВОСТІ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТА
СТРАХУВАННЯ АГРАРНОГО ВИРОБНИЦТВА**

**INFLUENCE OF THE COMPANY'S CAPITAL STRUCTURE ON ITS
EFFICIENCY**

*Svitlana Khalatur, doctor of economics sciences, professor
Head of the Department of Finance, Banking and Insurance
Dnipro State Agrarian and Economic University*

Measuring business performance is a pressing issue. When measuring productivity and profitability of enterprises, various indicators are used. They differ in their impact on the financial condition of the enterprise. This article focuses on measuring the impact of capital structure on business performance. The definition of performance should be based on the definition of quality management, according to which performance is "the level of results achieved by individuals, groups, organizations and processes". The concept of productivity is also defined by other authors who use this term to define the essence of the existence of an enterprise in the market environment and associate it with business success and the ability to function effectively. Production efficiency is measured by the level of profit derived from the business's ability to value available resources. Productivity of the enterprise is a characteristic that describes the way in which the enterprise carries out a certain activity, similar to the way of performing this activity. Some authors understand productivity as the ability of an enterprise to capitalize its investments in the business in the best way.

One of the key financial decisions of any organization is the search for funding sources. These decisions depend on many internal and external factors. The influence of these factors on the relationship between equity and debt was the subject of research. There are many theories called theories of capital structure. The most prominent theories include: the Modigliani-Miller model, signaling theory, agency theory, action order theory, and static trade-off theory. Most of these theories have been empirically tested. The research did not bring unequivocal confirmation or falsification of any of these theories, so further research is conducted in different capital markets and for different industries, using very different research methods.

Factors affecting the capital structure of enterprises include: the share of fixed assets in total assets, the size and growth rates of the enterprise, profitability, liquidity, the amount of tax debt and others.

Fixed assets are better collateral for liabilities than current assets, which may lose value in the event of financial distress. From the perspective of the trade-off theory, a high share of fixed assets in total assets can cause an increase in the share of debt in financing sources. Thus, from the point of view of agency theory, the relationship between the growth of fixed assets and the debt ratio is positive. This relationship is negative according to action theory. The higher the level of assets, the less information asymmetry there is, and this reduces the cost of equity capital. Static trade-off theory and agency theory justified the following capital structure factor:

firm size. For the first of the above theories, it is important that large enterprises are more diversified, and their risk of bankruptcy is lower. Large businesses also work longer hours than smaller businesses. They are more famous and, according to the second theory, the costs of issuing debt obligations are lower because of their reputation. This means that the larger the enterprise, the higher the share of debt financing in it.

The capital structure of enterprises is affected by specific characteristics, which are presented through various theoretical assumptions. There are four alternative approaches to determining the capital structure (dependent variable):

1. Equity and Interest-Earning Liabilities - Use of interest-free business credit is assumed to be technical, not financial.

2. Relationship between debt obligations and ownership of issued securities.

3. Equity and long-term liabilities - this approach assumes the dominant role of fixed capital in corporate financing.

4. Equity and general liabilities - include all financial sources of the enterprise.

The first three definitions do not include accounts payable in the capital structure. For economies (including the economy of Ukraine), where trade credit is an important source of financing, it becomes appropriate to take into account the last definition. The first of the independent variables is clearly defined in the literature as the share of fixed assets in total assets. Several measures can be used to determine the size of the enterprise. The most commonly used are sales revenue and total asset value. Measurements of another explanatory variable related to enterprise growth are even more diverse in the literature. It is measured as the total cost of investments, the ratio of these investment costs to the total value of assets, as well as using the dynamics of profitability of operating assets or the percentage of increase in assets. This indicator is also applicable for measuring the profitability of the enterprise, as a ratio of operating profit and total assets.

General indicators of liquidity are static coefficients. They show the coverage of current liabilities by the respective components of the asset. This is the ratio of total current assets to current liabilities.

The capital structure depends on the share of fixed assets in the total assets of the enterprise, its size, profitability, and liquidity. Profitability is statistically significant only in the case of short-term debt, which indicates that more profitable enterprises resort to less debt use and rely more on internal funds. The growth variable is significant only for large enterprises. The negative relationship with the short-term perspective shows that large enterprises prefer debt financing for long-term growth. Liquidity is very important for businesses, especially in the short term. The number of years in business matters for secured financing.

The method of calculating the value of equity in the case of the build-up model quantifies the financial risk, which was partially based on the indicators of the capital structure. Therefore, their influence is reflected in the value of equity capital.

Hence, a change in capital structure affects business performance, but some simplifications and assumptions must be made in the account. It is impossible to recommend one of the models as more reliable. Each of them accepts risk from only

one point of view (external risks or internal risks). Therefore, it is necessary to create a model with acceptance of both types of risks. This analysis will be the subject of future research.

FEATURES OF THE FORMATION OF FINANCIAL RESULTS OF AGRICULTURAL ENTERPRISES

Oksana Hrabchuk, doctor of economics sciences, professor of the Department of Finance, Banking and Insurance Dnipro State Agrarian and Economic University

The development of the national economy of Ukraine in the modern period, as it was much earlier, depends on the development of the agrarian sector of the economy. The transformation of the institutional foundations of society also includes the transformation of the agribusiness institutional foundations. The increase in the financial efficiency of agricultural production, therefore, determines the effectiveness of social transformations in Ukraine and the success of its economic development. Along with it, the instability of the external economic environment negatively affects the results of the financial and economic activity of agricultural enterprises and increases the riskiness of their activity.

Therefore, one of the most important areas of financial management for agricultural enterprises is the management of income generation and profit distribution.

Agricultural enterprises are special from the point of view of the features of their income formation, profit allocation, set of factors affecting the income and profit of the enterprise (Figure 1):

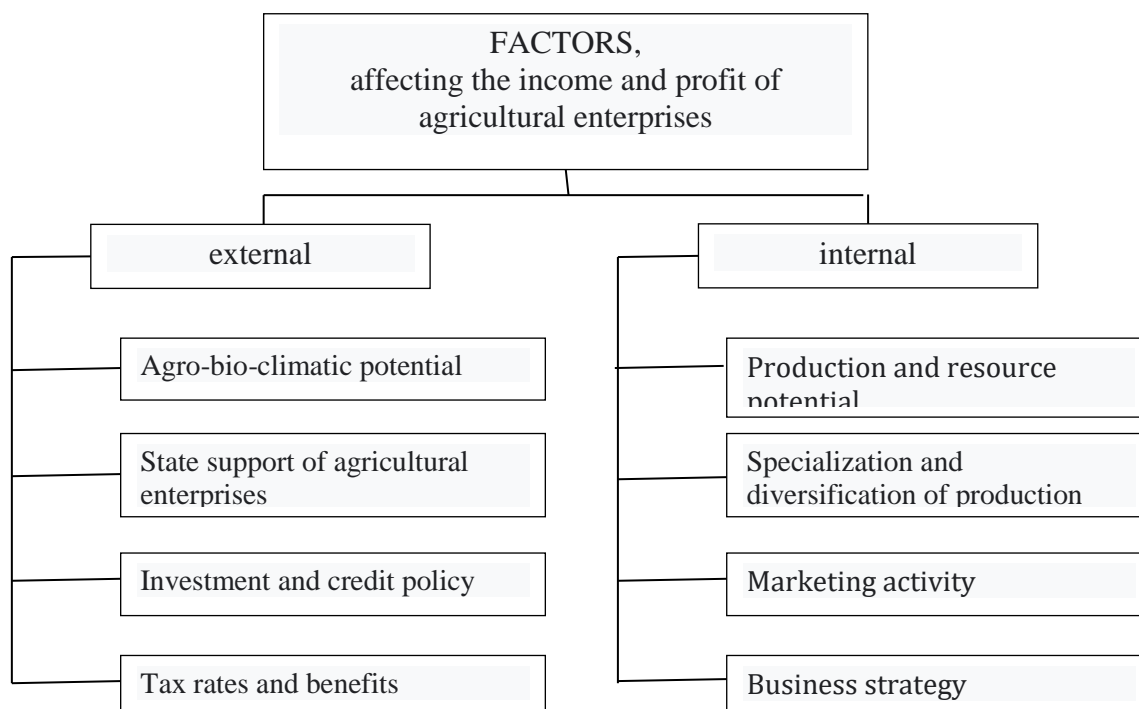

Figure 1 – Factors that affect the financial result of agricultural enterprises

– since the income of the agricultural enterprise is formed as a result of the sale of biological assets, and the profit is formed as a result of expenses, a significant part of which is also biological assets, the determining factor for income and expenses is the influence of natural and climatic factors. In addition, the inconsistent seasonality of income and expenses is also caused by natural and climatic factors;

– agricultural production is multi-sectoral. At the agricultural enterprise, a variety of plant and animal products are produced, and some types of products become raw materials or form costs in the production of other types of products. So, a problem arises when we are determining the financial result of the enterprise. For example, similar costs can be determined by the cost of own raw materials or by their fair value;

– in the financial and economic activity of an agricultural enterprise, biological assets are used, which the entrepreneur can account for as biological assets in the transformation stage (as part of working capital) or as long-term biological assets (as part of fixed assets). At the same time, it is often the process of accounting for biological assets that determines the formation of income and the determination of the financial result of the enterprise, since there is no fundamental difference between the assets. For example, animals for breeding and fattening (in the stage of biological transformations) can become productive livestock (become part of long-term biological assets);

– agricultural enterprises are subject to much more significant fiscal pressure than enterprises operating in other types of economic activity. The very status of an agricultural enterprise enables the payment of a single agricultural tax and the use of a special value-added tax regime.

The formation of income and financial results of agricultural enterprises does not correspond to that of other enterprises. If usually income is determined immediately after it is received by the enterprise after the sale of products, and the financial result is determined after taking into account all the costs of obtaining this income, then in the case of an agricultural enterprise, income is determined after the production of goods (often before their sale), and the financial result is determined before they are fully taken into account all costs.

In addition to the purely accounting problems of determining the income and financial results of agricultural enterprises, other problems related to determining the direction of effective development can be singled out:

– impact on income and financial results of changes in product volumes and/or prices;

– determination of the profitability threshold, taking into account the specifics of agricultural production;

– the influence of the structure of production of goods according to its assortment composition on income and financial results.

Thus, the formation of financial results of agricultural enterprises has a certain specificity, which determines, among other things, the very prospects of their further existence, especially in the conditions of an unstable economic environment.

ФОРМУВАННЯ ТА ОЦІНКА ПОДАТКОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ РЕГІОНІВ

*Л. Бровко, к.е.н., доцент
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

Однією із основ стабільності економічної системи країни є податкова система, яка реалізується через сукупність зборів та податків. Податки та збори впливають на розподіл і перерозподіл ВВП в країні, на діяльність платників, а також забезпечують державу фінансовими ресурсами для виконання основних завдань.

Одним із ключових напрямів фіскально-податкової політики, політики соціального та економічного розвитку регіонів стали оцінка, прогнозування та формування податкового потенціалу країни, регіонів. У зв'язку з тим, що більшу частину доходів Державного бюджету України складають податки, податкова система відіграє провідну роль у формуванні доходів бюджету. Водночас податкові надходження суттєво залежать від результатів діяльності суб'єктів господарювання. Тому раціонально організована система оподаткування має стимулювати економічну та підприємницьку діяльність, бути простою та зрозумілою для всіх членів суспільства, забезпечувати ефективність процесу справляння податків.

Податки можуть бути не лише джерелом наповнення бюджетів, а й інструментом регулювання певних соціально-економічних процесів.

За рівнем визначення податковий потенціал можна розглядати як для всієї держави, так і для окремих регіонів країни. Враховуючи те, що саме в регіонах відбуваються всі соціально-економічні процеси, формування податкового потенціалу регіону, є визначальним і формують рівень фіскальної спроможності держави.

Відповідно до цього існує велика кількість різноманітних факторів, що визначають податковий потенціал регіону. У найзагальнішому вигляді їх можна поділити на макро-, що формуються в країні, і мезо-, що формуються на регіональному рівні.

Вирішення найважливіших завдань забезпечення зростання податкових надходжень потребує розробки науково-методичного підходу до кількісної оцінки податкового потенціалу окремого регіону. Оскільки податковий потенціал визначає майбутні податкові надходження, його оцінка може бути використана для вирішення таких завдань, як планування доходів бюджету та прогнозування фінансового стану регіону.

Одиницею виміру податкового потенціалу, яка використовується в практиці бюджетного регулювання, є податковий збір на душу населення, або податковий потенціал на душу населення.

У практиці розвинених зарубіжних країн розраховується показник податкового потенціалу територіального колективу. Він відображає сукупні податкові надходження до бюджету відповідного органу місцевого самоврядування.

Загалом методи оцінки податкового потенціалу регіону, які використовуються в міжнародній практиці, базуються на показниках обсягу податкових надходжень, які фактично були зібрані в регіоні за певний період, сукупних оподатковуваних ресурсів, валового регіонального продукту та середньодушовий дохід населення.

Кожен із цих методів може бути використаний для оцінки податкового потенціалу на певний момент часу, деякі з них на перспективу.

Оцінку податкового потенціалу в Україні можна зробити за допомогою індексу податкового потенціалу на основі валового регіонального продукту. Використання цього показника дозволить об'єктивно оцінити реальний потенціал доходів конкретного регіону в порівнянні з визначеним нормативом. У загальному вигляді індекс податкового потенціалу територій можна розрахувати за такою формулою:

$$IPPR = (VRPkr / VRPspr) * Kpmv, \quad (1)$$

де IPPR – індекс податкового потенціалу регіону,

VRPkr - валовий регіональний продукт конкретного регіону на жителя території,

VRPspr – середній показник валового регіонального продукту за регіонами країни в розрахунку на одного жителя територій,

Kpmv - коефіцієнт податкоспроможності місцевих органів влади.

Відповідно, коефіцієнт податкоспроможності місцевих органів влади можна розрахувати за формулою:

$$Kpmv = DRn / DRs, \quad (2)$$

де DRn – дохід на душу населення регіону,

DRs - середній дохід на душу населення регіонів країни.

Особливе місце в податковому процесі займає податкове планування, оскільки саме податковий потенціал виступає механізмом планування та прогнозування податкових надходжень. Для прогнозування показника податкового потенціалу використовується метод екстраполяції за середнім темпом зростання, який не вказує на причини зміни, але висвітлює його ретроспективу.

Визначення індексу податкового потенціалу територій дає змогу систематизувати регіони України за показником податкоспроможності на три групи – з високим, середнім та низьким рівнем, що сприятиме підвищенню фінансової незалежності місцевих органів влади, обґрунтований розподіл централізованої грошової допомоги місцевим органам влади. Практичне використання індексу податкового потенціалу територій може слугувати інформаційною базою для забезпечення зменшення диспропорцій у соціально-економічному розвитку регіонів країни, дозволить створити ефективну систему оцінки реальних доходів населення, можливості та потреби місцевої влади.

ПЕРСПЕКТИВИ ЗАСТОСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У СТРАХУВАННІ АГРАРНОГО БІЗНЕСУ

*О. Водолазська, к.е.н., доцент
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

Однією з відмінних рис сучасної економіки є широке використання інформаційних технологій. Масштаб трансформації, що відбувається під впливом інформаційної революції, дає підстави говорити про становлення нової економічної моделі – цифрової економіки, в якій ключовим фактором виробництва виступають дані в цифровому вигляді [3]. Такі технології тією чи іншою мірою використовуються і на страховому ринку, в тому числі у страхуванні аграрного бізнесу [1].

Агростраховання покликане захищати фермерів від фінансових і виробничих втрат унаслідок різних факторів. Умови поліса відрізняються залежно від регіону та виду діяльності. Тому перед укладенням договору як фермерам, так і страховим компаніям, необхідно проаналізувати, який саме вид агростраховання є оптимальним у даному випадку. Водночас виплати за полісом вимагають детального аналізу причин шкоди, а також моніторингу (наприклад, стану вирощуваних культур) до і після лиха. Тому інформаційні технології можуть стати ефективним інструментом як для страховика, так і для страхувальника.

Агростраховання – це система захисту сільськогосподарських компаній від непередбачуваних втрат урожаю та пов'язаних із ними фінансових збитків [1]. На відміну від традиційної системи, коли збиток оцінюють постфактум, агростраховання передбачає попередню оцінку потенційного врожаю і втрат внаслідок прогнозованої події. Це дає змогу заздалегідь спланувати компенсації та запобігти зниженню доходів.

Найпоширеніші варіанти агростраховання від стихійних лих: локальні лиха (зсув ґрунту, злива); проблеми з посівами та проростанням насіння (посуха); регулярна загибель рослин унаслідок неминучих стихійних лих (град або повінь); післязбиральні втрати.

Система страхування врожаю від багатьох ризиків покриває витрати та коливання цін на сільськогосподарську продукцію, спричинені природними явищами. До них належать: пожежі; нашествия комах; посуха; хвороби культур; повені. Водночас цей вид агростраховання не поширюється на інфраструктуру, як-от склади та загони для тварин. Тож перед початком робіт фермери мають придбати відповідний поліс, щоб надалі мати юридичні підстави для відшкодування збитків.

Випадки, які не підлягають агрострахованню: ядерні ризики та збитки, пов'язані з війною; знищення врожаю за рішенням держави; шкода, завдана тваринами і птахами, тощо.

Агростраховання посівів захищає сільське господарство від непередбачених катаклізмів. Оскільки багато фермерів живуть за рахунок своєї продукції, така фінансова підтримка просто необхідна. Також можна виділити

такі переваги агрострахування:

- мінімізація боргів, можливість погашення кредитів під час неврожаю;
- отримання стабільного доходу, навіть у разі втрат;
- захист врожаю і можливість безпечної пересадки рослин з метою профілактики;
- модернізація виробництва: страхові компанії співпрацюють з IT-платформами і допомагають фермерам впроваджувати сучасні технології у виробництво;
- отримання важливої інформації: страхові агенти надають фермерам дані про наслідки стихійних лих, а також інструменти для захисту.

Таким чином, страхування сільськогосподарських ризиків забезпечує стабільний розвиток аграрного ринку, даючи змогу оперативно прогнозувати стихійні лиха та захищати виробництво. Крім того, фінансова підтримка дає змогу невеликим фермам використовувати технології та гроші для вирішення життєвих проблем.

Перспективним напрямом застосування цифрових технологій є використання супутникових навігаційних систем для створення нових типів страхових послуг, наприклад, у сфері страхування врожаю. Так, страхові компанії на основі супутникових знімків із високою роздільною здатністю можуть проводити аналітику полів та відстежувати всі зміни оперативно [2].

Супутниковий моніторинг, як ефективний інструмент для аналізу стану врожаю, надає низку переваг компаніям, що займаються агрострахуванням. За допомогою супутників, які є багатозадачними операційними системами, страхові агенти можуть вирішувати цілу низку завдань. Наприклад, можливість розрахувати за кілька секунд актуальну площу поля. Оскільки для цього використовуються супутникові знімки, розміри території не впливають на точність вимірювань. Для більшої наочності контури поля можна окреслити у вигляді інтерактивної карти. У контексті агрострахування це дає змогу розрахувати фінансову компенсацію на основі точного розміру об'єкта.

Також можлива оцінка та прогнозування продуктивності полів. Аналізуючи супутникові знімки, страхові компанії можуть визначити, чи проводилися роботи на конкретному полі. Корисна в рамках агрострахування і функція зонування на основі моніторингу посівів (визначення щільності рослинності та стану її здоров'я). Таким чином, компанії, що працюють у сфері агрострахування, можуть визначити рівень рослинності на відповідних ділянках полів і розрахувати продуктивну площу. Крім того, карти продуктивності дають змогу виявити періоди найвищої та найнижчої врожайності [2].

Супутникове спостереження можливо також застосовувати для аналізу рівня вологості в рослинах, що допомагає визначити ділянки ферми з критичним рівнем вологості. У рамках агрострахування дистанційний моніторинг дає змогу аналізувати ці дані на відстані, щоб оцінити збитки або визначити ризик заболочування чи посухи.

Отже, фермери та компанії, що займаються агрострахуванням, своєчасно

дізнаються про аномальні зміни стану врожаю, про погодні ризики (наприклад поріг критично низької або високої температури). Для прийняття ефективних рішень з агрострахування така опція просто необхідна. Фермери ж можуть використовувати ці дані для захисту своєї продукції та збору доказів, необхідних для отримання компенсації.

Таким чином, супутникові технології – ефективний інструмент для страхування агробізнесу, за допомогою якого страхові компанії можуть аналізувати посівні площі, прогнозувати обсяг врожаю, контролювати сільськогосподарські роботи тощо. Широкий спектр аналітичних функцій також дає змогу фермерам, які вирішили застрахувати врожай, оперативно отримувати й аналізувати необхідну інформацію, заощаджуючи час і ресурси та підвищуючи якість виробництва.

Література:

1. Моташко Т.П., Панчулідзе Х.Р. Агрострахування в умовах зміни клімату. *Агросвіт*. 2020. № 10. С. 99-104. URL: <http://www.agrosvit.info/?op=1&z=3204&i=13>

2. Супутникова аналітика та страхування агроризиків. URL: <https://eos.com/uk/blog/der-neue-horizont-partnerska-istoriia/>

3. Чвортко Л.А., Корнієнко Т.О., Вінницька О.А. Цифровізація страхового бізнесу як дієвий важіль управління ризиками. *Sciences of Europe*. 2022. № 89. С.7-11 URL: <https://www.europe-science.com/wp-content/uploads/2022/03/Sciences-of-Europe-No-89-2022.pdf>

ФОРВАРДНІ УГОДИ ЯК ІНСТРУМЕНТ СТАЛОГО РОЗВИТКУ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

О. Головін, студент гр. 6.0729

*Науковий керівник: Н. Сейсебаєва, к.е.н., доцент
Запорізький національний університет*

Агробізнес — сектор ринкової економіки, що охоплює виробництво, переробку, розподіл, зберігання та доставку до споживача сільськогосподарської продукції[1]. Існують ризики на кожному рівні, які переслідують фермерів щосезону: погодні, виробничі, фінансові, маркетингові та юридичні. Щодо виробничого ризику, то одним із головних завдань аграрія під час посівної є пошук фінансування. Переробні підприємства можуть надати кошти аграрним господарствам. Така діяльність називається форвардним контрактом.

У перспективі така співпраця допомагає обом сторонам стабільно працювати. Для українських виробників традиційних польових культур це багаторічна практика, для овочівників, ягідників і плодівників – відносно новий етап і можливості подальшого розвитку. Тому серед фермерських господарств спостерігається тенденція укладати майбутні контракти з приватними переробними підприємствами.

Форвардна угода — це угода між двома сторонами про майбутню

поставку предмета контракту за наперед обумовленою ціною, яка укладається поза біржею й обов'язкова до виконання для обох сторін угоди. Форвардні угоди укладаються на купівлю або на продаж визначеної кількості певного фінансового чи матеріального активу. Один із учасників угоди зобов'язується здійснити поставку, а інший — її прийняти[2]. По суті форвардна угода стає чітким визначенням умов покупця (переробного підприємства) та продавця (фермера, аграрія) ще до того, як урожай буде зібраний.

На відміну від ЄС, в Україні кредити для фермерів майже відсутні. Хоча наразі держава максимально намагається допомагати підприємствам і підтримати аграріїв, наприклад подовженням пільгових кредитів[3]. На початку сезону більшість господарств відчувають великий дефіцит фінансування. Головна перевага форвардних контрактів цілком зрозуміла – це «живі» гроші, які фермер отримує перед початком весняних робіт, тому має обігові кошти. Саме в цей час відбувається закупівля посадкового матеріалу, добрив, паливно-мастильних матеріалів тощо. Ціна матеріалів здебільшого прив'язана до курсу долара. Дефіцит інвестицій – це відсутність життєдіяльності економіки. Крім того, переробна компанія може надати кошти через форвардний контракт.

Договір для фермера має багато переваг: можливість отримання фінансування на посівну, впевненість у реалізації врожаю, менші витрати часу на укладення договору та мінімізація бюрократичних дій на відміну від банківських кредитів, впевненість у реалізації урожаю. реалізація врожаю, відсутність зайвої застави, гнучка оплата.

Що стосується фермера, то він точно знатиме, куди і за якою ціною продаватиме врожай. Однак існують і ризики. Саме фіксована ціна на початку сезону викликає найбільше занепокоєння у виробників сільгосппродукції. Як показує практика, ринок досить нестабільний - точно передбачити ціну неможливо. За схемою сотень років він може стати неочікувано високим, але також можливий різкий спад. Варто також акцентувати увагу, щодо початку повномасштабного вторгнення в Україну 24 лютого 2022 року, ризик війни вважається найменш очікуваним, але має місце бути і ми бачимо, наскільки сильно він впливає на ситуацію в агросекторі.

Саме майбутні угоди дозволяють стимулювати сільгоспвиробників і переробників гарантувати закупівлю необхідної кількості сировини. Обидві сторони заздалегідь створюють свій бюджет і стратегію. Проте, з боку фермера, фінансування – не єдина перевага форвардного контракту. Адже для фермера також важливо бути впевненим у реалізації своєї продукції за фіксованою ціною. Форвардна угода дозволяє знизити ризики для всіх сторін угод.

Для переробної компанії форвардний контракт вигідний за такими факторами: фіксована ціна на сировину, гарантія надходження сировини, планування виробництва та подальшого отримання вигоди, планування інвестицій у розвиток та модернізацію, чіткий прогноз результату діяльності підприємства на кінець року, швидкість прийняття рішень (від 3 до 10 днів).

В умовах ринкової стабільності та передбачуваності форвардні угоди є ефективним інструментом економічного розвитку. Форварди дозволяють

планувати та дотримуватися стратегії, якої немає в українському садівництві та ягідництві. Завдяки використанню форвардних угод у сферах діяльності сільськогосподарські підприємства можуть розвиватися: збільшувати площі, модернізувати потужності, впроваджувати інновації.

Практика останніх десяти років показує, що «форвард» в Україні молодий, але вже досвідчений і амбітний. Сьогодні він увійшов у практику роботи аграріїв і зарекомендувала себе як чудовий інструмент для аграрного ринку.

Література:

1. Агробізнес. URL: <https://vue.gov.ua/Агробізнес>
2. В.М. Шелудько. Фінансовий ринок. URL: https://pidru4niki.com/1584072039365/finansii/finansoviy_rinok
3. Кабмін пролонгував пільгові кредити для аграріїв на пів року. URL: https://jurliga.ligazakon.net/news/213446_kabmn-prolonguvav-plgov-krediti-dlya-agrariv-na-pv-roku

БАНКІВСЬКИЙ НАГЛЯД ЯК ОСНОВНА ПЕРЕДУМОВА СТАБІЛЬНОСТІ ЕКОНОМІЧНОГО СЕРЕДОВИЩА

М. Жучик, здобувач гр. МгФБС-21

Науковий керівник: С. Качула, професор

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Завдання банківського нагляду, як описано в основних принципах Базельського комітету, полягає в «забезпеченні того, щоб банки працювали безпечним і надійним способом і щоб вони мали капітал і резерви, достатні для покриття ризиків, які виникають у їхньому бізнесі» [1]. Це узгоджується з думкою, що пруденційне регулювання банків допомагає обмежити витрати, пов'язані з потенційним банкрутством банків. Такі витрати включають збитки для вкладників банку, а також, певною мірою, збитки для платників податків та інших третіх сторін. Незважаючи на те, що традиційний нагляд за банківською діяльністю зосереджений на депозитах і захисті вкладників, доцільно здійснювати нагляд за надійністю роботи комерційних банків. Відповідно, органи банківського нагляду зазвичай намагаються збалансувати бажання захистити частину вкладників за допомогою механізмів безпеки (тобто страхування депозитів) з необхідністю пом'якшити моральний ризик. На практиці це, як правило, призводить створення програми нагляду, яка наголошує на запобіганні труднощам і пропагує безпечні та надійні практики.

До ключових елементів програми банківського нагляду для досягнення цих цілей включають:

1. Зусилля, спрямовані на те, щоб діяльність комерційних банків відповідала встановленій практиці.
2. Постійний моніторинг фінансового стану комерційних банків, включаючи періодичну звітність.
3. Регулювання капіталу комерційних банків.

4. Обмеження дозволеної діяльності комерційних банків.

В останні роки органи банківського нагляду в багатьох країнах зосередилися на розробці та кодифікації наборів надійних практик щодо конкретних нарядків управління ризиками. Тобто органи банківського нагляду прагнуть привернути увагу до важливості управління ризиками та підвищення темпів впровадження вдосконалених підходів до управління ризиками.

Оцінка банківської політики та оцінка якості і адекватності управління ризиками банку є основними аспектами банківського нагляду, які здійснюються на постійній основі через обов'язкову та періодичну звітність, постійні контакти з керівництвом банку та виїзний контроль. Якщо в процесі нагляду було виявлено вдосконалення процесів або засобів контролю, очікується, що банки розроблять надійний план впровадження цих змін у відповідні часові рамки. Органи банківського нагляду зазвичай мають законні повноваження змусити банки ввести відповідні покращення, якщо це стане необхідним [2].

Саме у сфері кредитного ризику найбільш розвинутий наглядовий моніторинг стану банків. Очікується, що банки запровадять процедури для виявлення проблемних кредитів і визначення розміру необхідних резервів на покриття збитків. Органи банківського нагляду зазвичай відстежують підходи, які банки використовують для класифікації кредитів, щоб оцінити точність і послідовність процедури.

Інші форми інформації про стан банку також зазвичай повідомляються наглядовим органам. Вони включають докладну інформацію про баланс і звіт про доходи, а також більш докладні звіти про певні види діяльності. За допомогою цих механізмів органи нагляду отримують інформацію про поточний фінансовий стан комерційного банку та можуть порівнювати окремі банки між собою. Постійний наглядовий моніторинг посилюється в міру погіршення фінансового стану банку. Зокрема, конкретні звіти (наприклад, щодо стану ліквідності банку) можуть вимагатися частіше, і зазвичай між банком і його наглядовим органом відбувається широкий діалог щодо відповідного курсу дій для вирішення основних проблем банку.

Органи банківського нагляду встановлюють мінімальні вимоги до капіталу банків. Ці вимоги визначають співвідношення капіталу до активів. Базельська угода є безумовно, найважливішою основою для такого регулювання в банківському секторі. Згідно з Базельською угодою, встановлюються додаткові мінімальні вимоги на основі коефіцієнтів, де розрахунок активів або зобов'язань не зважений за ризиком (тобто коефіцієнт левериджу). Органи нагляду приділяють пильну увагу показникам капіталу банку як засобу оцінки фінансового стану банку. У більшості випадків органи нагляду мають чіткі повноваження вживати коригувальні заходи або інші процеси нагляду щодо банків, розмір капіталу яких є нижчим за встановлений мінімальний капітал. Органи нагляду мають повноваження встановлювати додаткові порогові значення понад мінімальний рівень, що може призвести до потреби інтенсивного нагляду або інших дій, окрім тих, що застосовуються на мінімальних рівнях.

Банківські послуги, що надаються комерційними банками, в більшості випадків складаються з певної комбінації депозитної та/або кредитної діяльності. Для своєї діяльності банки повинні отримати ліцензію і лише згідно неї надавати банківські послуги. Як правило, щоб отримати ліцензію необхідно дотримуватись певних умов, інколи досить вимогливих. Ліцензія також часто накладає обмеження на можливість займатися іншою діяльністю, хоча обсяг і інтенсивність таких обмежень може різнитися.

Отже, органи нагляду повинні продовжувати оцінювати підходи, які можуть бути використані для вирішення проблем діяльності комерційних банків. Ці підходи дозволять вчасно виявляти погіршення роботи комерційних банків та стабілізувати їх роботу.

Література:

1. BIS: офіційний сайт. URL: <https://www-bis-org>. (дата звернення 20.10.20220).

2. Kachula S., Zhytar M., Sidelnykova L., Perchuk O., Novosolova O. (2022). The Relationship between Economic Growth and Banking Sector Development in Ukraine. WSEAS Transactions on Business and Economics. 2022.Vol. 19. PP. 222-230

ФІНАНСУВАННЯ КОРПОРАТИВНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

*С. Качула, д.е.н., професор
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

В останні півстоліття соціальна відповідальність різною мірою реалізується корпораціями, суб'єктами середнього та малого бізнесу у тій чи іншій країні. Її роль значно зростає в умовах глобальних та національних фінансово-економічних криз, уповільнення темпів економічного зростання, посилення диспропорцій у доходах та витратах, поглиблення соціальної нерівності та напруги, загострення загроз та викликів функціонуванню систем життєзабезпечення населення. На сучасному етапі соціальна відповідальність, втілюючись у соціальній відповідальності держави, бізнесу, суспільства, кожної людини, виступає необхідним елементом реалізації цілей сталого розвитку до 2030 року, які країни адаптують до своїх національних особливостей та умов. Важливими аспектами реалізації концепції сталого розвитку є визначення національних пріоритетів та мобілізація зусиль зацікавлених суб'єктів, а також фінансових та інших ресурсів на вирішення загальних (державних) та локальних (регіональних, місцевих) завдань, формування механізмів ефективної реалізації принципів корпоративної соціальної відповідальності [1,2].

Розглядаючи складові корпоративної соціальної відповідальності, необхідно дотримуватись розуміння об'єктів, на які вона спрямована. Вся їхня сукупність ділиться на два види: внутрішні (власники бізнесу, співробітники) та зовнішні (споживачі, постачальники, конкуренти, держава та суспільство в

цілому) стейкхолдери.

Виділяють внутрішні та зовнішні напрями корпоративної соціальної відповідальності, які передбачають фінансове забезпечення їхньої реалізації.

Внутрішня соціальна відповідальність здебільшого спрямована на підтримку та створення комфортних умов для співробітників компанії. Найбільш поширеними напрямками є: відсутність дискримінації при прийомі на роботу та в кар'єрному зростанні; соціальний захист працівників; гідна винагорода за працю; організація навчання; можливість підвищення кваліфікації співробітників; гнучка система зайнятості та відпусток; благодійні акції для незаможних та інвалідів.

До зовнішніх програм корпоративної соціальної відповідальності можна віднести корпоративну благодійність, освітні, культурні, спортивні проекти (заходи) та ін.

Найчастіше на підприємствах витрати на корпоративну соціальну відповідальність діляться за тематичними напрямками, так як вона включає в себе дійсно серйозні складові. Великі компанії, які зацікавлені активно розвивати принципи корпоративної соціальної відповідальності у своїй діяльності, можуть складати за нею спеціалізовану звітність, що має, у свою чергу, специфічні, не стандартизовані особливості.

Зростання ефективності діяльності та відповідності принципам сталого розвитку великих компаній можливе за рахунок надання пріоритетів соціально значущим напрямкам інвестування. У вітчизняній практиці у суспільстві склалося таке розуміння важелів розвитку соціальної відповідальності у підприємств, що компанії самостійно без допомоги держави не здатні або не зобов'язані розвивати цю сферу. Частково ця думка вірна, багато складових корпоративної соціальної відповідальності регулюються на законодавчому рівні, проте це суперечить самій суті концепції. Саме керівництво компаній має самостійно усвідомлювати важливість їхньої соціальної поведінки в процесі управління, держава не зобов'язана насильно прищеплювати їм цю усвідомленість, а може лише створювати умови для її вкорінення. Однією з таких умов є податкові преференції, наприклад податкове відрахування для бізнесу за участь у благодійності, коли пожертвування враховується, як витрата та віднімається з виручки, скорочуючи базу оподаткування.

Вагома державна роль розвитку корпоративній соціальній відповідальності в українських компаніях склалася теоретично, але практично її визначити досить непросто. Аналіз програмно-цільового методу, як одного із найкращих сучасних важелів управління державними фінансами, показав, що на розвиток бізнесу, підтримку конкуренції та ін. виділяється недостатньо бюджетних коштів. З цієї причини компанії змушені в соціальному напрямі справлятися самостійно, що призводить до процесу відчуження принципів корпоративної соціальної відповідальності малим та середнім бізнесом. Із цього випливає одна важлива характеристика корпоративної соціальної відповідальності – її принципи переважно застосовуються та розширюються лише у представників великого бізнесу.

Соціальна відповідальність/безвідповідальність у більшості випадків визначається прибутковістю бізнесу. Безумовно, треба сказати про активний розвиток соціального підприємництва, що передбачає прибуткову бізнес-модель спочатку з цільовою настановою на вирішення соціальних проблем суспільства. Вважаємо, що слід розмежовувати поняття корпоративної соціальної відповідальності та соціального підприємництва.

Отже, дотримання корпоративної соціальної відповідальності насправді є прерогативою великого бізнесу, саме – корпорацій та підприємств представників великого бізнесу. Малий та середній бізнес швидше буде спочатку представлений статусом соціального підприємства (підприємця), ніж вирішить виділити кошти на внутрішні чи зовнішні напрямки корпоративної соціальної відповідальності.

Література:

1. Lysiak L. Kacula S., Hrabchuk O., Ziuzin V. Development of corporate social responsibility and financing of social programs: regional aspect. AD ALTA: Journal of Interdisciplinary Research - Magnanimitas. 11/1(XV). 2021. pp. 73-82. URL: <http://www.magnanimitas.cz/11-01-xv>

2. Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері сприяння розвитку соціально відповідального бізнесу в Україні на період до 2030 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 24 січня 2020 року № 66-р.

ФІНАНСОВИЙ МЕХАНІЗМ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ

В. Козина, студентка гр. МгФБС-1-22

Науковий керівник: Л. Бровко, к.е.н., доцент

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Реалізація основних напрямів політики розвитку підприємства залежить від використання ефективного фінансового механізму державного регулювання. Важливою складовою механізму державного регулювання підприємства має стати система його державної підтримки.

Фінансовий механізм будь-якої організації починає ускладнюватися і пристосовуватися до зовнішніх чинників, наприклад, посилюються вимоги і зобов'язання у сфері платежів, податків, дивідендів і так далі. Усі компоненти механізму потрібні для того, щоб оптимізувати і активізувати діяльність підприємства в цілому, при цьому задовольняючи інтереси всіляких учасників ринкових стосунків цієї фірми. Дія фінансового механізму на результати виробництва підприємства в цілому, а так само на формування ресурсів і функціонування в цілому фінансового ринку відбувається за допомогою оптимального використання накопичень підприємства, доходів і фондів.

Тільки об'єктивна економічна, державна і фінансова політика, здатні раціонально реалізувати можливості фінансового механізму. Процесу розширеного виробництва безпосередньо залежить від фінансового механізму.

На рівні окремо взятого підприємства.

Фінансовий механізм - система дії фінансових інструментів, яка виражається в плануванні, стимулюванні і організації для використання фінансових ресурсів. Фінансовий механізм підприємства має особливі відношення: - усередині самого підприємства; - стосунки нашої організації з іншими організаціями або підприємствами; у рамках фінансово-промислової групи, холдингів, аграрно-промислових об'єднань, торгово-закупівельних організацій; - з фінансово-кредитною системою; - інвестиційними інститутами; - страховими компаніями і організаціями; - з вищестоящими організаціями.

Фінансові стосунки, що утворюються усередині кожного підприємства, складаються по-своєму: або між апаратом управління і структурними підрозділами, між адміністрацією і працівниками, між різними підрозділами, а якщо це акціонерне товариство, то і з радою директорів або так званому наглядовою радою. Фінансові стосунки між різними структурними підрозділами спрямовані на своєчасне якісне і ефективне виконання завдань і передбачають посилення фінансової дії саме в цьому напрямі .

Кожна окремо взята ланка і сфера фінансового механізму підприємства являється частиною цілого фінансового механізму. Вони як взаємозалежні так і взаємозв'язані. В той же час усі ланки і сфери функціонують досить самостійно, що робить необхідність постійного узгодження складників фінансового механізму і контролю за їх виконанням.

Дуже важливою умовою дієвості фінансового механізму складає внутрішня ув'язка складених ланок. Тому, можна зробити висновок, що фінансовий механізм (в загальному) - сукупність форм і методів, інструментів і важелів формування і використання фондів фінансових ресурсів з метою забезпечення різноманітних потреб держави, господарюючих суб'єктів і населення.

Кожна сфера і ланка фінансового механізму є частиною єдиного цілого. Разом з тим вони функціонують відносно самостійно. Ця обставина зумовлює необхідність постійного узгодження складових фінансового механізму.

Ефективність фінансового механізму досягається за рахунок злагодженої дії усіх його складових елементів відповідно до потреб та інтересів суспільства за умови напрацювання належної законодавчої та нормативної бази. З метою досягнення більш раціональної та ефективної роботи на підприємстві в сфері економічних та фінансових питань доцільно створити єдину функціональну систему, а саме: фінансово-економічний механізм. Система управління фінансами має одне з найважливіших значень для розвитку і функціонування в цілому економіки. Фінансова система і ринок функціонують на основі реальної економіки, яка робить матеріальні і духовні блага. В той же час вони визначають і обслуговують умови діяльності найреальнішої економіки. Саме тому в ринковій економіці управління фінансами набуває важливого значення.

Контроль за станом фінансів покликаний виступати ланкою зворотного зв'язку в ланцюзі управління, надавати органам управління необхідну інформацію про дотримання законів, норм і правил формування і використання

фінансів.

Фінансовий механізм повинен якнайповніше описувати фінанси підприємств і ефективно реалізовувати фінанси підприємств своїх функцій і їх взаємозв'язку.

Фінансовий механізм включає деякі аспекти, такі як передусім ціни, мита, податки, дотації, штрафи, пільги, субсидії, санкції, банківський кредитний і депозитний відсоток, тарифи, облікову ставку і тому подібне. Ефективність фінансового механізму визначається взаємозалежним, узгодженим, комплексним функціонуванням усіх його елементів.

Фінансовий механізм є одним з найважливіших аспектів економічної діяльності держави. Всі елементи фінансового механізму є складовою частиною єдиного цілого і, в той же час, функціонують відносно самостійно. У зв'язку з цим виникає необхідність постійного узгодження їх діяльності. Таким чином, фінансовий механізм включає комплексну взаємодію фінансових інструментів за допомогою яких забезпечуються оптимальні параметри формування фінансових ресурсів та максимальна ефективність їх використання для забезпечення економічного розвитку та соціальних потреб громадян. Дотримання зазначених шляхів підвищення ефективності функціонування фінансового механізму є запорукою його успішної реалізації в ході управління фінансами на централізованому і децентралізованому рівнях.

ОСОБЛИВОСТІ АГРОСТРАХУВАННЯ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Ю. Масюк, к.е.н., професор,

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Сільське господарство, як одна із головних складових національної економіки України, є одним з основних джерел доходів від експорту. В свою чергу, агрострахування є важливим інструментом в системі аграрної політики. Страхування сільськогосподарської продукції може допомогти мінімізувати наслідки несприятливих обставин та подій. Але, навіть через стрімкий розвиток аграрного сектору, агрострахування займає низьку позначку у системі страхування в цілому. Аграрії передають перевагу страхуванню техніки, аніж самої продукції, тим паче, у теперішній час.

Війна, що триває в Україні, спричиняє значні руйнування, завдає шкоди майну та інфраструктурі, викликає кризові явища в економіці. Окупація великої частини аграрної території країною-окупантом, перешкоджання посівам, обстріли полів з неприбраним урожаєм, пожежі. Для аграрного бізнесу це є великою проблемою.

Відповідно до статті 1 Закону України «Про правовий статус воєнного стану» у випадку, якщо страховий випадок стався в період дії воєнного стану, то страхова компанія не звільняється від своїх зобов'язань перед клієнтом, але може бути застосований інститут форс-мажору. Якщо договором передбачений такий страховий випадок, як «школа, вчинена бойовими діями», то виплати, звичайно, будуть. Але, зазвичай, шкода, яка завдана у результаті бойових дій, не визначається страховим випадком.

Єдине виключення - це випадки страхування перевезення зерна морським шляхом. Після оголошення так званого «зеленого коридору» андеррайтери Ллойдс розробили програми, які дозволяють страхувати військові ризики в межах даного маршруту. Придбання такого покриття дещо ускладнене з географічного погляду (треба мати вихід на лондонський страховий ринок та знати, до кого саме краще звертатися, не кажучи про наявність власної юридичної особи відповідної юрисдикції), але цілком можливе. З відкриттям «зернового коридору» потреба в страхуванні перевезення вантажів під час війни зросла. Об'єми зерна, що транспортується з України, збільшились завдяки тому, що врожай могли перевозити судна із вантажомісткістю 50-60 тис тонн. Це спростило і здешевило логістику. Як до вторгнення, так і зараз, вантаж може бути застрахований за одним із трьох видів покриття: ІСС-А, ІСС-В, ІСС-С.

Страховка суттєво підвищує захист угоди між Україною та росією, яка була укладена з 22 липня до 22 листопада 2022 року за посередництва ООН та Туреччини та сприяла розблокуванню трьох чорноморських портів.

Однак, раніше аграрна компанія, яка хотіла експортувати агропродукцію, могла прийти у будь-яку страхову компанію і отримати послугу без проблем. Зараз аграрії можуть обійти десятки страхових компаній та отримати відмову. Страховики іноді готові покривати лише випадки аварії за покриттям ІСС-С, не пропонуючи «повний пакет» покриття ІСС-А. Страхові компанії змушені точково перестраховувати свої ризики, розміщуючи кожен з них окремо (та зване «факультативне перестраховування»).

Отже, ситуація, що склалася складна, це відіб'ється на ціні страхування. Відповідно до світової практики, будь-яке судно повинно мати чинний поліс страхування відповідальності судовласника, більше відоме як «Protection and Indemnity», а також повинно бути застраховане власне саме зерно, як вантаж, на випадок пошкодження або знищення внаслідок воєнних ризиків (наприклад, влучання ракети).

СУЧАСНІ ПРОЦЕСИ ПЕРЕТВОРЕННЯ АГРАРНОГО СТРАХОВОГО РИНКУ

О. Павленко, к.е.н., доцент

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Сільськогосподарська галузь є найдавнішою і за традицією найважливішою та одночасно найбільш ризиковою сферою економіки України. Це пов'язано з тим, що немає ніяких гарантій отримання результатів виробничої діяльності під впливом різних чинників, насамперед природно-кліматичних та біологічних. Одним із найефективніших способів управління сільськогосподарськими ризиками є аграрне страхування, основна мета якого – часткова чи повна компенсація суб'єкту господарювання втрат через несприятливі природні явища.

В розвинених країнах світу таке страхування набуло поширення і стимулює розвиток агропромислового комплексу. Останнім часом, питання результативності та перспективності страхування сільськогосподарських

ризиків займає значну частку серед досліджень багатьох вітчизняних і зарубіжних учених–економістів, а саме: В. Д. Базилевича, О. Д. Василика, М.Я. Дем'яненко, М. Д. Лутака, С. С. Осадця, Л. І. Рейтмана, Б.К. Супіханова, В. В. Шахова, І. В. Яковенка та ін. Враховуючи те, що сільське господарство в Україні має досить великий потенціал оскільки приблизно 6070 % земель в Україні використовуються в сільськогосподарському виробництві, тому розвиток цієї галузі є одним із стратегічних напрямів розвитку України, а оскільки в більшості випадків розвиток даної галузі залежить від природних умов, які часто мають негативний вплив, тому розвиток сільськогосподарського страхування в Україні також постає як один з стратегічних напрямів розвитку України [1, с.163].

Сучасне страхування аграрного виробництва – це система заходів щодо організованого спеціальними страховими державними і недержавними органами захисту майнових інтересів громадян, організацій та установ зв'язаних із виробництвом сільськогосподарської продукції у разі випадку певних подій за рахунок спеціально створених грошових коштів [3, с.150].

Агростраховування розвивалося в усьому світі як основний інструмент управління ризиками з метою зменшення негативного впливу погоди та природних ризиків. Перевагами агростраховування є те, що воно: – спрямовує допомогу до сільгосптоваровиробників ефективніше, ніж альтернативні види державної підтримки нахшталт прямих виплат у разі настання катастрофічних подій; – за належного оформлення договірної бази не суперечить критеріям міжнародних торгових угод у частині державної підтримки; – сприяє довірі кредиторів, що дає змогу господарствам залучати більші кредитні ресурси й на вигідніших умовах.

Таблиця 1

ТОП10 на ринку страхування сільськогосподарської продукції 6 М 2022 р.

№	Страхова компанія	Сума страхових платежів, тис.грн.	Питома вага виду у портфелі страховика, %	Приріст страхових платежів, %	Сума страхових виплат, тис.грн.	Рівень виплат, %	Рівень перестраховування, %
1	УНІВЕРСАЛЬНА	14590,7	3,07	-31,39	0	0	20,24
2	PZU УКРАЇНА	12556,3	2,25	-76,1	107,9	0,86	79,55
3	КРАЇНА	2759,8	1,1	-33,86	0	0	63,92
4	ГАРДІАН	2557,0	0,72	8,99	38,0	1,49	44,58
5	ЕТАЛОН	2522,0	2,14	406,43	4482,0	177,72	0
6	ARX	2248,0	0,19	-74,21	475,6	21,16	257,39
7	ОРАНТА	1687,0	0,34	-21,98	332,7	19,72	0
8	ТАС СГ	129,8	0,01	-29,99	27,0	20,8	0
9	АРСЕНАЛ СТРАХУВАННЯ	53,0	0,01	-92,37	0	0	0
10	БРОКБІЗНЕС	22,5	0,02	1,81	0	0	0
11	ПРОВІДНА	13,7	0	-33,17	134,0	978,1	0
12	ПЕРША	8,7	0	-40,0	0	0	0
13	АЛЬФА-ГАРАНТ	2,5	0	15,0	0	0	0
Разом		39 151,0	0,64	-57,74	5597,2	14,3	22,25

Серед основних проблем, як перешкоджають розвитку сільськогосподарського страхування в Україні, є такі як: – недосконалість законодавства, що регулює діяльність зі страхування сільськогосподарської продукції; – низький рівень страхової культури серед сільськогосподарських підприємств;

– низький обсяг пропозиції страхових послуг, які відповідають потребам сільгоспвиробників;

– наявність взаємної недовіри;

– низький рівень юридичної підтримки у питаннях сільськогосподарського страхування;

– низька якість страхових продуктів; – неоднозначне тлумачення договорів страхування;

– висока вірогідність необхідності надання прямої державної допомоги сільгоспвиробникам у разі настання для них надзвичайних подій [4].

В рамках Проекту Міжнародної фінансової корпорації (IFS) «Розвиток агрострахування в Україні» що півроку проводяться дослідження стану українського ринку страхування аграрних ризиків. Цей проект покликаний сприяти розвитку сектора страхування у сільському господарстві України. В результаті досліджень у 2019 р. було укладено 787 договорів страхування сільськогосподарських культур, зокрема 317 на зимовий і 470 на весняно–літній період, це на 275 договорів менше ніж у 2018 р. Найбільшу кількість договорів підписали компанії «ІНГО Україна» (24,5%), «PZU Україна» (23,4%), «Універсальна» (21%) і «АСКА» (14,2%). Загальна страхова сума майже у 1,5 рази більше ніж у попередній рік, що говорить про збільшення вартості одиниці застрахованих культур. Застрахована площа становила 676 тис. га., а отже у 2019 році на 1 договір припадало більше застрахованих земель (859 га/дог.) ніж у 2018 році (649 га/дог.). Такі зміни пов'язані із різким зменшенням кількості укладених договорів (на 25,9%). Значну частку на ринку агрострахування займають договори страхування укладені за програмами фінансування сільгоспвиробників через Аграрний фонд і «Державну продовольчо–зернову корпорацію України» (ДПЗКУ). У 2020 році доля таких договорів в загальній кількості збільшилася з 32,0% до 32,9%. На сьогодні 8 з 11 страхових компаній, представлених на ринку агрострахування співпрацюють з Аграрним фондом України, зокрема СК «УАСК АСКА», АСК «Інго Україна», СК «PZU Україна», «Українська пожежно–страхова компанія», СК «Універсальна», СГ «ТАС», СК «Країна», СК «Укрфінполіс». За останні роки в Україні спостерігаються стагнаційні процеси на ринку агрострахування. Протягом 2019–2022 років при Міністерстві аграрної політики та продовольства України діє робоча група з питань удосконалення законодавства системи сільськогосподарського страхування [2].

Отже, створення ефективної системи розподілу та управління ризиками сільськогосподарського виробництва повинно стати важливим напрямом сучасної аграрної політики, що забезпечуватиме підвищення захисту 164 економічних інтересів сільськогосподарських товаровиробників, сприятиме

залученню інвестицій та кредитних ресурсів в аграрний сектор економіки, нарощуванню виробництва сільськогосподарської продукції. Зазначені заходи з розбудови системи аграрного страхування в Україні можливі за ефективного використання державних ресурсів і максимального задіяння можливостей аграрного та страхового ринку, що забезпечить стабільний розвиток сільськогосподарського виробництва та підвищить рівень доходів сільського населення як необхідних передумов стабільного економічного зростання країни й добробуту її громадян. За останні роки з боку держави зроблено чимало кроків назустріч сільськогосподарським товаровиробникам та страховим компаніям з метою впровадження ефективної системи страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою та розвитку ринку агрострахування в Україні.

Таким чином сприяння розвитку ринку страхових послуг в аграрній сфері з боку держави передбачає виконання функцій при державному фінансовому моніторингу, регулювання наглядової діяльності, встановлення вимог до регулятивного капіталу страховиків, постійного моніторингу ринку, підвищення рівня фінансової безпеки та захисту інтересів страхувальників, розробка стратегічних напрямків діяльності. Серед останніх слід відокремити імплементацію директив ЄС щодо сфери страхування та перестраховування (платоспроможності 2009/138/ЄС), а також сфери страхування цивільної відповідальності при використанні автотранспортних засобів (2009/103/ЄС).

Література:

1. Віленчук О. М. Методологічні орієнтири функціонування страхових відносин в аграрній сфері. *Бізнес-навігатор*. 2018. № 6 (49). С. 161-167.
2. Зоря О. Розвиток аграрного страхування в Україні. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.rusnauka.com/33_NIO_2009/Economics/54572.doc.htm.
3. Кушнір І. В. Забезпечення страхового захисту аграрних товаровиробників. *Облік і фінанси АПК. Фінанси та оподаткування*. 2011. №1. С. 149-151.
4. Федорович І. Зарубіжний досвід страхування ризиків в аграрній сфері. URL: <http://dspace.tneu.edu.ua/bitstream/316497/20319/1/18-23.pdf>.

СИСТЕМА КРЕДИТУВАННЯ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Б. Погорелов, здобувач гр. МгФБС-21

Науковий керівник: С. Качула, професор

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Система кредитного обслуговування сільського господарства, як найважливішого джерела формування умов відтворення аграрних підприємств, повністю відображає проблеми, що накопичилися в процесі ринкових перетворень аграрних відносин в Україні.

Система кредитного обслуговування сільського господарства, що розвивається в даний час, безсумнівно, має перспективу, маючи на увазі при цьому створені умови для переміщення кредитних коштів і ставок банківського відсотка, міжбанківського та міжгосподарського кредитування, розвитку

кооперативного, іпотечного та дрібного кредитування та ін.

Кредит, будучи економічною категорією, виражає сукупність певних економічних відносин та має галузеву структуру реалізації кредитної угоди, що пояснюється властивими особливостями функціонування галузевих ринків кредитних грошей. Система кредитного обслуговування суб'єктів господарювання, що розвивається в даний час, безсумнівно, має перспективний характер. При цьому мається на увазі, що створено умови для маневрування кредитних ресурсів та ставок за кредит, міжбанківського та міжгосподарського кредитування, широке залучення аграрних підприємств до цього процесу. Крім того, розвиток нових форм кредитування створює передумови для розвитку іпотечного кредитування у зв'язку із залученням до ринкового обороту земель сільськогосподарського призначення.

Незважаючи на всі позитивні тенденції останнього періоду у формуванні системи кредитного обслуговування аграрних підприємств, її стан наразі не дає підстав для твердження про відновлення нормального процесу кредитування сільгосптоваровиробників та врахування специфіки виробничої фінансової діяльності підприємств сільського господарства.

Проблеми у становленні сільськогосподарського кредитування зумовлені особливостями перехідного періоду та його специфікою в аграрному секторі. Все зростаючий диспаритет цін, протягом тривалого періоду, призвів до проїдання оборотних коштів аграрних підприємств, чим значною мірою викликав зростання попиту сезонний кредит із боку сільськогосподарських підприємств. Водночас фінансове знекровлення вкрай обмежує реальний попит на кредитні гроші з боку аграрних підприємств, унаслідок чого дуже повільно відбувається розвиток сільськогосподарського кредиту, що значно обмежує участь позикових коштів у формуванні джерел відтворення у галузях сільського господарств.

Формування адаптованого до ринкових умов економічного механізму в аграрному секторі, у тому числі ефективність запозичення кредитних коштів, багато в чому визначаються рівнем державного протекціонізму, що передбачає субсидування розширеного відтворення, податкове та кредитне регулювання, розвиток системи страхування та ін. Удосконалення всієї системи економічних регуляторів має бути спрямоване на формування адаптованого до ринкових умов, що змінюються, цінового та фінансово-кредитного механізму відшкодування витрат у сільському господарстві. Тільки на цій основі може бути забезпечена ефективна участь кредитних грошей у відтворювальному процесі підприємств аграрного сектору [1].

Світовий досвід кредитного обслуговування підприємств аграрного виробництва показує, що, по-перше, переважна більшість кредитних грошей у багатьох країнах є підприємницький кредит великих аграрних підприємств; по-друге, кредитне обслуговування сільського господарства, наприклад у США, стало порівнянним з іншими галузями економіки у зв'язку з використанням широкого набору методів підтримки формування та функціонування системи кредитування сільського господарства та, насамперед, таких як: бюджетне

регулювання цінової рівноваги, використання гнучкої системи ставок позичкового відсотка та норм резервування депозитів, надання державних гарантій на кредитні операції, встановлення пільгових податків та виведення з дії антимонопольного закону кредитних установ, що обслуговують аграрний сектор та інших.

Вдосконалення кредитних відносин в аграрному секторі має вестися в тісній ув'язці з обґрунтуванням економічного механізму загалом. Економічний механізм аграрного сектора має формувати «кредитоспроможне середовище» для суб'єктів господарювання аграрного сектора. В іншому випадку не уникнути пасивної ролі кредиту у формуванні джерел фінансування аграрного виробництва та збереження хронічної кредитної заборгованості сільгосптоваровиробника з подальшим її списанням.

У загальній системі формування нової аграрної політики ключове місце має зайняти кредитний механізм, елементи якого необхідно постійно розвивати та поповнювати на основі розширення участі організацій небанківських структур, багато з яких поряд із комерційними банками знайшли свою нішу на ринку аграрного кредиту. Вітчизняна і світова практика довела, що сільське господарство та його підприємства мають істотні можливості залучення позикових коштів за рахунок залучення небанківських структур, з якими вони контактують, або утворюють різні організаційні форми господарювання та мають фінансові відносини. Крім того, велика роль комерційних банків, фінансово-кредитних та інших установ, що надають послуги: державні небанківські кредитні організації, постачальники, дилери, заготівельні та переробні організації, фінансові фонди, страхові компанії, приватні кредитори та інвестори, бюджетні кошти державних кредиторів, спрямовані на реалізацію цільових програм та інші джерела розвитку сільського господарства [2].

Вихід із кризового стану аграрних підприємств, оздоровлення фінансово-економічного стану та забезпечення ним платоспроможності може бути досягнуто лише за умови радикальної зміни державної фінансової підтримки сільського господарства. При цьому державна фінансово-кредитна політика в галузі регулювання аграрного виробництва має бути спрямована на забезпечення умов зростання ефективності та структурне оновлення галузі, адаптацію нових аграрних формувань усіх форм власності до ринкових відносин, розвиток виробничої та соціальної інфраструктури. Основними інструментами досягнення викладеного вище стану аграрних підприємств є: пряма бюджетна підтримка підприємств аграрного сектора, що здійснюється за рахунок коштів як державного, так і місцевих бюджетів та узгодження рішень щодо цільових напрямків. Формами такої підтримки є дотації та компенсації витрат на виробництво та реалізацію стратегічно важливих видів продукції. Компенсація частини витрат на придбання сільськогосподарської техніки, отрутохімікатів та мінеральних добрив, енергоресурсів, виділення бюджетних ресурсів для регулювання відсотка за кредит, який надається аграрним підприємствам; безповоротні інвестиційні вкладення в сільське господарство на придбання нової техніки та обладнання, сортового насіння та племінних

тварин, здійснення капітальних вкладень на постачання сільськогосподарської техніки на основі лізингу, на підвищення родючості ґрунтів та утримання меліоративних систем, на здійснення боротьби зі шкідниками та інфекційними захворюваннями сільськогосподарських тварин, на охорону та раціональне використання сільськогосподарських земель та ін; державне регулювання умов функціонування ринків продовольчої продукції та сільськогосподарської сировини для промисловості; регулювання заставних операцій із сільськогосподарською продукцією у різних формах: виділення бюджетних коштів, через систему кредитування або бюджетні асигнування та кредитування у розмірі необхідних для компенсації витрат на зберігання та обробку аграрної продукції, придбаної за прийнятою процедурою державою у сільгосптоваровиробників; закупівельні та товарні інтервенції, які здійснюються державою для стабілізації ринку аграрної продукції та інші заходи [1].

Отже, у загальній системі формування нової аграрної політики ключове місце має зайняти кредитний механізм, елементи якого необхідно постійно розвивати та поповнювати на основі розширення участі організацій небанківських структур, багато з яких поряд із комерційними банками знайшли свою нішу на ринку аграрного кредиту.

Вітчизняна і світова практика довела, що сільське господарство та його підприємства мають істотні можливості залучення позикових коштів за рахунок залучення небанківських структур, з якими вони контактують, або утворюють різні організаційні форми господарювання та мають фінансові відносини. Крім того, велика роль комерційних банків, фінансово-кредитних та інших установ, що надають послуги: державні небанківські кредитні організації, постачальники, дилери, заготівельні та переробні організації, фінансові фонди, страхові компанії, приватні кредитори та інвестори, бюджетні кошти державних кредиторів, спрямовані на реалізацію цільових програм та інші джерела розвитку сільського господарства.

Література:

1. Качула С. В., Буштін А. А. Особливості формування доходів та прибутку с.-г. підприємств. *Агросвіт*. 2021. № 21-22. С. 57-62
2. Халатур С. М., Павлова Г. Є., Качула С. В., Сітало Л. О. Антикризове управління малим бізнесом як запорука забезпечення фінансової стратегії та ефективності агровиробництва. *Агросвіт*. 2022. № 2. С. 10-17.

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ АГРАРНО-ПРОМИСЛОВИХ КОМПАНІЙ

Д. Подухайло, студентка гр. ФБС(ск.)-1-21

Науковий керівник: Л. Бровко к.е.н., доцент

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Аграрно-промислові компанії є однією з провідних ланок економіки України. Сільськогосподарські підприємства забезпечують продуктами харчування не тільки населення нашої країни, а і мають великий відсоток

експорту в країни Європейського Союзу, США, Азії та багатьох інших країн світу, претендуючи на статус одного з найбільших гарантів світової продовольчої безпеки. Водночас, аграрний сектор має низку проблем викликаних специфікою сільськогосподарської діяльності, таких як: сезонність виробництва, велика залежність від природно-кліматичних умов, нестабільність цін на продукцію. Тому державне регулювання має важливе значення для аграрного сектору економіки України. Держава має забезпечувати належний розвиток аграрно-промислових підприємств, надавати усіляку підтримку, але не забувати про контроль та правове регулювання їх діяльності.

Потребу у державному регулюванні діяльності аграрно-промислових компаній, зумовлюють: тривалі терміни окупності капіталу; недостатня мобільність ресурсів; нерівні стартові умови аграрних товаровиробників, порівняно з іншими контрагентами; вагомий вплив зовнішнього середовища на агропромислові підприємства; високі природні та політичні ризики господарської діяльності; податкове навантаження та ціновий диспаритет на промислову і сільськогосподарську продукцію.

Агропромисловий комплекс – це складова частина економіки, що поєднує в собі виробництво сільськогосподарської продукції, її сільськогосподарську переробку, матеріально-технічне обслуговування села.

Аграрно-промислові підприємства можна розділити на три групи:

- 1) Машинобудування, агрохімія, матеріально-технічне обслуговування сільського господарства.
- 2) Рослинництво, тваринництво, рибальство.
- 3) Харчова промисловість, оптова та роздрібна торгівля.

В наш час майже всі етапи виробництва є механізованими, тому для забезпечення діяльності та стабільного розвитку АПК, потрібно задовольняти підприємства технікою високої якості. Продовж багатьох років, держава не втручалась в цю галузь економіки, що призвело до її занепаду. Більшу частину підприємств та заводів, які виготовляли деталі та техніку – було ліквідовано, що призвело до втрати конкурентоспроможності техніки вітчизняного виробництва. На сьогодні, в Україні налічується близько 200 підприємств, які виробляють техніку різної номенклатури, але невеликими партіями. Сільгосптехніка має підвищену собівартість та низьку якість, через це багато аграрних підприємств закупають техніку закордоном. Таким чином держава втрачає великий відсоток можливого доходу, а населення втрачає робочі місця. Протягом останніх років вітчизняні аграрії імпортують у середньому за рік техніки й запчастин до неї на рівні 28 млрд гривень, які йдуть з України й служать розвитку закордонних економік. Тому галузь вітчизняного машинобудування має не лише зберегти відвойовані сегменти ринку техніки, а й успішно працювати щодо подальшого імпортозаміщення.

Галузь рослинництва в Україні розвинена набагато краще. В 2021 році аграрії зібрали рекордний урожай за роки незалежності України - понад 106 млн. т зернових, зернобобових та олійних культур, що свідчить про ефективне використання доступних ресурсів та технологій. Але вони ще не досягли

оптимальних показників. Для досягнення кращих результатів у цьому секторі АПК необхідно використовувати більш якісні матеріали та випробувані сучасні технології. Цьому заважає брак коштів, а політика кредитування аграрних підприємств в Україні не є сприятливою для виробників. Навіть закордоном відсоткові ставки для Українських холдингів не перевищують 5% річних, тоді як в Україні – 15% річних та більше.

В галузі тваринництва Україна демонструє падіння показників протягом усіх 30 років незалежності. Це зумовлено дуже довготривалою окупністю інвестицій і не вигідною діяльністю підприємств, особливо в м'ясній справі. За аналізом 2021 року, вітчизняні виробники свинини завершили рік зі збитками 10%, внаслідок чого багато свиного господарств призупинили або скоротили свою діяльність. Однією з причин негативного впливу на тваринництво є велика ставка при операціях з постачання живої худоби, тож зменшення податкових ставок на весь ланцюг виробництва значно покращив би ситуацію на ринку. Запит на програми підтримки з тваринництва є найбільшим за обсягом, інвестувати в тваринництво хочуть не тільки українські, а навіть закордонні інвестори, але за умови довгострокової державної політики з відповідним фінансуванням.

В 2022 році, попри воєнний стан, аграрії продовжують займатися виробництвом продукції, але значна кількість діючих підприємств зазнали втрат: багато земельних ділянок є окупованими, зруйновані будівлі та склади, розбито техніку, загинули тварини та урожай рослин. Всі вони потребують допомоги уряду щоб покращити або відновити свій економічний стан.

Залежно від цілі та обсягу впливу державних органів управління на відповідні сектори економіки, існують різні методи використання державної підтримки: компенсація витрат, забезпечення розвитку, сприяння реалізації соціально-економічного проекту. Державна підтримка може бути стимулом до розвитку виробництва, підвищує заінтересованість власників сільськогосподарських підприємств та заохочує інвесторів.

Проаналізувавши факти наведені вище, можемо прийти до висновку, що в Україні майже всі галузі аграрної промисловості потребують державної підтримки. Держава має сформувати ефективні механізми надання допомоги та сприяти розвитку цього сектору економіки. Головними проблемами розвитку аграрно-промислових підприємств є високе податкове навантаження, недосконалість механізмів кредитного забезпечення галузі, нерозвиненість ринку сільськогосподарської техніки, нестабільне політичне середовище.

ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ АГРАРНОГО ПІДПРИЄМСТВА

В. Рудакова, здобувачка вищої освіти гр. МгФБС-1-21,

Ю. Масюк, к.е.н., професор

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

При переході до ринкового механізму господарювання відбулись суттєві кількісні та якісні зміни в структурі ресурсного забезпечення сільського

господарства України. Створення та розвиток нових економічних механізмів та інститутів здійснювалося одночасно з руйнуванням елементів централізованої економіки. Проведені зміни мали поспішний характер і не враховували існуючі можливості.

Ефективність виробничого підприємства неможлива без чіткого управління фінансовими ресурсами. І.А. Бланк зазначає, що фінансові ресурси є об'єктом загальної системи фінансового менеджменту підприємства, що є системою принципів і методів розроблення та реалізації управлінських рішень, пов'язаних з формуванням, розподілом і використанням фінансових ресурсів підприємств та організацією обігу його грошових засобів [1].

Проблема управління фінансовими ресурсами аграрних підприємств є доволі складною, адже в сучасних умовах господарювання значна частина коштів не застосовується у фондovій формі, тому за таких обставин складно побачити різницю між грошовими коштами і фінансовими ресурсами.

Формування фінансових ресурсів здійснюється у вигляді капіталу підприємства у грошовій формі, тому капітал – це частина фінансових ресурсів підприємства, де кошти спрямовані на отримання доходу. Таким чином, від дієвого процесу управління фінансовими ресурсами залежить фінансовий стан підприємства.

Функціонування аграрних підприємств постійно супроводжується коливанням структури та обсягів капіталу, що впливає на ліквідність, платоспроможності та в цілому на фінансовий стан підприємства. Відповідно, активи повинні генерувати прибуток, який у повному обсязі дозволить виконати поточні зобов'язання та стратегічні завдання розвитку підприємства.

В умовах ринкової економіки найважливішим елементом фінансів сільськогосподарських підприємств є процес оперативного управління фінансовими ресурсами як його активами, які прийнято поділяти на оборотні та необоротні (довгострокові). Забезпечити фінансову стійкість сільськогосподарському підприємству можуть власні ресурси, якщо їхня питома вага становить не менше 80%; змішане фінансування – частки власних та залучених фінансових ресурсів майже рівні; позикові ресурсів, якщо їх питома вага перевищує 50% загальної ресурсної бази [2].

Таким чином, значні фінансові ресурси підприємства аграрного сектору економіки можуть мобілізувати на фінансовому ринку, зокрема за рахунок продажу акцій, облігацій та інших видів цінних паперів, які випускаються даним підприємством, а також кредитні інвестиції. Перевищення частки власного капіталу по відношенню до залученого свідчить про фінансову незалежність підприємств, й навпаки перевищення частки залученого капіталу над власним – про фінансову залежність підприємств, що й спостерігається в аграрному секторі економіки.

Література:

1. Бланк І.А. Фінансовий менеджмент:К.: Ніка-Центр: Ельга, 2001. 528 с.
2. Польова О.Л. Управління фінансовими ресурсами аграрних підприємств: Sciences of Europe № 11. 2017. С.58-63.

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ РИНКУ КРИПТОВАЛЮТИ В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЙНИХ ЗМІН ГЛОБАЛЬНОГО ЕКОНОМІЧНОГО СЕРЕДОВИЩА

*Анна Сірко, асистент кафедри
фінансів, банківської справи та страхування
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

Стрімкий розвиток інформаційних технологій та поширення глобалізаційних процесів сприяли появі нових різновидів цифрової валюти, головними перевагами яких є децентралізованість і повна свобода здійснення транзакцій. Криптовалюта це дешевий, зручний і технологічний спосіб для здійснення розрахункових операцій у всьому світі, та перспективна форма здійснення інвестицій. Згідно зі статистичними даними CoinMarketCap [1], капіталізація ринку криптовалют станом на 21.03.2022 р. становила близько 1 597 601 784 622 доларів США. Враховуючи сучасний розвиток криптовалюти у світовому масштабі, у центрі уваги є криптовалюта Біткойн та технологія Blockchain. Біткойн на сьогодні є й найдорожчою з-поміж існуючої криптовалют. З кожним роком в усьому світі зацікавленість економічно активної частини населення фінансовими інноваціями у сфері інформаційної економіки зростає.

Найбільш поширеною світовою криптовалютою сьогодення є Біткойн, який продовжує свій розвиток, кількість користувачів цієї системи у світі невпинно зростає. Популярність Біткойн відповідно сприяла створенню і інших криптовалют, що розвиваються поряд з Біткойн, хоча їхні можливості і популярність поки що набагато менші. У деяких країнах з Біткойн почали боротися, пояснюючи це турботою про людей, застереженням їх від вкладення грошей в "грошові сурогати" і можливої їх втрати, якщо настав би крах Біткойн. Однак насправді така боротьба, найімовірніше, викликана бажанням сконцентрувати функції грошової емісії, а значить — і влади, в руках держави і не допустити утворення альтернативних джерел емісії платіжних засобів, оскільки вони не піддаються ніякому державному регулюванню.

На думку аналітиків, ринок криптовалюти є вигідним для великих компаній, адже володіння значним капіталом у різних країнах світу, який не прив'язаний до місцевих валют, зумовлює зацікавленість ринком віртуальних грошей. Протягом 2020—2021 рр. ринок генерації криптовалют був поділений так: Китай — 60,1%, США та Канада — 16,05 %, Грузія — 6,1 %, Європа — 5,2 %, Ісландія — 4,1 %, Індія — 3,1%, Росія — 1,9 %, Австралія — 1,8%, Південна Америка — 1,9 %. Цифровий обмін криптовалютами здійснюється на таких світових біржах, як "Bitfinex", "Poloniex", "Kraken", "Shapeshift", "Changelly", "CNBTC", "Bitsquare", "Bittrex", "BitMEX", "VTER", "Yobit", "CoinExchange", "LiteBit", "Btc Markets" тощо. Загальна кількість криптовалют станом на 21 березня 2022 року налічує 1228 назв. Водночас п'ятірка лідерів ринку показує приріст капіталізації щонайменше 253 млн дол. США за добу.

Аналізуючи динаміку цін криптовалют в останні роки можна сказати, у першу чергу, що це класична "піраміда". Хоча у заяві уряду Великої Британії: в

документі під назвою "Цифрові валюти: відповідь на запит інформації" вказано, що використання цифрових валют має мінімальні ризики для фінансової стабільності та кредитно-грошової системи держави. Сучасний розвиток інфраструктури безготівкових платежів та ІТ-технологій призводить до суттєвої зміни механізму грошової емісії. Тому поступово з'являються ознаки офіційного визнання криптовалют фінансовим істеблішментом.

Найбільші інвестиційні банки ("Goldman Sachs", "Merrill Lynch", "Bank of America") випускають огляди перспектив різних криптовалют, що свідчить про практичне їх "вписання" у традиційну фінансову індустрію. Шість великих міжнародних банків ("Barclays", "Credit Suisse", "Canadian Imperial Bank of Commerce", HSBC, MUFG та "State Street") організували проект щодо створення нової криптовалюти — "монети для розрахунків" (utility settlement coin — USC). Після приєднання до проекту "Deutsche Bank", "Banco Santander", "BNY Mellon" та NEX він перейшов на новий рівень, що передбачає обговорення цієї ідеї з центробанками, а також доопрацювання системи захисту конфіденційності даних та захисту від кібератак.

Найпоширенішим способом видобутку криптовалюти є майнінг, який здійснюється за рахунок обчислювальної потужності комп'ютерного обладнання. Завдання техніки — підібрати із мільйонів комбінацій один правильний геш-код, який сформує заголовок блоку в блокчейні. Як тільки необхідне число згенероване, блок зі всіма транзакціями закривається, і майнери переходять до пошуку наступного. За правильний геш-код майнеротримують нагороду — 12,5 біткоїнів. Є ще форджинг — спеціальна форма майнінгу з голосуванням — і ICO. Окрім майнінгу, є на сьогодні безліч різних способів заробляти криптовалюту.

Література:

1. CoinMarketCap. Available from. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: [https:// coinmarketcap.com/historical](https://coinmarketcap.com/historical)
2. Bohme R. Bitcoin: Economics, Technology, and Governance / RainerBohme, Nicolas Christin, Benjamin Edelman, Tyler Moore // The Journal of Economic Perspectivess. 2015. Vol. 29. — № 2. P. 213—238

ОСОБЛИВОСТІ АГРОСТРАХУВАННЯ

Є. Скороход, ЗВО ОС «Магістр», групи МгОП-1-21

Науковий керівник: О. Губарик, к.е.н., доцент

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

На сучасному етапі важливе значення для сільського господарства України має розвиток агрострахування. В умовах стрімкого зростання економічної ролі ринкових відносин, питання забезпечення фінансової стабільності суб'єкта господарської діяльності є дуже важливими. Інтерес до страхування викликаний перш за все тим, що в умовах обмеженості оборотних коштів у підприємств і підприємців ведеться пошук шляхів розширення можливостей для вирішення фінансових проблем.

Головною метою страхування в аграрному секторі економіки є

стабілізація виробництва шляхом відшкодування втрат внаслідок несприятливих подій, настання яких не можна передбачити у часі та просторі. Страхування є оптимальним способом подолання сільськогосподарських ризиків від несприятливих погодних подій, яке забезпечує безперервність, збалансованість і стабільність розвитку аграрного ринку та одним із ефективних методів повернення збитків в аграрному секторі.

Страхові компанії в Україні надають послуги зі страхування тварин, сільськогосподарських культур та багаторічних насаджень. Умови страхування різняться залежно від об'єкта страхування, бази визначення збитків, типу ризику тощо. Зокрема, тарифи на страхування тварин є нижчими за тарифи страхування сільськогосподарських культур, тарифи на страхування овочів перевищують тарифи на страхування зернових культур.

Предметом договору страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою є майнові інтереси страхувальника, пов'язані з його страховими ризиками щодо вирощеної, відгодованої, виловленої, зібраної, виготовленої первинної (без вторинної обробки та переробки) сільськогосподарської продукції (товарів), а саме щодо: урожаю сільськогосподарських культур; урожаю багаторічних насаджень; – сільськогосподарських тварин, птиці, кролів, хутрових звірів, бджолосімей, риби та інших водних живих ресурсів і тваринницької продукції.

До страхових подій належать вимокання, випрівання, спричинені стихійним лихом. На прохання страхувальника перелік страхових ризиків можна доповнювати або скорочувати.

Страхування врожаю в захищеному ґрунті може здійснюватися на випадок: граду, бурі, урагану, пожежі, а також пошкодження самої споруди.

Страхування багаторічних насаджень здійснюється на випадок повної загибелі внаслідок вимерзання, сильних снігопадів, повені, бурі, зливи, граду, землетрусу, пожежі.

Страхування сільськогосподарських тварин відбувається на випадок загибелі, знищення, або вимушеного забою внаслідок пожежі, стихійного лиха або нещасного випадку (потрапляння під рухомий транспорт або під дію електричного струму) та вимушеного забою (знищення) за розпорядженнями ветеринарних служб у зв'язку із заходами боротьби з інфекційними хворобами.

Будівлі, споруди, сільськогосподарська техніка, об'єкти незавершеного будівництва, передавальні пристрої, силові, робочі та інші машини, транспортні засоби, сировина, матеріали, продукція страхуються на випадок знищення або пошкодження внаслідок пожежі, вибуху, повені, паводка, землетрусу, бурі, урагану, смерчу, зливи, граду, зсуву, обвалу, селю, затоплення, у тому числі через аварії комунікаційних мереж. Крім того, тварини, обладнання, машини та інше майно можуть бути застраховані за окрему плату на випадок крадіжки та неправомірних дій третіх осіб.

Не підлягають страхуванню з державною підтримкою:

– урожай сільськогосподарських культур, які впродовж трьох або більше років не давали урожаю при їх культивуванні;

- урожай багаторічних насаджень плодоносного віку, які не давали урожаю протягом останніх п'яти років;
- хворі сільськогосподарські тварини, птиця, кролі, хутрові звірі, бджолосім'ї, риба та інші водні живі ресурси і тваринницька продукція, а також ті, що перебувають у зоні карантину або в зоні виникнення надзвичайних епізоотичних обставин [1].

Потреба у страховому захисті аграрних підприємств набуває важливого значення у зв'язку зі вступом України до Світової організації торгівлі, завершенням процесів реформування сільськогосподарських підприємств, бо з особливою гостротою постає проблема пошуку джерел компенсації шкоди, відновлення постраждалого виробництва, що посилюється залежністю галузі аграрного виробництва від природно-кліматичних умов та потребою конкурувати на світовому ринку.

Література:

1. Підручники. - URL: https://pidruchniki.com/1079031755491/strahova_sprava/silskogospodarske_strahuvannya, вільний.

ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

*К. Танкушина, студентка гр. ФБС-1-19
Науковий керівник: Л. Бровко к.е.н., доцент
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

На цей час проблемі оцінки ефективності присвячено багато робіт, проте й досі ця тема залишається предметом активного обговорення науковців. Результативність вимірюється співвідношенням між отриманим результатом і витратами або ресурсами, що його спричинили.

В аграрному підприємстві слід враховувати його специфіку виробництва, виділяють три оцінки ефективності: технологічну, економічну і соціальну ефективність. Економічна ефективність передбачає досягнення максимального ефекту від фінансово-господарської діяльності підприємств за мінімальних витрат ресурсів, вона відображає вплив сукупності факторів, що формують її рівень і зумовлюють тенденції розвитку галузі.

На думку науковців, одним з основних чинників, які позитивно впливають на ефективність функціонування аграрних підприємств є розміри їх землекористування, оскільки збільшення оброблюваної землі сприятиме дотримуваттю агротехнічних вимог, науково обґрунтованих сівозмін та застосуванню інтенсивних технологій. Також слід зазначити, що зниження прибутковості сільськогосподарських підприємств за окремі роки відбувалось за рахунок постійного підвищення собівартості сільськогосподарської продукції, яке зумовлено не стільки зростанням ресурсомісткості, скільки значним здороженням матеріально-технічних та паливно-енергетичних ресурсів. Також аграрні підприємства з метою підвищення прибутковості повинні використовувати, внутрішні можливості щодо забезпечення ефективного використання наявного виробничо-ресурсного потенціалу та

проведення маркетингової діяльності

На сучасному етапі розвитку ринкових відносин діяльність аграрних підприємств проходить в динамічних, часто змінюваних умовах. А від так виникає необхідність миттєвого реагування на зміни у зовнішньому середовищі, яке створює безперервні загрози позиції господарства на ринку. Швидкість реагування пов'язана з раціональним використанням внутрішніх можливостей розробки і реалізації власної стратегії розвитку, як комплексу специфічних заходів щодо вибору стратегічних напрямків розвитку, визначення основних цілей, спрямованих на реалізацію найкращих з можливих варіантів оптимального виробництва і реалізації продукції за умови раціонального використання ресурсного потенціалу, створення сприятливих внутрішніх та зовнішніх умов успішного функціонування. Відповідно управлінські рішення мають бути направлені, перед усім, на максимальне використання внутрішніх резервів – ефективність використання виробничо-ресурсного потенціалу, розробку і реалізацію відповідних стратегічних заходів і напрямків діяльності, які б дозволили аграрним підприємствам не тільки виживати у складних умовах під впливом факторів зовнішнього середовища, а й забезпечити в подальшому сталий розвиток за рахунок використання власних резервів підвищення ефективності виробничо-господарської діяльності та внутрішніх можливостей протистояння загрозам зовнішнього середовища.

Розвиток аграрних підприємств залежить від частих змін умов, а також на них негативно позначаються показники її виробничо-господарської діяльності. Економічна ефективність показників діяльності аграрних підприємств залишається на середньому рівні, сюди також враховується регіональне розташування з особливостями кліматичних умов. Щоб забезпечити стабільний розвиток аграрних підприємств, основним пріоритетом є врахування внутрішніх чинників таких як: розробка оптимального виробництва основних видів продукції, які повинні відповідати вимогам ринку і потреб споживачів, з урахуванням їх внутрішнього потенціалу; розробка власної стратегії на підприємстві з урахуванням особливості діяльності, що забезпечить стійку позицію на ринку.

Таким чином, сталий розвиток аграрних підприємств можливий за умови впровадження у дію власних можливостей ефективного використання виробничо-ресурсного потенціалу, визначення стратегічної програми та чітких довгострокових цілей розвитку, реалізація яких сприятиме підвищенню їх ефективності та конкурентоспроможності.

ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ НАУКОВО-ЕКОНОМІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Т. Фатєєва, здобувачка вищої освіти, гр.МгФБС-22,

С. Халатур, д.е.н., професорка,

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Пізнання економічних явищ і процесів – це складний елемент відображення закономірностей їх розвитку. Проведення науково-економічних

досліджень дає змогу розкривати зміст явищ та процесів і дозволяє передбачити їх майбутнє, що і є суттю вдосконаленості економічної науки та ефективності науково-економічних досліджень в цілому.

Для пізнання економічних явищ і процесів проводяться спеціальні дослідження, які являють собою вивчення за допомогою певних методів суті явищ та процесів з метою раціональної оптимізації цілеспрямованої діяльності людей у матеріальному виробництві. Економічне дослідження передбачає вибір його напрямку, формування цілей, гіпотези, складання програми, нагромадження фактів, приведення їх у певний порядок, сталі теоретичні узагальнення, перевірку теоретичних висновків, розробку заходів з використанням їх на практиці. Саме у своїй органічній єдності ці складові є заключним циклом економічного дослідження.

Характерною особливістю проведення науково-економічних досліджень є те, що вивчення соціально-економічних процесів здійснюється через аналіз людської діяльності, або її результатів, а також через виявлення інтересів та потреб людей. Тому за своєю гносеологічною структурою таке емпіричне дослідження є особливим типом суб'єктивно-об'єктивних відносин, де джерелом первинної інформації завжди виступають документи про діяльність та результати роботи і факти свідомої поведінки людей. У межах цієї наукової процедури використовуються спеціальні наукові методи збирання інформації (опитування, аналіз документів, спостереження, експеримент та ін.), а також застосовуються спеціальні наукові технології, зокрема, організація вибірки, визначення системи показників, техніка обробки і аналізу інформації [1; 2].

У процесі проведення науково-економічних досліджень, як правило, вирішуються наступні завдання [3]:

- опис соціально-економічної реальності (вивчення бюджету часу, опитування громадської думки, напрям діяльності, організація);
- пояснення суперечностей або особливостей функціонування соціальних спільнот чи процесів (соціальних конфліктів, безробіття, плинності кадрів, напруженості відносин у трудовому колективі);
- прогнозування тенденцій розвитку (зміна у ставленні до праці, у формуванні соціально-трудова відносин, динаміки економічного розвитку);
- практичне перетворення соціально-економічної реальності (запровадження соціальних технологій, планів, проєктів).

Для успішного проведення науково-економічних досліджень складається програма, яка регламентує всі етапи, стадії підготовки і організацію роботи. Вона повинна містити теоретико-методологічну обґрунтованість, всі структурні елементи та їх логічну послідовність. Таким чином, програма науково-економічного дослідження покликана виконувати методологічну, методичну та організаційну функції [4]. При складанні програми науково-економічного дослідження слід враховувати час і кошти на дослідницьку справу, передбачити необхідні засоби та фінансові ресурси, підтримку з боку зацікавлених осіб, адміністрації, органів управління. Крім того, слід скласти алгоритм здійснення послідовності дослідницьких операцій.

В залежності від глибини аналізу предмета вивчення, масштабності та складності завдань розрізняють розвідувальне, або пілотажне, описове, або інформаційне та аналітичне дослідження. Пілотажне дослідження – це проба методичного характеру, яка проводиться з метою отримання додаткової інформації про предмет та об’єкт дослідження, уточнення і коригування гіпотез. Це допоміжні завдання, що служать оперативній меті. Завдання інформаційного дослідження є отримання емпіричної інформації, яка дає цілісне уявлення про досліджуване явище, його структурні компоненти і дозволяє зробити певний кількісний і якісний опис об’єкта, використовуючи кореляційний аналіз. Аналітичне дослідження, будучи найбільш складним видом науково-економічного аналізу, пов’язане з розкриттям причин, які викликали появу того чи іншого явища та зумовили його характер, динаміку змін та гостроту суперечностей.

Отже, для успішного проведення науково-економічного дослідження слід скласти відповідну програму, яка регламентує всі етапи, стадії підготовки та організації роботи. Науково-економічне дослідження повинно складатись з методологічного і методичного розділів та мати певну економічну ефективність.

Література:

1. Панкратова Л. А. Формування інформаційних потоків про фінансові результати діяльності для потреб системи управління: Актуальні проблеми економіки. 2014. №10. С. 481-489.
2. Понікаров В. О. Основні проблеми впровадження: Актуальні проблеми економіки. 2014. №10. С. 40-44.
3. Хомів О. В. Особливості моделі економічної безпеки торговельних підприємств: Реструктуризація доходів державного бюджету в системі антикризового управління фінансовою системою: матер. наук.- практ. конф. Львів : СПОЛОМ, 2011. С. 141-143.
4. Крушельницька О. В. Методологія і організація наукових досліджень: Навч. посібник. К: Кондор. 2003. 192с.

ХЕДЖУВАННЯ ЯК ЗАСІБ УПРАВЛІННЯ РИЗИКОМ У БІРЖОВІЙ ТОРГІВЛІ

В. Чеховська, студентка гр. 6.0729-2

Науковий керівник: Н. Сейсебаєва, к.е.н, доцент

Запорізький національний університет

Непрогнозований рух цін є проблемою багатьох суб’єктів господарювання. Ефективним методом управління даного ризику є хеджування, коли задля повного або часткового покриття витрат від неочікуваних кон’юнктурних змін на ринку, застосовуються деривативи. Сутністю хеджування є завчасне встановлення заздалегідь визначеної вартості фінансового інструменту, щоб захистити себе від можливих витрат внаслідок зміни ціни в майбутньому [1].

Особливістю хеджування є утримування хеджером своєї біржової позиції

до моменті купівлі-продажу реального активу в майбутньому. Від ризику зміни ціни залежать як покупець, так і продавець. Саме тому розрізняють довге та коротке хеджування. Довге або купівельне хеджування застосовується на купівлі та захищає від підняття цін. Коротке або продажне хеджування використовують для продажу та страхуються від зниження ціни [2].

Як і будь-який метод, хеджування має свої переваги та недоліки. До переваг хеджування можна віднести: підвищення фінансової стабільності; мінімізація ризиків, що скорочує ризик настання банкрутства; усунення фактору невизначеності.

Щодо недоліків, то хеджування: ускладнює структуру угоди; знижує імовірний прибуток внаслідок витрат; збільшує залученість до аналізу ринків, необхідний додатковий час на трейдинг; потребує додаткових витрат на покриття біржової комісії; збільшує ймовірність втрати капіталу у разі необхідності прийняття негайних рішень чи обмеження з боку біржі [3].

Виявлення ризиків та оцінка можливих загроз є першим етапом використання хеджування задля визначення частки активі, яка буде підлягати хеджуванню.

Другий етап передбачає визначення фінансового інструменту, за допомогою якого відбуватиметься хеджування, який зменшить цінові ризики з мінімальними витратами. Також на цьому етапі може відбуватися вибір брокерської контори, з якою укладається угода на обслуговування та подальше відкриття рахунку.

Третій етап передбачає сам процес хеджування. Тут мається на увазі відкриття біржової позиції на товарному ринку, при цьому попередньо визначившись зі стратегією.

На останньому етапі аналізується та оцінюються результати хеджування та стратегія в цілому [2].

У 2019 р. на замовлення Проєкту USAID «Трансформація фінансового сектору» було проведено дослідження щодо перспектив використання деривативів на ринку зернових та олійних культур в Україні. За результатами опитування 570 учасників зернового ринку (серед них: 428 виробників сільськогосподарської продукції, 85 трейдерів, 57 переробників зернових), було виявлено, що найголовнішим ризиком для аграріїв є ціновий (ринковий) ризик [4].

На основі даного дослідження задля підвищення популярності хеджування ризиків було запропоновано зробити зрозумілими та низькими витрати на хеджування для учасників ринку. Наприклад, створення калькулятора розрахунку вартості хеджування ризиків, що посприяє кращій оцінці ефекту від управління ціновими ризиками.

Рекомендовано підвищувати обізнаність учасників ринку щодо механізмів та інструментів хеджування за допомогою освітніх програм. Адже лише 9% опитаних фермерів розуміють значення деривативів та хеджування. При цьому такими ж знаннями володіють 40% трейдерів та 33% переробників. Тому освітні програми мають коригуватися відповідно до роду діяльності

учасника ринку задля створення рівних умов доступу до хеджування.

Також рекомендовано стимулювати учасників зернового ринку та запроваджувати державні програми підтримки, скориставшись позитивним досвідом інших країн. Це можна реалізувати шляхом створення національного ринку деривативів або полегшенням доступу хеджерів до міжнародних ринків [4].

Сьогодні все більше суб'єктів на ринку використовують хеджування. Це ефективний метод мінімізації ризиків при незначних витратах у порівнянні з іншими методами. Українські аграрії висловлюють зацікавленість у додаткових знаннях щодо хеджування ризиків за допомогою деривативів та готові використовувати їх на практиці. Задля підвищення популярності даного методу в Україні необхідно докласти зусилля як аграріям, так і державі, що в подальшому призведе до більш результативних показників діяльності на біржовому ринку.

Література:

1. Мацьовита С. Тенденції розвитку сфери хеджування за допомогою похідних фінансових інструментів в Україні. *Фінансова політика України: можливості та обмеження в умовах глобальних економічних шоків*: збірн. наук. матеріалів міжнар. наук.-практ. конф. Київ, 25 березня 2021 р. Київ: КНЕУ. 2021. С. 70-73.

2. Солодкий М.О., Яворська В.О. Механізм хеджування на біржовому товарному ринку. *Економіка та управління національним господарством*. Запоріжжя, 2019. Вип. 3(14). С. 100-104.

3. Що таке хеджування на фондовому ринку? URL: <https://ffin.ua/blog/articles/investopediia/post/shho-take-hedzuvannya-na-fondovomu-rinku> (дата звернення: 05.10.2022).

4. Перспективи використання деривативів на зерновому ринку України. Проект USAID «Трансформація фінансового сектору». URL: https://www.nssmc.gov.ua/wp-content/uploads/2020/04/grain-market-research_27.4.2020.ukr_.pdf (дата звернення: 12.10.2022).

УДОСКОНАЛЕННЯ МЕНЕДЖМЕНТУ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

В. Ястреб, здобувачка вищої освіти, гр.МгФБС-1-21,

Науковий керівник: Ю. Масюк, к.е.н., професорка,

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Фінансова стійкість є найважливішою характеристикою фінансового стану підприємства. Фінансово стійке підприємство здатне забезпечувати безперебійну виробничу діяльність, зберігати інвестиційну привабливість і здатність фінансувати подальший інноваційно-технологічний розвиток, а головне отримувати стабільний прибуток. Фінансова стабільність являється відображенням стабільного перевищення доходів над видатками підприємства, забезпечує вільне маневрування.

В сьогоденних умовах воєнного стану та нестабільної економічної

ситуації менеджмент фінансової стійкості на підприємствах потрібно здійснювати для досягнення задовільного фінансового стану та мінімізації падіння його ринкової вартості (з урахуванням значного впливу різноманітних зовнішніх і внутрішніх факторів).

Менеджмент фінансової стійкості спрямований на вирішення наступних завдань:

- своєчасно діагностувати фінансовий стан підприємства перед фінансовою кризою та вживати необхідних профілактичних заходів для запобігання фінансовій кризі;

- усунути неплатоспроможність підприємства;

- мінімізувати негативні наслідки кризових явищ на підприємстві.

Процес формування механізму управління фінансовою стійкістю підприємства необхідно починати з характеристики його складових та визначення послідовності етапів. На першому етапі необхідно визначити об'єктів і суб'єктів менеджменту, цілей менеджменту. На другому етапі необхідно оцінити стан та рівень фінансової стійкості підприємства, виявити та проаналізувати внутрішні та зовнішні фактори, що впливають на досягнення цілей та завдань. Оцінка впливу окремих факторів допоможе виявити слабкі та сильні сторони. На третьому етапі характерним є використання інструментів менеджменту фінансової стійкості. Залежно від того, чи є ці фактори внутрішніми чи зовнішніми, розробляється комплекс заходів щодо нейтралізації загрози та вибираються методи, призначені для реалізації цих заходів. Четвертий етап передбачає розробку стратегії менеджменту фінансової стійкості підприємства. П'ятим етапом розвитку механізму менеджменту фінансової стійкості є реалізація стратегій управління. На шостому етапі необхідно здійснити управлінський моніторинг, включаючи аналіз та оцінку фінансової стійкості підприємства; визначення досягнутих результатів та порівняння із встановленими стандартами; стратегічне коригування; здійснення коригувальних дій.

Отже, на нашу думку, під фінансовою стійкістю розуміють такий фінансовий стан, при якому підприємство може за рахунок власних і позикових коштів у повному обсязі та своєчасно виконувати свої зобов'язання перед усіма суб'єктами. Удосконалення менеджменту фінансової стійкості сільськогосподарських підприємств має відповідати вимогам антикризового управління фінансами підприємства і передбачати раціоналізацію обігу обігових засобів та оптимізацію структури джерел їх фінансування; забезпечення оновлення позаобігових активів і високу ефективність їх використання; вибір та реалізацію ефективних шляхів розширення обсягів активів підприємства для забезпечення напрямів розвитку; забезпечення необхідного рівня самофінансування свого виробничого розвитку за рахунок прибутку, оптимізації податкових платежів, ефективної амортизаційної політики; забезпечення ефективних умов і форм залучення позикових коштів відповідно до потреб сільськогосподарського підприємства.

AKTIVIERUNG DER STAATLICHEN FINANZHILFE FÜR INNOVATIVE PROJEKTE IN DER UKRAINE

Ralph Sonntag, Prof. Dr. rer. pol.

Hochschule für Technik und Wirtschaft, Dresden, Deutschland

Olena Dobrovolska, Prof. Dr.

*Dnipro Staatliche Universität für Agrar
und Wirtschaftswissenschaften, Dnipro, Ukraine*

Eine der wichtigsten Aufgaben der ukrainischen Marktwirtschaft ist ihre innovative Entwicklung. Innovative Entwicklungstendenzen entstehen durch die Intensivierung der Aktivitäten in den Bereichen Wissenschaft, Technik, Technologie und Innovation. Vor allem innovative Projekte spielen eine wichtige Rolle bei der Stärkung der Wettbewerbsposition unseres Landes auf den internationalen Märkten und bei der Gewinnung von Investitionsmitteln für die ukrainische Wirtschaft.

Die Wirksamkeit der Durchführung innovativer Projekte ist weitgehend auf die Organisation ihrer staatlichen Unterstützung zurückzuführen.

Wie ausländische Erfahrungen zeigen, unterstützt der Staat in entwickelten Ländern innovative Projekte, indem er Mittel staatlicher Nichtbanken-Finanzinstitute anhäuft. In Österreich beispielsweise werden neue innovative kleine und mittlere Unternehmen im Rahmen des Programms "Dynamics Enterprise Innovation Program" unterstützt. Die Finanzierung kann bis zu 750 Tausend Euro für ein Unternehmen pro Jahr betragen und wird durch direkte Unterstützung der Innovationskosten (bis zu 15 %) und Kreditbürgschaften (bis zu 80 %) bereitgestellt [1, S. 118].

In Deutschland soll die staatliche Förderung von Innovationsprojekten die Gewinnung von Finanzmitteln für die innovative Entwicklung kleiner und mittlerer Unternehmen stimulieren. Im Rahmen des Programms "Innovation" werden jungen Technologieunternehmen Finanzierungsmöglichkeiten für die Entwicklung und Markteinführung neuer Produkte, Technologien und Dienstleistungen angeboten [2]. In dem Land erhalten kleine und mittlere Unternehmen Subventionen für die Forschung und Entwicklung neuer Technologien für die Herstellung von Produkten in Höhe von 30 % der Vertragssumme des Projekts [3, S. 118].

In Polen spielen die jährlichen "Innovationsdarlehen" eine Schlüsselrolle bei der Unterstützung innovativer Projekte. Der Wettbewerb berücksichtigt die Strategie, das Niveau der technologischen Ausstattung und die Art der innovativen Tätigkeit der Wirtschaftseinheit. Ein Darlehen in Höhe von maximal 75 % der Projektkosten wird aus staatlichen Spezialfonds zu Vorzugsbedingungen für einen Zeitraum von höchstens zehn Jahren gewährt [4].

In den Vereinigten Staaten finanziert der Staat innovative Projekte, um die Wirtschaftskraft aufrechtzuerhalten, indem er die Investitionssteuergutschrift nutzt. Aus dem Staatshaushalt wurden etwa 10 Milliarden Dollar bereitgestellt. USA pro Jahr für die Anrechnung innovativer Forschung über einen Zeitraum von zehn Jahren [5].

In der Ukraine befindet sich die Praxis der staatlichen finanziellen

Unterstützung innovativer Projekte erst im Aufbau. Insbesondere wurden staatliche Nicht-Banken-Finanzinstitute gegründet, um die Innovation in der Ukraine zu fördern. Zu diesen Institutionen gehört die Ukrainische Staatliche Innovationsgesellschaft [6], die später unter dem Namen Staatliche Finanz- und Kreditinstitution für Innovation fungierte, zum Verwaltungsbereich der Staatlichen Agentur für Investitionen und nationale Projekte (Derzhinvestproekt der Ukraine) gehörte und Niederlassungen in acht Regionen der Ukraine hatte [7, S. 16]. Das staatliche Investitionsprojekt der Ukraine hatte folgende Ziele: radikale Änderung der Verfahren für die Verwaltung der öffentlichen Entwicklungsausgaben, Nutzung der begrenzten Ressourcen des Staates als Mittel zur Partnerschaft mit dem Privatkapital, Schaffung der notwendigen Infrastruktur, um Investitionen anzuziehen, und Schaffung der Voraussetzungen für eine radikale Erhöhung der Investitionszuflüsse. Ausgehend von den Interessen der Investoren hat die weltweite Praxis ein bestimmtes System von Maßnahmen zur Förderung von Investitionen entwickelt (Tabelle 1).

Tabelle 1

Anreizsystem der staatlichen Fördermaßnahmen
Investitionsanreiz

Arten von Anreizen	System von Maßnahmen
Finanzielle Anreize	Subventionen, Darlehen, Zinszuschüsse; direkte Subventionen; Ermäßigung der Grundstückspreise und Einsatz öffentlicher Arbeitskräfte bei der Errichtung neuer Unternehmen; Steuervergünstigungen
Nichtfinanzielle Hilfe	Unternehmensberatung, Managementschulung, Marktanalyse; vereinfachte Registrierungs- und Genehmigungsverfahren; gezielte Berufsausbildung; Übertragung von staatlichen Aufträgen auf neue Unternehmen
Verbesserung des Wirtschaftsklimas	Umweltsanierung und Infrastrukturentwicklung; Öffnung von Landbanken und Bau von Austauschrichtungen; Organisation von Unternehmensräten und -gesellschaften zur Förderung der wirtschaftlichen Entwicklung

In der wissenschaftlichen Literatur gibt es verschiedene Ansätze für einen umfassenden Mechanismus der staatlichen finanziellen Unterstützung für Unternehmen, die innovative Projekte durchführen. Je nachdem, welche Probleme auftauchen und in welche Richtung ihre Lösung durch den Einsatz spezifischer Hebel staatlicher finanzieller Unterstützung gehen soll, kann sie komplex sein und mehrere unabhängige Mechanismen umfassen (Tabelle 2).

Unserer Meinung nach wird die Überarbeitung und Verbesserung des Anreizsystems für staatliche Investitionsförderungsmaßnahmen zu einer Intensivierung der staatlichen Finanzhilfe für innovative Projekte beitragen. Dies wird als Anreiz für eine stärkere Beteiligung inländischer Unternehmen an der Umsetzung innovativer Projekte sowie an der Entwicklung von Grundlagenforschung und angewandter Forschung und Entwicklung dienen. Die Steigerung der Effizienz

innovativer Projekte wird wiederum den Übergang der Volkswirtschaft zu einer qualitativ neuen Stufe der innovativen Entwicklung bewirken.

Tabelle 2

Umfassender Mechanismus der staatlichen finanziellen Unterstützung für Unternehmen, die innovative Projekte durchführen

Hebelwirkung der staatlichen finanziellen Unterstützung	Komponenten des staatlichen Finanzhilfemechanismus
Wirtschaftliche	Staatliche Verwaltung von Geld-, Innovations-, Kredit-, Steuer- und Investitionstätigkeiten usw.
Motivierende	Eine Reihe von verwaltungstechnischen und sozioökonomischen Anreizen, die Unternehmen zur Entwicklung und Umsetzung innovativer Projekte ermutigen
Politische	Entwicklung einer Wirtschafts-, Sozial-, Finanz-, Investitions- und Innovationspolitik zur Unterstützung der Innovationstätigkeit in der Ukraine
Organisatorische	Objekte, Subjekte der öffentlichen Verwaltung, ihre Ziele, Aufgaben, Verwaltungsmethoden sowie die Ergebnisse ihrer Arbeit für die staatliche finanzielle Unterstützung von Unternehmen, die innovative Projekte umsetzen
Rechtliches	Verbesserung der regulatorischen und rechtlichen Unterstützung von Investitions- und Innovationstätigkeiten im Einklang mit europäischen Standards: Gesetze und Entschlüsse der Werchowna Rada der Ukraine, Dekrete des Präsidenten, Entschlüsse und Anordnungen des Ministerkabinetts der Ukraine, des Finanzministeriums der Ukraine, der Nationalbank der Ukraine usw.

Es ist klar, dass die Ukraine derzeit einen Krieg zur Befreiung von der russischen Invasion führt. Nach dem Krieg braucht die Ukraine jedoch Investitionen für den Wiederaufbau des Landes und die Wiederherstellung der Industrie für wirtschaftliches Wachstum. Es ist wünschenswert, dass der Aufschwung auf einer innovativen Basis in allen Wirtschaftssektoren stattfindet.

Literatur:

1. Egorov I. Innovationspolitik: Europäische Erfahrungen und Empfehlungen für die Ukraine. Band 1. Kiew: Phoenix, 2011. 214 c.
2. Jahresbericht 2014. Bundesverband Deutscher Leasing Unternehmen. – 2015, 72 p.
3. Haman M., Krushelnytska T. Verbesserung der Mechanismen der Besteuerung der Innovationstätigkeit in der Ukraine im Kontext der weltweiten Erfahrungen. Bulletin der NADU: wissenschaftliche Zeitschrift. 2011. № 3. c. 116-123.
4. Polish Agency for Enterprise Development. The way of access:

<http://en.parp.gov.pl/index/index/1882>

5. A strategy for American innovation. Securing our economic growth and prosperity. National Economic Council, Council of Economic Advisers, and Office of Science and Technology Policy. February 2018, 76 p.

6. Cabinet of Ministers of Ukraine (2000), “Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine "On creation of Ukrainian state innovative company ””, *Ofitsijnyj visnyk Ukrainy*, vol. 16.

7. Cabinet of Ministers of Ukraine (2015), “Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine "On optimization of central executive power system””, available at: <http://zakon.rada.gov.ua>

8. Investment and innovative policy. (2015) The official site of Ministry of economic development and trade of Ukraine, available at: <http://www.me.gov.ua/Tags/DocumentsByTag?lang=uk-UA&tag=Investitsiino-innovatsiinaPolitika>.

INNOVATIONS IN THE FIELD OF EDUCATIONAL SERVICES

*M. Lungu, master of the faculty of economics
State Agrarian University of Moldova*

Innovations in the field of educational services are often characterized as purposeful changes that introduce new elements into the educational system that cause the transition to a different stable state. Such a definition is sufficient to characterize the majority of innovations introduced in education, however, in order to emphasize and take into account the positive impact of true innovations on the quality of educational services, it is necessary, according to the author, to use a slightly different approach. Innovation should be understood as purposeful changes that lead both to a sustainable improvement in the quality of professional training, which can be assessed by objective quantitative indicators, and to strengthening the financial stability of the university in the long term.

Of fundamental importance for the success of the implementation of an innovative project is the choice of a source of financing, which, from our point of view, is predetermined by the degree of novelty of the innovation and the interest in its implementation by one or another category of the population. Thus, in order to qualify an innovation in the field of education as a pseudo-innovation and make a decision to refuse funding with this approach, it is sufficient that there is no positive result of implementation and a forced procedure for introducing the innovation.

Although, according to the data obtained, innovative technologies are being actively introduced in the educational system, there are many restrictions that hinder their effective use, in particular: the general anti-innovation background of the economy; excessive orientation of domestic business to a foreign innovative resource, its low activity in cooperation with universities; leading to a low demand for innovative educational products, the willingness of a significant part of consumers to be content with educational services of low quality, which is due to low incomes and the orientation towards educational services as a public good (free service), which is

characteristic of many buyers; a certain apathy of the educational community in the regions, associated with the uncertainty of prospects and pessimistic development forecasts; the lack of an approach to innovation as a discipline in universities; low susceptibility to innovations of many university staff; lack of objective criteria for "innovation", which makes it difficult to assess the effectiveness of financing innovative projects; the presence of two opposite manifestations of what can be called the “provincial complex”, which, although it leads the teams of some universities to create unique technologies, strategies and educational products, the likelihood of which is much lower in Western-oriented universities, but keeps others within the framework of imitation, provokes the use only approaches already tested by others.

ІНФОРМАЦІЙНІ СИСТЕМИ І ТЕХНОЛОГІЇ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ

КОНЦЕПЦІЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ В СТАНДАРТАХ ПОБУДОВИ ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ І ТЕХНОЛОГІЙ

С. Мороз, к.е.н., доцент

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Сталий розвиток тривалий час є важливим концептом в еволюції сучасного суспільства, що включає економічні, соціальні й екологічні складові, та націлений на підвищення життєвого рівня населення. Очевидно, що це знайшло відображення у виробничих технологічних процесах і ринкових та управлінських стратегіях бізнесу й держави. Не стали виключенням зростаючі вимоги до структури та можливостей автоматизованих інформаційних систем і технологій, які наразі є елементом інфраструктури підприємств та важливою складовою державного управління й суспільних комунікацій.

Зміни у організації та управлінні підприємствами втілились у сучасних стандартах побудови автоматизованих інформаційних систем. Розглянемо найбільш актуальні в даний момент, ранжовані по термінам розробки.

MPS (Master Planning Shedule – Об’ємно-календарне планування). Програмні компоненти, що розроблені на основі даного стандарту є складовими систем управління проектами, систем складання розкладів та модуллями в інтегрованих інформаційних системах. Націлені на складання планів-графіків виконання робіт, використання ресурсів (обладнання, техніки, працівників, матеріалів), потреби у фінансуванні тощо.

SIC (Statistical Inventory Control – Управління запасами на підставі статистичних математичних методів). Одним із видатних постатей у галузі використання математичних методів в управлінні запасами був лауреат Нобелівської премії Леонід Канторович. В системі застосовуються статистичні методи для моделювання обсягів попиту і часу поповнення запасів товарної продукції (для виробничих запасів моделювання здійснюється з урахуванням строків виготовлення).

MRP (Material Requirements Planning – Планування матеріальних ресурсів) та подальший розвиток у MRP II (Manufacturing Resource Planning – Планування виробничих ресурсів) націлений на економію виробничих ресурсів на всіх виробничих етапах і включають компоненти MPS та SIC.

ERP (Enterprise Resource Planning – Планування ресурсів підприємства) та ERP II (Enterprise Resource and Relationship Processing – Управління ресурсами і відносинами підприємства) в даний час є стандартами у побудові інтегрованих (корпоративних) систем, що включають цілі набори функціональних модуллей. Зокрема, вітчизняна розробка Мастер:Агро від IT-Enterprise чи система Sap business one від одного зі світових лідерів SAP AG.

SCM (Supply Chain Management – Управління ланцюжками постачань) та SSM (Supply and Service Management – Управління збутом та сервісом)

являються обов'язковим компонентом систем електронного бізнесу.

CRM (Customer Relationship Management – Управління взаємовідносинами зі споживачами) актуальна для клієнтоорієнтованих компаній, страхових компаній, банків, ритейлу тощо. Може використовуватися як окрема система чи в складі інформаційної системи підприємства.

Одиним із новітніх стандартів є CSRP (Customer Synchronized Resource Planning – Планування ресурсів підприємства, синхронізоване зі споживачем), запропонований в 2003 році компанією SYMIX. Вказаний стандарт передбачає включення споживача в процес виробничого планування, тобто асортиментні плани формуються по замовленням клієнтів. В сільськогосподарських підприємствах в якості замовлень виступають форвардні контракти на майбутні врожаї, плани суміжних галузей (вирощування кормів для тваринництва чи забезпечення сировиною переробні комплекси). CSRP націлений на вирішення проблем перевиробництва і забезпечення гарантованого збуту, що дає чуттєву суспільну вигоду.

В сільському господарстві широкого поширення набули автоматизовані системи на основі GPS-технологій. З їх допомогою вирішують проблеми відстеження маршрутів й стану техніки, моніторингу місцезнаходження обладнання і тварин, управління агрегатами в системах точного землеробства тощо. Тут варто відзначити наробки компанії AgriChain з агрохолдингу Астарт-Київ щодо управління земельним банком, моніторингу посівів, планування й оперативного управління технологічними операціями тощо. Причому, програмні модулі використовуються не тільки на полях агрохолдингу, а й пропонуються на продаж. На рівні державного управління впроваджена і використовується електронна кадастрова книга. В багатьох містах функціонують системи управління транспортом.

Варто окремо відзначити стрімкий розвиток мережних технологій та поширення різноманітних сервісів. Ковідні обмеження й військовий стан сприяли зростанню потреб в цифрових засобах комунікацій та технологіях дистанційного навчання.

Бізнес і суспільство стали ширше використовувати соціальні мережі, відчутно зросла активність в месенджерах. Чатботи в месенджерах використовують банки, страхові компанії, магазини.

В сфері державного управління цифровізація націлена на сприяння бізнесу (оприлюднення публічної інформації), покращення комунікацій з населенням, електронний документообіг між державними структурами.

Корисним для фахівців і населення є ресурс Opendatabot, що збирає дані різних реєстрів і інституцій, де можна перевірити контрагента, власність на земельну ділянку отримати дані про судові рішення тощо.

На покращення якості обслуговування спрямовані системи електронного банкінгу, спрощують процедури вибору фільтри в інтернет-магазинах, на раціональне споживання націлені публічні торгівельні площадки з рейтингами покупців і продавців та системою їх перевірки. Введення обмежень на валютному ринку сприяла росту попиту на цифрову валюту (біткоїни, токени).

Зростаючі вимоги населення, підприємств та держави до інформаційного забезпечення в руслі стійкого розвитку можливо задовольнити тільки за рахунок широкого використання автоматизованих інформаційних систем різного гатунку і мережних ресурсів та сервісів.

ІНФОРМАЦІЙНІ СИСТЕМИ І ТЕХНОЛОГІЇ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ

О. Башара, студентка гр. ЕФ-21-1

Науковий керівник: О. Левкович, к.е.н., викладач

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

На сьогоднішній день інформаційні системи та технології дуже вплинули на аграрний сектор та взагалі сільське господарство. Вони зробили його більш прибутковим, безпечним та ефективним. Завдяки інформаційним технологіям, фермери, агрономи коригують способи, якими обробляють поля та посіви.

Інформаційні технології- це сукупність методів, способів та прийомів застосування обчислювальної техніки в контексті збору, пошуку і обробки інформації. Авжеж, інформаційні технології-це не тільки комп'ютери, а й ресурси які необхідні для управління інформацією

Одним із актуальних напрямів використання ІТ в агропромисловому виробництві стає точне землеробство, яке забезпечує стратегію управління врожайністю сільськогосподарських культур, що використовує глобальну систему позиціонування (GPS), географічні інформаційні системи (ГІС) та технології, та дані з множинних джерел про умови росту та розвитку рослин та окремо взятого поля, які слід розглядати в кожній економічній ситуації та розробляти заходи щодо його управління [1].

Сільське господарство – слугує ідеальним осередком для впровадження інформаційних технологій. Завдяки цьому можна забезпечити ефективно і стійке функціонування та розвиток суб'єктів господарювання в новостворених умовах застосовуючи інформаційні технології, можна ретельно і ефективно виявити внутрішні резерви, спрогнозувати залучення зовнішніх джерел вкладання, а також проводити реструктуризацію як в організаційних структурах, так і виконувати реінжиніринг систем управління. Йдеться про те, щоб, використовуючи найрізноманітніші дані, оптимізувати прийняття рішень про локальне внесення добрив та отрутохімікатів у ґрунт для підвищення продуктивності сільськогосподарського виробництва.

Новітні ІТ допомагають фермерам отримувати поради, рекомендації без врахування часу і місця їх знаходження. Описуючи проблему звичайними словами свого спілкування, додаючи фотографії або відеозаписи, фермер досягає бажаного результату в лічені хвилини. Це відбувається тому, завдяки програмному забезпеченню час та місце розташування фермера буде визначено автоматично. Потім не виходячи зі свого кабінету, а лише використовуючи електронну пошту він за допомогою одного кліка надіслає всі необхідні матеріали певним службам які забезпечують ефективно ведення сільського господарства і через деякий час зможе отримати нагальну відповідь на всі свої

запитання або в діалоговому режимі безпосередньо використовуючи інтернет та соціальні мережі досягти бажаного результату та вирішити свої проблеми [2].

Досліджуючи різні напрями використання ІТ та інформаційні системи в аграрному секторі можна зробити групування за деякими блоками. А саме першим блоком можна виділити можливість обробляти великі обсяги (масиви) інформації, яка не має структурованого формату, вона визначається такою, тому що відноситься до інформації з макрооточення підприємства і саме ІТ дозволяють забезпечити обробку такого масиву і отримання необхідної і важливої інформації.

Другим основним блоком можна виділити засоби, які дозволяють ефективно працювати підприємству, а саме введення автоматизованого процесу на підприємстві. Завдяки цим ІТ на підприємстві працівники зможуть якісно і ефективно виконувати покладені на них обов'язки і досягати бажаного ефекту або результату. Наступним блоком можна виділити не менш важливий аспект того, що автоматизацію на підприємстві має бути впроваджено не тільки для працівників, але й і для управлінців та менеджерів, що дозволяє впроваджувати їх напрацьований досвід, який перенесений до інформаційних продуктів задля ефективного управління підприємством.

Не слід забувати про важливість і необхідність наступного блоку, а саме необхідності автоматизації наукових (агрономічних) досліджень без яких не відбудеться належне функціонування та розвитку аграрного сектору та виведення його рівня на міжнародні стандарти. І заключним блоком даного класифікаційного формування можна виділити саме інтегровані інформаційні системи. Саме завдяки їм можна забезпечити можливість підприємства в повному обсязі і максимальним ефектом виконувати свої функції.

Так як поля залежать від свого розташування, ГІС технологія є дуже корисним інструментом з точки зору точного сільського господарства. Використовуючи геоінформаційні технології у сільському господарстві, фермери можуть відображати поточні та майбутні зміни опадів, температури, врожайності тощо.

Також це дозволяє використовувати програми на основі GPS. За допомогою системи супутникової навігації — GPS, фермери бачать на екрані всю важливу для їх роботи інформацію. Це дозволяє стежити за маршрутом руху трактора, контролювати кількість внесення добрив.

Прикладом інформаційної технології в аграрному секторі може бути такий додаток як «Scouting». Ця програма використовує карти полів. За допомогою цього додатку, фермер може надати завдання своїм робітникам за декілька кліків. Додати поле, поставити булавку, дати задачу. Після надання завдання, розвідник пересувається у надане місце та починає перевіряти проблеми в області на ділянці, тобто за рухом шкідників; починає дії боротьби з бур'янами роблячи записи у додатку. Це дозволяє оглядати проблемні зони лише за необхідності, тим самим заощаджуючи час для прийняття необхідних профілактичних заходів.

Таким чином, інформаційні системи та технології в аграрному секторі є досить важливими. За допомогою їх фермери мають можливість з високою точністю визначати біомасу сільськогосподарських культур, висоту рослин, наявність бур'янів та водо насиченість на певних ділянках поля та набагато швидше виконують роботу.

Література:

1. Сільське господарство в Україні. URL: <https://dlf.ua/ua/silskogospodarstvo-v-ukrayini/>
2. Інформаційні системи. Інформаційні технології та агросервіс URL: https://pidru4niki.com/1255071161368/informatika/informatsiyeni_sistemi_informatsiyeni_tehnologiyi_agroservis

DIGITAL PLATFORMS FOR THE ORGANIZATION OF DISTANCE EDUCATION IN UKRAINE

*O. Karamushka, PhD in Economics, Associate Professor
Dnipro State Agrarian and Economic University*

The rapid pace of development of the information society affects the acceleration of the pace of implementation of innovations of various levels and new scientific and technical achievements in the education process, thereby producing new requirements for separate links of education support, assessment of its quality, development of standards and recommendations, ways of forming intellectual potential, increasing competences etc. Requirements for the quality of providing educational services on the basis of electronic educational spaces are increasing. The information environment quickly forms new habits, behavioral stereotypes, cultural demands and new values in people. New electronic network communities are being formed that produce, supply and use information resources and thus contribute to the vertical and horizontal development of the electronic educational space.

The key form of the information environment of the educational process is distance learning, which under modern conditions is the optimal and effective element of teaching in higher education.

To make distance learning as effective as possible, distance learning must be properly organized through a system of organization, technology, programming, and program steps. The distance learning platform is a key component of communication between distance education partners. In this system, teachers use multimedia learning resources to create universal learning courses, personalize them according to the needs and abilities of each student, and support student activities.

The student studies online or downloads recommended learning content, organizes his work, completes assignments, observes the development of his performance in pairs, completes self-assessment tasks and provides the teacher with full access to completed assignments. Instructors and students can interact individually or in groups, provide discussion topics, and collaborate on learning or creating joint documents.

The administrator provides and maintains system maintenance, controls access

and permissions of teachers and students, as well as links to external information systems (management documents, handbooks, educational resources). That is, the platform administrator has a unique role, different from the institutional administrator.

Today, there are a large number of e-learning platforms in the world, which are divided into two categories: closed (commercial) and open (free distribution). In the conditions of quarantine, all institutions of higher education were forced to switch to distance education. In Ukraine, 4 main platforms through which higher education institutions carry out the educational process have gained popularity: Google Classroom, Microsoft Teams, ZOOM and Moodle.

Google Classroom is a free web service created by Google for educational institutions to help create, distribute, and categorize paperless activities. The main purpose of the service is to speed up the file exchange process between teachers and students.

Microsoft Teams is a completely new type of workspace that helps teachers cope with tasks even more effectively. It is a simplified version of a learning management system that allows learning groups to communicate and share files. In it, lecturers can establish a connection with the right students or pupils, start a conversation or find the necessary tools and content. This service easily integrates with Office applications and is specially designed for use in the global, secure cloud space of Office 365. The program integrates everything into a collaborative work environment, including chat, file sharing and enterprise applications. This program provides the functionality of conducting classes online.

Zoom is content for video conferences of students, online meetings and distance learning. The program is ideal for one-on-one and group courses, and students can access it by phone, computers and tablets. Anyone with a contact or meeting ID can join the video conference. An event can be pre-scheduled or recurring, which means that the same login link can be created for an ongoing course at a given time.

Moodle is an open and free learning management system that can integrate communication between teachers and students. Many options are available, including tasks, file uploads, messages, ratings, and an event calendar. Although it is mainly suitable for the organization of traditional distance learning courses, it mainly focuses on the organization of teacher-student interaction and the support of full-time studies.

In today's information society, Moodle is becoming more and more popular. This is due to the fact that the system is not only suitable for use in working versions of the global network, but can also be easily transformed into a self-sufficient platform for local educational resources (creation of a resource and an offline lesson that will fully work in a local network). This complex offers many tools for developers of educational resources, these tools can be in student-student, student-teacher communication, an online version for teachers or a student course management system, an offline course management system.

The results of the conducted research show that distance education can be effective and achieve the appropriate level of training after its programmatic and

technical components have achieved their goals and timely feedback from the teacher to the student. The successful implementation of training depends on the consistent, comprehensive and detailed work of students, teachers, curators, service personnel and heads of institutions.

Taking into account modern trends in education, the change in the form of organization of education in institutions of higher education should take place in the direction of the transition to forms of mixed education with the use of distance learning support systems and provide for the use of both traditional forms of education (lectures, practical work, seminars, consultations, independent work, etc. .), as well as innovative (interactive video lectures, virtual laboratories), and the leading methods of teaching in institutions of higher education should become methods that stimulate the cognitive activity of students and ensure their involvement in systematic independent work in the learning process.

PARSING AS A METHOD OF OBTAINING AN INFORMATION BASE ABOUT THE TARGET AUDIENCE OF THE AGRICULTURAL PRODUCT

*V. Kozenkova, c.e.s., Senior Lecturer
Dnipro State Agrarian and Economic University*

Internet marketing is a commercial activity on the Internet, which has a number of specific features and is capable of solving the following tasks: increasing the number of customers; positioning and promotion of goods and services on the market; increasing brand awareness; formation of a loyal Internet audience. Today, there are a huge variety of different Internet sites, video hosting, streaming services and other applications where users can communicate, share information and publish their content. But social networks dominate this multitude due to their wide range of promotion tools.

Social networks are one of the most effective and accessible tools for promoting agricultural products on the Internet.

Among the advantages of social networks are the following: providing rapid information to the market about new services and promotions; interaction with consumers in real time; support for various advertising formats; using hashtags to display posts to specific target groups; quick collection and processing of feedback from customers; providing customers with the ability to view promotional posts, add them to favorites, comment on or share with friends and subscribers.

Target segment identification allows companies to focus their efforts on a particular customer segment, identifying the most effective way for them to promote to get the best results and increase profits.

After segmenting and defining the target segment, it is necessary to "extract" it from social networks. In order not to search for the necessary audience manually, special services, parsers, can be used. Parsers are programs that can process and analyze data. In general terms, parsing is an automated collection of information from a source in order to process and transform it for further use.

The mechanism of the parser is shown in Fig.1.

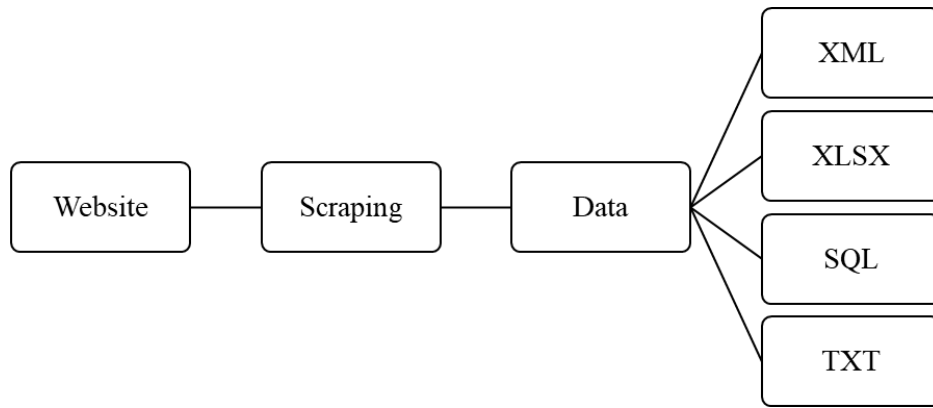

Figure 1. The mechanism of the parser [1]

First you need to decide on the search criteria: parser programs have many filters in the settings that should be used. If we are talking about collecting user profiles, then in addition to gender, age and geolocation, you can specify participation in thematic communities, circle of interests, education and other data. Next, you need to choose a suitable program or write a parser yourself, it all depends on the budget for the project and current requests. In conclusion, it remains to start parsing and collect the received data. Ready data, as a rule, is either loaded into the database or saved in SQL, XML or in a regular TXT file.

Parsers, as a rule, allow you to find the most active and interested audience, which can be used both in advertising and later when working in other parsers. In addition, scrapers have many opportunities for promoting communities in social networks. For example, they are used to search for information, transfer user data, and qualify leads. Parsers allow you to analyze, for example, the composition of community members or collect data and contact information for a particular group of users.

You can identify such an audience by obtaining data from social networks using the API (application programming interface), which is a set of methods used to access the functionality of a software component. The API provides the webmaster with the ability to interact with the social network through scripts (PHP or JavaScript). Usually, an API is an interface that allows you to get information from a database using http requests to a special server. The syntax of requests and the type of data they return are usually strictly defined on the side of the service itself and consist of the following parts:

`https://api.xxx.com/method/METHOD_NAME?PARAMETERS&access_token=ACCESS_TOKEN&v=V,`

where `METHOD_NAME` is the name of the API method;

- `PARAMETERS` – input parameters of the corresponding API method, a sequence of name=value pairs joined by ampersand &;

- `ACCESS_TOKEN` – access key;

- `V` – used API version.

In response, the server will return a JSON object with the requested data, which is a format for recording data in the form of "property name": "value" pairs. Accordingly, the response to the request will look like this:

```
{"response":[{"id":1,"first_name":"XXX","last_name":"YYY"}]}
```

The most commonly used API methods include the following:

- users.get – returns extended information about users;
- likes.getList – returns a list of users who have added an object to the "Like"

list;

- groups.get – returns a list of user groups;
- groups.getMembers – returns a list of group members;
- groups.getById – returns information about groups by their IDs;
- friends.get - returns a list of id of the user's friends, etc.

Thus, parsers are a useful tool for business: they allow you to speed up the process of collecting the necessary audience, reducing the burden of routine work from a person and helping to avoid errors caused by manual labor.

Literature:

1. Bankovsky K. Parsing: what marketing tasks does it solve. 2018. Received from: <https://webpromoexperts.com.ua/blog/parsing-kakie-marketingovye-zadaci-on-resaet/>.

ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В УПРАВЛІННІ ТА БІЗНЕС-ПЛАНУВАННІ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

С. Нужна, к.е.н., доцент

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Інформаційні технології аграрних підприємств в своєму розвитку пройшли довгий шлях, кожний етап якого характеризувався своїми засобами обробки інформації на базі комп'ютерних і телекомунікаційних технологій. Технології докорінно змінили концепцію сільського господарства, зробивши його більш вигідним, ефективним, безпечним та простим. Безліч розвинених країн світу певною мірою здійснюють процес інформатизації, а саме процес активного формування та широкомасштабного використання інформаційних ресурсів в управлінні та бізнес плануванні підприємств. Для України інформатизація - шлях не лише до європейської інтеграції, але й до економічного добробуту.

З кожним днем сучасні аграрні підприємства отримують значні вигоди від інформаційних технологій у сільському господарстві, що постійно розвиваються. Ці переваги включають зниження споживання води, поживних речовин та добрив, зниження негативного впливу на навколишню екосистему, зменшення хімічного стоку у місцеві ґрунтові води та річки, підвищення ефективності та багато іншого. Таким чином, бізнес стає економічно вигідним, розумним та стійким.

На сьогодні в управлінні та бізнес плануванні роботи аграрних підприємств використовують п'ять найкращих новітніх технологій, визнаних фермерами. А саме,

- *ГІС технології в сільському господарстві та GPS сільське господарство*. Оскільки поля залежать від місцезнаходження, то ГІС технологія стає корисним інструментом з точки зору точного сільського господарства.

Використовуючи геоінформаційні технології в сільському господарстві, фермери можуть скласти карту поточних і майбутніх змін кількості опадів, температури, врожайності, тощо. Ефективним є використовувати застосунки на основі GPS, сумісні з інтелектуальними технологіями для оптимізації внесення добрив та пестицидів; з огляду на те, що фермерам не потрібно обробляти все поле, а обробляти тільки певні ділянки, вони можуть досягти економії грошей, зусиль і часу. Ще однією великою перевагою ГІС технологій в сільському господарстві, є використання супутників та дронів для збору цінних даних про рослинність, ґрунтові умови, погоду та рельєф з висоти пташиного польоту. Такі дані значно покращують точність прийняття управлінських рішень та в бізнес-плануванні сільськогосподарських підприємств.

- Використання супутникових даних для прогнозування врожайності, а також проведення моніторингу полів практично в реальному часі є досить простим із застосуванням інноваційних інформаційних технологій. Датчики здатні давати зображення в різних спектрах, що дозволяє застосовувати численні спектральні індекси, такі як Нормалізований диференційований вегетаційний індекс (NDVI). Індекс вмісту хлорофілу в покривах (CCCI), який допомагає при внесенні поживних речовин. Нормалізований індекс RedEdge (NDRE) визначає вміст азоту, модифікований ґрунтово-корегований вегетаційний індекс (MSAVI), призначений для мінімізації впливу ґрунтового фону на самих ранніх стадіях розвитку рослин.

- За допомогою сучасних інноваційних технологій, таких як *дрони* – фермери мають можливість з високою точністю визначати біомасу врожаю, висоту рослин, наявність бур'янів та насиченість водою на певних ділянках поля. Вони надають більш якісні і точні дані з вищою роздільною здатністю в порівнянні з супутниками.

- Можливості *цифрової платформи EOSDA Crop Monitoring*, яка використовує супутниковий моніторинг, дозволяють спростити спостереження за сільськогосподарськими полями. Це дозволяє пришвидшити процес прийняття рішень фермером, аби він не пропустив важливий момент обробки поля. Деякі з функцій, доступні на платформі: нормалізований диференційований вегетаційний індекс (NDVI) для відстеження стану врожаю у сільському господарстві; мобільний застосунок *Scouting*, в якому використовуються цифрові карти полів; аналітика погоди. Аналізуючи погодні дані відповідно до даних про стан рослин, отриманих із супутникових знімків, фермери можуть точно застосовувати полив та запобігати пошкодженню від морозу чи спеки.

Найбільшою перевагою EOSDA Crop Monitoring є той факт, що він заснований на супутникових знімках і, таким чином, допомагає аналізувати польові умови підприємств аграрного сектору або стан конкретних територій і оперативно отримувати цінну інформацію. Це дозволяє прискорити оптимальний час реакції, а також приймати надійні рішення.

Іноді в платформі EOSDA Crop Monitoring доводиться застосовується технологію порівняння кількох наборів даних, щоб отримати цінну інформацію

про сільськогосподарські поля. Фермер може порівняти продуктивність свого поля із середньою продуктивністю всіх полів у даному районі. На даний момент такі порівняння доступні лише з використанням індексу рослинності NDVI.

Роблячи підсумки вище зазначеного, можна сказати, що завдяки широкому використанню сучасних інформаційних технологій вдається досягти кращих результатів на підприємствах аграрного сектору. Врожаї стають кращими, продукція – якіснішою. Із будь-якої точки світу виробники мають змогу прорекламувати свій товар, представити його на різних сегментах ринку та продати за вигідними цінами. Таким чином, необхідність фінансування впровадження інформаційних технологій на аграрних підприємствах, підготовки кадрів, здатних створювати й застосовувати інформаційні технології в сільському господарстві, є надзвичайно необхідною, адже досвід розвинутих країн світу свідчить, що використання досягнень нових інформаційних технологій та систем інформаційного забезпечення є необхідними умовами та складовими успіху будь-якого підприємства. А, зважаючи на стрімкий розвиток інформатизації українського суспільства, необхідно ширше використовувати новітні інформаційні технології в управлінні аграрними підприємствами.

ІНФОРМАЦІЙНІ СИСТЕМИ І ТЕХНОЛОГІЇ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ

В. Тищенко, студентка гр. ХТ-2-22

Науковий керівник: О. Ткачова, доцент

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Більшість сучасних галузей виробництва до наших днів пройшли тривалий етап розвитку та вдосконалення від самих основ і до тих широких можливостей, які ми маємо зараз. Аграрна сфера, як і багато інших, теж пройшла певний шлях модернізації та оптимізації. Трансформація від «ручного плуга й лопати до комбайна на автопілоті» тривала не одне століття. Таким змінам сприяє як глобалізація, що надає нові перспективні напрямки для покращення технологій, так і політика цифровізації, що передбачає доступність та зручність комунікації між різними ланками виробничо-технологічного процесу [1].

Якщо розглядати явище широкого використання цифрових технологій в загальному, то можна зробити висновок, що економіка країн, що розвиваються, досягає більшої стабільності за рахунок стрімкого розвитку та розповсюдження інформаційно-комунікативних технологій у виробничих та невиробничих сферах діяльності. Адже, наприклад, зниження вартості обробки інформації у результаті поширення відповідних засобів разом зі зростанням обчислювальних потужностей в комплексі допомагають стримувати інфляцію [2].

Питанню застосування інформаційних систем і технологій в аграрному секторі приділили свою увагу зарубіжні та вітчизняні вчені і дослідники, зокрема: Д. Балдик, Р. Клім, О. Білоткач, С. Тищенко, О. Думлер, О. Зелінська, С. Сухоцька, О. Кривда, А. Крючковська, Я. Мукеш, С. Янгра. Та незважаючи

на численну кількість наукових досліджень, пов'язаних з наведеною темою, через активне вдосконалення та суцільну інтеграцію цифрових технологій, які викликають трансформаційні процеси у суспільстві і глобальній економіці, поле для досліджень питання їх застосування залишається і досить широким.

За даними IMD World Competitiveness Center про рейтинг цифрової конкурентоспроможності країн світу від 2021 року та World Bank Open Data про показники рівня відсотку валового внутрішнього продукту на душу населення від 2021 року, які для наочності надані на рис.1, можна зробити висновок, що є пряма залежність наведених вище показників: чим вище місце країни в рейтингу IMD World Competitiveness Center, тим вище, відповідно, показник % ВВП на душу населення. Цей зв'язок дає нам право стверджувати, що впровадження та застосування інформаційних технологій у всіх галузях позитивно впливає на економічний розвиток країн. Розширення поля впливу цифрової економіки як у розвинених, так і в країнах, що розвиваються, сприятиме стабілізації національної економіки виходячи з їх пріоритетів розвитку [3], [4].

Відповідно, використання цифрових технологій при модернізації виробництва в агропромисловому комплексі та розповсюдження систем впровадження сучасних технологій в країні забезпечує економічну стабільність у галузі.

Сьогодні бурхливий розвиток наукових досліджень та поява цифрових технологій у всіх галузях позитивно впливає на зростання зайнятості. Відбувається це за рахунок зниження витрат на оплату праці у виробництві.

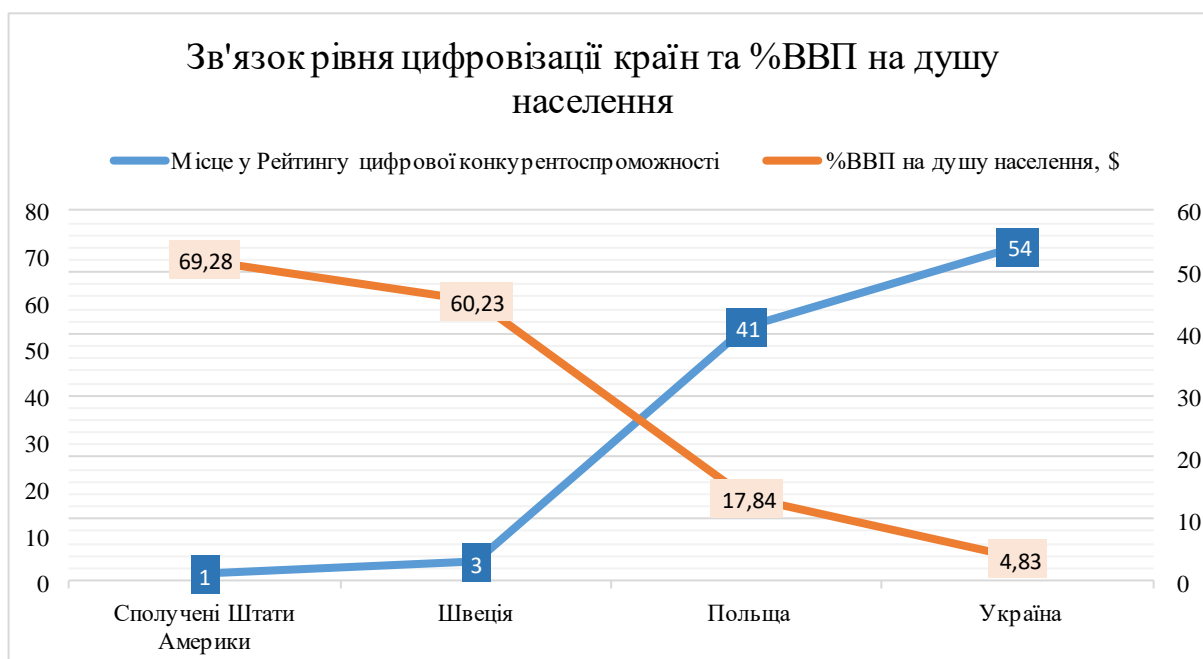

Рис.1. Зв'язок рівня цифровізації країн та %ВВП на душу населення [4]

Крім того, використання різного виду інформаційних технологій в аграрній промисловості може вивести галузь на новий рівень. Спрощення

шляхом осучаснення тих чи інших етапів виробництва означає зменшення витрат на вирішення логістичних питань, а також, скорочення виробничих термінів та зменшення ризиків за рахунок мінімізації людського фактору.

Продуктивність та ефективність ухвалення рішень теж покращується, адже саме за допомогою новітніх способів збору інформації та їх обробки із застосуванням технології великих даних (Big Data) дає власникам агровиробництв, наприклад, проводити оцінку біомаси та параметрів росту посівів, місця скупчення та відсоток бур'янів і забезпечує реалізацію продовольчої безпеки. А в глобальному розумінні така технологія дає змогу автоматизувати різноманітні сільськогосподарські процеси і, таким чином, може перетворити звичайне управління фермою на системи штучного інтелекту [5].

Як приклад безпосереднього застосування інноваційних інформаційних технологій в аграрному секторі можна взяти діяльність американської компанії *Kray Technologies* в Україні, що є розробником індустриальних дронів для обприскування рослин, які мають замінити наземні оприскувачі та сільськогосподарські літаки. *Kray Protection UAS* – найбільш ефективний у світі промисловий безпілотник для обробки сільськогосподарських культур. Завдяки максимальній швидкості 70 миль на годину та просторовій точності внесення добрив він здатен обробляти до 1200 акрів землі на день автономно і відповідає вимогам безпеки використання агенції з охорони довкілля США.

Отже застосування інформаційних систем і технологій в аграрному секторі надає можливість максимально оптимізувати виробничі процеси. Завдяки використанню новітніх розробок, що стають доступними широкому колу виробників та споживачів завдяки світовим глобалізаційним процесам, можна досягти економічного розвитку на рівні країни, а отже, і в аграрній сфері безпосередньо. Раціональне використання сучасних технологій підвищує прибутковість виробництв, як наслідок, гарантує стабільність для власників виробництв та ініціює ріст зайнятості в сільськогосподарській галузі. Також розвиток ІТ складової сільськогосподарських компанії підвищує їх конкурентоспроможність на ринку, адже в умовах сучасності і реалізація товару, і управління виробництвом загалом здебільшого відбуваються за посередництва інформаційних технологій та електронних ресурсів в тому числі.

Оскільки за даними Державної служби статистики України за період з січня по серпень 2021 року експортна виручка від аграрної продукції (це продукти рослинного походження, овочі, зернові культури, насіння і плоди олійних рослин, жири та олії тваринного або рослинного походження) становила 61,9%, доходимо висновку, що ця складова зовнішньої торгівлі України є однією з основних. Саме тому використання інформаційних технологій в цій галузі повинно бути пріоритетним та всеосяжним [6].

Література:

1. Marinko Skare, Domingo Riberio Soriano, How globalization is changing digital technology adoption: An international perspective. *Journal of Innovation & Knowledge*. Vol. 6. 2021. С. 229-230. URL: [Ошибка! Недопустимый объект гиперссылки.](#)
2. Brigitte Granville, Carol Leonard and Julian Manning, *Information*

- Technology and Developing Countries: Potential and Obstacles. 2000. С. 8. URL: https://www.nomurafoundation.or.jp/en/wordpress/wp-content/uploads/2014/09/20001019-20_Brigitte_Granville_-_Carol_Leonard_-_Julian_Mann.pdf
3. IMD WORLD DIGITAL COMPETITIVENESS RANKING. 2021. URL: <https://imd.cld.bz/Digital-Ranking-Report-2021/200/>
4. World Bank Open Data. URL: <https://data.worldbank.org/country>
5. S. A. Bhat and N. -F. Huang. Big Data and AI Revolution in Precision Agriculture: Survey and Challenges, in IEEE Access. Vol. 9. 2021. С. 110209-110222. URL: <https://ieeexplore.ieee.org/stamp/stamp.jsp?tp=&arnumber=9505674>
6. Державна служба статистики України. Товарна структура зовнішньої торгівлі України. Архів за 2022 рік. URL: https://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2022/zd/tsztt/arh_tsztt2022_u.html

ТЕНДЕНЦІ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В АГРОСФЕРІ

О. Ткачова, к.н.держ.упр., доцент

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Інновації в сільському господарстві відіграють досить значну роль. Так, за результатами щорічного дослідження аналітиками компанії IFORS за 2021 рік рівень використання технологій зріс більш ніж на 24%. Цьому сприяли: пандемія COVID-19, прагнення агросектору підвищити продуктивність, зростання конкуренції на внутрішньому та зовнішніх ринках, підвищення рівня цифровізації агробізнесу [1].

Створення та застосування сучасних інформаційних технологій в агросфері України має велике значення та перспективи розвитку у найближчі десятиліття. У перспективі на десять-двадцять років агропромислова сфера буде розвиватись під впливом зростання загроз дефіциту ресурсів для забезпечення зростаючих потреб людства, водночас враховуючи кризу сформованих продовольчих систем і посилення проблем забезпечення біобезпеки та екології. Виробництво продовольства в майбутньому більше, ніж будь-коли, буде залежати від технологій підвищення врожайності, продуктивності та запобігання втрат, але менше, ніж будь-коли, від впливу зовнішніх кліматичних та біологічних факторів.

Останнім часом широкого впровадження в сільському господарстві набули досягнення біотехнології, новітні засоби переробки продукції, оптимізовані логістичні схеми, сучасні методи управління підприємствами.

Цифрові технології створюють якісну аналітику стану полів, угідь для масового користувача в особі фермера, автотрейдера, страховика, оцінювача, представника фіскальних структур тощо. Впроваджені сучасні інноваційні технології дозволяють коригувати методи обробки посівів та полів, гарантуючи кращу ефективність, безпеку та прибутковість господарства.

До основних напрямків цифровізації агропідприємств можна віднести: масове впровадження пристроїв, інтелектуальних сенсорів та датчиків в агровиробництві; роботизація; перехід до хмарних технологій; наскрізна автоматизація та інтеграція виробничих і управлінських процесів перехід на

обов'язкове електронне діловодство; цифрове моделювання технологічних процесів тощо.

Серед відомих інформаційних технологій, які адаптовані до вітчизняних особливостей функціонування агропромислового комплексу, можна віднести: геоінформаційні сервіси (ГІС-технології), настільні та мобільні додатки Scouting IT-технології GPS спільно з пакетом прикладних програм штучного інтелекту, супутникова система глобальної навігації (GNSS) та супутникова зйомка, аерофотозйомка за допомогою дронів, біосенсори та високотехнологічні датчики, обробка та аналіз Big Data, дослідження масивів онлайн-даних. Досягнуті переваги використання цифрових технологій стосуються зниження споживання води, витрат поживних речовин та добрив, зменшення шкідливого тиску та негативних наслідків на навколишнє середовище за рахунок зниження стоку хімікалій та продуктів життєдіяльності в системі тваринництва у місцеві ґрунтові води та у відкриті водойми.

Застосування цифрових технологій в агросфері України дозволить вплинути на процес прогнозування врожайності та супутникового моніторингу, виявлення та оцінку ризиків втрат в агробізнесі, оперативного отримання цінної інформації для своєчасного впливу на фінансово-економічні показники агросектору.

Серед основних тенденцій розвитку інформаційних технологій в агросфері в найближчий час виділяють [2, 3]:

- робототехніка: очікувана кількість роботів у 2025 р. може становити близько 1,5 млрд. од., тобто кількість роботів на Землі до 2035 р. може стати більше, ніж людей;
- біотехнології (технології прискореної селекції дозволяють на третину скоротити термін створення нового сорту з необхідними господарсько-цінними ознаками): технології прискореної селекції дозволяють не менше ніж на третину скоротити термін створення нового сорту, а також надійно забезпечити необхідні господарсько-цінні ознаки);
- нанобіосенсори: NBS дозволяють відстежувати потреби конкретної рослини в зрошенні, мікро- і макроелементах та інших ресурсах, приймати точні та своєчасні рішення, знизити витрати та поліпшити якість продукції;
- нанотранспорт (системи доставки активних речовин): перспективними напрямками використання нанотранспорту в агропромисловому комплексі є створення нових форм кормових і харчових функціональних добавок, засобів захисту рослин, ветеринарних препаратів, добрив тощо;
- нанобіоніка (напрямок модифікації для створення рослин, що швидко ростуть, проектування штучних фотосинтетичних систем, надавати їм нових функцій, не передбачених природою).

Поєднання автоматизації, комплексної механізації та впровадження сучасних інформаційних в агросферу, перш за все, дозволить зробити будь-який процес більш швидким, зручним та якісним. Це сприятиме не лише зростанню кількості сільськогосподарської продукції, а й покращенню її якості та різноманітності як найефективніший спосіб розвитку агропромислового

комплексу.

Література:

1. Аналітика та моделювання стабільного розвитку (SAM).IFORS.2022.
URL: <https://www.ifors.org>
2. Information and Communication Technology (ICT) in Agriculture: A Report to the G20 Agricultural Deputies. Rome : FAO, 2021. 57 p. URL: <http://www.fao.org>.
3. Інновації, що сформують сільське господарство майбутнього. CLAAS.
URL: <https://www.tmi-claas.com>

ФЕЛЕКТРОННА СИСТЕМА РОЗРАХУНКІВ «КЛІЄНТ-БАНК»

В. Худавердян, студентка гр. БО 21-1-11

В. Кісіль, викладач

*ВСП «Технологічний фаховий коледж
Дніпровського державного аграрно-
економічного університету»*

Важливим етапом комп'ютеризації бухгалтерського обліку безготівкових розрахунків є використання дистанційних систем керування банківськими рахунками, вибір яких зумовлює специфіку бухгалтерського обліку, зокрема документального оформлення розрахункових операцій, безготівкових розрахунків підприємства [4].

Система Клієнт-Банк з'явилася як можливість для бухгалтерів підприємств дистанційно працювати з банками, здійснюючи ряд операцій зі своїми рахунками. Перш за все, ця послуга необхідна компаніям, у яких велика кількість операцій та значні обороти грошових коштів. Банкіри відзначають, що більше 80% клієнтів-юросіб використовують в своїй роботі з банком систему «Клієнт-Банк».[2]

Електронна система передачі документів "Клієнт-банк" призначена для того, аби віддалені клієнти банку - користувачі цієї системи мали змогу отримувати банківські послуги через канали зв'язку. Такі системи називають ще системами електронних платежів "Клієнт / Офіс - Банк" (СЕПКОБ).

СЕПКОБ не підмінює, а лише доповнює традиційну систему платежів електронною безпаперовою технологією обміну платіжними документами та інформацією між клієнтом і банком.

Взагалі, СЕПКОБ - це система передачі даних, яка заміняє такі традиційні засоби зв'язку, як пошта, телеграф, телекс, даючи клієнтові змогу скористатися потрібною послугою, не відвідуючи операційного залу банку.

Клієнт-Банк є програмно-технічним комплексом, який дозволяє підприємству керувати своїм рахунком з комп'ютера, встановленого в офісі підприємства.

Банки розробляють програми Клієнт-Банк самостійно або купують уже готову програму в організації, що володіє правами на неї, і пристосовують до власної автоматизованої банківської системи (АБС), або отримують програму при покупці АБС.

Кожен програмний комплекс «Клієнт-Банк» проходить в НБУ перевірку

на відповідність вимогам безпеки передачі інформації та іншим технічним вимогам, при успішному результаті якої розробник отримує сертифікат відповідності. Це потрібно для того, щоб запобігти несанкціонованому доступу до рахунку клієнта третіх осіб або доступ клієнта до інших банківських рахунків, крім тих, які вказані в договорі на обслуговування.

Система розрахунків «Клієнт-Банк» дозволяє [5]:

- введення даних, друк, відправка і контроль статусів документів в національній та іноземній валюті;
- отримання виписок по рахунку клієнта за будь-який період та оперативної інформації (курси валют, відсоткові ставки за депозитами та кредитами банку);
- формування та відправку в банк заявок на купівлю\продаж валюти;
- створення платежів SWIFT;
- підтримку імпорту\експорту документів.

Переваги роботи «Клієнт-Банк»:

- оперативність та зручність - дистанційне управління власним розрахунковим рахунком та обслуговування клієнтів здійснюється цілодобово;
- незалежність, тобто клієнт може готувати і відправляти платежі тоді, коли це зручно, а проведені вони будуть тоді, коли це потрібно;
- контроль - для великих організацій, що мають підрядні організації або підрозділи, що є окремими юридичними особами, за допомогою Клієнт-Банку з'являється можливість контролювати рух по рахунках підлеглих організацій (корпоративний Клієнт-банк).

Недоліками системи "Клієнт-банк" є те, що коли здійснюється переказ грошей за допомогою системи потребує щоб були постійно присутні люди з правом накладання ЕЦП, тобто директора та головного бухгалтера. Інакше керівники підприємства мусять відкрити електронний підпис іншим особам, що збільшує небезпеку несанкціонованого використання коштів на поточному рахунку. Крім цього можуть виникнути помилки при перенесенні інформації з системи «Клієнт-Банк» до автоматизованої банківської системи (АБС), якщо ці системи створювалися різними розробниками [3].

Забезпечення захисту інформації від несанкціонованого доступу здійснюється якщо:

- у клієнта є унікальна та таємна інформація, яку він може використати тільки системою "Клієнт-банк";
- шифруванням інформації;
- застосуванням індивідуального паролю та імені;
- автоматичне блокування роботи комплексу при виявленні спроб несанкціонованого доступу.

Проаналізувавши переваги і недоліки системи «Клієнт-Банк», можна зробити висновки, що вона є дуже зручною для клієнтів і слугує платформою для прийняття оперативних рішень.

Література:

1. <https://buklib.net/books/26611/>.

2. https://bankchart.com.ua/rko/statti/klient_bank_operativno_zruchno_ekonomno#3

3. <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4784>

4. http://www.agrosvit.info/pdf/19_2015/8.pdf

5. <https://asviobank.ua/distancijni-operaciji.html>

ІНФОРМАТИЗАЦІЯ ТА РЕФОРМУВАННЯ УМОВ ВЕДЕННЯ БІЗНЕСУ: ВПЛИВ НА ПРОДУКТИВНІСТЬ ПРАЦІ В АГРАРНІЙ СФЕРІ ЕКОНОМІКИ

В. Дмитрієва, к.і.н., доцент

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Продуктивність сучасної економіки залежить від багатьох факторів, серед яких не останню роль відіграють фактори комфортності та безпеки ведення бізнесу. Це важливо як для промислових виробничих сфер, так і для сільського господарства. Зокрема, проведений аналіз показує, що, завдяки покращенню умов для підприємницької діяльності, Україна збільшила обсяги валової доданої вартості, створеної саме аграрним сектором з 1999 по 2021 роки в 5,7 рази. Навіть, з урахуванням спаду виробництва в 2015 році, викликаному початком військової агресії РФ, Україні вдалося знову підняти свій економічний рівень в цій галузі до 21 275 186 724,42 у 2021 році (рис.1).

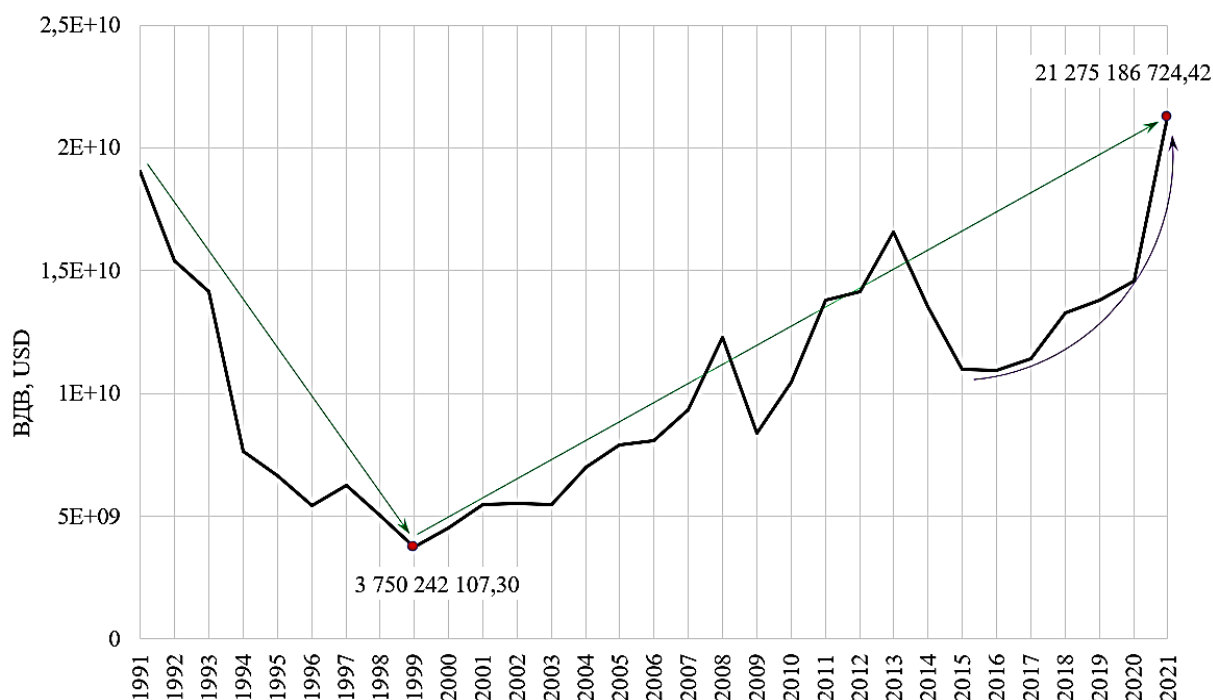

Рис. 1 Валова додана вартість, створена в аграрному секторі (в доларах США)

Сприяли цьому глобальна інформатизація суспільства та реформи умов ведення бізнесу. Перш за все відбулося зменшення економічних витрат на старт економічної діяльності. Для порівняння, якщо у 2003 році затрати на старт бізнесу становили майже 30% від загального обсягу валового національного доходу країни, то у 2019 році ця доля зменшилася до 0,5%. Здавалося б, країна втратила у доходах від процедур реєстрації та запуску бізнесу. Насправді, якщо

глянути на цифри, стає зрозумілим, що Україна заробляє в рази більше саме від щорічних прибутків від виробництва, а не від разового внеску за старт економічної діяльності. Ще один позитивний зсув в умовах та комфортності стає помітним, якщо порівняти кількість процедур, які проходив бізнес для того, щоб розпочати виробництво чи надання послуг: наприклад, у 2003 році їх число дорівнювало 16, а у 2019 році лише 6. Це означає зменшення бюрократії та скорочення часу на проходження всіх необхідних етапів для подання інформації у відповідні державні структури з використанням засобів комунікації з представниками банківської системи, податковою, соціальною та іншими службами. Згідно статистичних даних Світового банку в Україні щороку реєструвалося від 30 000 до приблизно 51 000 нових бізнес-одиниць, а за рейтингом щільності розподілу нових бізнес-одиниць (1,68) цей показник майже дійшов до рівня Польщі (1,64), хоча, водночас, залишається значно нижче, ніж в Естонії (24,19), або ряді інших демократичних держав. Крім реформ, глобальна інформатизація в Україні посприяла прискоренню вирішення багатьох проблем, пов'язаних з підписанням та електронним обігом документів; онлайн взаємодією з партнерами та клієнтами; миттєвим збором та аналізом даних в усіх сферах діяльності; сплатою податків; укладанням угод та прийняттям управлінських рішень.

Слід зазначити, що представники Світового банку після 16 вересня 2021 року розпочали роботу над розробкою нової методології щодо оцінювання умов ведення бізнес діяльності. Передбачається, що нова методика має включати аналіз інвестиційного та ділового клімату з урахуванням трьох стадій економічної активності: відкриття (оцінюється щільністю розподілу бізнесу та тривалістю періоду, необхідного для отримання дозволів на будівництво), умов функціонування (оцінюється показниками якості постачання електроенергії, податкової політики та індексом торгівельної логістики) та припинення діяльності (з характеристиками стану неплатоспроможності та дотримання умов надання позики) [1]. Наприклад, показники альтернативної системи оцінювання базуються на даних щодо опитування фірм, постачальників ділової інформації, неурядових організацій та представництв державного сектору економіки. Використання методики дозволяє проаналізувати стан 164 економік Світу, в тому числі і в Україні, та визначити місце країни в рейтингу.

Україна впроваджує реформу умов для бізнесу з 2009 року, вирішуючи питання, пов'язані з отриманням кредитів та дозволів на виробництво, скороченням часу для експортно-імпортних операцій, застосуванням інформаційних технологій для подання електронної податкової декларації, зниженням вимог щодо мінімального розміру початкового капіталу, зниженням ставок на прибуток, спрощенням процедури передачі прав власності та подоланням інших перешкод на шляху успішного економічного розвитку. Процес реформування в нашій країні триває, а отже клімат для бізнес діяльності буде покращуватись, що автоматично сприятиме отриманню прибутків та зменшенню економічних ризиків для підприємців.

Література:

1. The World Bank. Сприятливе середовище для бізнесу. URL: <https://www.worldbank.org/en/programs/business-enabling-environment/alternative-existing-indicators>

ECONOMETRIC ANALYSIS OF FOOD PRICES IN EASTERN EUROPEAN COUNTRIES

*N. Vasylieva, Doctor in Economics, Professor,
Dnipro State Agrarian and Economic University*

Nowadays all countries around the world are fighting the coronavirus pandemic. Its dramatic effects in the economic aspect are revealed through unbalanced food availability and reduced purchasing power of consumers. Taking into account close locations, similar natural conditions, lifestyles, and diets, this study was intended to continue the previous research [1] on clarifying the Covid-19 impact on food security in Eastern European countries such as Hungary, Poland, Romania, Slovakia, and Ukraine.

At the beginning of the Covid-19 crisis there was an essential increase in the consumer food prices varying from almost 4% in Slovakia to over 16% in Hungary. Statistics shows that the current situation is much more stable with regular daily deviations $\pm 0.6\%$. To a great extent, it was achieved via advanced agricultural diversification, cooperation, encouraged competition, expanded insurance, and implemented risk-management. The same promising trends are observed in the annual GDP per capita which rose from \$3700 to \$4400 in Ukraine, from \$12900 to \$14900 in Romania, from \$15700 to \$17300 in Poland, from \$15900 to \$18500 in Hungary, and from \$19400 to \$21400 in Slovakia over the past two years.

As before, the applied one-factor analyses of variances confirmed correlated price trends in the investigated countries. The F-test was utilized in spreadsheets with the significance level of 0.05. It concerned food basket of five crop and five animal products comprising bread, vegetable oil, sugar, fruit, and potato, as well as pork, poultry, milk, cheese, and eggs. Comparing the explored EU countries in 2021, the cheapest bread, potato, vegetables, fruit and meat were in Romania where the price indices accounted for 56-62% relative to average 100% in the EU-27. The lowest prices for oils, sugar, milk, and eggs were witnessed in Poland where the price indices amounted to 61-82% relative to average 100% in the EU-27.

The checked research hypothesis supposed different volatility of prices for crop and animal products linked with the expected resemblance across the considered Eastern European countries. The examined statistical data incorporated monthly food prices for the period of 12.2019 to 12.2021.

In more detail, the research findings made it possible to identify some cuts in the sales of perishable fruit. The most noticeable negative decrease was observed in Ukraine as a sign of unhealthy changes in dietary patterns. The analyzed EU countries had common fluctuations in prices for vegetable oil, sugar and potato. Prices for bread were the most stable with seasonal deviations up to 2%.

In contrast, Ukrainian animal husbandry demonstrated stronger price resistance

with regard to the neighboring EU countries. Namely, a price for eggs in Ukraine gained the most. Unfortunately, it is explained by substituting more expensive meat proteins with cheaper eggs. In total, the least affected products in the compared countries were milk and cheese. Their prices ranged only by 4%. Poland and Slovakia appeared to have the highest food price volatility, especially for pork. Frozen and processed animal products had less vulnerable prices with regard to the respective fresh or cooled animal food commodities.

To sum up, it should be noted that the Covid-19 crisis inhibits providing food security and healthy nutrition in a global scale. The performed research concludes that the changes in food prices are far from crucial in Ukraine and neighboring EU countries. Nevertheless, local authorities, farmers, and scientists should combine their efforts focused on returning food prices to their pre-Covid-19 levels and mitigating negative economic outcomes of the coronavirus pandemic.

1. Vasylieva N. Food Security in Times of Covid-19: Price Aspects in Ukraine and Neighboring EU Countries. Montenegrin Journal of Economics. 2021. Vol. 17, No. 2. P. 21-30.

СЕРВІСИ SAAS ДЛЯ АГРАРНОГО БІЗНЕСУ УКРАЇНИ

І. Шрамко, старший викладач

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Новітні інформаційні технології, на базі хмарних рішень, дозволяють аграрним виробникам України суттєво зменшити витрати пов'язані з автоматизацією бухгалтерського та управлінського обліку. Сервіси Saas (software as a service) дозволяють використати програмне забезпечення не встановлюючи його на власних пристроях, при цьому користуватися повним інструментарієм вибраного ПЗ, що постійно оновлюється розробниками. Saas підтримує хмарне накопичення та зберігання інформації з постійним доступом до неї з будь-якого пристрою.

На вітчизняному ринку Saas сервісів присутні програми, які дозволяють онлайн ведення управлінського і бухгалтерського обліку, а також подання звітності. Наприклад, українська онлайн бухгалтерія Dilovod дозволить об'єднати роботу працівників аграрного підприємства та здійснювати контроль за діяльністю підприємства в режимі онлайн. Дана програма дозволить вести бухгалтерський облік, облік товарних запасів, звітність та роботу з програмним реєстратором розрахункових операцій в одному середовищі. Оновлення програми будуть здійснюватися автоматично без порушень в обліку, також автоматично будуть створюватися резервні копії інформаційної бази.

Сервіс TAXER дозволить організувати роботу з договорами, актами, рахунками, на підставі зареєстрованих операцій з доходами і витратами сформулювати поточну та звітну документацію. Даний сервіс має повноцінну та актуальну базу знань по веденню підприємницької діяльності. При веденні податкового календаря жоден з термінів подання звітів та сплати податків не буде простроченим. Базовий тариф TAXER є безкоштовним.

Для ведення документації та обліку грошових коштів аграрним виробникам зручно буде використовувати сервіс FINMAP. Він дозволить контролювати всі надходження грошових коштів, здійснювати планування всіх платежів та запобігати касовим розривам, при цьому враховувати витрати за категоріями, підрядниками та контрагентами. FINMAP здійснює інтеграцію з monobank, privatbank, ПУМБ, PayPal, Wise та іншими банківськими онлайн сервісами.

Український розробник програмного забезпечення ДЕБЕТ ПЛЮС надає сервіси для автоматизації бухгалтерського, оперативного та фінансового обліку. Серед багатьох програмних рішень ДЕБЕТ ПЛЮС виділяє конфігурації для аграрних підприємств України як по вирощуванню так і переробці сільськогосподарської продукції. При цьому виділяються такі модулі як рослинництво, тваринництво, облік роботи тракторного та автомобільного парків, облік заробітної плати та фактичної собівартості продукції, облік земельних паїв. Також ДЕБЕТ ПЛЮС пропонує бухгалтерську програму для елеваторів, яка дозволить автоматизувати та пов'язати роботу бухгалтерії та інших підрозділів елеватора (лабораторії та вагової станції).

Аналогічні програмні сервіси також надає вітчизняний програмний розробник MASTER. MASTER:БУХГАЛТЕРІЯ дозволить вести бухгалтерський та податковий облік на підприємствах малого та середнього бізнесу. Також існує окрема версія MASTER:АГРО для організації обліку на аграрних підприємствах в розрізі таких модулів як рослинництво, тваринництво, транспорт та оренда землі. Функціональні додатки дозволять планувати використання посівних площ (MASTER:ТЕП), вести кількісно-якісний облік на току (MASTER:ТІК), систематизацію агрономічних робіт (MASTER:АГРОНОМІЯ). Даний розробник пропонує як хмарне так і стаціонарне розміщення інформаційної бази підприємства.

Для вдосконалення роботи з клієнтською базою зручно використовувати CRM системи. Вітчизняна CRM Sales Creatio автоматизує та пришвидшить повний цикл продаж. Також існують конфігурації для управління маркетингом та бізнес-процесами. На онлайн платформі Marketplace наведені як готові галузеві рішення так і шаблони для автоматизації різноманітних бізнес задач.

Платформа KeyCRM представляє собою CRM для автоматизації інтернет-торгівлі. KeyCRM дозволить автоматично збирати замовлення з різних торговельних майданчиків, таких як Rozetka, Prom, Amazon, Etsy, Ebay, Instagram, Facebook и т.д. Цей програмний продукт включає збір та обробку замовлень, проводити тісну комунікацію з клієнтами, контролювати роботу менеджерів, вести облік доходів та витрат та детальну аналітику.

Комплексний пакет рішень OneBox повноцінно автоматизує процес управління взаємовідносинами з клієнтами. Цей пакет складається з великої кількості додатків, CRM та ERP систем, побудова різних бізнес процесів, електронний документообіг, складський та товарний облік і т.д.

Створений у 2008 році хмарний сервіс Worksection став гідним конкурентом в порівнянні з англомовними сервісами по керуванню проектами.

В процесі побудови проекту використовується сховище файлів, система контролю часу виконання окремих задач, вбудований календар, банк задач з відповідними коментарями та dashboard. Дана платформа має мобільні версії для iPhone та Android та інтегрується з електронною поштою та месенджерами.

Український хмарний сервіс ANT-Logistics використовується для планування маршрутів доставки з урахуванням пробок, Хмарний сервіс TMS ANT-Logistics та сервіс SMS-розсилок АЛЬФАСMS представляють спільну інтеграцію, завдяки якій SMS або голосові повідомлення, можна відправляти масово безпосередньо з веб-інтерфейсу ANT-Logistics, повідомляючи своїх клієнтів про виїзд кур'єра та точний час прибуття, номер замовлення, контактні дані кур'єра та інші сервісні повідомлення.

Використання даних програмних вітчизняних продуктів аграрними виробниками України дозволить вирішити всі задачі управлінського, бухгалтерського та податкового обліку засобами одного програмного середовища, що значно зменшить витрати підприємства.

РОЗВИТОК ТЕСТОВОЇ СИСТЕМИ КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ ЗА РАХУНОК ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ ІДЕНТИФІКАЦІЇ КОРИСТУВАЧІВ

В. Щека, к.т.н, доцент

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

На сьогоднішній день майже по всій території України переважає дистанційна форма навчання. Її широке впровадження було спричинено як розвитком освітнього процесу так і карантинном та війною. Перехід до дистанційної форми навчання поставив перед освітніми установами питання контролю якості освітнього процесу, отриманих знань та компетенцій у студентів. В таких умовах найпоширенішим методом контролю є тестування. Цей метод, за умови коректного формування тестових завдань, дає гарні результати, що підтверджено світовим та українським досвідом.

Однак тестова система контролю знань все ще має ряд недоліків, які можна поділити на дві великі групи. Перша група містить об'єктивні недоліки до яких відносяться:

- тести можуть допускати можливість угадування за рахунок виключення невірних відповідей;
- тести не розкривають мовні здібності студента;
- тести ускладнюють дослідження логіки суджень та творчих здібностей студента;
- складання якісного тесту це трудомісткий і тривалий процес.

До другої групи відносяться суб'єктивні недоліки серед яких можна виділити наступні:

- підвищена ймовірність корупції;
- підвищена ймовірність шахрайства;
- студент зосереджується на успішному проходженні тесту, а не на

засвоєння матеріалу;

- змінюється ракурс педагогічної майстерності викладача, оскільки викладач приділяє більше уваги на складанні тестових завдань, а не на перевірку роботи студентів.

Аналіз наведених недоліків показує, що фактично більшість з них можна подолати за рахунок якісного та професійного викладання дисципліни. Викладач, який зацікавлений у своїй справі може з легкістю зацікавити і студентів. Такий викладач готовий присвятити час складанню такої тестової системи, яка б максимально надавала студенту можливість розкрити свої здібності. Але від шахрайства з боку студента не захищений ніхто. Нажаль давно відомі ситуації, коли замість студента тест складає хтось інший, і не важливо хто саме, головне, що в такому випадку результат тестування не надає інформації щодо здобутих конкретним студентом компетенцій, а це в свою чергу ставить під загрозу всю систему освіти.

Постає питання ідентифікації студента, який проходить контрольні заходи в дистанційному режимі, особливо це стосується асинхронного контролю знань. Встановлення особистості студентів перетворюється чи не на ключову умову побудови віртуального навчального процесу. Рішенням цієї проблеми є технологія віддаленої ідентифікації.

З 2017 року в нашій країні діє і періодично доповнюється Закон України Про електронні довірчі послуги. Закон полегшує транскордонне використання онлайн послуг, що створює умови для безпечної електронної ідентифікації та аутентифікації, а також взаємного визнання електронного підпису, електронних документів та послуг. З 2020 року ПриватБанк запустив перші в Україні біометричні платіжні POS-термінали з технологією FacePay24, яка дозволяє сплачувати покупки за допомогою фото обличчя. Аналогічна технологія є актуальною і навчальному процесі для ідентифікації студентів перед проходженням контрольних заходів. Такі системи успішно використовуються в тестових системах контролю знань в університетах по всьому світу.

Суть методу зводиться до автоматичного запиту інформації з відеообладнання, встановленого на ноутбуках, комп'ютерах чи мобільних пристроях студента. Перед початком тесту користувач реєструється в особистому кабінеті на сайті вищого навчального закладу та активує спеціальний скрипт. Програма фотографує людину перед монітором. Знімок надсилається до центру обробки, де звіряється з вихідними зразками. Як базове зображення зазвичай виступають фотографії з посвідчень особи, що були надані при подачі документів до університету, чи/та дані попередніх сеансів. Якщо параметри збігаються, система відкриває доступ до тесту чи іншого завдання. Процедура займає трохи більше хвилини.

Така технологія відкриває широкі можливості. Перевірку особи можна проводити під час проходження студентами будь яких видів контролю. Враховуючи наявний світовий досвід, достовірність отриманих відомостей про користувача становить 100%. На вимогу навчального закладу ідентифікація може проводитися у трьох формах:

- підтвердження особи за фотографією;
- забезпечення відеоконтролю перед початком тесту;
- забезпечення безперервного відеоконтролю.

Після запуску програми підтвердження особи користувачеві пропонують поглянути на об'єкт веб-камери. На знімок або відеозапис потрібно близько хвилини. Інформація оперативно надсилається до аналітичного центру, де автоматично проводиться порівняння і приймається рішення щодо допуску студента до тесту.

Таким чином цифрові технології повністю вирішують проблему підставних осіб. Спроби обману програми ідентифікації шляхом демонстрації у веб-камеру чужих знімків негайно виявляються. Програма миттєво розпізнає заміну та блокує доступ до тестів або інших функцій платформи дистанційного навчання. Успішна ідентифікація відбувається лише за присутності в об'єктиві живої людини. Обов'язковими вимогами підтвердження особистості є гарне освітлення та можливість зйомки повного овалу обличчя. Фахівці всього світу продовжують удосконалювати методи дистанційного контролю та ідентифікації і вже сьогодні в арсеналі є інші способи онлайн-перевірки, що наразі проходять дослідну експлуатацію.

МЕНЕДЖМЕНТ, ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ

**РОЛЬ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В СИСТЕМІ
УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ**

Є. Решетняк, студентка гр. ОП-2-21

Науковий керівник: О. Родіна, ст. викладачка

Дніпропетровський державний аграрно-економічний університет

Управління підприємством потребує систематизованої інформації про бізнес-процеси, їх вид і обсяг, наявність матеріальних, трудових і фінансових ресурсів, їх використання та фінансові результати діяльності. Бухгалтерський облік є основою інформаційного забезпечення управління підприємством. Бухгалтерія є «чорною скринькою» для системи управління, оскільки її працівники не знайомі з процесом обліку та формуванням інформаційних ресурсів. Це робить систему бухгалтерського обліку закритою для спостерігача-управлінця. Бухгалтерський облік виступає як систематичний процес отримання та передачі достовірної інформації про господарську діяльність з метою прийняття управлінських рішень. Це і є призначення бухгалтерського обліку, який створювався не для картографування економічних процесів, а для контролю за ними [3].

Вважаємо, що створення системи бухгалтерського обліку в підприємстві є об'єктивною необхідністю, оскільки кожна бізнес-одинаця потребує збору інформації із зовнішніх і внутрішніх джерел, що дозволяє більш ефективно планувати, контролювати, аналізувати та приймати управлінські рішення. Бухгалтерський облік у загальному циклі управління підприємством виконує функції, які взаємопов'язані з менеджментом що демонструє (рис.1) [1]:

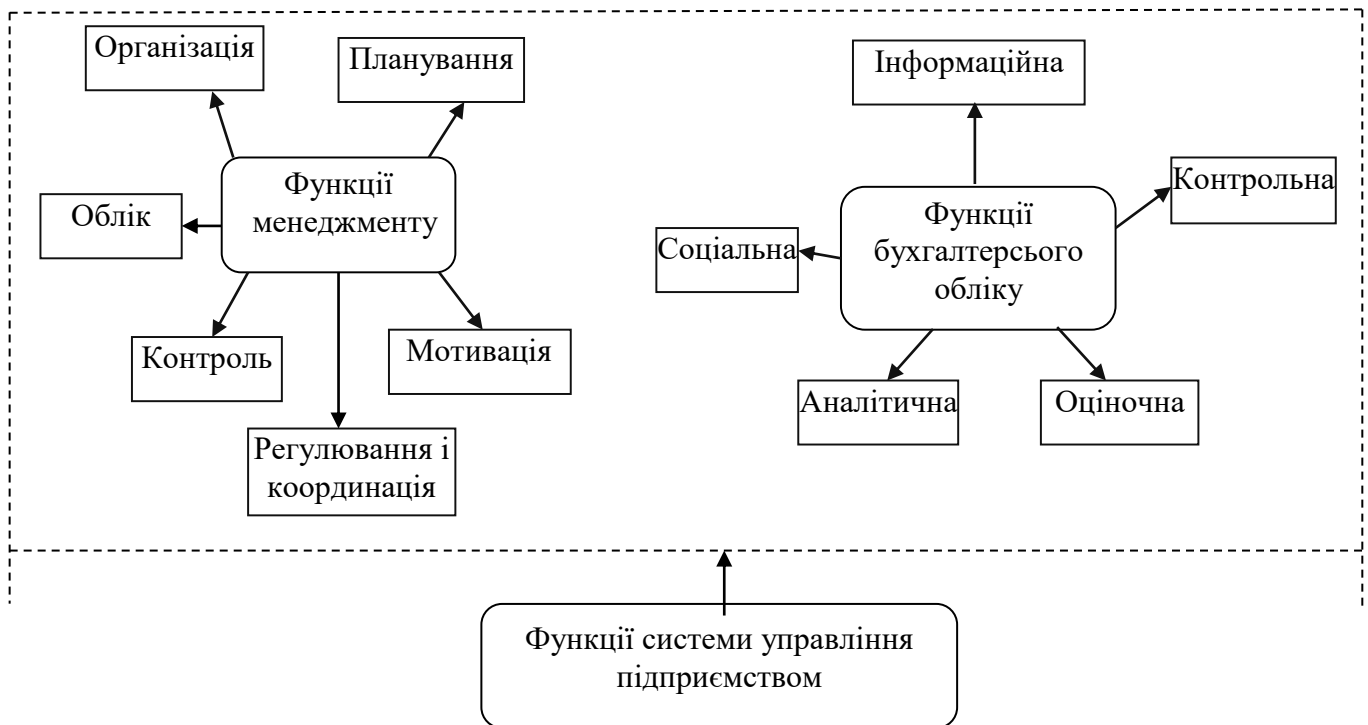

Рис.1. Взаємозв'язок функцій менеджменту та функцій бухгалтерського обліку

Загалом, підприємство, як об'єкт управління має свої характеристики, що впливають на побудову і функціонування системи менеджменту й ефективність роботи. Ефективність підприємства є управлінською категорією, є головним завданням, яке менеджмент повинен вирішувати постійно і системно. Управлінською роботою займаються керівники, фахівці, технічні виконавці. Провідне місце серед них посідають менеджери всіх рівнів управління (вищого, середнього, нижчого) та різних підрозділів підприємства (лінійних і функціональних). За цих умов важливо, аби менеджер умів працювати в управлінській команді і як лідер, і як рядовий член команди. Це підвищує вимоги до його особистих якостей, умінь будувати взаємини зі співробітниками. Менеджер повинен прагнути стати істинним лідером в організації. Лише кілька менеджерів вищої ланки розпоряджаються фінансовими й трудовими ресурсами, а решта працює спільно у групах над вирішенням основних питань розвитку фірми [2].

Як підсумок, можна зазначити, що бухгалтерський облік є основою інформаційного забезпечення управління підприємством. Ефективність підприємства є управлінською категорією, залежить від менеджменту, який, у свою чергу, здійснює процес планування, організації, управління, контролю та обліку організаційних ресурсів для ефективного досягнення цілей управління фірмою.

Література:

1. Сіренко Н. М. Бухгалтерський облік в управлінні підприємством: курс лекцій / Н. М. Сіренко, І. В. Баришевська, Ю.О.Щербина. Миколаїв: МНАУ, 2016. 132 с.
2. Управління діяльністю підприємства у системі менеджменту: книга. URL: https://pidru4niki.com/yalnistyu_pidpriyemstv_sistemi_menedzhmentu (дата звернення 11.10.2022).
3. Вдосконалення системи бухгалтерського обліку: стаття. URL: https://vuzlit.com/386459/vdoskonalennya_buhgalterskogo_obliku_pidpriyemstvi (дата звернення 13.10.2022).

ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ ПІДПРИЄМСТВ

М. Вихор, к.е.н., доцент кафедри менеджменту

К. Гринчук, магістр

Білоцерківський національний аграрний університет

Управління виробничими витратами є одним із найбільш важливих тактичних і стратегічних завдань підприємства, вирішення яких забезпечує досягнення високих фінансово-господарських результатів діяльності, підвищення стійкості функціонування та конкурентоспроможності організаційних структур. На основі оцінки величини виробничих витрат підприємства у звітному періоді, в перспективних планах господарюючого суб'єкта виявляються резерви зниження поточних витрат і розробляються заходи щодо їх реалізації, що забезпечує досягнення однієї з головних цілей

функціонування підприємства – збільшувати прибуток від реалізації продукції.

З метою досягнення необхідного виробничого результату на підприємствах формується система стратегічного управління виробничими витратами, яка повинна ґрунтуватися на методологічних принципах комплексності, системності, аналітичності, збалансованості, економічної ефективності. Одним із важливих методологічних принципів, покладених в основу побудови системи стратегічного управління виробничими витратами підприємства, слід назвати принцип порівняння, реалізація якого передбачає зіставлення фактичних значень з перспективними величинами, досягнення яких передбачено функціональною стратегією управління поточними витратами [1]. Використання системи стратегічного управління, побудованої на основі перерахованих вище принципів, забезпечує виявлення відхилень за різними складовими, які формують структуру виробничих витрат, і розробку відповідних управлінських рішень.

До структури системи стратегічного управління виробничими витратами підприємства включають інформаційну базу, яка містить дані прогностичних показників, пов'язаних із формуванням і витрачанням ресурсів, а також визначають обсяг і асортимент випуску продукції. Дані інформаційної бази використовуються для проведення стратегічних аналітичних розрахунків, здійснення стратегічного контролю за фактичними характеристиками виробничого процесу та прийняття відповідних управлінських рішень. Блок стратегічного аналізу, контролю та прийняття управлінських рішень є ще одним елементом системи стратегічного управління виробничими витратами підприємства, який функціонує на основі встановлення відхилень фактичних показників від прогностичних та їх усунення у результаті прийняття оперативних управлінських рішень. Отже, система стратегічного управління виробничими витратами підприємства не тільки використовує фактичну інформацію про величину і структуру поточних витрат, але й має впливати на зміну їх рівня.

Тактичне управління виробничими витратами підприємства здійснюється на основі збільшення обсягу випуску продукції в межах наявних виробничих потужностей. Досягнення повного використання виробничої потужності не дозволяє підприємству знижувати виробничі витрати за рахунок подальшого підвищення обсягів виробництва. У таких умовах функціонування підприємствам слід реалізовувати стратегічне управління виробничими витратами, що полягає в здійсненні довгострокових витрат (інвестицій), спрямованих на нарощення виробничої потужності [2]. Стратегічне управління виробничими витратами підприємства дозволяє сформулювати нові умови для їх здійснення і забезпечує проведення тактичного управління поточними витратами з метою подальшого підвищення обсягу випуску продукції та поступового зниження її собівартості в результаті «економії на масштабі». Обмеженість економічних ресурсів завжди є основною причиною визначення критичної величини виробничої потужності підприємства. При цьому ціни на фактори виробництва встановлюються, виходячи зі сформованого рівноважного попиту і пропозиції на них. Збільшення рівня попиту на різні

економічні ресурси призводить до збільшення ціни відповідного фактора виробництва. Для зниження ціни на певний економічний ресурс необхідно створювати умови для підвищення його пропозиції. Розглядаючи ціну економічного ресурсу як важливий фактор скорочення загальної суми виробничих витрат, підприємства повинні прагнути до зменшення витрат на придбання сировини, матеріалів, основних засобів, трудових ресурсів. Ефективно функціонуючі підприємства орієнтуються на зниження величини виробничих витрат за рахунок використання більш дешевих факторів виробництва, не знижуючи при цьому якості економічних ресурсів. Для дрібних і середніх підприємств, що функціонують на висококонкурентних ринках, залучення у виробництво більш дешевих ресурсів з метою зменшення загальної суми виробничих витрат без погіршення якості продукції є досить складним завданням.

Отже, тактичне управління виробничими витратами підприємства має бути спрямоване не лише на отримання стратегічних результатів управління витратами, а й на досягнення встановлених стратегічних цілей підприємства. Розглядаючи зміст тактичного управління виробничими витратами підприємства, слід вказати на необхідність вирішення таких основних завдань: виявлення ролі управління виробничими витратами, як фактора підвищення економічних результатів діяльності підприємства; досягнення високого рівня завантаження виробничої потужності підприємства; більш повного задоволення існуючого попиту на продукцію, що випускається підприємством; зниження собівартості продукції за рахунок «економії на масштабі»; визначення оптимального обсягу та асортименту випуску продукції на підприємстві при обмеженості його виробничої потужності; формування рекомендацій про можливий рівень цін на економічні ресурси підприємства, використовувані у виробничому процесі.

Стратегічне управління виробничими витратами має бути спрямовано на визначення економічно доцільної величини в довгостроковій перспективі, з урахуванням мінливих умов господарювання. Оцінюючи необхідність стратегічного управління виробничими витратами, слід звернути увагу на те, що воно повинно розширити горизонти планування, створити можливість своєчасної реакції підприємства на зміну зовнішнього середовища.

Стратегічне управління виробничими витратами підприємства передбачає можливість вирішення таких завдань: організація управління виробничими витратами, що націлено на підтримку стабільного економічного зростання й розвиток підприємства і забезпечує зростаючу динаміку економічних результатів діяльності господарюючого суб'єкта; формування системи інформаційного забезпечення процесів планування і контролю на всіх рівнях управління; зміна виробничої потужності підприємства з метою підвищення економічних результатів діяльності; реалізація організаційних заходів, пов'язаних зі зміною структури виробничих витрат; досягнення зміни рівня виробничих витрат у результаті проведення технологічних заходів з метою стимулювання попиту на продукцію підприємства і розширення ринку її збуту.

Література:

1. Хачатурян Б. О. Методологічні засади формування системи управління витратами підприємства. Український журнал прикладної економіки. 2018. Т. 3, № 3. С. 228-234.
2. Пчелинська Г. В. Понятійно-категоріальні засади управління витратами підприємства. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство. 2019. Вип. 27(2). С. 48-53.

СТРАТЕГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ, ЯК ЗАСІБ ПОСИЛЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Ю. Гринчук, д.е.н., професор, завідувач кафедри менеджменту

А. Шевченко, магістр

Білоцерківський національний аграрний університет

Становлення ринкових відносин супроводжується посиленням конкуренції, що зумовлює необхідність пошуку дієвих способів збереження й підвищення конкурентоспроможності виробничих структур. Мінливість зовнішнього середовища, посилення ролі науково-технічного прогресу і внутрішні стимули економічного зростання спонукають товаровиробників використовувати нові механізми забезпечення їх ефективного функціонування, зокрема – створення систем стратегічного управління, що формують конкурентні стратегії.

Стратегічне управління – це діяльність, спрямована на досягнення основних поставлених цілей і завдань підприємства, визначених на основі передбачення можливих змін зовнішнього середовища і внутрішнього потенціалу шляхом координації й розподілу ресурсів.

Отже, основним у стратегічному управлінні є прогнозування перспективного розвитку підприємства. Із методологічної точки зору прогнозування ґрунтується не лише на оптимістичних оцінках, одержаних екстраполяцією спостережень темпів росту, а й на вивченні явних і прихованих проблем, які можуть змінити тенденцію, що склалася [1]. У цілому ці зміни характеризують нестабільність зовнішнього середовища. Можливості підприємства протистояти таким змінам оцінюється за підсумками аналізу поточних конкурентних позицій.

Концепція стратегії розвитку повинна враховувати необхідність поступової та послідовної зміни принципів ведення господарства, де першим етапом буде можливість дотримувати вектору наздоганяючого розвитку, а другим – забезпечення випереджального розвитку, без досягнення неможливо вирішити стратегічні завдання аграрного сектору економіки – забезпечення продовольчої безпеки країни.

Спираючись на класичне розуміння розвитку як незворотної та спрямованої зміни об'єкта або процесу, слід розглядати стратегію будь-якого господарюючого суб'єкта як поетапний рух до досягнення бажаного стану в

динамічному зовнішньому середовищі. У свою чергу прогресивність або регресивність розвитку об'єкта є його критерієм, у господарському просторі визначатиметься носієм економічних інтересів (держава, власник, працівник). У цілому це зумовлює необхідність аналізу елементної бази стратегії розвитку як інструменту управління, що дасть можливість встановити її адаптивність, перспективність та цілепокладання, тобто ефективність реалізації.

Узагальнення результати досліджень, розвиток ідей стратегічного менеджменту сприяло формуванню такої структури, де її основними елементами науковці виділяють лише цілі, місії та поведінку господарюючого суб'єкта. На наше переконання, цього недостатньо, оскільки залишається поза увагою гнучкість у використанні ресурсного потенціалу та формуванні стратегічних активів. Отже, спираючись на логіку поняття «стратегічний розвиток», вважаємо за доцільне розширити перелік елементів стратегії розвитку господарюючого суб'єкта, передбачивши і процедури стратегічного аналізу, планування, коригування; можливості, що виникають у процесі управління, а також ресурси, які використовуються при збалансованому розподілі [2].

Ресурсне забезпечення бізнесу – ключовий фактор стратегічного розвитку. При цьому необхідно вирішити питання про прирощення абсолютного ресурсів з урахуванням запланованих показників виробництва кінцевої продукції. Ресурси – це засоби, які залучаються в технологічний процес і під цілеспрямованим впливом живої праці змінюють свої якісні характеристики, перетворюючись у готовий продукт, що отримує властивості товару на споживчому ринку. На сьогодні дослідники виділяють групи ресурсів, які є, по-перше, різноякісними за сутністю, по-друге – взаємозамінними, по-третє – обмеженими. До них відносять природні, матеріальні, трудові, фінансові, інформаційні ресурси. Підкреслюємо, що значення стратегічних вони набувають, якщо сприяють одержанню додаткової економічної ренти в майбутньому, відносно моменту часу їх прикладання під впливом стохастичного середовища.

Отже, стратегічне управління конкурентоспроможністю підприємства можна визначити як систему, призначену для впливу на елементи і процеси, що забезпечують формування конкурентних переваг і розвитку конкурентного потенціалу підприємства з метою підвищення його стійкості в умовах зростання конкуренції та змін факторів зовнішнього середовища.

Основними цілями системи є: формування виняткових переваг підприємства, які втілені у його товарах, способах ведення конкурентної боротьби, організації внутрішніх процесів і т.д.; оперативне й ефективне використання можливостей зовнішнього середовища, включаючи появу нових ринкових ніш, слабкі позиції конкурентів на цільових сегментах, досягнення науково-технічного прогресу, співпраця із регіональними і державними органами влади та ін.

В умовах нестабільного, динамічного зовнішнього середовища для суб'єктів господарювання важливо виділити основні пріоритети

перспективного розвитку через розробку конкурентної стратегії, яка б максимально враховувала як можливості зовнішнього середовища, так і сильні сторони внутрішнього потенціалу підприємства. У зв'язку із цим, досягнення стійких ринкових позицій підприємства у довгостроковій перспективі є неможливим без комплексного підходу до процесу розробки стратегічної концепції конкурентного розвитку.

Нами пропонується наступна схема розробки стратегічної концепції посилення конкурентних переваг підприємства:

- аналіз конкурентних позицій підприємства та продукції, що випускається серед найбільш пріоритетних груп конкурентів;
- визначення можливих альтернатив конкурентного розвитку товаровиробників;
- порівняльна оцінка ймовірності та ризиковості реалізації представлених варіантів;
- вибір із усіх варіантів альтернативи, реалізація якої є для переробних підприємств найбільш прийнятною з позицій відповідності сильним сторонам внутрішнього потенціалу товаровиробника і можливостям зовнішнього середовища;
- формування у межах обраної стратегічної концепції комплексу заходів, спрямованих на досягнення поставлених цілей.

Література:

1. Сохацька О., Лагоцька Н. Стратегічне маркетингове управління. Журнал європейської економіки. 2013. Т. 12, № 1. С. 120-123.
2. Турба О. О. Стратегічне управління підприємством у сучасних умовах: історико-технологічні засади. Вісник Дніпропетровського університету. Серія: Економіка. 2014. Т. 22, вип. 8(3). С. 151-157.

УПРАВЛІННЯ ТА ЗАХОДИ ЗАЛУЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙ ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ АГРАРНОГО СЕКТОРУ ДНІПРОПЕТРОВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

М. Кравченко, д.е.н., професор

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Об'єктивні процеси децентралізації в економіці країни покладають на регіони велику відповідальність у вирішенні проблем соціально-економічного розвитку в умовах транзитивної економіки. В ході вирішення цих проблем регіони стикаються з необхідністю здійснення комплексу соціально-економічних завдань. При дуже обмежених бюджетних можливостях у більшості регіонів виникає необхідність залучення додаткових коштів для їх рішення. Таким чином, досить актуальною є проблема залучення інвестицій в регіони. Головна мета: збільшення обсягу залучених інвестицій у розвиток економіки області для активізації економічної діяльності на території регіону та підвищення рівня конкурентоспроможності регіону.

Завдання та заходи щодо залучення інвестицій щодо формування інфраструктури регіону:

прискорення модернізації та реконструкції діючого виробництва для запровадження новітніх технологій та інновацій; основним джерелом фінансування капіталовкладень залишатимуться власні кошти підприємств; основна частка капітальних інвестицій у розвиток основних фондів буде спрямована на розширення, реконструкцію, технічне та технологічне переоснащення діючих підприємств, а саме – Публічного акціонерного товариства „АрселорМіттал Кривий Ріг”, акціонерного товариства „Нікопольський завод феросплавів”, Публічного акціонерного товариства „Дніпровський металургійний комбінат, комунального підприємства „Дніпроводоканал” Дніпровської міської ради” та інші;

залучення міжнародних кредитних та грантових ресурсів для реалізації пріоритетних інфраструктурних інвестиційних проєктів:

буде продовжено реалізацію інфраструктурного проєкту „Завершення будівництва метрополітену у м. Дніпропетровську”;

у рамках проєкту „Надзвичайна кредитна програма для відновлення України”, що реалізується за рахунок кредитів Європейського інвестиційного банку, буде продовжено реалізацію 11 інвестиційних проєктів;

реалізація інвестиційних проєктів для підвищення рівня життя мешканців регіону:

на виконання Регіональної програми розвитку житлового будівництва у Дніпропетровській області на 2015 – 2020 роки, затвердженої рішенням Дніпропетровської обласної ради від 23 січня 2015 року № 609-29/VI (зі змінами), за рахунок усіх джерел фінансування передбачається введення 295 тис. кв. м загальної площі житла, що дасть змогу поліпшити житлові умови майже 5 тис. сімей;

за умови забезпечення коштами передбачається будівництво та реконструкція майже 80 км водопровідних мереж для поліпшення якості послуг водопостачання та забезпечення послугами централізованого водопостачання майже 40 тис. мешканців сільської місцевості;

продовження реалізації інвестиційних проєктів для створення комфортних умов проживання громадян, поліпшення матеріально-технічної бази закладів охорони здоров'я для надання якісних послуг та створення належних умов для всебічного та повноцінного розвитку дітей [1].

Для забезпечення виконання Програми соціально-економічного та культурного розвитку у 2020 році за умови отримання необхідного фінансового ресурсу, у тому числі коштів обласного бюджету розвитку, буде продовжено, а також розпочато реалізацію інвестиційних проєктів.

Критерії досягнення:

очікуване збільшення капітальних інвестицій в економіку області (за наростаючим підсумком) в обсязі 57,9 млрд грн (102% до початку року).

За обсягами залучених прямих іноземних інвестицій область упевнено посідає 1 місце серед областей України. 87,5% обсягу прямих іноземних інвестицій отримано з країн ЄС.

Частка області у загальних обсягах прямих іноземних інвестицій

на 01 жовтня 2019 року становить 10,8%.

На підприємствах промисловості зосереджено 63,1% прямих іноземних інвестицій від загального обсягу.

Спостерігається збільшення спектру конкурентоспроможних галузей для вкладення інвестицій. Значні вкладення залучено також у підприємства оптової та роздрібною торгівлі (14,9%), підприємства, які займаються операціями з нерухомим майном (12,0%), діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування (3,9%), професійну, наукову та технічну діяльність (2,6%) та в інші галузі.

Завдання та заходи щодо залучення прямих іноземних інвестицій:

ефективна та злагоджена робота регіональних інституцій, спрямованих на підтримку та супровід інвестора: ДП „Дніпропетровський інвестиційно-інноваційний центр”, комунальне підприємство „Дніпропетровське регіональне інвестиційне агентство” Дніпропетровської обласної ради, комунальне підприємство „Агентство розвитку Дніпра” Дніпровської міської ради, а також місцевих інвестиційних інституцій у містах Павлоград, Нікополь, Кривий Ріг та інших;

підтримка в актуальному стані та постійне оновлення переліку інвестиційних проєктів області, направлення їх до дипломатичних установ України за кордоном з метою пошуку потенційних ділових партнерів та інвесторів;

робота гарячої лінії з питань захисту прав інвесторів, протидії незаконному поглинанню та захопленню підприємств, створеної при облдержадміністрації;

реалізація Концепції розвитку міжрегіонального співробітництва та кооперації Дніпропетровської області, схваленої розпорядженням голови облдержадміністрації від 09 листопада 2011 року № Р-800/0/3-11;

організація та проведення презентацій області в країнах Європейського Союзу та світу;

сприяння організації та проведенню бізнес-форумів, ділових зустрічей, семінарів, круглих столів з питань інвестиційної політики, у тому числі з підготовки інвестиційних проєктів за участю представників ділових кіл зарубіжних країн спільно з Дніпропетровською торгово-промисловою палатою, Дніпропетровським регіональним інститутом державного управління Національної академії державного управління при Президентові України [2].

Критерії досягнення: очікуване збільшення прямих іноземних інвестицій в економіку області (за наростаючим підсумком) в обсязі 3895,0 млн дол. США (102,5% до початку року).

Джерела фінансування: до інвестиційного портфеля області може бути додано державну фінансову підтримку у вигляді:

коштів державного фонду регіонального розвитку;

субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на:

фінансування заходів соціально-економічної компенсації ризику населенню, яке проживає на території зони спостереження;

розвиток інфраструктури об'єднаних територіальних громад;
виконання заходів щодо радіаційного та соціального захисту населення міста Жовті Води;
завершення будівництва метрополітену у м. Дніпро;
реалізацію проєктів у рамках Надзвичайної кредитної програми для відновлення України;
здійснення заходів щодо соціально-економічного розвитку окремих територій;
коштів підприємств та інших коштів, не заборонених чинним законодавством.

На нашу думку, одним із шляхів вирішення залучення інвестицій в регіон є поліпшення інвестиційного клімату в регіонах. Пропонуємо механізм щодо формування сприятливого інвестиційного клімату в регіоні. Він включає в себе: 1) сукупність принципів, напрямків і пріоритетів в організації діяльності по формуванню сприятливого інвестиційного клімату в регіоні; 2) економічні форми, методи, способи і інструменти впливу на інвестиційний клімат в регіоні; 3) сукупність регламентованих державою відносин і взаємозв'язків всіх учасників інвестиційної діяльності, що забезпечують ефективність регулюючих впливів на інвестиційний клімат.

Механізм спрямований на зниження інвестиційних ризиків і підвищення інвестиційного потенціалу в регіоні. Досягнення цих цілей здійснюється через рішення комплексу пов'язаних з ними завдань, пріоритетність яких визначається регіональною владою в залежності від діагностики поточного стану інвестиційного клімату в регіоні, що виражається у виділенні найбільш істотних приватних інвестиційних ризиків і найменших приватних інвестиційних потенціалів; важливості складових інвестиційного ризику і потенціалу з точки зору потенційних інвесторів.

Механізм розроблений з урахуванням наступних важливих принципів: 1) орієнтованості на прямі інвестиції; 2) першочергового зниження інвестиційних ризиків; 3) використання порівняльних переваг; 4) універсальності і адаптивності базового набору елементів та інструментів механізму; 5) зв'язку інвестиційного клімату та інвестиційної активності.

Механізм впливає на інвестиційну активність по шести основним напрямкам: 1) формування пропозиції інвестиційних ресурсів; 2) створення якісного попиту з боку реципієнтів інвестицій; 3) створення ефективної інвестиційної інфраструктури в регіоні, що полегшує зустріч і взаємодії інвестора і реципієнта інвестицій; 4) вдосконалення регіональної нормативно-правової бази інвестування; 5) зниження адміністративних бар'єрів на шляху інвестицій; 6) зниження регіональних інвестиційних ризиків.

На кожному напрямку використовуються специфічні методи, форми і способи впливу, об'єднані в укрупнені блоки елементів механізму формування сприятливого інвестиційного клімату.

I. Система підтримки інвестора включає елементи: інформаційне забезпечення потенційних інвесторів, сприяння входу на регіональних ринок;

організацію і супровід інвестиційних проектів.

II. Система підтримки реципієнтів інвестицій включає в себе комплекс консультаційного сприяння та елементи адміністративного стимулювання.

III. Система розвитку інвестиційної інфраструктури включає в себе розвиток транспортної, телекомунікаційної інфраструктури, готельного та туристичного бізнесу, фінансової інфраструктури регіону, розвиток лізингу, франчайзингу, селенга і розвиток інформаційно-консультаційних послуг в області інвестицій.

IV. Система зниження регіональних інвестиційних ризиків включає розробку і вдосконалення інвестиційної політики та інвестиційних стратегій регіону, комплексних програм по зниженню приватних інвестиційних ризиків, страхування інвестицій і підвищення інформаційної відкритості регіону.

V. Система вдосконалення нормативно-правової бази інвестування в регіоні націлена на формування сприятливого інвестиційного нормативно-правового клімату в регіоні. У цьому блоці вирішується наступний комплекс завдань: 1) створення режиму максимального сприяння для учасників інвестиційної діяльності в регіоні; 2) формування переліку форм державної підтримки інвесторів на території регіону; 3) визначення пріоритетних напрямків залучення інвестицій; 4) формування переліку пріоритетних інвестиційних проектів регіону; 5) зниження інвестиційного законодавчого ризику в регіоні.

VI. Система зниження адміністративних бар'єрів на шляху інвестицій спрямована на подолання "вузьких місць" для інвестицій: нерозвиненості вторинного ринку землі, податкового тягаря, валютного регулювання та митних процедур в рамках зовнішньоекономічної діяльності. Тут також містяться рекомендації регіональній владі з розвитку здорової конкуренції в регіоні; усунення непослідовності в застосуванні та інтерпретації законів і актів; практиці державних органів створювати свої власні консультаційні фірми з питань землі, будівництва, митниці, міграції та ліцензування [3].

Інструменти механізму формування сприятливого інвестиційного клімату прямого і непрямого впливу на інвестиційний клімат в регіоні були розділені на три блоки: адміністративний, фінансовий і інформаційний. Незважаючи на виділення всіх інструментів в окремі блоки, максимальна ефективність механізму досягається тільки при комплексному їх використанні. Виділені блоки представляють собою систему інструментів механізму формування сприятливого інвестиційного клімату.

Література:

1. Державна служба статистики України. Кількість підприємств за видами економічної діяльності з розподілом на великі, середні, малі та мікропідприємства (2010-2019). URL:

http://www.ukrstat.gov.ua/opv2018/fin/pdp/pdp_u/kp_ek_vsmm_2010_2018_u.xlsx

2. Кравченко М.В., Даценко А.Є. Аналіз фінансово-економічних аспектів управління основними засобами на підприємстві. Фінансові аспекти розвитку економіки України: теорія, методологія, практика: колективна

монографія. Дніпро, 2018. С.240-250.

3. Кравченко М.В., Науменко О.О. Система забезпечення економічної безпеки аграрного сектору. Теоретико - практичні аспекти удосконалення обліку і контролю, системи оподаткування та фінансово-економічної безпеки в управлінні економічною стійкістю підприємств: колективна монографія. Дніпро, 2018. С.205-211.

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ МЕНЕДЖМЕНТУ ПІДПРИЄМСТВА

*О.Остерман, студентка гр. БО 21- 1- 11,
В.Кісіль, викладач
ВСП "Технологічний фаховий коледж Дніпровського
державного аграрно-економічного університету»*

Планування та контроль завжди вважається початковим етапом процесу управління. Тобто хтось має вирішити: що, як, коли і ким. Тобто “який зараз стан підприємства?”, “У якому напрямку ми хочемо рухатися?”, “як досягти поставленої мети?”. Цим і займається менеджмент.

Менеджмент (або «управління») — це процес планування, організації, мотивації та контроль організації з метою досягнення координації людських, фінансових, природних і технологічних ресурсів, необхідних для ефективного виконання завдань.

За словами Анрі Файоля, «управляти — це прогнозувати і планувати, організовувати, командувати, координувати і контролювати». Менеджмент пронизує всю організацію, торкається практично всіх сфер її діяльності. [1]

До цієї сфери діяльності відноситься “мотивація” своїх співробітників. Для чого це необхідно? Для регулювання мотиваційних стимулів, за яких людина хоче працювати, таким чином щоб це сприяло досягненню організаційних цілей швидше і вдаліше.

Перша особливість організації як системи полягає в тому, що вона — відкрита система, яка може існувати лише за умови активної взаємодії з навколишнім середовищем. Вона вибирає із проміжного та загального зовнішнього середовища основні фактори виробництва і, перетворюючи їх на продукцію (товари, послуги, інформацію) та відходи, передає зной у зовнішнє середовище. Умовою життєздатності системи є корисний (вигідний) обмін між «входом» і «виходом» [1].

Публічне управління та адміністрування – сфера, пов’язана з вирішенням стратегічних завдань державних органів, підприємств, установ та організацій з урахуванням комплексу зовнішніх і внутрішніх факторів, які впливають і розвивають тенденції в конкретних обставинах і за певних умов. сфери суспільного виробництва і країни в цілому.

Система менеджменту показує високу ефективність не лише тоді, коли керівники підприємств, які безпосередньо приймають управлінські рішення, підбирають форми контролю, працівників, які є відповідальними за виконання

управлінських рішень і діють злагоджено, але й тоді, коли між рівнями управління встановлені тісні, зрозуміли взаємовідносини. Знижує ефективність системи управління відсутність механізму між всіма рівнями управління на підприємстві.

Сучасне виробництво це складна інтегрована система, яка містить в собі різні чисельні структурні ланки. Будь яка ланка, яка існує на підприємстві виступає у вигляді тієї чи іншої комбінації підприємств. Будь яке підприємство є основою, первинною ланкою господарства України, де відбувається процес виробництва матеріальних благ, формуються і виявляються економічні відносини, переплітаються особисті, загальнолюдські та групові інтереси. Для кращого функціонування складної структури потрібно розробити оптимальну та економічну систему управління.

Тому метою роботи є удосконалення теоретичних та методичних положень щодо розвитку системи менеджменту на підприємстві, що в свою чергу, є основою підвищення ефективності діяльності підприємств.

Управління підприємством є систематичний і постійний процес впливу керівництва на діяльність його структурних підрозділів для забезпечення налагодженої роботи і досягнення позитивного результату по завершенню роботи» [2].

Актуальним питанням буде вдосконалення організаційної структури управління підприємством, відповідно до встановлених стандартів і реальних потреб підприємства, і для цього необхідно :

- встановити оптимальну чисельність і структуру організації управління;
- обрати кількість виробничих відділів і при цьому враховувати реальні потреби підприємства;
- розглянути сучасні умови ринку.

Один з основних напрямків удосконалення системи менеджменту є конкретний підхід із закінченим етапом управління при визначенні організаційної структури, конкретних прав і обов'язків працівників, міри відповідальності, відповідно своїх посадових функцій керівника та фахівців різних рівнів» [2].

Тому вдосконалення системи управління підприємства отримало економічну та соціальну вигоду: збільшено випуск продукції, покращено ефективність виробництва, забезпечено ритмічну роботу підприємства, збережено життя та фізичну працю, покращено якість продукції, підвищується задоволеність роботою.

Таким чином можна впевнено говорити, що використання даних напрямів удосконалення системи управління підприємством, сприяють підвищенню ефективності бізнес-процесів, якості управлінських рішень, покращенню стратегічного та оперативного планування діяльності, що забезпечать гнучкість та адаптивність підприємства до динамічних ринкових умов господарювання [3].

Література:

1. Менеджмент: навч. посіб. / О. Є. Кузьмін, Н. Т. Мала, О. Г. Мельник, О.

Р. Саніна ; М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Нац. ун-т «Львів. політехніка». — Л. : Вид-во Львів. політехніки, 2012. — 240 с. : іл. — Бібліогр.: с. 232—236.

2. Основи менеджменту: навч. посіб. / Бабець Є. К., Максимчук А. Г., Стасюк В. П. та ін. — К. : Професіонал, 2007. — 496 с.

3. <http://dspace.nuft.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/23141/1/6.pdf>

СТРАТЕГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНИМ РОЗВИТКОМ АГРОПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ УКРАЇНИ

*Н. Сейсебаєва, к.е.н., доцент,
В. Кармазіна, студентка,
Запорізький національний університет*

Сільське господарство завжди було одним із найпотужніших двигунів економіки України, оскільки наша держава має ряд сприятливих факторів для ефективного функціонування аграрно-промислового комплексу, серед яких зручна побудова логістичної комунікації, сусідство із країнами ЄС, котрі є державами збуту, сприятливі кліматичні умови та родючі чорноземи (25% усього чорнозему світу знаходиться на території України). Це допомагає тримати високі рейтингові позиції за експортом продукції аграрної галузі та обсягами зовнішньоторговельних операцій.

У ВВП України сільськогосподарська діяльність займає вагому частку. Згідно розрахунків за останньою опублікованою статистичною інформацією аграрна діяльність займає приблизно 10,63% у сукупному показнику 2021 р. Стрімкий ріст спостерігався саме за період 2020-2021 рр., що дає можливість оцінити позитивні перспективи розвитку агропідприємств (рис.1).

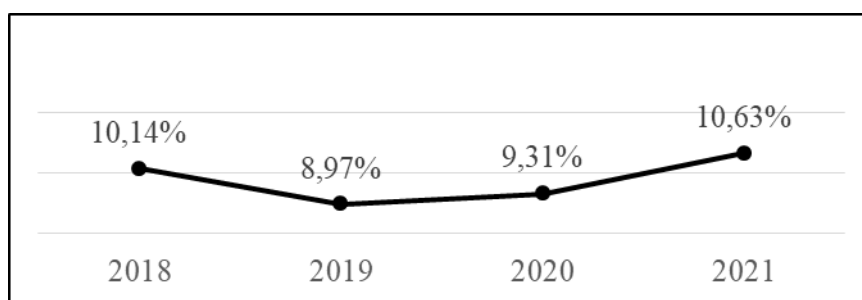

Рис.1 – Динаміка частки сільського господарства у структурі ВВП у фактичних цінах, %

Джерело: складено авторами на основі [1]

Динаміка розвитку АПК свідчить про те, що саме цей сектор може стати головним драйвером економіки загалом та зайнятості зокрема. Кожен аграрій повинен мати стимул щодо налагодження ефективної роботи у часи російсько-української війни, котра триває з 24.02.2022 р. Зі своєї сторони держава намагається уникнути наслідки воєнних дій (приблизне зменшення урожаю на

30-40%; втрата посівних площ на 20-30%; порушення етапів постачання; ускладнення процесу експортування продукції; втрати у м'ясомолочному напрямі до 17%) шляхом запровадження програм підтримки аграріїв, надання безвідсоткового кредитування для посівної тощо. Однак важливими є дії саме з боку самого АПК, тобто застосування концепції стратегічного управління [2].

Інновації є незамінним фактором забезпечення фінансової безпеки будь-якого підприємства та його розвитку. Тому інноваційна діяльність аграрних підприємств потребує якісно нового підходу, а не поодиноких введень нових технологій у різних сферах, наприклад «розумних пасік» у бджільництві. Та лише у поєднанні із стратегічно орієнтованою системою заходів по розробці, впровадженню, освоєнню, виробництві, комерціалізації, аналіз ефективності інновацій можливо стабілізувати роботу АПК України.

Розробка стратегії інноваційного розвитку на сільськогосподарському підприємстві повинна складатися з чітко окреслених етапів:

1. формування принципів та стратегічних цілей інноваційного розвитку;
2. аналіз фінансового та інноваційного стану підприємства задля можливості надання оцінки готовності підприємства або цілою галузі до впровадження певного виду інновацій;
3. аналіз впливу факторів внутрішнього й зовнішнього середовища на інноваційний розвиток підприємства;
4. формування плану із прописаними поступовими кроками розвитку аграрного бізнесу;
5. складання прогнозів результатів заходів, виявлення та усунення можливих сценаріїв відхилень від плану;
6. моніторинг за інноваційним розвитком в процесі та після запровадження стратегії [3].

Ще одним важливим кроком у створенні потужної системи стратегічного управління інноваційним розвитком АПК є формування стратегії управління витратами АПК, особливо на час воєнного стану, коли економіка є нестабільною. Таким чином, це комплекс дій, котрі спрямовані на максимізацію ефекту від використання фінансових ресурсів та виконання функцій, які покладено на менеджмент компанії інвесторами чи власниками.

Отже, процесом стратегічного управління АПК України керують як зовнішні, так і внутрішні фактори. Інноваційний розвиток є ґрунтовною ланкою у покращенні функціонування сільськогосподарського підприємства, адже дасть змогу зайняти вітчизняним підприємствам лідерські конкурентні позиції. Тому в сьогоднішніх реаліях стрімкого розвитку технологій та постійних втрат від наслідків війни постійна актуалізація концепцій стратегічного управління є надзвичайно важливою.

Література:

1. Державна служба статистики України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 20.10.2022).
2. Україна 2022. Як не втратити свій шанс стати сильною державою.

Електронний портал «Український інститут майбутнього». URL: <https://uifuture.org/publications/ukrayina-2022-yak-ne-vtratyty-svij-shans-staty-sylnoyu-derzhavoyu/> (дата звернення: 20.10.2022).

3. Бондарчук Н.М., Васільєва Л.М., Міньковська А.В. Стратегічне управління інноваційним розвитком аграрного підприємства для забезпечення його фінансово-економічної безпеки. *Науковий журнал «Економіка та управління підприємствами»*, 2022. Вип. 23. С. 37-41. URL: <http://ei-journal.in.ua/index.php/journal/article/view/492/479> (дата звернення: 20.10.2022).

СТРАТЕГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ЯК СКЛАДОВА ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

І. Філімонова, студентка групи МгМТз-1-21

Науковий керівник: О. Леbedенко, доцент

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Сучасний етап розвитку економіки України характеризується кардинальною зміною умов функціонування підприємств, що обумовлюється підвищенням рівня впливу зовнішніх чинників на їх внутрішнє середовище.

Ефективна діяльність підприємств у довгостроковій перспективі, забезпечення їх розвитку та підвищення конкурентоспроможності в значній мірі обумовлюється стратегічною політикою їх керівництва, вмінням прогнозувати і приймати рішення на довгострокову перспективу.

В умовах сформованої жорсткої конкуренції і ситуації на ринку, що може змінитись у будь-яку мить, дуже важливо зосереджувати увагу не тільки на внутрішніх справах підприємства, але і виробляти довгострокову стратегію, що дозволила б йому встигати адаптуватися до змін, що відбуваються в зовнішньому середовищі, та разом з цим невпинно знаходити шляхи свого розвитку, підвищення конкурентоспроможності [3].

Ефективний розвиток та конкурентоспроможна діяльність підприємств повинні ґрунтуватися на принципах стратегічного управління, яке має суттєво допомагати у вирішенні задач забезпечення якісної життєдіяльності за рахунок додержання балансу їх потенціалу з нестабільним оточенням. Значення наявності стратегії, що дає змогу підприємству виживати в конкурентній боротьбі, надзвичайно велике, особливо у довгостроковому періоді [2, с. 396].

Під стратегією зазвичай мають на увазі довгострокові плани керівництва підприємства, які направлені на зміцнення його позицій на ринку, якомога повне задоволення потреб споживачів і досягнення своїх перспективних цілей.

Стратегію можна також визначити як інструмент за допомогою якого менеджери досягають цілей підприємства. Стратегія необхідна підприємству, що націлюється на успіх, для того, щоб визначити, в якому напрямку розвиватися.

Крім того, стратегія допомагає підприємству створити найважливіші конкурентні переваги на ринку: готує до змін зовнішнього середовища; виводить назовні проблеми, які існують; прогнозує майбутні ризики; покращує

контроль на підприємстві, координує роботу його структурних підрозділів.

Належним чином обґрунтована стратегія – це основа для підвищення конкурентоспроможності підприємства, забезпечення міцної конкурентної позиції і можливості успішно здійснювати свою діяльність в умовах жорсткого ринку.

Розробка стратегії – найбільш складний та відповідальний етап процесу стратегічного управління підприємством, якому необхідне аналітичне забезпечення [5, с. 45].

У процесі визначення стратегії керівники встановлюють місію, систему цілей, обирають стратегію, а також розробляють політику поведінки підприємства в зовнішньому середовищі.

Стратегічні цілі – це пріоритети, заради досягнення яких підприємство має на меті працювати у довгостроковій перспективі [4, с. 69]. Стратегічні цілі важливо щорічно переглядати, задля їх актуалізації, з обов’язковим врахуванням змін внутрішніх або зовнішніх чинників.

Стратегічні цілі мають відповідати місії та цінностям підприємства, його стратегічній концепції, напрямкам розвитку, які визначені з увагою до сильних та слабких сторін підприємства, потенційних можливостей і загроз, а також бути спрямованими на підвищення конкурентоспроможності підприємства.

Важливо визначити чіткі критерії досягнення цілей. Для кожного виду діяльності вони повинні бути встановлені окремо, тоді кожен вид діяльності можна буде виміряти кількісно та оцінити ступінь досягнення цілей [4, с. 115].

Процес стратегічного планування – це комплекс рішень і дій керівництва, які спрямовують до розробки певних стратегій, спрямованих на допомогу підприємству в досягненні своїх цілей [1].

Важливе завдання стратегічного планування – адаптація підприємства до зовнішнього середовища. Реалізація цілей стосовно підвищення конкурентоспроможності неможлива також без концентрації ресурсів і зусиль на найбільш важливих ділянках підприємства, без ефективної внутрішньої координації діяльності. Для цього необхідно чітко аналізувати ситуацію усередині підприємства, його слабкі та сильні сторони [6].

Таким чином, стратегічне управління є одним із найважливіших складових успіху у підвищенні конкурентоспроможності підприємства, оскільки воно дозволяє адаптуватися підприємству до динамічних умов зовнішнього середовища, впливає на постановку та досягнення довгострокових цілей, сприяє ефективній організації виробництва та управління, забезпечує раціональний розподіл ресурсів.

Література:

1. SWOT-аналіз і стратегічне планування: веб-сайт. URL: www.swot-analysis.ua/index_2.html (дата звернення 10.10.2022).
2. Василенко В.А. Ткаченко Т.І. Стратегічне управління: навч. посіб. Київ: ЦУЛ, 2003. 396 с.
3. Іванова Л.С. Організаційно-економічні засади підвищення конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств. Дніпро: Вид-во

Агросвіт, 2019. С. 45-51.

4. Мізюк Б.М. Стратегічне управління: підручник. Львів: Магнолія плюс, 2006. 387 с.

5. Сарай Н. Стратегічний аналіз виробничого потенціалу та його роль в процесі формування стратегії розвитку підприємства. Економічний аналіз, 2010. С. 160-163.

6. Павлюк Т.І. Сутність та роль конкуренції в ринковій економіці. Економіка і суспільство. 2016. URL: http://www.economyandsociety.in.ua/journal/6_ukr/2.pdf (дата звернення 10.10.2022).

АНАЛІЗ СТАНУ ТА ПРОБЛЕМ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ В СФЕРІ ЕНЕРГЕТИКИ В УКРАЇНІ

*О. Васьківський, магістр з публічного управління та адміністрування
Поліський національний університет, Україна*

Поточний стан безпеки економіки та компонентів, що до неї входять, особливо енергетичного сектору, може оцінюватися за урахуванням відповідного аналізу та методики спеціально встановлених наборів репрезентативних певних показників. Також їх структура має залежність від певних факторів, куди входять географія та розмір держави, напрям економіки, вигляд економічного розвитку ВВП та його показники рівня життя тощо.

Через велику різноманітність енергетичних складових, оригінальності національних енергобалансів кожна держава прагне створити свою неповторну систему енергетичної безпеки та адаптувати її належним чином з урахуванням власних інтересів з ціллю супротиву та знешкодження внутрішніх і зовнішніх загроз, куди входять також загрози економічного характеру, в часи зміцненої міжнародної взаємозалежності та спроб підняти власний показник глобальної конкурентоспроможності [4].

Енергетична безпека держави являється однією із головних напрямків діяльності національних органів влади. Кожна країна встановлює для себе напрямки та завдання державної політики з метою гарантування енергетичної безпеки, виходячи із власних національних пріоритетів. Тоді управління в даному сегменті значно відрізняється та залежить від традицій законодавства, форми організації енергетичних ринків та державного управління.

Для нашої країни, котра перебуває в часи зміни моделей дій енергетичної сфери, завдання уточнення сфери керування енергетичної безпеки є складним завданням. Суть проблеми з'являється не тільки відсутністю конкретного усталеного формулювання терміна «енергетична безпека», а також у складності управління, передусім у секторі, куди входять різні аспекти життєвого процесу людини, держави та суспільства. До того ж, останніми часом ми можемо спостерігати ключеві зміни засад регулювання енергетичної сфери, а також збільшується діапазон методів застосування енергетики як «енергетичної зброї» для досягнення цілей деякими країнами в сфері політики[2].

Згідно зі рапортом Антимонопольного комітету України за 2017 рік, основною небезпекою для енергетичної безпеки України в наші дні є дефіцит ринкових умов при потрібних великих обсягах капітальних вкладень у галузь енергетики та в інші прилеглі галузі завдяки значної зношеності головних фондів та несучасних використовуваних технологій. Сучасні проблеми трансформації до ринкових умов також підкріплюється обмеженістю коштів держави, збільшенням боргової залежності країни та поверхневі можливості розтрачувати державні ресурси на невігідні проекти, нерентабельність яких пов'язана з економічно неаргументованими регульованими державою тарифами та цінами[1].

На сьогоднішній день цінову політику в енергетичному секторі України можна наректи політикою тарифних спотворень. Якщо в газовому напрямку уряд поступився Міжнародного валютного фонду та підняв вартість природного газу для побутових покупців до європейського щабелю, то в електроенергетичній сфері ситуація зовсім протилежна.

Суттєве збільшення вартості газу для населення призвело до значного вимивання грошей з внутрішньої національної економіки, зростання мільярдних газових заборгованостей населення, крім того до скрути з дієвим освоєнням прибутку Національної акціонерної компанії «Нафтогаз України». Таким же чином негативною для енергетичного сектору є становище із заморожуванням занижених цін на кіловат-годину електричної енергії. Завдяки схожих цінових спотворень частина газу в комунальних платіжках домашніх господарств переважила частку електричної енергії в десятки разів, в той час як електроенергетичний сектор продовжує діяти в умовах цінового стримування і відсутність інвестиційного капіталу. Взагалі багаторічне стримування тарифів для людей в електроенергетиці допомогло тому, що вартість кіловат-години для промислових споживачів в нашій країні вже зрівнялася з європейським рівнем, тоді як ця галузь перейшла в фазу технічної деградації[1].

Водночас, українська енергетика зіткнулась з переліком нових, ще більш небезпечних викликів, наприклад, ядерний тероризм із захопленням АЕС внаслідок чого відбулося різке падіння об'ємів використання електричної енергії щонайменше на 30%, значні пошкодження критичної інфраструктури – газових та електричних мереж, небезпечне падіння попиту на енергетичні ресурси у зв'язку з виїздом громадян і зупиненням бізнесу, ще більш небезпечне зниження рівня виплат в енергетичній системі, а також рішення попри те, що бойові дії по всій території України продовжувати синхронізацію енергетичної системи країни з енергосистемою Континентальної Європи. Одержання Україною статусу кандидата на вступ до ЄС надає додаткові труднощі для енергетики та регулювання даної галузі[3].

Також, до актуальних суперечностей та проблем реалізації державної політики в сфері енергетики в Україні потрібно віднести такі:

1. Недозрілість політики середньострокового планування та прогнозування в енергетичній галузі, а також відсутність системної державної енергетичної політики, оскільки більша частина показників прийнятих

загально-державних стратегій та програм не здобуті й жодна галузева та загальнодержавна енергетична програма не здійснюється в повному об'ємі.

2. Нормативно-правове, а також законодавче поле в енергетичному секторі України є незрілим, а значить недостатнім для продуктивного державного регулювання сфери.

3. Важке фінансове становище підприємств сфери енергетики, основними причинами якого являються: криза неплатежів через продовження практики «безоплатного» використання паливно-енергетичних ресурсів та збільшення цін на енергоресурси для населення з неплатоспроможністю, а також фіскальну природу податкової системи, котра не дозволяє дієво розвиватися підприємствам даної галузі.

4. Підприємства сфери енергетики можуть бути першочерговими донорами економіки та кредиторами, через що по суті відбувається безвідсоткове кредитування ними деяких частин економіки, підприємств та населення з неконкурентоспроможністю.

5. Джерела фінансування інвестицій переважно нереалістичні або не визначені, а сектори сфери енергетики завжди супроводжуються нестачею інвестицій.

6. Наявність суттєвого розриву між потребами сфери енергетики та об'єму наявних грошово-кредитних коштів в економіці.

7. Зайва енергоємність в економіці, де головними причинами являються: технологічна нерозвинутість енергоємних частин промисловості та суттєві втрати на всіх етапах виробництва, енергоємна форма промислового виробництва, зростання науково-технічного відставання галузей сфери енергетики від світового розвитку, діяльність тіньової економіки, а енергоємність ВВП в Україні перевищує показники передових держав в рази.

8. Перевага регулювання адміністративних методів під час здійснення державної політики в сфері енергетики. Продовжується практика «ручного» налагодження ринку, грошовими та сировинними потоками.[1].

9. сучасні компанії, які мають генерації ВДЕ, через неправомірну діяльність влади, отримують фінансові ресурси за згенеровану електричну енергію, які замалі для того, щоб профінансувати затрати на гарантування роботи електростанцій, оплату обов'язкових платежів та податків та інших матеріальних зобов'язань, куди входять погашення платежів за кредитами.[3].

Отже, аналіз сучасного стану функціонування енергетичної сфери України дає привід зробити суцільний висновок про нестачу на державному ступені скоординованої діяльності, котрі стосуються реалізації та визначення перспективних цілей її реформування. Це викликало негативні події в енергетиці. Ось чому дуже важливо найближчим часом створити і реалізувати систему дій, направлених на подолання вказаних проблем і суперечностей державної політики в сфері енергетики в Україні, що й буде предметом наукових досліджень у майбутньому.

Література:

1. Москалюк, С. В. Сучасні проблеми та суперечності реалізації

державної енергетичної політики України. Public Administration, 2019, 4: 43.

2. Суходоля, О. М. Проблеми визначення сфери регулювання енергетичної безпеки. Стратегічні пріоритети, 2019, 1: 5-17.

3. Ткач, Д. К.; Грушко, В. І. Електроенергетика України під час українсько–російської війни. Вчені записки Університету «КРОК», 2022, 2 (66): 63-72.

4. Халатов, Артем Артемович; Фіалко, Наталія Михайлівна; Тимченко, М. П. Енергетична безпека України: методологічні засади оцінки рівня безпеки та порівняльний аналіз поточного стану. 2020.

ІСТОРИЧНЕ СТАНОВЛЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ЛІКАРНЯНИХ КАС В УКРАЇНІ

С. Гришук, магістр спеціальності «Публічне управління та адміністрування»

Поліського національного університету, м. Житомир

За історичними даними, в Україні медичне страхування розпочалося в кінці 80-х на початку 90-х років XIX ст. [1] в південних регіонах держави. Серед власників великих промислових підприємств виникла ідея запровадження добровільного взаємного страхування на некомерційній основі шляхом створення об'єднань працівників у формі лікарняних кас. Першим промисловим підприємством в Україні, де в 1870 році створили лікарняну касу, став завод "Россуд" у Миколаєві. Цю організацію можна вважати однією з перших організаційних форм надання медичної допомоги на страхових засадах [1, с.49].

Діяльність лікарняних кас була побудована значною мірою на засадах самоврядування застрахованих, що дало змогу еволюційно розвиватися, з часом об'єднуватися у потужні загальноміські каси, створювати об'єднання для вирішення важливих питань в органах влади. Прийнятий у 1912 році закон „Про соціальне страхування на випадок хвороби” надав поняттю „лікарняні каси” (в одному з перших законопроектів вони називалися „ощадні каси забезпечення”) нормативну базу і затвердив статут про їх діяльність. Джерелами фінансування лікарняних кас були внески робітників – членів лікарняних кас, на частку яких припадало 60% усіх витрат, та виплати промисловців. У 1913 році урядом були запропоновані доповнення до статуту лікарняних кас, що давало їм право організовувати лікарні, амбулаторії, санаторії, аптеки. Лікарняні каси створювалися не тільки у великих промислових центрах України, а навіть у селах.

Окремі автори вважають, що у дореволюційний період в Україні було створено власну систему страхової медицини [1; 2], адже відбулося значне збільшення числа лікарняних кас, водночас дрібні зливалися і виникали великі страхові організації – об'єднані лікарняні каси.

Після революції 1917 року страхування здійснювали загальноміські та окружні лікарняні каси за рахунок внесків роботодавців та інших надходжень.

У 1919 році в Україні були створені народні комісаріати охорони здоров'я, а постанова Раднаркому „Про передачу всієї лікувальної частини колишніх лікарняних кас народному комісаріату охорони здоров'я” (1919 р.) стали основою для одержавлення страхових організацій, і на початок 1921 року в Україні лікарняні каси повністю ліквідували.

Відновлення діяльності лікарняних кас в нашій державі розпочалося з 2000 років. Вони стали одним із напрямків додаткового фінансування медичної галузі, що виник як реакція на обмежені можливості державної системи охорони здоров'я щодо забезпечення медичної допомоги. Найбільша кількість громадян, які перебувають у лікарняних касах, проживають у Житомирській, Харківській, Миколаївській, Рівненській, Полтавській областях [3]. Сьогодні лікарняні каси функціонують як об'єднання населення у вигляді благодійних чи громадських організацій, які готові самостійно на засадах громадсько-солідарної участі сприяти наданню медичної допомоги.

За своїми організаційно-методичними особливостями лікарняні каси варто розглядати як один з напрямків добровільного медичного страхування в Україні. Також варто відмітити, що окремі лікарняні каси, особливо на регіональному рівні, створюють конкурентне середовище для страхових компаній, які діють у сфері охорони здоров'я.

Література:

1. Єрмілов В. С. Історичні паралелі медичного страхування минулого та сьогодення нашої країни. *Охорона здоров'я України*. 2001. № 2. С. 48-50.
2. Животенюк В. П. Організаційно-правові основи розвитку лікарняних кас та механізмів регулювання надання медичної допомоги. *Науковий вісник Академії муніципального управління. Серія: Управління*. 2013. № 1. С. 176-183.
3. Парій В. Д. Діяльність лікарняних кас у спектрі реформування системи охорони здоров'я в Україні. *Україна. Здоров'я нації*. 2012. № 4. С. 123-126.

МЕХАНІЗМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОЛОГІЧНО СТАЛОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНУ

*Н. Дацій, д.держ.упр., проф., професор кафедри економічної теорії, інтелектуальної власності та публічного управління
Поліського національного університету*

В сучасних економічних умовах механізм управління розвитком регіону буде ефективним лише у випадку узгодження стратегічних цілей різних рівнів господарювання, які визначено та задекларовано у відповідних стратегіях. Реалізація взаємоузгоджених цілей, які відповідають принципам сталого розвитку можлива за рахунок використання елементів механізму, що здійснюють регулюючий та управлінський вплив на підсистему соціо-еколого-економічного розвитку регіону.

Природоохоронна діяльність реалізується через регіональний еколого-

економічний механізм, метою якого є створення регіональної матеріальної й управлінської екологічної інфраструктури та її ефективне використання для зменшення розбіжностей між інтересами виробників-природокористувачів на території регіону.

Розглянемо структуру організаційно-економічного механізму забезпечення сталого розвитку регіону через ключові категорії управління, що є елементами механізму. Слід відмітити ринкову природу даного механізму, що вирізняє його від суто адміністративно-управлінських аналогів. По-перше, відзначимо виокремлення рівня господарювання окремих суб'єктів (підприємств, організацій) та можливість зворотного зв'язку з іншими рівнями управління через єдність стратегічних цілей та їх спільну реалізацію за допомогою зазначеного механізму управління [1, с.87]. По-друге, варто відмітити використання ринкових методів та інструментів управління, крім загальновідомих державних [1, с. 87].

В рамках дії механізму управління регулююча функція належить державі (виконавчим органам відповідного спрямування). На державному рівні визначаються загальні пріоритети розвитку, що мають бути покладені в основу стратегічних рішень інших рівнів управління.

Вихідними елементами для формування механізму управління є об'єкт управління та ціль трансформації його стану. У даному випадку об'єкт управління – це регіон, що розуміється як адміністративно виокремлена територія з особливостями природно-географічного та економіко-географічного положення, набутою економічною структурою і системою розселення, а також системою факторів обмеження його виробничого потенціалу.

Ціль управління – забезпечення екологічно сталого розвитку регіону [3, с. 47]. Кількісний аналог цілей визначаємо як критерії управління. Вибір критеріїв управління визначається трибічною сутністю визначення категорії сталого розвитку (соціальною, економічною та екологічною). В якості критеріїв управління доцільно обирати індикатори сталого розвитку.

Можливі економічні критерії розвитку регіону: підвищення економічної ефективності господарювання в регіоні, прискорення структурних перетворень економіки на регіональному рівні, забезпечення інноваційного розвитку економіки регіону тощо. До екологічних критеріїв розвитку регіону можна віднести: покращення екологічної ситуації в регіоні, зниження екологічно деструктивного впливу на навколишнє природне середовище регіональними суб'єктами господарювання, екологізація системи управління в регіоні, забезпечення охорони і збереження природних ландшафтів території тощо. Серед соціальних критеріїв розвитку регіону: забезпечення високого рівня життя населення, поліпшення демографічної ситуації в регіоні тощо.

Серед елементів регіону, як об'єкта управління, на які слід впливати щоб досягти цілей екологічно сталого розвитку слід виділити наступні: об'єкти навколишнього природного середовища, соціальні об'єкти, населення та суб'єкти господарювання.

Наступним кроком є аналіз наявних та потенційних ресурсів управління

(матеріальних та нематеріальних, фінансових, інформаційних, інноваційних, інвестиційних, соціального, кадрового потенціалу тощо), що дає змогу визначити можливість та доцільність застосування методів управління для впливу на об'єкт управління з метою досягнення поставлених цілей. Якщо виникають труднощі та суперечності при формуванні категорій механізму управління слід повертатися до коригування об'єкту управління та стратегічних цілей [2].

Розглянутий організаційно-економічний механізм забезпечення сталого розвитку регіону сприяє реалізації стратегічних пріоритетів різних рівнів управління. Але існує ряд проблемних питань стосовно формування, вибору та реалізації стратегій. Тому, необхідно також розглянути механізм реалізації стратегій розвитку.

Перехід на засади сталого розвитку зумовлює потребу в удосконаленні державних та регіональних стратегій з метою конструктивного підходу до наукового обґрунтування управління регіональним розвитком. Регіональні стратегії розвитку органічно пов'язані з важливими і складними процесами, такими як: розвиток ринкових відносин, розгортання нових форм власності, пріоритетним соціальним розвитком, а також, з поліпшенням екологічної та демографічної ситуації тощо. Необхідність розробки стратегій забезпечення сталого розвитку, зокрема на регіональному рівні, обумовлена виснаженням природно-ресурсного потенціалу територій, погіршенням якості життя населення внаслідок природних та техногенних катастроф, зниження економічної ефективності господарської діяльності тощо.

Література:

1. Бистряков І. К. Екологічний імператив регіону. *Віче*. 2015. № 6. С. 86-93.
2. Білінська М.М. Міжсекторальне співробітництво як базис оцінки впливу політичних рішень на стан довкілля в Україні. *Державне управління – теорія і практика*. 2017. № 1. URL : <http://www.academy.gov.ua.linska.htm>.
3. Галушкіна Т. П., Грановська Л.М. Еколого-збалансовані пріоритети розвитку територій: концептуальні засади та організаційний механізм : монографія. НАНУ, Інститут проблем ринку та економіко-екологічних досліджень, Інститут рису УААН.Одеса, 2016. 372 с.

ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ ПОЛІТИЧНОЇ КОРУПЦІЇ ЯК ФОРМИ ТІНЬОВОЇ ВЛАДИ: ЗАРУБІЖНИЙ ТА ВІТЧИЗНЯНИЙ ДОСВІД

Д. Кашапова, магістр спеціальності «Публічне управління та адміністрування»

Поліського національного університету, м. Житомир

Увага суспільства до проблеми корупції загалом і політичної корупції як форми тіньової політики зокрема набула особливої актуальності наприкінці ХХ ст. Це стало відповіддю на стрімке поширення корупції та диференціацію її проявів, а також руйнівні економічні та соціально-політичні наслідки цього явища. Здебільшого проблеми прояву та вираженості наслідків політичної

корупції характерні для країн, які перебувають на етапі соціально-політичного транзиту та перехідної економіки. Проте тема політичної корупції як соціального, політико-правового явища існує практично в усіх країнах світу, враховуючи так звані країни «еталонної» демократії [4, с. 22].

Так, на думку італійських дослідників Д. Дела Порта та А. Вануччі, до висококорумпованих країн світу належать Бельгія, Греція та Італія, а до «проміжних» – Австрія, Франція та Японія [1, с. 16]. Водночас тема політичної корупції в Україні є однією з найактуальніших в українському суспільстві. Адже значний рівень політичної корупції як форми тіньової влади є однією з найбільших перешкод на шляху інтеграції сучасної України до європейського простору.

Проблема боротьби з політичною корупцією знайшла відображення в працях українських вчених, зокрема: А. Комарової, В. Кулікова, І. Зозулі, О. Прохоренка та інших, які присвятили свої праці розгляду питань протидії корупційним проявам у системі державного управління, що ґрунтується на досвіді інших країн. В зарубіжному науковому дискурсі проблема протидії політичній корупції знайшла відображення в працях Д. Лойда, К. Педерсена, К. Херфера, Р. Андерсона, С. Беркмана, С. Роберта, Ф. Вільямса та інших.

За останні 20 років антикорупційні стратегії були підготовлені та реалізовані у понад 40 країнах світу, які належать як до країн з перехідною економікою, так і до країн з розвинутим економічним зростанням. Такий підхід означає, що держави почали застосовувати системний підхід до створення таких умов і механізмів, які б сформували інституції, що стримують поширення політичної корупції [4].

Серед основних проблем протидії політичній корупції в органах державного управління в країнах Європейського Союзу науковці акцентують увагу на значній неоднорідності законодавства, що регулює відносини у цій сфері [4, с. 23].

Аналізуючи сучасні підходи країн-членів європейського простору у сфері протидії політичній корупції, можна говорити про різні моделі антикорупційних систем. Зокрема, А. С. Тіньков виокремлює:

- багатоцільові органи, які мають повноваження правоохоронних органів, а також виконують профілактичні функції;
- спеціалізовані служби, управління та/або відділи по боротьбі з корупцією в системі правоохоронних органів;
- інститути запобігання корупції, розробки та координації політики [3, с. 11].

Серед країн, які створили ефективний механізм протидії корупції доречно віднести Фінляндію, Нідерланди, Нову Зеландію, Данію, Австралію, Ісландію, Швецію, Сингапур, Канаду, Норвегію, Люксембург, Швейцарію, Великобританію, Ізраїль, Австрію, Ірландію, США, Німеччину та ін.

Безумовно, всі перераховані вище країни мають свої особливості щодо підходів до організації антикорупційної системи. Однак, спільними для всіх є прагнення зорганізувати активну протидію корупційним проявам; створення

відповідної законодавчої бази; залучення громадських організацій до протидії політичній корупції.

Проблема боротьби з політичною корупцією як формою тіньової влади не залишилася поза увагою й українських дослідників. Так, Л. Пашкевич пропонує такі механізми протидії політичній корупції на сучасному етапі розвитку України: «демократичні та чесні вибори, реальне відокремлення політики від бізнесу, утвердження компетентної та незалежної судової системи, дієвий громадський контроль над діяльністю політичних суб'єктів і забезпечення правової та політичної відповідальності за їх антисуспільні, аморальні і протизаконні дії та рішення, підвищення рівня морально-психологічної стійкості суспільства до вчинення корупційних діянь та антикорупційної мотивації громадян» [2, с. 154].

Проведене дослідження дозволяє зробити висновки, що успішний досвід у сфері запобігання та протидії політичній корупції кожної окремої держави залежить від основних факторів – відкритості влади, прозорості процедур прийняття державних рішень, ефективних механізмів контролю, свобода слова, свобода і незалежність ЗМІ, верховенство права і незалежність судів. За умов масштабної корупції акцентовано саме на усуненні причин, а не на боротьбі з конкретними проявами.

Література:

1. Дела Порта Д. Брудні оборудки: учасники, ресурси та механізми політичної корупції. Київ: К.І.С., 2006. 302 с.
2. Пашкевич Л. Деструктивний інститут політичної корупції в Україні: механізми протидії. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Державне управління*, 2020. Том 31 (70) № 2. С. 149-155.
3. Тінков А. Л. Особливості протидії політичній корупції в країнах ЄС. 2014. URL:<http://academy.gov.ua/ej/ej14/txts/Tinkov.pdf>
4. Юрченко А. Особливості попередження та протидії політичній корупції у Фінляндії та Нідерландах у контексті імплементації європейських антикорупційних норм. *Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії*, 2018. 2 (4). С. 22-29.

ВПЛИВ ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ НА ЕФЕКТИВНІСТЬ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНОГО СЛУЖБОВЦЯ

Г. Кострікіна, магістр спеціальності «Публічне управління та адміністрування»

Поліського національного університету, м. Житомир

Ефективність роботи державного службовця залежить від багатьох чинників. До недавнього часу до них відносили відповідність освіти, наявність знань та досвіду роботи в тій чи іншій галузі, аналітичні та прогностичні здібності, навички тайм-менеджменту тощо. До переліку компетенцій успішного керівника не включали такий показник, як емоційний інтелект.

Між тим, діяльність переважної більшості державних службовців пов'язана з тісними контактами з іншими людьми. Уміння швидко

встановлювати психологічний контакт, виявляти емпатію, налагоджувати безконфліктне спілкування багато в чому визначають можливість ефективного розв’язання поставлених задач.

Численні дослідження вказують на те, що робота державних службовців тісно пов’язана з емоційною напруженістю, стресами, насиченими міжособистісними стосунками, і, в той же час, з чіткою ієрархічністю, регламентованістю, високим рівнем відповідальності. Останніми роками стресогенність роботи українських держслужбовців та вимоги до їхньої адаптивності значно підвищилась через глобальні (пандемія COVID-19) та державні (повномасштабне вторгнення РФ) проблеми.

Завдання, які держава ставить перед службовцями, припускають уміння здійснювати активний пошук інформації, необхідної для прийняття рішень; розпізнати емоційні стани співрозмовника, адекватно інтерпретувати зміст отриманої інформації з урахуванням її характеру, ступеня повноти та достовірності, наявності «прихованого змісту», спроб маніпуляції тощо. І саме високий рівень розвитку емоційного інтелекту (EQ), який передбачає вміння усвідомлювати і розуміти власні емоції та емоції інших людей [1] дозволяє успішно розв’язувати такого роду завдання. І якщо раніше емоційність в роботі держслужбовця розглядалась як негативна риса, що приводить до зниження якості прийняття управлінських рішень, то дослідження останніх років (J. Ameriks, T. Wraniak, P. Salovey) доводять, що саме емоції є «порадниками» в багатьох ситуаціях і не шкодять процесу прийняття рішення, а, навпаки, надають службовцеві сигнали, що дозволяють зробити оптимальний вибір.

Результати емпіричного дослідження Носенко Е.Л. та Ковриги Н.В. [3] свідчать про те, що люди з високим рівнем емоційного інтелекту менше піддаються ситуативним впливам, в більшій мірі відкриті новому досвіду, характеризуються вищими показниками сумлінності, доброзичливості у ставленні до інших, толерантністю до невизначеності, емоційної стійкості. Це говорить про високий рівень розвитку у таких людей адаптивної та стресозахисної функцій психіки – якостей, життєво необхідних сучасному державному службовцю.

Дослідження Демірель Явуз та Садикової Гузелі (Університет Кастамону, Кастамону, Турція) [2] виявили прямий взаємозв’язок між емоційним інтелектом як здатністю до само ідентифікації власних емоцій та їх регуляцією та довірою на робочому місці державного службовця.

Нам видається перспективним подальше дослідження взаємозв’язку рівня емоційного інтелекту з показниками ефективності діяльності працівників держслужби з метою поліпшення професійного відбору кандидатів та удосконалення програм підвищення кваліфікації державних службовців.

Література:

1. Mayer, J.D., Salovey, P. The Intelligence of emotional intelligence / Intelligence. – 1993. -V.17. -№4. -P.433-442.

2. Демірель Явуз, Садикова Гузель. Взаимосвязь эмоционального интеллекта и доверия на рабочем месте у госслужащих. *Организационная*

психологія. 2021. Т. 11. № 4. С. 78–96.

З.Носенко Е.Л., Коврига Н.В. Емоційний інтелект: концептуалізація феномену, основні функції. Монографія. Дніпропетровський національний університет. 2003. 159 с.

ІНТЕГРАЦІЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО ПРОСТОРУ УКРАЇНИ У СВІТОВУ ІНФОРМАЦІЙНУ СПІЛЬНОТУ

*В-на Ревунець, магістр з публічного управління та адміністрування
Поліський національний університет, Україна*

Першочерговим кроком на шляху до становлення і розвитку інформаційного суспільства на просторах України є питання формування інформаційного простору.

Інформаційний простір – територія продукування, зберігання та поширення інформації, а також користувачі різних видів ресурсів, що підпадають під юрисдикцію законодавства, чинного на цій території; сукупність інформації, результати комунікаційної діяльності суспільства в певному організованому просторі. Згідно із Законом України «Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки» інтеграція України у глобальний інформаційний простір включена в організаційно-правові основи розвитку інформаційного суспільства в Україні [3].

Деякі дослідники характеризують інформаційний простір як сукупність інформації, суб'єктів інформаційної взаємодії, інформаційної інфраструктури, що забезпечує можливість обміну між суб'єктами, а також суспільних відносин, котрі формуються у процесі утворення, зберігання, поширення та обміну інформацією всередині суспільства [2, с. 143].

До основних ознак інформаційного простору України належать:

- функціонування на основі єдиних принципів за загальними правилами взаємодії всіх суб'єктів інформаційної діяльності;
- наявність умов для безпечної інформаційної взаємодії держави, організацій і громадян та задоволення їх інформаційних потреб;
- формування під впливом глобального інформаційного суспільства;
- правова рівність суб'єктів інформаційної діяльності та доступність відкритих інформаційних ресурсів;
- збереження балансу інтересів держави і світового співтовариства при входженні України в глобальний інформаційний простір та забезпечення її національного інформаційного суверенітету [1, с. 435].

Компонентами єдиного інформаційного простору є інформаційні ресурси, інформаційно-телекомунікаційні технології та інфраструктура; науково-виробничий потенціал у галузях зв'язку, телекомунікацій, інформатики, обчислювальної техніки, поширення і доступу до інформації; кадрове забезпечення; система інформаційної безпеки; система інформаційного

законодавства [2, с. 144].

Важливою передумовою формування єдиного інформаційного простору, що відбувається під впливом інформатизації та глобалізації, є наявність належної законодавчої бази. Для цього необхідно доопрацювати проекти законів, які знаходяться на розгляді у Верховній Раді України, переглянути та доповнити чинне законодавство в цій галузі. Відсутність відповідної правової бази може призвести до втрати інформаційного суверенітету як важливого складника національної безпеки держави, з усіма негативними наслідками цього.

Інформаційний простір України на сучасному етапі перебуває в стані становлення та нерівномірного розвитку. Серед проблем, які гальмують процес інтеграції України в європейський інформаційний простір є: недосконалість нормативно-правової бази інформаційної сфери України, неузгодженість термінології, основних положень та принципів національного законодавства з європейським, відсутність єдиної національної системи класифікації інформації, недосконалість системи стандартизації та сертифікації, невідповідність стандартам розвинених країн окремих секторів інформаційного простору України (друковані засоби масової інформації, книговидавництва, бібліотечний, архівний, кінематографічний комплекси), їх подальше скорочення, відставання України від розвинутих держав у розвитку вітчизняного сегменту Інтернету, досить висока присутність в інформаційному просторі України засобів масової інформації іноземних держав, відтік за кордон висококласних ІТ-спеціалістів, котрі готуються в Україні, масові порушення в Україні права інтелектуальної власності, відсутність у європейській спільноті об'єктивної уяви про Україну, недостатнє інформаційно-аналітичне забезпечення діяльності державних органів.

Позитивним є зростання кількості користувачів, але цей процес відбувається досить повільно і загалом, поширення мережі Інтернет в Україні ще не відповідає показникам розвинутих країн [1, с. 436].

У секторі друкованих засобів масової інформації спостерігається тенденція до збільшення кількості періодичних видань, однак тираж газет і журналів помітно скорочується. На ринку друкованої продукції недостатньо представлені вітчизняні наукові, освітні та дитячі видання. Телебачення і радіо мають розвинутий характер і поширені по всій території країни. У секторі електронних засобів масової інформації поступово створюється конкурентне середовище, що сприяє альтернативності розповсюдження та отримання інформації. Присутність в інформаційному просторі України засобів масової інформації іноземних держав є високою. В Україні створено національну систему зберігання інформації, однак у бібліотеках та архівах недостатньо використовуються новітні інформаційні технології.

Система зв'язку та телекомунікацій в Україні має стійкі темпи розвитку: впроваджуються її нові види та послуги (наприклад мобільного й супутникового зв'язку), збільшується цифровий сегмент телефонного зв'язку. Однак проблема телефонізації населення залишається актуальною.

Одним із найважливіших завдань, яке необхідно вирішувати у процесі побудови інформаційного суспільства, українського інформаційного простору та його інтеграції до світового інформаційного простору є боротьба з піратством у галузі інформаційних технологій. Україна за рівнем використання неліцензійних програмних продуктів є одним з світових лідерів (входить у десятку) з показником у 80 % на 2018 р. за даними Асоціації виробників програмного забезпечення BSA. І хоча цей показник зменшився порівняно з попередніми роками, втрати від використання нелегальних програмних продуктів набагато збільшилися.

Отже, інтеграція України до світового інформаційного простору повинна відбуватись за рахунок вирішення визначених проблем шляхом гармонізації законодавства України в інформаційній сфері з нормами міжнародного права; комп'ютеризації органів державної влади, закладів освіти, архівної справи, статистичної інформації, фінансового сектора економіки та грошового обігу; адаптації вітчизняної системи стандартів до світових аналогів; підвищення конкурентоспроможності вітчизняних засобів масової інформації, поширення їх діяльності на зарубіжні країни; переходу на електронний документообіг та поліпшення взаємозв'язку між державними інституціями і населенням через електронні канали; створення іншомовних інформаційних ресурсів про економічний, науковий, освітній, культурний, туристичний потенціал України; модернізації систем зв'язку; інтенсивний розвиток вітчизняного сегменту мережі Інтернет.

Література:

1. Європейські інтеграційні процеси і транскордонне співробітництво: Тези доп. IV Міжнар. наук.-практ. конф. студ., аспірантів і молодих науковців, Луцьк, 17-18 трав. 2007 р. / За ред. В. Й. Лажніка і С. В. Федонюка. Луцьк: РВВ «Вежа» Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 2007. 616 с.

2. Петровський О.М. До питання про формування єдиного інформаційного простору. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2017. № 3. С. 142-145.

3. Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки: Закон України від 09.01.2007 р. № 537-V. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/537-16>

МІСЦЕ І РОЛЬ ІНФОРМАЦІЇ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ

О. Смагін, магістр спеціальності «Публічне управління та адміністрування»

Поліського національного університету, м. Житомир

Все більшу роль в інформаційному забезпеченні органів державної влади відіграють інформаційні організації та служби, які зайняті виключно збиранням та обробкою інформації: аналітичні служби та центри, ситуаційні центри, центри управління кризовими ситуаціями, органи статистики, реєстрації, консалтингові організації та ін. І коли об'єктом дослідження виступає

діяльність органів влади, необхідно проаналізувати місце і роль інформації в державному управлінні. В управлінні взагалі та й у державному управлінні зокрема відбувається взаємодія не з усією інформацією, а лише з тією, яка безпосередньо необхідна для формування та реалізації державно-управлінських впливів, тобто. управлінської інформацією. Кожна з функцій керування здійснюється лише на основі інформації. Інформація є постійно діючим фактором, роль і значення якого в кожному конкретному випадку визначаються метою, змістом функції управління.

Таким чином, «інформація постає як необхідна умова здійснення управління взагалі та окремих його функцій зокрема. Саме управлінське рішення являє собою перетворену інформацію, яка передається по каналах прямого та зворотного зв'язку» [2, с. 57]. Управління суспільством нерозривно пов'язані з перебігом процесів інформації, тобто. управління «є у своїй сутності підготовка, прийняття та реалізація ланцюга послідовних рішень керуючої підсистемою на основі інформації, що відображає стан системи та навколишнього середовища» [3, с.213]. Під інформацією в управлінні зазвичай розуміють повідомлення, що містять відомості про навколишній світ, про внутрішній стан системи та зовнішні умови, які керуюча система використовує у здійсненні управлінських процесів.

Управлінська інформація безпосередньо пов'язана з інформаційними функціями, які виконує управлінська система: 1) збір директивної інформації, інформації про стан організації та основних факторів зовнішнього середовища [4]; 2) переробка отриманої інформації (читання, аналіз, формалізація, обробка, оцінка рівня надійності та достовірності), розробка альтернативних варіантів рішення. Основне завдання цього етапу полягає в тому, щоб «стиснути» інформацію, привести її до вигляду, зручного для ухвалення рішення [5, с.110]; 3) ухвалення управлінського рішення. Головним продуктом цього етапу є інформація, що управляє; 4) передача керуючої інформації до об'єкта управління, здійснення заходів, що забезпечують адекватне сприйняття інформації всіма, на кого поширюється керуючий вплив; 5) організація зворотного зв'язку (потоків облікової, звітної та іншої інформації про характер соціальних процесів, що протікають) [1, с. 77]; 6) коригування прийнятих рішень відповідно до ситуації, що змінилася в керованій підсистемі і зовнішньому середовищі та інше [1, с.77].

Все різноманіття потоків інформації можна поділити на потоки інформації всередині даної системи та на потоки інформації, що циркулює між даною системою та зовнішнім середовищем. Особливо велике значення, на нашу думку, має циркуляція інформації між об'єктом та суб'єктом управління. Інформація цього роду укладає два типи потоків: потоки, що циркулюють каналами прямого зв'язку – від суб'єкта до об'єкта (пряма інформація); потоки, що циркулюють каналами зворотного зв'язку – від об'єкта до суб'єкта (зворотна інформація). Належна організація прямої інформації забезпечує своєчасне та якісне надходження на об'єкт різного роду (вихідних, коригувальних, контролюючих) команд із боку суб'єкта, а зворотної інформації – надходження

у суб'єкт даних про стан об'єкта і досягненні поставленої ним мети.

Можна зробити висновок, що завдяки обміну інформацією системи в цілому з навколишнім середовищем, а також компонентами системи і може здійснюватися їхня взаємодія, внаслідок чого зберігається стійкість, цілісність системи.

Література:

1. Григор'єв В. Деякі аспекти інформаційного забезпечення державного управління в сучасних умовах. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. 2014. № 2. С. 76–80.

2. Інформаційне забезпечення управлінської діяльності в умовах інформатизації : організаційно-правові питання теорії і практики. Монографія. за ред Р. А. Калюжного та В. О. Шамрая. К., Акад. ДПС України, 2008. 296 с.

3. Присяжна Л. Функціональний аналіз моделей комунікації для інформаційного забезпечення органів державної влади. *Наукові праці Національної бібліотеки України імені В.І.Вернадського*. 2008. Вип. 21. С. 211-217.

4. Танчинець М.М. Поняття, зміст та види інформаційної діяльності органів публічної влади України. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*, 2019. Серія ПРАВО. Випуск 39. Том 2. URL: http://www.visnyk-juris.uzhnu.uz.ua/file/No.39/part_2/8.pdf (дата звернення: 09.10.2022).

5. Яременко О. Функції української держави в інформаційній сфері: поняття та класифікація. *Підприємництво, господарство і право*. 2005. № 6. С 109-112.

ДЕРЖАВНИЙ АЛГОРИТМ ВСТУПУ НА НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ ГРОМАДЯН ДО ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ

В. Мороз, магістр спеціальності «Публічне управління та адміністрування»

Поліського національного університету, м. Житомир

Одним із пріоритетних напрямів у формуванні міжнародного іміджу України завжди було і залишається отримання вищої освіти здобувачами освіти – іноземними громадянами. Надання освітніх послуг іноземцям та особам без громадянства посідає важливе місце в національній освітній галузі та активно розвивається з початку отримання нашою державою незалежності. Кількісні показники підготовки здобувачів даного сегменту освітніх послуг щороку динамічно зростають. Збільшення частки студентів-іноземців в ЗВО України суттєво покращує економічні показники в освітній галузі держави, адже щороку кожен іноземний студент в Україні витрачає близько 400 тис. грн, що на рік складає понад 30 млрд грн. Таким чином, ЗВО, що здійснюють підготовку іноземних громадян мають досить гарний прибуток для свого навчального закладу та своєю діяльністю забезпечують вливання фінансів з інших держав у економіку України. Тому важливість і пріоритетність розвитку

даного сегменту освітніх послуг важко переоцінити [2].

Прийом на навчання до закладів вищої освіти іноземців та осіб без громадянства здійснюється згідно із Законами України «Про вищу освіту», наказом Міністерства освіти і науки України від 02 грудня 2019 року № 1498 «Про затвердження Порядку встановлення квот для здобуття вищої освіти іноземцями та особами без громадянства в межах обсягів державного замовлення відповідно до міжнародних договорів України», зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 10 лютого 2020 року за № 153/34436 та Умов вступу до ЗВО, які затверджуються наказом Міністерства освіти і науки щороку. До певного числа з вказаних нормативних документів вносилися зміни з дати їх першого прийняття, так як вступ іноземних громадян процес досить динамічний і потребує чіткого і своєчасного правового забезпечення [1].

Сучасна вступна кампанія іноземного громадянина, який планує навчатися у ЗВО України включає в себе наступні етапи:

1. Вибір абітурієнтом спеціальності, за якою він планує навчатися.
2. Вибір ЗВО в Україні, який готує іноземних здобувачів освіти та ознайомлення з правилами вступу даного ЗВО.
3. Подача відповідного пакету документів до ЗВО для отримання Запрошення на навчання.
4. Розгляд ЗВО документів абітурієнта та надання чи не надання запрошення на навчання.
5. При позитивній відповіді - наданні Запрошення на навчання абітурієнту з реєстрацією його в Електронному журналі ДП «Український державний центр міжнародної освіти» МОН України.
6. Підготовка та завірення належним чином документів абітурієнта, відповідно до законодавства України та Правил вступу обраного ЗВО.
7. Отримання візи на навчання типу Д у посольстві/консульстві України у країні абітурієнта.
8. Прибуття до України, перетин державного кордону.
9. Подача підготовленого пакету документів до приймальної комісії ЗВО, який видав Запрошення на навчання і у разі прийняття та погодження всього пакету документів допуск до вступних іспитів.
10. Складання вступних іспитів.
11. У разі отримання позитивного результату на вступних іспитах – зарахування іноземного громадянина до ЗВО.
12. Підготовка відповідного пакету документів та отримання Посвідки на тимчасове проживання у міграційній службі.

Таким чином, іноземні абітурієнти проходить складний шлях для вступу до навчальних закладів в Україні. Проте, навіть після зарахування до ЗВО і отримання посвідки на тимчасове проживання є ще один етап не проходження якого може бути підставою для відрахування студента-іноземця. Тому 13 етап - Визнання документів про попередньо здобутий освітній рівень, на основі яких здійснюється вступ. Цей етап, відповідно до сучасних вимог, має бути реалізований протягом перших 6 місяців після зарахування іноземного

громадянина.

Якщо розібрати кожен з вказаних етапів, то зрозуміло що є багато чинників, які можуть впливати на їх реалізацію як в позитивному ключі, так і навпаки. І якщо абітурієнт віддасть перевагу навчанню в ЗВО України, то під час реалізації наступних етапів є багато ризиків його відмови від вступу, що може бути зумовлено недостатнім та неефективним інформуванням абітурієнтів про умови вступу, відсутність достатньої комунікації з абітурієнтами, зловживанням з боку осіб, які беруть участь в прийнятті рішень на кожному з етапів вступу або їх непрофесіоналізм та некомпетентність, зловживання з боку організацій-посередників, до яких звертаються абітурієнти при вступі, низьким рівнем обізнаності абітурієнтів щодо законодавства України, яке регламентує процес вступу та інші.

Література:

1. Про затвердження Порядку прийому на навчання для здобуття вищої освіти в 2022 році: Наказ Міністерство освіти і науки України. 2022. № 392 від 25 травня 2022 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/988-2016-%D1%80> (дата звернення: 27.09.2022)

2. Черняк А.М. Щодо проблемних аспектів надання українськими ЗВО якісних освітніх послуг іноземним громадянам. / Річний звіт Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти за 2019 рік / за заг. ред. проф. Сергія Квіта. Київ : Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти, 2020. С. 221-229.

ОЦІНКА ЗДІЙСНЕННЯ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

Л. Дідик, магістр спеціальності «Публічне управління та адміністрування»

Поліського національного університету, м. Житомир

Розвиток місцевого самоврядування у кожній державі переживав свої власні етапи становлення на що впливали демографічні, культурні, географічні, історичні, економічні, правові, політичні та соціальні фактори Україна не є винятком. Але особливо хочеться звернути увагу на децентралізацію. Як відомо, що процес децентралізації в Україні розпочався ще у 2014 році, після Революції Гідності, коли Україна показала свій європейський вектор розвитку держави.

Метою даної реформи було формування територіальної організації влади для створення і підтримки повноцінного життєвого середовища, формування ефективного місцевого самоврядування та надання високоякісних та доступних публічних послуг, узгодження інтересів держави та територіальних громад, становлення інститутів прямого народовладдя.

Реформа ставила перед собою багато різноманітних завдань спрямованих на розвиток держави, та покращення становища регіонів, а також для покращення соціального життя громадян [1, с. 55]. Щоб повномасштабно оцінити вплив процесів децентралізації влади на розвиток слід почати з здобутків реформи. На нашу думку одним із головних здобутків є підвищення

доходів місцевих бюджетів, що в свою чергу сприяло підвищенню рівня фінансового забезпечення бюджетів та створила умови для удосконалення благоустрою територіальних громад, розвитку інфраструктури, ремонту шкіл, садочків, лікарень, облаштування парків та скверів та інших об'єктів. Також здобутком децентралізації є укрупнення районів, що у свою чергу дало можливість для розвитку нових форм співпраці між самими громадами. Це особливо актуально для тих об'єднаних територіальних громад, які є сусідніми. Відповідний закон дає можливість реалізації спільних проектів в сфері освіти, розвитку спорту, охорони здоров'я та культури.

Попри велику кількість позитивних змін які відбулися на загальнодержавному та місцевому рівнях, децентралізація має і недоліки. Оскільки за короткий проміжок часу не можливо змінити докорінно те що формувалося роками. Донині обласні та районні ради не мають повноцінних виконавчих органів (виконкомів), а це є порушенням Європейської хартії місцевого самоврядування [3].

Але найбільшої уваги потребує конституційне закріплення реформи децентралізації [2]. З політичних причин не вдалося ухвалити необхідні зміни до Конституції, тому децентралізацію було вирішено впроваджувати через ухвалення нових та шляхом зміни існуючих нормативно-правових актів, у межах чинного Основного закону[2].

В цілому децентралізація позитивно вплинула на розвиток публічної влади України. Але ще хочеться звернути увагу на реалії сьогодення, а саме на повномасштабне вторгнення на території України збройних сил РФ. Це також залишило всій відбиток на децентралізації. Слід зазначити, що сьогодні одним із головних завдань, яке спрямоване на адаптацію вже сформованої системи місцевого самоврядування до реалій воєнного часу має стати його чітка та послідовна інституціоналізація з урахуванням попередніх здобутків децентралізації. Ще слід зазначити що потрібно правильно розосередити систему фінансових потоків які акумулюються у громадах, на ті, що формують дохідну частину місцевих бюджетів цих громад і ті, які спрямовуються до державного бюджету України.

Отже, що децентралізація має свої переваги та здобутки, і також має свої недоліки, які ще потребують вирішення. Також реалізація стратегічних реформувань розподілу влади (децентралізація) наближує Україну до європейських стандартів.

Література:

1. Європейські орієнтири адміністративного реформування в Україні : монографія / за заг. ред. В. Д. Бакуменка, В. М. Князева та ін. Київ : Вид-во НАДУ, 2015. 172 с.
2. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 р. № 254. URL : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>. (дата звернення: 03.10.2022).
3. Принципи місцевого самоврядування та їх закріплення в Європейській хартії місцевого самоврядування, Конституції і законах України. URL: <http://agroua.net/economics/documents/category-36/doc-34>.

IMPLEMENTATION OF THE SUSTAINABLE AGRICULTURAL DEVELOPMENT STRATEGY IS A GUARANTEE OF THE COUNTRY'S ECONOMIC SOVEREIGNTY AND FOOD SECURITY

*L. Polska, PhD student of the Department of Management and Public Administration
Dnipro State Agrarian and Economic University, Ukraine*

For the first time, the concept of «sustainable development» was given in the Report of the International Commission on Environment and Development of the United Nations under the leadership of the Prime Minister of Norway, Gro Harlem Brundtland, «Our Common Future» [1]. Based on the materials of the UN Conference on Environment and Development (1992), sustainable development is the development of society, that meets the needs of the present without neglecting the ability of future generations to meet their own needs [2].

At the World Summit on Sustainable Development (Johannesburg, South Africa 2002), which took place from August 26 to September 4, the Johannesburg Declaration on Sustainable Development was adopted, which indicated that all countries of the world must take collective responsibility for implementing the principles of sustainable development - economic, social and environmental development at the local, national and global levels. Thus, environmental policy and diplomacy, environmental law, and environmental law began to develop gradually in the world, and new institutional components appeared - ministries and departments for the environment.

The encyclopedia of public administration provides a definition of sustainable development, which involves achieving balanced development of the main subsystems of the socio-economic system (economic, ecological, industrial, social) with the aim of maximizing human well-being without complicating opportunities for future generations [3].

The main international regulatory and legal documents, on the basis of which the development of the concept of sustainable development of society is based, are: Report of the UN World Commission on Environment and Development (1987); Final documents of the UN conference on environment and development problems in Rio de Janeiro (1992), in particular: 1. Agenda for the XXI century. 2. The UN Framework Convention on Climate Change. 3. Convention on conservation of biological diversity. 4. Declaration on the direction of development, protection and use of forests. 5. The Declaration on the Environment and Development includes 27 principles that define the rights and responsibilities of countries in ensuring the development and well-being of people; Millennium Declaration (2000); Johannesburg Declaration on Sustainable Development (2002); Final document of the UN conference Rio +20 «The future we want» (2012); Resolution A/RES/70/1, adopted by the UN General Assembly on September 25, 2015, on the Outcome Document «Transforming our world: The 2030 Agenda for Sustainable Development», which includes 17 Global Sustainable Development Goals until 2030, approved at the UN Summit on Sustainable Development in New York [4].

Ukraine has ratified the main international documents that ensure the achievement of goals and the construction of a system of state regulation to achieve sustainable development of the state. The fundamental documents, with the help of which the principles of sustainable development are implemented in Ukraine, are: «Concept of sustainable development of settlements» (Decree of the Verkhovna Rada of Ukraine dated December 24, 1999 No. 1359-XIV); «Concept of sustainable (balanced) development of agro-ecosystems in Ukraine for the period until 2025» (Order of the Ministry of Agrarian Policy of Ukraine dated August 20, 2003 No. 280), «Concept of the development of rural areas» (Decree of the cabinet of Ministers of Ukraine dated September 23, 2015 No. 995-p.), «Goals of Sustainable Development of Ukraine for the Period Until 2030» (Decree of the President of Ukraine of September 30, 2019 No.722/2019) [5].

The agricultural sector of Ukraine is the locomotive of the country's economy, foreign exchange earnings, ensures economic sovereignty and national and global food security. Therefore, the state should support the agricultural sector of the economy more, based on its extremely important role for the life of the country, as well as an extremely high level of risk. Therefore, the sustainable development of the agricultural sector, as a guarantee of the sustainable development of the state and ensuring food security of one's own country and the world, must be legally enshrined, and the Strategy for the Sustainable Development of the Agricultural Sector of Ukraine for 2023-2030 must also be developed.

Therefore, the sustainable development of the agricultural sector is a complex of socio-economic, ecological, balanced, managed development, which is aimed at solving four main tasks: economic - ensuring the effective development of agricultural production, creating favorable conditions for the development of farming in Ukraine, preferential lending conditions, ensuring effective agricultural insurance; ecological - restoring the primary quality of land resources to a level that does not harm human health and natural ecosystems, preserving and improving the quality of land resources; and social - ensuring the quality of life and safe living conditions in rural territorial communities, reproduction of the population, improvement of its material support.

Literature:

1. UN Resolution 14/14 of June 16, 1987 «Report of the World Commission on Environment and Development «Our Common Future»». URL: <http://www.un.org/ru/ga/pdf/brundtland.pdf>.
2. Declaration of Rio de Janeiro on the environment and development of the UN; Declaration, International document dated 14.06.1992. URL: https://www.un.org/ru/documents/decl_conv/declarations/riodecl.shtml.
3. Encyclopedia of public administration: in 8 volumes. - K.: NADU, 2011.: Volume 1: Theory of public administration. - 2011. - 748 p. C. 599.
4. Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development. Resolution A / RES / 70/1 adopted by the General Assembly on 25 September 2015. URL: https://www.un.org/en/development/desa/population/migration/generalassembly/docs/globalcompact/A_RES_70_1_E.pdf.

5. About the Sustainable Development Goals of Ukraine for the period until 2030. Decree of the President of Ukraine dated September 30, 2019 No. 722/2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019>.

ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ІНСТИТУТУ ПУБЛІЧНОЇ СЛУЖБИ В УКРАЇНІ

*В. Ревунець, магістр з публічного управління та адміністрування
Поліський національний університет, Україна*

Сучасна вітчизняна модель публічної служби, потребує суттєвого реформування. Зараз у державі знову виникла потреба в її трансформації, пошуку нової, більш ефективної моделі, адже виникли нові негативні обставини, зумовлені черговою глобальною фінансово-економічною кризою та складною політичною ситуацією. Уряд України в рамках формування заходів антикорупційної діяльності одним із пріоритетів визначив модель «добросесної публічної служби».

Необхідність реформування й модернізації публічної служби викликана, насамперед, тим, що вона сьогодні залишається недостатньо ефективною та авторитетною, заполітизованою, схильною до корупції, не відповідає принципам та стандартам демократичного врядування [2, с. 331]. Крім того, у сучасних реаліях воєнного стану певна частина персоналу у сфері публічної служби, на жаль, виявилась неспроможною результативно працювати, приймати оптимальні й своєчасні управлінські рішення, забезпечувати і контролювати реалізацію прийнятих планів і програм.

Причинами неефективності системи публічної служби впродовж багатьох років незалежності України були: недостатня прозорість системи управління персоналом на публічній службі та пов'язана з цим проблема корупції публічних службовців; недостатня професійна та соціальна захищеність статусу публічних службовців; низька інституційна спроможність кадрових служб, пов'язана з неможливістю виконання ними провідної ролі у питаннях управління персоналом; відсутність механізму забезпечення умов для постійного професійного розвитку без відриву від роботи; відсутність довгострокового стратегічного планування діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування, з орієнтацією на досягнення очікуваних результатів; недостатня якість та доступність публічних послуг фізичним та юридичним особам, що посилює негативне сприйняття всієї системи публічної служби та державного управління й місцевого самоврядування; формальність використання (недієвість) процедур оцінювання діяльності публічних службовців та низький їх вплив на проходження публічної служби й підвищення результативності діяльності публічних службовців, відсутність єдиних критеріїв оцінювання; неефективність класифікації посад публічних службовців, що не відображала відмінності у їх роботі та відповідно спричиняла невідповідність у оплаті їх праці тощо [2, с. 332].

При побудові нової моделі публічної служби з одного боку, мають бути законодавчо визначені реальні вимоги до службовців (ціннісні орієнтації, система мотивації, ресурсне забезпечення, підвищення якості публічних послуг, оплата праці), а з другого – посилення громадського контролю за їх діяльністю та взаємодії з громадськістю.

Відповідно до європейських принципів демократичного врядування модернізація та реформування публічної служби має здійснюватися в напрямках: вдосконалення правових засад функціонування публічної служби; реформування системи оплати праці публічних службовців; забезпечення їх політичної нейтральності у процесі виконання своїх професійних обов’язків, посилення їх правової та соціальної захищеності; регламентування порядку надання публічних послуг; вдосконалення нормативного регулювання вимог професійної етики публічних службовців; підвищення ефективності управління публічною службою; професіоналізація публічної служби, удосконалення системи професійного навчання публічних службовців з урахуванням подальшої професіоналізації публічної служби, засад організації навчання публічних службовців в країнах-членах ЄС [2, с. 326].

Істотне пришвидшення повноцінного членства України в ЄС у контексті Угоди про асоціацію потребуватиме вирішення таких питань у сфері державної служби:

- встановлення принципів державного управління, відображених у звітах про базові вимірювання програми SIGMA (Support for Improvement in Governance and Management – Програма підтримки вдосконалення врядування та менеджменту);

- встановлення переваг вступу на державну службу залежно від професіоналізму, стажу й інших професійних критеріїв;

- уніфікування розмірів заробітної плати й інших виплат для всіх державних службовців відповідно до рангів і категорій, рівня компетенції, складності роботи на посаді, відповідальності;

- оптимізація чисельності працівників у системі органів державного управління;

- утворення структурних підрозділів з управління персоналом або введення посади спеціаліста з питань персоналу в центральних органах виконавчої влади з метою розвитку сучасної інтегрованої інформаційної системи управління людськими ресурсами з координацією діяльності Нацдержслужбою;

- реформа системи професійного навчання державних службовців, у тому числі в частині володіння іноземною мовою, яка є однією з офіційних мов Ради Європи [1].

Для цього необхідно удосконалити та прийняти нові редакції законів про державну службу і про службу в органах місцевого самоврядування, які розробляються спільно з експертами Європейської комісії. Обрана для України модель доброчесної публічної служби орієнтована насамперед на зміну мотиваційно-ціннісних чинників та посилення контролюючих функцій

громадськості, що зумовлено існуючим станом суспільних справ в Україні, більшою мірою політичною ситуацією.

Отже, реалізація стратегічних напрямів реформування й модернізації публічної служби дозволить наблизити публічну службу України до європейських стандартів. Складовими модернізації публічної служби є: інституціоналізація вищого корпусу публічної служби; створення системи моніторингу та відбору кращих міжнародних практик у сфері публічної служби; запровадження моніторингу конкурентоспроможності публічної служби; формування позитивного іміджу публічної служби за рахунок переорієнтації публічних послуг на потреби громадян; удосконалення підходів до управління персоналом на основі розроблених компетенцій; удосконалення системи підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації державних службовців і службовців місцевого самоврядування, створення дієвої системи оскарження рішень, що стосуються проходження публічної служби; наближення держави до статусу сервісної завдяки якісним змінам у системі публічної служби; реалізація стратегічних завдань щодо запобігання корупції на публічній службі.

Комплексне реформування й модернізація публічної служби на засадах європейського адміністративного простору сприятиме створенню професійної, політично нейтральної, відповідальної, авторитетної та ефективною та престижної публічної служби, що забезпечуватиме результативну та ефективну діяльність органів державної влади та органів місцевого самоврядування й надання якісних публічних послуг громадянам.

Література:

1. Деякі питання реформування державного управління в Україні: розпорядження Кабінету Міністрів України від 24.06.2016 р. № 474-р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/249175778>

2. Публічна служба: навч. посіб. / С. М. Серьогін, Н. А. Липовська, Є. І. Бородин [та ін.]; за заг. ред С. М. Серьогіна. 2-ге вид. Дніпро: ГРАНІ, 2019. 384 с.

ЕКОНОМІКА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ВИРОБНИЦТВА

ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ АГРАРНОГО ПІДПРИЄМСТВА

О. Чорновол, здобувач гр. МгЕКз-21

Науковий керівник: І. Вініченко, д.е.н., проф., завідувач кафедри економіки

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Управління інвестиційною діяльністю підприємства слід розглядати як складову загальної системи його управління та здійснювати на основі застосування наступних принципів:

- інтегрованість із загальною системою управління підприємством, яка сприяє забезпеченню ефективності всіх напрямків і форм інвестування, оптимального фінансування інвестиційних проєктів, впровадження досягнень науково-технічного прогресу тощо;

- комплексність в процесі формування управлінських рішень щодо реалізації інвестицій у взаємозв'язку з кінцевими результатами фінансової діяльності підприємства, що забезпечує оцінку внеску результатів інвестування в його загальну результативність;

- високий рівень динамізму управління в галузі формування й реалізації інвестицій, пов'язаний з динамічним розвитком внутрішніх умов функціонування підприємства в процесі переходу від однієї стадії життєвого циклу до іншої, а також зовнішніх чинників в умовах трансформації економіки країни;

- багатоваріантність підходів щодо прийняття окремих управлінських рішень в сфері формування інвестиційних ресурсів підприємства, яка вимагає використання системи критеріїв, що впливають на інвестиційну стратегію підприємства;

- орієнтація на стратегічний розвиток підприємства, який передбачає обґрунтування стратегічної спрямованості його інвестиційної діяльності.

Головною метою управління інвестиційною діяльністю підприємства є отримання максимального прибутку не тільки в поточному, але й у перспективному періодах. Це вимагає розробку задач управління цією діяльністю, що забезпечують реалізацію головної мети, серед яких слід виділити наступні:

- забезпечення достатньої інвестиційної підтримки необхідних темпів розвитку поточної діяльності підприємства;

- баланс максимальної прибутковості інвестиційної діяльності підприємства з урахуванням прийняттого ступеня ризику;

- забезпечення ліквідності інвестицій, можливостей швидкого реінвестування капіталу при змінах факторів зовнішнього середовища, а також внутрішніх умов здійснення інвестиційної діяльності;

- підтримання балансу між достатнім обсягом інвестиційних ресурсів, їх оптимальної структури та обсягом прогнозованої інвестиційної діяльності;
- забезпечення фінансової рівноваги при здійсненні інвестиційної діяльності на підприємстві;
- прискорення реалізації програм інвестиційної діяльності підприємства.

Реалізація головної мети і задач здійснення інвестиційної діяльності передбачає виконання певних функцій, які можна розділити на дві групи: загальні функції, специфічні функції.

До *загальних функцій* пропонуємо відносити: розробка інвестиційної стратегії підприємства, організаційних структур забезпечення інвестиційної діяльності, інформаційних систем сприяння забезпеченню обґрунтування альтернативних варіантів інвестиційних рішень; аналіз, планування, контроль за реалізацією управлінських рішень в сфері інвестиційної діяльності. *Специфічними функціями* є управління інвестиціями та формування інвестиційних ресурсів. Управління інвестиціями (реальними та фінансовими) полягає у визначенні форм і обсягів інвестування, розробці реальних інвестиційних проектів, формуванні інвестиційної програми підприємства, оцінці окремих фінансових інструментів, формуванні та реструктуризації портфеля фінансових інвестицій. Управління формуванням інвестиційних ресурсів включає визначення обсягу інвестованого капіталу, формування власних і позикових інвестиційних ресурсів.

УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ ВИРОБНИКІВ МОЛОКА В УКРАЇНІ

*Н. Федорук, к. с.-г. наук, доцент кафедри харчових технологій і
технологій переробки продукції тваринництва*

А. Семисал, аспірант

Білоцерківський національний аграрний університет

Молочне скотарство в Україні є провідною і найбільш складною підгалуззю тваринництва, має специфічний характер, що виявляється в наступному: молоко і молочні продукти споживаються всіма віковими групами населення незалежно від рівня його доходів; виробництво молока здійснюється практично у всіх регіонах країни незалежно від природних умов; сезонності виробництва продукції молочного скотарства; молоко належить до категорії швидкопсувних продуктів, вимагає практично негайної переробки; широкому ареалі виробництва, переробки, споживання молока продукції; підвищення вимог до її якості, розробки відповідних стандартів якості сировини і готової продукції в частині дотримання необхідних умов виробництва, транспортування, переробки, упаковки та реалізації; молочне скотарство належить до категорії капіталомістких підгалузей, виробництво в яких супроводжується різними видами ризиків.

На підставі узагальнення зарубіжного досвіду та вітчизняної практики встановлено, що державна підтримка може спрямовуватися як на нарощення

обсягів виробництва молока, так і на їх обмеження. Так, в умовах перевиробництва запроваджується система квотування, контроль за ринковими цінами, доплати за зниження обсягів виробництва. З метою стимулювання виробництва молока запроваджується система економічних і адміністративних стимулів у вигляді доплат, податкових пільг, тощо [1].

На наше переконання, враховуючи сучасний стан та тенденції розвитку молочного скотарстві України, заходи державної підтримки повинні бути спрямовані на нарощення обсягів виробництва, головним чином у господарствах корпоративного сектору аграрної економіки.

Метою державної підтримки не може бути компенсація збитків протягом тривалого часу [2]. Адже якщо даний вид продукції не є конкурентоздатним у рамках міжнародного розподілу праці, то слід виробляти щось інше. Дотація повинна бути інструментом оздоровлення та стимулювання економіки, а не самоціллю.

Перед тим, як визначити найбільш ефективний спосіб підтримки виробників молока, коротко розглянемо можливі варіанти. Основними видами державної підтримки можуть бути такі виплати: на гектар землі; на голову худоби; на 1 кг молока; компенсація відсотків по кредитах.

Стисло розглянемо кожен з перелічених варіантів.

Дотації на гектар землі вносять в економіку менше викривлень, ніж субсидії на окремі види продукції чи на голову худоби. Саме тому цей вид підтримки є основним в країнах ЄС. Але він консервує ситуацію такою, якою вона є. Іншими словами, отримавши дотацію на 1 га, виробник буде продовжувати виробляти те, що йому найбільш вигідно. В ЄС з його ефективним сільським господарством це є прийнятним. Але за наших умов це призведе до зупинки процесів реструктуризації в аграрному секторі, як це мало місце у деяких країнах - нових членах ЄС. У нашому випадку дотація на 1 га ніяк не вирішує проблем саме молочного сектору.

Дотації на корову сприяють збереженню поголів'я, але зовсім не створюють стимулів для підвищення продуктивності тварин. Крім того, постає питання контролю за достовірністю звітів щодо чисельності стада.

Дотації на 1 кг молока, на відміну від дотацій на 1 га чи на 1 корову, стимулюють як підвищення продуктивності корів, так і збільшення молочного стада, а також підвищення товарності молока. Але така дотація вважається неринковою. Вона дозволяє неефективним господарствам продовжувати своє існування.

Головною перешкодою для розвитку виробництва молока в Україні є те, що проекти із створення нових ферм мають тривалий термін окупності (до 10 років і більше) і пов'язані із серйозними ризиками. Тому мало хто готовий вкладати у них кошти. Щоб вирішити цю проблему, необхідно забезпечити для таких проектів особливий режим кредитування, вигідніший, ніж у рослинництві і в інших галузях тваринництва (де кошти повертаються незрівнянно швидше). Проекти реконструкції ферм, поліпшення кормової бази, закупівлі нетелів тощо окуповуються швидше, але переважно теж є тривалими і капіталомісткими.

Тому саме можливість отримання довгострокового фінансування на умовах повернення, але під низький відсоток (а краще - безвідсоткового) була б у даний час найкращим стимулом для розвитку сільськогосподарських підприємств - виробників молока. І саме це набагато більше відповідає потребам сільського господарства, ніж субсидування ціни.

Усі інші види підтримки виробників молока (дотації за приріст поголів'я корів власного відтворення, закуплених племінних нетелей чи корів, або телиць у фізичних осіб, доплата за якість молока тощо) є просто непотрібними. Кожен сам вирішить, на що йому витратити кошти. Для одного - це купівля нетелів, а для іншого - кормозбирального комбайна, прес-підбирача чи кормозмішувача, або облаштування кормового столу.

Непотрібними у більшості випадків є також різноманітні цільові програм розвитку аграрного сектору, більшість з яких так чи інакше стосуються виробників молока. Порядок розподілу коштів на ці програми щороку визначає Кабінет Міністрів України спеціальними постановами, тобто, правила постійно змінюються. Фактично щороку починається боротьба за перерозподіл коштів між цими програмами, а багато з них не фінансуються. Окремі програми фактично так і не почали виконувати через відсутність механізму їх реалізації (як, наприклад, прийняту ще 12 грудня 2007 року Програму розвитку молочного скотарства України до 2015 року, яка передбачала державну підтримку галузі у розмірі 5,8 млрд. грн.).

Слід чітко усвідомлювати: чим більше видів держпідтримки буде діяти одночасно, тим складнішим буде механізм її надання і ширшими можливості для зловживання. Механізм державної підтримки повинен бути простим і прозорим, а правила гри - стабільними. Запропонований вище механізм підтримки через часткову компенсацію відсотків по кредитах є найбільш універсальним інструментом. Він дозволить з часом замінити собою більшість інших, у тому числі, й цільові програми. Основні правила слід закріпити на законодавчому рівні. Це різко зменшить можливості для зловживань і зніме спокусу постійно їх змінювати.

Реформування державної підтримки виробників молока повинно передбачати внесення серйозних змін у чинне законодавство. Зокрема, необхідно повністю перепрацювати Закон України «Про державну підтримку сільського господарства України», перетворивши його на базовий документ, який би об'єднував усі механізми та положення державної політики стосовно аграрного сектору України.

Література:

1. Власюк Ю. О., Педченко Г. П. Державна підтримка молочного скотарства: стан і перспективи. Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки). 2015. №1. С. 29-33.

2. Семенда Д. К., Семенда О. В. Державна підтримка у відновленні галузі молочного скотарства. Молодий вчений. 2018. № 3(1). С. 377-380.

СКЛАДОВІ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПРОДУКЦІЇ

Л. Гезь, магістрант

*Науковий керівник: А. Сітковська, к.е.н., доц.
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

Використання ресурсного потенціалу аграрних підприємств, яке характерне для останніх десятиліть, призвело до значного недобору врожаю сільськогосподарських культур. Однією з основних проблем є раціональне використання ресурсів і забезпечення на цій основі суттєвого росту врожайності сільськогосподарських культур, ефективності та конкурентоспроможності потребує невідкладного вирішення з урахуванням нових економічних реалій.

Будь-який землекористувач вирішує головну проблему підвищення ефективності використання основного фактору виробництва - земельних ресурсів. За інших рівних умов більш високої ефективності виробництва сільськогосподарських культур досягають ті аграрні підприємства, які дбайливо використовують трудові, матеріальні і фінансові ресурси, не допускають псування, розкрадання і нераціональне застосування матеріально-технічних засобів. В той же час за умов суворого дотримання технології вирощування культур умовно-постійні витрати в розрахунку на гектар посівів будуть майже однаковими і виграші будуть ті господарства, які при цьому зможуть забезпечувати більш високу врожайність.

На продуктивність землі впливають велика чисельність факторів, в тому числі і природні, на які не мають впливу люди. До них можна віднести: природна родючість ґрунтів, кількість опадів, температурний режим тощо. Однак при інших рівних умовах більш висока врожайність забезпечується в тих колективах, в яких висока кількість проведених технологічних операцій на полях, вище виробнича і технологічна дисципліна, яка є основою своєчасного виконання робіт. Таким чином, в сільському господарстві, якість робіт є продуктивним фактором, тобто вища якість робіт забезпечує суттєву зростання виходу продукції з одиниці площі.

Чинниками, які гальмують зміцнення конкурентоспроможності сільськогосподарської продукції аграрних підприємств є:

- низький рівень розвитку фінансово-кредитної системи;
- нерозвиненість інфраструктури аграрного сектору економіки;
- недостатня гармонізація українських стандартів якості з міжнародними;
- недостатність державного цільового фінансування науково-прикладних розробок [2].

До основних напрямів підвищення конкурентоспроможності сільськогосподарської продукції можна віднести: використання найсучасніших технічних засобів і технологій; контроль якості сировини, матеріалів і комплектуючих на вході і на виході; вдосконалення стандартизації; при просуванні на ринок товарів використовувати маркетингові інструменти;

інтеграційні зв'язки та технологічні інновації.

Отже, з урахуванням існуючих проблем, видається доцільною реалізація заходів за такими основними напрямками, як: гармонізація вітчизняних стандартів на сільськогосподарську продукцію згідно зі стандартами ЄС; налагодження сучасної інфраструктури аграрного ринку; посилення кооперації господарств населення виробників сільськогосподарської продукції; налагодження співпраці між виробниками сільськогосподарської продукції та дослідними установами [1].

Література:

1. Дугієнко Н.О., Симоненко О.О. Конкурентоспроможність АПК України в умовах євроінтеграції. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2015. Випуск 5. С. 81-84

2. Сітковська А.О. Проблеми розвитку виробництва сільськогосподарської продукції в Україні. *Агросвіт*. 2019. № 1-2. С. 10 - 14

НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ В АГРАРНОМУ ПІДПРИЄМСТВІ

К. Дідур, к.е.н., доцент

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

В умовах постійно зростаючої конкуренції, саме активна інноваційна діяльність та реалізація інноваційних проектів є ключовим фактором успіху підприємницької діяльності. Нові ідеї, товари, продукти, послуги, нові технології, механізми управління та організаційні рішення здатні не лише вивести підприємство з кризової ситуації, а й гарантувати процвітання та фінансову стабільність в майбутньому. Складність і висока швидкість зміни ринкових процесів, виявлення нових запитів і зміна позицій споживачів, глобальні технологічні зрушення, швидкий розвиток інформаційних технологій, а отже, стрімке розповсюдження та одержання інформації, її доступність не лише ускладнюють роботу підприємств, а й сприяють появі нових, неочікуваних можливостей для введення підприємницької діяльності.

Оскільки інноваційна діяльність є достатньо ризиковою, її здійснення потребує формування відповідних механізмів та організаційних структур для реалізації, котрі мають забезпечити виконання наступних основних завдань:

– створення відповідного рівня інформаційного забезпечення процесу управління інноваційною діяльністю в підприємстві, при якому власники та керівники відповідальних підрозділів будуть отримувати своєчасну та точну інформацію щодо реалізації інноваційних проектів, котрі здійснюються підприємством і про очікувані вигоди майбутніх інноваційних проектів;

– оптимізація обсягу інвестицій для здійснення інноваційних проектів що зумовлене високим ступенем ризику останніх;

– упорядкування процесів обліку й контролю інноваційних витрат підприємства та обсягів одержуваних прибутків від реалізації інноваційної діяльності;

- формування можливостей для швидкого регулювання та реагування на процеси здійснення інноваційних проектів підприємства від початкової стадії проведення науково-дослідних робіт до реалізації всього проекту;
- запровадження ефективних форм організації, враховуючи перш за все економічні, фінансові, соціально-психологічні, організаційно-управлінські чинники, які впливають на поведінку всіх учасників інноваційного процесу;
- збільшення інноваційного потенціалу підприємства за допомогою активізації всіх наявних ресурсів, широкомасштабне використання технологічних трансферів, розвиток венчурних механізмів освоєння нововведень [1].

Ключовими напрямками удосконалення управління інноваційною діяльністю в підприємстві є:

- 1) розроблення інноваційної стратегії підприємства та поступова, виважена її реалізація;
- 2) використання знань системного аналізу, теорії систем під час здійснення технічного переозброєння та якісної модернізації виробництва, використання унікальних технологій на кожному етапі виготовлення продукції з ціллю збільшення її інтелектуальної складової та підвищення конкурентоспроможності;
- 3) впровадження основ інноваційного менеджменту в систему внутрішнього управління та контролю інноваційної діяльності;
- 4) контроль наявних та пошук можливих джерел фінансування інноваційного розвитку виробництва;
- 5) здійснення інвестицій в інноваційні розробки та реалізація перспективних інноваційних проектів;
- 6) запровадження нових, прогресивних форм організації та оплати праці, здійснення ефективної мотивуючої політики щодо забезпечення розвитку інноваційної діяльності в підприємстві;
- 7) інвестування в розвиток та підвищення кваліфікації персоналу підприємства задля нарощування інтелектуального капіталу підприємства, адже доведено, що самими беззбитковими інвестиціями є інвестиції в розвиток та навчання персоналу підприємства.

Література:

1. Шилова О.Ю. Інвестиційне забезпечення розвитку підприємства / Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля: наук. журнал. – Луганськ, 2012. – № 11(182), ч. 1.

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ФОРМУВАННЯ ЗЕМЕЛЬНОГО РИНКУ

І. Колобердянко, к.е.н., доцент кафедри міжнародної економіки, природних ресурсів та економіки міжнародного туризму

*В. Діброва, студентка гр.8-0722 ФК
Запорізький національний університет*

Від 1 липня 2021 року в Україні знято мораторій на продаж земель, що відкрило можливості для формування повноцінного ринку земель. На разі

ринок землі діє попри російську агресію, але навіть незважаючи на це аналізуючи зрушення через рік роботи закону, можна сказати, що реформа має багато позитивних аспектів, один з яких, виведення із тіні багатьох фермерів.

За рік роботи ринку землі в Україні укладено більше 105 тис. правочинів, у тому числі 88 тисяч угод купівлі-продажу землі з загальною вартістю в понад 7 млрд грн. Через російську агресію не відбулася понад 50 тис. угод купівлі-продажу землі, а землевласники недоотримали 4,2 млрд. грн. [1].

Незважаючи на гарні результати за перший рік роботи, ринок землі ще потребує багатьох змін, тому порівняння досвіду земельної реформи України з іншими країнами є ефективним інструментом для розуміння загальних тенденцій.

Ринок земель – система економічних та правових відносин, які виникають у процесі обороту земельних ділянок [2].

Таблиця 1

10 країн з найбільшою площею орних земель за 2020 рік

	Країна	Площа орних земель км ²
1	США	157,735
2	Індія	155,369
3	Росія	121,649
4	Китай	118,881
5	Бразилія	55,762
6	Канада	38,441
7	Нігерія	35,000
8	Україна	32,924
9	Аргентина	32,632
10	Пакистан	30,730

Джерело: [3].

Як бачимо, у 2020 році Україна займає 8-місце за площею орних земель, на першому місці США, а на 10-му місці Пакистан.

Зважаючи на приналежність України до європейських земель та на євроінтеграційні перспективи аграрної економіки, як приклад формування земельного ринку, слід досліджувати функціонування земельного ринку в США та декількох країнах-членах ЄС.

Сполучені Штати Америки належать до країн із найрозвиненішою економікою, в якій особливу роль відіграє сільське господарство. Досліджуючи структуру земельного фонду США, слід зазначити, що майже 60% земель сільськогосподарського призначення перебувають у приватній власності, а 40% – у власності держави (з яких 85% – федеральна власність, 15% – власність уряду штатів).

При продажу земельної ділянки сільськогосподарського призначення основна кількість землевласників використовує для цього земельний аукціон. Причому інтереси власника земельної ділянки представляє ліцензований брокер, який здійснює свою діяльність з оплатою на комісійній основі. Продаж землі іноземним громадянам є майже неможливим [4].

Основними принципами політики Європейського Союзу стосовно продажу землі є забезпечення права на вільний рух капіталу, на відкриття та ведення приватного бізнесу та відсутність дискримінації. Тому у більшості країн-членів ЄС немає обмежень на володіння сільськогосподарськими землями: будь-яка фізична чи юридична особа, може законно придбати сільськогосподарську землю та володіти нею, на відміну від США.

У Німеччині земельне реформування проходило в три етапи:

1) Передача державних земель, що підлягають приватизації в довгострокову оренду.

2) Придбання цих земель орендарями у власність за пільговою ціною.

3) Продаж сільськогосподарських угідь за ринковими цінами.

На даний час ринок сільськогосподарських угідь у Німеччині знаходиться під контролем держави для запобігання спекуляції земельними ділянками. У приватній власності знаходиться більше 90% земель. Законодавством передбачена заборона на дроблення лісових і сільськогосподарських ділянок, їх відчуження та зміну дозволеного використання. Велику роль при цьому відіграє контроль за раціональним використанням земель [5].

У Франції ринок землі знаходиться в полі зору держави, яка формує спеціальну земельну політику. Вона спрямована передусім на вдосконалення аграрної структури, перерозподіл землі та регулювання ринку сільськогосподарських земель.

Законодавством обмежено правомочність власника землі щодо розпорядження земельною ділянкою. Зокрема, якщо він планує розширити чи поділити свою сільськогосподарську земельну ділянку, то він зобов'язаний одержати відповідний дозвіл спеціального адміністративного комітету. Передача права власності на земельну ділянку оформляється офіційним документом – купчою, яку готує нотаріус. Усі угоди із земельними ділянками підлягають державній реєстрації [6].

Також у різних країнах діють різні обмеження по розміру продажу земельних ділянок. Так в Україні такий розмір згідно законодавства складає 100 га на людину. В Німеччині немає загальних обмежень по розміру продажу землі, їх визначає кожен федеративний округ окремо. США також немає загальних обмежень, окремі штати обмежують розміри продажу земель, наприклад Вісконсін (640 акрів), Пенсильванія (для іноземців-резидентів існує обмеження в 5000 акрів або 2000 гектар, для нерезидентів і урядів іноземних держав – не більше 100 гектарів); Міссурі обмежує іноземців одним відсотком від площі с/г землі штату. Уряд Франції встановив максимальну кількість землі для продажу 50 га.

Отже, загальною тенденцією щодо формування земельного ринку країн, що були досліджені в роботі, можна назвати дуже потужний контроль за процедурою приватизації землі. В США процедура купівлі є досить складною, задля того, щоб бути впевненими в доброчесності покупця. Політика продажу земель у ЄС загалом спрямована на першочерговий продаж земель громадянам

європейського союзу, а вже потім громадянам іноземним країнам. При формуванні земельного ринку в Україні, на нашу думку, теж потрібно зробити акцент на продаж земель, перш за все, громадянам України, аби уникнути розорювання земель, а також уряд повинен уважно слідкувати за процедурою купівлі-продажу, аби уникнути тіншових контрактів.

Література:

1. Сайт Міністерства аграрної політики та продовольства України. URL: <https://minagro.gov.ua/> (дата звернення 23.10.2022).

2. Проект Закону України від 21.04.2008 № 2143-2. URL: <http://w1.c1.rada.gov.ua/> (дата звернення 23.10.2022).

3. Food and Agricultural organizations of united states URL: <https://www.fao.org/faostat/ru/#data/RL/visualize> (дата звернення 23.10.2022).

4. Супрун О. Світовий досвід запровадження ринку землі та його адаптація до сучасних реалій. *Газета Верховної Ради України*. 2019 р.

5. Ботезат О.П. Зарубіжний досвід землекористування як крок до реалізації земельної реформи в Україні. *Інвестиції: практика та досвід*. 2016 р. №24 стр.116-119.

6. Коломієць А.О. Зарубіжний досвід земельного та можливості його використання в українській практиці. *Economy and customs and legal relations* . 2018 р. №8 стр.40-47.

ОРГАНІЗАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

О. Чорновол, здобувачка гр. МгЕКз-21

*Науковий керівник: Т. Самілик, к.е.н., доцент кафедри економіки
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

Ефективність інвестиційної діяльності підприємства певною мірою залежить від організаційного забезпечення, що включає взаємопов'язану сукупність структурних підрозділів підприємства, які, з одного боку, забезпечують розробку і прийняття рішень щодо управління інвестиційною діяльністю, а з іншого – несуть повну відповідальність за реалізацію цих рішень. Організаційне забезпечення здійснюється на основі структури управління інвестиційною діяльністю і залежить від прийнятої на підприємстві організаційної структури управління. Найбільш ефективними серед таких структур слід вважати проектну та матричну.

Для *проектної структури* належать структурні підрозділи, що реалізують окремі реальні інвестиційні проекти, а також здійснюють управління портфелем фінансових інструментів інвестування. Вони створюються на тимчасовій основі, керівники підрозділів підпорядковані генеральному директору підприємства або його заступнику з фінансових питань. В структурі таких підприємств існують функціональні служби центрального апарату управління, керівник проекту, якому підпорядковуються загальний центр управління інвестиційною діяльністю й інші функціональні підрозділи

управління проектом. Перевагою такої структури управління є наявність проектної команди, яка має комплексні повноваження в рішенні всіх задач в галузі інвестиційної діяльності.

В умовах *матричної організаційної структури* управління проектний принцип доповнюється функціональним, який полягає в тому, що існує подвійне підпорядкування керівників, які здійснюють управління інвестиційною діяльністю, а саме: вони підпорядковані керівникам відповідних функціональних служб центрального апарату управління підприємством, а також керівнику відповідного проекту.

Ми вважаємо, що найбільш ефективною організаційною структурою управління інвестиційною діяльністю підприємства в сучасних умовах є така, в основі якої знаходяться центр відповідальності, в тому числі й центр інвестицій. Він складається зі структурного підрозділу підприємства, керівник якого повністю відповідає за ефективне використання інвестиційних ресурсів і отримання необхідного розміру прибутку від інвестиційної діяльності. В якості показника ефективності діяльності такого підрозділу є прибуток на інвестований капітал. Дослідженнями встановлено, що основними задачами такого центру інвестицій є:

- встановлення впливу структурних підрозділів на результати інвестиційної діяльності;
- обґрунтування зобов'язань, прав, ступеня відповідальності керівників;
- обґрунтування й доведення до виконавців планових (нормативних) завдань щодо результатів інвестиційної діяльності;
- здійснення контролю за результатами виконання завдань, своєчасне інформаційне забезпечення керівників, аналіз та виявлення причин відхилень від планових завдань.

НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ПІДПРИЄМСТВА

М. Капушта, магістрант

Науковий керівник: А. Сітковська, к.е.н., доц.

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Основні засоби є матеріально-технічною базою виробництва. Від їх обсягу та якісного стану залежать виробнича потужність підприємства та рівень технічної озброєності праці. Рівень продуктивності праці працівників підприємства у значній мірою залежить від стану, якості і структури основних виробничих засобів. Для поліпшення використання основних засобів та виробничих потужностей необхідно знайти резерви зростання продуктивності основного капіталу.

Резерви є втрачені (не використані) на певний момент часу можливості зростання обсягу випуску та продажу продукції, зниження її собівартості, збільшення суми прибутку та підвищення рівня рентабельності, зміцнення фінансового стану, а також покращення інших економічних показників

діяльності аграрного підприємства.

Суми резервів можуть бути визначені як різницю між можливими та фактично досягнутими величинами економічних показників діяльності. Дослідження проводилося на матеріалах ФГ «Полісся». З метою пошуку резервів скористаємося кореляційно-регресійним аналізом. У тих випадках, коли зв'язок між показниками має стохастичну залежність, залучаються масові дані для визначення середнього рівня зміни досліджуваного показника за стохастичною сукупністю. Це дозволить використовувати результати кореляційного аналізу для розрахунку резервів з досліджуваного підприємства.

Як фактори, що впливають на зміну продуктивності основного капіталу, відібрано наступні показники: X_1 – питома вага активної частини ОЗ у загальній їх вартості, %; X_2 – якість ґрунту, бал; X_3 - припадає оборотних засобів на одну гривню основних; X_4 - рівень зносу,%; X_5 – рівень оновлення, %; X_6 - співвідношення активної та пасивної частин ОЗ, коефіцієнт.

Внаслідок проведення кореляційного аналізу отримано рівняння:

$$Y_x = 0,384 + 0,218x_1 + 0,004x_2 + 0,303x_3 - 0,002x_4 - 0,003x_5 + 0,0003x_6.$$

Дані рівняння регресії свідчать, що у фермерському господарстві підвищення балу ріллі на одиницю збільшить продуктивність основного капіталу на 0,0015, підвищення частки активної частки засобів на 1% збільшить продуктивність основного капіталу на 0,0013, підвищення продуктивності праці збільшить продуктивність основного капіталу на 0,019, підвищення частки оборотних засобів, що припадають на 1 грн. основних засобів на 1% збільшить продуктивність основного капіталу на 0,36, а скорочення ступеня зносу основних фондів на 1% збільшить продуктивність основного капіталу на 0,0125. Коефіцієнти за відповідних факторів показують, на скільки грн. змінюється продуктивність основного капіталу зі збільшенням кожного факторного показника на одиницю. Використовуючи ці дані та знаючи, як зміниться величина кожного фактору в перспективі, не важко підрахувати резерв підвищення продуктивність основного капіталу в цілому та за рахунок кожного фактору окремо. Використати дану методику можливо й для планування показників перспективу.

Також до напрямків підвищення ефективності використання основних засобів належить: своєчасне оновлення основних засобів шляхом придбання або будівництва нових об'єктів, реконструкції, модернізації наявних основних засобів; досягнення оптимального співвідношення між власними та позиковими джерелами відтворення основних засобів; забезпечення раціональних пропорцій між основними та оборотними засобами організації; збільшення активної частки основних засобів, досягнення оптимального співвідношення між силовими та робочими машинами [1].

Література

1. Сітковська А.О., Савенко О.А., Капуста М.Ю. Технічне забезпечення аграрних підприємств як фактор підвищення конкурентоспроможності. *Агросвіт*. 2022. № 1. с. 53–57.

ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА В УКРАЇНІ

*Ю. Федорук, к. с.-г. наук, доцент кафедри технологій в рослинництві і захисту рослин,
В. Ланченко, аспірант
Білоцерківський національний аграрний університет*

Як свідчать, результати досліджень науковців, що урожайність сільськогосподарських культур і середньорічні надої та прирости в тваринництві в європейських країнах характеризуються як стабільно високими, що є свідченням дотримання ними науково обґрунтованих норм та використання сучасних методів господарювання [1].

Продуктивність праці в Україні значно нижча від провідних європейських країн: Данії, Люксембургу, Німеччини, Бельгії - в 7,35 раза, від Польщі, Словаччини - в 3,25 раза.

Основними стримуючими факторами технологічної модернізації галузі є низький рівень інтенсифікації вітчизняного сільського господарства, зношені виробничі фонди, використання застарілих технологій.

Складною є проблема інноваційного розвитку м'ясного скотарства з використанням м'ясних порід великої рогатої худоби (ВРХ). У цій галузі конкурентні позиції вітчизняного виробництва м'яса ВРХ порівняно з провідними європейськими країнами залишаються занадто низькими. Відсутня сучасна первинна переробка худоби на селі, яка за кордоном, будучи кооперативною, приносить суттєвий дохід сільським жителям і забезпечує постачання споживачам якісно іншу продукцію.

У рослинництві також понад 70% сільськогосподарських товаровиробників виробляють продукцію за екстенсивними та застарілими технологіями, використовують низькоякісні насіння, мінеральні добрива вносять в недостатніх обсягах, не проводять в належних обсягах захисних заходів проти хвороб і шкідників. Величина врожаю в багатьох випадках визначається природною родючістю ґрунтів та погодними умовами.

Існуюча в переважній більшості аграрних підприємств організація виробництва лише сільськогосподарської сировини без будь-якої переробки, крім позбавлення селян значної частини прибутку, призводить до скорочення кількості робочих місць у сільській місцевості.

Доведено, що основними причинами низької продуктивності сільськогосподарських рослин і тварин є ігнорування науково обґрунтованих технологічних рекомендацій (несвоєчасне сортооновлення й сортозаміна, незбалансована годівля тварин, недостатнє використання засобів захисту рослин) та низький рівень технічного оснащення сільськогосподарських підприємств. Доведено, що тривале (20-річчя) використання сорту у виробництві призводить до зниження темпів приросту продуктивності зернових культур на 0,8–1,5 ц/га на рік, тоді як своєчасна його заміна забезпечує приріст продуктивності озимої пшениці на 20–30%, кукурудзи на 30–45 %, сої на 25–40

%. За розрахунками вчених внаслідок низького рівня технічного забезпечення втрати сільськогосподарської продукції складають близько 8-12 млрд грн.

В зв'язку з цим нині основне завдання для подальшого розвитку сільського господарства – це модернізація виробничого процесу, на основі використання сучасних технічних засобів. Були визначені основні передумови, що необхідності модернізації аграрного сектора, це: девальвація національної валюти; висока вартість фінансування в національній валюті; потреба в дерегуляції; забезпечення ефективного використання зрошуваних та осушуваних земель; необхідність збільшення частки первинної переробки та формування доданої вартості безпосередньо виробниками; потреба виробників у доступі до новітніх матеріально-технічних ресурсів та технологій; необхідність застосування доступних (в тому числі альтернативних) джерел енергії, енергозберігаючих технологій; приватизація підприємств державної форми власності [2].

З метою оцінки рівня впровадження інновацій в практику сільськогосподарського виробництва нами було проведено групування сільськогосподарських підприємств за рівнем впровадження інноваційних розробок (в основі був інтегральний показник інноваційного розвитку сільськогосподарського підприємства), які з погляду затребуваності і сприйнятливості їх до інноваційних агротехнологій та науково-інформаційного забезпечення ми поділили на три категорії. Перша категорія – інноваційно-активні господарства (близько 19 % від загальної кількості господарств), – це підприємства, що ефективно працюють, активно впроваджують інноваційні агротехнології, ресурсозберігаючі технології, мають кадровий і ресурсний потенціал і потребують адресної інформації, аналітичних оцінок про тенденції розвитку галузей з урахуванням зональних особливостей.

Результати проведених розрахунків свідчать, ця категорія господарств характеризується значно вищими показниками ефективності виробництва основних видів сільськогосподарської продукції, високим рівнем технічного переозброєння, активним придбанням сільськогосподарської техніки, головним чином іноземного виробництва.

Друга категорія (46 % від загальної кількості) – інноваційно-стійкі підприємства, працюють стабільно. Вони готові до використання інноваційних агротехнологій, але потребують науково-інформаційної підтримки щодо розвитку виробництва, підготовки інноваційних проектів і бізнес-планів. Показники ефективності виробництва знаходяться на рівні середнього значення по Україні.

Третя категорія - решта підприємства (близько 35%) є інноваційно-неактивні господарства. Вони характеризуються низькими показниками продуктивності сільськогосподарських рослин і тварин, що свідчить про екстенсивний тип виробництва. Основною рисою цієї групи господарств є пасивність менеджменту господарств щодо впровадження сучасних технологій, які спрямовані на підвищення ефективності виробничо-господарської діяльності. Більшість з них орієнтуються на короткий термін виробництва,

свідченням є низький рівень технологічного оновлення матеріально-технічної бази.

Слабке сприйняття інновацій обумовлено низькою прибутковістю сільгосптоваровиробників. Проте, у кожній з галузей аграрного сектору є ефективні і конкурентоспроможні підприємства. Близько 20% господарств рослинницького спрямування застосовують прогресивні технології, що різняться елементами ресурсозбереження, а 10 - 15% – технології інтенсивного ресурсозберігаючого типу.

Найбільш інтенсивно на інноваційній основі розвивається птахівництво, для якого характерним є повне використання досягнень науки; високий технологічний рівень усіх ланок технологічного ланцюга, включаючи виробництво курчат заданих порід і кросів; виробництво за рецептурою комбікормів; дотримання оптимальних пропорцій між ланками продуктового ланцюга; налагоджений обмін між підприємствами достатньо повною і вірогідною інформацією. Декілька таких підприємств чимало працюють на світовому рівні («Миронівський хлібопродукт», «Агромарс»), що дозволило їм уже сьогодні експортувати свою продукцію.

Значна кількість передових сільськогосподарських підприємств, що працюють у рослинництві, незважаючи на нинішню складну економічну ситуацію, знаходять можливості для впровадження, насамперед нових сортів і гібридів сільськогосподарських культур, сучасні системи крапельного поливу оптимізуючи при цьому використання енергоресурсів, води і робочої сили і підвищуючи врожайність одночасно. Ці господарства нині досягають результатів світового рівня і вирізняє їх інноваційний підхід до організації і технології виробництва, висококваліфіковані кадри, використання маркетингових стратегій не лише на поточний період, але і на перспективу, комерційний розрахунок, високий рівень соціального розвитку.

Великі компанії можуть витратити кошти на дослідження та інновації, оскільки їх розмір дозволяє їм підтримувати диверсифікований портфель науково-дослідних проектів, страхувати ризики інноваційної діяльності. Вони мають більш потужні стимули щодо вдосконалення технології, створення нових технологій, які скорочують витрати виробництва. Від здатності великих фірм використовувати ефект масштабу залежить процес формування довгострокових конкурентних переваг. Великі корпорації можуть залучати капітал за нижчими цінами, ніж їх дрібні, і тому великі проекти інноваційного розвитку краще фінансуються. Найбільш поширеними в аграрній галузі інноваційними рішеннями стали супутниковий моніторинг полів, метеостанції, агрохімічний аналіз ґрунтів, системи моніторингу техніки і контролю палива, системи ведення історії полів, а також управління земельним банком.

У великих корпораціях використовують широкозахватну ґрунтообробну техніку, що передбачає подвоювання коліс, застосування широкопрофільних шин або гумовометалевих гусениць і дає змогу знизити рівень ущільнення ґрунту та витрати ПММ; інноваційні технології забезпечують мульчування поверхні ґрунту соломою та іншими післязбиривними рештками; здійснення

прямого посіву по післяжнивних рештках; застосування багаторівневого комплексу заходів боротьби з бур'янами та інтегрованих систем удобрення і захисту рослин (використання науково обґрунтованої системи сівозмін; посів сидеральних культур, що сприяють накопиченню в ґрунті азоту, збільшують інфільтрацію води, дозволяють скоротити обсяги використання гербіцидів.

Досвід передових компаній доводить, що лише диференційоване внесення компенсаційних норм азотних добрив для мінералізації пожнивних решток дозволяє економити на 1 га понад 15 доларів, раціонально розподілити добрива по полю та повернути в ґрунт з пожнивними рештками основні елементи живлення, що дозволить зекономити від 120 до 300 доларів на гектарі, залежно від зібраної культури. Технологія змінної норми висіву та автоматичного контролю сошників за рахунок оптимізації густоти стояння рослин дозволила підвищити урожайність кукурудзи до 20% та економити до 15% насінневого матеріалу за рахунок відсутності перекриттів і загущення посівів залежно від конфігурації поля. Обробіток ґрунту з одночасним диференційованим локально-стрічковим внесенням 4-х видів добрив забезпечує зменшення витрат основних добрив до 50% порівняно з внесенням їх врозкид. Одночасне проведення обробітку ґрунту, внесення добрив та посіву заощаджує близько 40% паливно-мастильних матеріалів порівняно із мінімальною технологією обробітку ґрунту. На фоні цієї економії урожайність сільгоспкультур, залежно від культури, перевищує середню по галузі від 17 до 79%. При цьому спостерігається покращення структури ґрунтів і навіть підвищення вмісту гумусу.

Отже, впровадження інновацій в технологічний процес виробництва сільськогосподарської продукції забезпечить зростання рівня рентабельності та стійкості суб'єктів господарювання в сфері агробізнесу, особливо в умовах прояву деструктивних явищ в економіці країни.

Література

1. Дячков Д. В., Простак О. С., Тенянюк А. О. Напрями підвищення ефективності управління інноваціями у сільськогосподарських підприємствах. Економічний форум. 2019. № 4. С. 122-129.
2. Однорог М. А. Розвиток аграрної сфери в інноваційний період: інституціональний аспект. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Міжнародні економічні відносини та світове господарство. 2018. Вип. 19(2). С. 118-122.

ВИЗНАЧЕННЯ СУТНОСТІ «КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА»

А. Стеценко, ст.гр ЕК-1-21

*О. Масляєва, к.е.н., доцент кафедри економіки
Дніпровський аграрно-економічний університет*

У ринкових умовах висока конкурентоспроможність суб'єктів господарювання є запорукою отримання високого і стабільного прибутку. Висока конкурентоспроможність підприємства – основна умова розвитку і

життєдіяльності підприємства. Товаровиробники в умовах жорсткої конкурентної боротьби ставлять перед собою такі цілі: задоволення потреб, існуючих на ринку, отримання максимального прибутку і збільшення обсягів збуту, розширення частки внутрішнього і зовнішнього ринку, забезпечення необхідного рівня якості та ціни продукції, що виробляється, впровадження нових технологічних процесів і модернізація обладнання.

Виникнення і розвиток суспільства супроводжується формуванням явища конкуренції (від пізньолатинського *concurrentia* – стикатися, змагатися), яка є одним із постійно діючих чинників його прогресивного руху вперед.

Конкуренція змушує суб'єктів підприємницької діяльності не зупинятися на досягнутому, а постійно самовдосконалюватися, знижати витрати на виробництво, покращувати якість продукції (послуг), що пропонуються на ринку, підвищувати свою конкурентоспроможність.

Отже, конкуренція між відособленими товаровиробниками є суперництво (боротьба) між ними стосовно задоволення власних інтересів: вигідних умов виробництва та збуту товарів, одержання високих прибутків, домінування на певному ринку. Аналіз визначень конкуренції дозволяє зробити висновок, що всі вони враховують такі її якості, як динамічність, примусовість, єдність конкурентних і монополістичних засад, зв'язок з інноваційними процесами. Із цього випливає, що конкуренція – це сукупність об'єктивних відносин, перш за все, економічних, між господарюючими суб'єктами в умовах ринку, що носять динамічний характер постійного суперництва товаровиробників за прихильність споживачів на основі певних переваг своєї продукції (послуг).

Здатність (спроможність) підприємства вести суперництво у базовій галузі, на міжгалузевому та світових ринках отримала втілення в категорії «конкурентоспроможність».

Поняття конкурентоспроможності містить у собі великий комплекс економічних, правових та інших характеристик, що визначають положення підприємства на галузевому, регіональному або світовому ринку. Цей комплекс може включати характеристики товару, обумовлені сферою виробництва, а також фактори, що формують у цілому економічні умови виробництва і збуту продукції. Рівень конкурентоспроможності підприємства – дзеркало, в якому відображаються сукупні підсумки роботи практично всіх служб підприємства, а також стан зовнішнього довкілля.

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ МОНІТОРИНГУ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ КРАЇНИ

О. Ніконенко, аспірант

О. Слободенюк, к.біол.н., доцент

Білоцерківський національний аграрний університет

Процес розробки заходів щодо забезпечення продовольчої безпеки країни, удосконалення державного регулювання агропродовольчого ринку, підвищення доступності продовольства має набути стратегічного характеру у зв'язку із тим, що фізичний, економічний та соціальний доступ населення до

нього є однією із базових умов. Підвищення доступності продовольства для населення розглядається як важливе завдання, а його подальше забезпечення у довгостроковій перспективі передбачає необхідність організації систематичного моніторингу рівня доступності.

Отже, важливим чинником регулювання питань продовольчої безпеки є здійснення постійного аналізу щодо оцінювання стійкості системи продовольчого забезпечення до різного прояву деструктивних явищ та з метою розробки дієвих заходів щодо попередження кризових ситуацій у продовольчій сфері. Очевидно, що таким інструментом може бути комплексний моніторинг продовольчої безпеки, який дасть змогу відстежувати процес виробництва і розподілу продуктів харчування, контролювати та прогнозувати ефективність функціонування продовольчої системи.

Оцінка стану продовольчої безпеки передбачає формування оптимального переліку показників, в якому знаходили б відображення всі аспекти цього багатопланового поняття. Зазначимо, що дослідники розрізняють сім рівнів забезпечення продовольчої безпеки: глобальний, субрегіональний, міждержавний, державний, регіональний, груп населення і сімейний, кожен із яких спрямований на вирішення відповідних завдань на кожному із зазначених рівнів [1].

Порівнюючи вітчизняний та зарубіжний підходи до формування показників для оцінювання продовольчої безпеки можна дійти до висновку про те, що вони мають суттєві відмінності, а подібними є лише невелика її кількість. У зв'язку з цим поділяємо позицію науковців, які вважають, що доцільно формувати систему моніторингу продовольчої безпеки України відповідно до підходів ФАО не лише за напрямками визначення індексів, а й за набором показників [2]. Вважаємо, що це дозволить в однакових порівняльних показниках характеризувати стан продовольчої безпеки у державі та світі, контролювати адекватність міжнародних оцінок щодо України.

Окрім того, наявні певні розбіжності в методичному підході до їх визначення подібних показників, зокрема такого індикатора, як рівень споживання основних видів продуктів харчування. Так, існують розбіжності за даним показником, який наведено в статистичних збірниках «Витрати і ресурси домогосподарств України» і «Баланси та споживання основних продуктів харчування населенням України». Поясненням такого становища є відмінність в методичних підходах до визначення обсягів споживання. Так, показник споживання продуктів харчування, які відображені в статистичному збірнику «Витрати і ресурси домогосподарств України», розраховується на основі результатів опитування членів домогосподарств. Цей показник в статистичному збірнику «Баланси та споживання основних продуктів харчування» визначається балансовим методом.

Унаслідок цього спостерігається істотна розбіжність даних, розрахованих за різними методиками, що ставить під сумнів можливість об'єктивної оцінки відповідності сформованих раціонів харчування раціональним нормам, затвердженим Міністерством охорони здоров'я України. У результаті, не

можливо здійснити об'єктивну оцінку досягнення фактичними показниками рекомендованих норм харчування, що доводить про необхідність обґрунтування складових показників моніторингу продовольчої безпеки країни.

Узагальнюючи вищезазначене, можна зробити висновок, що для об'єктивного оцінювання фактичного споживання населення країни продовольства та товарної пропозиції продовольчих ресурсів і прогнозування складових забезпечення продовольчої безпеки доцільно сформувати дієву систему моніторингу. Із цією метою необхідно здійснити такі дії:

– розробити методику моніторингу продовольчої безпеки та обґрунтувати складові інформаційної бази, які доцільно використовувати при проведенні її оцінювання;

– для забезпечення порівнянності показників продовольчої безпеки в Україні та інших країнах, перевірки достовірності розрахунків ФАО по Україні доцільно адаптувати вітчизняний перелік із показниками, які ця організація використовує для оцінки стану продовольчої безпеки у світі;

– з метою формування узагальненої оцінки рівня відповідності фактичного споживання раціональним нормам доцільно відмовитися від зіставлень за групами товарів і використовувати єдиний показник як відношення вартості фактичного раціону харчування до вартості рекомендованого раціону;

– при проведенні оцінювання економічної доступності продовольства доцільно відмовитися від численних показників купівельної спроможності за окремими видами продуктів і користуватися єдиним показником, розрахованим як відношення споживчих витрат до вартості фактично спожитого або рекомендованого набору продуктів.

– здійснювати оцінювання продовольчої безпеки груп споживачів із урахуванням рівня доходів за поживною цінністю споживчого кошика.

Очевидно, що дієвим інструментом регулювання питань продовольчої безпеки країни є організація систематичного аналізу й оцінки стійкості системи продовольчого забезпечення до загроз для попередження кризових ситуацій у продовольчій сфері. На нашу думку, таким інструментом може бути комплексний моніторинг продовольчої безпеки, який дасть змогу відстежувати процес виробництва і розподілу продуктів харчування, контролювати та прогнозувати ефективність функціонування регіональної продовольчої системи.

На нашу думку, моніторинг продовольчої безпеки повинен бути представлений як комплексний і постійно діючий механізм заходів, який здійснюватиметься на основі індикаторів, які відповідають таким основним критеріям: вимірність, доступність інформації, придатність, об'єктивність.

Основною метою проведення комплексного моніторингу продовольчої безпеки є забезпечення органів влади і місцевого самоврядування повною, всебічною та об'єктивною інформацією про поточний стан і перспективи розвитку продовольчої системи для прийняття раціональних управлінських рішень.

Концептуальна схема моніторингу продовольчої безпеки має складатися із підсистеми інформаційного забезпечення, аналітичної та стратегічного планування та прогнозування.

Основним завданнями системи моніторингу повинні стати: оцінка поточного стану продовольчої безпеки із визначенням характерних тенденцій, що склалися; здійснення оперативного моніторингу та контролю у разі виникнення загроз стану продовольчої безпеки; виявлення основних проблем у сфері забезпечення продовольчої безпеки; оцінка існуючих і прогнозованих ризиків щодо забезпечення продовольчої безпеки; прогнозування стану продовольчої безпеки в межах сценарних умов і прогнозів соціально-економічного розвитку країни; інформаційно-аналітична підтримка процесів розробки і реалізації заходів щодо забезпечення продовольчої безпеки.

Література

1. Кундєєва Г. О. Продовольча безпека: диференціація рівнів продовольчого забезпечення країни. Наукові праці Національного університету харчових технологій. 2013. № 49. С. 139-145.

2. Орленко Я. Ю. Особливості категорії «продовольча безпека»: теоретичні засади. Інвестиції: практика та досвід. 2013. № 11. С. 123-125.

ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ КОНТРОЛЮ ЯКОСТІ, ЯК ЧИННИКА РЕАЛІЗАЦІЇ ЕКСПОРТНОГО ПОТЕНЦІАЛУ АГРАРНОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ

С. Остапенко, аспірант

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Головні принципи, які діють на ринку ЄС є: життя та здоров'я споживачів мають бути максимально захищені; продукція, імпортована до ЄС, має відповідати таким же вимогам, як і продукція, вироблена в ЄС; система контролю замість того, щоб фокусуватися на перевірці готового продукту, сфокусована на ризику; відповідальність за дотримання вимог безпечності несе оператор ринку; забезпечення гігієни та безпечності по всьому ланцюгу; превентивний контроль та превентивне забезпечення безпеки (НАССР); своєчасне інформування всіх задіяних сторін про існуючі та потенційні загрози через систему RASFF; простежуваність продукції протягом всього ланцюгу постачання - з метою своєчасного відклику в разі загрози здоров'ю споживачів [1].

2015 року набув чинності Закон України «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів». Зазначений закон передбачає впровадження в Україні європейської моделі системи гарантування безпеки і якості продуктів харчування, що базується на процедурах НАССР. Також, 21 грудня 2017 ухвалено Закон України «Про безпечність та гігієну кормів», відповідно до якого, вимоги по впровадженню системи НАССР розповсюджуються на операторів ринку кормів, що здійснюють виробництво, обіг та використання кормів. Основною метою впровадження системи НАССР є гармонізація та адаптація вітчизняних стандартів у сфері якості та безпеки

харчових продуктів та кормів до законодавства Європейського Союзу.

Державна служба України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів є основним регулятором ринку харчових продуктів в Україні, яка здійснює державний контроль за впровадженням постійно діючих процедур, заснованих на принципах системи аналізу небезпечних факторів та контролю у критичних точках (НАССР) [2]. Відповідно до законодавства України, Державна служба України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів, починаючи з 20 вересня 2018 року має право перевіряти потужності, які провадять діяльність з харчовими продуктами, у складі яких відсутні необроблені інгредієнти тваринного походження на предмет впровадження системи НАССР.

В Україні вимоги щодо розробки та впровадження систем управління безпечністю харчової продукції за принципами НАССР задекларовано у:

- ДСТУ 4161-2003 «Система управління безпечністю харчових продуктів. Вимоги»;
- ДСТУ ISO 22000:2007 «Системи управління безпечністю харчових продуктів. Вимоги до будь-яких організацій харчового ланцюга».

Зрозуміло, що дотримуватися цих вимог також повинні й виробники сільгосппродукції, адже вони є однією із ланок процесу виробництва харчових продуктів.

В Україні вимоги щодо розробки та впровадження систем управління безпечністю харчової продукції за принципами НАССР задекларовано у:

- ДСТУ 4161-2003 «Система управління безпечністю харчових продуктів. Вимоги»;
- ДСТУ ISO 22000:2007 «Системи управління безпечністю харчових продуктів. Вимоги до будь-яких організацій харчового ланцюга».

Зрозуміло, що дотримуватися цих вимог також повинні й виробники сільгосппродукції, адже вони є однією із ланок процесу виробництва харчових продуктів.

Вимоги до розміщення на китайському ринку продуктів харчування регулюються декількома законами, зокрема базовим.

Державні стандарти GB також розповсюджуються на продукти харчування і сільськогосподарську продукцію є обов'язковими для всіх виробників і продавців харчових продуктів, харчових добавок і супутніх продуктів.

Імпортовані харчові продукти також мають відповідати державним стандартам Китаю з питань безпечності харчових продуктів. Проте слід зазначити, що під час контролю імпорту харчових продуктів китайські контролюючі органи зазвичай керуються не лише власними, а й європейськими або американськими нормативами і стандартами, особливо там, де відсутні національні вимоги. Крім того, у разі наявних розбіжностей між національними та зарубіжними показниками китайські контролюючі органи віддають перевагу застосуванню більш суворих вимог до імпортних товарів, наприклад, чинних у ЄС і США.

Український виробник продуктів харчування тваринного походження при експорті в Китай повинен пройти процедуру акредитації, яка складається з трьох рівнів:

- схвалення країни експорту для певної категорії продукції;
- схвалення підприємства/виробництва у схваленій країні;
- схвалення певного виду продукції, що виробляється на схваленому виробництві, для експорту.

Акредитацією (схваленням) підприємств і продуктів займається урядовий орган КНР – Certification and Accreditation Administration of the People’s Republic of China (CNCA). Заявка на акредитацію подається через відповідний уповноважений орган України - Державну службу України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів.

Наразі Україна схвалена для експорту до Китаю молочних продуктів, замороженої яловичини і меду. Тривають перемовини щодо схвалення України як постачальника рибних продуктів, яєць та м’яса птиці.

Крім обов’язкової акредитації, український виробник повинен пройти процедуру реєстрації та отримання дозволу для закордонних потужностей на території Китаю в системі AQSIQ (General Administration of Quality Supervision, Inspection and Quarantine of the People’s Republic of China). Така реєстрація діє 4 роки.

Кожна поставка продуктів харчування до Китаю повинна супроводжуватись ветеринарним сертифікатом, який видається уповноваженим органом України – Держспоживслужбою.

Процедура акредитації (схвалення) при експорті українських продуктів харчування рослинного походження складається з двох етапів:

- схвалення країни експорту для певної категорії продукції;
- схвалення підприємства/виробництва у схваленій країні.

Акредитацією підприємств і продуктів займається митний орган Китаю – General Administration of Customs of the People’s Republic of China (GACC) та General Administration of Quality Supervision, Inspection and Quarantine of the People’s Republic of China (AQSIQ) залежно від типу продукту. Заявка на акредитацію подається через уповноважений орган України – Держспоживслужбу.

Після реєстрації виробничої потужності для експорту до Китаю імпортер має отримати ліцензію GACC або AQSIQ, а поставка кожної партії продукції повинна супроводжуватись фітосанітарним сертифікатом, виданим Держспоживслужбою.

Вимоги до маркування продуктів харчування встановлені національними стандартами:

- GB771 8-2011 «National food safety standard General Rules for labeling of prepackaged foods»;
- GB 28050-2011 «The general rules for nutrition labeling of prepackaged foods»;
- GB 2760-2014 Food Safety National Standards for the Usage of Food

Additives.

Згідно зі встановленими вимогами, маркування повинно містити наступну обов'язкову інформацію: назва продукту; перелік інгредієнтів; вага нетто і склад; декларація про поживну цінність; дата виробництва; строк придатності; умови зберігання; назва, адреса і контактні дані виробника або дистриб'ютора; позначення стандарту.

Рекомендовано також нанести інформацію про ідентифікацію партії, наявність алергенів, інструкцію з використання тощо.

Ефективність регулюючих заходів, що впливають на стимулювання експорту, залежить від рівня обґрунтування самих заходів, в останню чергу від системи показників та стану інформаційної бази. Комплексність відповідних досліджень обґрунтовується на факторах, що створюються в умовах державного регулювання експорту сільськогосподарської продукції та потребує підходу в єдиному контексті. У тому числі - слід ухвалити рішення про конкурентоспроможність вітчизняних сільськогосподарських товаровиробників та трансакційних витрат при експорт; взаємодія кількісної динаміки потенціалу експорту та інноваційної діяльності, характер спеціалізації експортноорієнтованих галузей сільського господарства; державна підтримка виробництва сільськогосподарської продукції та продуктів харчування.

Література:

1. Ривак Н. О. Шляхи реалізації експортного потенціалу України на ринках ЄС. Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. 2021. Вип. 2. С. 69-74.

2. Радченко О. П. Перспективи розвитку експортного потенціалу аграрної сфери України. Інфраструктура ринку. 2020. Вип. 43. С. 84-88.

ОСНОВИ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА

К. Ручанчина, студентка гр. МгЕК-21

Т. Галаган, викладач

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Сільське господарство є однією із самих важливих і життєво необхідних сфер економічної діяльності. Сільськогосподарське виробництво забезпечує виробництво продуктів харчування для населення країни та сировинної бази для харчової, переробної та інших галузей промисловості. Цим сільське господарство відіграє важливі ролі, а саме: спонукає підвищення рівня життя населення країни, активно зміцнює економіку країни, допомагає у розв'язанні соціально-економічних проблем. Тому важливим питанням сьогодення є питання раціонального та ефективного використання наявних та залучених ресурсів сільськогосподарських підприємств.

Реалії сьогодення констатують обмеженість ресурсів, що застосовуються у сільськогосподарському виробництві. Поряд з тим залишається завданням задовольняти дедалі зростаючі потреби споживачів сільськогосподарської

продукції. Все це об’єктивно вимагає спрямовувати увагу на підвищення ефективності сільськогосподарського виробництва. Будь-яке підвищення ефективності передбачає збільшення обсягів виробництва при мінімальних витратах на одиницю продукції. Отже, для сільськогосподарського виробництва необхідно підвищувати урожайність сільськогосподарських культур, збільшувати продуктивність тварин, знижувати собівартість продукції. Звідси випливає, що основним шляхом підвищення економічної ефективності сільськогосподарського виробництва є його інтенсифікація.

Економічна ефективність виробництва є узагальнюючою економічною категорією, яка характеризується високим рівнем віддачі живої та уречевленої праці. Економічна ефективність визначається відношенням одержаних результатів до суми витрачених ресурсів на отримання цих результатів.

Як зазначено в економічній енциклопедії «ефективність – це здатність приносити ефект, результативність процесу, проекту тощо, які визначаються як відношення ефекту, результату до витрат, що забезпечили цей результат. Крім того, це досягнення найбільших результатів за найменших витрат живої та уречевленої праці. Це конкретна форма вияву закону економії часу, їхній зв’язок здійснюється через підвищення продуктивності праці, яке означає зростання ефективності сукупної праці, ефективності всього виробництва, зумовленої насамперед прогресом продуктивних сил».

Література:

1. Андрійчук В.Г. Ефективність діяльності аграрних підприємств: теорія, методика, аналіз: моногр. / В. Г. Андрійчук. – К. : КНЕУ, 2005. – 292 с.
2. Гончарук А.Г. Методологические основы оценки и управления эффективностью предприятия: Монография / А.Г. Гончарук. – Одесса: Астропринт, 2008. – 288с.
3. Економічна енциклопедія: В 3 т. Т.1 / Редкол.: С.В. Мочерний (відп. ред.) та ін. – К.: Вид. центр “Академія”, 2002. – 950 с.
4. Клименко М.О. Основи та методологія наукових досліджень: навч. посіб. / М.О. Клименко, В.П. Фещенко, Н.М. Вознюк – К.: Аграрна освіта, 2010. – 352 с.

СТРАТЕГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ЯК ФАКТОР ФОРМУВАННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ АГРАРНОГО ПІДПРИЄМСТВА

А. Сітковська, к.е.н., доцент

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Ефективне стратегічне управління конкурентоспроможністю аграрного підприємства приводить до максимізації позитивного ефекту його господарювання. Наявність стратегії слугує суттєвим фактором зростання конкурентоспроможності підприємства, бо підприємства, які прагнуть зберегти свою конкурентоспроможність у майбутньому змушені узгоджувати свої поточні та перспективні інтереси, ресурси, можливості тощо. Неможливо вирішувати лише поточні, оперативні проблеми. Необхідно розробляти політику ефективного сталого розвитку. Лише стратегічне управління

конкурентоспроможністю підприємства надає пріоритетне значення ефективній взаємодії підприємства із зовнішнім середовищем та досягненню на цій основі стійких конкурентних переваг протягом тривалого періоду.

Серед системних властивостей, що характеризують концепцію стратегічного управління конкурентоспроможністю аграрного підприємства слід виділити наступні: емерджентність (формування у системі властивостей, які не характерні для окремих її елементів); синергізм (ефективність функціонування системи вище за сумарну ефективність ізольованого функціонування її елементів); гомеостатичність (здатність функціонувати протягом тривалого часу без суттєвого зниження ефективності).

Аграрне підприємство зможе досягти значних успіхів та здійснювати ефективну діяльність у сучасному економічному середовищі, лише якщо концепція системи стратегічного управління конкурентоспроможністю аграрного підприємства відповідає певним вимогам:

1. Прозорість, тобто здатність керівництва підприємства володіти повною та достовірною інформацією про поточний стан справ у компанії та у зовнішньому середовищі.

2. Аналітичність – здатність керівництва підприємства аналізувати всі причинно-наслідкові зв'язки, робити висновки та приймати на їх основі економічно обґрунтовані управлінські рішення.

3. Ефективність горизонтальних і вертикальних комунікацій, що дозволяє передавати стратегічно важливу інформацію всередині та між різними рівнями ієрархії на підприємстві.

4. Компетентнісний та орієнтований на знання підхід до системи управління передбачає здатність керівництва підприємства грамотно визначити необхідність та здатність використовувати різноманітний сучасний інструментарій для ефективного формування та реалізації стратегічного управління конкурентоспроможністю аграрного підприємства.

5. Керованість та ефективний розподіл повноважень та відповідальності всередині підприємства, що дозволяє ефективно використовувати переваги централізації одних управлінських функцій та децентралізації інших.

6. Відповідність загальноприйнятим вимогам, нормам та стандартам, що визначаються як законодавством, так і міжнародними та вітчизняними стандартами.

В процесі здійснення стратегічного управління конкурентоспроможністю аграрних підприємств для отримання найкращого результату від його реалізації необхідно уникати ряду типових помилок, а саме: відмова керівництва підприємства від стратегічного планування, помилкова орієнтація керівництва на короткострокових доходах, припущення, що достатньо прямого копіювання успішного досвіду інших компаній без жодних змін для досягнення аналогічних позитивних результатів, тощо.

Таким чином, запровадження процесу стратегічного управління конкурентоспроможністю аграрного підприємства дозволяє забезпечити комплексність у вирішенні проблеми формування конкурентоспроможності

підприємства, підвищить рівень обґрунтованості та логічності прийнятих стратегічних рішень.

ФУНКЦІОНУВАННЯ МОЛОЧНОГО СКОТАРСТВА В УМОВАХ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ В УКРАЇНІ

Н. Присяжнюк, к.вет.н., доцент, доцент кафедри іхтіології та зоології

Білоцерківський національний аграрний університет

Ю. Сіра, головний бухгалтер

НДІ «Інститут продовольчих ресурсів» НААН України

Війна між Україною та Росією негативно відобразилася на суспільно-політичному житті країни, що характеризується численними людськими жертвами, зруйнованими містами та селами та порушеннями тісних взаємозв'язків між суб'єктами господарювання. Подібний стан речей спостерігається і в молочному скотарстві. Проте, на відміну від інших галузей сільського господарства на технологічний процес виробництва молока не впливають негативні чинники зовнішнього середовища військового стану, як відсутність світла, пального, тощо.

Проте, під впливом негативного зовнішнього середовища відбувається поглиблення кризових явищ в молочному скотарстві, що відображається в зниженні основних показників діяльності суб'єктів підприємницької діяльності в сфері агро бізнесу – виробників молока. У 2021 році Україна виробила 8,72 млн тонн молочної сировини, зокрема: сільськогосподарські підприємства - 2,75 млн тонн, господарства населення – 5,97 млн тонн. Молокопереробні підприємства закупили майже 3,2 млн т сирого молока для подальшої переробки на масло, молоко та вершки (сухі та згущені), сир, сироватку тощо.

Початок війни фактично паралізував молочний бізнес. Найбільший економічний удар на себе взяли, звісно, суб'єкти підприємницької діяльності та господарства населення – виробники молока на тимчасово окупованих та прилеглих територіях. Так, із 10 із 24 областей, що перебували або досі залишаються у зонах бойових дій та окупації, постачали 42% молока на переробку. Також 800 сільськогосподарських підприємств – виробників молока постраждали від військових дій, які відбуваються чи відбувалися на їх територіях.

За 4 місяці військових дій виробники молока втратили 92 тис. корів, в т.ч. понад 50 тис. корів у корпоративному секторі аграрної економіки.

В прифронтових та окупованих зонах за продуктивність корів скоротилася на 50% і більше. Як свідчать результати досліджень дана обставина викликана в першу чергу прояв стресового стану сільськогосподарської тварини, що негативно впливає на рівень надоїв [1].

Необхідно зазначити, що високотехнологічні господарства корпоративного сектору аграрного сектору – виробники молока виявились більш чутливіші до загроз, які виникли під час дії військового стану. Військові дії на тимчасово окупованих територіях України призвели до проблем збуту, оскільки ланцюжки

постачання молока на переробку до підприємств зруйновані. Крім того, частину кормів та ветеринарних препаратів Україна імпортувала. Через війну та логістичні проблеми частину цих закупівель наразі здійснювати неможливо. В зв'язку з цим більшість з них змушена була збувати корів на забій. Також об'єкти виробничого призначення були об'єктами обстрілів російських військових, що призвело до загибелі сільськогосподарських тварин.

Нині більш стійкими до негативних проявів зовнішнього середовища, які викликані військовим станом виявилися малі та середні суб'єкти підприємницької діяльності в сфері агро бізнесу (з поголів'ям дійного стада до 100 корів).

Необхідно відзначити і про високий рівень стійкості особистих селянських господарств (ОСГ) в період функціонування військового стану. Як свідчать результати досліджень науковців, що саме в умовах прояву деструктивних явищ в суспільно-політичному житті проявляється стійкість ОСГ [2].

Як свідчать результати проведених досліджень основними викликами з якими сільськогосподарські підприємства та господарства населення – виробники молока зустрілися в період військових дій є наступні:

- порушена логістика і втрата сировинно-збутових ланцюжків;
- нестача обігових коштів;
- брак виробничих ресурсів: кормів, ветпрепаратів, племматеріалу, тощо;
- дефіцит і здорожчання палива;
- нестача кадрів через вимушену міграцію, мобілізацію;
- втрати виробничих ресурсів (тварини, приміщення, сільськогосподарська техніка, тощо);
- втрата фінансово-управлінської документації;
- в постраждалих та окупованих регіонах: ризики втратити врожай грубих кормів, зернових;
- в окупованих регіонах: крадіжки техніки та зерна загарбниками, ризик вимушеної ліквідації (частини) стада, тиск і пряма фізична загроза від окупаційної влади, відсутність електроенергії та зв'язку тощо.

Вважаємо, може відбутися переформатування на ринку виробництва молока. В нинішніх умовах основними товаровиробниками можуть стати малі та середні сільськогосподарські товаровиробники та господарства населення. Саме подібна ситуація проявлялася в умовах економічної кризи, що спостерігалася в нашій країні в кінці 90-х років [3]. Також буде зростати частка закупівлі молока від населення, якщо ситуація з паливом в Україні буде стабілізована. Адже витрати на збір такого молока переважно асоціюються з доступністю і витратами на паливо.

Запровадження військового стану в Україні виявило низку проблем в молочному скотарстві, особливо в сільськогосподарських підприємствах:

- зменшення виробництва молока-сировини внаслідок скорочення кількості ВРХ;
- обмежені можливості експорту української молочної продукції через Європу;

- збільшення собівартості виробництва молочної продукції;
- скорочення кількості споживачів молочної продукції на внутрішньому ринку;
- імпорт молочної продукції з Європи, в першу чергу сирів;
- втрата значної кількості виробленої молочної продукції на окупованих територіях та у зоні бойових дій;
- проблеми з розрахунками зі сторони торгівельних мереж;
- відсутність дієвого інструментарію кредитування молокопереробних підприємств на період війни;
- призупинення дій програм державної підтримки виробників та переробників молока на період війни зі сторони Уряду України.

Вважаємо, що основними заходами, які забезпечать здійснення виробничої діяльності в умовах війни для сільськогосподарських товаровиробників – виробників молока є:

- зниження продуктивності та застосування молока в годівлі корів, збільшення даванки телятам, скорочення періоду лактації - для мінімізації втрат;
- найпростіша переробка молока (сир, масло);
- альтернативні ветеринарні заходи для лікування в умовах нестачі засобів захисту тварин;
- природне парування.

Література

1. Різничук І. Годівля корів при інтенсивній технології виробництва молока. Тваринництво України. 2015. № 11. С. 30-35.

2. Економічні аспекти розвитку тваринництва в особистих селянських господарствах [Текст] : монографія / [О. М. Варченко та ін.; за ред. О. М. Варченко] ; Білоцерків. нац. аграр. ун-т. - Біла Церка : БНАУ, 2019. 384, с.

3. Ільчук М.М., Радько В.І. Економічна ефективність функціонування молока продуктового підкомплексу регіону. Аграрна освіта і наука №1-2, С. 84-90

ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ МАРКЕТИНГОВОЇ СТРАТЕГІЇ ПІДПРИЄМСТВА

*Ю. Теслюк, доктор філософії з економіки, ст. викладач
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

Зовнішня торгівля є важливим інструментом економічного розвитку держави і чим більше країна експортує тим багатшим є бюджет, стабільнішою валюта та міцнішою економіка. Здійснюючи успішну зовнішньоекономічну політику Україна нарощує свою зовнішню торгівлю, що сприяє загальному економічному розвитку нашої країни. В умовах військового стану вся система вимагає рішучих змін та нових підходів до впровадження маркетингової стратегії, як засобу забезпечення конкурентоспроможності підприємств.

Аналізуючи зовнішню торгівлю України у січні-серпні 2022 року

отримуємо наступні дані: у січні–серпні 2022р. експорт товарів становив 28945,7 млн.дол. США, або 69,2% порівняно із січнем–серпнем 2021р., імпорт – 34366,8 млн.дол., або 78,6%. Негативне сальдо склало 5421,1 млн.дол. (у січні–серпні 2021р. також негативне – 1895,4 млн.дол.). Коефіцієнт покриття експортом імпорту становив 0,84 (у січні–серпні 2021р. – 0,96). Зовнішньоторговельні операції проводились із партнерами із 227 країн світу. Темпи зростання (зниження) експорту та імпорту товарів в динаміці за 2021-2022 рр. зображені на рисунках 1 та 2.

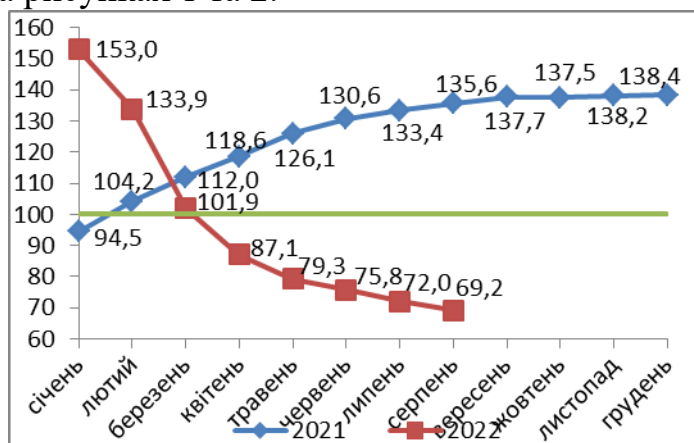

Рис.1 Темпи зростання (зниження) експорту товарів (у % до відповідного періоду попереднього року, наростаючим підсумком)

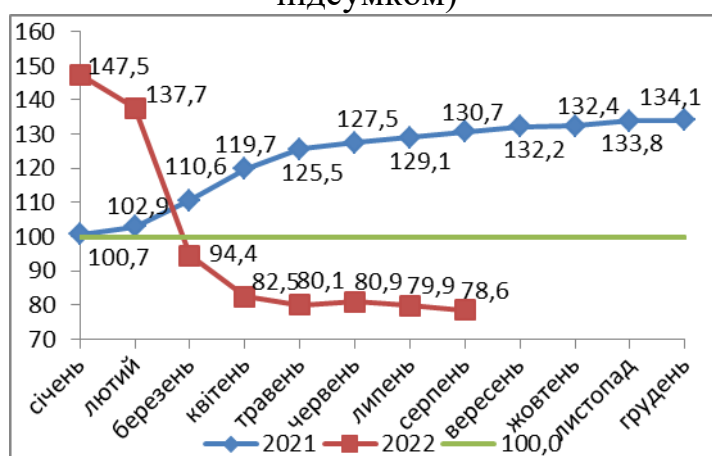

Рис.1 Темпи зростання (зниження) імпорту товарів (у % до відповідного періоду попереднього року, наростаючим підсумком)

У нинішньому сценарії цифрові технології лежать в основі діяльності всіх компаній, а цифровий маркетинг є важливим інструментом в руках брендів і маркетологів для реалізації маркетингових стратегій сьогодення. У той час як область маркетингу в цілому сильно постраждала, галузь цифрового маркетингу пережила колосальний ріст. Covid-19 прискорив цифровий маркетинг та проклав шлях для подальшого розвитку і вдосконалення діяльності в області цифрового маркетингу вже в умовах військового стану. На сьогодні діджиталізація являється ключовою перевагою компанії при роботі на

міжнародних ринках. З огляду на світовий розвиток діджитал маркетингу пропонуємо дослідити його розвиток в Україні та проаналізувати діджиталізацію українського бізнесу та компаній, які працюють на міжнародних товарних ринках. Згідно даних Експертів Всеукраїнської Рекламної Коаліції у 2020 році зростання ринку Інтернет-реклами відбувалося шаленими темпами, в основному завдяки епідемії Коронавірусу, яка дала поштовх для застосування елементів діджитал багатьом компаніям і людям зокрема. Пропонуємо проаналізувати розвиток ринку діджитал маркетингу України за 2017-2022 (рис. 3). За підсумками можна сміло констатувати, що ринок діджитал маркетингу в Україні шалено зріс з 2017 року (+462%) в порівнянні з 2022 роком. Україна поступово починає входити в Інтернет суспільство і використовувати рекламу в Інтернеті як потужного каталізатора розвитку і інновацій.

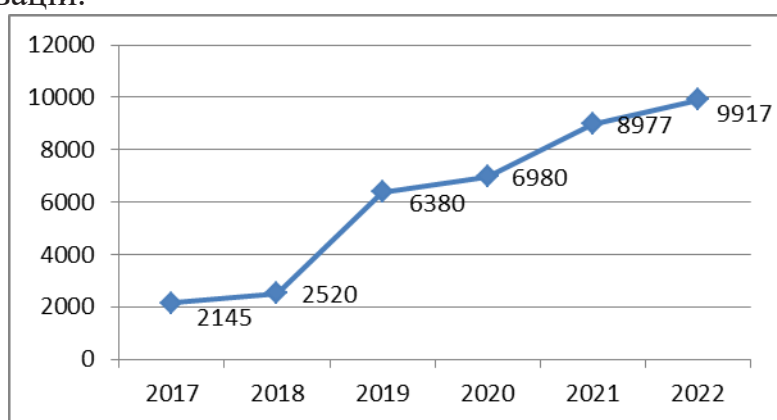

Рис. 3 Динаміка ринку діджитал маркетингу України за 2017-2022рр.
(млн. грн. рік)

В даний час більшість підприємства намагаються створити надійну екосистему діджитал маркетингу з безліччю місцевих і глобальних гравців. Цифрові технології дозволяють компаніям отримати конкурентну перевагу, динамічно змінюючи спосіб формулювання і очікування споживача. У нову епоху промислової революції зміни в технологічних інноваціях, споживчому попиті і сучасних маркетингових стратегіях змінюють роль людських ресурсів в організації. У той час як діджитал маркетинг має різні переваги, так як охоплює широке коло споживачів за менший час і з меншими витратами. Це також допомагає в ефективній взаємодії з клієнтами і надає різні показники для оцінки ефективності технологій цифрового маркетингу.

Література:

1. Міністерство аграрної політики та продовольства України: сайт. URL: <https://minagro.gov.ua/>
2. Державна служба статистики України: сайт. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/>

РЕЗЕРВИ ЗНИЖЕННЯ СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ

Б. Чегорка, магістрант

Науковий керівник: А. Сітковська, к.е.н., доц.

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

У гіперконкурентному світі, що змушує аграрні підприємства, які конкурують між собою, постійно знижувати маржинальність, бізнес розглядає вплив на собівартість як можливість отримати абсолютні переваги в боротьбі за виживання [2].

Фінансовий стан підприємства залежить від результатів його виробничої, комерційної та фінансової діяльності. Якщо виробничий та фінансовий плани успішно виконуються, то це позитивно впливає на фінансове стан підприємства. І навпаки, внаслідок недовиконання плану по виробництву та реалізації продукції відбувається підвищення її собівартості, зменшується виручка та суми прибутку і, як наслідок погіршення фінансового стану підприємства та його платоспроможність.

Стійкий економічний потенціал у свою чергу надає позитивний вплив на виконання виробничих планів та забезпечення потреб виробництва необхідними ресурсами. Тому фінансова діяльність як складова господарської діяльності спрямована на забезпечення планомірного надходження та витрачання грошових ресурсів, виконання розрахункової дисципліни, досягнення раціональних пропорцій власного та позикового капіталу та найбільш ефективного його використання.

Собівартість продукції - це грошове вираження затрат підприємства на виробництво та реалізацію продукції [1].

Зниження собівартості можна досягти за рахунок:

- вдосконалення обслуговування основного виробництва, наприклад, впорядкування агротехнологічних робіт, поліпшення і оптимальне навантаження виробничих потужностей, вдосконалення організації контролю за якістю робіт і продукції;

- зменшення витрат живої праці працівників, що досягається за рахунок скорочення втрат робочого часу; вдосконалення структури управління підприємства в цілому; економія на фонді оплаті праці працівників у зв'язку з вивільненням управлінського персоналу;

- поліпшення використання основних засобів за рахунок підвищення надійності та довговічності активів; змісту та експлуатації основного капіталу. Вдосконалення матеріально-технічного постачання і використання матеріальних ресурсів позначається на зменшенні норм витрат матеріалів, зниженні їх собівартості за рахунок зменшення заготовчо-складських витрат.

Резервами зниження собівартості можна вважати й усунення або скорочення витрат, які не є необхідними для нормальній організації виробничого процесу; зміною обсягу та структури продукції, що дозволить відносно зменшити умовно-постійні витрати (окрім амортизації), амортизаційні відрахування; раціональне використання природних ресурсів. Стосовно

останніх: зміна складу й якості сировини; зміна продуктивності земельних масивів, обсягів підготовчих робіт, способів проведення агротехнології; тощо. Ці чинники відображають вплив природних умов на величину змінних витрат. Зниженню собівартості продукції сприяють також галузеві й інші чинники: введення й освоєння нових технологій, виробничих одиниць і виробництв, підготовка й освоєння виробництва в діючих об'єднаннях і на підприємствах; інші чинники.

Література

1. Андрійчук В.Г. Економіка підприємств агропромислового комплексу. Підручник. К.: КНЕУ. 2015. 783 с.

2. Сітковська А.О. Формування безбитковості діяльності аграрних підприємств в забезпеченні їх конкурентоспроможності. Розвиток суб'єктів господарювання України: сучасні реалії та перспективи. Дніпро: Пороги 2017. С. 292-303.

ОСНОВИ ЕКОНОМІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Т. Галаган, к.е.н., доцент

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

В сучасних економічних умовах України важливою передумовою розвитку підприємства як ланки у ланцюгу функціонування економіки країни є економічне управління підприємством. Стійкі темпи діяльності підприємства, її ефективність, конкурентоспроможність підприємства забезпечуються якісним управлінням наявних ресурсів, особливо фінансових.

Акумулявання достатніх фінансових ресурсів, пошук нових джерел фінансування, дозволяють забезпечити прибутковість, ліквідність та платоспроможність власних та позикових джерел фінансування суб'єктів господарювання. Оцінка економічного управління підприємством дозволяє своєчасно виявити наявні проблеми в діяльності підприємства та ефективно їх вирішити. Практичне застосування дійової системи економічного управління підприємством, в кінцевому підсумку, забезпечить зростання ринкової вартості підприємства.

В Україні термін «економічне управління» почав застосовуватися на початку ХХІ століття. Узагальнюючи тлумачення «економічного управління підприємства» науковцями-економістами, можна визначити, що це ефективна система, яка дозволяє максимально швидко адаптуватися підприємству до змін його зовнішнього та внутрішнього середовищ із доцільним використанням наявних фінансових ресурсів.

Суб'єктом економічного управління виступає економічна служба підприємства, склад та розмір якої формується залежно від обсягів господарської діяльності підприємства, його ресурсного потенціалу та станом внутрішнього та зовнішнього середовищ.

Об'єктом економічного управління є сукупність власних і залучених ресурсів, результатів господарської діяльності та ряд оціночних результативних

характеристик (конкурентоспроможність, ліквідність, ризикозахищеність тощо).

Економічне управління підприємством складається із:

- управління активами підприємства (основними засобами, оборотним капіталом, нематеріальними активами та грошовим капіталом);
- управління власним та позиковим капіталом;
- управління прибутком та факторами його формування – витратами та доходами;
- управління кредиторською та дебіторською заборгованістю;
- управління оціночними показниками, такими як платоспроможність, фінансова стійкість, ефективність діяльності, конкурентоспроможність тощо.

Ефективне економічне управління підприємством забезпечить: нівелювати кризові явища в фінансово-господарській діяльності підприємства, які можуть виникнути через застарілі (або недосконалі) методи управління; адаптацію до зміни умов бізнес-середовища; можливість подальшого розвитку підприємства внаслідок акумулювання матеріальних, фінансових і інших ресурсів та ефективного їх залучення у виробничо-господарський процес; вдосконалити сам продукт, або складові маркетингової політики підприємства через зміну вподобань споживачів; застосування передового досвіду та знаходження нових підходів до ведення бізнесу через підвищення конкурентності ринку, на якому діє підприємство.

Література:

1. Зятковська Л.І. Методологічні засади фінансового забезпечення підприємств / Л.І. Зятковська // Фінанси України. – 2007. – № 6. – С. 148–155.
2. Лігоненко Л. Концептуальні засади економічного управління підприємством / Л. Лігоненко // Вісник КНТЕУ. – 2013. – № 3. – С. 5–17.

РОЗМІНУВАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ФОРМУВАННЯ СОБІВАРТОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ В УКРАЇНІ

Ю. Амеліна, к.е.н.

PU «Rural Women Business Network», SOCODEVI

Під час ведення воєнних дій сільськогосподарські площі України зазнали значних руйнувань та негативного впливу через їх комплексне забруднення. Сільськогосподарські угіддя були фізично пошкоджені використанням важкої військової техніки, яка деформувала наявні насадження та верхній родючий шар землі; також ґрунти зазнали руйнувань через розриви снарядів та пожежі, викликані розливами ракетного палива. Крім зазначених проблемних аспектів актуальним викликом є наявність у полях снарядів, що не розірвалися, а також інших вибухонебезпечних предметів, які становлять небезпеку для мирного населення, та фермерів, що планують засівати свої території у новому сезоні.

Згідно експертних висновків Міністерства аграрної політики та

продовольства України, станом на початок вересня 2022 року, 25 тис. км² земель сільськогосподарського призначення є забрудненими внаслідок ведення бойових дій. Для очищення такої території потрібно орієнтовно 9-10 млн. людино-днів, а обсяг робіт такого характеру може оцінюватися мінімум у 2-3 млрд. євро. Оскільки такі роботи не можуть бути виконані одночасно та швидко, то на підтримку розмінування потрібні: інформація з супутникових даних для картування небезпечних територій та оцінка небезпек від вибухонебезпечних предметів [1]. Потреба у таких інформаційних послугах також має бути задоволена за рахунок залучення відповідного фінансування і буде відображена у собівартості продукції фермерів.

Виконання робіт з розмінування сільськогосподарських територій є важливим завданням для всіх рівнів виконавчої влади. Враховуючи тренди децентралізаційної реформи, питання безпеки земель сільських територіальних громад можуть залишатися у пріоритеті виконання цих громад і стануть додатковим навантаженням на місцеві бюджети. У разі відсутності фінансування відповідних статей видатків місцевих бюджетів локальні сільськогосподарські виробники будуть змушені шукати резерви для розмінування самостійно, що обов'язково призведе до збільшення собівартості сільськогосподарської продукції, яку потім виробники будуть вирощувати на очищених та відновлених землях.

Актуальним вирішенням проблеми фінансування локальних робіт з розмінування сільськогосподарських земель наразі є відповідні цільові міжурядові програми технологічної допомоги.

На локальному рівні вже накопичується практика самоорганізації та взаємодії між військовими, фахівцями Державної служби надзвичайних ситуацій та локальними фермерськими громадами з метою проведення розмінування земель сільськогосподарського призначення та прилеглих територій, які вже не мають статусу територій, де проводяться активні бойові дії. Наступним кроком у розвитку цієї сфери буде формування відповідного ринку послуг, оскільки попит на них буде стабільно високий протягом 3-5 років, і з часом їх пропозиція тільки розшириться через збільшення числа відповідних фахівців та фахівчинь з роботи з вибухівкою. Такі обставини дозволять знизити долю компенсації послуг з розмінування у структурі собівартості сільськогосподарської продукції.

Література:

1. Експерти обговорили проблему розмінування та очищення сільськогосподарських земель. Головна | Міністерство аграрної політики та продовольства України. URL: <https://minagro.gov.ua/news/ochishchennya-sg-teritoriyi-ukrayini-vid-boyeprispasiv-osnovni-vikliki-ta-prioriteti> (дата звернення: 24.10.2022).

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

О. Дудка, здобувач гр. МгЕКз-21

*Науковий керівник: І. Вініченко, д.е.н., проф., завідувач кафедри
економіки*

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Ефективність управління інвестиційною діяльністю підприємства значною мірою залежить від якості інформаційного забезпечення. Інформаційна система управління інвестиційною діяльністю може бути представлена у вигляді інформаційних показників, які необхідні для проведення аналізу, планування, прийняття управлінських рішень тощо. Така система повинна задовольняти потреби як зовнішніх, так і внутрішніх користувачів. На рівні підприємства інвестиційну інформацію використовують: директор, власники, менеджери, які здійснюють інвестиційну діяльність. Серед зовнішніх користувачів слід відзначити: податкові органи, кредиторів та потенційних інвесторів підприємства, представників фондової біржі (у випадку емісії цінних паперів).

Для внутрішнього використання система показників інформаційного забезпечення включає показники результативності інвестиційної діяльності та фінансову звітність підприємства. Для зовнішніх користувачів необхідні показники, що характеризують кон'юнктуру інвестиційного ринку та результати діяльності конкурентів і контрагентів (банків, страхових компаній, інвестиційних компаній тощо). До показників, які характеризують кон'юнктуру інвестиційного ринку, як правило, включають види основних фондових інструментів, ціни котировок, індекс динаміки цін на фондовому ринку, кредитну та депозитну ставки окремих комерційних банків, офіційний курс валют, основні види продукції, що є результатом інвестиційної діяльності, ціни та попит і пропозиція. Серед показників діяльності конкурентів і контрагентів використовуються такі, що відображаються у звітності підприємства, відповідні рейтинги з основними результативними показниками підприємства. Нормативно-регулюючі показники розраховуються на основі відповідних нормативно-правових актів з урахуванням особливостей державного регулювання інвестиційної діяльності підприємства.

Особлива увага повинна бути приділена показникам, які формуються з внутрішніх джерел інформації і поділяються на три групи:

1. Показники оцінки рівня інвестиційної діяльності підприємства (обсяг реального і фінансового інвестування, власних інвестиційних ресурсів, грошові потоки з інвестиційної діяльності).

2. Фінансові показники інвестиційної діяльності структурних підрозділів підприємства (фінансові результати за основними формами інвестиційної діяльності, а також окремих центрів інвестицій).

3. Нормативно-планове забезпечення інвестиційної діяльності підприємства (внутрішні нормативи та планові показники). До внутрішніх

нормативів, які регулюють інвестиційну діяльність підприємства, як правило, відносять: нормативні значення окремих видів активів, їх співвідношення зі структурою капіталу, питомі витрати фінансових ресурсів тощо. Серед планових показників інвестиційної діяльності розраховується система показників поточних інвестиційних планів.

Основним завданням інформаційного забезпечення інвестиційної діяльності є стратегічна орієнтація як на прийняття відповідних інвестиційних рішень, так і на поточне управління. Крім того, важливою складовою є використання сучасних методів аналізу інвестиційної діяльності, які дозволяють виявляти резерви її зростання. Важливою складовою стратегічного розвитку інвестиційної діяльності підприємства є планування, основною метою якого є розробка планів по забезпеченню розвитку підприємства необхідними інвестиційними ресурсами та підвищенню ефективності цього виду діяльності у майбутньому. В основу інвестиційного планування необхідно покласти прогнозування, поточне та оперативне планування інвестиційної діяльності. Прогнозування інвестиційної діяльності передбачає розробку інвестиційної стратегії підприємства і дозволяє здійснювати довгострокове планування. Поточне планування інвестиційної діяльності здійснюється, як правило, протягом одного року і включає розробку поточних планів з окремих її видів. Такі плани розробляються з розбивкою по кварталах з урахуванням стратегічних нормативів щодо основних напрямків інвестиційної діяльності. Оперативне планування передбачає розробку оперативних планових завдань (щоквартальних, щомісячних) з доведенням їх до конкретних виконавців з обґрунтуванням необхідних видів ресурсів. Воно передбачає розробку короткострокових планових завдань з інвестиційного забезпечення основних напрямків інвестиційної діяльності у вигляді бюджету.

THE SYSTEM OF MOTIVATION AND STIMULATION AS AN INDICATOR OF EVALUATION OF WORK RESULTS

*E. Akyurek, Master of Economics
University Harran, Turkey*

The formation of a modern management system at enterprises requires the use of appropriate management tools, which includes, along with other organizational innovations in the field of personnel compensation management, in order to stimulate appropriate productive behavior. The transformation of economic relations that has been taking place in recent decades affects all subjects at different levels of management of economic processes - from the national level to the level of management of relations between employers and employees as separate economic subjects.

Material incentives serve as an indicator of employee performance evaluation in the personnel management system, and can be used as a personnel management tool and its effectiveness, and since the employer is interested in improving labor productivity indicators, he is, as a result, interested in increasing the average salary of

the organization. This indicates the undoubted expediency of considering material incentives as the main indicator of the assessment of work results in the personnel management system.

Material stimulation is most often embodied in such an economic category as leading. From the employer's point of view, direct costs of the enterprise are to be taken into account. From the employee's point of view, salary is the cost of labor, income, the main part of which is directed to consumption. The employee's goal is to increase his salary, because most often it affects the employee's well-being, and the degree of satisfaction of the employee's needs depends on its amount. The maximization of the synergistic effect is realized in the following imperatives:

- 1) combined combination of labor contribution of employees;
- 2) functional compliance of the labor contribution;
- 3) parametric combination of the previous two imperatives.

Just as each employee with his work affects the final result of the entire enterprise (on the quantity and quality of the produced product, on economic performance), his role for the enterprise is reasonably large. For an enterprise, the individual factor is represented by the labor team, so the above-described principle can be proved to everyone as an employee. And here, the effect of the work of an individual employee, as well as the activity of the entire team and the enterprise, in general, must be optimized.

When these imperatives are fulfilled by each employee and the labor team, as a whole, a synergistic effect of maximizing the effectiveness of the collective labor of the company's personnel is formed, which is reflected in the volume and quality of the product produced by the company or the services provided.

The goal of each person can be positioned as a desire to achieve a certain degree of satisfaction of needs, which, according to the hierarchy, have 7 basic levels. That is, it is assumed that the employee, working at the enterprise, provides it with his work, his knowledge, skills, experience, as well as his creative potential. Instead, he receives a material reward, confirmation of his own importance and social status, as well as prospects for development. The system of stimulation and motivation of the company's personnel should be aimed at the maximum use of the employees' potential, which allows the company to find new, more effective approaches to solving corporate tasks, increase work efficiency, fully implement the company's mission, achieve the expected results faster and set more difficult tasks in the future and ambitious goals, taking into account the potential of the team. Instead, the employee must receive from the company values that satisfy the fifth and seventh levels of needs, namely development prospects at the company, career growth, the company's contribution to the development of his competencies, abilities and personality.

Thus, the balance of the interests of employees and the company in the context of evaluating the work of personnel as an element of personnel policy improvement involves the relationship of the goals of the employee with the goals of the company, indicating the corresponding goals of the subject and the object of influence of the employee and the company, respectively, to achieve the set goal.

ОСОБЛИВОСТІ РОБОТИ ЗЕРНОВОГО КОРИДОРУ

*О. Масляєва, к.е.н., доцент кафедри економіки
Дніпровський аграрно-економічний університет*

Повномасштабне вторгнення російських загарбників, починаючи із лютого 2022 року, на терени України та морська блокада наших портів майже зупинили поставки української аграрної продукції закордон.

Чорноморські порти лишаються найдешевшим та найшвидшим експортним шляхом для зерна. У Міністерстві аграрної політики та продовольства визначають, що після відкриття «зернових коридорів» середньомісячний обсяг експорту зернових становитиме щонайменше 5 млн тонн. Торік Україна експортувала морем 5-6 млн тонн щомісячно й сукупно продала 108 млн тонн зернових. Українське зерно та інше продовольство чекають у країнах Африки, Близького Сходу та Південної Азії в надії подолати продовольчу кризу, спричинену наслідками широкомасштабної агресії росії проти України.

Україна 22 липня 2022 року підписала з Туреччиною та Організацією Об'єднаних Націй угоду, яка включає зобов'язання сторін щодо безпечного функціонування експортних маршрутів у Чорному морі. Такий ж документ підписали Туреччина, ООН та росія. Документ має назву «Ініціатива щодо безпечного транспортування зерна та продуктів харчування з українських портів».

За даними Міністерства аграрної політики та продовольства України, за два місяці роботи Зернового коридору 72% пшениці пішло до країн Африки, Близького Сходу, Південно-Східної Азії та Туреччини.

З 1 серпня по 30 вересня через порти Великої Одеси було відвантажено 5,5 млн тонн аграрної продукції. Близько 40% вантажів пішло з порту Південний. За серпень Коридором було експортовано 1,62 млн тонн зернових, а в вересні – 3,9 млн тонн. Серед вантажів, які залишили порти Великої Одеси за два місяці, – кукурудза - 44%, частка пшениці перевищує 28%.

У вересні в порівнянні з серпнем частка кукурудзи впала з 61,4% до 37,2 % від усіх вантажів в основному через стрімке зростання відвантажень ячменю, ріпаку, олій та шротів. Частка пшениці в вантажах, відправлених коридором, зросла з 21,2% у серпні до 31,3 % у вересні.

Пшениці за два місяці роботи Коридору було відвантажено 1, 55 млн тонн з яких до країн Африки, Близького Сходу, Південно-Східної Азії та Туреччини – 72%. В країні Африканського континенту відвантажено майже 423 тис тонн пшениці. Зокрема, до Ефіопії вже відправлено 53,3 тис тонн, до Кенії – 51,3 тис тонн, до Сомалі – 28,5 тис тонн, до Судану 65,6 тис тонн. Частка країн Африки в експорті пшениці через Зерновий коридор за два перші місяці роботи склала 27%. До Афганістану – 2% від відвантажень пшениці Зерновим коридором, та Ємену – 3% від обсягу пшениці, експортованої з України Коридором за серпень-вересень 2022.

Частка Туреччини у торгівлі українською пшеницею – 25,6%. Туреччина -

один з найбільших хабів з переробки пшениці на борошно, яке згодом також частково надійде до країн, які знаходяться на межі голоду [1].

Таблиця

Експорт з України зернових культур

	2022/2023р.р		2021/2022р.р	
	Всього, тис.тонн	в тому числі: у жовтні 2022	Всього, тис.тонн	в тому числі: у жовтні 2021
Зернові, всього	9139	468	14776	586
пшениця	3211	165	9410	472
ячмінь	823	48	3891	112
жито	4,5	0,2	43,7	1,1
кукурудза	5100	254	1431	1

Джерело: Міністерство аграрної політики та продовольства України [1]

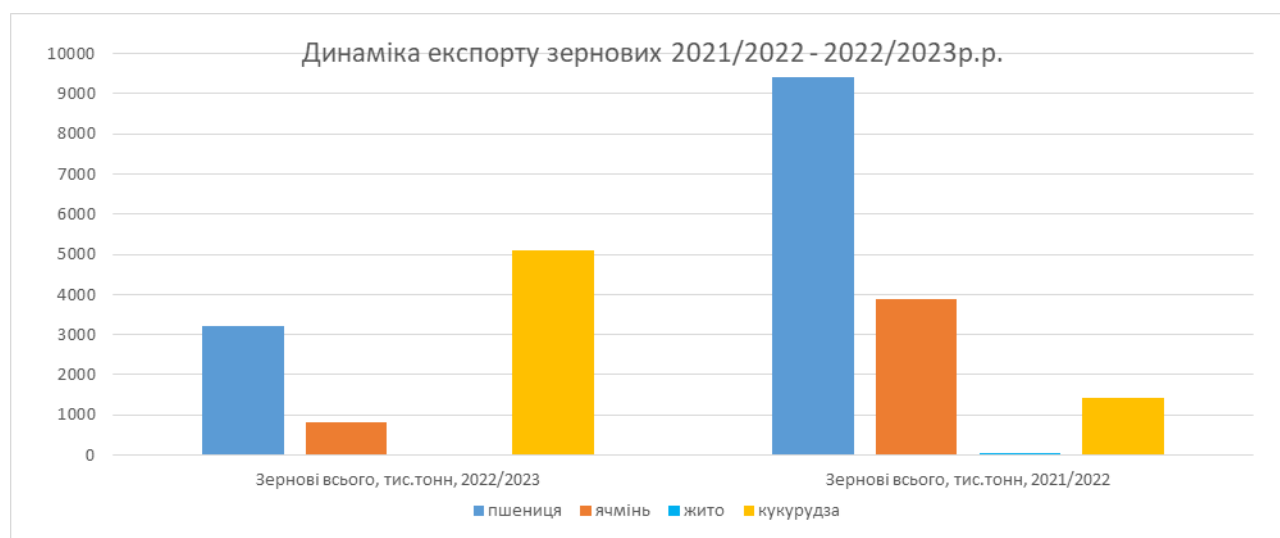

Рис. 1 Динаміка експорту зернових 2021/2022-2022/2023р.р

Джерело: складено автором за даними [1]

Література:

1. Міністерство аграрної політики та продовольства України : сайт. URL: <https://minagro.gov.ua/>

РОЛЬ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА У РОЗВИТКУ РИНКУ ВЕТЕРИНАРНИХ ПОСЛУГ

Л. Степура, аспірант,

Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки»

Одним з факторів впливу на розвиток ринку послуг є макроекономічна роль держави, реально націлена на стимулювання розвитку цього ринку шляхом створення сприятливих умов для підприємництва, особливо в сфері

малого бізнесу та продуманого сполучення приватного і державного секторів у виробництві послуг.

Наразі ринок ветеринарних послуг в Україні переживає процеси трансформації, яка відбувається по різному в різних його сегментах. Поступово країна переходить до європейської моделі, де лікувальна справа належить до приватного сектору. В Україні приватні ветеринарні клініки існують поряд з державними, хоча серед приватних клінік дуже малий відсоток тих, що займаються лікуванням та профілактикою продуктивних тварин. Цим займаються або державні клініки або ветеринарні лікарі, які є штатними співробітниками великих тваринницьких комплексів чи переробних підприємств. Проте в Україні 60% поголів'я утримується особистими селянськими господарствами, які зазвичай користуються послугами або державних ветеринарних лікарень, або, частіше, послугами лікарів на основі неофіційного фрілансу.

Загалом процес переходу на приватну практику у лікувальній справі відбувається досить повільно і обережно, зважаючи на необхідність адаптації лікарів до нових економічних реалій.

Проте не слід забувати, що ветеринарна медицина є регламентованою професією, а це означає високий рівень відповідальності її представників. З переходом на приватну практику повинен бути гарантований рівень якості надання ветеринарних послуг, адже від цього може залежати життя і здоров'я не тільки тварин, а й людей.

В європейських країнах ця проблема вирішується шляхом створення самоврядної професійної організації, Ветеринарного статуарного органу¹. Ця інституція створена ветеринарними лікарями і для ветеринарних лікарів. Вона є незалежною від будь-яких політичних чи комерційних інтересів та покликана забезпечувати якість ветеринарної професії шляхом ліцензування, встановлення стандартів освіти та професійної поведінки, а також контролю їх дотримання.

Ветеринарний статуарний орган є привілейованим партнером державних органів, власників продуктивних та домашніх тварин, асоціацій захисту тварин. Він представляє інтереси приватних ветеринарних лікарів і водночас виступає гарантом якості ветеринарних послуг перед державою та суспільством.

Подібні структури існують для цілого ряду незалежних та регламентованих професій. Вже створені самоврядні професійні організації суддів, адвокатів, нотаріусів. Основи для створення такої організації закладені в новому законі «Про ветеринарну медицину», прийнятому в лютому 2021 року.

Зі скороченням державного сектору у сфері надання ветеринарних послуг виникає необхідність створення такої структури і в Україні. Наразі представники ветеринарної спільноти активно працюють над цим питанням, завдяки підтримці з боку Європейського союзу, а саме проекту технічної допомоги ЄС «Вдосконалення законодавства, контролю та поінформованості у

¹ За визначенням Всесвітньої організації охорони здоров'я тварин.

сфері безпечності харчових продуктів, здоров'я та благополуччя тварин в Україні» (EU4 Safer food)» та Європейського об'єднання практикуючих ветеринарних лікарів, що входить до Європейської федерації ветеринарних лікарів.

Проте, для реформування ветеринарної професії в Україні в плані посилення приватного сектора, ще залишаються невирішеними багато юридичних питань, а саме розробка ряду нормативних актів щодо організації приватної ветеринарної практики, створення ветеринарного статуарного органу в Україні. Можливо потрібного буде вносити зміни до Закону України про ліцензування щодо процедури видачі ліцензій ветеринарним лікарям. До того, в Україні до сих пір не було прийнято Закон про фахові саморегулівні організації.

З розширенням приватного сектору у ветеринарній медицині повинна змінитися і інфраструктура ринку ветеринарних послуг. До неї неодмінно повинні ввійти такі складові, як кредитна система, комерційні банки, податкова система, система базової та безперервної фахової освіти, система страхування тощо, і звичайно Ветеринарний статуарний орган, як гарант якості надання ветеринарних послуг. Ринок ветеринарних лікарських засобів є одночасно самостійним ринком і елементом ринку ветеринарних послуг. У процесі реформування професії можуть з'являтися кооперативи, засновані самими ветеринарними лікарями для забезпечення лікарськими препаратами та обладнанням галузі. Поява таких кооперативів була б найбільш логічною в контексті контролю та відповідального використання лікарських засобів. До того ж, посилення контролю за ринком ветеринарних лікарських засобів відповідає положенням закону «Про ветеринарну медицину» від 04.02.21 року.

Зі скороченням державної частки на ринку ветеринарних послуг має з'явитися така форма діяльності, як вповноваження приватних ветеринарних лікарів на виконання державних функцій. Така практика поширена в європейських країнах і регулюється Регламентом ЄС 2019/264, відповідно до якого, офіційні ветеринарні лікарі призначаються Компетентним органом після проходження ними тесту для виконання ряду функцій, таких як, колективні профілактичні заходи, епідеміологічний нагляд, сертифікація імпорту – експорту від імені держави тощо. Кожна країна має свій перелік функцій, які делегуються приватним ветеринарним лікарям. Хоча ця робота і фінансується державою, скорочення державного сектора та делегування частини його функцій приватному значно зменшить навантаження на державний бюджет. З іншого боку така система є гарним прикладом державно-приватного партнерства.

Отже, реформування ветеринарної галузі та розширення приватного сектору повинні базуватися на таких принципах, як лібералізація, відповідальність і контроль. Лібералізація і контроль можуть здаватися несумісними принципами, але зважаючи на специфіку професії, контроль залишається необхідним елементом, як з боку самих її представників, так і з боку держави.

**ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ ТА НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АГРАРНОГО ВИРОБНИЦТВА**

**ТЕНДЕНЦІЇ ПІДВИЩЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ
УПРАВЛІННЯ АГРАРНИМИ ПІДПРИЄМСТВАМИ ПІД ЧАС ВІЙНИ**

О. Савенко, к.е.н., доцент

Т. Дементієнко, магістр гр. МгМТ-1-21

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Управлінські процеси в сільськогосподарських підприємствах під впливом війни зазнали суттєвих змін. Зважаючи на надскладну ситуацію менеджмент агроформувань почало ухвалювати критичні рішення та оперативно формувати ефективні шляхи розвитку підприємств на операційному рівні. Зокрема, найбільша увага приділяється управлінню виробничими, логістичними та збутовими процесами. Зазначимо, що у той же час з метою забезпечення економічної ефективності управління трудовими ресурсами має значення обґрунтування шляхів удосконалення резервів продуктивності праці. Між тим, великої уваги потребує і організація структури персоналу, врахування площі сільськогосподарських угідь, обсяги виробленої валової продукції, питома вага оплати праці у загальних витратах підприємства та безпосередньо розмір плати праці.

Враховуючи окреслене, першочерговим на сьогоднішньому етапі є створення такої мотивації праці, щоб вона сприяла підвищенню економічної ефективності аграрних підприємств. Наразі заходи щодо покращення системи управління підприємством мають ґрунтуватися на співвідношенні витрат, що потрібні для забезпечення процесів висококваліфікованими працівниками, а також результатів, які отримані від їх діяльності. Деякі вчені звертають увагу на показник вартісної оцінки різниці у результатах праці порівнюючи кращих та середніх працівників за умови виконання однакових видів роботи. У такий спосіб стає можливим забезпечити високі темпи одержання конкурентоспроможної продукції, що допоможе зберегти позиції на ринку.

Результати аналізу управління трудовими ресурсами в аграрному підприємстві свідчать, що у фактично побудованій структурі управління є певні недоліки, а саме – перевищення норми лінійних менеджерів, погана пристосованість працівників щодо змін, оскільки виявлено відсутність певних кваліфікаційних навичок та знань на тлі впровадження точних технологій. Також з'ясовано наявність проблем щодо ускладнення комунікаційних зв'язків за ієрархією управління.

У зв'язку з переліченими проблемами, пропонуємо під час впровадження інноваційних рішень до виробничо-господарської діяльності підприємства звернути увагу на розробку плану розвитку працівників. Зокрема, навчання точним технологіям з подальшим їх впровадження до сільськогосподарського виробництва підприємства. З метою посилення конкурентних позицій на ринку

провести оптимізаційні заходи щодо земельних та трудових ресурсів, розширити канали збуту продукції та впровадити нові методи мотивації праці створити.

На підставі запропонованих заходів очікується на підвищення економічної ефективності сільськогосподарського підприємства, оскільки кожен працівник буде вмотивованим та розумітиме важливість власної роботи як внеску до спільного результату. Враховуючи складні воєнні умови, в яких працюють українці, спостерігається формування особистої відповідальності за всі блоки робіт та зростання професійності трудових ресурсів, що виникає, як відповідь на військову агресію з боку окупантів. Результатом спільної роботи українських аграрних підприємців буде їх спротив та, у підсумку, поліпшення всіх процесів економіко-виробничої діяльності сільськогосподарських підприємств.

ІТ-ПІДХОДИ ДО УПРАВЛІННЯ АГРАРНИМИ ПІДПРИЄМСТВАМИ ПІД ЧАС ВІЙНИ

Н. Горобець, к.с.-г.н., доцент

А. Рудер, магістр гр. МгМТ-1-21

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Виробничо-економічна та збутова діяльність аграрних підприємств після повномасштабного вторгнення РФ зазнала значних випробувань, зруйновано налагоджені роками бізнес-процеси, втрачено логістичні ланцюги, знищено матеріально-технічну базу багатьох підприємств, заміновано сільськогосподарські угіддя. У той же час український агробізнес незламний, він продовжує в надскладних умовах своє функціонування, вибудовуються нові логістичні зв'язки, відбувається релокація певних виробництв на західну частину країни, організується співпраця із закордонними партнерами.

Між тим війна продовжується, і агробізнесу потрібно володіти надійними управлінськими інструментами, які б сприяли спрощенню роботи в кризових умовах господарювання та допомогли своєчасно виявляти ризики та формувати найкращі маневри задля виживання на ринку. Відтак цифрові рішення стають найбільш доречними задля вирішення стратегічних завдань існування аграрних підприємств. Зокрема, ІТ – платформа LIGA 360 акумулює в собі достовірну правову та аналітичну інформацію для кожного сектору агропромислового комплексу, оскільки аналітики LIGA ZAKON беруть її з першоджерел.

Цифровий сервіс дозволяє здійснювати ефективне управління у таких сферах як:

- управління земельним банком аграрного підприємства;
- управління галуззю рослинництва;
- управління галуззю птахівництва;
- управління галуззю тваринництва;
- управління рибним господарством;
- управління садівництвом;

Кожний модуль побудований у такий спосіб, що агропідприємець може отримати актуальну інформацію, що стосується необхідної галузі, спеціалізовані форми та бланки, шаблони документів, довідники, та нормативну документацію. Зокрема, в програмі містяться біля 4 тис. документів, що допомагають оптимально вести господарську діяльність аграрним підприємствам. Також можливо одержати спеціалізований консалтинг щодо управління окремими бізнес-процесами підприємства. Цікавою опцією є проведення оцінки власного бізнесу з точки зору перспектив отримання пільгового кредиту.

Даний цифровий сервіс дає змогу контролювати ресурсні об'єкти, запобігаючи протиправним діям – при цьому надається миттєве сповіщення та з'являється можливість запобігти відчуженню власності й вчасно звернутися до правоохоронних органів або суду.

Окремої уваги потребують складові аналітики LIGA ZAKON, за якими можливо проводити своєчасний моніторинг управління трудовими ресурсами, зокрема, тими, хто є тимчасово переміщеними особами або перебуває у складі територіальної оборони та є мобілізованими до Збройних сил України.

Отже застосування цифрових технологій в діяльності аграрних підприємств в умовах війни дає змогу адаптувати процеси управління найбільш оптимальним чином, дозволяє швидко аналізувати чинники ризику та ухвалювати своєчасно і оперативно точні рішення.

ОСОБЛИВОСТІ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙ У СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКЕ ВИРОБНИЦТВО

О. Лиса, к.е.н., доцент

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Ефективність функціонування сільськогосподарських підприємств багато в чому визначається обсягом залучених інвестицій, які дозволяють сформувати необхідний ресурсний потенціал. У цьому аспекті важливим вбачається здійснення державного регулювання інвестицій у сільськогосподарський сектор економіки, яке б стимулювало притік інвестицій у цей сектор від різноманітних груп інвесторів, у тому числі через інструменти фінансового ринку.

Значення розвитку сільськогосподарського виробництва складно переоцінити, оскільки населення на земній кулі постійно зростає, тому постійно зростає й потреба в продуктах харчування. Україна має значний земельний ресурс і прийнятні кліматичні умови для вирощування продукції рослинництва й тваринництва. Сільське господарство – важливий сектор національної економіки, від функціонування якого багато в чому залежить добробут громадян і продовольча безпека держави. Водночас, у цій сфері має місце певна кількість проблем, які носять макроекономічний характер і не можуть бути вирішені окремими сільгоспвиробниками. Так, наприклад, спостерігається затримка в темпах розвитку сільського господарства порівняно з іншими секторами економіки. Зростання цін сільськогосподарської продукції і рівня

прибутку сільськогосподарських виробників, як правило, нижче, ніж в інших секторах економіки. Це, у свою чергу, вимагає постійної державної підтримки сільськогосподарського сектора з використанням різних інструментів такої підтримки.

Також має значення розмір сільськогосподарських підприємств. Так, малі сільськогосподарські підприємства зазвичай втрачають можливості користування високопродуктивними інноваційними сільськогосподарськими технологіями в своїй діяльності із-за їх високої вартості. Малі підприємства (наприклад, ферми) також зазнають труднощі із страхуванням і залученням банківських кредитів. У конкурентному змаганні з великими сільськогосподарськими підприємствами малі підприємства мають змогу вижити головним чином завдяки державним субсидіям (якщо вони їх звичайно отримують). Великі сільськогосподарські підприємства мають більший запас фінансової стійкості, їх господарська діяльність різноманітніша порівняно з малими підприємствами. Також у великих сільськогосподарських підприємств вищою є продуктивність праці і в середньому меншими є витрати виробництва.

Розглядаючи ситуацію в цьому контексті, головним завданням держави для гарантування продовольчої безпеки є сприяння процесу консолідації сільськогосподарських підприємств на основі об'єднання малих підприємств у великі агропромислові холдинги. Ліквідація маленьких сільськогосподарських підприємств у такому ключі може розглядатися як об'єктивний процес, який є результатом конкурентної боротьби. Консолідація сільськогосподарських підприємств дозволить більш ефективно використовувати землі сільськогосподарського призначення в агровиробництві.

Водночас, зменшення кількості малих сільськогосподарських підприємств у результаті їх об'єднання в агрохолдинги актуалізує певні проблеми: відсутність (або недостатність) джерел доходів у мешканців економічно відсталих районів (сіл, селищ), де функціонування, скажімо, маленької ферми створювало робочі місця; ускладнення швидкого реагування на незначні з точки зору великого бізнесу проблеми, які раніше вчасно й швидко вирішувалися, що не спричиняло в подальшому реальних загроз; складність комунікацій між керівництвом агрохолдингу і власниками земельних ділянок, які агрохолдинг бере в оренду й обробляє; інше.

Державна підтримка сільськогосподарського сектору полягає, перш за все, в застосуванні спеціального режиму оподаткування сільськогосподарської продукції і господарської діяльності сільськогосподарських підприємств (зокрема, малих), наданні пільгових державних кредитів і державних субсидій [1].

Водночас слід зазначити, що успішний розвиток сільського господарства вимагає додаткового залучення ще й зовнішніх фінансових ресурсів. Вони необхідні для поповнення оборотних засобів сільськогосподарських підприємств, покращення виробництва й логістичної інфраструктури.

Як відомо, основними формами інвестицій у сільське господарство є:

- використання прибутку та амортизаційних відрахувань;

- використання банківських кредитних ресурсів та лізингових операцій;
- інвестування державних коштів;
- використання коштів засновників сільськогосподарських підприємств.

Зважаючи на певну обмеженість, а в деяких випадках, і недоступність цих джерел, виникає потреба в залученні інвестицій. При цьому обмежувальний чинник для інвесторів – окупність інвестицій. Враховуючи, що кількість сільськогосподарських угідь обмежена, можливість інвестувати в сільськогосподарські землі також обмежена. Сільськогосподарське виробництво є трудомістким видом економічної діяльності і його результативність багато в чому залежить від родючості земельних ділянок. Механізм землекористування, який наразі створений в Україні, на жаль, сприяє виснажливому використанню земель у процесі фермерської гонитви за якомога більшим доходом, зважаючи на потребу віддати частину цього доходу власнику земельної ділянки (орендодавцю) [2, с. 4]. Зважаючи на це, більш ефективне використання земель сільськогосподарського призначення і можливість залучення інвестицій стане можливим за умови, коли ці землі будуть знаходитись у власності фермерського господарства, а не в оренді.

Інвестиції в сільське господарство дозволять поліпшити соціальну, індустріальну і транспортну інфраструктуру в сільських областях. Джерелами таких інвестицій можуть стати кошти державного й місцевих бюджетів, банків, страхових та інвестиційних компаній, а також недержавних пенсійних фондів. Але інвестування за рахунок цих джерел стане реальною можливістю, коли підвищиться рентабельність сільськогосподарського виробництва і з'явиться можливість надати інвестору прийнятний для нього рівень доходу.

Державне субсидування сільськогосподарського виробництва в кінцевому підсумку може призвести до того, що сільськогосподарські виробники не намагатимуться отримати максимальний доход, а їх зусилля будуть спрямовані на отримання максимальних субсидій. Державі, на нашу думку, було б більш доцільним замість субсидування сільськогосподарських підприємств спочатку викупити земельні ділянки у дрібних власників, а потім продати їх сільськогосподарським підприємствам з можливістю отримання банківського іпотечного кредиту на ці цілі.

Залучення іноземних інвестицій у сільське господарство доцільно здійснюватися у формі інноваційних технологій. При цьому продавати землю іноземним інвесторам, на нашу думку, економічно не вигідно, особливо оцінюючи ситуацію в довгостроковій перспективі. Зрозуміло, що військові дії на території нашої держави можуть вимусити владу України розраховуватися за військові поставки державними активами, в тому числі землею сільськогосподарського призначення.

Отже, як висновок можемо зазначити, що великі сільськогосподарські підприємства більш фінансово стійкі порівняно з малими господарствами, а також здійснюють більш ефективне виробництво сільськогосподарської продукції. Забезпеченість малих сільськогосподарських підприємств субсидіями і податковими пільгами уповільнює ринковий процес консолідації

сільськогосподарського виробництва. Така консолідація, тобто створення великих агрохолдингів із власними земельними ділянками, збільшить ефективність використання земельних ресурсів і збільшить обсяги сільськогосподарського виробництва.

Література:

1. Yekimov S., Nianko V., Kuhareva O., Mishustina T. & Lysa O. (2021). The Impact of State Regulation on the Sustainable Development of Rural Areas in Ukraine. *Lecture Notes in Networks and Systems (LNNS)*, 353, Springer, Cham, 62-69. doi: https://doi.org/10.1007/978-3-030-91402-8_8.

2. Lysa, O., Oleksenko, R., Azhazha, M., Venger, O., Sergiienko, T. (2022). State regulation of investment in agriculture. *IOP Conf. Series: Earth and Environmental Science*, 949(1), 012009, doi:10.1088/1755-1315/949/1/012009.

УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНИМИ ПРОЦЕСАМИ В УМОВАХ ВОЄННОЇ ЕКОНОМІКИ

*С. Єфанов, здобувач вищої освіти за другим (магістерським рівнем) зі спеціальності 073 «Менеджмент»
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

Критичні ситуації, зокрема й в умовах воєнного стану, часто прискорюють традиційні темпи розвитку науково-технічного прогресу. А неминучий характер глобалізації економіки світогосподарського комплексу підсилює вагомість проблеми результативності загальноекономічного розвитку. Формування умов для стійкої діяльності підприємницьких організацій з виробництва конкурентоспроможних товарів, є завданням першочергової значущості для менеджерів всіх рівнів, а важливою високоякісною характеристикою рівня господарської діяльності на усіх щаблях є результативність бізнесу. Зростання масштабів виробничої діяльності та створення конкурентної продукції ефективними бізнес-структурами різноманітних видів власності забезпечить збільшення надходження до державного, а також місцевих бюджетів. Це також дозволить стимулювати надходження фінансових ресурсів організацій та домогосподарств в національну економіку держави, зокрема у контексті інвестиційного ресурсного забезпечення. Зменшення об'ємів виробництва товарної продукції під час економічних криз супроводжується зменшенням загальноекономічної ефективності підприємництва, скороченням його результативності та конкурентоспроможності суб'єктів бізнесу на українських та зовнішніх ринках збуту.

Зазвичай у національній економіці з усіх інновацій, які започатковуються на підприємстві, та їхня частка, яка стосується галузі управління, у кращому разі розглядається як виключення, ніж правило. При цьому частіш за все такі нововведення традиційно залишаються у тіні не лише для конкретних бізнес-структур, але і під час здійснення досліджень з проблематики інноваційного проектування. До того ж часу важливість якісного і результативного

менеджменту, міра його впливу на результат функціонування будь-якого підприємства уже ніким не ставляться під сумнів. Важливість еволюції системи менеджменту теж не створює підстав для сумніву. Проте безпосередньо інноваційний процес у галузі менеджменту, наприклад, на відміну від галузі ключового бізнесу, поза тим продовжує залишатися для числених учасників підприємницької діяльності доволі невизначеним.

За нинішніх умов доцільно керуватися тим, що процес еволюції у певній бізнес-організації має стати регульованим. Інструментом регульованої еволюції є інновації, оскільки цілеорієнтовані новації та оновлені складові бізнесу усвідомлено упроваджені в виробничо-господарську культуру та систему корпоративної діяльності. Існує численна кількість внутрішніх реформ, які з'являються на підприємстві ситуативно. Між тим з процесами інноваційної діяльності, з імплементацією новацій можна зустрічатися лише там, де здійснюються цілеорієнтовані зміни, які узгоджуються з визначеним напрямом еволюції підприємництва. При цьому запрограмованими результатами, до яких мають спонукати реформи із забезпеченням усіх належних умов, можуть стати: підвищення конкурентоспроможності бізнесу, збільшення продажів продукції, зростання обсягів прибутків, поліпшення продуктивності праці, гнучкість задоволення потреб споживачів тощо.

Менеджерські новації зазвичай знаходяться поза кутом зору багатьох працівників апарату управління. Тоді це не сприяє динамічному прогресивному розвитку корпоративних результатів та ефективності бізнесу. Потенційні можливості підприємства передусім розглядаються у царині технічного та технологічного сегменту. Потенціал персоналу та функцій менеджменту (себто міра збільшення досягнень за рахунок ефективнішого керівництва та використання професійних та соціальних навичок працівників) не завжди знаходиться у колі уваги інноваційного менеджменту. А, отже, тоді резерви для інноваційного розвитку підприємства, у тому числі й аграрної сфери економіки, суттєво обмежуються [1].

Загалом, якщо підприємство є сукупністю і системою галузей діяльності, то менеджмент реалізується щодо складових виробничої, кадрової, фінансової, маркетингової, логістичної та інших систем бізнес-організації, а також щодо усієї корпоративної системи в комплексі. Різноманітні завдання, які визначаються у процесі менеджменту, можливо об'єднати, якщо звести їх до виконання окремих основних функціональних видів менеджменту: планування, організація, мотивація і контроль. Та як оновлення та еволюція певної діяльності здійснюється за рахунок поліпшення методичних підходів стосовно реалізації, то є підстави для твердження, що напрямами очікуваних новацій у галузі управління є способи забезпечення досягнення згаданих раніше функцій менеджменту.

Отже, потреба у продуктах інноваційного менеджменту, а також їх фактичне впровадження, важливі безпосередньо на рівні методичних підходів, які застосовуються менеджерами бізнес-організацій під час досягнення окреслених цілей та завдань в процесі забезпечення керівництва галузями

господарської діяльності. Оцінюючи процеси нововведень у середовищі управління, варто звернути увагу, що основою менеджерських новацій є динамічний процес змін умов для ведення підприємництва, а також чітка корекція внутрішнього змістового наповнення управлінських рішень, які ухвалюються в сучасних кризових умовах функціонування воєнної економіки України.

Література:

1. Haefner, N., Wincent, J., Parida, V., & Gassmann, O. (2021). Artificial intelligence and innovation management: A review, framework, and research agenda. *Technological Forecasting and Social Change*, *162*, 120392.

СПЕЦИФІКА МАРКЕТИНГУ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ

ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ

*В. Басараб, студентка групи М2МР-1-22,
Науковий керівник: О. Кравець, ст. викладач кафедри маркетингу
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

Інноваційна діяльність відіграє ключову роль у вдосконаленні процесів і створенні нових продуктів. Ця діяльність дає збільшення прибутку та зростання фірм. Однак інноваційна діяльність також може збільшити ризик дефолту фірми, оскільки інноваційна діяльність вимагає занадто великих інвестицій ресурсів фірми та має невпевненість щодо успіху.

Практична інноваційна діяльність позитивно впливає на ефективність інновацій двома способами. По-перше, компанія може забезпечити та зміцнити свої унікальні можливості в існуючій сфері порівняно з іншими конкурентами шляхом посилення своєї здатності до поглинання за допомогою практичної інноваційної діяльності на основі її знань та досвіду в існуючій галузі. По-друге, удосконалюючи існуючі технології шляхом використання різноманітних технологічних компетенцій у існуючих галузях компанії, які накопичили глибокі знання та здатність використовувати існуючі технології завдяки практичній інноваційній діяльності, є більш ефективними, ніж ті, які цього не роблять [1].

Дослідницька інноваційна діяльність також може позитивно вплинути на продуктивність інновацій двома способами. По-перше, дослідницька інноваційна діяльність має перевагу у збільшенні різноманітності знань шляхом додавання нової відмінної варіації компанії. Така різноманітність сприяє технологічним інноваціям, оскільки забезпечує технологічні можливості для вирішення різних проблем, які виникають у процесі інновацій. По-друге, дослідницька інноваційна діяльність дозволяє людям отримати досвід різноманітних знань і перспектив [2].

Щоб інноваційна діяльність була успішною, насамперед має бути чітко визначена стратегічна мета інновацій. Компанії повинні сформулювати інноваційні стратегії та плани дій на основі бачення фірми та загальної бізнес-стратегії. Таким чином, необхідно вибрати заходи, необхідні для досягнення цілей ефективності, які компанія в кінцевому підсумку переслідує як тему інновацій. Крім того, для системного управління інноваційною діяльністю необхідно відібрати ключові показники та за ними перевірити результативність діяльності.

Зокрема, при розробці інноваційної стратегії та постановці завдань клієнт повинен бути найважливішим фактором. Тут під клієнтом слід розуміти більш широке поняття, яке включає не тільки споживачів, які купують продукцію у реальної компанії, але й самих постачальників і співробітників. Потрібно швидко визначати та реагувати на те, що незручно для наших клієнтів і що ми

зараз не помічаємо, незважаючи на те, що вони вважають важливим [1].

Багато компаній припиняють роботу, як тільки виникають проблеми на ранніх етапах їх інноваційної діяльності. Але, мабуть, природно, що проблеми виникають на ранніх стадіях інновацій. Чим складніший процес, тим більша вартість. Тільки безперервні зусилля та реалізація можуть привести інновації до успіху.

Література:

1. Захарченко, В. І., Корсікова Н. М., Меркулов М. М. Інноваційний менеджмент: теорія і практика в умовах трансформації економіки: навч. посіб. Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова, Київ: ЦУЛ, 2012

2. Циліорик Г.І. Інноваційна діяльність в умовах економічної конкуренції /Г.І. Циліорик// Облік і фінанси АПК: освітній портал. 2021. С. 234-240.

ОСОБЛИВОСТІ НЕКОМЕРЦІЙНОГО МАРКЕТИНГУ В СУЧАСНОМУ АСПЕКТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

*О. Кравець, ст. викладач кафедри маркетингу
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

В останні десятиріччя маркетинг, як концепція управління, знайшов застосування у діяльності комерційних та некомерційних установ, що призвело до виникнення двох напрямів маркетингу: класичного (маркетинг прибуткових установ) і маркетингу некомерційних суб'єктів або некомерційного маркетингу.

Актуалізації даного виду маркетингу сприяло зростання частки некомерційних суб'єктів на ринку. Значущість даного напрямку підтверджується активною діяльністю цілого ряду некомерційних установ, таких як “Анти - СНІД”, “Гринпіс”, ВОЗ, МОК та ін.

Існування і діяльність некомерційних установ сприяє інтеграції різних країн світу у сфері роззброєння, ліквідації міждержавних конфліктів, боротьбі з міжнародним тероризмом, наркоманією. Некомерційний маркетинг стає інструментом вирішення або зниження негативного впливу у галузі важливих проблем. У зв'язку з активним розвитком некомерційного маркетингу, це питання вивчення його особливостей потребує суттєвої уваги [2].

В процесі вивчення діяльності підприємств некомерційної сфери можна виділити три основних особливості, які визначають сутність некомерційних установ як форми некомерційної діяльності по - перше, доходи, які отримують при даному типі господарювання (тобто їх перевищення над витратами), не мають форми прибутку, тому що вони не розподіляються у вигляді дивідендів між людьми, які створюють некомерційну установу, або які працюють в ній, або мають контроль над нею. Тому некомерційні установи мають назву неприбуткових. Разом з державними вони формують неприбутковий сектор економіки, який деякі вчені розглядають в якості третього сектору економіки. Разом з тим, перевищення доходів над витратами в некомерційних установах може бути націленим як на їх поточне утримання, так і на інвестиції у розвиток матеріально-технічної бази некомерційних установ; по - друге, важлива

особливість некомерційного типу господарювання складається в орієнтації на максимізацію досягнення специфічних цілей установи, які зафіксовано в її статуті. Метою діяльності некомерційних суб'єктів є задоволення соціально-благодійних, культурно-освітніх та інших суспільно корисних потреб; по - третє, бюджет некомерційних установ формується за рахунок: - всього населення у вигляді державних субсидій і податкових пільг; - членських внесків; - благодійних внесків, майнових внесків установ і приватних осіб; - надходження коштів від здійснення підприємницької діяльності, яка необхідна для досягнення суспільно-корисних цілей, заради яких власне і створюється некомерційна установа [1].

Отже, слід відзначити, що основою формування некомерційного маркетингу являється специфіка та особливості діяльності некомерційних суб'єктів, а також процесів некомерційного обміну. Крім того, системна і динамічна трансформація господарчої та підприємницької діяльності в цілому сприятиме подальшому вдосконаленню існуючих ознак некомерційного маркетингу відповідно до змін у суспільстві.

Література:

1. Борисова, Т. Структурні складові некомерційного маркетингу як специфічного виду діяльності / Т. Борисова // Вісник Хмельницького національного університету. – 2013. – Т.2 (198), №2. – С.11–14.

2. Борисова, Т. М. Економічні та соціальні передумови маркетинга вітчизняної некомерційної сфери / Т. М. Борисова // Маркетинг і менеджмент інновацій. – 2014. – № 1. – С. 213–222.

ЗМІСТ КОНЦЕПЦІЇ МАРКЕТИНГУ В ЮРИДИЧНІЙ СФЕРІ

Н. Савченко, здобувачка вищої освіти, гр. МгМР-1-21

Науковий керівник: Л. Курбацька, к.е.н., доцент

Дніпропетровський державний аграрно-економічний університет

Діяльність юридичної компанії з погляду внутрішнього та зовнішнього маркетингу мають важливі специфічні характеристики, які, з одного боку, ускладнюють роботу маркетолога, а з іншого боку, підтримують імідж галузі, підвищують бар'єри входу на ринок. І насамперед ці специфічні характеристики визначають актуальність маркетингу як сфери людської діяльності, що відкриває нові горизонти діяльності та сприяє формуванню унікального корпоративного іміджу. Ключові особливості включають:

1) загальний консерватизм ринку та нечутливість цільової аудиторії до традиційних маркетингових заходів щодо стимулювання попиту та підвищення обізнаності;

2) закриття юридичних компаній у зв'язку з тим, що публікація фінансових результатів та іншої ділової інформації не є обов'язковою, дотримання політики конфіденційності щодо клієнтських баз та послуг;

3) невизначеність систематизації формування рівня цін та факторів, що впливають на це;

4) створення нових послуг юридичних компаній безпосередньо з чинним

законодавством, завдяки чому поява нових потреб ринку перебуває у руках не лише бізнес-середовища, а й держави.

Юридичний маркетинг має відмінну рису, що відрізняє його від маркетингу товарів та послуг. По-перше, йдеться про маркетинг послуг, і маркетологи юридичних послуг зобов'язані у своїй практиці враховувати специфіку юридичних послуг, а саме:

- недоторканність: юридичні послуги не мають матеріальної форми, їх не можна продемонструвати, а отже, їх можна побачити, доторкнутися чи спробувати до «купівлі»;

- неоднорідність: якість юридичної послуги залежить як від юриста, так і від цілей, інтересів та мотивів клієнта. З цієї причини юридичні послуги важко піддаються контролю, але фактори їх якості можуть бути визначені з високим ступенем достовірності;

- пряма несумірність: намагаючись знайти показники, які хоча б опосередковано характеризують юридичну послугу, клієнт аналізує певні «сигнали» - рівень освіти та професійної підготовки юристів, речові докази їх успішності (дипломи, сертифікати, розміщення в рейтингах), досвід роботи в конкретній юридичній сфері, думки та рекомендації інших замовників тощо;

- невіддільні від використання: юридичні послуги надаються та споживаються в один і той же час та на одному місці роботи. В результаті особливого значення набуває взаємодія адвоката та клієнта, від якого залежить не лише якість послуги, а й тривалість відносин;

- відсутність надання юридичної послуги клієнтом: клієнт має доступ до юридичних послуг лише протягом певного періоду часу. Йому важливо знати терміни, умови, платежі та зобов'язання сторін з надання послуги;

- неможливість реєстрації та збору юридичних послуг клієнтом з метою продажу чи подальшого використання.

По-друге, це стосується маркетингу професійних послуг, тобто окремі види професійної діяльності (послуги) професійних юристів, спрямовані на задоволення потреб чи надання послуг фізичним та юридичним особам щодо надання юридичної допомоги. Юридичні послуги також входять до складу інтелектуальних послуг: їх надання вимагає спеціальної підготовки та знань, а змістом є правові знання, які є результатом розуміння та використання правової інформації; При цьому самі юридичні служби є привілейованим каналом поширення правових знань та інформації.

По-третє, юридичний маркетинг – це маркетинг взаємин. Він націлений на довгострокову взаємодію, тісний та частий контакт із клієнтами та створення для них цінності. В ідеалі між юридичною компанією та клієнтами повинні розвиватися не тільки економічні, а й соціальні відносини, що базуються на особистій прихильності, лояльності та партнерстві.

Введення поняття юридичного маркетингу супроводжується поступовим освоєнням вітчизняними юридичними фірмами двох напрямів маркетингової діяльності – стратегічного та оперативного, кожен з яких має своє призначення та виконує певні функції. Стратегічний юридичний маркетинг фокусується на

виборі галузей, юридичних фірм та ринків юридичних послуг, на яких юридична компанія має явні конкурентні переваги, та розробку стратегій та програм дій на кожному з цих ринків. Під оперативним юридичним маркетингом розуміється практична діяльність з використанням основних інструментів маркетингового комплексу, що дозволяє впливати на клієнтів з метою отримання певного прибутку та прибутку на певних цільових ринках.

Аналіз ринку юридичних послуг показує, що, незважаючи на загальну тенденцію окремих юридичних фірм спеціалізуватися на наданні обмеженого спектру послуг, більшість юридичних фірм все ж таки відходять від звичного широкого спектру і використовують традиційний маркетинговий підхід для інформування населення та стимулювання продажу за свою рекламу, хоча такі заходи показали свою низьку ефективність. Таким чином, можна зробити висновок, що цей ринок, хоч і є висококонкурентним з урахуванням кількості учасників, не обов'язково має у своєму арсеналі маркетингову складову.

Серед тенденцій на ринку юридичних послуг варто відзначити появу нових видів послуг та деякі зміни старих у зв'язку з безперервним процесом зміни законодавства та зовнішньоекономічної ситуації в Україні, а також – тенденція на глобалізацію всього ринку та прагнення автоматизувати та систематизувати процес надання юридичних послуг, що також тягне за собою за собою свої корективи у конкурентному середовищі (поява на українському ринку так званої «великої четвірки» та загального ринку тенденція до глибокої спеціалізації компаній на окремих сегментах юридичної діяльності). Згідно з дослідженням, юридичний ринок України продовжуватиме зростати, що також входить у стратегічну перспективу розвитку бізнесу.

СУТНІСТЬ ТА ХАРАКТЕРИСТИКА ЗБУТУ ТА ЗБУТОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТОРГІВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ

І. Черненко, здобувачка вищої освіти, гр. МгМРз-1-21

Науковий керівник: Л. Курбацька, к.е.н., доцент

Дніпропетровський державний аграрно-економічний університет

Дистриб'юторська політика – це ділова діяльність, пов'язана з плануванням, виконанням та контролем руху товарів від виробника до кінцевого споживача з метою задоволення потреб споживачів та отримання прибутку для бізнесу. Тільки співпраця та злагоджена робота всіх підрозділів щодо реалізації цілей політики збуту та маркетингу може призвести до справді позитивних результатів.

Керівництво підприємства зацікавлене і прагне розширеного відтворення, тобто діяльність направлена до здійснення обороту капіталу у дедалі більших масштабах. Відповідно, торгівельне підприємство прагне підтримувати такий стан та сприяє постійному розвитку. Ця необхідність потребує застосування системного підходу до управління компанією загалом, у тому числі й господарською діяльністю.

Дистриб'юція є складовою маркетингової діяльності компанії, що складається з цілісного процесу доведення продукції до кінцевого споживача

шляхом використання маркетингових зусиль для вивчення потреб, формування попиту на продукцію та стимулювання задоволення потреб споживачів з метою їх задоволення та отримання прибутку підприємством.

Роль продажів у торгівельній діяльності полягає в наступному:

Збут є продовженням діяльності виробництва, він не тільки зберігає створене, а й створює додаткову вартість для споживача та вартість продукту, тим самим збільшуючи його загальну вартість.

Збут призначений для комерційного завершення маркетингу та фізичного завершення виробничих операцій компанії. У цьому підприємство реалізує як конкретні економічні результати своєї діяльності, так і конкретні потреби конкретних споживачів. Це означає, що як одна з найважливіших підприємницьких функцій виробничої компанії вона не тільки втілює в собі її корпоративну місію, а й певним чином визначає її.

Торговельна діяльність є одним із джерел конкурентної переваги продукту та компанії в цілому.

Сьогодні виробник, стратегічним завданням якого є не лише отримання короткострокового прибутку, а й розвиток компанії та її продукції у довгостроковій перспективі на ринку України, ставить перед собою завдання збільшення продажу та завоювання більшої частки ринку. та розширення поширення продукції. Дистриб'юторська структура компанії може успішно виконувати свої стратегічні завдання щодо реалізації товарів та послуг лише у тому випадку, якщо вона повністю задовольняє потреби споживачів. Завоювати та утримати клієнтів сьогодні – першочергове завдання компаній, які бажають зайняти лідируючі позиції на ринку продажу.

Боротьба контролю над споживачем одна із найважливіших питань для виробників і посередників.

Таким чином, комерційна структура стає свого роду внутрішнім «замовником» для інших підрозділів компанії, а виробництво залежить від продажів за номенклатурою, якістю та кількістю продукції, що випускається.

Під системою збуту слід розуміти відкриту систему виробника, що складається з низки внутрішніх та зовнішніх організаційно-економічних елементів, що забезпечують реалізацію продукції та її доставку споживачам у певних кількостях. У цілому нині система продажів складається з наступних компонентів: збутові організації; маршрути вантажних перевезень; підсистема планування продаж; підсистема підтримки маркетингу продаж; підсистема інформаційного забезпечення; підсистема управління продажами; підсистема логістики.

Вивчення процесу продажу та управління збутовою діяльністю як відповідних самостійних систем дозволить виявити проблемні проблеми у цій галузі, сформулювати завдання та відповідні шляхи їх вирішення за допомогою засобів теорії систем, отримати певні рішення, робити висновки та об'єктивно їх оцінювати.

З погляду маркетингу під збутом розуміються функції транспортування, зберігання, зберігання, завершення процесу продажу, стимулювання оптових та

роздрібних зв'язків (для торгових компаній), підготовки перед продажем, реалізації товарів.

Маркетингова політика ширша, ніж збутова політика. Таким чином, збутова політика це набір стратегій продажів (позиціонування продукту, стратегії охоплення ринку і т. д.) і набір заходів, рішень і дій виробника, спрямованих на кінцевих користувачів продукції. Необхідно спрямовувати збутову політику компанії та маркетингову політику на:

- отримання стабільних прибутків у поточному періоді та у майбутньому;
- максимальне задоволення платоспроможного споживчого попиту;
- довгострокову стабільність ринку компанії та конкурентоспроможність її продукції;
- створення позитивного іміджу на ринку та ін.

Продажі в системі маркетингу компанії складаються з ряду функцій, таких як транспортування, складування, складування, комплектація та упаковка, реклама в каналах збуту, передпродажна підготовка та продаж товарів. Збутова політика є сукупністю комерційних стратегій (позиціонування продукції, стратегії охоплення ринку тощо.) і сукупність заходів, рішень та дій виробника, вкладених у кінцевих споживачів продукції.

Ділова політика торгової компанії ґрунтується на:

- максимальність прибутку та оптимізація витрат у каналах продажів;
- задоволення попиту платоспроможних клієнтів та зміцнення їх лояльності;
- підвищення конкурентоспроможності товарів та послуг;
- створення позитивного іміджу на ринку та розвиток бренду.

Управління господарською діяльністю включає розробку, планування, координацію, організацію та контроль відповідних заходів та ключових показників, а також обсягів просування продукції на ринку з метою встановлення довгострокових, перспективних відносин з діловими партнерами в рамках стратегічного партнерства.

Політика компанії в галузі продажу та дистрибуції ґрунтується на внутрішніх та зовнішніх рамових умовах і має відповідати її бізнес-концепції (конкурентним позиціям, становищу на ринку тощо) та спрямованості її діяльності. Тому компанія має швидше та ефективніше своїх конкурентів адаптуватися до ринкових умов, при цьому враховувати інтереси, пов'язані зі збереженням та покращенням добробуту компанії, споживачів та суспільства в цілому. Політика продажу та дистрибуції має бути основою для розвитку виробництва та технологій, постачання, інновацій та фінансової політики.

ОРГАНІЗАЦІЙНА СТРУКТУРА АГРАРНОГО МАРКЕТИНГУ

О. Шевченко, студентка

Запорізький національний університет

У сфері агропродовольчого комплексу, для ефективного планування та управління бізнесом в умовах жорсткої конкуренції, особливо з іноземними товаровиробниками, і враховуючи можливі несприятливі погодні умови,

сільські товаровиробники змушені впроваджувати елементи маркетингу в господарську діяльність.

Продукція агропромислового комплексу різноманітна, що обумовлює використання більш численних маркетингових підходів у виробництві та розподіленні в порівнянні з маркетингом в торгівлі і галузях промисловості.

Концепцію маркетингу можна застосовувати у будь-якому агропромисловому формуванні незалежно від обсягу і характеру реалізації продукції. Відмінності у видах продукції агропромислового виробництва, розмірах і характеристиках ринку, методах реалізації продукції не виключають універсального застосування маркетингу в господарських формуваннях.

У маркетинговій діяльності підприємств агропромислового комплексу, як і в інших галузях економіки, виділяють поточне і стратегічне планування.

Поточне планування переслідує короткострокові цілі і розраховано на вирішення оперативних завдань при розробці тактичних завдань.

Стратегічне планування розраховане на рішення довгострокових цілей і вироблення механізму для досягнення перспективних цілей з розподілу матеріальних ресурсів, пристосуванню підприємства до зовнішнього середовища, ефективному використанню внутрішніх ресурсів та планування організаційної його діяльності на перспективу.

У сучасних умовах переходу до ринкової економіки з'являється все більше підприємств і фірм, організованих за принципом акціонерних товариств, агрофірм, селянських спілок, малих підприємств з переробки сільгосппродукції, фермерських господарств, оптових і роздрібних підприємств торгівлі. Реформування форм власності, перебудова системи управління сприяють ширшому розвитку економічної самостійності підприємств АПК. Із зміною характеру виробничо-економічних зв'язків між виробниками і споживачами, на зміну централізованому плануванню і розподілу приходять ринкові взаємовідносини, орієнтовані на взаємну вигоду.

Оскільки діяльність всіх підприємств агропромислового комплексу України в умовах ринкової економіки повинна базуватися на одержанні прибутку, наявності здорової конкуренції і коливаннях в цінах, центральним у структурі управління має стати маркетинг. Тільки використовуючи принципи маркетингової діяльності можна створити підприємство, орієнтоване на реального, а головне, потенційного споживача своєї продукції і послуг.

Аграрне підприємництво (агробізнес) – це, насамперед, безпосередня самостійна, систематична, на власний ризик діяльність по виробництву сільськогосподарської продукції, виконанню робіт, наданню послуг з метою отримання прибутку, яка здійснюється фізичними та юридичними особами, зареєстрованими як суб'єкти сільськогосподарської підприємницької діяльності у порядку, встановленому законодавством. [1]

Маркетинг сприяє розвитку торгівлі й підвищенню зайнятості населення за допомогою оцінки потреб споживача, проведення науково-дослідних робіт, спрямованих на пошук шляхів задоволення цих потреб. Організаційно-економічне і соціальне значення маркетингу полягає в тому, що він встановлює

науково обґрунтоване раціональне співвідношення між ресурсами виробництва в сільському господарстві та розподілом товарів і послуг, визначає та керує всім комплексом зусиль, які необхідні для ефективного збуту сільськогосподарської продукції кінцевому споживачу.

Організація маркетингу - це структурна побудова для управління маркетинговими функціями, які встановлюють підлеглість і відповідальність за виконання тих чи інших завдань підприємства. Основними елементами структури управління є функції, ланки, ступені (рівні), відносини і зв'язки між органами та серед органів управління. [2]

У сільськогосподарських підприємствах маркетингова діяльність може бути ефективною за умови, що нею займаються усі робітники апарату управління, а всі робітники сфери виробництва їй сприяють.

Застосування маркетингу у сільському господарстві підвищує економічну ефективність комерційної діяльності сільськогосподарських підприємств, оскільки продукція виготовляється у відповідності до результатів ринкових досліджень попиту, що дозволяє вирішувати комплекс складних питань:

- встановити ефективні та взаємовигідні стосунки між виробником, продавцем і покупцем за допомогою вивчення ринку, розподіл, просування товару і реклами;

- визначити обсяги виробництва у залежності від обсягів і якості попиту та купівельної спроможності споживача;

- розвивати рекламу та інші форми стимулювання збуту;

- здійснювати координацію роботи із задоволення потреб споживача як головної мети підприємництва. [3]

Для ефективної діяльності на ринку сільськогосподарської продукції необхідно знати функції агромаркетингу, які можна класифікувати за двома критеріями: змісту (загальні) та об'єкту впливу (конкретні).

Загальні функції містять управління, організацію, планування, прогнозування, аналіз, облік та контроль. Конкретні – дослідження ринку, вивчення споживача та попиту, аналіз оточуючого середовища, здійснення товарної політики, підтримка життєвого циклу товару, ціноутворення, організація збуту, формування попиту, управління маркетингом. [4]

Маркетинг має місце тільки тоді, коли люди вирішують свої проблеми за допомогою обміну, який являє собою акт отримання від іншої сторони бажаного об'єкту і пропонування чогось у обмін. Тобто, в умовах маркетингової діяльності розрізняють два основні види ринку: ринок продавця та ринок покупця.

Успішними механізмами використання сучасних маркетингових засад і принципів є проведення певних заходів для забезпечення стабільного розвитку сільськогосподарських підприємств.

Ефективне використання виробничих потужностей, нового обладнання, прогресивних технологій визначається маркетингом, в межах якого розробляється і застосовується система заходів впливу на ринок, на попит споживачів з врахуванням отримання прибутку за рахунок

максимального задоволення попиту споживачів.

Література:

1. Сутність та особливість аграрного маркетингу. URL: https://studwood.net/1893878/marketing/teoretichni_aspekti_agrarnogo_marketingu
2. Дудар Т.Г. Маркетинг в аргпромишловості: теорія і практика. URL: http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/7262/1/faem_kamp_moa_mprz_POSIBN_YK.pdf
3. Сутність та особливість аграрного маркетингу. URL: https://studwood.net/1893878/marketing/teoretichni_aspekti_agrarnogo_marketingu
4. Особливості аграрного маркетингу. URL: https://stud.com.ua/798/marketing/osoblivosti_agrarnogo_marketingu
5. Міщенко Д.А. Маркетинг сільськогосподарських підприємств як напрям підприємницької діяльності. URL: http://www.agrosvit.info/pdf/19_2009/5.pdf

«АГРОПОРТАЛ МХП» ЯК НЕЗАМІННИЙ ІНСТРУМЕНТ ПОКРАЩЕННЯ CUSTOMER EXPERIENCE В2В-КЛІЄНТІВ АГРАРНОЇ СФЕРИ

*В. Марчук, здобувач ВО за спеціальністю «Маркетинг»
ОПП «Електронний маркетинг»*

*Г. Радченко, к.е.н., доцент, доцент кафедри маркетингу
Національний авіаційний університет*

Стрімкий перехід населення з оф-лайн в он-лайн формат призвів до зміни підприємствами стратегії комунікації зі споживачами. Раніше компанії звертались до більш традиційних методів комунікації з клієнтами, таких як особисте спілкування, SMS-розсилка. На сьогоднішній день комунікація стала більш інтерактивною та на 95% перейшла в он-лайн формат у всіх сферах бізнесу.

В аграрній сфері комунікація з клієнтами, як і в інших сферах, відіграє важливу роль. Агрохолдинг «Миронівський хлібопродукт» (далі – «МХП») є інноваційною компанією та має досвід інноваційних рішень у напрямку customer experience у В2В-сегменті. Для покращення клієнтського досвіду компанія «МХП» створила «Агропортал МХП». «Агропортал МХП» – це електронний мультитул, який доступний користувачам у форматі веб-сайту, додатку для Android та додатку для iOS.

«Агропортал МХП» – це онлайн-інструмент для фермера, який має наступні переваги:

– актуальна інформація. Фермер найпершим отримує актуальну інформацію про закупівлі елеваторами холдингу МХП. Зручний калькулятор закупок допоможе обчислити приблизну валову вартість збіжжя на умовах FCA й миттєво відправити заявку менеджерам із закупівель.

– зручні довідники. Ретельні довідники по ЗЗР, мікродобривам та гібридам. В цьому розділі зібрано усю довідкову інформація щодо пестицидів, насінневого матеріалу

– простий кабінет користувача. В кожного зареєстрованого користувача є свій кабінет, де він зможе можливість переглядати обрані матеріали, а також легко редагувати та швидко додавати особисту інформацію та інформацію про свої підприємства. Також в кабінеті фермер може створювати та постійно оновлювати інформацію про свої залишки на складах. Калькулятор залишків допоможе обчислити приблизну валову вартість вашого збіжжя на умовах DAP й миттєво відправити заявку власному менеджеру із закупівель.

– контакти. В цьому розділі користувач швидко знайти контакт менеджера, який обслуговує регіон, що цікавить користувача, та зв'язатися з представниками МХП.

Функціонал «Агропортал МХП» є досить широким. Він складається із семи розділів, розглянемо їх детальніше:

1. Закупівлі. На веб-сайті агропорталу у цьому розділі є можливість переглянути актуальну інформацію про закупівлі елеваторами холдингу МХП. Інформація подається станом на той день, коли користувач переглядає розділ. Для зручності пошуку є фільтр, за яким можна відфільтрувати культури (наприклад, соняшник, соя), відфільтрувати області України, де є елеватори «МХП» і де здійснюється закупівля. Наразі доступні Вінницька, Дніпропетровська, Київська, Полтавська, Хмельницька, Черкаська області. По кожній культурі вказані базисні показники (наприклад, для соняшнику – це вартість приймання, смітна домішка, вологість, олійність), допустима частка амброзії, акції та дисконти, дата, до якої дійсна вказана ціна, детальна інформація про розташування елеватора. В мобільному додатку в розділі «Закупівлі» є три підрозділи «Культури», «Елеватори» та «Всі пропозиції». У підрозділі «Культури» можна відфільтрувати культури, які наразі є доступними, підрозділ «Елеватори» розглянемо в пункті 2, оскільки на веб-сайті він винесений окремо, підрозділ «Всі пропозиції» дозволяє користувачеві переглянути всі доступні закупівлі «МХП» без фільтрування.

У розділі «Закупівлі» на веб-сайті та у додатку є зручний калькулятор, за допомогою якого можна розрахувати вартість культури. Для розрахунку вартості в калькулятор потрібно занести інформацію щодо кількості тон, смітної домішки, вологості та олійності. Після того, як було розраховано вартість можна одразу подати заявку із внесеними даними, а також звернутись до менеджерів із закупівель за вказаними контактами на сайті.

2. Елеватори. На веб-сайті у цьому розділі є список елеваторів, які можна відфільтрувати за місцем розташування у кожній області. По кожному елеватору у списку доступна інформація щодо назви, філії, детальної адреси та культур. Якщо натиснути «Детальніше», то про кожен елеватор можна дізнатись додаткову інформацію, переглянути фотографії елеватора, подивитись вимоги до авто. У вимогах до авто докладно описана інформація щодо висоти, ширини, довжини та вантажопідйомності автомобіля різних типів (вантажівка, причеп, напівпричеп, самоскид та ін.). Вимоги до авто по транспортуванню кожної культури подано окремо. В додатку цей підрозділ має такі ж функції.

3. Партнерські послуги. Такий розділ є в додатку та на веб-сайті і вікн включає в себе «Агротехнології» та «Аналітика цін», де можна подивитись про технології, які використовує «МХП» на своїх полях та замовити їх використання на полях фермера, технологічні карти та напрацювання по вирощуванню основних товарних культур від провідних агрономів «МХП», а також подивитись, як змінювались ціни на різні культури, переглянути аналітичну довідку про стан ринку, прогнози по ключових зернових біржах України та світу.

4. Інформація. Тут є можливість переглянути документи та юридичну інформацію, а також відповіді на часті питання. Цей розділ містить також поради і шаблони договорів.

5. Новини. Оновлення компанії щодо закупівель, щодо агротехнологій, інформація щодо знижок та оновлення програми лояльності.

6. Контакти. В цьому розділі є контакти головного менеджера, також можна обрати менеджера своєї області за допомогою інтерактивної карти України. Є можливість також обрати менеджера своєї області за допомогою списку. В додатку є чат-бот зворотного зв'язку, де можна написати своє звернення та отримати відповідь прямо в додатку.

7. Особистий кабінет. В цьому розділі можна подивитись та змінити особисті дані, є підрозділ «Мій склад», де можна керувати залишками урожаю, створювати нові записи, змінювати їх та інше. В підрозділі «Вибране» можна керувати інформацією щодо закупівель, ЗЗР та гібридів.

Спектр напрямків та питань, за якими співпрацює агрохолдинг «Миронівський хлібопродукт» з B2B клієнтами в агросфері, величезний. Саме тому використання додатків для спілкування з клієнтами та для налагодження процесів, з якими працюють фермерів. Як показує практика використання описаного порталу, даний онлайн-інструмент дозволяє не тільки оптимізувати робочі процеси фермерів, а й досягти значних результатів в спілкуванні з клієнтами шляхом зміцнення довірчих відносин. Так додатки для обміну повідомленнями і автоматизації бізнесу поступово стають невіддільною частиною роботи багатьох компаній, особливо в агросфері.

Література:

1. Агропортал МХП. URL: <https://agro.mhp.com.ua/>.
2. Мобільний додаток МХП. URL: <https://apps.apple.com/ua/app/%D0%B0%D0%B3%D1%80%D0%BE%D0%BF%D0%BE%D1%80%D1%82%D0%B0%D0%BB-%D0%BC%D1%85%D0%BF/id1437374599?l=ru>.
3. Офіційний сайт МХП. URL: <https://mhp.com.ua/uk/glorytoUkraine>

ІНСТРУМЕНТИ ЦИФРОВОГО МАРКЕТИНГУ В СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ

*О. Помісячна, здобувач ВО за спеціальністю «Маркетинг»,
ОП «Електронний маркетинг»,
Національний авіаційний університет*

В сучасних ринкових умовах України сільське господарство є основною галуззю української економіки та забезпечує понад 40% валютної виручки від

експорту [1]. Потенціал виробництва значно перевищує потреби внутрішнього ринку. Маркетинг відіграє важливу роль в сільському господарстві, тому розглянемо його інструменти функціонування в даному секторі.

Підприємства сільського господарства можуть обирати між традиційними та цифровими методами просування. Враховуючи сучасні умови функціонування бізнес-діяльності, цифровий маркетинг для аграрної діяльності надає підприємствам більше можливостей ніж традиційний.

На даний момент, сектор сільського господарства має найнижчий рівень впровадження цифрового маркетингу – 78% серед інших галузей [2]. Для виробників, цифровий маркетинг допомагає збільшити органічний трафік сайту, підвищити рейтинги в пошуковій системі та підвищити статусність підприємства. Розглянемо детальніше методи цифрового маркетингу, які можна застосовувати в даній галузі.

Найкращим інструментом для сільського господарства є SEO-оптимізація. Стратегії, які зосереджені на алгоритмах і пошуку означають оптимізацію вмісту сайту за допомогою оптимізації на сторінці, призначеної для сільськогосподарських послуг, сільськогосподарської продукції, галузевої електронної комерції тощо. Пошукова оптимізація в сільськогосподарському секторі дає компаніям можливість покращити метадані на сторінці, текстовий вміст і технічну оптимізацію пошукових систем, що з часом може підвищити органічний рейтинг. Серед інших переваг даного методу:

- Забезпечення довгострокового зростання бізнесу та надійного прибутку;
- Збереження та зростання частки ринку галузі;
- Завоювання авторитету;
- Збільшення продажів і доходу.

Аналітику даних щодо відвідуваності сайту, сеансів, продажів, ефективності реклами, конверсії можна здійснювати за допомогою таких інструментів як Google Analytics і Search Console. Згодом отримані дані можна використовувати для подальшого покращення оптимізації сайту, відстеження технічних факторів SEO та збільшення доходу.

Інший метод передбачає рекламу PPC, тобто рекламу з оплатою за клік в пошукових системах. Перевага такого виду цифрового маркетингу в сільськогосподарських секторах полягає в тому, що платна реклама забезпечує підприємствам більше трафіку на вебсайті, ніж лише звичайний пошук, і допомагає підвищити видимість. Пошукова реклама PPC також пропонує набагато швидші результати, ніж стратегії звичайної оптимізації.

Ще одним інструментом виступає платна реклама в соціальних мережах, яка працює з тією ж функцією ціни за клік, що й реклама в пошукових системах. Популярні соціальні медіаплатформи є одними з найшвидше зростаючих і нещодавно найпопулярніших маркетингових каналів в Інтернеті. Подібним чином такі платформи, як Facebook, LinkedIn та Instagram, все ще пропонують можливості для розвитку бізнесу та електронної комерції. Для сільського господарства це дає вебсайтам можливість збільшити видимість і дохід в Інтернеті. Реклама можлива в таких форматах як фото- та відео реклама

в стічках користувачів, оголошення в месенджерах та пошті, текстова реклама.

Отже, цифровий маркетинг в сільському господарстві має переваги, що мають значний вплив на покращення бізнес-діяльності. Основними інструментами для цифрового маркетингу виступають пошукова оптимізація, застосування Google Analytics, Search Console, реклама PPC та реклама в соціальних мережах.

Література:

1. Сільське господарство в Україні. URL: <https://dlf.ua/ua/silskogospodarstvo-v-ukrayini/>

2. Digital Marketing in Agricultural Sector. URL: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3282288

МОВНА ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ З МАРКЕТИНГУ ДЛЯ МІЖНАРОДНОЇ КОМУНІКАЦІЇ

К. Шейпак, викладач

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

У сучасному соціумі така галузь знань, як маркетинг, відіграє істотну роль, особливо це стосується сфери бізнесу, менеджменту та інших суміжних сфер життя. Ця потреба суспільства обумовлена розвитком економіки, міжнародних зв'язків, а також способів управління та впливу на громадську думку, думку потенційних клієнтів, партнерів, інвесторів. Саме тому маркетинг – одна з основних обов'язкових навчальних дисциплін у сфері управління для професійних керівників, менеджерів, організаторів виробництва, керівників різного рівня. Сучасний менеджмент не можливо уявити без знань основ маркетингу, оскільки саме маркетинг є необхідним компонентом знань, що сприяє здійсненню поставлених бізнес-завдань і направляє менеджмент у потрібне русло. Знання основ та правил ефективного маркетингу - це не просто престиж, це також синонім успіху. Маркетинг для менеджера – це творча діяльність у сфері управління та сучасний інструмент рішення комерційних завдань.

Багато фірм, що працюють за західними стандартами, воліють мати свій маркетинговий відділ з професіоналами, які чудово володіють не тільки знаннями у своїй галузі, а також іноземною мовою, які володіють особливою лексикою та термінологією, запас якої постійно поповнюється. Це дає можливість розвивати партнерські відносини з зарубіжними фірмами та бути в курсі нових тенденцій. Розвиток міжнародних зв'язків, активна політика держав щодо впровадження іноземного досвіду у багато сфер життя соціуму та багато інших тенденцій глобалізації без сумніву роблять актуальним вивчення маркетингу на міжнародному рівні - на рівні загальноприйнятої міжнародної мови - англійської. У наш час висококваліфіковані фахівці-маркетологи цінуються дуже високо, але професіонали, які знають іноземні реалії та вміють «вести бізнес» англійською мовою, цінуються ще більше.

Таким чином, знання основ маркетингу іноземною мовою - життєва

необхідність ділових людей. Це передбачає розвиток білінгвістичної компетенції, тобто активне користування маркетинговою термінологією під час читання профільної літератури, пошук потрібних матеріалів у джерелах та здійснення ефективних комунікацій у роботі з іноземними партнерами.

Перш за все потрібно вирішити проблему мовного бар'єру в англійській мові для маркетолога, який бажає брати участь у міжнародних проектах. Для цього потрібно вибудувати деталізований та варіативний навчальний курс, спрямований на вироблення навичок з різних видів роботи з професійною інформацією англійською мовою, що загострює увагу на навчанні професійної лексики, актуальних оборотах та термінах сучасного маркетингу, а також створює необхідний інформаційний простір для вдосконалення знання мови та навичок у цій сфері. Поряд із мовною підготовкою також актуальні освітні та виховні завдання: формування професійної мовної особистості, розширення кругозору студентів, підвищення рівня культури мислення, спілкування та мови, розвиток пізнавально-комунікативної компетенції, коли англійська мова розглядається перш за все як засіб спілкування, тобто засіб передачі, суджень, оцінок, і навіть актуалізації міждисциплінарних зв'язків.

Досягнутий рівень володіння мовою має дати можливість студентам надалі самостійно вдосконалювати отримані знання та знайомитися із закордонним досвідом.

МАРКЕТИНГОВА СКЛАДОВА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТНИХ ПЕРЕВАГ

*Лариса Курбацька, к.е.н., доцент
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

Конкурентні переваги є важливими та невід'ємними компонентами конкурентоспроможності та демонструють факторний характер цієї категорії.

Терміни «конкурентоспроможність» та «конкурентна перевага» характеризують компанію як з погляду діяльності (конкурентна перевага), так і з точки зору ефективності цієї діяльності, яка проявляється у виробництві товарів (конкурентоспроможність). Крім того, між цими конкурентними характеристиками компанії існує причинно-наслідковий зв'язок: конкурентоспроможність – це результат отримання конкурентних переваг.

Стратегічний успіх компанії – це коли він забезпечений на тривалий термін. Критичні чинники успіху – це ряд факторів, пов'язаних з орієнтацією на ринок та ресурси, які можуть впливати на довгострокову конкурентоспроможність бізнесу та його стратегічний успіх.

В основі розвитку концепції факторів успіху в бізнесі є ключові фактори успіху, що їх реалізує компанія, і які доцільно розподілити на дві групи: фактори ринкового успіху та ключові компетенції.

Фактори ринкового успіху – це досягнуті фактори успіху, які сприяли значному покращенню позицій на ринку та безпосередньо сприймаються споживачем. Ключові компетенції – це набір навичок та технологій, що

базуються на отриманих знаннях, забезпечують формування цінностей у системі клієнта, оригінальні, порівняно з конкурентами, та відкривають доступ до нових ринків. Ключові навички важко наслідувати та передавати. Термін «ключові фактори успіху» ширше і включає ряд факторів, що визначаються ринком і ресурсами, які можуть впливати на формування довгострокової конкурентоспроможності бізнесу і, отже, на його ефективність та стратегічний успіх.

Конкурентна перевага – це концентрований прояв переваг перед конкурентами у різних сферах (видах) ділової активності. Іншими словами, конкурентна перевага випереджає конкуренцію за рахунок реалізації факторів ринкового успіху чи ключових компетенцій. Суть конкурентних переваг найкраще проявляється у їх характеристиках:

1. Відносність – конкурентна перевага проявляється лише при порівнянні певних аспектів бізнесу чи продукції різних виробників. Відносність конкурентної переваги визначається конкретним продуктом та умовами конкуренції. Конкурентні переваги, що забезпечують успішну реалізацію однієї конкурентної стратегії, не можна розглядати як основу для іншої.

2. Динаміка – основні параметри конкурентної переваги змінюються в міру його переходу від однієї фази свого життєвого циклу товару до іншої. Така динаміка зумовлена зміною зовнішнього конкурентного середовища (стосовно компанії), залежить від активності конкурентів, зміни попиту та поведінки споживачів, науково-технічного прогресу тощо.

3. Адаптивність – це здатність адаптувати конкретну конкурентну перевагу до мінливих умов.

4. Стійкість – визначає життєвий цикл конкурентної переваги та є характеристикою збереження його цінності протягом тривалого періоду часу;

5. Ефективність – полягає у досягненні певного результату за рахунок використання конкурентної переваги на одиницю витрат, пов'язаних із його реалізацією.

На даний момент для того, щоб бути конкурентоспроможним недостатньо отримати порівняльну перевагу. Стійка конкурентна перевага досягається за рахунок високої продуктивності використання ресурсів та постійного поліпшення конкуренції. Конкурентна перевага виникає в процесі інновацій та зростання продуктивності, вона обмежується максимумом потенціалу компанії по відношенню до конкретного продукту.

Конкурентну перевагу можна визначити як високий рівень компетенції бізнесу у певній галузі, який надає найкращі можливості для подолання конкурентних сил, залучення споживачів та підтримки їхньої залученості за допомогою продуктів компанії. Основна причина, через яку одні підприємства досягають успіху, а інші зазнають поразки, полягає в тому, що успішні підприємства мають конкурентну перевагу, а інші – не мають, тому не можуть бути лідерами ринку.

Найважливішими напрямками забезпечення конкурентної переваги бізнесу є: концентрація бізнес-ресурсів з метою зменшення впливу дій

конкурентів; підтримування конкурентоспроможності ініціативи; надання потенційних ресурсів задля досягнення поставлених цілей; розробка гнучкої системи планування діяльності компанії на ринку; формування ефективної стратегії взаємодії з конкурентами.

З огляду на зазначене, можна виділити наступні важливі характеристики конкурентної переваги – унікальність та стабільність. Наявність унікальних відмінностей надає компанії переваги перед конкурентами. При цьому, основним завданням компанії є захист та збереження цієї унікальності. Стійкість конкурентної переваги – одна з передумов сталого розвитку, тому збереження конкурентних переваг у майбутньому має бути довгостроковою характеристикою компанії.

Конкурентні переваги досягаються двома способами: за рахунок зниження виробничих витрат та шляхом підвищення якості товарів.

Конкурентна позиція виробника безпосередньо впливає на розробку та вибір стратегічних управлінських рішень у галузі конкурентних переваг. Різні типи виробників, різного розміру та ринкової частки мають різні внутрішні навички, які разом з характеристиками та силою зовнішнього впливу допомагають створювати конкурентні переваги.

Конкурентоспроможний статус підприємства пропонує кілька альтернатив для подальшого розвитку, які визначаються силою та характеристиками зовнішнього середовища. Кожен із варіантів характеризується окремими видами послуг, які визначаються поєднанням зовнішніх і внутрішніх факторів. Зміна конкурентної позиції виробника під впливом зовнішньоекономічних ринкових умов призводить до зміни виду створюваних переваг.

Кінцева конкурентоспроможність бізнесу залежить від ряду факторів:

- конкурентоспроможність продукції (якість, ціна, переваги споживачів);
- конкурентоспроможність ресурсного капіталу (рівень технічного та технологічного оснащення, структура виробництва та сировини, робоча сила, а також фінансові та інноваційні можливості);
- конкурентоспроможність організаційних можливостей та системи управління (форма лідерства та власності, організаційна структура, структура та функції управління, механізми управління, гнучкість та ефективність управління);
- конкурентоспроможність інформаційних, маркетингових та комунікаційних відносин (система комунікації з постачальниками, споживачами, інвесторами, потенційними покупцями).

Також існує підхід до класифікації факторів залежно від сфери застосування показника: виробництво (асортимент, обсяг виробництва, якість ресурсів тощо); маркетинг (вивчення ринків, прогнози ринку, стимулювання продажів, ціни, реклама, послуги тощо); фінансова та інноваційна діяльність; кадрова та організаційна культура; менеджмент.

Обидва підходи до класифікації факторів конкуренції містять маркетингову складову, оскільки вона є важливою для всіх учасників ринку,

незалежно від сфери бізнесу, бізнес-цілей, розміру та спрямованості компанії. Маркетингова складова має важливий вплив на конкурентоспроможність як великих виробничих підприємств, так і невеликих комерційних організацій. Маркетинговий підхід забезпечує можливість оцінки конкурентоспроможності компанії з урахуванням різних чинників, що є в основі розробки маркетингової стратегії та сприяє стабільності та стійкості розвитку підприємства.

ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИ І ТЕХНОЛОГІЇ В ПЕДАГОГІЧНОМУ ПРОЦЕСІ АГРАРНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

ТРАКТУВАННЯ ПОНЯТТЯ «ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ»

*Л. Васильєва, д.держ.упр., професор
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

Дистанційне навчання не є чимось принципово новим – вже довгий час існує система кореспондентських шкіл, в яких навчальний процес заснований на поштовому листуванні, хоча сам термін «дистанційне навчання» з'явився порівняно недавно [1]. До початку 90-х рр. ХХ ст. в літературі використовувалася калька з англійської мови – «дистанційне навчання» (англ. Distant learning) Пізніше стала вживатися більш характерна для української мови форма «дистанційне навчання», тобто навчання на відстані. З розвитком комунікаційних служб глобальної мережі Інтернет (в першу чергу електронної пошти) термін «дистанційне навчання» придбав новий зміст. Так стали називати навчальний процес, який реалізується на відстані між викладачам (учителем) та студентом (учнем) за допомогою засобів мережі Інтернет.

Як визначено в наказі Міністерства освіти і науки України від 25.04.2013 № 466 «Про затвердження Положення про дистанційне навчання», «дистанційне навчання – це індивідуалізований процес набуття знань, умінь, навичок і способів пізнавальної діяльності людини, який відбувається в основному за опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників навчального процесу у спеціалізованому середовищі, яке функціонує на базі сучасних психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій» [4].

Проаналізуємо визначення деяких вчених щодо терміну «дистанційне навчання»: дистанційне навчання – це новий засіб реалізації процесу навчання, в основі якого використання сучасних інформаційних і телекомунікаційних технологій, що дозволяють навчатись на відстані без безпосереднього, особистого контакту між викладачем і учнем [2].

Ткаченко Л.В., Хмельницька О.С. відмічають, що «дистанційне навчання – це систематична організація навчання, побудована на взаємодіянні викладача та студента, студентів між собою на віддаленні, що відбиває всі властиві навчальному процесу елементи (організаційні форми, цілі, засоби навчання, зміст) своєрідними прийомами ІКТ та Internet-технологіями» [6].

Хуторський А.В. дистанційне навчання тлумачить, як «навчання, в якому суб'єкти перебувають на відстані, реалізуючи освітній процес за сприянням засобів телекомунікацій» [5].

Осадчий В. встановив, що «середовище дистанційного навчання – це сукупність методів та програмних засобів, за допомогою яких відбувається виконання віддаленої технології дистанційного навчання» [3].

Отже, дистанційне навчання можна визначити як навчання, при якому всі

або більша частина навчальних процедур здійснюється з використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій при територіальній роз'єднаності викладача і студентів.

Література:

1. Васільєва Л.М. Дистанційне навчання в закладах вищої освіти – сучасний виклик сьогодення. *Молодий вчений*. 2020. №6. С.312-315.
2. Кухаренко В.М. Дистанційне навчання : навч. посібник. Харків : ХДПУ, 1999. 216 с.
3. Осадчий В.В. Система дистанційного навчання університету. *Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету*. № 5. 2010. С. 7–16.
4. Про затвердження Положення про дистанційне навчання : Наказ Міністерства освіти і науки України від 25.04.2013 № 466. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13>
5. Самойленко О.М. Поняття дистанційної освіти та дискусії навколо неї. Збірник наукових праць. Херсон : «Міськдрук», 2011. С. 61.
6. Ткаченко Л.В., Хмельницька О.С. Особливості впровадження дистанційного навчання в освітній процес закладу вищої освіти. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2021. №75. С. 91-96.

MODERN APPROACHES TO THE FOREIGN LANGUAGE TEACHING

O. Stukalo, senior lecturer

Dnipro State University of Agriculture and Economics

The methodology of teaching foreign languages is constantly developing and is in search of the most effective methods of learning. The development and modernization of education in higher educational institutions requires a wide range of scientific research and development related to the introduction of the latest technologies and modern approaches into the educational process. Graduates of higher education institutions must possess a foreign language at a level sufficient for personal and professional communication, and for this it is necessary to ensure the effectiveness of education and improve the quality of acquired knowledge, skills and abilities.

The needs for highly qualified specialists capable of establishing business contacts and business cooperation with foreign partners, specialists who speak a foreign language at a professional level, are reflected in the work curricula of universities of Ukraine. Today, a foreign language is not just a part of the culture of a certain nation, but it is also a guarantee of success, a successful future career of students. Achieving a high level of mastery of a foreign language is impossible without fundamental language training in higher education. In most universities of the country, students master at least two foreign languages. Therefore, the issue of introducing the latest methods of teaching a foreign language and special educational techniques and methods becomes urgent.

Today, the educational process is being reformed in the higher education institutions of Ukraine in accordance with European-wide requirements for the quality of education: informatization and globalization of the educational space, integration of processes in modern education, establishment of cooperation by Ukrainian universities with European and Eastern educational institutions in the field of educational and scientific activities, conducting international exchanges, the possibility of obtaining a second higher education, studying in master's programs abroad, etc.

Under such conditions, educational technologies for teaching foreign languages must be changed. Language education itself is also being gradually modernized through the introduction of a modular rating system for teaching foreign languages, interdisciplinary integration, democratization and economization.

High-quality training of the future specialist is impossible without the use of existing modern educational technologies: professionally oriented foreign language learning, use of project work, use of multimedia technologies, work with educational computer programs, distance technologies in foreign language learning, creating presentations in PowerPoint, using an Internet resource, learning a foreign language on forums, blogs, platforms, via e-mail, etc.

It should be noted that at this stage of the development of methodological science, communicative and constructivist methods are considered the main methods of teaching foreign languages. In parallel, there are traditional (Total Physical Response method), suggestive, dramatic, silent, group methods and alternative teaching methods.

Analyzing modern approaches to teaching foreign languages in higher education institutions, we note that the Storyline Method is interesting, because receiving "hints" from the teacher through key questions, students themselves create the course of thematic communication from various fields of services. The speech of students acquires creativity, which tends to individualization, planning, selection of hypotheses, and expression of emotions, systematization and implementation of ideas. The designed act of communication contains elements of a role-playing game and a clear sequence of episodes that replace each other.

THE ESSENCE OF INTERACTIVE METHODS

*V. Marchenko, student of Faculty of Economics and Sociology,
University of Lodz, Poland*

Modern university education around the world is undergoing an intense paradigm shift. This process, which significantly changes the image of the university as an educational and cultural environment, raises the question of the purpose, content, and methods of university education with all its urgency. The need to move from the paradigm of learning to the paradigm of teaching is felt by everyone involved in the educational process, but, above all, by students and teachers of higher education. Interactive learning is a special form of organizing cognitive activity, when the learning process proceeds in such a way that almost all students are involved in the learning process, they have the opportunity to understand and reflect

on what they know and think. The joint activity of students in the process of learning, mastering educational material means that everyone makes their own individual contribution, there is an exchange of knowledge, ideas, ways of activity. This happens in an atmosphere of goodwill and mutual support, which allows students not only to acquire new knowledge, but also to develop their communication skills: the ability to listen to the opinion of another, weigh and evaluate different points of view, participate in discussions, and develop a joint decision.

Interactive learning requires the use of special forms of organizing cognitive activity and sets quite specific and predictable goals, for example, creating comfortable learning conditions and involving students in learning interaction, which makes the learning process itself productive. Compared to traditional learning, interaction between the teacher and students is changing in interactive learning: the activity of the teacher gives way to the activity of students, and the task of the teacher is to create conditions for the initiative.

Interactive methods of organizing the educational process, which to a certain extent mark a change in the university educational paradigm, are aimed primarily at developing students' ability to learn, critically analyze and rank information, communicate effectively and be cooperative. These skills, acquired at the university, not only contribute to the assimilation of program material by students, but will undoubtedly be useful to them in their future professional activities. After all, communication skills and group work skills largely ensure the social competence of the individual and the achievement of success in life.

In the educational process, interactive methods allow the teacher to create a special learning environment, creatively design the learning situation, seeking to increase the activity of students in mastering knowledge and skills, and thereby improving the quality of their learning. In turn, students directly experience the results of their own learning. Assessment of knowledge does not refer to the end of the semester, but is carried out continuously. At the same time, it is public in nature and is determined on the basis of the skills and abilities of the student. The meaning of these methods is as follows: in increasing the educational and cognitive activity of students, interest in studies; initiation of independent mental activity; development of the creative potential of the student's personality; prevention of fatigue, creation of a comfortable environment for training and education of the personality of a future specialist; creation of conditions for the formation of professionally significant personal qualities, etc.

The ultimate goal of modern education of students in specialized disciplines is the formation of their specialized thinking, social and labor activity in the transition to civilized market relations. One of the directions of its implementation is the process of purposeful educational and educational influence on the personality of each student. At the same time, educational activities should, firstly, be an imitation of the environment in which the very life of students is carried out; secondly, to contain specific goals, tasks and problems of their social and labor activity in the future; finally, to ensure the development of students' ability to solve practical problems, to influence the positive dynamics of real processes.

КУЛЬТУРА ПРОФЕСІЙНОГО СПІЛКУВАННЯ ЯК СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ-АГРАРІЇВ

SOME WAYS OF SHARPENING YOUR STUDENTS' SOFT SKILLS

*T. Kramarenko, PhD in Pedagogics, associate professor
Dnipro State University of Agriculture and Economics*

To begin with, learning a trade or earning a degree is considered to be essential, but it is not usually enough for sustained success. To succeed in the long term in the modern workplace or educational establishment, you also need to develop soft skills.

It is necessary to mention that soft skills development is a worthy goal if you want to improve your overall effectiveness in life and business. In addition, soft skills are said to be abilities and attributes that make a person effective in working with others. They often feel intangible and subjective. They may be better identified as transferable professional skills because they are needed in every industry at every level.

There are some example of soft skills: communication as a vital part of succeeding in just about every avenue of life (developing strong communication skills, both verbally and in writing, is an essential soft skill for the modern workplace); interpersonal skills (all those intangibles you need to relate well to others, build relationships, and generate the necessary rapport to make inroads and win discussions); emotional intelligence (the ability to manage your own emotions well as well as the ability to feel or perceive what those emotions are in the first place); teamwork (serves a valuable function in preparing students for the professional world); adaptability (a person with high adaptability can easily roll with the punches, adjusting as necessary to whatever changing circumstances may occur)

Some experts believe that students need soft skills just as much as hard ones if they want to succeed in studies and business today. Moreover, their ability in mathematics, computer science, business, or medicine is an essential part of their skillset. Hard skills like these are certainly a requirement to land the job they want.

In order to improve your students' soft skills, it is crucial to:

Prioritize which skills to develop - every individual has a unique mixture of strengths and weaknesses. You are naturally stronger in some soft skill areas than in others, so the very first step in learning how to develop soft skills is to prioritize them.

Take some time to analyze what you consider to be areas of strength as well as areas where you would like to improve. Compare this list to the skills that are most needful for your particular career path.

Ask for feedback - a great idea to ask trusted friends or mentors for feedback about your own soft skill strengths and weaknesses. By asking others for feedback, you may reveal blind spots in your self-perception. If so, you will have gained valuable insight into areas you otherwise wouldn't know to improve.

Leave your comfort zone - to work on interpersonal skills effectively, you must step outside your comfort zone and get into a setting you might not naturally gravitate to.

Self-Reflect - self-reflection is a beneficial practice for just about everyone, but it takes intentionality in today's fast-paced world. Think about the situations where you did not get the response you expected or where someone seemed to take you the wrong way. Think about what you said, how you said it, and even how you postured yourself as you said it.

Listen actively - an integral part of many of the soft skills. Active listening can take many forms, but at the core the goal is to listen well enough to be able to restate the other person's content in a way that they would agree with—even if you disagree with them entirely.

Communicate Often - if you are rarely exercising your communication skills, they will atrophy. You will find yourself less comfortable and less ready to communicate well the next time you're called on to do so.

Work on Critical-Thinking Skills - work to improve your ability to be discerning and to think carefully before reacting. These abilities can significantly improve your communication and decision-making over time.

Making conclusions it is necessary to emphasize that taking into consideration that soft skills are general skills that most employers look for when recruiting and are needed for most jobs, your students will have more chances of getting a good position in a company.

РОЛЬ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В МІЖНАРОДНІЙ КОМУНІКАЦІЇ

К. Пантілеєнко, викладач

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

На хвилі глобалізації і розвитку сучасних технологій англійська мова підкорила світ так, як це не вдавалося жодній мові в історії людства. Фахівці стверджують, що до англійськомовного світу належить близько півтора мільярда осіб. На користь утвердження англійської як глобальної мови зіграло багато факторів, як вказується дослідниками. У XVII—XVIII століттях вона була мовою величезної колоніальної держави — Великобританії. Останній судилося у XVIII—XIX століттях завдяки промисловому перевороту стати найрозвиненішою країною світу і разом з усією Західною Європою породити процес, який протягом наступних століть визначатиме розвиток людства, — глобальну модернізацію. Оскільки в її основі лежить наукова революція, англійська перетворилася на засіб доступу до знань та їх поширення. Відомий дослідник глобальної англійської Девід Крістал стверджує: якщо узагальнити все, що було зроблено англійськими та американськими науковцями, то стане очевидно, що в період 1750-1900 рр. більш як половину всіх значних наукових та технічних робіт було написано англійською мовою.

Як відомо мова стає засобом міжнародного спілкування, коли її особлива роль визнається всіма країнами. Це спричинило безпрецедентну потребу у

світовій lingua franca. Lingua franca — це назва для мови, яку використовують як засіб ділового та культурного спілкування людей, що розмовляють різними мовами.

Так як інтелектуальна й культурна освіта людини потребує знання іноземної мови, бо це фундаментальний елемент формування високодуховної особистості людини, знання мов займає особливе місце у загальнокультурній підготовці молоді до життя та діяльності в суспільстві. До речі, «іноземна мова» – єдиний навчальний предмет, який включено в плани всіх підсистем освіти, тому що її знання – це можливість реалізації однієї з провідних тенденцій у галузі освіти – інтеграції у світову культуру. Англійська мова є одним з найважливіших засобів міжнародної комунікації. Аналізуючи наукові джерела, бачимо, що вчені по-різному тлумачать зміст поняття «комунікація». Соціологи розуміють під цим взаємодію, тобто передачу інформації, психологи вважають, що це процеси обміну продуктами психологічної діяльності, насамперед спілкування. Але у будь-якому випадку, комунікація передбачає наявність чотирьох важливих компонентів: передавач - повідомлення - приймач - розуміння. Досконале володіння англійською мовою відкриває безліч перспектив та переваг вільного спілкування. Розглянемо найпростіші приклади з життя. Знання англійської це: 1). чудова можливість подорожувати (мова забезпечує мобільність, можна розкуто та комфортно почувати себе в іноземному середовищі, вільно спілкуватися з людьми); 2). необхідний засіб для елементарної комунікації за кордоном (виклик таксі, швидкої допомоги, поліції, вільне пересування по місту тощо); 3). можливість пізнання культурної спадщини інших країн, зокрема, традицій, народних звичаїв, архітектури та мистецтва); 4). можливість знайти нових та цікавих друзів та чудово провести свій час і розважитись за кордоном, розширити кругозір, відпочити; 5). налагодження міжнародної співпраці та ділових контактів, інтенсивної повноцінної професійної діяльності у різних сферах в тісному контакті із зарубіжними партнерами, сприяння міжнародної інтеграції; 6). хороший шанс навчатись за кордоном, отримати професійну кваліфікацію, певні навички у своїй професії, здобути нові знання та обмінятись досвідом, а також добре почувати себе на вітчизняному ринку праці. Цей перелік можна продовжувати, проте зрозумілим є одне: англійська мова слугує потужним засобом комунікації, що відкриває для сучасної молоді широкі можливості та шлях до життєвого успіху.

CULTURAL COMPONENT TRAINING OF SPECIALISTS IN UNIVERSITIES

Kristine (Ketevan) A. Kuratashvili

*Researcher at the Institute of Economics of Ivane Javakhishvili Tbilisi State
University, (Tbilisi, Georgia)*

Vocational education should correspond to the trends of socio-cultural development, and the goal should be oriented towards the priority of the cultural function; at the same time, the holistic development of the creative personality of the

future teacher should take place in a specially organized culture-educating environment that solves the problems of mastering and preserving cultural values.

In connection with the fundamental importance of using culture as a factor in effective public administration serving the interests of the people, it should be noted that, as I have repeatedly noted, “education is like culture, science is like culture, as well as legal culture and managerial culture appear to me as a factor culture - as a predominantly directly acting factor, while artistic culture seems to me as a predominantly indirectly acting factor in the socio-economic development of society” [1, p. 116].

The application of a culturological approach to the professional training of specialists in a university requires complex, conceptually interrelated changes that cover not only the educational process itself, but also the entire activity of the university. Moreover, fundamentally new scientific directions and fundamentally new scientific theories created by Professor Alfred Kuratashvili can and should serve as scientific foundations for the effective functioning of culture, society and the state [2; 3; four; and etc.].

Literature:

1. Kuratashvili Ketevan A. Culture as a factor of socio-economic progress. Problems of the effective functioning of society and the state. Proceedings of the International Scientific Conference dedicated to the 80th anniversary of the birth of Academician Mikhail Roketlishvili (11-19.11.2008). Tbilisi: Progress International Publishing House, 2008. P. 116-119.

2. Kuratashvili Alfred A. Philosophy of social purpose. A fundamentally new scientific direction is the initial theoretical basis for the formation and functioning of a truly human society and state (monograph in Georgian, English and Russian). Tbilisi: Progress International Publishing House, 2003. 352 p.

3. Kuratashvili Alfred A. Theory of the supremacy of the interests of the people. A fundamentally new scientific direction and backbone theory of management law, the legal system of a truly human society and socio-economic sciences in general (monograph in Georgian, English and Russian). Tbilisi: Progress International Publishing House, 2003. 336 p.

4. Kuratashvili Alfred A. The theory of balancing the rights and responsibility of officials. A fundamentally new scientific direction - the necessary scientific basis for the protection of human interests and socio-economic progress (monograph in Georgian, English and Russian). Tbilisi: Progress International Publishing House, 2003. 256 p.

MERKMALE DES FREMDSPRACHENUNTERRICHTS DER ZUKÜNFTIGEN DOKTOREN DER PHILOSOPHIE IN DER UKRAINE

O. Pidubtseva, Ph.D in der Pädagogik,

A. Sergiienko, Doktorand der Abteilung für Agrarchemie

Dnipro Staatliche Universität für Agrar- und Wirtschaftswissenschaften

Unter den heutigen Bedingungen erhalten ukrainische Wissenschaftler immer mehr Möglichkeiten, ihre Forschungen nicht nur in der Ukraine, sondern auch weit

über ihre Grenzen hinaus durchzuführen und umzusetzen. Zu diesem Zweck ist es notwendig, die Prioritäten der Fremdsprachenausbildung an den Hochschulen radikal zu ändern. Die Fremdsprachenausbildung auf der dritten (gebildeten und wissenschaftlichen) Ebene der Hochschulbildung sollte den zukünftigen Doktoren der Philosophie die Möglichkeit geben, frei im wissenschaftlichen Raum zu kommunizieren – ihre wissenschaftlichen Leistungen auf internationalen wissenschaftlichen und praktischen Konferenzen zu präsentieren, wissenschaftliche Artikel in angesehenen wissenschaftlichen Zeitschriften zu veröffentlichen, Projekte vorzubereiten und Forschungsstipendien in Europa zu gewinnen. In diesem Zusammenhang ist die Untersuchung der Besonderheiten der Fremdsprachenausbildung künftiger Doktoren der Philosophie in der Ukraine von großer Bedeutung.

Obwohl sich verschiedene Wissenschaftler – N. M. Dukhanina, N. V. Korobko, L. O. Semenovska, O. S. Rezunova, T. A. Shcheblikina – mit der Frage der Fremdsprachenausbildung zukünftiger Doktoren der Philosophie befasst haben, kann diese Frage nicht als vollständig untersucht betrachtet werden.

Das Ziel der wissenschaftlichen Untersuchung ist es, die Besonderheiten der Fremdsprachenausbildung zukünftiger Doktoren der Philosophie in der Ukraine zu erforschen.

Das gebildete und wissenschaftliche Programm für die Ausbildung von Doktoren der Philosophie in verschiedenen Fachgebieten umfasst vier Komponenten, von denen der Erwerb von Sprachkompetenzen, die ausreichen, um die Ergebnisse ihrer wissenschaftlichen Arbeit in einer Fremdsprache in mündlicher und schriftlicher Form zu präsentieren und zu diskutieren sowie fremdsprachige wissenschaftliche Texte in dem betreffenden Fachgebiet vollständig zu verstehen hervorzuheben ist. Für die Ausbildung von Fremdsprachenkenntnissen bei zukünftigen Doktoren der Philosophie verschiedener Fachrichtungen ist in den Lehrplänen ihrer Ausbildung das Studium einer Fremdsprache vorgesehen. Die Bezeichnung der Disziplin und die Anzahl der Stunden für das Studium können je nach Bildungseinrichtung und Fachrichtung variieren. An der Dnipro Staatlichen Universität für Agrar- und Wirtschaftswissenschaften studieren Doktoranden der Fachrichtung 201 «Agronomie» das Fach «Fremdsprache für akademische Zwecke» im Umfang von 120 Unterrichtsstunden. An der Nationalen Universität für Lebens- und Umweltwissenschaften der Ukraine studieren Doktoranden das Fach «Fremdsprache (für berufliche Zwecke)» im Umfang von 60 Unterrichtsstunden. Auch an der Podil Staatlichen Universität ist das Fach «Fremdsprache für berufliche Zwecke» ein obligatorischer Bestandteil des Bildungs- und Wissenschaftsprogramms für die Vorbereitung von Doktoren der Philosophie und wird im Umfang von 6 ECTS-Punkten studiert.

Die Analyse der Programme des Faches erlaubt es uns zu behaupten, dass unabhängig von der Tatsache, dass der Name des Faches in den verschiedenen Hochschuleinrichtungen unterschiedlich ist, der Zweck des Unterrichts überall derselbe ist. Der Fremdsprachenunterricht auf der dritten Bildungs- und Wissenschaftsebene zielt also darauf ab, die fremdsprachliche

Kommunikationskompetenz der Doktoranden in den Bereichen akademisches Lesen, Sprechen, Schreiben und Hören auf B2-Niveau auszubilden. Der Themenplan des Programms sieht das Studium folgender Themen vor: «Vorbereitung und Halten eines Vortrags», «Teilnahme an einer wissenschaftlichen Diskussion», «Verfassen eines Antrags für ein Programm», «Verfassen eines Abstracts für einen wissenschaftlichen Artikel», «Verfassen eines wissenschaftlichen Artikels», usw.

Diese Themen sind sehr wichtig, denn durch ihr Studium erwerben die Doktoranden wichtige Fähigkeiten und Fertigkeiten für das Schreiben von Zusammenfassungen für Konferenzen, die Veröffentlichung eines wissenschaftlichen Artikels und die Vorbereitung einer Präsentation. Wir stimmen mit der Meinung von O. S. Rezunova überein, die die Notwendigkeit betont, «künftige Doktoren der Philosophie mit der Struktur eines wissenschaftlichen Artikels und den Besonderheiten seiner Abfassung in englischer Sprache in Übereinstimmung mit den Anforderungen der meisten internationalen maßgeblichen wissenschaftlichen Publikationen vertraut zu machen» [2].

Darüber hinaus ist es wichtig, fremdsprachliche Kommunikationsfähigkeiten auszubilden, um die Ergebnisse ihrer Forschung auf internationalen wissenschaftlichen Konferenzen präsentieren zu können. N. V. Korobko bietet Kurse in Form eines runden Tisches oder eines Diskussionsclubs an, die es den Doktoranden ermöglichen, fremdsprachliche Redeaktivitäten zu relevanten Themen ihres Forschungsgebiets zu üben [1].

Nach einer Analyse der wissenschaftlichen und methodischen Literatur über die Fremdsprachenausbildung von Doktoranden können wir behaupten, dass die Fremdsprachenausbildung von Doktoranden sich erheblich verändert hat. Jetzt geht es nicht mehr nur um das einfache Auswendiglernen von grammatikalischen Regeln und Vokabeln, sondern um die Herausbildung fremdsprachlicher kommunikativer Kompetenz in verschiedenen Arten von Sprechaktivitäten, damit ein junger Wissenschaftler die Ergebnisse seiner wissenschaftlichen Arbeit auf internationalen Konferenzen und bei Besuchen wissenschaftlicher Einrichtungen anderer Länder effektiv präsentieren und seine wissenschaftlichen Arbeiten in ausländischen Fachzeitschriften mit Peer-Review veröffentlichen kann.

Literatur:

1. Коробко Н. В. Особливості іншомовної підготовки здобувачів вищої освіти наукового ступеня "доктор філософії". *Theory and methods of educational management*. 2017. № 1.
2. Резунова О. С. Формування культури наукового мовлення майбутніх докторів філософії на заняттях з англійської мови. *Актуальні питання гуманітарних наук*. Вип 23, том 3. 2019. С. 128 – 132.

ЗМІСТ

ОБЛІК, АУДИТ ТА ОПОДАТКУВАННЯ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ

<i>Погрібняк Е.</i> Виробничі запаси як об’єкт фінансового обліку	3
<i>Антонова О.</i> Первинний облік наявності та руху необоротних активів	5
<i>Атамас О.</i> Нормативне відображення в бухгалтерському обліку активів на відповідальному зберіганні в бюджетних установах	7
<i>Бондаренко Є., Ткаченко О.</i> Класифікація витрат за економічними елементами які включаються в собівартість продукції	8
<i>Гаврик О., Свиноус І.</i> Управління трансакційними витратами в сільськогосподарських підприємствах – обліковий аспект	10
<i>Губарик О.</i> Нормативно-правові проблеми здійснення податкового контролю	12
<i>Дубина О.</i> Значення аналітичної роботи при прийнятті управлінських рішень	15
<i>Дужич К.</i> Сутність та тонкощі обліку заробітної плати в бюджетних установах	17
<i>Кандиба А.</i> Маркетингові послуги як об’єкт обліку на підприємстві	19
<i>Крива К.</i> Облік дебіторської заборгованості	21
<i>Міньковська А., Сидорчук Л.</i> Удосконалення обліку розрахунків з персоналом підприємства по заробітній платі	23
<i>Мамрак О.</i> Облікові аспекти основних засобів на підприємстві	25
<i>Мірошник Ю.</i> Облікове забезпечення розрахунків з постачальниками та підрядниками в аграрному секторі	27
<i>Одношевна О.</i> Принципи ведення обліку та складання звітності за умови впровадження електронної системи документообігу	29
<i>Міньковська А., Чудна А.</i> Процес реалізації як економічна категорія	31
<i>Педенко Т.</i> Аудиторський ризик прийняття управлінських рішень в аграрних підприємствах	33
<i>Первушина О., Кісіль В.</i> Основні показники, на які впливає зміна розмірів прожиткових мінімумів	35

<i>Рудий Р.</i> Принципи ведення обліку витрат виробництва продукції рослинництва за рахунок удосконалення системи і технології їх накопичення та відображення	38
<i>Саливончик М.</i> Електронне адміністрування податку на додану вартість	41
<i>Свиноус І., Миронюк О.</i> Удосконалення обліково-аналітичного забезпечення виробництва молока в сільськогосподарських підприємствах	43
<i>Смирнова К.</i> Економічний зміст поняття заробітної плати, підходи до її визначення та функції	45
<i>Мачак Т.</i> Особливості оподаткування ФОП під час воєнного стану	47
<i>Сьомченко В., Коростіна Х.</i> Дослідження проблем оплати праці в ринковій економіці	49
<i>Саванчук Т.</i> Організація розрахункових взаємовідносин з підзвітними особами як база для побудови їх обліку	52
<i>Ткаченко О.</i> Контролінг як інструмент управління вітчизняними підприємствами	54
<i>Черкаська Є.</i> Оцінка виробничих запасів: вітчизняний та зарубіжний досвід	55
<i>Чернецька О.</i> Особливості обліку і оподаткування діяльності в ІТ-сфері	57
<i>Фогель Є.</i> Документальне оформлення облікової політики підприємств бюджетної сфери	59
<i>Свиноус Н., Черепенчук Т.</i> Формування інформаційно-облікового забезпечення функціонування ринку земель сільськогосподарського призначення	61
<i>Сьомченко В., Семеняк Д.</i> Переваги та недоліки використання пластикових карток в умовах нових форм розрахунків	63
<i>Юрченко С., Тупас Р.</i> Помилки в обліку фінансових результатів підприємства	65
<i>Волчанська Л., Воротніченко В.</i> Аналіз виробництва продукції та її реалізація на підприємстві	67
<i>Васильєва Л., Петрова К.</i> Інформаційна та економічна безпека у процесі формування якісної фінансової звітності в умовах інформаційного суспільства	68
<i>Васильєва В., Гришина А.</i> Облік поточних зобов'язань за виплатами працівникам: особливості в умовах воєнного стану	70

<i>Приходько Є.</i> Теоретичні основи та класифікація звітності аграрних підприємств	72
<i>Бабенко Л., Коновалова О., Ришко К.</i> Система логістичного забезпечення ринку сільськогосподарської продукції України	74
<i>Павлова Г., Добровольська К.</i> Аналіз витрат виробництва в умовах застосування сучасних інформаційних технологій та шляхи його вдосконалення	77
<i>Василенко К., Павлова Г.</i> Економічно-правова характеристика основних засобів як об'єкта обліку	79
<i>Панко Р.</i> Мотиваційний фактор в реформуванні системи оплати праці	81
<i>Остапенко Т., Кубецька О.</i> Оподаткування суб'єктів агробізнесу	83

УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНО БЕЗПЕКОЮ

<i>Васільєва Л., Пономарьова К.</i> Поняття внутрішнього аутсорсингу	86
<i>Мірошник Ю.</i> Управління фінансово-економічною безпекою підприємств	87
<i>Батракова Т., Матвієнко Д.</i> Тенденції та вплив цифровізації на діяльність банків	90
<i>Безлюдна К., Левкович О.</i> Управління оборотними активами підприємства	92
<i>Драницька С.</i> Оперативні інструменти комунікаційної стратегії в контексті фінансово-економічної безпеки аграрного підприємства	96
<i>Зубко О.</i> Фінансово-економічна безпека підприємств через призму менеджменту ефективності та конкурентоспроможності підприємств	98
<i>Кісіль В.</i> Аналіз індикаторів економічної безпеки країни у 2022 році	101
<i>Колобердянюк І., Кармазіна В.</i> Розвиток аграрно-промислового комплексу України в умовах глобалізації	103
<i>Кравченко М.</i> Структурні елементи регіональної інвестиційно-інноваційної політики щодо формування фінансово-економічної безпеки регіону в умовах децентралізації	105
<i>Медведєв О., Ткаченко О.</i> Підходи до визначення сутності поняття фінансово-економічної безпеки підприємства	109
<i>Мотковський О., Губарик О.</i> Аналіз організаційно-економічного механізму функціонування системи фінансово-економічної безпеки підприємства	110

<i>Черкаська Є., Губарик О.</i>	
Розвиток сучасних методів захисту комерційної таємниці в Україні	112
<i>Васільєва Л., Безкоровайний М.</i>	
Стійкий бізнес як основа забезпечення економічної безпеки підприємства	114
<i>Візниченко В.</i>	
Теоретичні аспекти обліково-аналітичного забезпечення системи фінансово-економічної безпеки	115
<i>Приходько І., Матяш С.</i>	
Сутність стратегічного планування як основи управління підприємством	117
<i>Морозова О.</i>	
Стратегічне управління - сучасний варіант реалізації цільового підходу на підприємстві	119
<i>Павлова Г., Загранична А.</i>	
Розробка стратегій розвитку ресурсного потенціалу аграрних підприємств в контексті фінансово-економічної безпеки	121
<i>Крива К.</i>	
Сутність та основні завдання управління дебіторською заборгованістю	123
<i>Кудря К.</i>	
Інформаційно-аналітичне забезпечення систем управління економічною безпекою підприємства	125
<i>Міньковська А., Юрив О.</i>	
Забезпечення економічної безпеки підприємства в умовах реалізації стратегії диверсифікації виробництва	127
<i>Левкович О.</i>	
Управління фінансово-економічними ризиками	128
<i>Щербак А.</i>	
Фінансова безпека держави: загрози в умовах війни	131
<i>Юрченко С.</i>	
Інвестиційний клімат як складова безпеки державної інвестиційної політики	133

ОСОБЛИВОСТІ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТА СТРАХУВАННЯ АГРАРНОГО ВИРОБНИЦТВА

<i>Khalatur S.</i>	
Influence of the company's capital structure on its efficiency	137
<i>Hrabchuk O.</i>	
Features of the formation of financial results of agricultural enterprises	139
<i>Бровко Л.</i>	
Формування та оцінка податкового потенціалу регіонів	141
<i>Водолазська О.</i>	
Перспективи застосування інноваційні технології у страхуванні аграрного бізнесу	143
<i>Головін О.</i>	
Форвардні угоди як інструмент сталого розвитку аграрних підприємств	145

<i>Жучик М.</i> Банківський нагляд як основна передумова стабільності економічного середовища	147
<i>Качула С.</i> Фінансування корпоративної соціальної відповідальності	149
<i>Козина В.</i> Фінансовий механізм державного регулювання розвитку підприємств	151
<i>Масюк Ю.</i> Особливості агрострахування в сучасних умовах	153
<i>Павленко О.</i> Сучасні процеси перетворення аграрного страхового ринку	154
<i>Погорелов Б.</i> Система кредитування аграрних підприємств	157
<i>Подухайло Д.</i> Державне регулювання діяльності аграрно-промислових компаній	160
<i>Рудакова В., Масюк Ю.</i> Проблеми управління фінансовими ресурсами аграрного підприємства	162
<i>Сірко А.</i> Особливості функціонування ринку криптовалюти в умовах трансформаційних змін глобального економічного середовища	164
<i>Скороход Є.</i> Особливості агрострахування	165
<i>Танкушина К.</i> Оцінка ефективності діяльності аграрних підприємств	167
<i>Фатєєва Т., Халатур С.</i> Особливості проведення науково-економічних досліджень	168
<i>Чеховська В.</i> Хеджування як засіб управління ризиком у біржовій торгівлі	170
<i>Ястреб В.</i> Удосконалення менеджменту фінансової стійкості сільськогосподарських підприємств	172
<i>Sonntag Ralph, Dobrovolska Olena</i> Aktivierung der staatlichen finanzhilfe für innovative projekte in der Ukraine	174
<i>Lungu M.</i> Innovations in the field of educational services	177

ІНФОРМАЦІЙНІ СИСТЕМИ І ТЕХНОЛОГІЇ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ

<i>Мороз С.</i> Концепція сталого розвитку в стандартах побудови інформаційних систем і технологій	179
<i>Башара О.</i> Інформаційні системи і технології в аграрному секторі	181
<i>Karamushka O.</i> Digital platforms for the organization of distance education in Ukraine	183

<i>Козенкова В.</i> Parsing as a method of obtaining an information base about the target audience of the agricultural product	185
<i>Нужна С.</i> Інформаційні технології в управлінні та бізнес-плануванні аграрних підприємств	187
<i>Тищенко В.</i> Інформаційні системи і технології в аграрному секторі	189
<i>Ткачова О.</i> Тенденції розвитку інформаційних технологій в агросфері	192
<i>Худавердян В., Кісіль В.</i> Фелектронна система розрахунків «клієнт-банк»	194
<i>Дмитрієва В.</i> Інформатизація та реформування умов ведення бізнесу: вплив на продуктивність праці в аграрній сфері економіки	196
<i>Vasylieva N.</i> Econometric analysis of food prices in eastern european countries	198
<i>Шрамко І.</i> Сервіси SAAS для аграрного бізнесу України	199
<i>Щека В.</i> Розвиток тестової системи контролю знань за рахунок використання інформаційних систем ідентифікації користувачів	201

МЕНЕДЖМЕНТ, ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ

<i>Решетняк Є.</i> Роль бухгалтерського обліку в системі управління підприємством	204
<i>Вихор М., Гринчук К.</i> Формування стратегії управління витратами підприємств	205
<i>Гринчук Ю., Шевченко А.</i> Стратегічне управління, як засіб посилення конкурентоспроможності підприємства	208
<i>Кравченко М.</i> Управління та заходи залучення інвестицій щодо забезпечення економічної безпеки аграрного сектору дніпропетровської області	210
<i>Остерман О., Кісіль В.</i> Шляхи вдосконалення системи менеджменту підприємства	215
<i>Сейсебаєва Н., Кармазіна В.</i> Стратегічне управління інноваційним розвитком агропромислового комплексу України	217
<i>Філімонова І.</i> Стратегічне управління як складова підвищення конкурентоспроможності підприємства	219
<i>Васьківський О.</i> Аналіз стану та проблем державної політики в сфері енергетики в Україні	221

<i>Гришук С.</i> Історичне становлення діяльності лікарняних кас в Україні	224
<i>Дацій Н.</i> Механізм забезпечення екологічно сталого розвитку регіону	225
<i>Кашанова Д.</i> Шляхи подолання політичної корупції як форми тіньової влади: зарубіжний та вітчизняний досвід	227
<i>Кострікіна Г.</i> Вплив емоційного інтелекту на ефективність діяльності державного службовця	229
<i>Ревунець В-на.</i> Інтеграція інформаційного простору України у світову інформаційну спільноту	231
<i>Смагін О.</i> Місце і роль інформації в забезпеченні органів державної влади	233
<i>Мороз В.</i> Державний алгоритм вступу на навчання іноземних громадян до закладів вищої освіти України	235
<i>Дідик Л.</i> Оцінка здійснення децентралізації	237
<i>Polska L.</i> Implementation of the sustainable agricultural development strategy is a guarantee of the country's economic sovereignty and food security	239
<i>Ревунець В.</i> Перспективні напрями удосконалення інституту публічної служби в Україні	241

ЕКОНОМІКА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ВИРОБНИЦТВА

<i>Чорновол О.</i> Формування системи управління інвестиційною діяльністю аграрного підприємства	244
<i>Федорук Н., Семисал А.</i> Удосконалення системи державної підтримки виробників молока в Україні	245
<i>Гезь Л.</i> Складові підвищення конкурентоспроможності продукції	248
<i>Дідур К.</i> Напрями удосконалення управління інноваційною діяльністю в аграрному підприємстві	249
<i>Колобердянко І., Діброва В.</i> Зарубіжний досвід формування земельного ринку	250
<i>Чорновол О.</i> Організаційне забезпечення інвестиційної діяльності підприємства	253

<i>Капуста М.</i> Напрями підвищення ефективності використання основних засобів підприємства	254
<i>Федорук Ю., Ланченко В.</i> Економічні аспекти інноваційного розвитку сільського господарства в Україні	256
<i>Стеценко А., Масляєва О.</i> Визначення сутності «конкурентоспроможність підприємства»	259
<i>Ніконенко О., Слободенюк О.</i> Методичні підходи до формування системи моніторингу продовольчої безпеки країни	260
<i>Остапенко С.</i> Формування системи контролю якості, як чинника реалізації експортного потенціалу аграрного сектору України	263
<i>Ручанчина К., Галаган Т.</i> Основи економічної ефективності діяльності сільськогосподарського підприємства	266
<i>Сітковська А.</i> Стратегічне управління як фактор формування конкурентоспроможності аграрного підприємства	267
<i>Присяжнюк Н., Сіра Ю.</i> Функціонування молочного скотарства в умовах запровадження військового стану в Україні	269
<i>Теслюк Ю.</i> Діджиталізація маркетингової стратегії підприємства	271
<i>Чегорка Б.</i> Резерви зниження собівартості продукції	274
<i>Галаган Т.</i> Основи економічного управління підприємством	275
<i>Амеліна Ю.</i> Розмінування сільськогосподарських територій та перспективи формування собівартості сільськогосподарської продукції в Україні	276
<i>Дудка О.</i> Інформаційне забезпечення інвестиційної діяльності підприємства	278
<i>Акуірек Е.</i> The system of motivation and stimulation as an indicator of evaluation of work results	279
<i>Масляєва О.</i> Особливості роботи зернового коридору	281
<i>Степура Л.</i> Роль державно-приватного партнерства у розвитку ринку ветеринарних послуг	282

**ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ ТА НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АГРАРНОГО ВИРОБНИЦТВА**

Савенко О., Дементієнко Т.

Тенденції підвищення економічної ефективності управління аграрними підприємствами під час війни 285

Горобець Н., Рудер А.

ІТ-підходи до управління аграрними підприємствами під час війни 286

Лиса О.

Особливості державного регулювання інвестицій у сільськогосподарське виробництво 287

Єфанов С.

Управління інноваційними процесами в умовах воєнної економіки 290

СПЕЦИФІКА МАРКЕТИНГУ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ

Басараб В.

Особливості управління інноваційною діяльністю 293

Кравець О.

Особливості некомерційного маркетингу в сучасному аспекті діяльності підприємств 294

Савченко Н.

Зміст концепції маркетингу в юридичній сфері 295

Черненко І.

Сутність та характеристика збуту та збутової діяльності торговельних підприємств 297

Шевченко О.

Організаційна структура аграрного маркетингу 299

Марчук В., Радченко Г.

«Агропортал МХП» як незамінний інструмент покращення Customer Experience B2B-клієнтів аграрної сфери 301

Помісячна О.

Інструменти цифрового маркетингу в сільському господарстві 304

Шейпак К.

Мовна підготовка фахівців з маркетингу для міжнародної комунікації 306

Курбацька Л.

Маркетингова складова забезпечення конкурентних переваг 307

**ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИ І ТЕХНОЛОГІЇ В ПЕДАГОГІЧНОМУ ПРОЦЕСІ
АГРАРНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ**

Васільєва Л.

Трактування поняття «дистанційне навчання» 311

Stukalo O.

Modern approaches to the foreign language teaching 312

Marchenko V. 313

The essence of interactive methods

**КУЛЬТУРА ПРОФЕСІЙНОГО СПІЛКУВАННЯ ЯК СКЛАДОВА
ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ-АГРАРІЇВ**

Kramarenko T.

Some ways of sharpening your students' soft skills 315

Пантілеєнко К.

Роль англійської мови в міжнародній комунікації 316

Kristine (Ketevan) A. Kuratashvili

Cultural component training of specialists in universities 317

Piddubtseva O., Sergiienko A.

Merkmale des fremdsprachenunterrichts der zukünftigen doktoren der
philosophie in der Ukraine 318